

2017

Raport roczny

Raport roczny 2017

Szanowni Państwo,

przekazuję na Państwa ręce raport roczny podsumowujący wyniki finansowe Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za 2017 rok. Po raz kolejny pokazaliśmy, że pozostajemy dla naszych klientów partnerem godnym zaufania, wspierającym ich rozwój i ekspansję rynkową.

To był dobry rok dla Grupy. **Pod względem wolumenów odnotowaliśmy wzrosty: uzyskaliśmy wyższe przychody z działalności klientowskiej (wzrost o 8 proc. rok do roku), wsparte rosnącymi wolumenami kredytów detalicznych (6 proc. rok do roku) i instytucjonalnych (5 proc. rok do roku).** Osiągnęliśmy też pozytywne rezultaty w strategicznych obszarach: pozostajemy liderem w obszarze zarządzania majątkiem (wealth management), zwiększając sprzedaż produktów inwestycyjnych o 44 proc. rok do roku. **Wypracowaliśmy skonsolidowany zysk netto na poziomie 566 mln zł. Mamy najlepszą w Polsce bankowość międzynarodową: aktywa klientów globalnych Citi Handlowy wzrosły o 37 proc. rok do roku. Tym samym pozostajemy bankiem pierwszego wyboru dla działających w Polsce firm międzynarodowych.**

Za naszymi sukcesami stoi zmotywowany i otwarty na przyszłość zespół Citi Handlowy, którym mam przyjemność kierować. Dzięki jego różnorodności i kulturze organizacyjnej, która tę różnorodność wspiera, możemy skutecznie mierzyć się z wyzwaniami dynamicznych zmian na rynku.

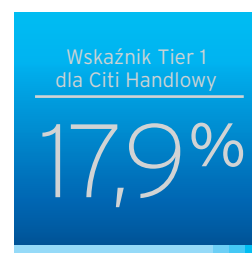
Rok 2017 przebiegał pod znakiem poprawy perspektyw ekonomicznych na świecie i był to pierwszy od ponad 4 lat okres, kiedy prognozy globalnego wzrostu PKB były rewidowane w górę. Korzystała na tym również polska gospodarka, która rosła w minionym roku w tempie 4,6 proc. rok do roku, wobec 2,9 proc. rok wcześniej. Przyczynił się do tego dynamiczny wzrost konsumpcji oraz oznaki wzrostu inwestycji, w tym inwestycji infrastrukturalnych. Rosnący popyt na pracę doprowadził do dalszego spadku stopy bezrobocia do rekordowo niskich

Sławomir S. Sikora
Prezes Zarządu

poziomów, a w rezultacie doszło również do stopniowej materializacji presji płacowej. Jednak ze względu na dotychczas ograniczony wpływ wzrostu wynagrodzeń na inflację Rada Polityki Pieniężnej utrzymała stopy procentowe bez zmian przez cały 2017 rok.

Poprawiająca się sytuacja makroekonomiczna w Polsce i na świecie oraz pozytywne nastroje panujące na rynkach finansowych stanowiły dodatkowe wsparcie dla realizowanych przez Grupę kluczowych projektów w strategicznych obszarach oraz dla uzyskanych wyników finansowych. Citi Handlowy utrzymał na wysokim poziomie bezpieczeństwo kapitałowe Banku oraz dyscyplinę kosztową - pomimo inwestycji w zaawansowane technologie i wydatków na działania marketingowe zwiększające świadomość marki. Dzięki temu pozostaje w gronie najbardziej stabilnych i silnych banków w Polsce. **Kluczowe wskaźniki efektywności osiągnięte przez Grupę znacznie przewyższają wyniki sektora bankowego: ROTE wyniosło 10,6 proc., ROA - 1,2 proc., w porównaniu do średniej w sektorze, która wyniosła odpowiednio: 7,2 proc. oraz 0,8 proc. Współczynnik wypłacalności dla Citi Handlowy wyniósł 17,9 proc., czyli powyżej poziomu wskazanego przez Komisję Nadzoru Finansowego jako podstawa do wypłaty dywidendy za 2017 rok, co daje nam podstawę do utrzymania dotychczasowej polityki dywidendowej Grupy.**

Oddział Smart.

Tym samym konsekwentnie budujemy naszą wartość jako instytucja wiarygodna dla naszych akcjonariuszy, klientów i pracowników.

W obszarze bankowości detalicznej Citi Handlowy kontynuował w minionym roku rozwój i promowanie kanałów elektronicznych. **W marcu 2017 roku oddaliśmy do użytkowania nowy system bankowości transakcyjnej Citibank Online.** Projekt ten, zrealizowany przy wykorzystaniu metodyki agile, skutecznie odpowiedział na potrzeby naszych klientów i zwiększył dostępność naszych usług. Platforma zbudowana w oparciu o technologię responsywną RWD (Responsive Web Design) dostosowuje się do urządzenia, z którego korzysta klient. Citibank Online oferuje ponad trzysta nowych funkcji, m.in. zarządzanie kartą kredytową i produktami ratalnymi. Posiada także panel inwestycyjny umożliwiający monitorowanie aktualnego stanu portfela inwestycyjnego i jego historii. **Nową bankowość „bardziej online” docenili nasi klienci - o 44 proc. wzrosła liczba osób logujących się do systemu za pomocą smartfona na koniec 2017 roku.**

Sprawdzają się także nowe możliwości pozyskiwania klientów na nowoczesnej platformie. Kanały zdalne są dzisiaj w tym obszarze narzędziem dominującym. **Poprzez kampanie internetowe liczba kart kredytowych wzrosła o 20 proc. w stosunku do 2016 roku i łącznie stanowiła 40 proc. wszystkich nowych kart wydanych przez Bank.** Obecnie klienci cyfrowi stanowią prawie 73 proc. wszystkich klientów aktywnych transakcyjnie, co stanowi wzrost w porównaniu do 2016 roku.

Pod koniec stycznia 2018 roku wprowadziliśmy **płatności mobilne Google Pay** (wcześniej Android Pay), z których przez pierwsze trzy tygodnie od momentu wdrożenia skorzystało 4 tys. klientów, wykonując ponad 30 tys. transakcji.

Konsekwentnie wdrażaną przez Citi Handlowy **digitalizację usług bankowych uzupełnia aplikacja SPEED dla doradców bankowych, która pozwala na całkowite wyeliminowanie dokumentacji papierowej**, opierając się na elektronicznych formach podpisu i komunikacji SMS oraz e-mail.

Citi Handlowy jest pierwszym bankiem w Polsce, który wprowadził ofertę dla klientów instytucjonalnych z segmentu e-commerce. Pracując z polskimi start-upami stworzyliśmy rozwiązanie dla firm działających w internecie, wspierające ich w dynamicznym rozwoju i pomagające zdobywać nowe rynki zagraniczne. Oferta Citi Handlowy udostępnia sprzedawcom internetowym zautomatyzowany proces uzgadniania należności, który pozwala na szybkie i bezpieczne rozliczenie wielu formatów płatności (przelew, karta, gotówka) w różnych walutach.

Rok 2017 był też korzystny dla naszego biznesu klientów w segmencie bankowości instytucjonalnej. **Wzrosła kluczowa grupa klientów objętych programem Emerging Market Champions, która na koniec grudnia 2017 roku wynosiła 425.** Bankowość relacyjna pozostaje silnym filarem także w tym obszarze naszej działalności: jej skuteczność odzwierciedla 16-proc. wzrost średniego poziomu sald rachunków

Złoty Bankier

Citi Handlowy wspiera sieci rowerów miejskich w 9 miastach w Polsce.

operacyjnych klientów instytucjonalnych. Zwiększył się także poziom aktywów (o 18 proc. rok do roku) w zakresie finansowania handlu, dzięki rozwiązaniom takim jak akredytywy, gwarancje czy program finansowania handlu. Dzięki temu **Citi Handlowy czwarty rok z rzędu został uznany za najlepszy bank w prestiżowym konkursie Euromoney Cash Management, w którym otrzymał nagrodę za najlepszą obsługę transakcyjną.**

Citi Handlowy nr 1 w konkursie Ministerstwa Finansów na pełnienie funkcji Dealera Skarbowych Papierów Wartościowych

W obszarze rynków finansowych Grupa niezmiennie pozostaje liderem obszaru działalności skarbcowej. **Citi Handlowy po raz siódmy z rzędu zwyciężył w konkursie Ministerstwa Finansów na pełnienie funkcji Dealera Skarbowych Papierów Wartościowych (DSPW) w 2017 roku**, co potwierdza konsekwencję Grupy w działaniach na rzecz promowania polskiego rynku oraz aktywne wsparcie realizacji polityki emisyjnej krajowego długu.

Stawiając konsekwentnie na innowacyjność i bezpieczeństwo, **Grupa utrzymała silną pozycję w wolumenie obrotów FX**. 80 proc. wszystkich transakcji walutowych odbywa się poprzez elektroniczną platformę CitiFX Pulse.

Dom Maklerski Citi Handlowy (DM Citi Handlowy) był drugi na rynku kapitałowym pod względem udziału w obrotach akcjami na rynku wtórnym na poziomie 9,5 proc., wracając na pozycję lidera na początku 2018 roku. W minionym roku DM Citi Handlowy peł-

nił funkcję podmiotu pośredniczącego w wezwaniu na akcje spółki Uniwheels AG (wartość transakcji wyniosła 2,7 mld zł), pełnił funkcję globalnego koordynatora i oferującego w procesie przyspieszonej sprzedaży akcji zwykłych nowej emisji spółki CCC S.A. (wartość transakcji wyniosła 530 mln zł) oraz prowadził księgę popytu w procesie sprzedaży akcji własnych spółki Cyfrowy Polsat przez EBRD (wartość transakcji wyniosła 384 mln zł).

Jako instytucja finansowa ciesząca się zaufaniem publicznym mamy wysokie poczucie odpowiedzialności społecznej. Naszą misją w tym obszarze realizujemy poprzez programy koordynowane przez Fundację Kronenberga przy Citi Handlowy. Działaniom w obszarze edukacji finansowej nadajemy najwyższy priorytet. Wierzymy, że z punktu widzenia banku najlepszy jest klient wyedukowany, który rozumie, jak funkcjonuje świat banków i na czym polegają oferowane przez nie usługi, który ma również wiedzę na temat finansów publicznych, polityki monetarnej czy systemu ubezpieczeń społecznych. Program edukacji finansowej dla młodzieży „Moje Finanse”, który realizujemy we współpracy z Fundacją Młodzieżowej Przedsiębiorczości, jest największym w Polsce pod względem liczby odbiorców: **corocznie wyposażamy w praktyczne kompetencje zarządzania finansami osobistymi ponad 100 tys. młodych ludzi.** Już ponad 1,5 mln uczniów wywodzących się z ponad 1500 szkół ponadgimnazjalnych w całej Polsce ma zasobącałorocznyintensywny kursprzygotowujących do sprawnego poruszania się w gospodarce rynkowej.

Nasze działania w obszarze społecznej odpowiedzialności zostały docenione w jedenastej już edycji prestiżowego zestawienia RESPECT Index. Jako jeden z dwóch banków w Polsce jesteśmy obecni w nim nieprzerwanie od pierwszej edycji.

Działania z obszaru społecznej odpowiedzialności po raz pierwszy w tym roku prezentujemy w „Raporcie o danych niefinansowych” („Sprawozdanie na temat informacji niefinansowych Banku Handlowego w Warszawie S.A. oraz Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2017 roku”), który stanowi integralną część raportu rocznego. Serdecznie zapraszam Państwa do jego lektury.

Oddając w Państwa ręce niniejszy raport roczny za rok 2017, przekazuję w imieniu swoim i całego Zarządu wyrazy uznania i podziękowania dla Członków Rady Nadzorczej za wsparcie dla realizowanej przez Grupę strategii. Dziękuję również naszym klientom i akcjonariuszom za lojalność i zaufanie. Szczególne podziękowanie kieruję do naszych pracowników, doceniając ich zaangażowanie, poszanowanie wspólnych wartości oraz wkład w wyniki i sukcesy Grupy Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Z poważaniem

Sławomir S. Sikora
Prezes Zarządu
Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Spis treści:

• Sprawozdanie Niezależnego Biegłego Rewidenta z Badania Rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2017 roku	3
• Wybrane dane finansowe	7
• Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2017 roku	9
• Sprawozdanie z działalności Banku Handlowego w Warszawie S.A. oraz Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. w 2017 roku	93

**Sprawozdanie Niezależnego
Biegłego Rewidenta z Badania
Rok obrotowy kończący się
31 grudnia 2017 r.**

Sprawozdanie niezależnego biegłego rewidenta

Dla Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy i Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Sprawozdanie z badania rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Przeprowadziliśmy badanie załączonego rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej, której jednostką dominującą jest Bank Handlowy w Warszawie S.A. z siedzibą w Warszawie, ul. Senatorska 16 („Grupa Kapitałowa”), na które składa się skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej sporządzone na dzień 31 grudnia 2017 r., skonsolidowany rachunek zysków i strat, skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów, skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym oraz skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych za rok obrotowy kończący się tego dnia oraz informacje dodatkowe, zawierające opis istotnych zasad rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające („skonsolidowane sprawozdanie finansowe”).

Odpowiedzialność Zarządu Jednostki Dominującej oraz Rady Nadzorczej za skonsolidowane sprawozdanie finansowe

Zarząd Jednostki Dominującej jest odpowiedzialny za sporządzenie skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które przedstawia rzetelny i jasny obraz, zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej, które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską („MSSF UE”) oraz innymi obowiązującymi przepisami prawa. Zarząd Jednostki Dominującej jest odpowiedzialny również za kontrolę wewnętrzną, którą uznaje za niezbędną dla sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego niezawierającego istotnego zniekształcenia spowodowanego oszustwem lub błędem.

Zgodnie z ustawą z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2017 r., poz. 2342 z późniejszymi zmianami) („ustawa o rachunkowości”) Zarząd Jednostki Dominującej oraz członkowie Rady Nadzorczej są zobowiązani do zapewnienia, aby skonsolidowane sprawozdanie finansowe spełniało wymagania przewidziane w tej ustawie.

Odpowiedzialność Biegłego Rewidenta za badanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Naszym zadaniem jest, w oparciu o przeprowadzone badanie, wyrażenie opinii o tym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym. Nasze badanie przeprowadziliśmy stosownie do postanowień:

- ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (Dz. U. z 2017 r., poz. 1089) („ustawa o biegłych rewidentach”),
- Krajowych Standardów Rewizji Finansowej w brzmieniu Międzynarodowych Standardów Badania, przyjętych uchwałą Krajowej Rady Biegłych Rewidentów z dnia 10 lutego 2015 r. („KSRF”), oraz
- rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 537/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie szczegółowych wymogów dotyczących ustawowych badań sprawozdań finansowych jednostek interesu publicznego, uchylającego decyzję Komisji 2005/909/WE (Dz. Urz. UE L 158 z 27.05.2014, str. 77 oraz Dz. Urz. UE L 170 z 11.06.2014, str. 66) („rozporządzenie UE”); oraz
- innych obowiązujących przepisów prawa.

Regulacje te nakładają na nas obowiązek postępowania zgodnego z zasadami etyki oraz zaplanowania i przeprowadzenia badania w taki sposób, aby uzyskać racjonalną pewność, że skonsolidowane sprawozdanie finansowe nie zawiera istotnego zniekształcenia. Racjonalna pewność jest wysokim poziomem pewności, ale nie gwarantuje, że badanie przeprowadzone zgodnie z powyżej wskazanymi regulacjami zawsze wykryje istniejące istotne zniekształcenia. Zniekształcenia mogą powstawać na skutek

oszustwa lub błędu i są uważane za istotne, jeżeli można racjonalnie oczekiwać, że każde z osobna lub łącznie mogłyby wpłynąć na decyzje gospodarcze użytkowników podjęte na podstawie tego skonsolidowanego sprawozdania finansowego. Ryzyko niewykrycia istotnego zniekształcenia, powstałego na skutek oszustwa, jest wyższe niż ryzyko niewykrycia istotnego zniekształcenia powstałego na skutek błędu, ponieważ ryzyko oszustwa może obejmować zmywy, fałszerstwo, celowe pominięcia, wprowadzanie w błąd lub ominięcie systemu kontroli wewnętrznej.

Zakres badania nie obejmuje zapewnienia co do przyszej rentowności Grupy Kapitałowej ani efektywności lub skuteczności prowadzenia jej spraw przez Zarząd Jednostki Dominującej, obecnie lub w przyszłości.

Nasze badanie polegało na przeprowadzeniu procedur mających na celu uzyskanie dowodów badania dotyczących kwot i informacji ujawnionych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Wybór procedur badania zależy od naszego osądu, w tym oceny ryzyka wystąpienia istotnego zniekształcenia w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym spowodowanego oszustwem lub błędem. Przeprowadzając ocenę tego ryzyka, bierzemy pod uwagę kontrolę wewnętrzną związaną ze sporządzeniem skonsolidowanego sprawozdania finansowego, przedstawiającego rzetelny i jasny obraz, w celu zaplanowania stosownych do okoliczności procedur badania, nie zaś w celu wyrażenia opinii na temat skuteczności działania kontroli wewnętrznej w Grupie Kapitałowej. Badanie obejmuje również ocenę odpowiedniości stosowanej polityki rachunkowości, zasadności szacunków dokonanych przez Zarząd Jednostki Dominującej oraz ocenę ogólnej prezentacji skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Wyrażamy przekonanie, że uzyskane przez nas dowody badania są wystarczające i odpowiednie, aby stanowić podstawę dla naszej opinii.

Najbardziej znaczące ocenione rodzaje ryzyka istotnego zniekształcenia

W trakcie przeprowadzonego badania zidentyfikowaliśmy poniżej opisane najbardziej znaczące ocenione rodzaje ryzyka istotnego zniekształcenia („kluczowe sprawy badania”), w tym spowodowanego oszustwem, oraz opracowaliśmy stosowne procedury badania dotyczące tych spraw. Do kluczowych spraw badania odnosimy się w kontekście naszego badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego jako całości oraz przy formułowaniu naszej opinii na jego temat i nie wyrażamy osobnej opinii o tych sprawach.

Utrata wartości kredytów i innych należności udzielonych klientom oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe

Wartość bilansowa kredytów i innych należności udzielonych klientom wyniosła 19 849 mln zł na dzień 31 grudnia 2017 r., w porównaniu do 18 860 mln zł na dzień 31 grudnia 2016 r. Wartość księgowa odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności udzielonych klientom wyniosła 588 mln zł na dzień 31 grudnia 2017 r., w porównaniu do 563 mln zł na dzień 31 grudnia 2016 r. Wartość księgowa rezerw na zobowiązania finansowe i gwarancyjne wyniosła 13 mln zł na dzień 31 grudnia 2017 r., w porównaniu do 7 mln zł na dzień 31 grudnia 2016 r. Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne wyniósł 103 mln zł w 2017 r., w porównaniu do 46 mln zł w 2016 r.

Ujawnienia odnośnie tych pozycji znajdują się w sprawozdaniu finansowym w nocie 13 „Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne”, nocie 24 „Należności od klientów”, nocie 41 „Zobowiązania warunkowe i sprawy sporne” oraz nocie 49 „Zarządzanie ryzykiem”:

Kluczowa sprawa badania	Nasze procedury
<p>Kredyty i inne należności udzielone klientom wyceniane są według zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem odpisów z tytułu utraty wartości.</p> <p>Odpisy z tytułu utraty wartości stanowią najlepszy szacunek poniesionych strat kredytowych w odniesieniu do kredytów i innych należności udzielonych klientom na dzień bilansowy. Obszar ten uznaliśmy za kluczową sprawę badania, ponieważ, biorąc pod uwagę wielkość portfela kredytowego, wartość odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności udzielonych klientom ma istotny wpływ na sprawozdanie finansowe, wiąże się z dokonywaniem istotnego szacunku związanego z wysoką niepewnością oraz wymaga od Zarządu zastosowania znaczącego osądu. W szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> • W odniesieniu do kredytów ocenianych grupowo występuje ryzyko przyjęcia niewłaściwych modeli statystycznych, danych wejściowych oraz kluczowych założeń do wyznaczenia parametrów ryzyka, które mogą nie odzwierciedlać rzeczywistego poziomu strat kredytowych poniesionych na dzień bilansowy. Ponadto występuje ryzyko błędów w procesie kalkulacji odpisów. • W przypadku kredytów ocenianych indywidualnie znajdujących się w portfelu bez rozpoznanej utraty wartości występuje ryzyko nieterminowej identyfikacji przesłanek utraty wartości, co wymaga zastosowania znaczącego osądu, a tym samym błędnej wyceny kredytów i innych należności udzielonych klientom w sprawozdaniu finansowym. • W odniesieniu do kredytów ocenianych indywidualnie, znajdujących się w kategorii z rozpoznaną utratą wartości, występuje ryzyko przyjęcia niewłaściwych założeń w procesie wyceny kredytów i innych należności udzielonych klientom w zakresie przyjętych przez Bank scenariuszy odzysku, oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych i oczekiwanych terminów ich realizacji. 	<p>Nasze procedury badania obejmowały m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • krytyczną ocenę zaprojektowania i wdrożenia procesu oraz kluczowych kontroli wewnętrznych w procesie identyfikacji przesłanek utraty wartości oraz szacowania odpisów aktualizujących, a także testowanie efektywności tych kontroli; • krytyczną analizę metodyki szacowania parametrów ryzyka oraz odpisów z tytułu utraty wartości zarówno metodą indywidualną, jak i grupową pod kątem zgodności z wymogami odpowiednich międzynarodowych standardów sprawozdawczości finansowej oraz z najlepszą praktyką rynkową; • procedury analityczne w zakresie struktury i dynamiki zmian salda należności kredytowych oraz parametrów ryzyka odzwierciedlających jakość portfela kredytowego, a także poziomu odpisów z tytułu utraty wartości, w szczególności mające na celu identyfikację portfeli należności kredytowych z niedoszacowanymi odpisami. <p>Procedury szczegółowe dla należności kredytowych ocenianych grupowo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • krytyczna ocena, z uwzględnieniem wyników walidacji przeprowadzonej przez Grupę, zastosowanych modeli statystycznych, przyjętych założeń oraz danych wejściowych do modeli dla kluczowych parametrów ryzyka kredytowego; • ocena adekwatności odpisów na straty zaistniałe niezareportowane (IBNR) poprzez odniesienie do rzeczywistych strat kredytowych realizowanych na poszczególnych portfelach jednorodnych w przeszłości; • ocena poprawności przypisania parametrów ryzyka w modelach statystycznych na podstawie charakterystyk ryzyka kredytowego portfeli jednorodnych, m.in. klasy ratingowej, statusu przeterminowania; • niezależne przeliczenie na wybranej próbie kredytów odpisów z tytułu utraty wartości (IBNR oraz kolektywnych) przy wykorzystaniu kluczowych parametrów ryzyka kredytowego stosowanych przez Grupę. <p>Procedury specyficzne dla należności kredytowych ocenianych indywidualnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • niezależna ocena na wybranej próbie kredytów w zakresie poprawności procesu identyfikacji przesłanek utraty wartości, z uwzględnieniem aktualnej sytuacji finansowej klienta, oceny dokumentacji wewnętrznej Grupy dotyczącej identyfikacji przesłanek w procesie monitoringu, a także analiza dotychczasowej realizacji warunków umowy kredytowej oraz zmian w tych warunkach; • dla wybranej próby kredytów, dla których zidentyfikowano przesłanki utraty wartości i wyliczono odpisy z tytułu utraty wartości metodą indywidualną - przeliczenie wartości odpisów oraz krytyczna ocena założeń i danych wejściowych przyjętych przez Grupę analiza ta dotyczyła w szczególności aktualnej sytuacji finansowej klienta, przyjętej przez Grupę strategii wobec danego klienta, jak i pozostałych komponentów kalkulacji odpisów takich jak ocena przyjętych scenariuszy realizacji odzysku, w tym ich prawdopodobieństwa, oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych (m.in. z tytułu realizacji zabezpieczeń) oraz terminów ich realizacji.

Opinia

Naszym zdaniem załączone skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.:

- przedstawia rzetelny i jasny obraz skonsolidowanej sytuacji majątkowej i finansowej Grupy Kapitałowej na dzień 31 grudnia 2017 r., skonsolidowanych finansowych wyników działalności oraz skonsolidowanych przepływów pieniężnych za rok obrotowy kończący się tego dnia, zgodnie z MSSF UE, a także przyjętymi zasadami (polityką) rachunkowości;
- jest zgodne, we wszystkich istotnych aspektach, co do formy i treści z przepisami prawa i postanowieniami statutu Jednostki Dominującej.

Inne sprawy

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2016 r. zostało zbadane przez inną firmę audytorską, która w dniu 21 marca 2017 r. wydała niezmodyfikowaną opinię.

Sprawozdanie na temat innych wymogów prawa i regulacji

Opinia na temat sprawozdania z działalności

Nasza opinia o skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym nie obejmuje sprawozdania Zarządu z działalności Banku Handlowego w Warszawie S.A. oraz Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. („sprawozdanie z działalności”).

Za sporządzenie sprawozdania z działalności zgodnie z przepisami ustawy o rachunkowości oraz innymi obowiązującymi przepisami prawa odpowiedzialny jest Zarząd Jednostki Dominującej. Ponadto Zarząd Jednostki Dominującej oraz członkowie Rady Nadzorczej są zobowiązani do zapewnienia, aby sprawozdanie z działalności spełniało wymagania przewidziane w ustawie o rachunkowości. Naszym zadaniem było także złożenie oświadczenia, czy w świetle naszej wiedzy o Grupie Kapitałowej i jej otoczeniu uzyskanej podczas badania skonsolidowanego

sprawozdania finansowego stwierdziliśmy w sprawozdaniu z działalności istotne zniekształcenia, oraz wskazanie, na czym polega każde istotne zniekształcenie.

Naszym zadaniem, zgodnie z wymogami ustawy o biegłych rewidentach, było także wyrażenie opinii, czy sprawozdanie z działalności, zostało sporządzone zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami prawa, oraz że jest ono zgodne z informacjami zawartymi w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym. Ponadto zgodnie z wymogami art. 111a ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz. U. z 2017 r., poz. 1876) („ustawa Prawo bankowe”), naszym obowiązkiem było zbadanie informacji finansowych, o których mowa w art. 111a ust. 2 ustawy Prawo bankowe, zawartych w sprawozdaniu z działalności. Badanie w tym zakresie przeprowadziliśmy stosownie do postanowienia opisanego w paragrafie „Odpowiedzialność Biegłego Rewidenta za badanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego”.

Na podstawie procedur przeprowadzonych w ramach badania sprawozdania finansowego, naszym zdaniem, sprawozdanie z działalności, we wszystkich istotnych aspektach:

- zostało sporządzone zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami prawa oraz
- jest zgodne z informacjami zawartymi w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Ponadto oświadczamy, iż w świetle wiedzy o Grupie Kapitałowej i jej otoczeniu uzyskanej podczas badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie stwierdziliśmy w sprawozdaniu z działalności istotnych zniekształceń.

Opinia na temat oświadczenia o stosowaniu ładu korporacyjnego

Zarząd Jednostki Dominującej oraz członkowie Rady Nadzorczej są odpowiedzialni za sporządzenie oświadczenia o stosowaniu ładu korporacyjnego zgodnie z przepisami prawa.

W związku z przeprowadzonym badaniem skonsolidowanego

sprawozdania finansowego naszym zadaniem, zgodnie z wymogami ustawy o biegłych rewidentach, było wyrażenie opinii, czy emitent zobowiązany do złożenia oświadczenia o stosowaniu ładu korporacyjnego, stanowiącego wyodrębnioną część sprawozdania z działalności, zawarł w tym oświadczeniu informacje wymagane przepisami prawa lub regulaminami oraz w odniesieniu do określonych informacji wskazanych w tych przepisach lub regulaminach stwierdzenie, czy są one zgodne z mającymi zastosowanie przepisami prawa oraz informacjami zawartymi w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Naszym zdaniem w oświadczeniu o stosowaniu ładu korporacyjnego, stanowiącym wyodrębnioną część sprawozdania z działalności, Grupa Kapitałowa zawarła informacje określone w § 91 ust. 5 pkt 4 lit. a, b, j, k oraz lit. l. i rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz. U. z 2014 r., poz. 133 z późn. zm.) („rozporządzenie”). Ponadto stwierdzamy, że informacje określone w § 91 ust. 5 pkt 4 lit. c-f, h oraz lit. i rozporządzenia, zawarte w oświadczeniu o stosowaniu ładu korporacyjnego, we wszystkich istotnych aspektach:

- zostały sporządzone zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami prawa oraz
- są zgodne z informacjami zawartymi w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Informacja o sporządzeniu sprawozdania na temat informacji niefinansowych

Zgodnie z wymogami ustawy o biegłych rewidentach informujemy, że Jednostka Dominująca sporządziła odrębne sprawozdanie na temat informacji niefinansowych, o którym mowa w art. 49b ust. 9 ustawy o rachunkowości.

Nie wykonaliśmy żadnych prac atestacyjnych dotyczących odrębnego sprawozdania na temat informacji niefinansowych Grupy Kapitałowej i nie wyrażamy jakiegokolwiek zapewnienia na jego temat.

Niezależność i wybór firmy audytorskiej

Nasza opinia z badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego jest spójna z naszym sprawozdaniem dodatkowym dla Komitetu Audytu.

W trakcie przeprowadzania badania kluczowy biegły rewident i firma audytorska pozostawali niezależni od Grupy Kapitałowej zgodnie z przepisami ustawy o biegłych rewidentach, rozporządzenia UE oraz „Kodeksem Etyki Zawodowych Księgowych Międzynarodowej Federacji Księgowych (IFAC)” przyjętym

uchwałami Krajowej Rady Biegłych Rewidentów.

Zgodnie z naszą najlepszą wiedzą i przekonaniem oświadczamy, że nie świadczymy zabronionych usług niebędących badaniem, o których mowa w art. 5 ust. 1 akapit drugi rozporządzenia UE oraz art. 136, z uwzględnieniem przepisów przejściowych określonych w art. 285 ustawy o biegłych rewidentach.

Badanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego przeprowadzono na podstawie uchwały Rady Nadzorczej z dnia 22 marca 2017 r.

Okres trwania naszego zaangażowania wynosi 1 rok, począwszy od roku obrotowego zakończonego dnia 31 grudnia 2017 r.

Informacja na temat przestrzegania obowiązujących regulacji ostrożnościowych określonych w odrębnych przepisach wymagane ustawą o biegłych rewidentach

Zarząd Jednostki Dominującej odpowiada za zapewnienie zgodności działania Grupy Kapitałowej z regulacjami ostrożnościowymi, w tym za prawidłowość ustalenia współczynników kapitałowych. Celem badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie było wyrażenie opinii na temat przestrzegania przez Grupę Kapitałową obowiązujących regulacji ostrożnościowych, w szczególności prawidłowości ustalenia współczynników kapitałowych, a zatem nie wyrażamy opinii na ten temat.

Nasze badanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego obejmowało procedury badania, których celem było rozpoznanie przypadków naruszenia przez Grupę Kapitałową obowiązujących regulacji ostrożnościowych określonych w odrębnych przepisach, w szczególności w zakresie prawidłowości ustalenia przez Jednostkę Dominującą współczynników kapitałowych Grupy Kapitałowej, które mogłyby mieć istotny wpływ na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

W oparciu o przeprowadzone badanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego informujemy, że nie zidentyfikowaliśmy przypadków naruszenia przez Grupę Kapitałową w okresie od dnia 1 stycznia do 31 grudnia 2017 r. obowiązujących regulacji ostrożnościowych określonych w odrębnych przepisach, w szczególności w zakresie prawidłowości ustalenia przez Jednostkę Dominującą współczynników kapitałowych Grupy Kapitałowej na dzień 31 grudnia 2017 r., które mogłyby mieć istotny wpływ na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

W imieniu firmy audytorskiej

KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k.

Nr ewidencyjny 3546

ul. Inflancka 4A

00-189 Warszawa

.....
Ewa Józwik

Kluczowy biegły rewident

Nr ewidencyjny 11154

.....
Komandytariusz, Pełnomocnik

Stacy Ligas

Członek Zarządu KPMG Audyt Sp. z o.o., Komplementariusza KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp. k.

Wybrane dane finansowe

WYBRANE DANE FINANSOWE	w tys. zł		w tys. euro**	
	2017 r.	2016 r.	2017 r.	2016 r.
Przychody z tytułu odsetek	1 351 410	1 258 604	318 376	287 635
Przychody z tytułu opłat i prowizji	662 958	639 348	156 185	146 113
Zysk brutto	707 080	764 328	166 579	174 676
Zysk netto	535 566	601 580	126 173	137 482
Całkowite dochody	740 643	551 381	174 487	126 010
Zmiana stanu środków pieniężnych	(158 297)	(1 681 470)	(37 293)	(384 275)
Aktywa razem	43 037 596	45 209 916	10 318 539	10 219 240
Zobowiązania wobec banków	1 568 376	2 310 742	376 028	522 320
Zobowiązania wobec klientów	32 136 698	33 936 511	7 704 979	7 671 002
Kapitał własny	6 938 883	6 790 450	1 663 642	1 534 912
Kapitał zakładowy	522 638	522 638	125 306	118 137
Liczba akcji (w szt.)	130 659 600	130 659 600	130 659 600	130 659 600
Wartość księgowa na jedną akcję (w zł/euro)	53,11	51,97	12,73	11,75
Łączny współczynnik wypłacalności (w %)	17,9	17,4	17,9	17,4
Zysk na jedną akcję zwykłą (w zł/euro)	4,10	4,60	0,97	1,05
Rozwodniony zysk na jedną akcję (w zł/euro)	4,10	4,60	0,97	1,05
Zadeklarowana lub wypłacona dywidenda na jedną akcję (w zł/euro)*	4,11	4,53	0,99	1,02

* Przedstawione wskaźniki dotyczą odpowiednio: zadeklarowanej dywidendy z podziału zysku za 2017 rok oraz wypłaconej w 2017 roku dywidendy z podziału zysku za 2016 rok.

** Kursy użyte do przeliczenia złotych na euro: pozycje skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej wg średniego kursu NBP na dzień 31 grudnia 2017 roku - 4,1709 zł (na dzień 31 grudnia 2016 roku: 4,4240 zł); pozycje skonsolidowanego rachunku zysków i strat, skonsolidowanego sprawozdania z całkowitych dochodów oraz skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych wg kursu stanowiącego średnią arytmetyczną kursów NBP na koniec każdego miesiąca 2017 roku - 4,2447 zł (2016 roku: 4,3757 zł).

**Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie
Finansowe Grupy Kapitałowej
Banku Handlowego w Warszawie S.A.
za rok obrotowy kończący się
31 grudnia 2017 roku**

Marzec 2018

Spis treści

Skonsolidowany rachunek zysków i strat	13
Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów	14
Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej	14
Skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym	15
Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych	16
Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego	17
Informacje ogólne o Banku i Grupie Kapitałowej Banku („Grupa”)	17
Znaczące zasady rachunkowości	19
Sprawozdawczość dotycząca segmentów działalności	31
Wynik z tytułu odsetek	33
Wynik z tytułu opłat i prowizji	33
Przychody z tytułu dywidend	34
Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji	34
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	34
Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	35
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu	35
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych	36
Wynik z tytułu zbycia pozostałych aktywów	36
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	36
Podatek dochodowy	37
Zysk przypadający na jedną akcję	38
Zestawienie zmian w pozostałych całkowitych dochodach	38
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	38
Należności od banków	38
Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	39
Pochodne instrumenty zabezpieczające	41
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	41
Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności	42
Inwestycje kapitałowe dostępne do sprzedaży	42
Należności od klientów	43
Rzeczowe aktywa trwałe	45
Wartości niematerialne	47
Test utraty wartości dla wartości firmy	48
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	49
Inne aktywa	51
Aktywa trwałe przeznaczone do zbycia	51
Zobowiązania wobec banków	52
Zobowiązania wobec klientów	52
Rezerwy	53
Inne zobowiązania	54
Aktywa i zobowiązania finansowe według umownych terminów wymagalności/zapadalności	54
Kapitały	55
Transakcje repo oraz reverse repo	56

Kompensowanie należności i zobowiązań finansowych	57
Rachunkowość zabezpieczeń	58
Wartość godziwa	58
Zobowiązania warunkowe i sprawy sporne	61
Aktywa stanowiące zabezpieczenie	62
Działalność powiernicza	63
Leasing operacyjny	63
Sprawozdanie z przepływów pieniężnych	64
Transakcje z kluczowym personelem kierowniczym	64
Jednostki powiązane	64
Świadczenia na rzecz pracowników	66
Zarządzanie ryzykiem	70
Zdarzenia po dacie bilansowej	90

Skonsolidowany rachunek zysków i strat

Za okres w tys. zł	Nota	2017 r.	2016 r.
	Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze	4	1 351 410
Koszty odsetek i podobne koszty	4	(269 263)	(255 033)
Wynik z tytułu odsetek	4	1 082 147	1 003 571
Przychody z tytułu opłat i prowizji	5	664 602	639 348
Koszty z tytułu opłat i prowizji	5	(83 941)	(78 119)
Wynik z tytułu opłat i prowizji	5	580 661	561 229
Przychody z tytułu dywidend	6	9 428	8 050
Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji	7	346 275	347 197
Wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych dostępnych do sprzedaży		35 772	44 746
Wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych dostępnych do sprzedaży		3 377	95 913
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	8	10 261	9 553
Pozostałe przychody operacyjne	9	32 094	40 134
Pozostałe koszty operacyjne	9	(31 538)	(28 929)
Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	9	556	11 205
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu	10	(1 118 653)	(1 132 301)
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych	11	(73 092)	(69 922)
Wynik z tytułu zbycia pozostałych aktywów	12	10 929	116
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	13	(103 189)	(45 768)
Zysk operacyjny		784 472	833 589
Udział w zyskach netto podmiotów wycenianych metodą praw własności		242	50
Podatek od niektórych instytucji finansowych		(77 634)	(69 311)
Zysk brutto		707 080	764 328
Podatek dochodowy	14	(171 514)	(162 748)
Zysk netto		535 566	601 580
W tym:			
Zysk netto należny udziałowcom jednostki dominującej		535 566	601 580
Średnia ważona liczba akcji zwykłych (w szt.)	15	130 659 600	130 659 600
Zysk na jedną akcję (w zł)	15	4,10	4,60
Rozwodniony zysk na jedną akcję (w zł)	15	4,10	4,60

Noty objaśniające zamieszczone na stronach 17-90 stanowią integralną część rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów

Za okres (w tys. zł)	Nota	2017 r.	2016 r.
Zysk netto		535 566	601 580
Pozostałe całkowite dochody, które mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat:			
Wycena aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży (netto)	16	205 725	(51 230)
Różnice kursowe		(314)	753
Pozostałe całkowite dochody, które nie mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat:			
Zyski/straty aktuarialne z wyceny programu określonych świadczeń (netto)	16	(334)	278
Pozostałe całkowite dochody po opodatkowaniu		205 077	(50 199)
Całkowite dochody ogółem		740 643	551 381

W tym:

Całkowite dochody należne udziałowcom jednostki dominującej		740 643	551 381
---	--	---------	---------

Noty objaśniające zamieszczone na stronach 17-90 stanowią integralną część rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

Stan na dzień (w tys. zł)	Nota	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
AKTYWA			
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	17	462 126	665 755
Należności od banków	18	836 774	587 087
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	19	2 179 925	3 781 405
Pochodne instrumenty zabezpieczające	20	-	12 244
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	17 439 439	19 072 371
Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności	22	10 664	10 471
Inwestycje kapitałowe dostępne do sprzedaży	23	26 500	22 842
Należności od klientów	24	19 849 033	18 860 053
Rzeczowe aktywa trwałe	25	376 775	342 971
Wartości niematerialne	26	1 352 413	1 350 861
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego		667	13 901
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	28	175 904	198 383
Inne aktywa	29	325 448	289 644
Aktywa trwałe przeznaczone do zbycia	30	1 928	1 928
Aktywa razem		43 037 596	45 209 916
ZOBOWIĄZANIA			
Zobowiązania wobec banków	31	1 568 376	2 310 742
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	19	1 353 215	1 305 614
Pochodne instrumenty zabezpieczające	20	50 191	39 897
Zobowiązania wobec klientów	32	32 136 698	33 936 511
Rezerwy	33	18 300	22 856
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego		52 340	-
Inne zobowiązania	34	919 593	803 846
Zobowiązania razem		36 098 713	38 419 466
KAPITAŁ WŁASNY			
Kapitał zakładowy	36	522 638	522 638
Kapitał zapasowy	36	3 003 969	3 003 082
Kapitał z aktualizacji wyceny	36	(9 118)	(214 843)
Pozostałe kapitały rezerwowe	36	2 895 598	2 885 044
Zyski zatrzymane		525 796	594 529
Kapitał własny razem		6 938 883	6 790 450
Zobowiązania i kapitał własny razem		43 037 596	45 209 916

Noty objaśniające zamieszczone na stronach 17-90 stanowią integralną część rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym

w tys. zł	Kapitał zakładowy	Kapitał zapasowy	Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski zatrzymane	Udziały nie-sprawujące kontroli	Kapitał własny razem
Stan na 1 stycznia 2017 roku	522 638	3 003 082	(214 843)	2 885 044	594 529	-	6 790 450
Całkowite dochody ogółem, w tym:	-	-	205 725	(648)	535 566	-	740 643
zysk netto	-	-	-	-	535 566	-	535 566
różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	-	-	-	(314)	-	-	(314)
wycena aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży (netto)	-	-	205 725	-	-	-	205 725
straty aktuarialne z wyceny programu określonych świadczeń (netto)	-	-	-	(334)	-	-	(334)
Dywidendy wypłacone	-	(129)	-	-	(592 081)	-	(592 210)
Transfer na kapitały	-	1 016	-	11 202	(12 218)	-	-
Stan na 31 grudnia 2017 roku	522 638	3 003 969	(9 118)	2 895 598	525 796	-	6 938 883

Nota: 16, 35

w tys. zł	Kapitał zakładowy	Kapitał zapasowy	Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski zatrzymane	Udziały nie-sprawujące kontroli	Kapitał własny razem
Stan na 1 stycznia 2016 roku	522 638	3 001 525	(163 613)	2 869 509	620 597	-	6 850 656
Całkowite dochody ogółem, w tym:	-	-	(51 230)	1 031	601 580	-	551 381
zysk netto	-	-	-	-	601 580	-	601 580
różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	-	-	-	753	-	-	753
wycena aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży (netto)	-	-	(51 230)	-	-	-	(51 230)
zyski aktuarialne z wyceny programu określonych świadczeń (netto)	-	-	-	278	-	-	278
Dywidendy wypłacone	-	-	-	-	(611 587)	-	(611 587)
Transfer na kapitały	-	1 557	-	14 504	(16 061)	-	-
Stan na 31 grudnia 2016 roku	522 638	3 003 082	(214 843)	2 885 044	594 529	-	6 790 450

Nota: 16, 36

Noty objaśniające zamieszczone na stronach 17-90 stanowią integralną część rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych

Za okres (w tys. zł)	2017 r.	2016 r.
A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej		
I. Zysk netto	535 566	601 580
II. Korekty do uzgodnienia zysku netto ze środkami pieniężnymi netto z działalności operacyjnej:	(999 058)	(2 624 803)
Bieżący i odroczony podatek dochodowy ujęty w wyniku finansowym	171 514	162 748
Udział w zyskach (stratach) netto podmiotów wycenianych metodą praw własności	(242)	(50)
Amortyzacja	73 092	69 922
Zmiana stanu odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych	99 673	49 005
Zmiana stanu rezerw	3 167	8 426
Wynik z tytułu odsetek	(1 082 147)	(1 003 571)
Wynik ze sprzedaży inwestycji	(10 993)	(86)
Wynik z tytułu niezrealizowanych różnic kursowych	7 844	1 813
Inne korekty	4 191	(12 102)
Przepływy wynikające z zysków z działalności operacyjnej przed uwzględnieniem zmian aktywów i zobowiązań z działalności operacyjnej	(733 901)	(723 895)
Zmiana stanu aktywów operacyjnych (wyłączając środki pieniężne)	2 019 441	2 267 213
Zmiana stanu należności od banków	(204 204)	(6 145)
Zmiana stanu należności od klientów	(1 082 118)	75 417
Zmiana stanu dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	1 743 917	(932 036)
Zmiana stanu inwestycji kapitałowych dostępnych do sprzedaży	635	656
Zmiana stanu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	1 581 754	3 147 247
Zmiana stanu aktywów z tytułu pochodnych instrumentów zabezpieczających	12 244	(10 449)
Zmiana stanu innych aktywów	(32 787)	(7 477)
Zmiana stanu zobowiązań operacyjnych (wyłączając środki pieniężne)	(2 284 598)	(4 168 121)
Zmiana stanu zobowiązań wobec banków	(650 236)	(4 577 923)
Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	(1 797 799)	2 349 347
Zmiana stanu zobowiązań przeznaczonych do obrotu	45 417	(1 941 909)
Zmiana stanu zobowiązań z tytułu pochodnych instrumentów zabezpieczających	10 294	(72 486)
Zmiana stanu innych zobowiązań	107 726	74 850
Odsetki otrzymane	1 499 283	1 517 624
Odsetki zapłacone	(271 326)	(258 049)
Podatek dochodowy zapłacony	(132 508)	(187 564)
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	631 957	(951 212)
B. Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej		
Nabycie rzeczowych aktywów trwałych	(92 288)	(28 951)
Zbycie rzeczowych aktywów trwałych	33 613	1 358
Nabycie wartości niematerialnych	(38 967)	(15 441)
Zbycie aktywów trwałych przeznaczonych do zbycia	-	73
Inne wpływy związane z działalnością inwestycyjną	50	57
Przepływy netto związane z działalnością inwestycyjną	(97 592)	(42 904)
C. Przepływy pieniężne z działalności finansowej		
Dywidendy wypłacone	(592 213)	(611 587)
Wydatki na nabycie akcji własnych	-	(2 711)
Wpływy z tytułu zaciągnięcia długoterminowych kredytów od podmiotów sektora finansowego (Nota 31)	31 292	21 873
Wydatki z tytułu spłaty długoterminowych kredytów od podmiotów sektora finansowego (Nota 31)	(119 268)	(99 610)
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	(680 189)	(692 035)
D. Różnice kursowe z przeliczenia środków pieniężnych	(12 473)	4 681
E. Zwiększenie/zmniejszenie środków pieniężnych netto	(158 297)	(1 681 470)
F. Środki pieniężne na początek okresu	672 882	2 354 352
G. Środki pieniężne na koniec okresu (Nota 45)	514 585	672 882

Noty objaśniające zamieszczone na stronach 17-90 stanowią integralną część rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego

1. Informacje ogólne o Banku i Grupie Kapitałowej Banku („Grupa”)

Bank Handlowy w Warszawie S.A. („Jednostka dominująca”, „Bank”) ma siedzibę w Warszawie przy ul. Senatorskiej 16, 00-923 Warszawa. Bank został powołany aktem notarialnym z dnia 13 kwietnia 1870 roku i jest zarejestrowany w Rejestrze Przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym prowadzonym przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy, XII Wydział Gospodarczy w Warszawie, pod numerem KRS: 0000001538.

Jednostce dominującej nadano numer statystyczny REGON 000013037 oraz numer identyfikacji podatkowej NIP 526-030-02-91.

Czas trwania Jednostki dominującej oraz jednostek wchodzących w skład Grupy jest nieoznaczony.

Kapitał zakładowy Banku wynosi 522 638 400 zł i podzielony jest na 130 659 600 akcji zwykłych na okaziciela, o wartości nominalnej 4,00 zł każda. Akcje Banku są notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.

Grupa jest członkiem Citigroup Inc. Jednostką dominującą dla Banku jest Citibank Overseas Investment Corporation z siedzibą w New Castle, USA. Citibank Overseas Investment Corporation jest podmiotem zależnym od Citibank N.A. z siedzibą w Nowym Jorku, USA, który jest jednostką dominującą najwyższego szczebla.

Bank jest uniwersalnym bankiem komercyjnym, oferującym szeroki zakres usług bankowych w obrocie krajowym i zagranicznym, dla osób fizycznych i prawnych. Dodatkowo poprzez podmiot zależny Grupa prowadzi działalność maklerską.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. obejmuje dane Banku - Jednostki dominującej oraz jednostek od niego zależnych (razem zwanych dalej Grupą).

W skład Grupy wchodzi Bank oraz następujące jednostki zależne:

Nazwa jednostki	Siedziba	Udział w kapitale / w głosach na WZ (w %)	
		31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Jednostki konsolidowane metodą pełną			
Dom Maklerski Banku Handlowego S.A.	Warszawa	100,00	100,00
Handlowy-Leasing Sp. z o.o.	Warszawa	100,00	100,00
Handlowy Investments S.A.	Luksemburg	100,00	100,00
PPH Spomasz Sp. z o.o. w likwidacji	Warszawa	100,00	100,00
Jednostki wyceniane metodą praw własności			
Handlowy-Inwestycje Sp. z o.o.	Warszawa	100,00	100,00

Informacje finansowe dotyczące jednostek zależnych 31.12.2017 r.

Jednostki podporządkowane konsolidowane metodą pełną

w tys. zł

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale (w %*)	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk/strata
HANDLOWY-LEASING Sp. z o.o.	Warszawa	Działalność leasingowa	Jednostka zależna	97,47	23 134	704	22 430	865	(678)
HANDLOWY INVESTMENTS S.A.	Luksemburg	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	100	18 298	430	17 869	432	61
DOM MAKLERSKI BANKU HANDLOWEGO S.A.	Warszawa	Działalność maklerska	Jednostka zależna	100	433 070	320 816	112 254	73 538	14 669
PPH SPOMASZ Sp. z o.o. w likwidacji	Warszawa	Nie prowadzi działalności	Jednostka zależna	100,00					Jednostka postawiona w stan likwidacji

* Udział bezpośredni.

Pozostałe jednostki

w tys. zł

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale (w %*)	Wartość bilansowa udziałów/akcji	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk
HANDLOWY-INWESTYCJE Sp. z o.o. 1/	Warszawa	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	100	914	11 118	41	11 077	446	242

* Udział bezpośredni.

Objaśnienie zależności pośrednich:

1/ Pośrednie powiązania poprzez Handlowy-Inwestycje Sp. z o.o.

w tys. zł

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale (w %)	Wartość bilansowa udziałów/akcji	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk
HANDLOWY-LEASING Sp. z o.o.	Warszawa	Działalność leasingowa	Jednostka zależna	2,53	414	23 134	704	22 430	865	(678)

Przedstawione dane finansowe jednostek dostępne na dzień sporządzenia sprawozdania pochodzą z niezbadanych sprawozdań finansowych jednostek. Dane finansowe Handlowy Investments S.A. pochodzą ze sprawozdania finansowego sporządzonego na dzień 28 lutego 2018 roku, będący dniem bilansowym jednostki.

Informacje finansowe dotyczące jednostek zależnych 31.12.2016 r.

Jednostki podporządkowane konsolidowane metodą pełną

w tys. zł

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale (w %*)	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk
HANDLOWY-LEASING Sp. z o.o.	Warszawa	Działalność leasingowa	Jednostka zależna	97,47	44 921	9 022	35 899	7 772	7 691
HANDLOWY INVESTMENTS S.A.	Luksemburg	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	100	19 303	447	18 856	421	(55)
DOM MAKLERSKI BANKU HANDLOWEGO S.A.	Warszawa	Działalność maklerska	Jednostka zależna	100	406 650	297 426	109 224	66 034	12 694
PPH SPOMASZ Sp. z o.o. w likwidacji	Warszawa	Nie prowadzi działalności	Jednostka zależna	100,00					Jednostka postawiona w stan likwidacji

* Udział bezpośredni.

Pozostałe jednostki

w tys. zł

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale (w %*)	Wartość bilansowa udziałów/akcji	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk
HANDLOWY-INWESTYCJE Sp. z o.o. 1/	Warszawa	Działalność inwestycyjna	Jednostka zależna	100	964	10 913	29	10 885	212	50

* Udział bezpośredni.

Objaśnienie zależności pośrednich:

1/ Pośrednie powiązania poprzez Handlowy-Inwestycje Sp. z o.o.

w tys. zł

Nazwa jednostki	Siedziba	Przedmiot przedsiębiorstwa	Charakter powiązania kapitałowego	Udział w kapitale (w %)	Wartość bilansowa udziałów/akcji	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał	Przychody	Zysk
HANDLOWY-LEASING Sp. z o.o.	Warszawa	Działalność leasingowa	Jednostka zależna	2,53	414	44 921	9 022	35 899	7 772	7 691

Przedstawione dane finansowe jednostek dostępne na dzień sporządzenia sprawozdania pochodzą ze zbadanych sprawozdań finansowych jednostek, z wyjątkiem PPH Spomasz Sp. z o.o. w likwidacji. Dane finansowe Handlowy Investments S.A. pochodzą ze zbadanego sprawozdania finansowego sporządzonego na dzień 28 lutego 2017 roku, będący dniem bilansowym jednostki.

Dane finansowe jednostki zależnej nieobjętej konsolidacją metodą pełną są nieistotne z punktu widzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego. Na dzień 31 grudnia 2017 roku stanowią one 0,03% aktywów Grupy (31 grudnia 2016 roku: 0,02%) oraz 0,05% zysku netto Grupy (31 grudnia 2016 roku: 0,01%) bez uwzględnienia eliminacji transakcji wewnątrzgrupowych.

2. Znaczące zasady rachunkowości

Oświadczenie o zgodności

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy zostało sporządzone zgodnie z wymogami Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej („MSSF”), które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską („MSSF EU”), a w zakresie nieregulowanym powyższymi standardami zgodnie z wymogami ustawy z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości (Dz. U. z 2017 r., poz. 2342) i wydanych na jej podstawie przepisów wykonawczych.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone przez Zarząd Banku do publikacji 21 marca 2018 roku. Ostateczne zatwierdzenie sprawozdania finansowego nastąpi przez Walne Zgromadzenie Banku.

Roczne jednostkowe sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone przez Zarząd Banku do publikacji 21 marca 2018 roku. Ostateczne zatwierdzenie sprawozdania finansowego nastąpi przez Walne Zgromadzenie Banku.

Podstawy sporządzenia sprawozdania finansowego

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy zostało przygotowane za okres od 1 stycznia 2017 roku do 31 grudnia 2017 roku, a dla skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej według stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku. Porównawcze dane finansowe zostały zaprezentowane za okres od 1 stycznia 2016 roku do 31 grudnia 2016 roku, a dla skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej według stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone w złotych polskich (waluta prezentacji) w zaokrągleniu do tysiąca złotych.

W sprawozdaniu zastosowano koncepcję wartości godziwej dla aktywów finansowych i zobowiązań finansowych wycenianych według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, w tym instrumentów pochodnych oraz aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, z wyjątkiem tych, dla których nie można wiarygodnie ustalić wartości godziwej. Pozostałe składniki aktywów i zobowiązań wykazywane są w wartości amortyzowanego kosztu (kredyty i pożyczki, zobowiązania finansowe inne niż wyceniane według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat) lub w cenie nabycia pomniejszonej o odpisy z tytułu utraty wartości.

Główne zasady rachunkowości zastosowane przy sporządzeniu niniejszego sprawozdania finansowego przedstawione zostały poniżej. Zasady te stosowane były w prezentowanych latach w sposób ciągły.

Sporządzenie sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF EU wymaga od kierownictwa dokonania pewnych szacunków oraz przyjęcia związanych z nimi założeń, które mają wpływ na kwoty prezentowane w sprawozdaniu finansowym.

Szacunki i związane z nimi założenia dokonywane są w oparciu o dostępne dane historyczne oraz szereg innych czynników, które w danych warunkach uznane zostaną za właściwe i które stanowią podstawę do dokonania szacunków odnośnie wartości bilansowych aktywów i zobowiązań, których wartości nie można określić w sposób jednoznaczny na podstawie innych źródeł. Rzeczywiste wartości mogą się jednak różnić od wartości szacunkowych.

Szacunki i związane z nimi założenia podlegają bieżącym przeglądom. Korekty szacunków ujmowane są w okresie, w którym dokonano zmiany szacunku, jeżeli korekta dotyczy tylko tego okresu, lub w okresie, w którym dokonano zmiany i okresach przyszłych, jeżeli korekta wpływa zarówno na bieżący, jak i przyszłe okresy.

Standardy i interpretacje zatwierdzone, lecz jeszcze nieobowiązujące lub oczekujące na zatwierdzenie przez Unię Europejską, które mogą mieć wpływ na sprawozdanie finansowe Grupy, to:

- MSSF 9 - został opisany w dalszej części sprawozdania;

- MSSF 15 - został opisany w dalszej części sprawozdania;
- MSSF 16 „Leasing” - zatwierdzony przez Unię Europejską do stosowania od 1 stycznia 2019 r., zastąpi dotychczasowy MSR 17.

Nowy standard przedstawia zmienione, kompleksowe podejście do identyfikacji umów leasingu i ich ujmowania w sprawozdaniach finansowych leasingodawców i leasingobiorców. MSSF 16 wprowadza model kontroli, który jest metodą identyfikacji umów leasingu w odróżnieniu od umów o świadczenie usług. Rozróżnienie to skupia się na ocenie, czy w ramach kontraktu identyfikowany jest składnik aktywów kontrolowany przez klienta.

Standard wprowadza istotne zmiany w obszarze ujęcia po stronie leasingobiorcy - przestaje istnieć podział na umowy leasingu operacyjnego oraz leasingu finansowego, natomiast powstaje konieczność ujmowania w aktywach prawa do użytkowania przedmiotu leasingu, a w pasywach zobowiązania leasingowego.

Bank rozpoczął prace nad wdrożeniem nowego standardu i uważa, że zastosowanie nowego standardu wpłynie na ujmowanie, prezentację i wycenę aktywów będących przedmiotem leasingu operacyjnego wraz z odpowiadającymi im zobowiązaniami.

Pozostałe zmiany standardów oczekujące na zatwierdzenie przez Unię Europejską, w tym:

- interpretacja KIMS F 22 precyzująca zasady określania kursu walutowego w przypadku ujmowania niemonetarnych aktywów lub zobowiązań przy zaliczkowych płatnościach otrzymanych lub zapłaconych, zanim ujęty zostanie związany z nimi składnik aktywów, koszt lub przychód;
 - interpretacja KIMS F 23 precyzująca sposób wyceny niepewności wynikających z rozwiązań zastosowanych w ramach stosowania MSR 12 „Podatek dochodowy”, co do których nie ma pewności, że są właściwe z punktu widzenia władz podatkowych;
 - zmiana MSR 40 precyzująca warunki klasyfikacji nieruchomości inwestycyjnych;
 - szereg cyklicznych zmian standardów 2014-2016, w tym: MSSF 1 odnośnie określonych wyłączeń przy pierwszorazowym stosowaniu MSSF;
 - zmiana MSSF 4 pozwalająca na zastosowanie określonej możliwości reklasyfikacji części wyniku do pozostałych całkowitych dochodów dla określonych aktywów finansowych oraz tymczasowego zwolnienia ze stosowania MSSF 9 dla jednostek, które głównie generują kontrakty uregulowane w MSSF 4;
 - MSSF 17 „Ubezpieczenia” zastępujący dotychczas obowiązujący MSSF 4 „Umowy ubezpieczeniowe” i wprowadzający kompleksowe uregulowania w obszarze rachunkowego podejścia do umów ubezpieczeniowych, a w szczególności wyceny wynikających z nich zobowiązań. Standard eliminuje dotychczas dopuszczaną przez MSSF 4 różnorodność w ujęciu rachunkowym umów ubezpieczeniowych ze względu na krajowe jurysdykcje;
 - zmiany do MSSF 2 klasyfikacji i wyceny transakcji płatności w formie akcji, a w szczególności płatności w formie akcji rozliczanych w instrumentach kapitałowych;
 - szereg cyklicznych zmian standardów 2015-2017, w tym: MSSF 3 i MSSF 11 w zakresie wyceny udziału w przypadku objęcia kontroli nad wspólnym przedsięwzięciem, MSR w zakresie ujęcia efektu podatkowego dywidendy w wyniku, MSR 23 w zakresie traktowania kosztów finansowania;
 - zmiany do MSR 28 w zakresie wyceny długoterminowych udziałów w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach,
- nie mają wpływu na sprawozdanie finansowe.

MSSF 9 „Instrumenty finansowe”

Od 1 stycznia 2018 roku Bank stosuje MSSF 9 „Instrumenty finansowe”, przyjęty do stosowania przez Komisję Europejską w dniu 22 listopada 2016 (Rozporządzenie Komisji Europejskiej nr 2016/2067/EU).

Bank realizuje prace nad wdrożeniem MSSF 9 od września 2015 roku. W grudniu 2016 roku proces wdrożenia został sformalizowany i ustrukturyzowany poprzez uznanie procesu za Projekt Kluczowy, pod kierownictwem Komitetu Sterującego, w skład którego wchodzi w szczególności: Wiceprezes Zarządu Banku nadzorujący obszar Finansów oraz Wiceprezes Zarządu nadzorujący obszar Ryzyka. W celu uzyskania pewności, co do prawidłowości wniosków oraz zidentyfikowanych obowiązków, efekty prac Banku zostały zweryfikowane przez niezależny podmiot zewnętrzny.

Całość procesu wdrożenia, zgodnie z oczekiwaniami Europejskiego Organu Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych oraz KNF, jest nadzorowana przez Komitet ds. Audytu Rady Nadzorczej Banku, który otrzymuje regularnie informacje na temat statusu projektu i kwestii istotnych na danym etapie wdrożenia. W szczególności Bank prezentował Komitetowi Audytu podstawowe zmiany zasad rachunkowości wynikające z MSSF 9, wątpliwości interpretacyjne i operacyjne, które powstawały na różnych etapach wdrożenia projektu oraz kształtującą się praktykę rynkową (w tym w kontekście współpracy sektora bankowego w ramach Grupy Roboczej MSSF 9 działającej w ramach Związku Banków Polskich).

Wybrane aspekty w obszarze wdrożenia klasyfikacji i wyceny MSSF 9 w celu uzyskania pewności o prawidłowości wniosków Banku oraz zidentyfikowanych obowiązków są weryfikowane przez niezależny profesjonalny podmiot zewnętrzny.

Klasyfikacja i wycena – zasady

MSSF 9 wprowadza w tym obszarze następujące zmiany, istotne z punktu widzenia Banku:

- Standard wprowadza trzy kategorie instrumentów finansowych:
 - aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu,
 - aktywa finansowe wyceniane przez pozostałe całkowite dochody,
 - aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.
- Bank dokonuje klasyfikacji aktywów finansowych do poszczególnych kategorii w dacie początkowego ujęcia, biorąc pod uwagę dwa kryteria:
 - **model biznesowy** w zakresie zarządzania danym aktywem, który decyduje o tym, czy przepływy pieniężne będą pochodzić z uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, ze sprzedaży aktywów finansowych, czy z obu tych źródeł oraz
 - **charakterystykę umownych przepływów pieniężnych** dla danego składnika aktywów finansowych; Przepływy pieniężne wynikające z umowy, które są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty (tzw. test SPPI), stanowią wynagrodzenie za wartość pieniądza w czasie, ryzyko kredytowe, inne podstawowe rodzaje ryzyka związane z udzielaniem kredytów (np. ryzyko płynności), koszty (np. koszty administracyjne) związane z utrzymywaniem składnika aktywów finansowych przez określony okres czasu oraz marżę zysku.

Jeżeli spełniony jest test SPPI, a model biznesowy odpowiada pozyskiwaniu przepływów pieniężnych wynikających z umowy, Bank klasyfikuje aktywa finansowe do kategorii wycenianych według zamortyzowanego kosztu.

Jeżeli spełniony jest test SPPI, a model biznesowy odpowiada pozyskiwaniu przepływów pieniężnych wynikających z umowy oraz sprzedaży, Bank klasyfikuje aktywa finansowe do kategorii wycenianych przez pozostałe całkowite dochody.

Jeżeli spełniony jest test SPPI, lecz model biznesowy odpowiada innym celom niż wcześniej wymienione, lub gdy test SPPI nie jest spełniony (niezależnie od modelu biznesowego) Bank klasyfikuje aktywa finansowe do kategorii wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Model biznesowy

W odniesieniu do modelu biznesowego, na podstawie przyjętego dotąd oraz planowanego sposobu zarządzania portfelami aktywów finansowych pod względem sposobu realizacji przepływów z grup aktywów, Bank ocenia, że z tytułu kryterium modelu biznesowego nie wystąpią zmiany w klasyfikacji i wycenie instrumentów w portfelu Banku w porównaniu do obecnie obowiązującego podejścia według MSR 39. Bank udziela kredytów i innych form finansowania dotychczas klasyfikowanych jako kredyty i należności według MSR 39 w celu uzyskiwania przepływów kapitałowych i odsetkowych. Sprzedaże wierzytelności mają charakter jednorazowy i dotyczą ekspozycji o pogorszonej jakości kredytowej.

Instrumenty dłużne w portfelu przeznaczone do obrotu odpowiadają charakterystyce modelu biznesowego zakładającego częste sprzedaże i nabycia instrumentów zgodnie z krótkoterminowymi oczekiwaniami oraz wzorcami generowania zysku. W konsekwencji nie dokonał zmiany w klasyfikacji tych instrumentów w stosunku do uregulowań MSR 39.

Instrumenty dłużne w portfelu dostępne do sprzedaży zgodnie z MSR 39 odpowiadają modelowi biznesowemu, w ramach którego instrumenty są zarządzane na bazie przepływów kontraktowych oraz sprzedaży, zatem instrumenty te klasyfikowane są do portfela instrumentów wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody, a zatem nie występuje zmiana w zakresie klasyfikacji i wyceny do celów MSSF 9.

Charakterystyka umownych przepływów pieniężnych

Bank dokonał szczegółowej analizy konstrukcji zapisów umownych oraz praktyk w zakresie ustalenia wynagrodzenia celem stwierdzenia, czy przepływy pieniężne wynikające z umów stanowią jedynie spłatę kwoty głównej i odsetek.

Bank w kredytach korporacyjnych i mikroprzedsiębiorstw oraz w produktach kredytowych z obszaru finansowania handlu zidentyfikował zostało niedopasowania typu stopy procentowej do częstotliwości jej aktualizacji. Niedopasowania mają charakter: stopa WIBOR 3M i aktualizacja 1M, stopa WIBOR 6M i aktualizacja 3M lub 1M, EURIBOR 3M i aktualizacja 1M lub 6M, stopa LIBOR 3M i aktualizacja 1M.

W wyniku pogłębienia analizy testu SPPI o tzw. test benchmark Bank ustalił, że różnica pomiędzy niedyskontowanymi przepływami (prognozowanymi i faktycznymi) z kontraktów o ww. niedopasowaniach w stosunku do analogicznych kontraktów wzorcowych (czyli takich samych, lecz o stopach procentowych dopasowanych do częstotliwości aktualizacji, np. WIBOR 1M i aktualizacja 1M) jest nieistotna, zatem test SPPI jest zdany.

W pozostałych sytuacjach mogących wpływać na ocenę charakterystyki umownych przepływów, a więc w przypadku innych form oprocentowania, w tym stóp zarządzanych, prowizji, opłat za przedterminowe zamknięcie instrumentu, Bank nie zidentyfikował przypadków zaburzających test SPPI. Bank nie zidentyfikował również jakichkolwiek cech, opcji, klauzul lub jakichkolwiek modyfikacji umownych, które mogłyby budzić wątpliwości, czy wynagrodzenie odpowiada koncepcji SPPI (wynagrodzenie za wartość pieniądza w czasie, ryzyko kredytowe związane z kwotą główną pozostałą do spłaty w określonym czasie i za inne podstawowe ryzyka i koszty związane z udzielaniem kredytów, a także marżę zysku).

Bank posiada w portfelu aktywa, których oprocentowanie zawiera w swojej formule mnożnik. Dotyczy to w szczególności portfela kart kredytowych. Oprocentowanie karty kredytowej oparte jest o analizę cen analogicznych produktów oraz odzwierciedla wynagrodzenie Banku za wartość pieniądza w czasie, ryzyko kredytowe związane z kwotą główną pozostałą do spłaty w określonym czasie i za inne podstawowe ryzyka i koszty związane z udzielaniem kredytów, a także marżę zysku. Stosowanie mnożnika w formule oprocentowania wynika z obecnego i historycznego sposobu określania przez ustawodawcę formuły maksymalnej dopuszczalnej wysokości odsetek.

Na potrzeby ujawnienia oczekiwanego wpływu zastosowania MSSF 9 Bank zaklasyfikował te ekspozycje do kategorii wycenianych według zamortyzowanego kosztu. Z uwagi na brak jednolitej praktyki rynkowej i toczące się dyskusje w zakresie klasyfikacji i wyceny instrumentów finansowych zawierających mnożnik większy od jedności w formule oprocentowania, w związku z listem Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 12 grudnia 2017 r. powyższe podejście może w przyszłości ulec zmianie.

W związku z zaistniałą sytuacją Bank jest w trakcie dokonywania dodatkowej analizy dokumentacji umownej mającej na celu zdiagnozowanie, czy konieczne jest wprowadzenie zmian w zakresie budzących wątpliwości zapisów umownych.

W efekcie powyższych analiz Bank nie zidentyfikował zmian w sposobie klasyfikacji aktywów finansowych wynikających z kryterium charakterystyki umownych przepływów pieniężnych.

- Zgodnie z wymogami MSSF 9 instrumenty kapitałowe (akcje i udziały mniejszościowe) powinny być wyceniane w wartości godziwej. MSSF 9 zakłada, że po dacie pierwszego zastosowania dalsze zmiany wartości godziwej ujmowane są w rachunku wyników, dopuszcza jednak możliwość nieodwołalnego wyboru ujmowania tych zmian w pozostałych całkowitych dochodach, bez możliwości późniejszego przekwalifikowania do rachunku wyników. W przypadku wyboru tej opcji dywidendy, co do zasady, ujmowane są w rachunku wyników. Bank zdecydował o ujmowaniu zmian wartości godziwej w rachunku wyników.
- W ramach rachunkowości zabezpieczeń Standard zwiększa zakres instrumentów, które mogą być uznane jako zabezpieczane lub zabezpieczające w rachunkowości zabezpieczeń. Warunkiem stosowania rachunkowości zabezpieczeń jest ekonomiczna zależność pomiędzy instrumentem zabezpieczającym a pozycją zabezpieczaną, bez konieczności retrospektywnego pomiaru efektywności zabezpieczenia. Jednocześnie MSSF 9 zezwala na stosowanie zasad rachunkowości zabezpieczeń zawartych w MSR 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena”. Bank skorzystał z tej opcji.
- Ustalenie i wykazanie w notach objaśniających ekspozycji i odpisów, po uwzględnieniu nowych wymogów standardu w zakresie definicji wartości bilansowej brutto składnika aktywów finansowych. Zgodnie z wytycznymi Transition Resource Group for Impairment of Financial Instruments, w celach ustalania odpisów dla kredytów ze zidentyfikowaną utratą wartości, Bank zastosował podejście, w którym wartość bilansowa brutto ustalana jest z uwzględnieniem odsetek naliczonych po stwierdzeniu utraty wartości. Praktycznym efektem zastosowania ww. definicji jest bezpośredni wzrost wartości bilansowej brutto ekspozycji dotkniętych utratą wartości oraz odpowiadający mu wzrost rezerw.

Utrata wartości

Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (ECL) zgodnie z MSSF 9 są wyznaczone z uwzględnieniem klasyfikacji ekspozycji do 1 z 3 Etapów (*ang. Stage*):

- Etap 1: ekspozycje kredytowe, dla których ryzyko kredytowe nie zwiększyło się istotnie od momentu początkowego ujęcia
 - strata szacowana w horyzoncie 12 miesięcy (jest to część strat kredytowych oczekiwanych dla całego okresu narażenia na ryzyko, wynikająca z niewykonania zobowiązania w ciągu 12 miesięcy od dnia sprawozdawczego);
- Etap 2: ekspozycje kredytowe, dla których nastąpił istotny wzrost ryzyka kredytowego
 - straty kredytowe szacuje się dla całego okresu trwania ekspozycji;
- Etap 3: ekspozycje kredytowe, dla których nastąpił obiektywny dowód utraty wartości
 - straty kredytowe szacowane jak dla aktywów z utratą wartości.

Co do zasady wszystkie ekspozycje udzielone nowo pozyskanym klientom (z wyłączeniem aktywów POCI) klasyfikowane są jako ekspozycje Etapu 1.

W ramach analizy ryzyka dokonywana jest identyfikacja istotnego wzrostu ryzyka kredytowego oraz ocena przesłanek i dowodów wystąpienia utraty wartości, przy uwzględnieniu zaistniałych i przyszłych zdarzeń, w tym czynników makroekonomicznych prezentowanych w scenariuszach przygotowywanych cyklicznie przez Głównego Ekonomistę.

W ramach oceny adekwatności stosowanej metodyki służącej wyznaczeniu utraty wartości oraz rezerwy Bank regularnie, co najmniej raz w roku, przeprowadza analizę w celu weryfikacji, w jakim stopniu dokonane odpisy aktualizujące miały odzwierciedlenie w rzeczywistości poniesionych strat. Dodatkowo modele używane do wyznaczania rezerw podlegają ocenie niezależnego Biura Walidacji Modeli.

Klienci Bankowości Instytucjonalnej

Klienci Instytucjonalni są oceniani indywidualnie pod kątem występowania przesłanek istotnego wzrostu ryzyka kredytowego oraz przesłanek i dowodów utraty wartości w celu nadania właściwej klasyfikacji wewnętrznej oraz przypisania ekspozycji kredytowej do właściwego Etapu zgodnie z MSSF 9. Ocena przesłanek istotnego wzrostu ryzyka kredytowego oraz przesłanek utraty wartości odbywa się na bazie ciągłej w ramach procesów wczesnego ostrzegania i procesu klasyfikacji wewnętrznej. Proces klasyfikacji wewnętrznej stanowi wieloczynnikową i całościową analizę ryzyka kredytowego oraz jest elementem wspierającym monitorowanie portfela i zarządzanie procesem naprawczym.

Wartość odpisów z tytułu utraty wartości kredytowych ekspozycji bilansowych oraz rezerw dla kredytowych ekspozycji pozabilansowych jest określana miesięcznie dla każdego klienta, w celu naliczania, utrzymywania i raportowania informacji o utracie wartości i rezerwach MSSF 9 dla ekspozycji Klientów Instytucjonalnych. Stosowane algorytmy zależą od przypisania klienta do Etapu klasyfikacji zgodnie z MSSF 9 oraz sposobu zarządzania danym klientem (klienci zarządzani na bazie klasyfikacji lub klienci zarządzani na bazie przeterminowania).

Co do zasady, dla klientów zarządzanych na bazie klasyfikacji, Bank stosuje podejście indywidualne do oceny poziomu utraty wartości dla ekspozycji ze zidentyfikowaną utratą wartości, włączając w to również ekspozycje o nietypowym profilu ryzyka.

Straty z tytułu utraty wartości lub rezerwy dla ekspozycji kredytowych są rozpoznawane i wyliczane na podstawie bieżącej wartości projektowanych przepływów pieniężnych oczekiwanych w okresie kredytowania. Straty są obliczane na podstawie indywidualnych prognoz przepływów pieniężnych, wynikających m.in. ze spłaty przez kredytobiorcę lub egzekucji zabezpieczeń. Prognozowane przepływy pieniężne dotyczą spłat zarówno kapitału, jak i odsetek.

Klienci Bankowości Detalicznej

W przypadku ekspozycji detalicznych poziom odpisów wyznaczany jest na poziomie poszczególnych ekspozycji kredytowych, a następnie agregowany do poziomu portfeli produktowych. Poziom rezerwy związanej z ryzykiem kredytowym odzwierciedla oczekiwaną kwotę strat kredytowych w horyzoncie czasowym zależnym od Etapu raportowania ekspozycji. W zakresie obejmowanym przez model utraty wartości znajdują się:

- kredyty gotówkowe,
- kredyty hipoteczne,
- karty kredytowe wraz z produktami powiązаныmi (EPP, LOP, ALOP) oraz
- odnawialne linie kredytowe.

Zasady klasyfikacji ekspozycji do Etapów oparte są na istniejących w Banku procesach zarządzania ryzykiem kredytowym, w szczególności, co do zasady na cyklicznej analizie ryzyka klienta. Obejmuje on kryteria ilościowe związane z określeniem

prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania przez klienta (PD) w ramach posiadanych produktów kredytowych oraz kryteria jakościowe. Wartość PD wyznaczana jest na poziomie klienta, w horyzoncie 12-miesięcznym, na podstawie zestawu modeli statystycznych. Są to modele scoringowe: demograficzny, behawioralny oraz wykorzystujący dane pochodzące z Biura Informacji Kredytowej. Modele te współpracują w oparciu o tzw. logikę integracyjną, której zadaniem jest dostarczenie najlepszej prognozy wartości PD dla dostępnego w przypadku danego klienta, zestawu wartości modeli cząstkowych.

Ocena wpływu MSSF 9 na Bank

Poniżej przedstawiono wpływ wdrożenia MSSF 9 na klasyfikację i wycenę aktywów finansowych wg stanu na 1.01.2018 r. (dane w tys. zł).

Poniższe kwoty stanowią szacunek i mają charakter poglądowy z uwagi na toczące się na chwilę publikacji niniejszego raportu dyskusje dotyczące sposobu klasyfikacji i wyceny aktywów zawierających mnożnik w formule oprocentowania, brak jednolitej praktyki rynkowej i rozbieżności interpretacyjne w zakresie stosowania przepisów standardu.

Pozycja	Kategoria wyceny MSR 39	Kategoria wyceny MSSF 9	Wartość bilansowa wg MSR 39	Wpływ wdrożenia MSSF 9	Wartość bilansowa wg MSSF 9
Aktywa					
Należności od banków i klientów	Zamortyzowany koszt	Zamortyzowany koszt	20 685 807	(71 714)	20 614 093
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży - inwestycje kapitałowe	Cena nabycia pomniejszona o odpisy aktualizujące	Wartość godziwa przez pozostałe całkowite dochody	26 500	16 064	42 564
Aktywa razem			20 712 307	(55 650)	20 656 657

Pozycja	Kategoria wyceny MSR 39	Kategoria wyceny MSSF 9	Wartość bilansowa wg MSR 39	Wpływ wdrożenia MSSF 9	Wartość bilansowa wg MSSF 9
Zobowiązania					
Rezerwy	Rezerwy na udzielone zobowiązania pozabilansowe	Rezerwy na udzielone zobowiązania pozabilansowe	12 789	22 875	35 664
Zobowiązania razem			12 789	22 875	35 664

Struktura aktywów finansowych wg stanu na 1 stycznia 2018 r., w nowym podziale, ze względu na sposób ustalania odpisów kredytowych przedstawia się następująco:

- Etap 1 stanowi około 87% aktywów finansowych Grupy podlegających odpisom z tytułu strat oczekiwanych.
- Etap 2 stanowi około 7% aktywów finansowych Grupy podlegających odpisom z tytułu strat oczekiwanych.
- Etap 3 stanowi około 6% aktywów finansowych Grupy podlegających odpisom. Udział koszyka trzeciego w łącznej strukturze został ustalony z uwzględnieniem nowej definicji wartości bilansowej brutto składnika aktywów finansowych, tj. z uwzględnieniem w wartości brutto aktywów w Etapie 3 łącznej wartości odsetek naliczonych, również tych po stwierdzeniu utraty wartości.

Wartości przedstawione w tabeli powyżej nie zawierają efektu podatku odroczonego w postaci wzrostu aktywa, który wyniósł razem 16 934 tys. zł. Zatem łączny wpływ wdrożenia MSSF 9 na kapitały Banku jest ujemny i wynosi 61 591 tys. zł.

Tak ustalony całkowity szacowany negatywny wpływ zastosowania MSSF 9, obliczony na dzień 1 stycznia 2018 roku, w odniesieniu do współczynnika kapitału Tier 1 oraz współczynnika kapitałowego (TCR) wynosi poniżej 21 p.b.

Bank zdecydował, że dla potrzeb oceny adekwatności kapitałowej, w oparciu o art. 1 § 9 rozporządzenia (UE) 2017/2395 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2017 roku zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 575/2013, nie będzie stosował okresu przejściowego i ujmie jednorazowo wpływ na kapitał związany z wdrożeniem MSSF 9.

MSSF 15 „Przychody z umów z klientami”

MSSF 15 „Przychody z umów z klientami” został przyjęty do stosowania przez Unię Europejską w dniu 29 października 2016, zastępuje MSR 18 „Przychody” i obowiązuje od 1 stycznia 2018 r.

Standard wprowadza obowiązek stosowania poniżej wskazanej sekwencji w procesie rozpoznawania przychodów z kontraktów z klientami, a konkretnie, części prowizji ujmowanych przez Bank:

1. Identyfikacja umowy z klientem.

Bank identyfikuje umowę z klientem dla potrzeb MSSF 15 wówczas, gdy spełnione są wszystkie poniższe kryteria:

- a) strony umowy zawarły umowę (w formie pisemnej, ustnej lub zgodnie z innymi zwyczajowymi praktykami handlowymi) i są zobowiązane do wykonania swoich obowiązków;
- b) Bank jest w stanie zidentyfikować prawa każdej ze stron dotyczące dóbr lub usług, które mają zostać przekazane;
- c) Bank jest w stanie zidentyfikować warunki płatności za dobra lub usługi, które mają zostać przekazane;
- d) umowa ma treść ekonomiczną (tzn. można oczekiwać, że w wyniku umowy ulegnie zmianie ryzyko, rozkład w czasie lub kwota przyszłych przepływów pieniężnych jednostki) oraz
- e) jest prawdopodobne, że Bank otrzyma wynagrodzenie, które będzie przysługiwało w zamian za dobra lub usługi, które zostaną przekazane klientowi.

2. Identyfikacja zobowiązania do wykonania świadczenia wynikającego z umowy.

Bank dokonuje oceny dóbr lub usług przyrzeczonych w umowie z klientem i identyfikuje jako zobowiązanie do wykonania świadczenia każde przyrzeczenie do przekazania na rzecz klienta:

- a) dobra lub usługi (lub pakietu dóbr lub usług), które można wyodrębnić lub
- b) grupy odrębnych dóbr lub usług, które są zasadniczo takie same i w przypadku których przekazanie na rzecz klienta ma taki sam charakter.

3. Określenie ceny transakcyjnej.

Bank uwzględni warunki umowy oraz stosowane zwyczajowe praktyki handlowe. Cena transakcyjna to kwota wynagrodzenia, które według oczekiwań Banku będzie mu przysługiwać w zamian za przekazanie przyrzeczonych dóbr lub usług na rzecz klienta, z wyłączeniem kwot pobranych w imieniu osób trzecich. Wynagrodzenie ustalone w umowie z klientem może obejmować kwoty stałe, kwoty zmienne lub oba te rodzaje kwot. Bank, w ramach ustalania ceny transakcyjnej, bierze pod uwagę zmienność

wynagrodzenia, wartość pieniądza w czasie w przypadku występowania istotnego komponentu finansującego w umowie, wynagrodzenie niepieniężne, kwoty płacone klientowi oraz szacunki.

4. Przyporządkowanie ceny do poszczególnych zobowiązań wynikających z umowy, celem ustalenia kwot, które ujmowane będą jako przychód.

Bank przypisuje cenę transakcyjną do każdego zobowiązania do wykonania świadczenia (lub do odrębnego dobra lub odrębnej usługi) w kwocie, która odzwierciedla kwotę wynagrodzenia, które według oczekiwań Banku, przysługuje w zamian za przekazanie przyrzeczonego dóbr lub usług klientowi.

Przypisanie ceny, które odbywa się na podstawie indywidualnej ceny sprzedaży, następuje na podstawie ustalenia na moment zawarcia umowy indywidualnej ceny sprzedaży odrębnego dobra lub odrębnej usługi będącej przedmiotem każdego zobowiązania do wykonania świadczenia.

Jeżeli indywidualne ceny sprzedaży nie są obserwowalne, podlegają ustaleniu szacunkowemu w ramach podejścia polegającego na dostosowanej ocenie rynku, podejścia opierającego się na oczekiwanych kosztach powiększonych o marżę i podejścia opierającego się na wartości rezydualnej.

5. Rozpoznanie przychodu.

Bank ujmuje przychody w momencie spełnienia (lub w trakcie spełniania) zobowiązania do wykonania świadczenia poprzez przekazanie przyrzeczonego dobra lub usługi klientowi. Przekazanie składnika aktywów lub usługi następuje w momencie, gdy klient uzyskuje kontrolę nad tym składnikiem aktywów lub efektem usługi.

Przyjęte podstawowe kryteria przeniesienia kontroli nad przedmiotem umowy stanowią:

- prawo Banku do zapłaty za składnik aktywów lub usługę,
- Klient posiada tytuł prawny do składnika aktywów lub otrzymał efekt usługi,
- Bank fizycznie przekazał składnik aktywów lub wykonał usługę,
- Klient ponosi istotne ryzyko i uzyskuje istotne korzyści wynikające z własności składnika aktywów lub efektu usługi,
- Klient przyjął składnik aktywów lub efekt usługi.

Przychód rozpoznawany jest w czasie, jeśli spełniony jest którykolwiek z warunków:

- klient jednocześnie otrzymuje i czerpie korzyści płynące ze świadczenia Banku, w miarę wykonywania przez Bank tego świadczenia;
- w wyniku wykonania świadczenia przez Bank powstaje lub zostaje ulepszony składnik aktywów (na przykład produkcja w toku), a kontrolę nad tym składnikiem aktywów - w miarę jego powstawania lub ulepszenia - sprawuje klient;
- w wyniku wykonania świadczenia przez Bank nie powstaje składnik aktywów o alternatywnym zastosowaniu dla jednostki, a Bankowi przysługuje egzekwowne prawo do zapłaty za dotychczas wykonane świadczenie.

W pozostałych przypadkach przychód ujmowany jest jednorazowo.

Bank ujmuje koszty doprowadzenia do zawarcia umowy z klientem jako składnik aktywów, jeżeli:

- koszty te są bezpośrednio powiązane z umową lub z przewidywaną umową, którą można wyraźnie zidentyfikować;
- koszty te prowadzą do wytworzenia lub ulepszenia zasobów Banku, które będą wykorzystywane do spełnienia (lub do dalszego spełnienia) zobowiązań do wykonania świadczenia w przyszłości, oraz
- Bank spodziewa się, że koszty te odzyska.

Koszty ujęte jako składnik aktywów rozpoznawane są w rachunku zysków i strat odpowiednio do sposobu rozpoznawania przychodów w ramach realizacji określonego świadczenia przez Bank.

Ocena wpływu MSSF 15 na Bank

Bank w procesie wdrożenia standardu nie zidentyfikował różnic w podejściu do rozpoznawania przychodu w stosunku do obowiązującego do końca 2017 r. MSR 18. Większość przychodów Banku ujmowana jest metodą efektywnej stopy procentowej, zgodnie z zapisami MSR 39. MSSF 15 w przypadku Banku ma zastosowanie do części prowizji nie związanych z instrumentami finansowymi. Dla tych prowizji sposób ujęcia przychodów odpowiada uregulowaniom nowego standardu i w przypadku usług jednorazowych przychód ujmowany jest odpowiednio w momencie wykonania usługi, a dla usług świadczonych w czasie amortyzowany metodą liniową w określonym okresie. Bank nie identyfikował istotnych kosztów niezbędnych w celu pozyskania kontraktów, które wymagałyby rozkładania w czasie.

Standardy wymagające zastosowania po raz pierwszy w roku 2017

W roku 2017 po raz pierwszy zastosowania wymagały poniższe standardy, jednak ich wdrożenie nie miało istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe:

- szereg cyklicznych zmian standardów 2014-2016 w zakresie MSSF 12 odnośnie doprecyzowania ujawnień dla udziałów w innych podmiotach,
- zmiany do MSR 12 w zakresie ujmowania w podatku odroczonym niezrealizowanych strat z tytułu instrumentów dłużnych,
- zmiany do MSR 7 wprowadzające konieczność ujawnienia uzgodnionych zmian zobowiązań finansowych ujętych w przepływach pieniężnych z działalności finansowej.

Podstawy konsolidacji

Jednostki zależne - definicja

Jednostki zależne to wszelkie jednostki kontrolowane przez Grupę. Grupa sprawuje kontrolę nad jednostką wówczas, gdy posiada władzę nad tą jednostką, jest narażona lub ma prawo do zmiennych zwrotów ze swojego zaangażowania w tę jednostkę oraz ma możliwość wywierania wpływu na te zwroty poprzez sprawowanie władzy nad tą jednostką.

Przejęcie jednostek zależnych przez Grupę rozlicza się metodą nabycia. Koszt przejęcia ustala się jako wartość godziwą przekazanych aktywów, wyemitowanych instrumentów kapitałowych oraz zobowiązań zaciągniętych lub przejętych na dzień wymiany, powiększoną o koszty bezpośrednio związane z przejęciem. Możliwe do zidentyfikowania aktywa nabyte oraz zobowiązania, w tym warunkowe przejęte w ramach połączenia jednostek gospodarczych, wycenia się początkowo według ich wartości godziwej na dzień przejęcia, niezależnie od wielkości ewentualnych udziałów niekontrolujących. Nadwyżkę kosztu przejęcia nad wartością godziwą udziału Grupy w możliwych do zidentyfikowania przejętych aktywach netto ujmuje się jako wartość firmy. Jeżeli koszt przejęcia jest niższy od wartości godziwej aktywów netto przejętej jednostki zależnej, różnicę ujmuje się bezpośrednio w rachunku zysków i strat.

Transakcje i rozrachunki na transakcjach pomiędzy spółkami Grupy są eliminowane. Eliminacji podlegają również istotne niezrealizowane zyski i straty na transakcjach pomiędzy spółkami z Grupy.

Zasady rachunkowości stosowane przez jednostki zależne zostały zmienione tam, gdzie było to konieczne dla zapewnienia zgodności we wszystkich istotnych obszarach z zasadami rachunkowości stosowanymi przez Grupę.

Jednostki zależne, które nie są konsolidowane metodą pełną ze względu na nieistotność ich sprawozdań finansowych w sprawozdaniu skonsolidowanym Grupy, wykazywane są z zastosowaniem metody praw własności.

Waluty obce

Pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej i zobowiązania warunkowe udzielone i otrzymane wyrażone w walutach obcych przelicza się na złote polskie według kursu średniego ustalonego dla danej waluty przez Prezesa Narodowego Banku Polskiego („NBP”) na dzień sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej.

Transakcje wyrażone w walutach obcych przy początkowym ujęciu przelicza się na walutę funkcjonalną (złoty polski) według kursu obowiązującego w dniu transakcji.

Różnice kursowe wynikające z rewaluacji walutowych pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej oraz rozliczenia transakcji walutowych zaliczane są do wyniku z pozycji wymiany, w ramach wyniku na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji.

Kursy podstawowych walut zastosowane przy sporządzaniu niniejszego sprawozdania finansowego są następujące:

w zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
1 USD	3,4813	4,1793
1 CHF	3,5672	4,1173
1 EUR	4,1709	4,4240

Aktywa finansowe i zobowiązania finansowe

Klasyfikacja

Grupa klasyfikuje instrumenty finansowe do następujących kategorii:

- składniki aktywów lub zobowiązań finansowych wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- pożyczki i należności,
- aktywa finansowe dostępne do sprzedaży,
- pozostałe zobowiązania finansowe.

W okresie objętym sprawozdaniem Grupa nie klasyfikowała aktywów do kategorii inwestycji utrzymywanych do terminu zapadalności.

Grupa dokonuje klasyfikacji aktywów finansowych do poszczególnych kategorii w dacie początkowego ujęcia.

(a) Składniki aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

Kategoria obejmuje (i) aktywa i zobowiązania finansowe klasyfikowane jako przeznaczone do obrotu oraz (ii) aktywa finansowe przeznaczone w momencie ich początkowego ujęcia do wyceny według wartości godziwej z zyskami lub stratami ujmowanymi w rachunku zysków i strat.

Składnik aktywów lub zobowiązań finansowych zalicza się do tej kategorii, jeżeli nabyty został przede wszystkim w celu sprzedaży lub odkupienia w krótkim terminie, jest częścią portfela określonych instrumentów finansowych, którymi zarządza się łącznie i dla których istnieje potwierdzenie aktualnego faktycznego wzoru generowania krótkoterminowych zysków lub, w przypadku aktywów finansowych, jeżeli został zaliczony do tej kategorii na podstawie decyzji kierownictwa jednostki, pod warunkiem spełnienia kryteriów MSR 39. Do kategorii „Przeznaczone do obrotu” Grupa zalicza instrumenty pochodne niebędące instrumentami zabezpieczającymi oraz wybrane dłużne papiery wartościowe.

(b) Pożyczki i należności

Pożyczki i należności to niezaliczane do instrumentów pochodnych aktywa finansowe o ustalonych lub możliwych do ustalenia płatnościach, nienotowane na aktywnym rynku. Powstają wówczas, gdy Grupa udziela klientowi finansowania w celu innym niż wygenerowanie przez Grupę krótkoterminowych zysków z tytułu obrotu tymi pożyczkami lub należnościami. Do kategorii tej zaliczane są w szczególności należności kredytowe, skupione

wierzytelności oraz dłużne papiery wartościowe nienotowane na aktywnym rynku, a także lokaty zdeponowane na rynku międzybankowym. Skupione wierzytelności obejmują nabywane przez Bank krótkoterminowe wierzytelności handlowe pochodzące z obrotu krajowego lub zagranicznego udokumentowane fakturami lub weksłami.

(c) Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Kategoria „Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży” to niezaliczane do instrumentów pochodnych aktywa finansowe, które (i) zostały zaklasyfikowane przez jednostkę do tej kategorii w momencie początkowego ujęcia lub (ii) nie zostały zakwalifikowane do żadnej z pozostałych kategorii aktywów. Do kategorii tej Grupa klasyfikuje wybrane dłużne i kapitałowe papiery wartościowe.

(d) Pozostałe zobowiązania finansowe

Kategoria „Pozostałe zobowiązania finansowe” obejmuje zobowiązania finansowe niezakwalifikowane do kategorii zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy. Do kategorii tej zaklasyfikowane są przede wszystkim depozyty klientowskie, a także zobowiązania handlowe.

Środki pieniężne

Na środki pieniężne składają się środki w kasie oraz należności z tytułu rachunków bieżących w bankach, opisane szczegółowo w nocie 45 „Sprawozdanie z przepływów pieniężnych”.

Ujmowanie i wyłączenie z ksiąg

Transakcje zakupu i sprzedaży aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy (z wyłączeniem instrumentów pochodnych) oraz transakcje zakupu i sprzedaży aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży ujmuje się w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej i wyłącza z ksiąg na dzień rozliczenia transakcji, tj. dzień, w którym Grupa odpowiednio otrzymuje lub przekazuje prawo własności do składnika aktywów. Prawa i obowiązki z tytułu zawartej transakcji w okresie pomiędzy datą zawarcia i datą rozliczenia transakcji wyceniane są do wartości godziwej.

Pożyczki i inne należności wykazywane są w momencie uruchomienia środków na rzecz kredytobiorcy.

Aktywa finansowe wyłącza się ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej, gdy prawa do uzyskania przepływów pieniężnych z ich tytułu wygasły lub zostały przeniesione i Grupa dokonała przeniesienia zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści z tytułu ich własności.

Zobowiązania finansowe są wyłączone ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej wtedy i tylko wtedy, gdy zobowiązanie wygasło, tj. kiedy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygasł.

Pochodne instrumenty finansowe wykazywane są w wartości godziwej począwszy od dnia zawarcia transakcji, natomiast wyłączone są z ksiąg w dacie rozliczenia.

Wycena

W momencie początkowego ujęcia składnik aktywów finansowych lub zobowiązanie finansowe wycenia się w wartości godziwej, powiększonej w przypadku składnika aktywów lub zobowiązania finansowego nieklasyfikowanych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy o istotne koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia lub emisji składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego.

Po początkowym ujęciu Grupa wycenia aktywa finansowe, w tym instrumenty pochodne będące aktywami, w wartości godziwej, nie dokonując pomniejszania o koszty transakcji, jakie mogą być poniesione przy sprzedaży lub innym sposobie wyzbycia się aktywów, z wyjątkiem pożyczek i należności, które wycenia się według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej oraz inwestycji w instrumenty

kapitałowe nieposiadające kwotowań cen rynkowych z aktywnego rynku i których wartość godziwa nie może być wiarygodnie zmierzona.

Zobowiązania finansowe po początkowym ujęciu są wyceniane według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej, z wyjątkiem zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy. Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, w tym instrumenty pochodne będące zobowiązaniami, wycenia się w wartości godziwej.

Zyski lub straty wynikające ze zmiany wartości godziwej składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego niestanowiących części powiązania zabezpieczającego, ujmuje się w następujący sposób:

- w przypadku składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego kwalifikowanego jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, ujmuje się odpowiednio w przychodach lub kosztach;
- zyski lub straty wynikające z wyceny składnika aktywów finansowych zaliczonego do dostępnych do sprzedaży, ujmuje się w pozostałych całkowitych dochodach; odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży oraz różnice kursowe dotyczące pieniężnych aktywów i zobowiązań, ujmuje się w rachunku zysków i strat; w momencie usunięcia składnika aktywów finansowych z bilansu skumulowane zyski i straty uprzednio ujęte w kapitale własnym ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Odsetki wyliczone przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Dywidendy wynikające z instrumentów kapitałowych dostępnych do sprzedaży ujmuje się w rachunku zysków i strat w momencie, kiedy powstaje prawo jednostki do ich otrzymania.

Wartość godziwa akcji i udziałów w jednostkach innych niż zależne i stowarzyszone notowanych na aktywnym rynku wynika z ich bieżącej ceny zakupu. Jeżeli rynek na dany składnik aktywów finansowych nie jest aktywny (a także w odniesieniu do nienotowanych papierów wartościowych), inwestycje takie wykazuje się w cenie nabycia skorygowanej o odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Należności z tytułu leasingu finansowego

Grupa jest stroną umów leasingu, na podstawie których oddaje do odpłatnego używania lub pobierania pożytków składniki aktywów przez uzgodniony okres.

W przypadku umów, na mocy których Grupa przenosi zasadniczo całe ryzyko i pożytki wynikające z posiadania składników aktywów będących przedmiotem umowy leasingu, przedmiot leasingu przestaje być ujmowany w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Grupa ujmuje natomiast należność z tytułu leasingu finansowego w wartości równej inwestycji leasingowej netto.

Przychody odsetkowe od umów leasingu finansowego rozliczane są metodą efektywnej stopy procentowej w celu odzwierciedlenia stałej w danym okresie stopy zwrotu na inwestycji leasingowej netto.

Inwestycje kapitałowe - akcje i udziały w pozostałych jednostkach. Akcje i udziały w jednostkach niż jednostki podporządkowane co do zasady zaliczane są do kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży oraz aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu.

Instrumenty pochodne

Wartość godziwą instrumentów pochodnych ustala się w oparciu o notowania instrumentów na aktywnych rynkach, w oparciu o ceny niedawno zawartych transakcji oraz w oparciu o techniki wyceny, w tym modele bazujące na zdyskontowanych przepływach pieniężnych oraz modele wyceny opcji, w zależności od tego, który

ze sposobów jest w danym przypadku właściwy. Instrumenty pochodne, które nie zostały desygnowane jako instrumenty zabezpieczające zgodnie z zasadami rachunkowości zabezpieczeń, klasyfikowane są jako aktywa lub zobowiązania przeznaczone do obrotu i wyceniane w wartości godziwej.

Wbudowane instrumenty pochodne traktuje się jako oddzielne instrumenty pochodne, jeśli ryzyka z nimi związane oraz ich charakterystyka nie są ściśle powiązane z ryzykami i charakterystyką zasadniczego kontraktu oraz kontrakt zasadniczy nie jest wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Rachunkowość zabezpieczeń

Grupa wyznacza niektóre instrumenty pochodne jako pozycje zabezpieczające w rachunkowości zabezpieczeń. Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej (*fair value hedge*), pod warunkiem spełnienia kryteriów określonych w MSR 39 „Instrumenty finansowe - ujmowanie i wycena”.

Zabezpieczenie wartości godziwej jest to zabezpieczenie przed wpływem zmian wartości godziwej ujętego składnika aktywów, zobowiązania lub uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania albo wyodrębnionej części takiego składnika aktywów, zobowiązania, które przypisać można konkretnemu rodzajowi ryzyka i które może wpływać na rachunek zysków i strat.

Zabezpieczenie wartości godziwej ujmowane jest w następujący sposób: zyski lub straty wynikające z przeszacowania wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego (pochodnego instrumentu zabezpieczającego) wykazuje się w rachunku zysków i strat. Zmiany w wycenie do wartości godziwej instrumentów finansowych wyznaczonych jako pozycje zabezpieczane odnoszone są - w części wynikającej z zabezpieczanego ryzyka - do rachunku zysków i strat. W pozostałej części zmiany wyceny bilansowej księgowane są zgodnie z ogólnymi zasadami dla danej klasy instrumentów finansowych.

Kompensowanie instrumentów finansowych

Aktywa i zobowiązania finansowe kompensuje się i wykazuje w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej w kwocie netto, jeżeli występuje możliwe do wyegzekwowania na drodze prawnej prawo do skompensowania ujętych kwot oraz zamiar rozliczenia ich w kwocie netto lub jednoczesnej realizacji danego składnika aktywów i uregulowania zobowiązania. Obecnie Grupa nie kompensuje aktywów i zobowiązań finansowych.

Konsolidacja sald rachunków

Grupa oferuje swoim klientom usługi zarządzania środkami finansowymi polegające na konsolidacji sald rachunków bankowych w ramach struktury rachunków powiązanych (tzw. cash-pooling). Operacje tego typu polegają na konsolidacji (netowaniu) sald dodatnich i ujemnych rachunków bieżących uczestników produktu na wyznaczonym rachunku podmiotu zarządzającego rozliczeniami. Operacja konsolidacji przeprowadzana jest na koniec dnia roboczego, natomiast następnego dnia roboczego dokonywane są przelewy zwrotne przywracające stan rachunków do sytuacji sprzed konsolidacji. Transakcje konsolidacyjne prezentowane są w ujęciu netto, tylko jeśli spełniają warunki MSR 39 dotyczące wyłączenia składników aktywów i zobowiązań finansowych ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej. Salda należności transakcji prezentowanych w ujęciu brutto wykazywane są w sprawozdaniu finansowym w pozycji „Należności od klientów”, zaś salda zobowiązań jako depozyty.

Transakcje z przyrzeczeniem odkupu/odsprzedaży

Grupa dokonuje transakcji sprzedaży/zakupu aktywów finansowych z przyrzeczeniem odkupu/odsprzedaży w przyszłości po tej samej cenie powiększonej o z góry ustaloną kwotę odsetek, tzw. transakcje typu repo i reverse repo na papierach wartościowych. Papiery wartościowe sprzedane z przyrzeczeniem odkupu nie są

wyłączane ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej. Jednocześnie ujmowane są zobowiązania wynikające z udzielonego przyrzeczenia odkupu. W przypadku transakcji zakupu z przyrzeczeniem odsprzedaży nabyte papiery wartościowe prezentowane są jako pożyczki i należności. Różnicę między ceną sprzedaży/zakupu a ceną odkupu/odsprzedaży ujmuje się odpowiednio jako koszty lub przychody odsetkowe z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej. W przypadku sprzedaży papierów wartościowych zakupionych uprzednio w transakcji zakupu z przyrzeczeniem odsprzedaży Grupa wykazuje zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży papierów wartościowych. Zobowiązania te są wyceniane w wartości godziwej.

Utrata wartości aktywów wycenianych według zamortyzowanego kosztu

Grupa dokonuje podziału składników aktywów wycenianych według zamortyzowanego kosztu ze względu na podejście do zarządzania ryzykiem kredytowym danego zaangażowania na portfel aktywów indywidualnie istotnych oraz portfel aktywów indywidualnie nieistotnych (portfel grupowy). Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych. Składnik aktywa finansowego lub grupa aktywów finansowych utraciły wartość, a strata z tytułu utraty wartości została poniesiona, wyłącznie gdy istnieją obiektywne dowody utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń mających miejsce po początkowym ujęciu składnika aktywów (zdarzenie powodujące stratę), a zdarzenie (lub zdarzenia) powodujące stratę ma wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające ze składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych, których wiarygodne oszacowanie jest możliwe.

Do obiektywnych dowodów utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów zalicza się uzyskane przez Grupę informacje dotyczące następujących zdarzeń:

- znaczących trudności finansowych emitenta lub dłużnika;
- niedotrzymania warunków umowy, np. niespłacenia albo zalegania ze spłaceniem odsetek lub należności głównej;
- przyznania pożyczkobiorcy przez pożyczkodawcę, ze względów ekonomicznych lub prawnych wynikających z trudności finansowych pożyczkobiorcy, udogodnienia, którego w innym wypadku pożyczkodawca by nie udzielił;
- wysokiego prawdopodobieństwa upadłości lub innej reorganizacji finansowej pożyczkobiorcy;
- zaniku aktywnego rynku na dany składnik aktywów finansowych ze względu na trudności finansowe lub
- obserwacji danych wskazujących na możliwy do zmierzenia spadek oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych związanych z grupą aktywów finansowych od momentu początkowego ich ujęcia, mimo że nie można jeszcze ustalić spadku dotyczącego pojedynczego składnika grupy aktywów finansowych, w tym:
 - negatywnych zmian dotyczących statusu płatności pożyczkobiorców w grupie lub
 - krajowej lub lokalnej sytuacji gospodarczej, która ma związek z niespłacaniem aktywów w grupie.

Nie ujmuje się strat oczekiwanych w wyniku przyszłych zdarzeń bez względu na stopień prawdopodobieństwa ich zajścia.

Kredyty uznane za nieściągalne (tj. takie, dla których Grupa nie spodziewa się przyszłych przepływów pieniężnych oraz które na podstawie oddzielnych przepisów podatkowych spełniły warunki niezbędne do zaliczenia straty do kosztów uzyskania przychodu lub które zostały bezwarunkowo umorzone na mocy umowy z klientem) są na podstawie decyzji Grupy spisywane w ciężar odpisów z tytułu utraty wartości. W przypadku odzyskania uprzednio spisanej kwoty przychody z tego tytułu prezentowane

są w pozycji „Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne”.

Forbearance

W przypadku przyznania przez Grupę pożyczkobiorcy udogodnienia, jeśli nie zmienia ono w znaczący sposób istotnych warunków oraz oczekiwanych przepływów pieniężnych z aktywa finansowego, wówczas oczekiwane przyszłe przepływy z aktywa finansowego, którego dotyczy udogodnienie, Grupa ujmuje w wycenie tego aktywa, stosując pierwotną efektywną stopę procentową dla danego instrumentu.

Jeśli udzielone udogodnienie w znaczący sposób zmienia istotne warunki lub oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne, wówczas takie aktywo finansowe jest wyłączane z bilansu, a nowe aktywo finansowe jest ujmowane w bilansie w wartości godziwej na dzień początkowego ujęcia.

Odpisy z tytułu utraty wartości na poniesione, lecz niezidentyfikowane straty kredytowe

Grupa tworzy odpisy z tytułu utraty wartości na poniesione, lecz niezidentyfikowane straty kredytowe (IBNR - *incurred but not reported*). Procesem wyliczania odpisu z tytułu utraty wartości IBNR objęte są wszystkie należności, dla których nie stwierdzono przesłanek utraty wartości lub mimo stwierdzenia przesłanek indywidualna ocena pod kątem utraty wartości nie wykazała potrzeby dokonania odpisu aktualizującego. Odpisy z tytułu utraty wartości IBNR odzwierciedlają poziom strat kredytowych poniesionych lecz niezareportowanych, które zostaną zidentyfikowane na poziomie ekspozycji w przyjętym przez Grupę okresie rozpoznania straty. Odpisy z tytułu utraty wartości IBNR liczone są w oparciu o modele statystyczne dla grup aktywów łączonych w portfele o wspólnych cechach ryzyka kredytowego. W sprawozdaniu finansowym Grupa koryguje wartość ekspozycji kredytowych o wartość odpisów z tytułu utraty wartości na poniesione niezidentyfikowane straty kredytowe.

Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów indywidualnie istotnych

Poziom odpisów z tytułu utraty wartości na należności uznane za indywidualnie istotne, dla których stwierdzono wystąpienie przesłanek utraty wartości, obliczany jest jako różnica między wartością bilansową składnika aktywów a wartością bieżącą przewidywaną do otrzymania przyszłych przepływów pieniężnych wynikających ze spodziewanych spłat przez kredytobiorcę z tytułu realizacji zabezpieczeń lub sprzedaży wierzytelności. Przyszłe przepływy dyskontowane są do wartości bieżącej efektywną stopą procentową instrumentu.

Jeżeli wartość bieżąca szacowanych przepływów pieniężnych wzrośnie na skutek zdarzenia, które nastąpiło po wykazaniu utraty wartości, wówczas uprzednio dokonany odpis z tytułu utraty wartości jest odpowiednio odwracany przez rachunek zysków i strat.

Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów indywidualnie nieistotnych

Poziom odpisów z tytułu utraty wartości na należności uznane za indywidualnie nieistotne, dla których stwierdzono wystąpienie przesłanek utraty wartości, obliczany jest na bazie oceny portfelowej opartej o historyczne doświadczenia dotyczące strat ponoszonych z tytułu aktywów o podobnych cechach ryzyka.

Odpisy z tytułu utraty wartości na należności od banków i klientów, odpisy z tytułu utraty wartości papierów wartościowych i innych aktywów korygują wartość odpowiednich pozycji aktywów. Natomiast rezerwy na zobowiązania warunkowe wykazywane są w zobowiązaniach w pozycji „Rezerwy”.

Utrata wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży

Dla aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, dla których występują obiektywne dowody, że nastąpiła utrata wartości, skumulowane straty ujęte w kapitale własnym w wysokości różnicy między ceną nabycia skorygowaną o późniejsze spłaty i amortyzację a wartością godziwą, uwzględniając poprzednie odpisy z tytułu utraty wartości, przenosi się do rachunku zysków i strat. Straty z tytułu utraty wartości inwestycji kapitałowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży nie podlegają odwróceniu poprzez rachunek zysków i strat. Straty z tytułu utraty wartości instrumentów dłużnych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży podlegają odwróceniu poprzez rachunek zysków i strat, jeśli w późniejszych okresach wartość godziwa instrumentu dłużnego wzrośnie i wzrost ten może być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po ujęciu straty.

Utrata wartości aktywów finansowych wycenianych według kosztu

Na kategorię aktywów finansowych wycenianych według kosztu w sprawozdaniu finansowym Grupy składają się akcje i udziały w jednostkach innych niż zależne, sklasyfikowane jako dostępne do sprzedaży, dla których nie da się wiarygodnie określić wartości godziwej (np. ze względu na brak notowań na aktywnym rynku). Jeśli występują obiektywne dowody, że nastąpiła utrata wartości takich inwestycji kapitałowych, to kwotę straty z tytułu utraty wartości ustala się jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych. Straty z tytułu utraty wartości akcji i udziałów sklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, dla których nie da się wiarygodnie określić wartości godziwej, nie poddaje się odwróceniu przez rachunek zysków i strat.

Utrata wartości aktywów innych niż aktywa finansowe

Wartości bilansowe aktywów Grupy innych niż aktywa z tytułu podatku odroczonego, w tym w szczególności składników rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych, przeglądane są na dzień bilansowy w celu określenia, czy zaistniały przesłanki wskazujące na utratę wartości. Jeżeli istnieje taka przesłanka, należy określić wartość odzyskiwalną aktywów.

Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości jest ujmowany, jeżeli wartość księgowa aktywa lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne przekracza wartość odzyskiwalną. Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości jest ujmowany w rachunku zysków i strat.

Odpisy aktualizacyjne z tytułu utraty wartości w przypadku ośrodków wypracowujących środki pieniężne w pierwszej kolejności redukują wartość firmy przypadającą na te ośrodki wypracowujące środki pieniężne (grupę ośrodków), a następnie redukują proporcjonalnie wartość księgową innych aktywów w ośrodku (grupie ośrodków).

Kalkulacja wartości odzyskiwalnej

Wartość odzyskiwalna w przypadku aktywów innych niż aktywa finansowe jest wartością większą z: wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży i wartości użytkowej. W celu wyznaczenia wartości użytkowej oszacowane przyszłe przepływy pieniężne są dyskontowane do ich wartości bieżącej przy użyciu stopy dyskontowej przed opodatkowaniem, która odzwierciedla bieżące oczekiwania rynku co do wartości pieniądza oraz specyficznego ryzyka w odniesieniu do danego aktywa. Dla aktywów niegenerujących niezależnych przepływów środków pieniężnych wartość odzyskiwalna jest wyznaczana dla danego ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego te aktywa należą.

Odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości

Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, z wyłączeniem wartości firmy, podlega odwróceniu, jeżeli nastąpiła zmiana w szacunkach służących do określenia wartości możliwej do odzyskania.

Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości innych aktywów może być odwrócony tylko do poziomu, przy którym wartość księgowa aktywa nie przekracza wartości księgowej, która pomniejszona o kwotę amortyzacji, została by wyznaczona, jeżeli nie zostałby ujęty odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości.

Wartość firmy

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy wartość firmy stanowi nadwyżkę kosztu przejęcia nad wartością godziwą udziału Grupy w możliwych do zidentyfikowania przejętych aktywach, zobowiązaniach oraz zobowiązaniach warunkowych na dzień połączenia. Wartość firmy ujmuje się w ramach wartości niematerialnych. Wartość firmy jest wykazywana w wysokości ceny nabycia pomniejszonej o łączne dotychczasowe odpisy aktualizacyjne wynikające z tytułu utraty wartości. Wartość firmy jest alokowana na ośrodki wypracowujące środki pieniężne i nie jest amortyzowana, a jedynie corocznie testowana pod kątem utraty wartości niezależnie od wystąpienia przesłanek utraty wartości. Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości w odniesieniu do wartości firmy nie podlega odwróceniu.

Wartość firmy powstała w wyniku przejęć sprzed 31 marca 2004 roku, tj. dnia wejścia w życie MSSF 3 „Połączenia jednostek gospodarczych”, została obliczona zgodnie z poprzednio stosowanymi standardami rachunkowości jako różnica między kosztem przejęcia jednostki a wartością aktywów netto przejmowanej jednostki na dzień przejęcia.

Rzeczowy majątek trwały oraz wartości niematerialne (z wyłączeniem wartości firmy)

Rzeczowy majątek trwały oraz wartości niematerialne wykazywane są według kosztu historycznego pomniejszonego o naliczone umorzenie, a także o odpisy z tytułu utraty wartości. Koszt historyczny uwzględnia wydatki bezpośrednio związane z nabyciem danych aktywów oraz ich przygotowaniem do użytkowania.

Późniejsze nakłady uwzględnia się w wartości bilansowej danego środka trwałego lub ujmuje jako odrębny środek trwały (tam, gdzie jest to właściwe) tylko wówczas, gdy jest prawdopodobne, że z tytułu tej pozycji nastąpi wpływ korzyści ekonomicznych do Grupy, zaś koszt danej pozycji można wiarygodnie zmierzyć. Wszelkie pozostałe wydatki, na przykład na naprawę i konserwację, odnoszone są do rachunku zysków i strat w okresie, w którym je poniesiono.

Umorzenie naliczane jest metodą liniową przez przewidywany okres użytkowania przy zastosowaniu stawek określonych w zatwierdzonym planie amortyzacji na 2017 rok.

Przykładowe stosowane roczne stawki amortyzacji są następujące:	
Budynki i budowle	1,5-4,5%
Środki transportu	14,0-20,0%
Komputery	34,0%
Wyposażenie biurowe	20,0%
Inne środki trwałe	7,0-20,0%
Oprogramowanie komputerowe i prawa autorskie (z wyjątkiem podstawowych systemów operacyjnych, do których stosuje się stawki 10% i 20%)	34,0%
Pozostałe wartości niematerialne	20,0%
Inwestycje w obcych środkach trwałych - zgodnie z okresem trwania umowy najmu	

Na każdy dzień bilansowy dokonuje się weryfikacji wartości końcowej aktywów trwałych oraz okresów ich użytkowania i w razie potrzeby dokonuje stosownych korekt planu amortyzacji.

Składniki majątku o jednostkowej wartości początkowej nieprzekraczającej 3500 zł podlegają jednorazowemu odpisaniu w koszty z datą wydania ich do używania. Suma wartości środków trwałych jednorazowo odpisanych w koszty nie jest istotna z punktu widzenia sprawozdania finansowego.

Środki trwałe w budowie wykazywane są w wysokości ogółu poniesionych kosztów pozostających w bezpośrednim związku z niezakończoną jeszcze budową, montażem lub ulepszeniem istniejącego środka trwałego z uwzględnieniem odpisów z tytułu utraty wartości.

Środki trwałe obejmują także prawa użytkowania wieczystego gruntów.

Środki trwałe są badane pod kątem utraty wartości, zawsze gdy występują zdarzenia lub zmiany okoliczności wskazujące, że wartość bilansowa może być niemożliwa do odzyskania. Wartość bilansowa środka trwałego lub wartości niematerialnej jest obniżana do poziomu wartości odzyskiwalnej, jeśli wartość bilansowa przewyższa wartość odzyskiwalną. Wartość odzyskiwalna jest wyższą z dwóch wartości: wartości godziwej środka trwałego pomniejszonej o koszty jego sprzedaży i wartości użytkowej.

Świadczenia pracownicze

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze Grupy obejmują wynagrodzenia, nagrody, premie, płatne urlopy oraz składki na ubezpieczenie społeczne.

Pracownicy, w zależności od ich indywidualnego poziomu zaszczerowania, mogą otrzymać nagrodę z funduszu motywacyjnego, premię w ramach planu premiowego obowiązującego w danym obszarze lub uznaniową nagrodę roczną na zasadach określonych w wewnętrznych przepisach o wynagradzaniu pracowników. Premie i nagrody przyznawane są po zakończeniu okresu, za który oceniane są wyniki.

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze są ujmowane jako koszty w okresie, którego dotyczą.

Płatności w formie akcji

W ramach programu świadczeń kapitałowych wybrani pracownicy otrzymują nagrody w formie „akcji odroczonej” Citigroup (program akumulacji kapitału - CAP) oraz nagrody w postaci akcji fantomowych Banku Handlowego w Warszawie SA. W 2017 roku nie było pracowników, którym przyznano by warunkowo nagrody pod Programem CAP.

Zgodnie z MSSF 2 „Płatności w formie akcji własnych” wszystkie programy funkcjonujące w Grupie traktowane są jako programy rozliczane w środkach pieniężnych. Na przyszłe wypłaty tworzona jest rezerwa wykazana w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Inne zobowiązania” oraz w pozycji „Koszty działania i koszty ogólnego zarządu” rachunku zysków

i strat. Koszty programu określone są na podstawie ceny akcji Banku lub ceny akcji Citigroup. Zgodnie z wymogami standardu wartość godziwa jest początkowo ustalana na dzień przyznania nagrody, a następnie na każdy dzień sprawozdawczy, aż do całkowitego rozliczenia. Łączną wartość kosztów ujętych na dany dzień sprawozdawczy stanowi iloczyn wartości godziwej akcji odroczonej na dzień sprawozdawczy i części uprawnienia uznanego za nabyte w tym okresie.

Długoterminowe świadczenia pracownicze

W ramach systemu wynagrodzeń Grupa gwarantuje pracownikom odprawy emerytalne i rentowe, stanowiące programy określonych świadczeń. Ich wysokość uzależniona jest od liczby lat pracy w Banku, przypadających bezpośrednio przed nabyciem prawa do wypłaty świadczenia. Na przyszłe wypłaty odpraw emerytalnych i rentowych tworzona jest rezerwa, która jest wykazana w zobowiązaniach w pozycji „Inne zobowiązania” oraz w pozycji „Koszty działania i koszty ogólnego zarządu” rachunku zysków i strat w części wynikającej z kosztów bieżącego zatrudnienia i upływu czasu. Część rezerwy wynikająca ze zmiany założeń aktuarialnych (ekonomicznych i demograficznych) przyjętych do wyceny ujmowana jest w pozostałych całkowitych dochodach.

Elementem składowym wynagrodzenia zmiennego przyznawanego Zarządowi Banku oraz osobom, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka Banku, jest także odroczone nagroda pieniężna opisana szczegółowo w nocie 48 „Świadczenia na rzecz pracowników”.

Programy określonych składek

Grupa stwarza możliwość uczestnictwa pracowników w programie emerytalnym, opisanym szczegółowo w nocie 48. Za pracowników uczestniczących w programie Grupa odprowadza składki do odrębnej jednostki i z chwilą ich uiszczenia Grupa nie posiada dalszych obowiązków w zakresie dokonywania płatności, zatem zgodnie z MSR 19 „Świadczenia pracownicze” jest to program określonych składek. Składki ujmuje się jako koszty świadczeń pracowniczych w okresie, którego dotyczą.

Rezerwy

Rezerwy są ujmowane w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej, jeżeli na Grupie ciąży obowiązek prawny lub zwyczajowo oczekiwany, wynikający ze zdarzeń przeszłych, a także jeżeli prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków zawierających w sobie korzyści ekonomiczne oraz kwota rezerwy może być w wiarygodny sposób oszacowana.

Rezerwa restrukturyzacyjna

Rezerwa na restrukturyzację jest tworzona po spełnieniu następujących warunków: (i) Grupa posiada szczegółowy, formalny plan restrukturyzacji; (ii) restrukturyzacja już się rozpoczęła albo została publicznie ogłoszona; (iii) kwota rezerwy może być wiarygodnie oszacowana. Rezerwa na restrukturyzację nie obejmuje przyszłych kosztów operacyjnych.

Kapitały

Kapitały wykazywane są według wartości nominalnej, z wyjątkiem kapitału z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, który wykazywany jest z uwzględnieniem wpływu odroczonego podatku dochodowego.

Dywidendy są ujmowane jako zobowiązania w momencie, w którym podział zysku został zatwierdzony przez Walne Zgromadzenie Banku.

Rozliczenia międzyokresowe kosztów

W celu przypisania kosztów do okresów sprawozdawczych, których one dotyczą, Grupa dokonuje czynnych i biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów. Dotyczy to w szczególności kosztów działania Grupy.

Ustalanie wyniku finansowego

Wynik finansowy ustala się z zachowaniem zasady memoriału i współmierności przychodów i kosztów. Do wyniku finansowego zaliczane są wszystkie osiągnięte przychody i koszty związane z tymi przychodami, dotyczące danego okresu sprawozdawczego, niezależnie od terminu ich zapłaty.

Przychody i koszty z tytułu odsetek

Przychody i koszty z tytułu odsetek od instrumentów finansowych są ujmowane w rachunku zysków i strat przy użyciu metody efektywnej stopy procentowej.

Metoda efektywnej stopy procentowej jest metodą naliczania zamortyzowanego kosztu składnika aktywów lub zobowiązania finansowego oraz przypisania przychodów lub kosztów odsetkowych do odpowiednich okresów. Efektywna stopa procentowa jest stopą, która dyskontuje oszacowane przyszłe pieniężne wpływy lub płatności dokonywane w oczekiwanym okresie do wygaśnięcia instrumentu finansowego do bilansowej wartości netto składnika aktywów lub zobowiązania finansowego. Przy wyliczaniu efektywnej stopy procentowej Grupa uwzględnia wszelkie postanowienia umowy instrumentu finansowego (na przykład: przedpłaty, opcje kupna i podobne), jednakże nie uwzględnia potencjalnych przyszłych strat związanych z nieściągalnością kredytów. Wyliczenie obejmuje wszelkie płacone i otrzymywane przez strony umowy prowizje i punkty stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej, koszty transakcji oraz wszelkie inne premie i dyskonta. W rezultacie prowizje stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej po pomniejszeniu o bezpośrednie koszty pozyskania instrumentu finansowego prezentowane są jako składnik przychodów odsetkowych.

W przypadku aktywów finansowych lub grupy podobnych aktywów finansowych, dla których dokonano odpisu z tytułu utraty wartości, przychody odsetkowe są ujmowane przy zastosowaniu stopy procentowej użytej do zdyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych do celów oszacowania straty z tytułu utraty wartości.

Przychody/koszty odsetkowe od instrumentów pochodnych, desygnowanych jako instrumenty zabezpieczające w rachunkowości zabezpieczeń, prezentowane są w wyniku odsetkowym.

Odsetki karne wynikające z ekspozycji z tytułu podatku dochodowego ujmowane są w „Pozostałych przychodach operacyjnych” lub w „Pozostałych kosztach operacyjnych” w rachunku zysków i strat.

Przychody i koszty z tytułu prowizji, opłaty bankowe

Przychody z tytułu opłat i prowizji powstają w wyniku świadczenia usług finansowych oferowanych przez Grupę. Prowizje klasyfikowane są do następujących kategorii:

- prowizji stanowiących integralną część efektywnej stopy procentowej,
- prowizji za wykonanie usługi,
- prowizji za wykonanie znaczącej czynności.

Prowizje stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej zaliczane są do rachunku zysków i strat jako korekta kalkulacji efektywnej stopy procentowej i wykazywane w przychodach odsetkowych.

Prowizje za wykonanie usługi i znaczącej czynności zaliczane są do rachunku zysków i strat proporcjonalnie do stopnia wykonania usługi lub jednorazowo w momencie wykonania czynności i wykazywane w przychodach z tytułu prowizji.

W przypadku kredytów i pożyczek o nieustalonych terminach płatności rat, np. kredytów w rachunku bieżącym lub kart kredytowych, prowizje rozliczane są w czasie metodą liniową przez okres ważności limitu kredytowego. Tego typu prowizje zaliczane są do przychodów z tytułu prowizji.

Przychody i koszty z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych

Grupa pośredniczy w sprzedaży produktów ubezpieczeniowych. Przychody z tytułu wynagrodzenia za dystrybucję produktów ubezpieczeniowych niepowiązanych z instrumentami finansowymi ujmowane są w przychodach prowizyjnych w momencie sprzedaży lub odnowienia polisy, z wyjątkiem części wynagrodzenia dotyczącego usług świadczonych po dokonaniu sprzedaży, które jest ujmowane w przychodach prowizyjnych liniowo, przez okres życia produktu.

W przypadku produktów powiązanych z instrumentem finansowym, gdzie wynagrodzenie otrzymywane jest z góry za okres dłuższy niż miesięczny, w celu ustalenia sposobu ujmowania wynagrodzenia z tytułu dystrybucji tego ubezpieczenia stosowany jest model względnej wartości godziwej. Na podstawie proporcji wartości godziwej usługi dystrybucji produktu ubezpieczeniowego oraz wartości godziwej pożyczki w stosunku do sumy tych wartości ustalana jest alokacja łącznego wynagrodzenia. Wynagrodzenie z tytułu sprzedaży produktu ubezpieczeniowego dzielone jest na następujące komponenty:

- część stanowiąca wynagrodzenie za usługę pośrednictwa, ujmowana w wyniku z tytułu prowizji oraz
- część stanowiąca element zamortyzowanego kosztu instrumentu finansowego rozliczanego z użyciem efektywnej stopy procentowej będącą elementem wyniku odsetkowego.

Wynagrodzenie opisane powyżej ujmowane jest z uwzględnieniem szacowanych przyszłych zwrotów z tytułu odstąpienia klientów od ubezpieczenia w określonych przypadkach.

Z części odpowiadających wynagrodzeniu za usługę pośrednictwa wydzielana jest część wynagrodzenia dotyczącego świadczenia dodatkowych czynności po dokonaniu sprzedaży produktu ubezpieczeniowego i ta część ujmowana jest w przychodach prowizyjnych liniowo przez okres życia produktu. Pozostała część ujmowana jest w przychodach prowizyjnych w momencie sprzedaży lub odnowienia polisy.

Koszty bezpośrednio powiązane z akwizycją pożyczki gotówkowej Grupa rozlicza w czasie jako element zamortyzowanego kosztu instrumentu finansowego stanowiącego część wyniku odsetkowego.

Jeśli Grupa ponosi koszty bezpośrednio związane ze sprzedażą produktu ubezpieczeniowego, koszty takie rozliczane są zgodnie z zasadą współmierności przychodów i kosztów. Koszty niepowiązane bezpośrednio ze sprzedażą produktów ubezpieczeniowych ujmowane są w rachunku wyników jednorazowo, w momencie ich poniesienia.

Wynik na rachunkowości zabezpieczeń

W pozycji tej prezentowana jest wycena transakcji zabezpieczających i zabezpieczających w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej.

Pozostałe przychody i koszty operacyjne

Do pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych zaliczane są koszty i przychody niezwiązane bezpośrednio z działalnością bankową. Jest to w szczególności wynik z tytułu sprzedaży lub likwidacji środków trwałych oraz aktywów do zbycia, przychody związane z przetwarzaniem danych na rzecz podmiotów powiązanych, a także koszty z tytułu odszkodowań, kar i grzywien.

Podatek dochodowy

Podatek dochodowy składa się z podatku bieżącego oraz odroczonego. Podatek dochodowy ujmuje się w rachunku zysków i strat z wyjątkiem sytuacji, gdy podatek dotyczy kwot ujmowanych w pozostałych całkowitych dochodach.

Rezerwa i aktywo na podatek odroczone są kalkulowane przy użyciu metody bilansowej, poprzez wyliczenie przejściowych różnic pomiędzy wartością bilansową aktywów i zobowiązań oraz ich wartością podatkową. Rezerwa i aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego wykazywane są w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej po dokonaniu kompensaty, wtedy gdy istnieje tytuł prawny do przeprowadzenia takiej kompensaty oraz rezerwa i aktywo dotyczą tego samego podatnika.

Aktywa z tytułu podatku odroczonego ujmuje się w zakresie, w którym jest prawdopodobne, że będzie dostępny przyszły dochód do opodatkowania.

Sprawozdawczość dotycząca segmentów

Segment działalności jest dającą się wyodrębnić częścią działalności Grupy, generującą przychody i koszty (w tym z transakcji wewnątrz Grupy), której wyniki operacyjne są regularnie analizowane przez Zarząd jako główny organ decyzyjny Grupy, w celu alokacji zasobów oraz oceny jej działalności.

Grupa jest zarządzana na poziomie dwóch głównych segmentów – bankowości korporacyjnej oraz bankowości detalicznej. Szczegółowe informacje na temat segmentów przedstawiono w nocie 3.

Wycena aktywów i pasywów segmentu, przychodów oraz wyniku segmentu jest oparta na zasadach rachunkowości Grupy.

Aktywa trwale przeznaczone do zbycia

Do aktywów trwałych przeznaczonych do zbycia klasyfikuje się składniki aktywów lub grupy aktywów wraz z bezpośrednio powiązanymi z nimi zobowiązaniami, których wartość bilansowa ma zostać odzyskana w drodze ich odsprzedaży, a nie dalszego wykorzystania. Jako przeznaczone do zbycia klasyfikowane są jedynie składniki aktywów lub grupy dostępne do natychmiastowej sprzedaży w bieżącym stanie, których sprzedaż jest wysoce prawdopodobna, tzn. zdecydowano o wypełnieniu planu sprzedaży i aktywny program znalezienia nabywcy i zakończenia planu został rozpoczęty. Ponadto taki składnik aktywów (lub grupa) jest oferowany do sprzedaży po cenie, która jest racjonalna w odniesieniu do jego bieżącej wartości godziwej i oczekuje się, że sprzedaż zostanie ujęta jako sprzedaż zakończona w czasie jednego roku od dnia zaklasyfikowania składnika aktywów (lub grupy) do tej kategorii.

Aktywa trwale przeznaczone do zbycia ujmuje się w kwocie niższej z wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia tych aktywów. Aktywa te nie podlegają amortyzacji.

Wartości szacunkowe

Ustalenie bilansowych wartości niektórych aktywów i zobowiązań oraz przychodów i kosztów wymaga oszacowania na datę bilansową wpływu niepewnych przyszłych zdarzeń na te pozycje. Szacunki i założenia podlegają ciągłej ocenie, oparte są o doświadczenia historyczne oraz inne czynniki, w tym oczekiwania co do przyszłych zdarzeń, które w danej sytuacji wydają się uzasadnione. Poniżej zaprezentowano najistotniejsze z nich, zastosowane przy sporządzaniu sprawozdania finansowego.

Wartość godziwa instrumentów pochodnych

Wartość godziwą instrumentów finansowych nienotowanych na aktywnych rynkach ustala się, stosując techniki wyceny. Jeżeli do ustalenia wartości godziwej stosuje się techniki wyceny, metody te są okresowo oceniane i weryfikowane. Wszystkie modele są testowane i zatwierdzane przed użyciem. W miarę możliwości w modelach wykorzystywane są wyłącznie dane możliwe do zaobserwowania, chociaż w pewnych obszarach kierownictwo jednostki musi korzystać z oszacowań. Zmiany założeń dotyczących szacowanych czynników mogą mieć wpływ na wykazywane wartości godziwe instrumentów finansowych.

Grupa stosuje następujące metody wyceny w stosunku do poszczególnych typów instrumentów pochodnych:

- do wyceny terminowych transakcji walutowych stosuje się model zdyskontowanych przepływów pieniężnych,
- do wyceny transakcji opcyjnych wykorzystywane są rynkowe modele wyceny opcji,
- do wyceny transakcji na stopy procentowe stosuje się model zdyskontowanych przepływów pieniężnych,
- do wyceny transakcji futures stosuje się bieżące notowania rynkowe.

Grupa do wyceny ryzyka kredytowego wykorzystuje kwotowania instrumentu wymiany ryzyka upadłości dłużnika (Credit Default Swap).

Grupa różnicuje wycenę ryzyka kontrahenta ze względu na dostępność kwotowań kredytowych instrumentów pochodnych (CDS):

- ryzyko kredytowe kontrahentów, dla których istnieje aktywny rynek CDS: uznaje się, że kwotowania CDS odzwierciedlają rynkową wycenę ryzyka kredytowego;
- ryzyko kredytowe kontrahentów, dla których nie istnieje aktywny rynek CDS: na podstawie ratingu kredytowego (zewnętrznego lub wewnętrznego, jeżeli zewnętrzny nie jest dostępny) oraz sektora gospodarki, w którym klient działa, kontrahentowi przypisywana jest wartość indeksu CDS, która odzwierciedla rynkową wycenę ryzyka.

W przypadku wyceny własnego ryzyka kredytowego Grupa stosuje metodę zdefiniowaną dla klientów, dla których nie ma aktywnego rynku CDS.

Głównymi czynnikami wpływającymi na zmiany szacunków w zakresie ryzyka kontrahenta są: (i) zmiany wartości godziwej instrumentów pochodnych skorelowane m.in. z poziomem kursów walut oraz stóp procentowych, (ii) zmiany w zakresie kwotowań kredytowych instrumentów pochodnych (CDS) (iii) zmiany w zakresie ryzyka kredytowego kontrahentów (zmiana ratingów).

Utrata wartości kredytów

Na każdy dzień bilansowy dokonywana jest ocena, czy zaistniały obiektywne przesłanki świadczące o utracie wartości ekspozycji kredytowych. Jeśli tak, dokonuje się odpisu aktualizującego w wysokości różnicy pomiędzy wartością bilansową a oszacowaną wartością bieżącą oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych z danej ekspozycji kredytowej. Aktywa finansowe, dla których nie stwierdzono przesłanek utraty wartości na poziomie indywidualnym lub mimo stwierdzenia przesłanek indywidualna ocena składnika aktywów pod kątem utraty wartości nie wykazała

potrzeby dokonania odpisu aktualizującego, Grupa objęła analizą grupową. W celach grupowej oceny utraty wartości aktywów finansowe są podzielone według podobnych charakterystyk ryzyka kredytowego w ramach danego portfela. W celu wyliczenia kwoty odpisu na ekspozycje bilansowe analizowane grupowo Grupa wykorzystuje, m.in., prawdopodobieństwo wystąpienia niewykonania zobowiązania (parametr PD) oraz wartość straty w momencie niewykonania zobowiązania (parametr LGD).

Określenie przesłanek utraty wartości, wyliczenie bieżącej wartości szacowanych przepływów pieniężnych oraz oszacowanie odpisu metodą grupową wymaga zastosowania przez Grupę szacunków. Szacunki mogą uwzględniać możliwe do zaobserwowania dane wskazujące na wystąpienie niekorzystnej zmiany sytuacji kredytobiorców należących do określonej grupy lub sytuacji makroekonomicznej. Jeżeli zaistnieje taka konieczność, historyczne parametry mogą być korygowane na podstawie danych pochodzących z bieżących obserwacji w celu uwzględnienia wpływu aktualnych czynników rynkowych, które nie miały miejsca w okresie, którego dotyczą obserwacje historyczne.

Metodologia i założenia wykorzystywane przy ustalaniu poziomu odpisów z tytułu utraty wartości należności są regularnie przeglądane i uaktualniane w razie potrzeby. Dodatkowo Grupa dokonuje testowania wstecznego (w oparciu o dane historyczne) w celu porównania wartości rzeczywiście poniesionych strat z szacunkami w zakresie utraty wartości kredytów, co również może mieć wpływ na zmianę metodologii.

Utrata wartości firmy

Bank corocznie przeprowadza obligatoryjne testy na utratę wartości firmy zgodnie z modelem opracowanym na podstawie wytycznych zawartych w MSR 36. Podstawą wyceny wartości odzyskiwalnej ośrodków wypracowujących środki pieniężne, do których przyporządkowano wartość firmy, jest ich wartość użytkowa, którą kierownictwo Banku szacuje w oparciu o plan finansowy, odzwierciedlający przyjęte założenia odnośnie przyszłych warunków gospodarczych oraz oczekiwanych wyników działalności Banku, stopę dyskontową wykorzystaną w prognozach przepływów pieniężnych oraz stopę wzrostu zastosowaną do ekstrapolacji prognoz przepływów pieniężnych wykraczających poza okres objęty planem finansowym.

Świadczenia pracownicze

Rezerwy na przyszłe wypłaty z tytułu świadczeń pracowniczych, takie jak nagrody jubileuszowe czy odprawy emerytalne i rentowe, podlegają okresowemu oszacowaniu aktuarialnemu przez niezależnego aktuarusza. Wysokość rezerw odpowiada wartości obecnej przyszłych długoterminowych zobowiązań Grupy wobec pracowników według stanu zatrudnienia i płac na dzień sprawozdawczy i bazuje na szeregu założeń w obszarze statystyki kadrowej, w tym prawdopodobieństwa dotrwania danej osoby do wieku emerytalnego jako pracownika Grupy, obejmującego rotację pracowników, ryzyko śmierci oraz ryzyko całkowitej niezdolności do pracy.

3. Sprawozdawczość dotycząca segmentów działalności

Segment działalności jest dającą się wyodrębnić częścią działalności Grupy, generującą przychody i koszty (w tym z transakcji wewnątrz Grupy), której wyniki operacyjne są regularnie analizowane przez Zarząd jednostki dominującej jako główny organ decyzyjny Grupy, w celu alokacji zasobów oraz oceny jej działalności.

Grupa jest zarządzana na poziomie dwóch głównych segmentów - bankowości instytucjonalnej i bankowości detalicznej. Wycena aktywów i pasywów oraz ustalanie wyniku finansowego segmentu dokonywane jest zgodnie z zasadami rachunkowości stosowanymi przez Grupę dla potrzeb sporządzenia sprawozdań finansowych, z uwzględnieniem transakcji pomiędzy segmentami w ramach Grupy.

Przyporządkowania aktywów i zobowiązań oraz przychodów i kosztów Grupy do segmentów dokonano na podstawie wewnętrznych informacji przygotowywanych dla potrzeb zarządczych. Transfer finansowania pomiędzy segmentami Grupy oparty jest na stawkach bazujących na stopach rynkowych. Stawki transferowe są ustalane według tych samych zasad dla obu segmentów, a ich zróżnicowanie wynika jedynie ze struktury terminowej i walutowej aktywów i zobowiązań. Podstawą oceny wyników działalności segmentu jest zysk lub strata brutto.

Działalność Grupy prowadzona jest wyłącznie na terenie Polski.

Bankowość Instytucjonalna

W ramach segmentu Bankowości Instytucjonalnej Grupa oferuje produkty i świadczy usługi podmiotom gospodarczym, jednostkom samorządowym oraz dla sektora budżetowego. Obok tradycyjnych usług bankowych polegających na działalności kredytowej i depozytowej segment świadczy usługi zarządzania gotówką, finansowania handlu, leasingu, usług maklerskich i powiernictwa papierów wartościowych, oferuje produkty skarbu na rynkach finansowych i towarowych. Ponadto segment oferuje usługi bankowości inwestycyjnej na lokalnym i międzynarodowym rynku kapitałowym, w tym usługi doradztwa, pozyskiwania i gwarantowania finansowania poprzez publiczne i niepubliczne emisje instrumentów finansowych. Działalność segmentu obejmuje także transakcje na własny rachunek na rynkach instrumentów kapitałowych, dłużnych oraz pochodnych.

Bankowość Detaliczna

Segment Bankowości Detalicznej dostarcza produkty i usługi finansowe klientom indywidualnym, a także w ramach CitiBusiness mikroprzedsiębiorstwom oraz osobom fizycznym prowadzącym działalność gospodarczą. Oprócz prowadzenia rachunków, oferty w obszarze działalności kredytowej i depozytowej Grupa oferuje klientom pożyczki gotówkowe, kredyty hipoteczne, karty kredytowe, prowadzi usługi zarządzania majątkiem, pośredniczy w sprzedaży produktów inwestycyjnych i ubezpieczeniowych.

Wyniki finansowe Grupy według segmentów działalności

Wyniki finansowe Grupy według segmentów działalności

Za okres	2017 r.			2016 r.		
w tys. zł	Bankowość Instytucjonalna	Bankowość Detaliczna	Razem	Bankowość Instytucjonalna	Bankowość Detaliczna	Razem
Wynik z tytułu odsetek	501 716	580 431	1 082 147	439 590	563 981	1 003 571
Wynik wewnętrzny z tytułu odsetek, w tym:	(26 482)	26 482	-	(36 403)	36 403	-
przychody wewnętrzne	-	26 482	26 482	-	36 403	36 403
koszty wewnętrzne	(26 482)	-	(26 482)	(36 403)	-	(36 403)
Wynik z tytułu opłat i prowizji	282 705	297 956	580 661	275 333	285 896	561 229
Przychody z tytułu dywidend	1 634	7 794	9 428	1 537	6 513	8 050
Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji	316 484	29 791	346 275	315 565	31 632	347 197
Wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych dostępnych do sprzedaży	35 772	-	35 772	44 746	-	44 746
Wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych dostępnych do sprzedaży	3 377	-	3 377	29 436	66 477	95 913
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	10 261	-	10 261	9 553	-	9 553
Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	21 348	(10 143)	11 205	17 570	(29 740)	(12 170)
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu	19 123	(18 567)	556	21 348	(10 143)	11 205
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu	(484 315)	(634 338)	(1 118 653)	(492 989)	(639 312)	(1 132 301)
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych	(19 504)	(53 588)	(73 092)	(20 985)	(48 937)	(69 922)
Wynik z tytułu zbycia pozostałych aktywów	10 836	93	10 929	116	-	116
Zysk operacyjny	626 724	157 748	784 472	648 727	184 862	833 589
Udział w zyskach netto podmiotów wycenianych metodą praw własności	242	-	242	50	-	50
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(56 077)	(21 557)	(77 634)	(50 173)	(19 138)	(69 311)
Zysk brutto	570 889	136 191	707 080	598 604	165 724	764 328
Podatek dochodowy			(171 514)			(162 748)
Zysk netto			535 566			601 580

Stan na dzień	31.12.2017 r.			31.12.2016 r.		
w tys. zł	Bankowość Instytucjonalna	Bankowość Detaliczna	Razem	Bankowość Instytucjonalna	Bankowość Detaliczna	Razem
Aktywa	35 906 089	7 131 507	43 037 596	38 493 344	6 716 572	45 209 916
Zobowiązania i kapitał własny, w tym:	30 134 111	12 903 485	43 037 596	32 836 784	12 373 132	45 209 916
zobowiązania	24 799 594	11 299 119	36 098 713	27 443 762	10 975 704	38 419 466

4. Wynik z tytułu odsetek

w tys. zł	2017 r.	2016 r.
Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze z tytułu:	16 885	17 918
operacji z Bankiem Centralnym	22 086	19 926
należności od banków	915 768	837 348
należności od klientów, w tym:	50 042	31 069
podmiotów sektora finansowego	865 726	806 279
podmiotów sektora niefinansowego	282 408	274 090
od kart kredytowych	322 023	311 412
dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	26 417	48 151
dłużnych papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	7 161	3 676
zobowiązań z ujemną stopą procentową	41 070	20 173
instrumentów pochodnych w rachunkowości zabezpieczeń	(29 740)	(12 170)
	1 351 410	1 258 604
Koszty odsetek i podobne koszty z tytułu:		
operacji z Bankiem Centralnym	-	(82)
zobowiązań wobec banków	(37 947)	(41 546)
zobowiązań wobec podmiotów sektora finansowego	(52 867)	(54 354)
zobowiązań wobec podmiotów sektora niefinansowego	(111 888)	(111 355)
kredytów i pożyczek otrzymanych	(500)	(866)
aktywów z ujemną stopą procentową	(1 240)	(945)
instrumentów pochodnych w rachunkowości zabezpieczeń	(64 821)	(45 885)
	(269 263)	(255 033)
Wynik z tytułu odsetek	1 082 147	1 003 571

Przychody odsetkowe za 2017 rok zawierają odsetki od kredytów, dla których rozpoznano utratę wartości w kwocie 10 654 tys. zł (za 2016 rok: 13 408 tys. zł).

5. Wynik z tytułu opłat i prowizji

w tys. zł	2017 r.	2016 r.
Przychody z tytułu opłat i prowizji		
z tytułu pośrednictwa w sprzedaży produktów ubezpieczeniowych i inwestycyjnych	72 654	79 564
z tytułu kart płatniczych i kredytowych	158 443	158 912
z tytułu realizacji zleceń płatniczych	105 913	105 469
z tytułu usług powierniczych	122 805	108 376
z tytułu opłat od pożyczek gotówkowych	437	1 351
z tytułu działalności maklerskiej	55 332	48 173
z tytułu świadczenia usług zarządzania środkami na rachunkach klientów	25 099	25 437
z tytułu udzielonych gwarancji	19 289	18 435
z tytułu udzielonych zobowiązań o charakterze finansowym	6 406	5 882
inne, w tym:	98 224	87 749
z tytułu produktów ratalnych w karcie kredytowej	26 142	22 003
	664 602	639 348
Koszty z tytułu opłat i prowizji		
z tytułu kart płatniczych i kredytowych	(28 571)	(27 623)
z tytułu działalności maklerskiej	(16 181)	(13 324)
z tytułu opłat KDPW	(19 782)	(17 481)
z tytułu opłat brokerskich	(4 412)	(4 246)
inne	(14 995)	(15 445)
	(83 941)	(78 119)
Wynik z tytułu opłat i prowizji	580 661	561 229

Wynik z tytułu opłat i prowizji za 2017 rok zawiera przychody prowizyjne (inne niż objęte kalkulacją efektywnej stopy procentowej), które odnoszą się do aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy w kwocie 164 040 tys. zł (za 2016 rok: 165 169 tys. zł) oraz koszty prowizyjne w kwocie 28 571 tys. zł (za 2016 rok: 27 623 tys. zł).

6. Przychody z tytułu dywidend

w tys. zł	2017 r.	2016 r.
Papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	8 794	7 297
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	634	753
Przychody z tytułu dywidend razem	9 428	8 050

7. Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji

w tys. zł	2017 r.	2016 r.
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy		
z instrumentów dłużnych	15 248	(53 747)
z instrumentów kapitałowych	1 775	(684)
z instrumentów pochodnych, w tym:	14 582	42 809
na stopę procentową	14 161	39 854
	31 605	(11 622)
Wynik z pozycji wymiany		
z tytułu operacji wymiany na walutowych instrumentach pochodnych	(215 674)	468 071
z tytułu różnic kursowych (rewaluacja)	530 344	(109 252)
	314 670	358 819
Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji	346 275	347 197

Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji za 2017 rok zawiera zmianę netto wartości korekty wyceny instrumentów pochodnych odzwierciedlającej ryzyko kredytowe kontrahenta oraz korekty wyceny instrumentów pochodnych odzwierciedlającej własne ryzyko kredytowe w wysokości 396 tys. zł (za 2016 rok: 18 894 tys. zł).

Wynik na instrumentach dłużnych zawiera wynik netto na obrocie rządowymi papierami wartościowymi, dłużnymi instrumentami komercyjnymi i instrumentami rynku pieniężnego przeznaczonymi do obrotu.

Wynik na instrumentach pochodnych zawiera wynik netto z tytułu transakcji swap na stopy procentowe, opcji, transakcji futures i innych instrumentów pochodnych.

Wynik z pozycji wymiany walutowej zawiera zyski i straty z wyceny aktywów i zobowiązań denominowanych w walucie obcej oraz na walutowych instrumentach pochodnych takich jak forward, CIRS i opcje. Wynik z pozycji wymiany zawiera również marżę zrealizowaną na bieżących i terminowych transakcjach walutowych.

8. Wynik na rachunkowości zabezpieczeń

w tys. zł	2017 r.	2016 r.
Rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej papierów wartościowych		
Wynik z wyceny transakcji zabezpieczanej	29 469	(37 135)
Wynik z wyceny transakcji zabezpieczającej	(19 208)	46 688
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	10 261	9 553

Szczegółowe informacje na temat stosowanej w Grupie rachunkowości zabezpieczeń zamieszczone są w dalszej części sprawozdania w nocie nr 39.

9. Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych

w tys. zł	2017 r.	2016 r.
Pozostałe przychody operacyjne		
Przychody z tytułu świadczonych usług na rzecz jednostek powiązanych	8 467	9 905
Przychody z wynajmu powierzchni biurowych	8 951	9 405
Rozwiązanie rezerw na sprawy sporne (netto)	-	3 391
Inne	14 676	17 433
	32 094	40 134
Pozostałe koszty operacyjne		
Koszty postępowania ugodowego i windykacji	(10 532)	(11 416)
Koszty dotyczące utrzymania aktywów trwałych przeznaczonych do zbycia	(100)	(118)
Utworzenie rezerw na sprawy sporne (netto)	(4 503)	-
Inne	(16 403)	(17 395)
	(31 538)	(28 929)
Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	556	11 205

10. Koszty działania i koszty ogólnego zarządu

w tys. zł	2017 r.	2016 r.
Koszty pracownicze		
Koszty związane z wynagrodzeniami, w tym:	(389 404)	(398 387)
koszty związane ze świadczeniami emerytalnymi	(33 781)	(29 576)
Premie i nagrody, w tym:	(80 020)	(88 368)
pracownicze świadczenia kapitałowe	(7 165)	(9 787)
nagrody za wieloletnią pracę	(37)	(36)
Koszty ubezpieczeń społecznych	(61 892)	(65 963)
	(531 316)	(552 718)
Koszty ogólnoadministracyjne		
Koszty opłat telekomunikacyjnych i sprzętu komputerowego	(188 484)	(189 622)
Koszty usług obcych, w tym doradczych, audytorskich i konsultacyjnych	(53 447)	(55 356)
Koszty wynajmu i utrzymania nieruchomości	(69 409)	(84 469)
Reklama i marketing	(42 702)	(27 543)
Koszty usług zarządzania gotówką, koszty usług KIR i inne koszty transakcyjne	(39 076)	(39 247)
Koszty usług zewnętrznych dotyczące dystrybucji produktów bankowych	(33 486)	(18 183)
Koszty usług pocztowych, materiałów biurowych i poligrafii	(9 630)	(11 195)
Koszty szkoleń i edukacji	(1 815)	(2 629)
Koszty nadzoru bankowego i kapitałowego	(3 258)	(1 435)
Koszty na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	(71 226)	(75 070)
Pozostałe koszty	(74 804)	(74 834)
	(587 337)	(579 583)
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu razem	(1 118 653)	(1 132 301)

Koszty pracownicze zawierają koszty następujących świadczeń dla obecnych i byłych członków Zarządu Banku:

w tys. zł	2017 r.	2016 r.
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze	12 553	12 885
Długoterminowe świadczenia pracownicze	1 841	3 706
Nagrody kapitałowe	4 712	3 727
	19 106	20 318

11. Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych

w tys. zł	2017 r.	2016 r.
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych	(29 749)	(32 229)
Amortyzacja wartości niematerialnych	(43 343)	(37 693)
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych razem	(73 092)	(69 922)

12. Wynik z tytułu zbycia pozostałych aktywów

w tys. zł	2017 r.	2016 r.
Zyski		
z tytułu zbycia rzeczowych aktywów trwałych	10 939	43
z tytułu zbycia aktywów trwałych przeznaczonych do zbycia	-	73
	10 939	116
Straty		
z tytułu zbycia rzeczowych aktywów trwałych	(10)	-
	(10)	-
Wynik z tytułu zbycia pozostałych aktywów	10 929	116

13. Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne

w tys. zł	2017 r.			
	Klienci instytucjonalni	Klienci indywidualni	Banki	Razem
Utworzenie odpisu z tytułu utraty wartości aktywów finansowych				
należności od banków i klientów	(90 421)	(121 011)	(1 471)	(212 903)
należności z tytułu zapadłych transakcji instrumentami pochodnymi	(155)	-	-	(155)
	(90 576)	(121 011)	(1 471)	(213 058)
Odwrocenie odpisu z tytułu utraty wartości aktywów finansowych				
należności od banków i klientów	45 925	53 885	512	100 322
należności z tytułu zapadłych transakcji instrumentami pochodnymi	1 545	-	-	1 545
odzyski od sprzedanych wierzytelności, uprzednio spisanych	-	8 219	-	8 219
inne	(2 309)	7 667	-	5 358
	45 161	69 771	512	115 444
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych	(45 415)	(51 240)	(959)	(97 614)
Utworzenie rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	(17 773)	-	-	(17 773)
Rozwiązanie rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	12 040	158	-	12 198
Wynik rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	(5 733)	158	-	(5 575)
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	(51 148)	(51 082)	(959)	(103 189)

w tys. zł	2016 r.			
	Klienci instytucjonalni	Klienci indywidualni	Banki	Razem
Utworzenie odpisu z tytułu utraty wartości aktywów finansowych				
należności od banków i klientów	(50 989)	(138 634)	(3 426)	(193 049)
należności z tytułu zapadłych transakcji instrumentami pochodnymi	(73)	-	-	(73)
	(51 062)	(138 634)	(3 426)	(193 122)
Odwrócenie odpisu z tytułu utraty wartości aktywów finansowych				
należności od banków i klientów	55 870	50 742	4 592	111 204
należności z tytułu zapadłych transakcji instrumentami pochodnymi	7 693	-	-	7 693
odzyski od sprzedanych wierzytelności, uprzednio spisanych	9 438	10 067	-	19 505
inne	(2 296)	8 012	-	5 716
	70 705	68 821	4 592	144 118
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych	19 643	(69 813)	1 166	(49 004)
Utworzenie rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	(17 913)	-	-	(17 913)
Rozwiązanie rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	21 097	52	-	21 149
Wynik rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	3 184	52	-	3 236
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	22 827	(69 761)	1 166	(45 768)

14. Podatek dochodowy

Ujęty w rachunku zysków i strat

w tys. zł	2017 r.	2016 r.
Bieżący podatek		
Bieżący rok	(196 417)	(168 689)
Korekty z lat ubiegłych	(797)	(18 903)
	(197 214)	(187 592)
Podatek odroczony		
Powstanie i odwrócenie się różnic przejściowych	25 700	24 844
	25 700	24 844
Razem podatek dochodowy w rachunku zysków i strat	(171 514)	(162 748)

Wyliczenie efektywnej stawki podatkowej

w tys. zł	2017 r.	2016 r.
Zysk brutto	707 080	764 328
Podatek dochodowy według krajowej stawki podatku (19%)	(134 345)	(145 222)
Odpisy z tytułu utraty wartości niestanowiące kosztów uzyskania przychodu	(4 693)	(5 334)
Przychody podlegające opodatkowaniu nieujęte w wyniku finansowym	(1 305)	(513)
Koszty stanowiące koszty uzyskania przychodu nieujęte w wyniku finansowym	42	(3 858)
Przychody niepodlegające opodatkowaniu	1 783	7 591
Pozostałe różnice trwale, w tym pozostałe koszty niestanowiące kosztów uzyskania przychodu	(32 996)	(15 412)
Ogółem obciążenie wyniku	(171 514)	(162 748)
Efektywna stawka podatkowa	24,26%	21,29%

Podatek odroczony ujęty bezpośrednio w kapitałach

Podatek odroczony ujęty bezpośrednio w kapitałach na dzień 31 grudnia 2017 roku związany jest z dłużnymi i kapitałowymi instrumentami dostępnymi do sprzedaży oraz z wyceną programu określonych świadczeń i wynosił 3327 tys. zł (31 grudnia 2016 roku: 51 506 tys. zł).

15. Zysk przypadający na jedną akcję

Na dzień 31 grudnia 2017 roku zysk przypadający na jedną akcję wynosił 4,10 zł (31 grudnia 2016 roku: 4,60 zł).

Wyliczenie zysku przypadającego na jedną akcję na dzień 31 grudnia 2017 roku oparte było na zysku przypadającym na akcjonariuszy w kwocie 535 566 tys. zł (31 grudnia 2016 roku:

601 580 tys. zł) oraz średniej ważonej liczbie akcji zwykłych występujących w roku zakończonym 31 grudnia 2017 roku w liczbie 130 659 600 (31 grudnia 2016 roku: 130 659 600).

Bank nie posiada rozwadniających, potencjalnych akcji zwykłych ani innych instrumentów rozwadniających.

16. Zestawienie zmian w pozostałych całkowitych dochodach

Odroczony podatek dochodowy i reklasyfikacje ujęte w pozostałych całkowitych dochodach dotyczą wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży (AFS) odnoszonej na kapitał

z aktualizacji wyceny oraz wyceny programu określonych świadczeń odnoszonej na pozostałe kapitały rezerwowe.

w tys. zł	Kwota brutto	Odroczony podatek dochodowy	Kwota netto
Stan na dzień 1 stycznia 2017 r.	(271 083)	51 506	(219 577)
Zmiana wyceny AFS	289 754	(55 054)	234 701
Wycena sprzedanych AFS przeniesiona do rachunku zysków i strat	(35 772)	6 797	(28 975)
Zyski/straty aktuarialne z wyceny programu określonych świadczeń	(412)	78	(334)
Stan na dzień 31 grudnia 2017 r.	(17 513)	3 327	(14 185)

w tys. zł	Kwota brutto	Odroczony podatek dochodowy	Kwota netto
Stan na dzień 1 stycznia 2016 r.	(208 178)	39 553	(168 625)
Zmiana wyceny AFS	(107 993)	20 519	(87 474)
Wycena sprzedanych AFS przeniesiona do rachunku zysków i strat	44 746	(8 502)	36 244
Zyski/straty aktuarialne z wyceny programu określonych świadczeń	342	(64)	278
Stan na dzień 31 grudnia 2016 r.	(271 083)	51 506	(219 577)

17. Kasa, operacje z Bankiem Centralnym

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Środki pieniężne w kasie	431 574	380 757
Środki na rachunku bieżącym w Banku Centralnym	29 031	3 587
Lokaty	1 521	281 411
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym razem	462 126	665 755

Na rachunku bieżącym w Narodowym Banku Polskim (NBP) utrzymywana jest rezerwa obowiązkowa, która może być wykorzystywana przez Bank pod warunkiem, że suma średniego miesięcznego salda na rachunku bieżącym w NBP nie jest mniejsza od poziomu deklarowanego.

Deklarowana wysokość rezerwy obowiązkowej na dzień 31 grudnia 2017 roku wynosiła 1 270 278 tys. zł (31 grudnia 2016 roku: 1 149 911 tys. zł).

18. Należności od banków

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Rachunki bieżące	54 291	8 899
Lokaty	499	-
Kredyty i pożyczki	1 092	913
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	276 477	418 283
Lokaty stanowiące zabezpieczenie operacji instrumentami pochodnymi i transakcji giełdowych	505 526	159 169
Łączna wartość brutto	837 885	587 264
Odpisy z tytułu utraty wartości	(1 111)	(177)
Należności od banków netto razem	836 774	587 087

Zmiana stanu odpisów z tytułu utraty wartości należności od banków przedstawia się następująco:

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Stan na dzień 1 stycznia	(177)	(1 750)
Zwiększenia (z tytułu):		
utworzenie odpisów	(1 471)	(3 426)
Zmniejszenia (z tytułu):		
rozwiązanie odpisów	512	4 592
inne	25	407
Stan na dzień 31 grudnia	(1 111)	(177)

Na dzień 31 grudnia 2017 roku oraz 31 grudnia 2016 roku utrata wartości rozpoznana na należności od banków dotyczyła odpisów na poniesione niezidentyfikowane straty (IBNR).

19. Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu		
Obligacje i bony wyemitowane przez:		
banki*	1	482
inne podmioty finansowe	48 412	58 299
rządy centralne	1 095 495	2 546 247
	1 143 908	2 605 028
w tym:		
notowane na aktywnym rynku	1 143 908	2 605 028
Instrumenty kapitałowe przeznaczone do obrotu	17 885	9 243
w tym:		
notowane na aktywnym rynku	17 885	9 243
Instrumenty pochodne	1 018 132	1 167 134
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu razem	2 179 925	3 781 405

* Na dzień 31 grudnia 2017 roku część papierów wartościowych (obligacji) emitowanych przez banki w kwocie 1 tys. zł jest objęta gwarancją Skarbu Państwa (31 grudnia 2016 roku: 482 tys. zł).

Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży papierów wartościowych	2 184	208 106
Instrumenty pochodne	1 351 031	1 097 508
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu razem	1 353 215	1 305 614

Na dzień 31 grudnia 2017 roku oraz 31 grudnia 2016 roku Grupa nie posiadała aktywów i zobowiązań finansowych przeznaczonych w momencie początkowego ujęcia do wyceny według wartości godziwej przez wynik finansowy.

Instrumenty pochodne na dzień 31 grudnia 2017 roku

w tys. zł	Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji				Razem	Wartość godziwa	
	do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat		Aktywa	Pasywa
Instrumenty stopy procentowej	24 295 666	17 869 973	85 623 135	24 725 360	152 514 134	789 232	927 088
FRA	20 000 000	2 100 000	-	-	22 100 000	625	953
swapy odsetkowe (IRS)	3 396 815	12 408 395	75 015 277	17 054 089	107 874 576	335 185	468 544
swapy odsetkowo-walutowe (CIRS)	871 017	3 361 578	8 867 208	7 622 195	20 721 998	450 492	454 484
opcje na stopę procentową	-	-	1 740 650	49 076	1 789 726	2 742	3 042
kontrakty futures*	27 834	-	-	-	27 834	188	65
Instrumenty walutowe	17 515 391	5 186 042	3 886 044	126 517	26 713 994	215 185	410 018
FX forward	2 158 225	1 443 017	225 134	126 517	3 952 893	96 626	27 094
FX swap	13 876 902	1 554 055	3 127 637	-	18 558 594	92 936	357 344
opcje walutowe	1 480 264	2 188 970	533 273	-	4 202 507	25 623	25 580
Transakcje na papierach wartościowych	484 613	6 030	-	-	490 643	2 120	2 310
kontrakty futures*	24 542	6 030	-	-	30 572	-	-
papiery wartościowe zakupione	460 071	-	-	-	460 071	2 120	2 310
do otrzymania/sprzedane do wydania	53 345	124 505	28 219	-	206 069	11 595	11 615
Transakcje związane z towarami	49 261	107 896	28 219	-	185 376	10 802	10 819
swap	4 084	16 609	-	-	20 693	793	796
opcje	42 349 015	23 186 550	89 537 398	24 851 877	179 924 840	1 018 132	1 351 031
Instrumenty pochodne ogółem	42 349 015	23 186 550	89 537 398	24 851 877	179 924 840	1 018 132	1 351 031

Instrumenty pochodne na dzień 31 grudnia 2016 roku

w tys. zł	Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji				Razem	Wartość godziwa	
	do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat		Aktywa	Pasywa
Instrumenty stopy procentowej	19 554 407	23 382 572	57 901 103	24 179 834	125 017 916	873 191	913 240
FRA	15 100 000	12 295 600	750 000	-	28 145 600	1 352	1 458
swapy odsetkowe (IRS)	2 590 538	7 406 664	46 239 791	14 195 451	70 432 444	475 564	531 287
swapy odsetkowo-walutowe (CIRS)	1 695 111	3 680 308	8 821 662	9 984 383	24 181 464	386 873	370 946
opcje na stopę procentową	80 890	-	2 089 650	-	2 170 540	9 402	9 350
kontrakty futures*	87 868	-	-	-	87 868	-	199
Instrumenty walutowe	13 847 064	5 701 087	2 130 378	37 014	21 715 543	254 131	143 840
FX forward	2 222 894	1 710 653	337 921	37 014	4 308 482	82 173	42 147
FX swap	9 689 383	784 910	1 562 143	-	12 036 436	117 387	46 958
opcje walutowe	1 934 787	3 205 524	230 314	-	5 370 625	54 571	54 735
Transakcje na papierach wartościowych	766 911	1 342	-	-	768 253	2 812	3 331
kontrakty futures*	8 291	1 342	-	-	9 633	-	-
papiery wartościowe zakupione do otrzymania/sprzedane do wydania	758 620	-	-	-	758 620	2 812	3 331
Transakcje związane z towarami	149 986	358 250	41 072	-	549 308	37 000	37 097
swap	70 024	306 423	41 072	-	417 519	23 775	23 824
opcje	79 962	51 827	-	-	131 789	13 225	13 273
Instrumenty pochodne ogółem	34 318 368	29 443 251	60 072 553	24 216 848	148 051 020	1 167 134	1 097 508

* Instrumenty znajdujące się w obrocie giełdowym.

20. Pochodne instrumenty zabezpieczające

Aktywa - wycena dodatnia

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Wycena bilansowa instrumentów zabezpieczających wartość godziwą papierów wartościowych		
Transakcje IRS	-	12 244

Zobowiązania - wycena ujemna

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Wycena bilansowa instrumentów zabezpieczających wartość godziwą papierów wartościowych		
Transakcje IRS	50 191	39 897

Instrumenty pochodne zabezpieczające na dzień 31 grudnia 2017 roku

w tys. zł	Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji				Razem
	do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	
Instrumenty stopy procentowej					
swapy odsetkowe (IRS)	-	-	2 290 000	30 000	2 320 000

Instrumenty pochodne zabezpieczające na dzień 31 grudnia 2016 roku

w tys. zł	Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji				Razem
	do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	
Instrumenty stopy procentowej					
swapy odsetkowe (IRS)	-	-	3 266 396	1 338 000	4 604 396

21. Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Obligacje i bony wyemitowane przez:		
banki centralne	1 399 713	2 239 715
pozostałe banki*, w tym:	32 576	66 384
obligacje zabezpieczone w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	32 576	-
inne podmioty finansowe	82 192	-
rzędy centralne, w tym:	15 924 958	16 766 272
obligacje zabezpieczone w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	2 492 215	4 794 696
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży razem	17 439 439	19 072 371
w tym:		
notowane na aktywnym rynku	16 039 726	16 832 656
nienotowane na aktywnym rynku	1 399 713	2 239 715

Zmiana stanu dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży przedstawia się następująco:

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Stan na dzień 1 stycznia	19 072 371	18 351 259
Zwiększenia (z tytułu):		
nabycia	47 305 910	41 491 375
aktualizacji wyceny	257 684	-
różnic kursowych	-	260 691
rozliczenia dyskonta, premii, odsetek	411 359	164 552
Zmniejszenia (z tytułu):		
sprzedaży	(49 060 934)	(40 907 900)
aktualizacji wyceny	-	(50 431)
różnic kursowych	(352 893)	-
rozliczenia premii	(194 058)	(237 175)
Stan na dzień 31 grudnia	17 439 439	19 072 371

* Na dzień 31 grudnia 2017 roku część papierów wartościowych (obligacji) emitowanych przez pozostałe banki w kwocie 32 576 tys. zł jest objęta gwarancją Skarbu Państwa (31 grudnia 2016 roku: 66 384 tys. zł).

22. Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Akcje i udziały w jednostkach zależnych	10 664	10 471
w tym:		
nienotowane na giełdzie	10 664	10 471

Zmiana stanu inwestycji kapitałowych wycenianych metodą praw własności przedstawia się następująco:

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Stan na dzień 1 stycznia	10 471	7 768
Zwiększenia (z tytułu)		
aktualizacji wyceny	193	2 703
	10 664	10 471

23. Inwestycje kapitałowe dostępne do sprzedaży

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Akcje i udziały w pozostałych jednostkach	30 750	29 669
Utrata wartości	(4 250)	(6 827)
Pozostałe inwestycje kapitałowe dostępnych do sprzedaży razem	26 500	22 842
w tym:		
notowane na aktywnym rynku	1 316	1 119
nienotowane na aktywnym rynku	25 184	21 723

Zmiana stanu inwestycji kapitałowych dostępnych do sprzedaży przedstawia się następująco:

w tys. zł	2017 r.	2016 r.
Stan na dzień 1 stycznia	22 842	67 744
Zwiększenia (z tytułu):		
aktualizacji wyceny	4 294	-
Zmniejszenia (z tytułu):		
aktualizacji wyceny	-	(44 246)
sprzedaż	(636)	(656)
Stan na dzień 31 grudnia	26 500	22 842

W 2017 roku miały miejsce następujące zdarzenia:

- nastąpiła sprzedaż udziałów w spółce Odlewnie Polskie S.A. Wartość bilansowa zbywanych udziałów w spółce Odlewnie Polskie S.A. wynosiła 636 tys. zł, zaś zysk na sprzedaży 3377 tys. zł.

W 2016 roku miały miejsce następujące zdarzenia:

- nastąpiła sprzedaż udziałów w spółce Odlewnie Polskie S.A. Wartość bilansowa zbywanych udziałów w spółce Odlewnie Polskie S.A. wynosiła 656 tys. zł, zaś zysk na sprzedaży 2938 tys. zł.

24. Należności od klientów

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Należności od podmiotów sektora finansowego		
Kredyty i pożyczki	444 754	293 117
Nienotowane dłużne papiery wartościowe	1 200 636	1 199 671
Fundusze gwarancyjne i lokaty stanowiące zabezpieczenie	365 788	211 360
Inne należności	1 312	3 916
Łączna wartość brutto	2 012 490	1 708 064
Odpisy z tytułu utraty wartości	(17 473)	(17 810)
Łączna wartość netto	1 995 017	1 690 254

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Należności od podmiotów sektora niefinansowego		
kredyty i pożyczki	16 722 365	16 051 239
nienotowane dłużne papiery wartościowe	496 125	514 401
skupione wierzytelności	1 193 041	1 116 054
zrealizowane gwarancje i poręczenia	1 038	1 056
inne należności*	11 757	32 660
Łączna wartość brutto	18 424 326	17 715 410
Odpisy z tytułu utraty wartości	(570 310)	(545 611)
Łączna wartość netto	17 854 016	17 169 799
Należności od klientów netto razem	19 849 033	18 860 053

* Kwota „inne należności” zawiera należności z tytułu leasingu w kwocie 3 982 tys. zł (31 grudnia 2016 roku: 13 678 tys. zł).

W należnościach od klientów w pozycji „Nienotowane dłużne papiery wartościowe” zaprezentowane zostały aktywa sekurytyzacyjne objęte przez Grupę. Podejmując decyzję o inwestowaniu w papiery sekurytyzacyjne, Grupa opiera się na rachunku ekonomicznym, mierząc opłacalność inwestycji wobec potencjalnych ryzyk. W ramach każdej transakcji sekurytyzacji bank będący właścicielem portfela (Inicjator) tworzy spółkę specjalnego przeznaczenia (SPV) w celu wyemitowania papierów dłużnych, które są spłacane wyłącznie z przepływów pieniężnych generowanych przez sekurytyzowany portfel wierzytelności, które SPV kupiło od Inicjatora. Dotychczas Grupa występowała jako Inwestor w dwóch takich transakcjach, obejmując transze senioralne

Na saldo zamknięcia odpisów z tytułu utraty wartości rozpoznanej na należności od klientów składały się następujące kategorie:

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Odpisy z tytułu utraty wartości na należności oceniane portfelowo	(244 723)	(228 081)
Odpisy z tytułu utraty wartości na należności oceniane indywidualnie	(263 692)	(255 605)
Odpis na poniesione niezidentyfikowane straty (IBNR)	(79 368)	(79 735)
Odpisy z tytułu utraty wartości razem	(587 783)	(563 421)

w kwocie łącznej 1 199 611 tys. PLN. Aktywa sekurytyzacyjne objęte przez Grupę nie są przedmiotem obrotu na rynku. Zamiarem Grupy jest utrzymanie inwestycji do daty zapadalności. Głównym ryzykiem, na jakie narażone są transakcje sekurytyzacyjne będące w posiadaniu Grupy, jest ryzyko kredytowe. Maksymalna ekspozycja Grupy na ryzyko kredytowe z tytułu udziału w tych jednostkach jest równa ich wartości bilansowej brutto, zatem na dzień 31 grudnia 2017 r. wynosi 1 200 636 tys. PLN (31 grudnia 2016 r.: 1 199 671 tys. PLN). Wartość bilansowa netto aktywów dotyczących udziału Grupy w jednostkach strukturyzowanych, które nie podlegają konsolidacji na dzień 31 grudnia 2017 r. wynosi 1 200 576 tys. PLN (31 grudnia 2016 r.: 1 199 611 tys. PLN).

Zmiana stanu odpisów z tytułu utraty wartości należności od klientów przedstawia się następująco:

w tys. zł	2017 r.			2016 r.		
	Klienci instytucjonalni	Klienci indywidualni	Razem	Klienci instytucjonalni	Klienci indywidualni	Razem
Stan na dzień 1 stycznia	(278 639)	(284 782)	(563 421)	(321 490)	(263 916)	(585 406)
Zwiększenia (z tytułu):						
utworzenie odpisów	(90 421)	(121 011)	(211 432)	(50 989)	(138 634)	(189 623)
inne	-	-	-	(12 831)	607	(12 224)
Zmniejszenia (z tytułu):						
spisane należności w ciężar odpisów	26 214	13 470	39 684	23 074	24 272	47 346
odwrócenie odpisów (netto) na należności z tytułu zapadłych transakcji instrumentami pochodnymi	1 390	-	1 390	7 620	-	7 620
rozwiązanie odpisów	45 925	53 885	99 810	55 870	50 742	106 612
sprzedaż wierzytelności	-	42 458	42 458	20 107	42 147	62 254
inne	3 287	441	3 728	-	-	-
Stan na dzień 31 grudnia	(292 244)	(295 539)	(587 783)	(278 639)	(284 782)	(563 421)

Należności z tytułu leasingu finansowego

W IV kwartale 2016 roku podjęta została decyzja o zakupie przez Bank - od Handlowy Leasing Sp. z o.o. - pozostałego, pracującego portfela leasingowego. Wykonanie transakcji nastąpiło ze skutkiem na koniec I kwartału 2017 roku.

Produkty leasingowe pozostały w ofercie Banku i są oferowane w ramach tzw. otwartej architektury, tj. na podstawie współpracy Banku z podmiotami spoza Grupy.

Pozycja aktywów „Należności od klientów” zawiera następujące pozycje dotyczące należności od podmiotów sektora niefinansowego z tytułu leasingu finansowego:

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Należności (brutto) z tytułu leasingu finansowego	3 982	13 868
Odpisy z tytułu utraty wartości	(2 176)	(4 204)
Niezrealizowane przychody finansowe	-	(190)
Należności (netto) z tytułu leasingu finansowego*	1 806	9 474

Należności (brutto) z tytułu leasingu finansowego w rozbiciu na okresy zapadalności przedstawia poniższa tabela:

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Poniżej 1 roku	3 982	13 066
Od 1 do 5 lat	-	802
	3 982	13 868

Należności (netto) z tytułu leasingu finansowego w rozbiciu na okresy zapadalności przedstawia poniższa tabela:

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Poniżej 1 roku	3 982	12 884
Od 1 do 5 lat	-	794
Odpisy z tytułu utraty wartości	(2 176)	(4 204)
	1 806	9 474

Przychody z tytułu umów leasingu finansowego prezentowane są w pozycji przychodów z tytułu odsetek.

25. Rzeczowe aktywa trwałe

Zmiana stanu rzeczowych aktywów trwałych w 2017 roku

w tys. zł	Grunty i budynki	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Inne środki trwałe	W budowie	Razem
Wartość brutto						
Stan na dzień 1 stycznia 2017 r.	592 771	96	1 215	278 112	19 465	891 659
Zwiększenia:						
zakupy	71	-	10 725	4 588	76 904	92 288
inne zwiększenia	4 059	-	-	466	-	4 525
Zmniejszenia:						
zbycia	(34 397)	-	(539)	(13 446)	-	(48 382)
likwidacje	(623)	-	-	(17 702)	-	(18 325)
inne zmniejszenia	(22)	-	-	(87)	-	(109)
Transfery	10 327	-	-	5 508	(25 729)	(9 894)
Stan na dzień 31 grudnia 2017 r.	572 186	96	11 401	257 439	70 640	911 762
Umorzenie						
Stan na dzień 1 stycznia 2017 r.	298 366	96	510	249 716	-	548 688
Zwiększenia:						
koszty amortyzacji za okres	16 550	-	634	12 565	-	29 749
inne zwiększenia	-	-	-	462	-	462
Zmniejszenia:						
zbycia	(12 153)	-	(317)	(13 293)	-	(25 763)
likwidacje	(623)	-	-	(17 439)	-	(18 062)
inne zmniejszenia	-	-	-	(87)	-	(87)
Stan na dzień 31 grudnia 2017 r.	302 140	96	827	231 924	-	534 987
Wartość bilansowa						
Na dzień 1 stycznia 2017 r.	294 405	-	705	28 396	19 465	342 971
Na dzień 31 grudnia 2017 r.	270 046	-	10 574	25 515	70 640	376 775

Zmiana stanu rzeczowych aktywów trwałych w 2016 roku

w tys. zł	Grunty i budynki	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Inne środki trwałe	W budowie	Razem
Wartość brutto						
Stan na dzień 1 stycznia 2016 r.	613 671	96	2 982	292 034	9 457	918 240
Zwiększenia:						
zakupy	158	-	688	3 878	24 227	28 951
inne zwiększenia	45	-	-	251	-	296
Zmniejszenia:						
zbycia	-	-	(2 455)	-	-	(2 455)
likwidacje	(25 560)	-	-	(22 002)	-	(47 562)
inne zmniejszenia	(20)	-	-	(1 207)	-	(1 227)
Transfery	4 477	-	-	5 158	(14 219)	(4 584)
Stan na dzień 31 grudnia 2017 r.	592 771	96	1 215	278 112	19 465	891 659
Umorzenie						
Stan na dzień 1 stycznia 2016 r.	305 483	96	1 467	257 121	(7)	564 160
Zwiększenia:						
koszty amortyzacji za okres	17 038	-	298	14 893	-	32 229
inne zwiększenia	8	-	-	400	7	415
Zmniejszenia:						
zbycia	-	-	(1 109)	-	-	(1 109)
likwidacje	(24 163)	-	-	(21 653)	-	(45 816)
inne zmniejszenia	-	-	(146)	(1 045)	-	(1 191)
Stan na dzień 31 grudnia 2017 r.	302 140	96	827	231 924	-	534 987
Wartość bilansowa						
Na dzień 1 stycznia 2016 r.	308 188	-	1 515	34 913	9 464	354 080
Na dzień 31 grudnia 2016 r.	294 405	-	705	28 396	19 465	342 971

26. Wartości niematerialne

Zmiana stanu wartości niematerialnych w 2017 roku

w tys. zł	Wartość firmy	Koncesje, patenty, licencje i podobne wartości	Oprogramo- wanie komputerowe	Inne wartości niematerialne	Zaliczki na wartości niematerialne	Razem
Wartość brutto						
Stan na dzień 1 stycznia 2017 r.	1 245 976	2 545	415 844	18 519	12 690	1 695 574
Zwiększenia:						
zakupy	-	130	268	-	38 569	38 967
Zmniejszenia:						
likwidacje	-	-	(7 434)	-	-	(7 434)
inne zmniejszenia	-	(99)	(179)	-	-	(278)
Transfery	-	-	37 368	-	(31 433)	5 935
Stan na dzień 31 grudnia 2017 r.	1 245 976	2 576	445 867	18 519	19 826	1 732 764
Umorzenie						
Stan na dzień 1 stycznia 2017 r.	-	2 347	323 847	18 519	-	344 713
Zwiększenia:						
koszty amortyzacji za okres	-	50	43 293	-	-	43 343
Zmniejszenia:						
likwidacje	-	-	(7 434)	-	-	(7 434)
inne zmniejszenia	-	(95)	(176)	-	-	(271)
Stan na dzień 31 grudnia 2017 r.	-	2 302	359 530	18 519	-	380 351
Wartość bilansowa						
Na dzień 1 stycznia 2017	1 245 976	198	91 997	-	12 690	1 350 861
Na dzień 31 grudnia 2017 r.	1 245 976	274	86 337	-	19 826	1 352 413

Zmiana stanu wartości niematerialnych w 2016 roku

w tys. zł	Wartość firmy	Koncesje, patenty, licencje i podobne wartości	Oprogramowanie komputerowe	Inne wartości niematerialne	Zaliczki na wartości niematerialne	Razem
Wartość brutto						
Stan na dzień 1 stycznia 2016 r.	1 245 976	2 560	406 003	18 519	10 331	1 683 389
Zwiększenia:						
zakupy	-	-	812	-	14 629	15 441
Zmniejszenia:						
likwidacje	-	-	(4 609)	-	1	(4 608)
inne zmniejszenia	-	(15)	-	-	-	(15)
Transfery	-	-	13 638	-	(12 271)	1 367
Stan na dzień 31 grudnia 2016 r.	1 245 976	2 545	415 844	18 519	12 690	1 695 574
Umorzenie						
Stan na dzień 1 stycznia 2016 r.	-	2 320	290 678	18 512	-	311 510
Zwiększenia:						
koszty amortyzacji za okres	-	42	37 644	7	-	37 693
Zmniejszenia:						
likwidacje	-	-	(4 475)	-	-	(4 475)
inne zmniejszenia	-	(15)	-	-	-	(15)
Stan na dzień 31 grudnia 2016 r.	-	2 347	323 847	18 519	-	344 713
Wartość bilansowa						
Na dzień 1 stycznia 2016 r.	1 245 976	240	115 325	7	10 331	1 371 879
Na dzień 31 grudnia 2016 r.	1 245 976	198	91 997	-	12 690	1 350 861

Na dzień 31 grudnia 2017 roku wartość firmy obejmuje kwotę 1 243 645 tys. zł powstałą w wyniku połączenia Banku Handlowego w Warszawie S.A. z Citibank (Poland) S.A., które nastąpiło z dniem

28 lutego 2001 roku, oraz kwotę 2 331 tys. zł powstałą w wyniku nabycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa bankowego ABN Amro Bank (Polska) S.A., które nastąpiło z dniem 1 marca 2005 roku.

27. Test utraty wartości dla wartości firmy

Dla potrzeb przeprowadzenia testów na utratę wartości wartość firmy została przyporządkowana do dwóch ośrodków wypracowujących środki pieniężne: sektora Bankowości Instytucjonalnej oraz sektora Bankowości Detalicznej. Przyporządkowanie zostało dokonane na podstawie modelu zdyskontowanych przepływów pieniężnych na bazie strategii sprzed połączenia. Po fuzji realokacja wartości firmy została przeprowadzona w oparciu

o wartości względne aktywów przeniesionych do innego ośrodka w porównaniu z aktywami zatrzymanymi w danym ośrodku. Dla obu ośrodków wartość użytkowa przewyższa wartość bilansową, dlatego też nie rozpoznano utraty wartości firmy. Poniższa tabela prezentuje przyporządkowanie wartości firmy do ośrodków wypracowujących środki pieniężne.

Wartość bilansowa wartości firmy przypisanej do ośrodka

	w tys. zł	31.12.2017 r.
Sektor Bankowości Instytucjonalnej		851 944
Sektor Bankowości Detalicznej		394 032
		1 245 976

Podstawą wyceny wartości odzyskiwalnej ośrodków jest ich wartość użytkowa oszacowana w oparciu o plan finansowy. Plan opiera się na racjonalnych i mających poparcie faktograficzne założeniach, odzwierciedlających ocenę kierownictwa Banku odnośnie przyszłych warunków gospodarczych oraz oczekiwanych wyników działalności Banku. Plan podlega okresowej aktualizacji i zatwierdzeniu przez Radę Nadzorczą Banku. Zarząd przyjmuje okres 3-letni w procesie planowania finansowego.

W wycenie wykorzystano stopę dyskontową oszacowaną na bazie modelu wyceny aktywów kapitałowych (CAPM) przy zastosowaniu wartości wskaźnika beta dla sektora bankowego, premii za ryzyko oraz krzywych rentowności obligacji skarbowych. Tak wyliczona

stopa dyskontowa na koniec 2017 roku wyniosła 9,00% (na koniec 2016 roku: 9,20%).

Ekstrapolacja przepływów pieniężnych wykraczających poza okres objęty planem finansowym została oparta o stopy wzrostu odzwierciedlające długoterminowy cel inflacyjny NBP, który na dzień 31 grudnia 2017 roku wynosi 2,5 p.p.

Zarząd Banku uważa, że uzasadnione i prawdopodobne zmiany kluczowych założeń przyjętych do wyceny wartości odzyskiwalnej wyodrębnionych ośrodków wypracowujących środki pieniężne nie spowodują, iż wartości bilansowe tych ośrodków przewyższą ich wartości odzyskiwalne.

28. Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	371 401	406 659
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	195 497	208 276
Aktywo netto z tytułu odroczonego podatku dochodowego	175 904	198 383

Rezerwa i aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego wykazywane są w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej po skompensowaniu.

Dodatnie i ujemne różnice przejściowe przyjęte do wyliczenia aktywa i rezerwy z tytułu podatku dochodowego

Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego związane są z następującymi pozycjami:

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Odsetki naliczone i inne koszty	10 059	11 360
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości	48 321	39 680
Niezrealizowana premia od papierów wartościowych	58 436	46 370
Ujemna wycena pochodnych instrumentów finansowych	164 999	158 457
Ujemna wycena papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	688	2 938
Przychody pobrane z góry	29 480	26 455
Wycena udziałów	779	2 039
Prowizje	6 137	8 181
Dłużne i kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	2 138	50 395
Koszty świadczeń pracowniczych i inne koszty do zaplacen	45 663	57 764
Pozostałe	4 701	3 020
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	371 401	406 659

Rezerwa z tytułu podatku odroczonego związana jest z następującymi pozycjami:

w tys. zł	31.12.2016 r.	31.12.2015 r.
Odsetki naliczone (przychód)	37 828	39 158
Dodatnia wycena pochodnych instrumentów finansowych	115 419	127 598
Niezrealizowane dyskonto od papierów wartościowych	7 097	7 372
Przychody do otrzymania	3 243	4 842
Dodatnia wycena papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	568	(69)
Dłużne i kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	10 833	9 313
Ulga inwestycyjna	11 401	12 334
Wycena udziałów	1 930	1 884
Pozostałe	7 178	5 844
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	195 497	208 276
Aktywo netto z tytułu odroczonego podatku dochodowego	175 904	198 383

Zmiany różnic przejściowych w ciągu 2017 roku

Zmiany różnic przejściowych dotyczących aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego:

w tys. zł	Saldo na 1 stycznia 2017 r.	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na kapitał	Saldo na 31 grudnia 2017 r.
Odsetki naliczone i inne koszty	11 360	(1 301)	-	10 059
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości	39 680	8 641	-	48 321
Niezrealizowana premia od papierów wartościowych	46 370	12 066	-	58 436
Ujemna wycena pochodnych instrumentów finansowych	158 457	6 542	-	164 999
Ujemna wycena papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	2 938	(2 250)	-	688
Przychody pobrane z góry	26 455	3 025	-	29 480
Wycena udziałów	2 039	(1 260)	-	779
Prowizje	8 181	(2 044)	-	6 137
Dłużne i kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	50 395	-	(48 257)	2 138
Koszty świadczeń pracowniczych i inne koszty do zaplacenja	57 764	(12 179)	78	45 663
Pozostałe	3 020	1 681	-	4 701
	406 659	12 921	(48 179)	371 401

Zmiany różnic przejściowych dotyczących rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego:

w tys. zł	Saldo na 1 stycznia 2017 r.	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na kapitał	Saldo na 31 grudnia 2017 r.
Odsetki naliczone (przychód)	39 158	(1 330)	-	37 828
Dodatnia wycena pochodnych instrumentów finansowych	127 598	(12 179)	-	115 419
Niezrealizowane dyskonto od papierów wartościowych	7 372	(275)	-	7 097
Przychody do otrzymania	4 842	(1 599)	-	3 243
Dodatnia wycena papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	(69)	637	-	568
Dłużne i kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	9 313	1 520	-	10 833
Ulga inwestycyjna	12 334	(933)	-	11 401
Wycena udziałów	1 884	46	-	1 930
Pozostałe	5 844	1 334	-	7 178
	208 276	(12 779)	-	195 497
Zmiana aktywa netto z tytułu odroczonego podatku dochodowego	198 383	25 700	(48 179)	175 904

Zmiany różnic przejściowych w ciągu 2016 roku

Zmiany różnic przejściowych dotyczących aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego:

w tys. zł	Saldo na 1 stycznia 2016 r.	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na kapitał	Saldo na 31 grudnia 2016 r.
Odsetki naliczone i inne koszty	15 788	(4 428)	-	11 360
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości	36 950	2 730	-	39 680
Niezrealizowana premia od papierów wartościowych	8 273	38 097	-	46 370
Ujemna wycena pochodnych instrumentów finansowych	374 132	(215 675)	-	158 457
Ujemna wycena papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	2 892	46	-	2 938
Przychody pobrane z góry	19 122	7 333	-	26 455
Wycena udziałów	2 545	(506)	-	2 039
Prowizje	8 526	(345)	-	8 181
Dłużne i kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	38 378	-	12 017	50 395
Koszty świadczeń pracowniczych i inne koszty do zaplacenja	56 744	1 084	(64)	57 764
Pozostałe	4 779	(1 759)	-	3 020
	568 129	(173 423)	11 953	406 659

Zmiany różnic przejściowych dotyczących rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego:

w tys. zł	Saldo na 1 stycznia 2016 r.	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na kapitał	Saldo na 31 grudnia 2016 r.
Odsetki naliczone (przychód)	21 562	17 596	-	39 158
Dodatnia wycena pochodnych instrumentów finansowych	318 957	(191 359)	-	127 598
Niezrealizowane dyskonto od papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	1 105	6 267	-	7 372
Przychody do otrzymania	4 131	711	-	4 842
Dodatnia wycena papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	1 950	(2 019)	-	(69)
Dłużne i kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	18 602	(9 289)	-	9 313
Ułga inwestycyjna	13 236	(902)	-	12 334
Wycena udziałów	1 875	9	-	1 884
Pozostałe	25 128	(19 284)	-	5 844
	406 546	(198 270)	-	208 276
Zmiana aktywa netto z tytułu odroczonego podatku dochodowego	161 586	24 844	11 953	198 383

29. Inne aktywa

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Rozrachunki międzybankowe	3 469	3 556
Rozliczenia z tytułu działalności maklerskiej	164 303	125 766
Przychody do otrzymania	53 131	65 843
Pożyczki dla pracowników z Funduszu Świadczeń Socjalnych	17 039	17 719
Dłużnicy różni	78 308	72 064
Rozliczenia międzyokresowe	9 198	4 696
Inne aktywa razem	325 448	289 644
w tym aktywa finansowe*	263 119	219 105

* Do aktywów finansowych zaliczono wszystkie pozycje „Innych aktywów” z wyjątkiem pozycji „Przychody do otrzymania” oraz „Rozliczenia międzyokresowe”.

30. Aktywa trwale przeznaczone do zbycia

w tys. zł	01.01.-31.12. 2017 r.	01.01.-31.12. 2016 r.
Stan na początek okresu	1 928	1 928
Zwiększenia:		
przekwalifikowanie z rzeczowych aktywów trwałych	13 502	-
Zmniejszenia:		
sprzedaż	(13 502)	-
Stan na koniec okresu	1 928	1 928

W 2017 roku miało miejsce przekwalifikowanie z rzeczowych aktywów trwałych prawa użytkowania wieczystego nieruchomości wraz z własnością znajdujących się na niej i stanowiących własność Grupy naniesień o wartości 13 502 tys. zł w związku z zawarciem Umowy Warunkowej Sprzedaży w dniu 14 czerwca 2017 roku. W wyniku realizacji jedyne warunki Umowy, tj. w związku z nieskorzystaniem przez Prezydenta m.st. Warszawy

z prawa pierwokupu nieruchomości, w dniu 19 lipca 2017 roku zawarta została Umowa Przeniesienia Praw, a w jej wyniku przeniesienie własności oraz zapłata ceny przez Nabywcę. Parametry transakcji: wartość w księgach brutto równa wartości netto wyniosła 13 502 tys. zł, cena sprzedaży netto 24 000 tys. zł, zaś wynik na transakcji 10 500 tys. zł.

30. Zobowiązania wobec banków

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Rachunki bieżące	1 108 689	1 466 809
Depozyty terminowe*	248 373	173 422
Kredyty i pożyczki otrzymane	36 467	128 026
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	9 085	212 372
Inne zobowiązania*, w tym:	165 762	330 113
depozyty zabezpieczające	163 769	330 099
Zobowiązania wobec banków razem	1 568 376	2 310 742

* W 2017 roku dokonano zmiany prezentacji depozytów zabezpieczających, przenosząc je z pozycji „Depozyty terminowe” do pozycji „Inne Zobowiązania”, dane porównawcze zmieniono odpowiednio.

Zmiany stanu zobowiązań z tytułu kredytów otrzymanych:

w tys. zł	2017 r.	2016 r.
Stan na dzień 1 stycznia	128 026	198 203
Zwiększenia (z tytułu):		
kredyty i pożyczki otrzymane	31 292	21 873
odsetki od kredytów i pożyczek otrzymanych	504	866
różnice kursowe	-	6 694
Zmniejszenia (z tytułu):		
splata kredytów i pożyczek	(118 861)	(98 701)
splata odsetek	(407)	(909)
różnice kursowe	(4 087)	-
Stan na dzień 31 grudnia	36 467	128 026

31. Zobowiązania wobec klientów

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Depozyty podmiotów sektora finansowego		
Rachunki bieżące	531 361	671 625
Depozyty terminowe	4 321 787	4 014 335
	4 853 148	4 685 960
Depozyty podmiotów sektora niefinansowego		
Rachunki bieżące, w tym:	22 129 625	22 301 469
klientów instytucjonalnych	10 766 475	10 895 348
klientów indywidualnych	8 536 410	8 280 082
jednostek budżetowych	2 826 740	3 126 039
Depozyty terminowe, w tym:	4 962 380	6 820 030
klientów instytucjonalnych	3 053 104	5 040 477
klientów indywidualnych	1 812 310	1 668 893
jednostek budżetowych	96 966	110 660
	27 092 005	29 121 499
Depozyty razem	31 945 153	33 807 459
Pozostałe zobowiązania		
Inne zobowiązania*, w tym:	191 545	129 052
zobowiązania z tytułu kaucji	112 611	80 622
depozyty zabezpieczające	40 671	11 548
Pozostałe zobowiązania razem	191 545	129 052
Zobowiązania wobec klientów razem	32 136 698	33 936 511

* W 2017 roku dokonano zmiany prezentacji depozytów zabezpieczających, przenosząc je z pozycji „Depozyty terminowe” do pozycji „Inne Zobowiązania”, dane porównawcze zmieniono odpowiednio.

32. Rezerwy

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Na sprawy sporne	3 154	3 823
Na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	12 789	7 215
Na restrukturyzację zatrudnienia	429	4 171
Na restrukturyzację sieci placówek	1 928	7 647
Rezerwy razem	18 300	22 856

Zmiana stanu rezerw przedstawia się następująco:

w tys. zł	2017 r.	2016 r.
Stan na dzień 1 stycznia	22 856	23 494
Z czego dotyczy:		
rezerw na sprawy sporne	3 823	10 522
rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	7 215	10 451
rezerw na restrukturyzację zatrudnienia	4 171	680
rezerw na restrukturyzację sieci placówek	7 647	1 841
Zwiększenia:		
Utworzenie odpisów na rezerwy w okresie, w tym	23 347	35 514
na sprawy sporne	5 574	1 571
na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	17 773	17 913
na restrukturyzację zatrudnienia	-	4 056
na restrukturyzację sieci placówek	-	11 974
Zmniejszenia:		
Rozwiązanie rezerw w okresie, w tym:	(13 971)	(27 088)
na sprawy sporne	(1 071)	(4 962)
na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	(12 198)	(21 149)
na restrukturyzację zatrudnienia	(360)	-
na restrukturyzację sieci placówek	(342)	(977)
Wykorzystanie rezerw w okresie, w tym:	(13 864)	(9 064)
na sprawy sporne	(5 104)	(3 308)
na restrukturyzację zatrudnienia	(3 383)	(565)
na restrukturyzację sieci placówek	(5 377)	(5 191)
Inne zmniejszenia rezerw, w tym:	(68)	-
na sprawy sporne	(68)	-
Stan na dzień 31 grudnia	18 300	22 856

34. Inne zobowiązania

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Fundusz Świadczeń Socjalnych	37 590	43 823
Rozrachunki międzybankowe	293 405	145 531
Rozrachunki międzysystemowe	4 728	718
Rozliczenia z tytułu działalności maklerskiej	133 140	129 071
Rozliczenia z Urzędem Skarbowym i ZUS	20 857	25 684
Wierzyciele różni	172 434	144 561
Rozliczenia międzyokresowe kosztów:	237 601	289 420
koszty do zapłacenia z tytułu zobowiązań wobec pracowników	85 454	93 949
rezerwa na odprawę emerytalną	51 769	41 936
koszty usług IT i wsparcia operacji bankowych	29 449	62 098
koszty usług doradczych i wsparcia biznesu	9 273	24 091
inne koszty do zapłacenia	61 656	67 346
Przychody przyszłych okresów	19 838	25 038
Inne zobowiązania razem	919 593	803 846
w tym zobowiązania finansowe*	878 898	753 124

* Do zobowiązań finansowych zaliczono wszystkie pozycje „Innych zobowiązań” z wyjątkiem pozycji „Rozliczenia z Urzędem Skarbowym i ZUS” oraz „Przychody przyszłych okresów”.

35. Aktywa i zobowiązania finansowe według umownych terminów wymagalności/zapadalności

Na dzień 31 grudnia 2017 roku

w tys. zł	Nota	Razem	Do 1 miesiąca	Od 1 do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Ponad 5 lat
Należności od banków (brutto)	18	837 885	569 301	1 044	-	267 540	-
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu							
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	19	1 143 908	3 037	-	30 104	624 158	486 609
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży							
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	17 439 439	1 399 713	-	-	11 589 050	4 450 676
Należności od klientów (brutto)							
Należności od podmiotów sektora finansowego	24	2 012 490	431 822	-	80 668	1 500 000	-
Należności od podmiotów sektora niefinansowego	24	18 424 326	6 539 253	1 586 970	1 402 874	6 833 854	2 061 375
Zobowiązania wobec banków	31	1 568 376	1 512 790	6 635	42 594	6 314	43
Zobowiązania wobec klientów							
Zobowiązania wobec podmiotów sektora finansowego	32	4 890 736	4 711 398	174 350	4 957	12	19
Zobowiązania wobec podmiotów sektora niefinansowego	32	27 245 962	26 126 664	729 103	358 935	31 207	53

Na dzień 31 grudnia 2016 roku

w tys. zł	Nota	Razem	Do 1 miesiąca	Od 1 do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Ponad 5 lat
Należności od banków (brutto)	18	587 264	381 399	205 865	-	-	-
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu							
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	19	2 605 028	313 250	-	246 232	1 492 755	552 791
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży							
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	19 072 371	2 239 715	-	-	15 163 320	1 669 336
Należności od klientów (brutto)							
Należności od podmiotów sektora finansowego	24	1 708 064	198 132	70 000	239 932	1 200 000	-
Należności od podmiotów sektora niefinansowego	24	17 715 410	6 803 454	1 228 782	2 064 510	5 557 378	2 061 286
Zobowiązania wobec banków	31	2 310 742	2 140 202	20 897	34 627	114 977	39
Zobowiązania wobec klientów							
Zobowiązania wobec podmiotów sektora finansowego	32	4 696 177	4 650 566	41 959	3 633	-	19
Zobowiązania wobec podmiotów sektora niefinansowego	32	29 240 334	28 254 705	706 906	261 019	17 651	53

36. Kapitały

Kapitał zakładowy

Seria/emisja	Rodzaj akcji	Rodzaj uprzywilejowania akcji	Rodzaj ograniczenia praw do akcji	Liczba akcji	Wartość serii/emisji wg wartości nominalnej (w tys. zł)	Sposób pokrycia kapitału	Data rejestracji	Prawo do dywidendy (od daty)
A	na okaziciela	akcje zwykłe	-	65 000 000	260 000	w całości opłacony	27.03.97 r.	1.01.97 r.
B	na okaziciela	akcje zwykłe	-	1 120 000	4 480	w całości opłacony	27.10.98 r.	1.01.97 r.
B	na okaziciela	akcje zwykłe	-	1 557 500	6 230	w całości opłacony	25.06.99 r.	1.01.97 r.
B	na okaziciela	akcje zwykłe	-	2 240 000	8 960	w całości opłacony	16.11.99 r.	1.01.97 r.
B	na okaziciela	akcje zwykłe	-	17 648 500	70 594	w całości opłacony	24.05.02 r.	1.01.97 r.
B	na okaziciela	akcje zwykłe	-	5 434 000	21 736	w całości opłacony	16.06.03 r.	1.01.97 r.
C	na okaziciela	akcje zwykłe	-	37 659 600	150 638	przeniesienie majątku Citibank (Poland) S.A. na Bank	28.02.01 r.	1.01.00 r.
				130 659 600	522 638			

Wartość nominalna jednej akcji wynosi 4,00 zł

Na dzień 31 grudnia 2017 roku kapitał zakładowy Banku wynosił 522 638 400 zł i podzielony był na 130 659 600 akcji zwykłych na okaziciela o wartości nominalnej 4 zł każda i w okresie od 31 grudnia 2016 roku nie uległ zmianie.

Bank nie emitował akcji uprzywilejowanych.

Zarówno w 2017 roku, jak również w 2016 roku nie miało miejsca podwyższenie kapitału zakładowego w drodze emisji akcji.

Lista akcjonariuszy

Poniższa tabela przedstawia akcjonariuszy posiadających na dzień 31 grudnia 2017 roku oraz 31 grudnia 2016 roku co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu lub co najmniej 5% kapitału zakładowego Banku:

	Wartość akcji (w tys. zł)	Liczba akcji	Akcje %	Liczba głosów na WZ	Głosy w WZ %
Citibank Overseas Investment Corporation, USA	391 979	97 994 700	75,0	97 994 700	75,0
Pozostali akcjonariusze	130 659	32 664 900	25,0	32 664 900	25,0
	522 638	130 659 600	100,0	130 659 600	100,0

W ciągu 2017 roku oraz w okresie od przekazania poprzedniego okresowego raportu kwartalnego za III kwartał 2017 roku do dnia przekazania niniejszego skonsolidowanego sprawozdania

finansowego za 2017 rok struktura własności znacznych pakietów akcji Banku nie uległa zmianie.

Kapitał zapasowy

Na dzień 31 grudnia 2017 roku kapitał zapasowy wynosił 3 003 969 tys. zł (31 grudnia 2016 roku: 3 003 082 tys. zł). Kapitał zapasowy przeznaczony jest na pokrycie strat bilansowych lub na inne cele, w tym na wypłatę dywidendy dla akcjonariuszy. O wykorzystaniu kapitału zapasowego rozstrzyga Walne Zgromadzenie Banku, jednakże część kapitału zapasowego w wysokości jednej trzeciej kapitału zakładowego może być wykorzystana jedynie na pokrycie straty wykazanej w sprawozdaniu finansowym.

Kwota kapitału zapasowego obejmuje kwotę 2 485 534 tys. zł stanowiącą nadwyżkę wartości godziwej wyemitowanych akcji ponad ich wartość nominalną w związku z połączeniem Banku z Citibank (Poland) S.A., które nastąpiło z dniem 28 lutego 2001 roku.

Kapitał z aktualizacji wyceny

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Różnice z wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	(9 118)	(214 843)

Kapitał z aktualizacji wyceny nie podlega dystrybucji. Na dzień wyłączenia ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej całości lub części składnika aktywów finansowych dostępnych

do sprzedaży skumulowane zyski lub straty ujęte uprzednio w pozostałych dochodach całkowitych i zakumulowane w kapitale z aktualizacji wyceny ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Pozostałe kapitały rezerwowe

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Kapitał rezerwowy	2 356 109	2 356 107
Fundusz ogólnego ryzyka	540 200	529 000
Straty aktuarialne z wyceny programu określonych świadczeń	(5 070)	(4 735)
Kapitał z przewalutowania	4 359	4 672
Pozostałe kapitały rezerwowe razem	2 895 598	2 885 044

W dniu 22 czerwca 2017 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku Handlowego w Warszawie S.A. podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku netto za 2016 rok, w tym postanowiło przeznaczyć kwotę 11 200 tys. PLN na fundusz ogólnego ryzyka oraz kwotę 1111 tys. zł na kapitał rezerwowy.

Kapitał rezerwowy

Kapitał rezerwowy tworzy się z corocznych odpisów dokonywanych z zysku lub z innych źródeł, niezależnie od kapitału zapasowego.

Kapitał rezerwowy przeznaczony jest na pokrycie strat bilansowych lub na inne cele, w tym na wypłatę dywidendy dla akcjonariuszy. O wykorzystaniu kapitału rezerwowego rozstrzyga Walne Zgromadzenie Banku.

Fundusz ogólnego ryzyka

Fundusz ogólnego ryzyka tworzony jest z zysku z przeznaczeniem na niezidentyfikowane ryzyka działalności bankowej. O wykorzystaniu funduszu rozstrzyga Walne Zgromadzenie Banku, z zastrzeżeniem obowiązujących przepisów.

Dywidendy

Dywidendy wypłacone za 2016 rok

W dniu 22 czerwca 2017 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku Handlowego w Warszawie S.A. (dalej jako WZ) podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku netto za 2016 rok, w tym postanowiło przeznaczyć na wypłatę dywidendy kwotę 591 887 988,00 zł. Dywidenda ma charakter pieniężny. Kwota dywidendy przypadająca na jedną akcję wynosi 4 złote 53 grosze. Liczba akcji objętych dywidendą wynosi 130 659 600 sztuk.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku następujące aktywa były sprzedane w ramach transakcji repo:

w tys. zł	Wartość godziwa aktywów	Wartość bilansowa odpowiadających zobowiązań*	Termin odkupu	Wartość odkupu
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	9 079	9 085	do tygodnia	9 086

* Z uwzględnieniem odsetek.

Jednocześnie WZ postanowiło określić termin ustalenia prawa do dywidendy na dzień 3 lipca 2017 roku (dzień dywidendy) oraz termin wypłaty dywidendy na dzień 20 lipca 2017 roku (termin wypłaty dywidendy) i w tym dniu dywidenda została wypłacona.

Dywidendy zadeklarowane

W dniu 14 marca 2018 roku Zarząd Banku podjął uchwałę w sprawie proponowanego podziału zysku za 2017 rok. Zarząd Banku zaproponował przeznaczyć na wypłatę dywidendy kwotę 537,010,956,00 zł. Dywidenda ma charakter pieniężny. Powyższa propozycja oznacza, że dywidenda przypadająca na jedną akcję wynosi 4 złote 11 groszy. Liczba akcji objętych dywidendą wynosi 130 659 600 sztuk. Zarząd Banku zaproponował termin ustalenia prawa do dywidendy na dzień 18 czerwca 2018 roku oraz termin wypłaty dywidendy na dzień 25 czerwca 2018 roku. Powyższa propozycja Zarządu Banku zostanie przedłożona Radzie Nadzorczej do zaopiniowania, a następnie Walnemu Zgromadzeniu do zatwierdzenia.

36. Transakcje repo oraz reverse repo

Transakcje z przyrzeczeniem odkupu (repo)

Grupa pozyskuje płynne środki poprzez sprzedaż instrumentów finansowych z przyrzeczeniem ich odkupu w przyszłości po tej samej cenie powiększonej o z góry ustaloną kwotę odsetek.

Transakcje repo są używane powszechnie jako narzędzie krótkoterminowego finansowania aktywów odsetkowych, w zależności od poziomu stóp procentowych.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku następujące aktywa były sprzedane w ramach transakcji repo:

w tys. zł	Wartość godziwa aktywów	Wartość bilansowa odpowiadających zobowiązań*	Termin odkupu	Wartość odkupu
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	212 143	212 372	do tygodnia	212 397

* Z uwzględnieniem odsetek.

W przypadku transakcji z przyrzeczeniem odkupu wszelkie korzyści oraz ryzyka związane z posiadaniem aktywów pozostają po stronie Grupy.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku i 31 grudnia 2016 roku aktywa sprzedane w ramach transakcji repo nie mogły być przedmiotem dalszego obrotu.

W 2017 roku łączne koszty odsetek z transakcji repo wyniosły 12 981 tys. zł (w 2016 roku: 6 495 tys. zł).

Transakcje z przyrzeczeniem odsprzedaży (reverse repo)

Grupa nabywa także instrumenty finansowe z przyrzeczeniem ich odsprzedaży w przyszłości (transakcje reverse repo). Sprzedawca zobowiązuje się do odkupienia tych samych lub podobnych instrumentów w uzgodnionym przyszłym terminie. Transakcje reverse repo służą jako narzędzie pozyskiwania finansowania dla klientów.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku aktywa nabyte z przyrzeczeniem ich odsprzedaży były następujące:

w tys. zł	Wartość bilansowa należności*	Wartość godziwa aktywów będących zabezpieczeniem	Termin odsprzedaży	Wartość odsprzedaży
Należności od banków	9 085	8 974	do tygodnia	9 086
	266 522	342 810	do 2 lat	342 188

* Z uwzględnieniem odsetek.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku aktywa nabyte z przyrzeczeniem ich odsprzedaży były następujące:

w tys. zł	Wartość bilansowa należności*	Wartość godziwa aktywów będących zabezpieczeniem	Termin odsprzedaży	Wartość odsprzedaży
Należności od banków	212 361	207 952	do tygodnia	212 377
	205 922	181 933	do 3 miesięcy	178 886

* Z uwzględnieniem odsetek.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku i 31 grudnia 2016 roku Grupa miała możliwość zastawu lub zbycia papierów wartościowych nabytych w ramach transakcji reverse repo.

W 2017 roku łączne przychody z tytułu odsetek z transakcji reverse repo wyniosły 12 488 tys. zł (w 2016 roku: 10 522 tys. zł).

Na dzień 31 grudnia 2017 roku Bank nie miał zobowiązań z tytułu krótkiej sprzedaży papierów wartościowych zakupionych w transakcjach reverse repo (na dzień 31 grudnia 2016 roku: 208 106 tys. zł).

38. Kompensowanie należności i zobowiązań finansowych

Zgodnie z informacją w notcie 2 obecnie Grupa nie kompensuje aktywów i zobowiązań finansowych. W związku z tym, zgodnie z wymogami MSSF 7, poniższe informacje dotyczą tylko aktywów i zobowiązań finansowych wynikających z transakcji terminowych i pochodnych, rozliczanych przez kontrahenta centralnego (CCP)

- KDPW_CCP S.A. lub zawieranych na podstawie umów ramowych typu ISDA Master Agreement, Umowy Ramowej stanowiącej Rekomendację Związku Banków Polskich oraz innych umów ramowych przewidujących w sytuacji wystąpienia określonego przypadku naruszenia, możliwość rozwiązania transakcji i rozliczenia z kontrahentem na podstawie skompensowanej kwoty wzajemnych należności i zobowiązań, gdzie takie kompensowanie zostało uznane za prawnie skuteczne.

W poniższej tabeli zaprezentowano kwoty wyceny do wartości godziwej instrumentów pochodnych (zarówno zaklasyfikowanych do portfela przeznaczanego do obrotu, jak i desygnowanych jako instrumenty zabezpieczające w rachunkowości zabezpieczeń) oraz egzekwowalnych zabezpieczeń pieniężnych dla transakcji terminowych i pochodnych objętych umowami ramowymi umożliwiającymi prawnie skuteczne kompensowanie w określonych okolicznościach.

w tys. zł	31.12.2017 r.		31.12.2016 r.	
	Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe	Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Wycena instrumentów pochodnych	1 064 803	1 365 131	1 239 184	1 173 839
Wartość przyjętych/złożonych zabezpieczeń	(166 550)	(528 493)	(286 475)	(208 094)
Aktywa i zobowiązania podlegające kompensacie zgodnie z umową ramową	898 253	836 638	952 709	965 745
Maksymalna kwota ewentualnej kompensaty	(778 682)	(778 682)	(680 079)	(680 079)
Aktywa i zobowiązania podlegające kompensacie zgodnie z umową ramową przy uwzględnieniu maksymalnej kwoty ewentualnej kompensaty	119 571	57 956	272 630	285 666

39. Rachunkowość zabezpieczeń

Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej w celu zabezpieczenia zmian wartości godziwej instrumentów dłużnych o stałej stopie procentowej zaklasyfikowanych do portfela aktywów dostępnych do sprzedaży przed ryzykiem wynikającym ze zmiany stóp procentowych.

Instrumentami zabezpieczającymi są transakcje Interest Rate Swap, denominowane w tej samej walucie co instrumenty zabezpieczane, w których Grupa otrzymuje zmienne przepływy, a płaci stałe.

Wynik z tytułu zmiany wyceny do wartości godziwej pozycji

zabezpieczanej w zakresie zabezpieczanego ryzyka odnoszony jest do wyniku z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej. Pozostała część zmiany wyceny do wartości godziwej instrumentów dłużnych dostępnych do sprzedaży ujmowana jest w pozostałych całkowitych dochodach. Przychody odsetkowe od dłużnych papierów wartościowych ujmowane są w wyniku odsetkowym.

Zmiana wyceny do wartości godziwej pochodnych instrumentów zabezpieczających ujmowana jest w wyniku na rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej. Odsetki od instrumentów pochodnych desygnowanych jako instrumenty zabezpieczające w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej ujmowane są w wyniku odsetkowym.

Wartość godziwa instrumentów objętych rachunkowością zabezpieczeń wartości godziwej papierów wartościowych

w tys. zł	31.12.2017 r.		31.12.2016 r.	
	Wartość nominalna	Wartość godziwa	Wartość nominalna	Wartość godziwa
Instrumenty zabezpieczone				
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży				
Obligacje skarbowe	2 290 000	2 492 215	4 604 396	4 794 696
Obligacje emitowane przez banki	30 000	32 576	-	-
Instrumenty zabezpieczające				
Pochodne instrumenty				
Swapy odsetkowe (IRS) - wycena dodatnia	-	-	2 431 660	12 244
Swapy odsetkowe (IRS) - wycena ujemna	2 320 000	50 191	2 172 736	39 897

40. Wartość godziwa

Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych

Wartość godziwa to cena, którą otrzymanoby za sprzedaż składnika aktywów lub zapłaconoby za przeniesienie zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach między uczestnikami rynku na dzień wyceny.

Poniżej znajduje się podsumowanie wartości bilansowych (w podziale na kategorie) i godziwych dla każdej grupy aktywów i zobowiązań finansowych.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku

w tys. zł	Nota	Przeznaczone do obrotu	Kredyty, pożyczki i inne należności	Dostępne do sprzedaży	Pozostałe aktywa / zobowiązania finansowe	Łączna wartość bilansowa	Wartość godziwa
Aktywa finansowe							
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	17	-	462 126	-	-	462 126	462 126
Należności od banków	18	-	836 774	-	-	836 774	836 774
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	19	2 179 925	-	-	-	2 179 925	2 179 925
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	-	-	17 439 439	-	17 439 439	17 439 439
Inwestycje kapitałowe dostępne do sprzedaży	23	-	-	26 500	-	26 500	26 500
Należności od klientów	24	-	19 849 033	-	-	19 849 033	19 809 377
		2 179 925	21 147 933	17 465 939	-	40 793 797	40 754 141
Zobowiązania finansowe							
Zobowiązania wobec banków	31	-	-	-	1 568 376	1 568 376	1 568 474
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	19	1 353 215	-	-	-	1 353 215	1 353 215
Pochodne instrumenty zabezpieczające	20	50 191	-	-	-	50 191	50 191
Zobowiązania wobec klientów	32	-	-	-	32 136 698	32 136 698	32 135 871
		1 403 406	-	-	33 705 074	35 108 480	35 107 751

Na dzień 31 grudnia 2016 roku

w tys. zł	Nota	Przeznaczone do obrotu	Kredyty, pożyczki i inne należności	Dostępne do sprzedaży	Pozostałe aktywa / zobowiązania finansowe	Łączna wartość bilansowa	Wartość godziwa
Aktywa finansowe							
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	17	-	665 755	-	-	665 755	665 755
Należności od banków	18	-	587 087	-	-	587 087	587 071
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	19	3 781 405	-	-	-	3 781 405	3 781 405
Pochodne instrumenty zabezpieczające		12 244	-	-	-	12 244	12 244
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	-	-	19 072 371	-	19 072 371	19 072 371
Inwestycje kapitałowe dostępne do sprzedaży	23	-	-	22 842	-	22 842	22 842
Należności od klientów	24	-	18 860 053	-	-	18 860 053	18 878 719
		3 793 649	20 112 895	19 095 213	-	43 001 757	43 020 407
Zobowiązania finansowe							
Zobowiązania wobec banków	31	-	-	-	2 310 742	2 310 742	2 310 776
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	19	1 305 614	-	-	-	1 305 614	1 305 614
Pochodne instrumenty zabezpieczające		39 897	-	-	-	39 897	39 897
Zobowiązania wobec klientów	32	-	-	-	33 936 511	33 936 511	33 935 951
		1 345 511	-	-	36 247 253	37 592 764	37 592 238

W zależności od stosowanej metody ustalania wartości godziwej poszczególne składniki aktywów/zobowiązań finansowych klasyfikuje się do następujących kategorii:

- poziom I: aktywa / zobowiązania finansowe wyceniane bezpośrednio w oparciu o ceny pochodzące z aktywnego rynku, na którym dostępne są regularne kwotowania i obroty;

Do rynku aktywnego możemy zaliczyć notowania giełdowe, brokerskie oraz notowania w systemach typu serwisy cenowe takie jak Reuters i Bloomberg, które reprezentują faktyczne transakcje rynkowe zawierane na warunkach rynkowych. Do poziomu pierwszego zaliczamy przede wszystkim papiery wartościowe przeznaczone do obrotu lub dostępne do sprzedaży.

- poziom II: aktywa / zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o modele oparte na danych wejściowych pochodzących z aktywnego rynku i prezentowane w systemach Reuters lub Bloomberg i w zależności od instrumentów finansowych stosowane są następujące szczegółowe techniki wycen:

- notowane ceny rynkowe dla danego instrumentu lub notowane ceny rynkowe dla instrumentu alternatywnego;

- wartość godziwą swapów na stopę procentową oraz terminowych kontraktów walutowych oblicza się jako wartość bieżącą przyszłych przepływów pieniężnych w oparciu o rynkowe krzywe dochodowości oraz aktualne kursy fixing NBP w przypadku instrumentów walutowych;
- inne techniki, takie jak krzywe dochodowości oparte na cenach alternatywnych dla danego instrumentu finansowego;
- poziom III: aktywa / zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o techniki wyceny wykorzystujące istotne parametry nie pochodzące z rynku.

W 2017 roku Grupa nie dokonywała zmian w zasadach klasyfikacji instrumentów finansowych (prezentowanych w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej według wartości godziwej) do poszczególnych kategorii odzwierciedlających stosowaną metodę ustalania wartości godziwej (poziom I, poziomy II i poziomy III).

Poniższe tabele przedstawiają wartości bilansowe instrumentów finansowych prezentowanych w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej według wartości godziwej usystematyzowane według powyższych kategorii.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku

w tys. zł	Nota	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa finansowe					
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	19	1 161 980	1 017 945	-	2 179 925
instrumenty pochodne		188	1 017 944	-	1 018 132
dłużne papiery wartościowe		1 143 907	1	-	1 143 908
instrumenty kapitałowe		17 885	-	-	17 885
Pochodne instrumenty zabezpieczające	20	-	-	-	-
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	16 007 151	1 432 288	-	17 439 439
Inwestycje kapitałowe dostępne do sprzedaży	23	1 316	-	23 062	24 378
Zobowiązania finansowe					
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	19	2 249	1 350 966	-	1 353 215
krótka sprzedaż papierów wartościowych		2 184	-	-	2 184
instrumenty pochodne		65	1 350 966	-	1 351 031
Pochodne instrumenty zabezpieczające	20	-	50 191	-	50 191

Na dzień 31 grudnia 2016 roku

w tys. zł	Nota	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa finansowe					
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	19	2 613 789	1 167 616	-	3 781 405
instrumenty pochodne		-	1 167 134	-	1 167 134
dłużne papiery wartościowe		2 604 546	482	-	2 605 028
instrumenty kapitałowe		9 243	-	-	9 243
Pochodne instrumenty zabezpieczające		-	12 244	-	12 244
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	21	16 766 272	2 306 099	-	19 072 371
Inwestycje kapitałowe dostępne do sprzedaży		1 118	-	18 965	20 083
Zobowiązania finansowe					
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	19	208 305	1 097 309	-	1 305 614
krótka sprzedaż papierów wartościowych		208 106	-	-	208 106
instrumenty pochodne		199	1 097 309	-	1 097 508
Pochodne instrumenty zabezpieczające		-	39 897	-	39 897

Na dzień 31 grudnia 2017 roku kwota aktywów finansowych klasyfikowanych do poziomu III obejmuje wartość udziału w spółce Visa Inc. w wysokości 23 062 tys. zł. Na dzień 31 grudnia 2016 roku kwota ta obejmuje wartość udziału w spółce Visa Inc. w wysokości 18 965 tys. zł.

Sposób oszacowania wartości godziwej uwzględnia wartość akcji

Visa Inc. oraz korekty wynikające ze sporów (bieżących lub potencjalnych), których stroną byłaby Visa lub Bank.

Zmiany aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej określonej z wykorzystaniem istotnych parametrów nie pochodzących z rynku przedstawia poniższa tabela:

w tys. zł	1.01-31.12.2017 r.	1.01-31.12.2016 r.
	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży
	Inwestycje kapitałowe	Inwestycje kapitałowe
Stan na 1 stycznia	18 965	63 323
Wyksięgowanie wyceny udziałów	-	(63 323)
Ujęcie wyceny udziałów	-	17 355
Aktualizacja wyceny	4 097	1 610
Stan na 31 grudnia	23 062	18 965

W wyniku ostatecznej alokacji rozliczenia transakcji przejęcia Visa Europe Limited przez Visa Inc. w 2016 roku Bank rozpoznał wynik na sprzedaży akcji i udziałów mniejszościowych (AFS) w wysokości 92 975 tys. zł, na który składają się otrzymana gotówka, płatność odroczonej płatna po 3 latach od daty transakcji oraz wycena akcji uprzywilejowanych Visa Inc.

W 2017 roku i w 2016 roku Grupa nie dokonywała transferu pomiędzy poziomami wartości godziwej instrumentów finansowych ze względu na stosowaną metodę ustalania wartości godziwej.

Określanie wartości godziwej

W przypadku krótkoterminowych aktywów i zobowiązań finansowych zakłada się, że wartość bilansowa tych instrumentów jest zasadniczo równa ich wartości godziwej. W przypadku instrumentów innych niż krótkoterminowe zastosowano następujące metody i założenia.

Inwestycje kapitałowe w pozostałych jednostkach

W przypadku inwestycji kapitałowych w pozostałych jednostkach w pozycji „wartość godziwa” zaprezentowano cenę nabycia skorygowaną o odpisy aktualizacyjne z tytułu utraty wartości zarówno dla inwestycji nienotowanych, jak i dla inwestycji notowanych, ze względu na umowne czasowe ograniczenia możliwości ich zbycia.

Według założeń strategicznych Grupy zakłada się stopniową redukcję przedstawionych zaangażowań kapitałowych, z wyjątkiem wybranych zaangażowań strategicznych w tzw. spółkach infrastrukturalnych prowadzących działalność na rzecz sektora finansowego. Poszczególne podmioty będą sprzedawane w najbardziej dogodnym momencie wynikającym z uwarunkowań rynkowych.

W 2017 roku spośród inwestycji kapitałowych, których wycena wartości godziwej nie była możliwa, Grupa dokonała zbycia udziałów w spółce Odlewnie Polskie S.A. Wartość bilansowa zbywanych udziałów w spółce Odlewnie Polskie S.A. wynosiła 636 tys. zł, zaś zysk na sprzedaży 3 377 tys. zł.

W 2016 roku spośród inwestycji kapitałowych, których wycena wartości godziwej nie była możliwa, Grupa dokonała zbycia udziałów w spółce Odlewnie Polskie S.A. Wartość bilansowa zbywanych udziałów w spółce Odlewnie Polskie S.A. wynosiła 656 tys. zł, zaś zysk na sprzedaży 2 938 tys. zł.

Należności od banków i klientów

W kolumnie „wartość bilansowa” zaprezentowano wartość kredytów według zamortyzowanego kosztu, pomniejszoną o odpisy z tytułu utraty wartości. Wartość godziwa kredytów i pożyczek jest wyliczana jako zdyskontowana wartość oczekiwanych przyszłych płatności kapitału i uwzględnia zmiany rynkowych stóp procentowych, a także zmiany marż dla danego okresu sprawozdawczego. Zmiany marż dla kredytów wyliczane są w oparciu o faktyczne transakcje. Zakłada się, że spłaty kredytów i pożyczek następować będą w terminach uzgodnionych w umowach. Wyjątkiem są kredyty gotówkowe detaliczne oparte na stopie zarządzanej przez Bank, dla tych kredytów jako wartość godziwą przyjęto wartość bilansową tych kredytów. W przypadku kredytów, dla których terminy spłat nie są określone (np. kredyty w rachunku bieżącym), jako wartość godziwą zaprezentowano kwotę konieczną do zapłaty, gdyby należność stała się wymagalna w dniu bilansowym.

Wartością godziwą lokat overnight jest ich wartość bilansowa. Wartość godziwa lokat oprocentowanych według stałej stopy procentowej jest szacowana w oparciu o zdyskontowane przepływy przy zastosowaniu bieżących stóp procentowych rynku pieniężnego dla należności o podobnym ryzyku kredytowym, pozostającym terminie do wykupu oraz walucie.

Powyższe techniki wyceny są kwalifikowane do poziomu III hierarchii wartości godziwej, czyli aktywów finansowych wycenianych w oparciu o techniki wyceny wykorzystujące istotne parametry nie pochodzące z rynku.

Zobowiązania wobec banków i klientów

W przypadku depozytów wypłacanych na żądanie i depozytów bez ustalonej daty wymagalności za wartość godziwą przyjmowana jest kwota, która byłaby wypłacona na żądanie na dzień bilansowy. Wartość godziwą depozytów o ustalonym terminie zapadalności oszacowano na podstawie przepływów pieniężnych zdyskontowanych bieżącymi stopami procentowymi z uwzględnieniem bieżących marż, w sposób analogiczny jak w przypadku kredytów.

Jak opisano powyżej, modele zastosowane do ustalenia wartości godziwej należności i zobowiązań wobec banków i klientów, wykazywanych w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej według zamortyzowanego kosztu, wykorzystują techniki wyceny oparte na parametrach nie pochodzących z rynku. Grupa kwalifikuje zatem wycenę tych instrumentów finansowych dla potrzeb ujawnień do poziomu III hierarchii wartości godziwej. Dla pozostałych instrumentów finansowych niewycenianych w wartości godziwej Grupa uważa, że ich wartość godziwa jest zasadniczo zbliżona do wartości bilansowej.

41. Zobowiązania warunkowe i sprawy sporne

Informacja o toczących się postępowaniach sądowych

W 2017 roku nie toczyło się przed sądem, organem administracji publicznej lub organem właściwym dla postępowania arbitrażowego postępowanie dotyczące wierzytelności i zobowiązań Banku lub jednostki zależnej od Banku, którego wartość stanowiłaby co najmniej 10% kapitałów własnych Banku.

Łączna wartość wszystkich toczących się postępowań sądowych z udziałem Banku i jednostek zależnych od Banku dotyczących wierzytelności w 2017 roku nie przekroczyła 10% kapitałów własnych Banku.

Łączna wartość zobowiązań Banku i spółek zależnych z tytułu postępowań sądowych w zakresie zobowiązań w 2017 roku nie przekroczyła 10% kapitałów własnych Banku.

Na wierzytelności będące przedmiotem postępowań sądowych Grupa, zgodnie z obowiązującymi przepisami, dokonuje odpowiednich odpisów z tytułu utraty wartości.

W przypadku postępowań sądowych wiążących się z ryzykiem wpływu środków z tytułu wypełnienia zobowiązań przez Grupę utworzone są odpowiednie rezerwy.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku Bank był m.in. stroną 17 postępowań sądowych, które nie zostały prawomocnie zakończone, związanych z terminowymi operacjami finansowymi, przy czym w 11 sprawach Bank występował jako pozwany, zaś w 6 jako powód. Dodatkowo w tym czasie toczyły się 2 postępowania kasacyjne w sprawach prawomocnie rozstrzygniętych na korzyść Banku (jedno w sprawie z powództwa Banku, drugie w sprawie przeciwko Bankowi). Żądania i zarzuty w poszczególnych sprawach przeciwko Bankowi oparte są na różnych podstawach prawnych. Przedmiot sporu dotyczy w szczególności ważności zawartych terminowych operacji finansowych oraz wymagalności zobowiązań klienta z nich wynikających wobec Banku, a także potencjalnych roszczeń związanych z ich ewentualnym unieważnieniem przez sąd. Klienci starają się uniemożliwić Bankowi dochodzenie należności wynikających z terminowych operacji finansowych, kwestionują zobowiązania wobec Banku, podważają ważność zawartych umów, a także w niektórych przypadkach żądają zapłaty od Banku. W roku 2017 w sprawach związanych z terminowymi operacjami finansowymi, w których Bank występował jako strona pozwana lub powodowa, prawomocnie zakończyły się 2 sprawy, obydwie korzystnie dla Banku.

Bank był stroną postępowania wszczętego przez Prezesa UOKiK przeciwko operatorom systemu płatniczego Visa, Europay oraz bankom - emitentom kart Visa oraz Europay/Eurocard/Mastercard i jednym z adresatów decyzji Prezesa UOKiK w tej sprawie. Postępowanie to dotyczyło praktyk ograniczających konkurencję na rynku płatności za pomocą kart płatniczych w Polsce, mających polegać na wspólnym ustalaniu opłaty „interchange” za transakcje dokonane kartami systemu Visa oraz Europay/Eurocard/Mastercard, a także ograniczaniu dostępu rynku przedsiębiorcom nienależącym do związków emitentów kart płatniczych, przeciw którym wszczęte zostało przedmiotowe postępowanie. Decyzja Prezesa UOKiK była przedmiotem rozważań w postępowaniach odwoławczych. W dniu 22 kwietnia 2010 roku Sąd Apelacyjny uchylił w całości wyrok SOKiK, przekazując sprawę do ponownego

rozpoznania przez sąd pierwszej instancji. W dniu 21 listopada 2013 roku SOKiK wydał wyrok, na podstawie którego zmodyfikował karę nałożoną na Bank i ustalił jej wysokość na kwotę 1 775 720 zł. W dniu 6 października 2015 roku Sąd Apelacyjny ponownie zmienił zaskarżony wyrok SOKiK, oddalając wszystkie odwołania od decyzji Prezesa UOKiK, również w zakresie modyfikacji nałożonych na banki kar, na skutek czego została przywrócona pierwotnie nałożona na Bank kara w kwocie 10 228 470 zł. Na skutek wniesionej przez Bank skargi kasacyjnej w dniu 25 października 2017 r. roku Sąd Najwyższy uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego, a sprawa została przekazana Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania. Pierwsza rozprawa została wyznaczona na dzień 17 kwietnia 2018 r.

W 2017 roku Grupa dokonała istotnego rozliczenia z tytułu sprawy sądowej. W wyniku prawomocnego rozstrzygnięcia sporu Bank zaspokoił zasądzoną na rzecz powoda kwotę w wysokości 5 155 tys. zł.

Zobowiązania z tytułu udzielonych i otrzymanych zobowiązań finansowych i gwarancyjnych

Wartości udzielonych i otrzymanych zobowiązań finansowych i gwarancyjnych według poszczególnych kategorii produktów prezentowały się następująco:

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Zobowiązania finansowe i gwarancyjne udzielone		
Akredytywy	167 983	145 852
Gwarancje i poręczenia udzielone	2 312 023	2 131 868
Linie kredytowe udzielone	14 292 534	13 331 401
Gwarancje emisji papierów wartościowych udzielone innym emitentom	-	1 246 100
Pozostałe zobowiązania o charakterze gwarancyjnym	43 942	33 944
	16 816 482	16 889 165

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Akredytywy według kategorii		
Akredytywy importowe wystawione	148 607	144 829
Akredytywy eksportowe potwierdzone	19 376	1 023
	167 983	145 852

Na zobowiązania finansowe i gwarancyjne udzielone przez Grupę tworzone są rezerwy. Na dzień 31 grudnia 2017 roku kwota utworzonych rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne wynosiła 12 789 tys. zł (31 grudnia 2016 roku: 7 215 tys. zł).

Gwarancje udzielone obejmują gwarancje spłaty kredytu za zleceniodawcę, inne gwarancje zapłaty, gwarancje zwrotu zaliczki, gwarancje należytego wykonania kontraktu, gwarancje przetargowe oraz poręczenia wekslowe.

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Zobowiązania finansowe i gwarancyjne otrzymane		
Finansowe	-	-
Gwarancyjne	18 142 380	18 125 921
	18 142 380	18 125 921

42. Aktywa stanowiące zabezpieczenie

Aktywa stanowią zabezpieczenie następujących zobowiązań:

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Zobowiązania podlegające zabezpieczeniu		
Zobowiązania wobec banków		
zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	9 085	212 372
zobowiązania z tytułu otrzymanego kredytu	36 970	114 903
	46 055	327 275

Wartości bilansowe aktywów stanowiących zabezpieczenie przedstawione są poniżej:

w tys. zł	31.12.2016 r.	31.12.2015 r.
Aktywa stanowiące zabezpieczenie		
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	9 079	212 143
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	334 396	336 624
Należności od banków		
lokata zabezpieczająca operacje instrumentami pochodnymi i transakcje giełdowe	505 526	159 169
Należności od klientów		
fundusze gwarancyjne i lokaty zabezpieczające transakcje giełdowe	365 788	211 360
	1 214 789	919 296

Według stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku przedstawione w tabeli dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży stanowią zabezpieczenie na pokrycie funduszu ochrony środków gwarantowanych na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego w kwocie 183 843 tys. zł (31 grudnia 2016 roku: 183 022 tys. zł), oraz zabezpieczenie otrzymanego kredytu w kwocie 150 553 tys. zł (31 grudnia 2016 roku: 153 602 tys. zł)

Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu według stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku stanowią zabezpieczenie

zobowiązań Banku z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu.

Więcej informacji o aktywach stanowiących zabezpieczenie zobowiązań Banku z tytułu transakcji repo znajduje się w nocie 37.

Pozostałe aktywa wykazane powyżej stanowią zabezpieczenie rozliczenia innych transakcji, w tym instrumentami pochodnymi oraz transakcji giełdowych. Warunki i zasady dokonanych transakcji nie odbiegają od tych powszechnie przyjętych i obowiązujących dla tego typu umów.

43. Działalność powiernicza

Bank oferuje usługi powiernicze związane z prowadzeniem rachunków papierów wartościowych dla zagranicznych inwestorów instytucjonalnych oraz usługi depozytariusza przeznaczone dla krajowych podmiotów finansowych, szczególnie funduszy emerytalnych, inwestycyjnych i kapitałowych funduszy ubezpieczeniowych.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku, a także według stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku Bank prowadził ponad 9,2 tys. rachunków papierów wartościowych.

44. Leasing operacyjny

Umowy leasingu, w których Grupa jest leasingobiorcą

Płatności leasingowe z tytułu nieodwołalnego leasingu operacyjnego według terminów zapadalności przedstawia poniższa tabela:

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Poniżej 1 roku	4 399	7 036
Od 1 do 5 lat	28 734	57 859
Powyżej 5 lat	18 974	19 096
	52 107	83 991
Łączna opłata roczna dla umów zawartych na czas nieokreślony	673	1 117

Grupa leasinguje powierzchnie biurową oraz samochody, zgodnie z umowami leasingu operacyjnego.

Większość umów leasingowanych powierzchni biurowych zawierana jest na okres 5 lat z możliwością przedłużenia na kolejne 3 lata, niektóre umowy jednak zawarte są na okres do 1 roku lub na okresy dłuższe niż 10 lat. Płatności leasingowe są indeksowane w trybie rocznym. W 2017 roku łączna kwota opłat z tego tytułu wyniosła 21 659 tys. zł (w 2016 roku: 29 835 tys. zł).

Umowy leasingowe samochodów zawarte są na okres 4 lat. Płatności leasingowe ustalone są według stałej stopy odsetkowej przez

cały okres leasingu. W 2017 roku łączna kwota opłat z tego tytułu wyniosła 4 937 tys. zł (w 2016 roku: 6 337 tys. zł).

Opłaty te ujęte są w rachunku zysków i strat w pozycji „Koszty działania i koszty ogólnego zarządu”.

Umowy leasingu, w których Grupa jest leasingodawcą

Płatności leasingowe z tytułu nieodwołalnego leasingu operacyjnego według terminów zapadalności przedstawia poniższa tabela:

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Poniżej 1 roku	28	296
Od 1 do 5 lat	2 958	5 403
Powyżej 5 lat	3 363	6 163
	6 349	11 862
Łączna opłata roczna dla umów zawartych na czas nieokreślony	6 160	6 911

Grupa wynajmuje część powierzchni biurowych na podstawie umów najmu, które spełniają ekonomiczne znamiona leasingu operacyjnego.

Większość umów leasingowanych powierzchni biurowych zawarta jest na czas nieokreślony. Pozostałe umowy zawarte są na okres

od 2 do 10 lat. Płatności leasingowe są indeksowane w trybie rocznym. W 2017 roku łączna kwota otrzymanych opłat z tego tytułu wyniosła 9 068 tys. zł (w 2016 roku: 9 009 tys. zł).

Oplaty te ujęte są w rachunku zysków i strat w pozycji „Pozostałe przychody operacyjne”.

45. Sprawozdanie z przepływów pieniężnych

Środki pieniężne

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Stan środków pieniężnych:		
Środki pieniężne w kasie	431 574	380 757
Rachunek bieżący nostro w Banku Centralnym	29 031	283 587
Rachunki bieżące w innych bankach (nostro, przekroczenia sald na rachunkach loro)	53 980	8 538
	514 585	672 882

46. Transakcje z kluczowym personelem kierowniczym

w tys. zł	31.12.2017 r.		31.12.2016 r.	
	Członkowie Zarządu Banku	Członkowie Rady Nadzorczej Banku	Członkowie Zarządu Banku	Członkowie Rady Nadzorczej Banku
Kredyty udzielone	174	48	719	-
Depozyty				
Rachunki bieżące	9 246	3 508	10 078	4 216
Depozyty terminowe	7 935	450	5 227	1 000
	17 181	3 958	15 305	5 216

Na dzień 31 grudnia 2017 roku i 31 grudnia 2016 roku nie zawierano transakcji gwarancji i poręczeń z członkami Zarządu i Rady Nadzorczej Banku.

Wszystkie transakcje Grupy z członkami Zarządu i Rady Nadzorczej Banku zawierane są na warunkach rynkowych.

Z zakresu stosunku pracy, spośród umów o pracę zawartych między Bankiem a członkami Zarządu Banku, wyłącznie w przypadku jednego Członka Zarządu jego umowa o pracę zawiera postanowienie mówiące o odszkodowaniu pieniężnym w wypadku jej rozwiązania za wypowiedzeniem.

Każdego z członków Zarządu Banku obowiązuje zawarta z Bankiem odrębna umowa o zakazie konkurencji. Zgodnie z jej zapisami, w przypadku rozwiązania stosunku pracy z Bankiem, w okresie 12 miesięcy (w przypadku jednego Członka Zarządu przez 6 miesięcy) od dnia rozwiązania umowy o pracę, Członek Zarządu jest obowiązany powstrzymać się od zajmowania działalności konkurencyjną wobec Banku. Z tytułu powyższego ograniczenia Bank będzie zobowiązany do wypłaty Członkowi Zarządu odszkodowania.

47. Jednostki powiązane

Bank jest członkiem Citigroup Inc. Jednostką dominującą dla Banku jest Citibank Overseas Investment Corporation, podmiot zależny od Citibank N.A., który jest jednostką dominującą najwyższego szczebla.

W ramach prowadzonej działalności biznesowej podmioty Grupy zawierają transakcje z jednostkami powiązanymi, a w szczególności z jednostkami wchodzącymi w skład Citigroup Inc.

Transakcje z jednostkami powiązanymi wynikają z bieżącej działalności Grupy i obejmują głównie kredyty, depozyty, gwarancje oraz transakcje pochodnymi instrumentami finansowymi.

Poza transakcjami opisanymi w niniejszym rozdziale we wskazanym okresie ani Bank, ani jednostki zależne od Banku nie dokonały innych transakcji z podmiotami powiązanymi, które pojedynczo lub łącznie były istotne. Żadna z transakcji z podmiotami powiązanymi nie została zawarta na warunkach innych niż warunki rynkowe.

Transakcje z jednostkami Citigroup Inc.

Należności i zobowiązania wobec jednostek Citigroup Inc. przedstawiają się następująco:

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Należności, w tym:	361 827	102 855
lokaty	-	-
Zobowiązania, w tym:	1 078 905	1 242 047
depozyty*	254 814	237 515
kredyty otrzymane	-	6 999
Wycena bilansowa transakcji pochodnymi instrumentami finansowymi:		
aktywa przeznaczone do obrotu	446 178	823 853
aktywa z tytułu pochodnych instrumentów zabezpieczających	-	11 912
zobowiązania przeznaczone do obrotu	716 669	669 388
zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów zabezpieczających	17 507	26 482
Zobowiązania warunkowe udzielone	373 018	264 347
Zobowiązania warunkowe otrzymane	71 587	68 290
Transakcje warunkowe z tytułu instrumentów pochodnych (wartość nominalna instrumentów), z tego:	40 741 781	77 856 118
instrumenty stopy procentowej	25 946 494	68 946 263
FRA	-	14 745 600
swapy odsetkowe (IRS)	9 456 993	33 717 144
swapy odsetkowo-walutowe (CIRS)	15 566 804	19 310 382
opcje na stopę procentową	894 863	1 085 269
kontrakty futures	27 834	87 868
Instrumenty walutowe	14 591 578	8 439 712
FX forward/spot	745 294	1 215 512
FX swap	11 687 926	4 549 027
opcje walutowe	2 158 358	2 675 173
transakcje na papierach wartościowych	100 674	195 488
papiery wartościowe zakupione do otrzymania	79 250	102 785
papiery wartościowe sprzedane do wydania	21 424	92 703
transakcje związane z towarami	103 035	274 655
swap	92 688	208 760
opcje	10 347	65 895

* W tym depozyty jednostki dominującej w kwocie 7 tys. zł (31 grudnia 2016 roku: 2 tys. zł).

w tys. zł	2017 r.	2016 r.
Przychody z tytułu odsetek i prowizji*	55 347	53 269
Koszty z tytułu odsetek i prowizji*	42 918	64 824
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu	184 019	175 489
Pozostałe przychody operacyjne	8 467	9 905

* W tym przychody z tytułu odsetek i prowizji w kwocie 1431 tys. zł (2016 rok: 1 477 tys. zł) oraz koszty z tytułu odsetek i prowizji w kwocie 5 tys. zł (za 2016 rok: 0 tys. zł), dotyczą jednostki dominującej.

Grupa osiąga dochody oraz ponosi koszty z tytułu transakcji na instrumentach pochodnych zawieranych z jednostkami Citigroup Inc. w celu zabezpieczenia ryzyka rynkowego. Są to transakcje przeciwstawne (*back to back*) do transakcji na instrumentach pochodnych zawieranych z pozostałymi klientami Grupy oraz domykające pozycję własną Grupy. Na dzień 31 grudnia 2017 roku wycena bilansowa netto transakcji pochodnymi instrumentami finansowymi z podmiotami powiązanimi wynosiła (287 998) tys. zł (31 grudnia 2016 roku: 139 895 tys. zł). Okresowo Bank przeprowadza kompresję portfeli transakcji na instrumentach pochodnych, będącą jedną z technik ograniczania ryzyka takich transakcji, zalecanych przez rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 648/2012 z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie instrumentów pochodnych będących przedmiotem obrotu poza rynkiem

regulowanym, kontrahentów centralnych i repozytoriów transakcji oraz rozporządzenia wykonawcze (Rozporządzenie EMIR). Dotyczy to w szczególności portfeli przekraczających 500 transakcji na instrumentach pochodnych, zgodnie z postanowieniami Rozporządzenia EMIR.

Ponadto Grupa ponosi koszty i uzyskuje przychody z tytułu zawartych pomiędzy jednostkami Citigroup Inc. i Grupą umów dotyczących wzajemnie świadczonych usług.

Koszty poniesione i naliczone (uwzględniające odzwierciedlony w kosztach Grupy podatek VAT) w 2017 oraz w 2016 roku, z tytułu zawartych umów dotyczyły w szczególności kosztów z tytułu świadczenia na rzecz Grupy usług związanych z utrzymaniem i wsparciem bankowych systemów informatycznych oraz wsparciem doradczym i ujmowane są w kosztach działania

i kosztach ogólnego zarządu; przychody dotyczyły w szczególności świadczenia przez Grupę na rzecz tych jednostek usług związanych z przetwarzaniem danych i prezentowane są w pozostałych przychodach operacyjnych.

W 2017 roku miała miejsce kapitalizacja nakładów inwestycyjnych związanych z pracami nad modyfikacją funkcjonalności systemów informatycznych Grupy. Łączna kwota płatności na rzecz podmiotów Citigroup Inc. z tego tytułu wyniosła 79 805 tys. zł (w 2016 roku: 11 229 tys. zł).

48. Świadczenia na rzecz pracowników

Świadczenia pracownicze dzielą się na następujące kategorie:

- Świadczenia krótkoterminowe, które obejmują wynagrodzenia, składki na ubezpieczenia społeczne, płatne nieobecności i świadczenia niepieniężne (takie jak opieka medyczna, mieszkania służbowe, samochody i inne nieodpłatnie przekazywane lub subsydiowane świadczenia). Koszty świadczeń krótkoterminowych ujmowane są w rachunku zysków i strat na bieżąco w okresie, którego dotyczą. Na koniec okresu sprawozdawczego pozostała do wypłaty przewidywaną niedyskontowaną wartość krótkoterminowych świadczeń za dany okres obrotowy Grupa ujmuje jako element biernych międzyokresowych rozliczeń kosztów.
- Świadczenia po okresie zatrudnienia - w ramach tego typu świadczeń Grupa oferuje pracownikom odprawy, opisane w nocie 2, oraz przedstawiony poniżej program emerytalny. Na przyszłe wypłaty odpraw emerytalnych tworzona jest rezerwa wykazana w pasywach w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Inne zobowiązania”. Rezerwa ta jest okresowo weryfikowana przez niezależnego aktuarium z zastosowaniem przepisów MSSF EU.

Opis Pracowniczego Programu Emerytalnego

Grupa prowadzi dla swoich pracowników pracowniczy program emerytalny („PPE”, „Program”) zarejestrowany przez Organ Nadzoru pod numerem RPPE 178/02. Umowa zakładowa oparta jest na zapisach o wnoszenie przez pracodawcę składek pracowników do funduszu inwestycyjnego. Program jest prowadzony i zarządzany przez Esaliens TFI S.A. (dawniej pod nazwą Legg Mason TFI S.A.).

Składka podstawowa finansowana przez pracodawcę określona

Stan rezerw na opisane powyżej świadczenia przedstawiał się następująco:

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Rezerwa na wynagrodzenia i koszty pochodne od wynagrodzeń	55 410	61 217
Rezerwa na niewykorzystane urlopy	14 326	14 698
Rezerwa na odprawy emerytalno-rentowe	51 769	41 936
Rezerwa na pracownicze świadczenia kapitałowe	15 719	18 034
Rezerwa na restrukturyzację zatrudnienia	429	4 171
	137 653	140 056

Rezerwa na odprawy emerytalne i rentowe tworzona jest indywidualnie na podstawie wyceny aktuarialnej sporządzanej okresowo przez niezależną firmę doradztwa aktuarialnego. Wycena rezerw na świadczenia pracownicze dokonywana jest z zastosowaniem technik i założeń aktuarialnych. W kalkulacji rezerwy uwzględniono wszystkie odprawy emerytalne i rentowe, które mogą być w przyszłości wypłacone. Grupa dokonała aktualizacji szacunków na dzień 31 grudnia 2017 roku, wykorzystu-

jąc jako procent wynagrodzenia uczestnika Programu. Stawka składki podstawowej wynosi 7%. Składka dodatkowa - dobrowolna, finansowana jest przez pracownika - uczestnika Programu. Minimalna wysokość miesięcznej składki dodatkowej wynosi 10,00 zł, a maksymalna wysokość składki dodatkowej jest ograniczona do kwoty wynikającej z Obwieszczenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wysokości kwoty odpowiadającej sumie składek dodatkowych wniesionych przez uczestnika jednego programu w danym roku, na podstawie art. 25 ust. 4a ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o pracowniczych programach emerytalnych (Dz. U. z 2016 r., poz. 1449). Składka podstawowa stanowi przychód uczestnika Programu, od którego obowiązany jest on zapłacić podatek dochodowy od osób fizycznych (art. 12 i 13 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych - Dz. U. z 2016 r., poz. 2032, z późn. zm.).

Wypłata środków z Programu następuje na wniosek uczestnika Programu lub osoby uprawnionej w trybie i na zasadach ściśle określonych w programie.

Uczestnik Programu może zrezygnować z udziału w Programie. Pracodawca zaprzestaje naliczania i odprowadzania na rzecz uczestnika Programu składek podstawowych i składek dodatkowych, a środki dotychczas zgromadzone na rejestrach Uczestnika Programu pozostają na tych rejestrach do czasu wypłaty, wypłaty transferowej, przeniesienia lub zwrotu.

- Inne długoterminowe świadczenia pracownicze - nagrody za wieloletnią pracę i inne świadczenia z tytułu długiego stażu pracy oraz odroczone nagrody pieniężne. Od 1 stycznia 2015 roku pracownicy o długoletnim stażu pracy (10, 20, 30 itd.) są uprawnieni do nagrody w formie rzeczowej.
- Kapitałowe świadczenia pracownicze - w postaci akcji fantomowych Banku Handlowego w Warszawie S.A., a także w formie programu tzw. „akcji odroczonej” Citigroup. Zasady wyceny oraz prezentacji tych programów w sprawozdaniu finansowym przedstawione zostały w nocie 2 w punkcie „Płatności w formie akcji”. W 2017 roku nie było pracowników, którym przyznano by warunkowo nagrody pod programem tzw. akcji odroczonej Citigroup. Szczegółowe informacje dotyczące zasad funkcjonowania programów kapitałowych świadczeń pracowniczych opisane są w dalszej części niniejszej noty.

jąc kalkulacje przeprowadzone przez zewnętrznego, niezależnego aktuarium. Naliczone rezerwy są równe zdyskontowanym płatnościom, które w przyszłości zostaną dokonane, z uwzględnieniem rotacji zatrudnienia i dotyczą okresu do dnia kończącego okres sprawozdawczy. Przyjęto stopę dyskonta na poziomie 3,25%. Istotnym czynnikiem była zmiana wieku emerytalnego, która skutkowałą przeszacowaniem rezerwy, w efekcie którego rozpoznano koszt przeszłego zatrudnienia w wysokości 6,7 mln zł.

Zmiana stanu rezerw na odprawy emerytalno-rentowe przedstawiała się następująco:

w tys. zł	2017 r.	2016 r.
	Rezerwa na odprawy emerytalno-rentowe	Rezerwa na odprawy emerytalno-rentowe
Stan na dzień 1 stycznia	41 936	38 084
Zwiększenia (z tytułu):	11 669	6 178
zyski/straty aktuarialne z wyceny	412	(342)
w tym wynikające ze:		
zmiany założeń ekonomicznych	2 073	(175)
zmiany założeń demograficznych	227	(1)
korekty założeń aktuarialnych ex post	(1 888)	(166)
koszt wynagrodzenia	3 111	206
koszt odsetek	1 468	45
koszt przeszłego zatrudnienia	6 678	274
dotworzenie rezerwy	-	5 944
inne zwiększenia	-	51
Zmniejszenia (z tytułu):	(1 837)	(2 326)
wykorzystanie rezerw	(1 837)	(2 326)
Stan na dzień 31 grudnia	51 768	41 936

Analiza wrażliwości dla istotnych założeń aktuarialnych:

w tys. zł	2017 r.
	Rezerwa na odprawy emerytalno-rentowe
Wartość centralna	51 768
Zmniejszenie stopy wzrostu płac o 1 p.p.	45 877
Zwiększenie stopy wzrostu płac o 1 p.p.	58 702
Zmniejszenie rotacji o 10%	58 511
Zwiększenie rotacji o 10%	49 584
Zmniejszenie stopy dyskonta o 0,5 p.p. w tym:	53 382
przypadająca na świadczenia płatne w ciągu 1 roku	5 038
Zwiększenie stopy dyskonta o 0,5 p.p. w tym:	50 226
przypadająca na świadczenia płatne w ciągu 1 roku	5 037

Więcej informacji o ujęciu programu określonych świadczeń w sprawozdaniu finansowym Banku znajduje się w nocie 2.

Koszty poniesione przez Grupę w 2017 roku z tytułu składek na pracowniczy program emerytalny wynosiły 23 528 tys. zł (w 2016 roku: 24 679 tys. zł).

Zatrudnienie w Grupie:

w etatach	2017 r.	2016 r.
Średnie zatrudnienie w roku	3 561	3 782
Stan zatrudnienia na koniec roku	3 487	3 640

Charakter i zasady funkcjonowania programów kapitałowych świadczeń pracowniczych

W ramach programu świadczeń kapitałowych wybranym pracownikom oferowane są akcje fantomowe Banku Handlowego w Warszawie S.A. oraz w formie nagrody akcje Citigroup (tzw. program akumulacji kapitału lub CAP).

W ramach programu CAP uprawnieni pracownicy otrzymują tzw. akcje odroczone Citigroup. Akcje odroczone w ramach programu CAP przyznawane są po średniej cenie zamknięcia z giełdy NYSE z ostatnich 5 dni poprzedzających przyznanie nagrody. Akcje

odroczone pozwalają uczestniczyć w ekwiwalencie dywidendy, nie dają jednak prawa głosu i nie mogą zostać sprzedane do dnia przekazania. Akcje odroczone przekształcają się w akcje zwykłe po upływie okresu określonego w regulaminie programu CAP. Co do zasady pracownik traci prawo do przyznanych akcji z chwilą ustania zatrudnienia w Citigroup, chyba że rozwiązanie umowy o pracę następuje w trybie gwarantującym zachowanie prawa do przyznanych akcji. Szczegółowe warunki opisane są w dokumencie „Capital Accumulation Program - Prospectus”. Akcje przyznane w poprzednich latach będą przekazywane w częściach po 25% rocznie w ciągu 4 lat począwszy od pierwszej rocznicy przyznania akcji.

W 2017 roku nie było pracowników, którym przyznano by warunkowo nagrody w ramach tego Programu.

Program akcji pracowniczych podlega wewnętrznej kontroli w Biurze Polityki Wynagradzania.

W 2012 roku Bank wdrożył „Politykę zmiennych składników wynagrodzenia osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku Handlowym w Warszawie S.A.”, zgodnie z wymogami opisanymi w Uchwale Komisji Nadzoru Finansowego nr 258/2011 z dnia 4 października 2011 roku. W dniu 22 grudnia 2017 roku polityka ta została uchylona i zastąpiona „Polityką wynagrodzeń osób, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka Banku Handlowego w Warszawie S.A.”, zgodną z rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 r. w sprawie

systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach.

Zgodnie z obiema ww. politykami Zarząd Banku oraz osoby zajmujące stanowiska kierownicze, mające istotny wpływ na profil ryzyka Banku, otrzymują zmienne wynagrodzenia na podstawie wyników indywidualnych oraz całego Banku.

Część zmiennych wynagrodzeń przyznanych warunkowo w 2017 roku osobom objętym Polityką będzie wypłacana w transzach przez kolejne 3,5 roku. Polityka przyjęta w dniu 22 grudnia 2017 roku, wprowadzająca zmiany m.in. w zakresie okresu odroczenia i retencji, miała zastosowanie dla wynagrodzeń zmiennych przyznanych warunkowo w 2018 roku.

Zmienne wynagrodzenia – Akcje Fantomowe

Rodzaj transakcji w świetle MSSF EU	Transakcje płatności w formie akcji rozliczane w środkach pieniężnych zgodnie z MSSF 2
Data przyznania nagrody w postaci akcji fantomowych	20 stycznia 2015 roku 18 stycznia 2016 roku 16 stycznia 2017 roku
Liczba instrumentów przyznanych	Została ustalona w dacie przyznania nagrody akcji fantomowych
Data zapadalności	co najmniej 6, 18, 30, 42 miesiące od daty przyznania akcji fantomowych
Data nabycia uprawnień	co najmniej 6, 12, 24 i 36 miesięcy od daty przyznania akcji fantomowych
Warunki nabycia uprawnień dla nagrody	Spełnienie warunków dotyczących wyników Banku, indywidualnych wyników pracy oraz zatrudnienia w Grupie w latach 2015-2018 w odniesieniu do nagrody z 2015 roku oraz w latach 2016-2019 w odniesieniu do nagrody z 2016 roku oraz w latach 2017-2020 w odniesieniu do nagrody z 2017 roku
Rozliczenie programu	W dniu rozliczenia uczestnikowi zostanie wypłacona kwota środków pieniężnych stanowiąca iloczyn posiadanych przez uczestnika akcji fantomowych oraz średniej arytmetycznej najniższej i najwyższej ceny akcji Banku na GPW w dniu zapadalności nagrody. Nabycie uprawnienia będzie każdorazowo potwierdzone decyzją Rady Nadzorczej w stosunku do Zarządu oraz decyzją Zarządu w stosunku do pozostałych pracowników objętych Polityką. Zgodnie z decyzją ww. władz Banku kwota wypłaty może zostać pomniejszona lub całkowicie zredukowana zgodnie z warunkami podanymi w Polityce. Warunki te odnoszą się do wyników Banku, indywidualnych wyników pracowników, zatrudnienia i będą się odnosić do całego okresu nabywania uprawnień dla poszczególnych transz

Innym elementem składowym wynagrodzenia zmiennego przyznawanego w oparciu o Politykę jest Odroczone Nagroda Pieniężna.

Zmienne wynagrodzenia – Odroczone Nagroda Pieniężna

Rodzaj transakcji w świetle MSSF EU	Inne długoterminowe świadczenia pracownicze zgodnie z MSR 19
Data przyznania nagrody w postaci Odroczonej Nagrody Pieniężnej	20 stycznia 2015 roku 18 stycznia 2016 roku 16 stycznia 2017 roku
Przyznana kwota	Została ustalona w dacie przyznania Odroczonej Nagrody Pieniężnej
Data zapadalności	co najmniej 18, 30, 42 miesiące od daty przyznania nagrody
Data nabycia uprawnień	co najmniej 12, 24 i 36 miesięcy od daty przyznania nagrody
Warunki nabycia uprawnień dla nagrody	Spełnienie warunków dotyczących wyników Banku, indywidualnych wyników pracy oraz zatrudnienia w Grupie w latach 2015-2018 w odniesieniu do nagrody z 2015 roku oraz w latach 2016-2019 w odniesieniu do nagrody z 2016 roku oraz w latach 2017-2020 w odniesieniu do nagrody z 2017 roku
Rozliczenie programu	W dniu rozliczenia uczestnikowi zostanie wypłacona kwota środków pieniężnych stanowiąca transzę Odroczonej Nagrody Pieniężnej powiększona o kwotę odsetek za okres odroczenia aż do dnia wypłaty. Wysokość odsetek została ustalona w styczniu 2014, 2015, 2016 i 2017 roku Uchwałą Rady Nadzorczej Banku. Nabycie uprawnienia do nagrody będzie każdorazowo potwierdzone decyzją Rady Nadzorczej w stosunku do Zarządu oraz decyzją Zarządu w stosunku do pozostałych pracowników objętych Polityką. Zgodnie z decyzją ww. władz Banku kwota wypłaty może zostać pomniejszona lub całkowicie zredukowana zgodnie z warunkami podanymi w Polityce. Warunki te odnoszą się do wyników Banku, indywidualnych wyników pracowników, zatrudnienia i będą się odnosić do całego okresu nabywania uprawnień dla poszczególnych transz

W dniu 22 grudnia 2017 roku Bank przyjął „Politykę wynagrodzeń pracowników Banku Handlowego w Warszawie S.A.”, która zastąpiła wcześniej obowiązującą Politykę Wynagrodzeń Osób Kluczowych w Banku Handlowym w Warszawie S.A. Nowo przyjęta Polityka Wynagrodzeń określa przyjęte w Banku zasady wynagradzania wszystkich pracowników Banku, w tym w szczególności

Osób Kluczowych, osób, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka Banku, pracowników zaangażowanych w sprzedaż produktów i usług Banku oraz pracowników funkcji kontrolnych. Niniejsza Polityka Wynagrodzeń wdraża postanowienia dotyczące kształtowania zasad wynagradzania zawarte w powszechnie obowiązujących przepisach prawa, Zasadach Ładu

Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych przyjętych przez Komisję Nadzoru Finansowego, Dobrych Praktykach Spółek Notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych 2016, rekomendacjach Komisji Nadzoru Finansowego dotyczących sektora bankowego oraz uwzględnia Wytyczne Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego dotyczące prawidłowej polityki wynagrodzeń, o których mowa w art. 74 ust. 3 i 75 ust. 2 dyrektywy 2013/36/UE,

i ujawniania informacji zgodnie z art. 450 rozporządzenia (UE) nr 575/2013, Wytyczne Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego dotyczące polityki i praktyk w zakresie wynagrodzeń w odniesieniu do sprzedaży i dystrybucji detalicznych produktów i usług bankowych, Wytyczne Europejskiego Urzędu Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych w sprawie zasad i praktyk dotyczących wynagrodzeń (MIFID).

Założenia przyjęte do wyceny programów pracowniczych świadczeń kapitałowych

Wartość godziwa poszczególnych nagród oraz założenia przyjęte do wyceny przedstawione są poniżej:

Program CAP	Data przyznania	Cena wykonania / Wartość akcji na moment przyznania (w USD)	Liczba nagrodzonych pracowników	Liczba opcji/akcji
1	18.02.2014 r.	49,66	7	1380
2	16.02.2015 r.	50,07	2	500
3	16.02.2016 r.	37,05	1	602

Program Akcje Fantomowe	Data przyznania	Cena wykonania / Wartość akcji na moment przyznania (w PLN)	Liczba nagrodzonych pracowników	Liczba opcji/akcji
1	20.01.2015 r.	103,98	32	19 792
2	18.01.2016 r.	72,21	48	41 036
3	16.01.2017 r.	77,31	45	49 803

	Program CAP	Program Akcje Fantomowe
Okres nabywania uprawnień (lata)	25% po każdym kolejnym roku	40% po 0,5 roku i 20% po każdym kolejnym roku lub 60% po 0,5 roku i 13,33% po każdym kolejnym roku
Średni oczekiwany okres trwania instrumentu (życia)	W momencie nabycia uprawnień	W momencie nabycia uprawnień
Prawdopodobieństwo zakończenia zatrudnienia przed terminem (roczny wskaźnik rotacji nagrodzonych pracowników)	0,00%	5,88%
Wartość godziwa jednego instrumentu*	75,49 (USD)	77,92 (PLN)

* Różni się w zależności od daty wykonania.

Liczbę oraz średnie ważone ceny akcji (program CAP) przedstawia poniższa tabela:

	31.12.2017 r.		31.12.2016 r.	
	Liczba	Średnia ważona cena akcji (w USD)	Liczba	Średnia ważona cena akcji (w USD)
Występujące na początku okresu	5 850	46,82	26 026	39,33
Przyznane w danym okresie	-	-	802	37,05
Wykonane/umorzone/wygasłe w danym okresie	3 368	-	20 978	-
Występujące na koniec okresu	2 482	46,69	5 850	46,82

Liczbę oraz średnie ważone ceny akcji fantomowych przedstawia poniższa tabela:

	31.12.2017 r.		31.12.2016 r.	
	Liczba	Średnia ważona cena akcji (w PLN)	Liczba	Średnia ważona cena akcji (w PLN)
Występujące na początku okresu	123 597	88,00	136 611	102,23
Przyznane w danym okresie	115 855	77,31	137 763	72,21
Wykonane w danym okresie	127 369	68,37	150 777	69,05
Umorzone/wygasłe w danym okresie	1 452	-	-	-
Występujące na koniec okresu	110 631	80,19	123 597	88,00

Na dzień 31 grudnia 2017 roku wartość bilansowa zobowiązań wynikających z akcji fantomowych oraz programów CAP wyniosła 25 105 tys. zł (31 grudnia 2016 roku: 29 359 tys. zł). Koszty ujęte

z tego tytułu wyniosły w 2017 roku 7 196 tys. zł (w 2016 roku: 8 801 tys. zł, w tym również koszty programów SOP).

49. Zarządzanie ryzykiem

STRUKTURA ORGANIZACYJNA I PROCESY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Grupa dokonuje analizy, oceny, aprobaty oraz zarządza wszystkimi rodzajami ryzyka związanymi z jej działalnością wynikającymi z przyjętej strategii biznesowej. Proces zarządzania ryzykiem jest realizowany we wszystkich jednostkach i na wszystkich poziomach organizacji, pokrywa m.in.: ryzyko kredytowe (włączając ryzyko kontrahenta, ryzyko rezydualne związane z przyjmowanymi zabezpieczeniami i ryzyko koncentracji), ryzyko płynności, ryzyko rynkowe oraz ryzyko operacyjne.

Głównym założeniem strategii zarządzania ryzykiem w Banku jest podejmowanie wyważonego ryzyka przy zachowaniu zasad wspólnej odpowiedzialności. Koncepcja zarządzania ryzykiem w oparciu o wspólną odpowiedzialność zorganizowana jest na trzech niezależnych poziomach („trzech liniach obrony”):

- Poziom 1, tj. jednostki organizacyjne odpowiedzialne za prowadzenie działalności, z której wynika podejmowanie ryzyka oraz odpowiedzialne za zarządzanie ryzykiem w działalności operacyjnej Banku, a także za identyfikowanie i raportowanie ryzyka do jednostek 2. linii;
- Poziom 2, tj. zarządzanie ryzykiem w jednostkach organizacyjnych, niezależnie od zarządzania ryzykiem na 1. linii, oraz działalność komórki do spraw zgodności - jednostki organizacyjne Sektora Zarządzania Ryzykiem, Departament Monitoringu Zgodności, Pion Finansowy, Pion Prawny, Pion Zarządzania Kadrami;
- Poziom 3, tj. jednostki Audytu zapewniające niezależną ocenę procesów zarządzania ryzykiem oraz systemu kontroli wewnętrznej.

W zakresie zarządzania ryzykiem Rada Nadzorcza Banku jest upoważniona do podejmowania uchwał w sprawie:

- zatwierdzania strategii działalności Grupy oraz zasad ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem uwzględniających strategię zarządzania ryzykiem operacyjnym Banku;
- zatwierdzania dopuszczalnego poziomu ryzyka w Grupie („Ogólnego Apetytu na ryzyko”) w ramach procesu szacowania i alokacji kapitału wewnętrznego w danym roku (ICAAP);
- zatwierdzania podstawowej struktury organizacyjnej Grupy ustalonej przez Zarząd, dostosowanej do zakresu i profilu podejmowanego ryzyka.

Ponadto Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad zgodnością polityki Banku w zakresie podejmowania ryzyka ze strategią i planem finansowym Banku oraz realizuje obowiązki Rady wynikające z ww. strategii/regulacji lub innych zatwierdzonych przez Radę Nadzorczą dokumentów.

Zarząd Banku zatwierdza w drodze uchwał:

- strukturę organizacyjną Grupy z dobrze określonymi, przejrzystymi i spójnymi zakresami odpowiedzialności dostosowaną do zakresu i profilu podejmowanego ryzyka zapewnia oddzielenie funkcji pomiaru, monitorowania i kontroli ryzyka od jednostek prowadzących działania wymagające podejmowania ryzyka;
- profil ryzyka Banku - poprzez określenie istotnych rodzajów ryzyka, jednocześnie zapewniając wdrożenie procesów zarządzania nimi i/lub alokację kapitału wewnętrznego;
- strategię działalności Banku, zasady ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem stanowiące strategię zarządzania ryzykiem w Banku, w tym ryzykiem operacyjnym;
- ogólny akceptowalny poziom ryzyka w Banku („Ogólny Apetyt na ryzyko”), w ramach dokumentu podsumowującego proces szacowania i alokacji kapitału wewnętrznego na dany rok.

Zarząd Banku powołał niezależnego Szefa Sektora Zarządzania Ryzykiem (*Chief Risk Officer*), podlegającego bezpośrednio Prezesowi Zarządu i odpowiedzialnego za zarządzanie i kontrolę

ryzyka kredytowego, rynkowego, operacyjnego, a w szczególności za:

- wdrożenie systemu zarządzania ryzykiem w Grupie, metod identyfikacji, pomiaru i systemu kontroli oraz sprawozdawczości ryzyka;
- kształtowanie polityki zarządzania ryzykiem i opracowanie systemów oceny i kontroli ryzyka;
- podejmowanie decyzji kredytowych zgodnie z zasadami wynikającymi z procedur kredytowych oraz dokumentów wyznaczających politykę kredytową Grupy;
- zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa portfela kredytowego;
- zarządzanie portfelem kredytów trudnych (włączając windykację i restrukturyzację wierzytelności).

oraz odpowiada za opracowanie, wprowadzenie i aktualizację pisemnych polityk, strategii oraz procedur w zakresie systemu zarządzania ryzykiem, systemu kontroli wewnętrznej oraz szacowania kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego, a także polityki zmiennych składników wynagrodzeń.

Procesy zarządzania ryzykiem są wdrażane w Banku na podstawie pisemnych polityk i zasad dotyczących identyfikacji, pomiaru, ograniczania, kontroli, monitorowania i raportowania ryzyka, na które Bank jest narażony, zatwierdzonych przez Zarząd, osoby upoważnione zgodnie z zasadami wydawania aktów normatywnych w Banku lub odpowiednio powołane Komitety.

W ramach systemu zarządzania ryzykiem w Banku działają następujące Komitety:

- Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami;
 - Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem, zawierający Komisję ds. Ryzyka Operacyjnego, Systemu Kontroli i Zgodności (BRCC);
 - Komitet ds. Ryzyka Sektora Bankowości Detalicznej.
- Wiceprezes Zarządu Banku, pełniący jednocześnie funkcję szefa Sektora Zarządzania Ryzykiem, przedstawia Zarządowi Banku do zatwierdzenia strukturę organizacyjną Sektora, która uwzględni specyfikę zarządzania ryzykiem kredytowym, rynkowym, płynności i operacyjnym w poszczególnych segmentach klientów. Dla tego celu w ramach Sektora Zarządzania Ryzykiem zostały wyodrębnione jednostki organizacyjne odpowiedzialne za:

- zarządzanie ryzykiem kredytowym Bankowości Korporacyjnej;
- zarządzanie ryzykiem kredytowym Bankowości Przedsiębiorstw;
- zarządzanie ryzykiem kredytowym Bankowości Detalicznej;
- zarządzanie należnościami z utratą wartości;
- zarządzanie ryzykiem rynkowym, z uwzględnieniem ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej;
- zarządzanie ryzykiem płynności;
- zarządzanie ryzykiem operacyjnym;
- zarządzanie procesem kapitałowym i ryzykiem modeli;
- walidacje modeli;
- wsparcie zarządzania ryzykiem w wyżej wymienionych obszarach, w tym w ramach funkcji kontrolnych;
- proces całościowej i ciągłej oceny ryzyka kredytowego (Fundamentalna Ocena Ryzyka Kredytowego).

Menedżerowie z Sektora Zarządzania Ryzykiem i jednostek biznesowych są odpowiedzialni za ustalanie i wdrażanie polityki i praktyki zarządzania ryzykiem w odpowiednich jednostkach biznesowych, nadzór nad ryzykiem w tych jednostkach oraz reagowanie na potrzeby i problemy w nich występujące.

Zarządzanie ryzykiem w Grupie wspierane jest przez szereg systemów informatycznych w zakresie:

- oceny ryzyka kredytowego klienta i ekspozycji;

- pomiaru, raportowania i monitoringu ryzyka kredytowego, rynkowego i operacyjnego;
- monitorowania i raportowania zabezpieczeń;
- kalkulacji i raportowania odpisów z tytułu utraty wartości.

W związku z realizacją zaleceń Rekomendacji C KNF obowiązującej od 1 stycznia 2017 roku wprowadzono zmiany w procesach zarządzania ryzykiem. W celu zwiększenia efektywności zarządzania ryzykiem koncentracji m.in. określono apetyt na ryzyko koncentracji, wprowadzono zasady identyfikacji, pomiaru, monitorowania i raportowania ryzyka koncentracji również dla innych niż ryzyko kredytowe, rodzajów ryzyka, tj. ryzyka operacyjnego, rynkowego i płynności oraz zwiększono zakres odpowiedzialności Zarządu oraz Rady Nadzorczej w obszarze zarządzania koncentracją.

Istotne rodzaje ryzyka

Grupa zarządza wszystkimi istotnymi rodzajami ryzyka wynikającymi z realizacji przyjętej strategii biznesowej.

W ramach procesu identyfikacji istotnych rodzajów ryzyka w 2017 roku Zarząd Banku uznał za istotne następujące rodzaje ryzyka:

- ryzyko kredytowe i ryzyko kredytowe kontrahenta,
- ryzyko płynności,
- ryzyko rynkowe w księdze handlowej,
- ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej,
- ryzyko operacyjne,
- ryzyko braku zgodności,
- ryzyko modeli,
- ryzyko outsourcingu,
- ryzyko bezpieczeństwa informacji (włączając ryzyko cyberbezpieczeństwa).

Bank monitoruje wszystkie powyższe rodzaje ryzyka. Z uwagi na charakterystykę portfela w niniejszym rozdziale zostaną przedstawione zasady związane z procesem monitorowania ryzyka kredytowego (w tym ryzyka kontrahenta i koncentracji), operacyjnego, płynności, rynkowego w księdze handlowej i stopy procentowej księgi bankowej.

Ryzyko kredytowe, obejmujące również ryzyko kredytowe kontrahenta, wynika z zaangażowania kredytowego lub związanego z zawieraniem i rozliczaniem niżej wymienionych transakcji, i jest to ewentualność wystąpienia strat finansowych w wyniku niedopełnienia zobowiązań finansowych lub umownych przez kredytobiorcę lub kontrahenta. Ryzyko kredytowe jest elementem wielu aspektów działalności Grupy, zwanych dalej produktami, takich jak:

- kredyty i pożyczki;
- transakcje walutowe oraz na instrumentach pochodnych;
- transakcje na papierach wartościowych;
- finansowanie i obsługa rozliczeń, w tym handlowych (krajowych i zagranicznych);
- transakcje, w których Grupa występuje w charakterze pośrednika wobec klientów lub innych osób trzecich.

Zasady opisane w sekcji „Ryzyko kredytowe” niniejszego dokumentu dotyczą różnych rodzajów ekspozycji, które zostały zdefiniowane w odpowiednich Politykach Kredytowych Grupy.

Dodatkowo w ramach systemu zarządzania ryzykiem kredytowym Grupa stosuje zasady ograniczania ryzyka kredytowego (w tym poprzez przyjmowanie zabezpieczeń, ograniczając związane z tym **ryzyko rezydualne**) oraz zarządza ryzykiem koncentracji przy uwzględnieniu istotnych czynników **ryzyka koncentracji**.

Ryzyko płynności to ryzyko, że Grupa może być niezdolna do wypełnienia w określonym terminie swoich zobowiązań finansowych wobec klienta, kredytodawcy lub inwestora. Pomiar ryzyka płynności prowadzony zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, a w szczególności z ustawą Prawo bankowe, opiera się na standardach wyznaczonych przez regulatora (regulacyjne

miary płynności) oraz na wewnętrznych miarach ułatwiających zarządzanie tym ryzykiem.

Ryzyko rynkowe to ryzyko utraty zysków wskutek zmian stóp procentowych, kursów wymiany walut i cen towarów oraz ich wahań. Ryzyko rynkowe jest związane z portfelem bankowym oraz handlowym. Pomiar ryzyka rynkowego jest prowadzony zgodnie z ustalonymi standardami w celu zapewnienia spójności pomiarów we wszystkich jednostkach oraz możliwości agregacji ryzyka.

Ryzyko operacyjne należy rozumieć jako możliwość poniesienia strat w wyniku niewłaściwych lub wadliwych procesów wewnętrznych, czynników ludzkich, systemów technicznych lub zdarzeń zewnętrznych. Ryzyko operacyjne obejmuje ryzyko utraty reputacji, związane ze zdarzeniami ryzyka operacyjnego oraz z praktykami biznesowymi oraz rynkowymi. Ryzyko operacyjne obejmuje również ryzyko prawne i ryzyko braku zgodności. Ryzyko operacyjne nie obejmuje ryzyka strategicznego i ryzyka potencjalnych strat wynikających z decyzji związanych z podejmowaniem ryzyka kredytowego, rynkowego, ryzyka płynności lub ryzyka związanego z działalnością ubezpieczeniową.

W ramach ryzyka operacyjnego identyfikowane są następujące ryzyka trudnomierzalne, uznane za istotne: ryzyko braku zgodności, ryzyko modeli, ryzyko outsourcingu i ryzyko bezpieczeństwa informacji (włączając ryzyko cyberbezpieczeństwa).

RYZYKO KREDYTOWE

Głównym celem w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym jest wspieranie długoterminowego planu stabilnego rozwoju portfela kredytowego przy zachowaniu jego odpowiedniej jakości. Służą temu obowiązujące w Grupie regulacje i wdrożone procesy kontrolne.

Zasady polityki zarządzania ryzykiem kredytowym

Za ustalanie zasad Polityki Kredytowej Bankowości Korporacyjnej i Polityki Kredytowej Bankowości Przedsiębiorstw, oraz polityk kredytowych Bankowości Detalicznej, a także pozostałych polityk i procedur, monitorowanie wyników zarządzania ryzykiem kredytowym, bieżącą ocenę ryzyka kredytowego portfela oraz zatwierdzanie indywidualnie znaczących limitów ryzyka kredytowego odpowiedzialne są jednostki zarządzania ryzykiem. Zasady akceptacji ryzyka są dostosowywane do strategii Banku, ogólnego akceptowanego poziomu ryzyka, wyników portfela kredytowego oraz wyników kontroli wewnętrznej.

Zgodnie z charakterem prowadzonej przez Bank działalności portfel kredytowy został podzielony według metod zarządzania na dwie kategorie:

- ekspozycje kredytowe klientów zarządzanych na bazie klasyfikacji (podejście indywidualne),
- ekspozycje kredytowe klientów zarządzanych na bazie przeterminowania (podejście grupowe).

Kryterium odróżniającym klientów zarządzanych na bazie klasyfikacji (indywidualne podejście) od klientów zarządzanych na bazie przeterminowania (podejście grupowe) jest poziom ekspozycji wobec klienta lub grupy.

W szczególnych przypadkach każda ekspozycja może być oceniana indywidualnie.

W przypadku klientów Bankowości Korporacyjnej i Bankowości Przedsiębiorstw oraz działalności w zakresie bankowości inwestycyjnej w skali całej organizacji proces kredytowy opiera się na szeregu fundamentalnych zasad, takich jak:

- wspólna odpowiedzialność obszaru biznesu i niezależnych jednostek zarządzania ryzykiem za jakość portfela i procesu kredytowego oraz ponoszone straty kredytowe;
- postępowanie zgodnie z wytycznymi dotyczącymi portfela w celu zapewnienia jego dywersyfikacji i zachowania równowagi pomiędzy ryzykiem i kapitałem;

- wprowadzenie systemu kompetencji kredytowych, który zakłada, iż kompetencje kredytowe mogą być przyznane upoważnionym, przeszkolonym i doświadczonym pracownikom jednostek zarządzania ryzykiem na podstawie ich dotychczasowego doświadczenia zawodowego oraz umiejętności i zdolności oceny ryzyka;
- wymóg podejmowania decyzji kredytowej przez co najmniej dwóch upoważnionych pracowników Banku posiadających stosowne limity kompetencyjne dla wszystkich istotnych ekspozycji;
- uzależnienie wymaganego szczebla akceptacji od ponoszonego ryzyka - ekspozycje związane z większym ryzykiem (uwzględniając wielkość i poziom ryzyka) wymagają zatwierdzenia na wyższym szczeblu decyzyjnym;
- stosowanie zróżnicowanych i adekwatnych standardów oceny ryzyka do każdego kredytobiorcy i zaangażowania, w tym w ramach działań naprawczych;
- określenie ratingu ryzyka dla każdego dłużnika i ekspozycji w spójnym procesie ratingowym w oparciu m.in. o wyniki modeli ratingowych lub scoringowych;
- okresowe monitorowanie wyników z działalności klientów oraz identyfikowanie negatywnych zmian w ich sytuacji, wymagających podjęcia natychmiastowych działań klasyfikujących należność lub działań naprawczych;
- wymóg zatwierdzania odstępstw od zasad Polityki Kredytowej na wyższych szczeblach organizacyjnych, w celu zapewnienia kontroli realizacji jej zasad przez kierownictwo wyższego szczebla, z zachowaniem zgodności z wewnętrznymi aktami normatywnymi obowiązującymi w Banku, przepisami prawa powszechnie obowiązującymi oraz regulacjami wydawanymi przez właściwych regulatorów.

W Sektorze Bankowości Detalicznej (SBD) Grupa posiada zatwierdzone przez Zarząd polityki kredytowe dla poszczególnych produktów kredytowych oferowanych przez SBD.

Ryzyko kredytowe w tym obszarze zarządzane jest przy pomocy:

- szczegółowych polityk kredytowych określających zasady badania zdolności kredytowej i wiarygodności kredytowej;
- systemu przyznawania kompetencji kredytowych oraz niezależnego nadzorowania jakości pracy analityków kredytowych;
- systemu monitorowania jakości narzędzi informatycznych wspomagających analizę zdolności i wiarygodności kredytowej;
- systemu pomiaru i kontroli ryzyka w portfelach kredytowych, na które składają się m.in.: szczegółowy system informacji zarządczej o jakości portfela kredytowego oraz czynności windykacyjnych, identyfikacja ekspozycji z utratą wartości, monitorowanie przeterminowań, monitorowanie benchmarków itp., zatwierdzonych przez Zarząd limitów wewnętrznych określających parametry portfela kredytowego;
- zatwierdzonych przez Zarząd zasad polityki windykacyjnej oraz politykę ochrony przed nadużyciami oraz politykę autoryzacji transakcji dokonanych na kartach kredytowych i debetowych;
- sprawozdań, informacji na temat jakości portfela kredytowego na Komitecie ds. Ryzyka Sektora Bankowości Detalicznej, Komitecie Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem oraz Komitecie ds. Ryzyka i Kapitału przy Radzie Nadzorczej;
- zasad przeprowadzania testów warunków skrajnych;
- monitoringu działania modeli scoringowych oraz pomiaru i identyfikacji ekspozycji z utratą wartości;
- monitoringu zachowań klientów Banku w Biurze Informacji Kredytowej (BIK);
- polityki wyceny zabezpieczeń kredytów zabezpieczonych hipotecznie oferowanych przez SBD.

Każdy portfel jest poddawany minimum raz w roku testom warunków skrajnych.

Ocena i pomiar ryzyka kredytowego

Grupa stosuje spójną metodykę ratingową w stosunku do całego portfela kredytów w Bankowości Korporacyjnej i Bankowości Przedsiębiorstw, co ułatwia porównanie zaangażowania kredytowego w ramach wszystkich sektorów działalności, regionów geograficznych i produktów.

Rating ryzyka dłużnika i rating limitu dłużnika są elementami oceny ryzyka kredytowego związanego z udzielonymi produktami. Rating ryzyka dłużnika odzwierciedla szacunkowe prawdopodobieństwo niewywiązania się przez dłużnika ze zobowiązań w ciągu 1 roku i jest obliczany zazwyczaj przy wykorzystaniu modeli statystycznych, ocen zewnętrznych agencji ratingowych lub modeli scoringowych.

Rating limitu dłużnika, jako miara oceny ryzyka w horyzoncie średnio i długoterminowym, uwzględnia również dodatkowe parametry jakościowe, m.in.: cykliczność branży, jakość zarządu, strategię biznesową klienta, ryzyko oddziaływania na klienta niekorzystnych zmian regulacyjnych czy jawność i jakość procesów kontroli.

Do każdego limitu kredytowego jest przypisany rating ryzyka limitu, który uwzględnia rating ryzyka dłużnika i parametry transakcji, np. zabezpieczenie prawne, pomniejszające straty poniesione w wyniku niewykonania zobowiązania bądź rodzaj produktu. W ten sposób rating ryzyka limitu określa potencjalną oczekiwaną stratę z tytułu transakcji.

Pomiar ryzyka kredytowego jest dokonywany na wielu poziomach, w tym:

- na poziomie limitu, który może obejmować jeden lub więcej kontraktów, dyspozycji lub transakcji;
- na poziomie dłużnika, w przypadku przyznania dłużnikowi kilku limitów, co pozwala ocenić łączne ryzyko braku spłaty zobowiązań przez dłużnika;
- na poziomie grupy dłużników powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie;
- na poziomie portfela, przy czym rating ryzyka portfela jest obliczany jako średnia indywidualnych ratingów ekspozycji ważonych wielkością ekspozycji.

W przypadku kwoty zaangażowania metody pomiaru rozpoczynają się od tych najprostszych, takich jak wartość aktywów, a kończą na skomplikowanych, takich jak ocena potencjalnych kosztów zastąpienia aktywa przy transakcji na instrumentach pochodnych. Procesy zastosowane do pomiarów także są różne, począwszy od prostego obliczania sald, a skończywszy na złożonej wielokrotnej symulacji.

W zakresie detalicznych ekspozycji kredytowych Grupa wykorzystuje modele oceny punktowej, opracowane na podstawie historii zachowania własnych klientów. Modele te analizują zachowanie klienta w Biurze Informacji Kredytowej oraz cechy demograficzne klientów. Jakość działania modeli scoringowych podlega ocenie bieżącej oraz monitorowaniu rocznemu. W jej wyniku wprowadzane są zmiany w modelu lub polityce kredytowej.

Pomiar ryzyka kredytowego portfela detalicznego opiera się na dedykowanych modelach scoringowych oraz technikach raportowania obejmujących analizę wskaźników dotyczących nowych klientów oraz istniejących portfeli bez utraty wartości i z utratą wartości.

Skuteczność modeli scoringowych stosowanych w procesie oceny ryzyka jest regularnie monitorowana za pomocą raportów badających stabilność populacji, raportów KS (Kołmogorowa-Smirnowa) i sprawozdań dotyczących jakości portfela (wskaźniki przeterminowań i strat). Każdy model scoringowy podlega corocznej walidacji.

Monitoringu ryzyka kredytowego

Za monitorowanie prawdopodobieństwa niewywiązania się z zobowiązań przez dłużnika odpowiedzialne są jednostki

zarządzania ryzykiem, przy wsparciu jednostek biznesowych odpowiedzialnych za współpracę z klientem.

Monitorowanie i zarządzanie ekspozycją na ryzyko kredytowe jest dokonywane na dwóch poziomach: (a) na poziomie klienta lub dłużnika, (b) na poziomie portfela.

Monitorowanie i zarządzanie ekspozycją na poziomie klienta odbywa się m.in. poprzez okresowe raporty kontrolne, proces wczesnego ostrzegania, okresowe analizy sytuacji klienta.

Monitorowanie wyników portfela i identyfikowanie trendów w portfelu realizowane jest przy pomocy regularnej informacji zarządczej i raportów kontrolnych, które umożliwiają także aktywne reagowanie w przypadku niepokojących sygnałów lub trendów.

Oprócz analizy raportów informacji zarządczej menedżerowie ryzyka odbywają regularne spotkania dotyczące portfela z udziałem przedstawicieli jednostek biznesowych, w celu dokonania przeglądu potencjalnych transakcji i przeanalizowania kwestii kredytowych.

W Sektorze Bankowości Detalicznej monitoringowi podlegają modele ocen scoringowych, pomiaru utraty wartości, poziom przeterminowań, efektywność działań windykacyjnych, limity wewnętrzne, zachowania klientów w BIK, benchmarki itp.

Ograniczanie ryzyka

Ograniczanie ryzyka kredytowego w ramach określonego apetytu na ryzyko jest stałym i kluczowym elementem procesu zarządzania ryzykiem w Grupie. Jest ono prowadzone poprzez:

- selekcję klientów i zatwierdzanie kredytów:
 - wyznaczenie rynku docelowego oraz kryteriów doboru klientów;
 - wyznaczenie maksymalnych, dopuszczalnych limitów zaangażowania kredytowego poprzez limity dla określonych ratingów ryzyka lub poprzez kryteria akceptacji ryzyka;
 - ustanowienie i monitorowanie odpowiednich limitów w celu ograniczania ryzyka koncentracji zaangażowań;
 - wyznaczenie i utrzymywanie wysokich standardów analizy informacji o kredytobiorcy (*due diligence*);
 - ustanawianie standardów w zakresie procesu kredytowego, w celu zapewnienia spójnego podejścia do danych segmentów;
 - stosowanie określonych standardów dokumentacji kredytowej;
- stosowanie zabezpieczeń w celu ograniczenia ryzyka i zarządzanie ryzykiem rezydualnym:
 - określanie akceptowalnych zabezpieczeń oraz ich klasyfikacja ze względu na możliwość odzysku w przypadku egzekucji;
 - ustanawianie zabezpieczeń w odpowiedniej formie prawnej (standardy dokumentacji);
 - określanie oczekiwanej struktury zabezpieczeń lub relacji wartości kredytu do wartości zabezpieczenia;
 - wycena rzeczowych zabezpieczeń przez dedykowane i wyspecjalizowane służby w Banku z wykorzystaniem wycen zewnętrznych, tam gdzie zachodzi taka potrzeba;
- monitorowanie ekspozycji kredytowych i system wczesnego ostrzegania:
 - okresowe monitorowanie ekspozycji kredytowych i stosowanie systemu wczesnego ostrzegania;
 - regularne przeglądy portfela zapewniające identyfikację niekorzystnych tendencji i koncentracji;
 - aktywne zarządzanie portfelem poprzez wdrażanie odpowiednich zmian w strategii kredytowej w oparciu o przegląd portfela lub testy warunków skrajnych.

Polityka stosowania zabezpieczeń

Poza ogólnymi zasadami ograniczania ryzyka kredytowego Grupa posiada zdefiniowane zasady, specyficzne dla obszaru korporacyjnego i detalicznego, dla przyjmowania, oceny, ustanawiania i monitorowania różnych rodzajów zabezpieczeń, przede wszystkim przyjmowanie gwarancji, poręczeń i podobnych

instrumentów wsparcia, ale również zastawu na środkach trwałych (zwanych dalej łącznie: zabezpieczeniami). Zasady te służą minimalizowaniu ryzyka rezydualnego związanego z przyjmowaniem zabezpieczeń.

Dodatkowym czynnikiem ograniczającym to ryzyko jest fakt, że w odniesieniu do finansowania przedsiębiorstw i osób prowadzących działalność gospodarczą podstawowym źródłem spłaty wierzytelności Grupy są przychody z bieżącej działalności klientów, będące kluczowym elementem oceny zdolności kredytowej potencjalnych kredytobiorców.

W celu zdywersyfikowania ryzyka związanego z zabezpieczeniami Grupa przyjmuje różne rodzaje zabezpieczeń:

- w obszarze Bankowości Detalicznej są to przede wszystkim nieruchomości mieszkalne,
- w obszarze Bankowości Korporacyjnej i Bankowości Przedsiębiorstw przyjmowane są przede wszystkim:
 - gwarancje i poręczenia,
 - zabezpieczenia gotówkowe,
 - papiery wartościowe,
 - należności,
 - zapasy,
 - nieruchomości,
 - maszyny i urządzenia (w tym pojazdy mechaniczne).

Szczegółowe procedury określające rodzaje akceptowanych przez Grupę zabezpieczeń, zasady ich ustanowienia i określenia ich wartości oraz wydzielenie specjalistycznej jednostki ryzyka odpowiedzialnej za proces zarządzania zabezpieczeniami pozwoliło na wypracowanie odpowiednich standardów dla tego procesu, obejmujących m.in.:

- kryteria akceptacji i wyceny zabezpieczeń,
- standardy dokumentacji,
- zasady oraz częstotliwość monitoringu i aktualizacji wartości zabezpieczeń (w tym inspekcji),

Ponadto w regulacjach kredytowych Bankowości Przedsiębiorstw określone są takie parametry jak:

- wymagana struktura zabezpieczeń dla poszczególnych rodzajów wierzytelności kredytowych,
- relacje wartości kredytu do wartości zabezpieczenia dla poszczególnych typów zabezpieczeń,
- pożądana struktura poszczególnych rodzajów zabezpieczeń w portfelu wierzytelności kredytowych.

Grupa okresowo kontroluje, czy bieżąca struktura portfela zabezpieczeń w Bankowości Przedsiębiorstw jest zgodna z założeniami oraz czy wartość zabezpieczeń jest wystarczająca.

W ramach Bankowości Korporacyjnej oczekiwana wartość kredytu do wartości zabezpieczenia określana jest każdorazowo w decyzji kredytowej. Relacja ta jest również przedmiotem okresowej kontroli/monitorowania.

Podstawowym zabezpieczeniem w przypadku Sektora Bankowości Detalicznej jest wpis w księdze wieczystej uzyskiwany dla kredytów zabezpieczonych hipotecznie. Grupa stosuje również ubezpieczenie pomostowe chroniące od ryzyka zaprzestania obsługi zadłużenia przez dłużnika w okresie od wypłaty kredytu do ustanowienia zabezpieczenia w postaci wpisu w księdze wieczystej.

Ocena wartości zabezpieczenia dokonywana jest każdorazowo na podstawie operatu szacunkowego nieruchomości, zleconego przez Grupę. Operaty szacunkowe są weryfikowane przez niezależny, wewnętrzny zespół wycen, zgodnie z wytycznymi w zakresie wycen nieruchomości stanowiących zabezpieczenie kredytów na nieruchomości dla Klientów Indywidualnych Sektora Bankowości Detalicznej. Jakość pracy zespołu wycen podlega monitorowaniu.

W Grupie na dzień 31 grudnia 2017 roku finansowy efekt uwzględnienia odzysku z przyjętych zabezpieczeń dla należności od klientów z rozpoznaną utratą wartości w analizie indywidualnej wyniósł

141 089 tys. zł (31 grudnia 2016 roku: 50 744 tys. zł). Jest to kwota, o którą poziom wymaganych odpisów z tytułu utraty wartości przypisanych do tego portfela byłby wyższy, gdyby przy szacowaniu odpisu nie zostały uwzględnione przepływy z tych zabezpieczeń.

Ryzyko koncentracji w działalności kredytowej

W celu zapobiegania niekorzystnym zdarzeniom wynikającym z nadmiernej koncentracji, Bank ogranicza ryzyko koncentracji ustanawiając limity wynikające z przepisów zewnętrznych oraz norm koncentracji przyjętych wewnętrznie, tak, aby zapewnić odpowiednie rozproszenie ryzyka w portfelu. Bank ustanawia Ogólne i Szczegółowe limity ograniczające ryzyko koncentracji kredytowej, adekwatnie do zaakceptowanego apetytu na ryzyko Banku i strategii biznesowej.

W ramach zarządzania ryzykiem kredytowym Grupa w szczególności uwzględnia ryzyko wynikające z:

- ekspozycji wobec pojedynczych podmiotów (w tym uwzględniania wpływu zaangażowania wobec pojedynczej izby rozliczeniowej - CCP na poziom ponoszonego ryzyka koncentracji, w szczególności w sytuacji potencjalnego braku możliwości wywiązania się izby rozliczeniowej ze zobowiązań) lub podmiotów powiązanych kapitałowo lub ekonomicznie (ryzyko koncentracji kontrahenta);
- ekspozycji wobec podmiotów z tej samej branży, sektora gospodarczego, prowadzących podobny rodzaj działalności lub prowadzących obrót podobnymi towarami (ryzyko koncentracji branży);
- ekspozycji wobec podmiotów z tego samego regionu geograficznego, a także z poszczególnych krajów (ryzyko koncentracji geograficznej);
- ekspozycji wobec podmiotów należących do Grupy kapitałowej Banku;
- ekspozycji wobec kontrahentów w ramach transakcji pochodnych;
- stosowanych technik ograniczania ryzyka kredytowego (ekspozycji

Koncentracja zaangażowań wobec poszczególnych największych niebankowych kredytobiorców Grupy:

w tys. zł	31.12.2017 r.			31.12.2016 r.		
	Zaangażowanie bilansowe*	Zaangażowanie z tytułu udzielonych zobowiązań finansowych i gwarancyjnych	Łączne zaangażowanie	Zaangażowanie bilansowe*	Zaangażowanie z tytułu udzielonych zobowiązań finansowych i gwarancyjnych	Łączne zaangażowanie
KLIENT 1	1 000 000	-	1 000 000	1 000 000	-	1 000 000
GRUPA 2	828 101	115 658	943 759	431 855	156 716	588 571
GRUPA 3	261 317	574 317	835 634	115 751	763 725	879 476
KLIENT 4	191 400	558 600	750 000	316 900	433 100	750 000
KLIENT 5	251 522	475 980	727 502	564 798	500 185	1 064 983
GRUPA 6	557 053	83 530	640 583	216 836	85 968	302 804
GRUPA 7	18	618 348	618 366	14	641 332	641 346
GRUPA 8	396 000	205 185	601 185	396 000	205 445	601 445
KLIENT 9	600 000	-	600 000	600 000	-	600 000
GRUPA 10	74 439	495 376	569 815	187 415	323 310	510 725
GRUPA 11	-	-	-	531 149	53 370	584 519
Razem	4 159 850	3 126 994	7 286 844	4 360 718	3 163 151	7 523 869

* Nie obejmuje zaangażowania z tytułu posiadanych akcji i innych papierów wartościowych.

Limity maksymalnego zaangażowania Grupy określa ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe oraz rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 („Rozporządzenia nr 575/2013”). Przy zachowaniu warunków określonych przepisami Rozporządzenia nr 575/2013 dopuszcza się utrzymywanie przez Bank przekroczenia limitów koncentracji wierzycelności ponad limity określone w art.

zabezpieczonych tym samym rodzajem zabezpieczenia), w tym z tytułu dużych pośrednich ekspozycji kredytowych takich jak pojedynczy wystawca (ryzyko koncentracji zabezpieczenia);

- specyfiki produktowej/portfeli Banku oraz długości trwania ekspozycji;
- poszczególnych produktów, rynków lub walut.

Wyznaczone ogólne limity koncentracji zatwierdzone są na poziomie Zarządu Banku i monitorowane zgodnie z zasadami odpowiedniej Polityki, głównie przez Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem. Menedżerowie poszczególnych jednostek zarządzania ryzykiem kredytowym i jednostek biznesowych określają (o ile jest to adekwatne) szczegółowe wewnętrzne limity koncentracji oraz częstotliwość ich kontroli i raportowania, a także zasady akceptacji przekroczeń tych limitów wraz z planem działania. Przekroczenia limitów są raportowane, w zależności od szczegółowych wymogów Polityki, do akceptacji odpowiednich osób, Komitetu ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem i Zarządu Banku wraz z planem działania.

W obszarze koncentracji zabezpieczeń, zgodnie z Rekomendacją S, są ustanowione i kontrolowane odpowiednie limity zaangażowań zabezpieczonych hipotecznie.

Ryzyko koncentracji zaangażowania wobec dłużnika

Grupa dąży do ograniczenia koncentracji zaangażowania wobec pojedynczych klientów lub klientów powiązanych. Według danych z dnia 31 grudnia 2017 roku zaangażowanie Grupy w transakcje z grupami klientów, dotyczące portfela bankowego, wobec których łączne zaangażowanie przekracza 10% funduszy własnych Grupy (zdefiniowanych w dalszej części sprawozdania), wynosi 7 286 844 tys. zł, czyli 146% tych funduszy (31 grudnia 2016 roku: 7 221 065 tys. zł, tj. 151%). Zarówno w 2017 roku, jak i w 2016 roku Grupa spełniała przepisy dotyczące limitów koncentracji zaangażowań.

71 ustawy Prawo bankowe wyłącznie w zakresie wierzycelności wynikających z operacji zaliczanych do portfela handlowego. Fundusze własne do celów wyznaczania limitów zaangażowania określonych w ustawie Prawo bankowe ustalone zostały zgodnie z Rozporządzeniem nr 575/2013.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku Grupa posiadała zaangażowanie wobec jednego podmiotu przekraczające ustawowe limity koncentracji zaangażowań. Przekroczenie limitu

dotyczyło zaangażowania wynikającego z transakcji zaliczanych do portfela handlowego. Z tytułu przekroczenia limitu koncentracji zaangażowań wyznaczony został dodatkowy wymóg kapitałowy, który włączony został do rachunku całkowitego wymogu kapitałowego na dzień 31 grudnia 2017 roku.

Ryzyko koncentracji zaangażowania wobec branży*

Ze względu na duże zróżnicowanie klientów reprezentujących poszczególne sektory gospodarki w poniższej tabeli przedstawiono zagregowane dane dotyczące zaangażowań (brutto) Banku w branżę gospodarki.

Branża gospodarki według PKD	31.12.2017 r.		31.12.2016 r.	
	w tys. zł	w %	w tys. zł	w %
Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	4 458 076	18,3%	4 122 906	17,3%
Finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	3 039 423	12,5%	2 492 605	10,5%
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	2 645 822	10,8%	2 526 268	10,6%
Produkcja artykułów spożywczych	1 071 761	4,4%	1 169 614	4,9%
Wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej	884 023	3,6%	936 473	3,9%
Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	825 311	3,4%	1 313 366	5,5%
Handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi, naprawa pojazdów samochodowych	739 417	3,0%	582 693	2,5%
Górnictwo rud metali	727 502	3,0%	1 064 982	4,5%
Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	657 375	2,7%	615 380	2,6%
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli	633 978	2,6%	512 187	2,1%
10 branż gospodarki	15 682 688	64,3%	15 336 474	64,4%
Pozostałe branże	8 709 221	35,7%	8 480 894	35,6%
Razem	24 391 909	100,00%	23 817 368	100,00%

* Zaangażowanie bilansowe i pozabilansowe brutto wobec klientów instytucjonalnych (w tym banków), w oparciu o NACE Revision 2).

Należności brutto od klientów i banków w podziale na typ prowadzonej działalności

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Należności brutto od podmiotów gospodarczych i banków		
finansowa	2 891 771	2 264 443
produkcyjna	4 042 489	4 395 330
usługowa	4 529 653	4 411 674
pozostała	2 718 123	2 242 082
	14 182 036	13 313 529
Należności brutto od klientów indywidualnych	7 092 665	6 697 209
	(patrz nota 18, 24)	21 274 701
		20 010 738

Zarządzanie ekspozycjami z rozpoznaną utratą wartości

Ekspozycje, dla których zidentyfikowana została utrata wartości lub istnieje zagrożenie utraty wartości, są zarządzane przez wyspecjalizowaną jednostkę w ramach Sektora Zarządzania Ryzykiem. W zależności od sytuacji ekonomicznej lub prawnej są podejmowane wobec nich działania naprawcze bądź windykacyjne przewidziane przepisami prawa.

Grupa uznaje, że bilansowa ekspozycja kredytowa utraciła wartość, zaś strata z tytułu utraty wartości została poniesiona, gdy spełnione zostały dwa warunki:

- istnieją obiektywne dowody (przesłanki) utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń, mających miejsce po początkowym ujęciu bilansowej ekspozycji kredytowej w księgach rachunkowych oraz
- zdarzenie (lub zdarzenia) powodujące stratę ma wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne, wynikające z bilansowej ekspozycji kredytowej lub grupy bilansowych ekspozycji kredytowych, których wiarygodne oszacowanie jest możliwe.

Grupa identyfikuje następujące zdarzenia/przesłanki, których następstwem może być utrata wartości ekspozycji bilansowych:

- pojawienie się istotnych trudności finansowych dłużnika;
- niedotrzymywanie warunków umowy, np. opóźnienia w spłacie rat kapitałowych lub odsetkowych;
- pojawienie się przyczyn ekonomicznych lub prawnych związanych z trudnościami finansowymi kredytobiorcy wraz z wyrażeniem zgody przez Bank na warunki finansowe wobec kredytobiorcy, których kredytodawca nie brałby pod uwagę w innym przypadku;
- wysokie prawdopodobieństwo upadłości klienta lub uzyskanie informacji o wszczęciu postępowania upadłościowego;
- krajowa lub lokalna sytuacja gospodarcza, która może mieć związek z niespłaceniem ekspozycji;
- opóźnienie w spłacie powyżej 60 dni;
- znaczące pogorszenie oceny ratingowej klienta;
- wniosek Banku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego wobec klienta,

- obniżenie ratingu kontrahenta przez uznaną i akceptowaną przez Bank zewnętrzną instytucję oceny wiarygodności kredytowej

oraz inne zdarzenia, które mogą mieć negatywny wpływ na możliwe do oceny przyszłe przepływy gotówkowe wynikające z bilansowej ekspozycji kredytowej.

Dla klientów ocenianych na podstawie zaległości obiektywnym dowodem utraty wartości ekspozycji kredytowych jest przede wszystkim przekroczenie określonych progów dni zaległości.

Kadra zarządzająca ryzykiem kredytowym regularnie ocenia adekwatność ustanowionych odpisów na ekspozycjach z rozpoznaną utratą wartości.

Klienci zarządzani na bazie klasyfikacji (oceniani indywidualnie)

Utrata wartości jest określana przez szacowanie straty na ekspozycji, odrębnie dla każdej ekspozycji, uwzględniając:

- łączne zaangażowanie klienta;
- szanse do utrzymania się na rynku modelu biznesowego klienta i zdolność do pomyślnego rozwiązania problemów finansowych;
- pokrycie przez klienta swoich zobowiązań generowanymi przepływami pieniężnymi;
- kwoty i terminy oczekiwanych spłat należności;
- prawdopodobieństwo realizacji udzielonych zobowiązań warunkowych;
- możliwa do odzyskania wartość zabezpieczenia i prawdopodobieństwo udanego przejęcia zabezpieczenia (z uwzględnieniem wszystkich ryzyk prawnych oraz kosztów utrzymywania zabezpieczenia do momentu zbycia);
- oczekiwane wpływy środków z tytułu prowadzonego postępowania egzekucyjnego, upadłościowego lub likwidacji;
- oszacowane prawdopodobne koszty związane z dochodzeniem zaległych płatności;

Poniżej zaprezentowano zestawienie określające maksymalną ekspozycję Grupy na ryzyko kredytowe:

	w tys. zł	Nota	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Należności od Banku Centralnego*		17	29 031	283 595
Należności od banków (brutto)		18	837 885	587 264
Należności od klientów instytucjonalnych (brutto)**			13 344 151	12 726 265
Należności od klientów indywidualnych (brutto)***			7 092 665	6 697 209
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu		19	1 143 908	2 605 028
Instrumenty pochodne		19	1 018 132	1 167 134
Instrumenty pochodne zabezpieczające		20	-	12 244
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży		21	17 439 439	19 072 371
Inne aktywa finansowe		29	263 119	219 105
Zobowiązania warunkowe udzielone		41	16 816 482	16 889 165
			57 984 812	60 259 380

* W 2016 roku w wartości należności od Banku Centralnego dodatkowo uwzględniono złożone lokaty w kwocie 280 008 tys. PLN.

** Na koniec 2017 roku wartość zabezpieczeń pomniejszających maksymalną ekspozycję na ryzyko kredytowe dla należności od klientów instytucjonalnych wyniosła 2 279 820 tys. PLN w porównaniu do 2 670 621 tys., PLN w 2016.

*** Na koniec 2017 roku wartość zabezpieczeń pomniejszających maksymalną ekspozycję na ryzyko kredytowe dla należności od klientów indywidualnych wyniosła 1 481 839 tys. PLN w porównaniu do 1 321 925 tys., PLN w 2016.

Poniżej został zaprezentowany portfel, pogrupowany na należności klientów ze stwierdzoną utratą oraz należności bez utraty wartości. Zaprezentowano również szczegóły odpisów z tytułu utraty wartości.

Zgodnie z podejściem do zarządzania ryzykiem kredytowym, wyodrębnia się portfel zarządzany na podstawie indywidualnej klasyfikacji (należności oceniane indywidualnie) oraz na podstawie portfelowej klasyfikacji (należności oceniane portfelowo).

Ekspozycje oceniane indywidualnie, bez rozpoznanej utraty wartości, klasyfikowane są na podstawie wewnętrznych ratingów

- w niektórych przypadkach również cena rynkowa wiarygodności. Poziom odpisów na znaczących ekspozycjach zarządzanych na bazie klasyfikacji jest przeglądany miesięcznie. Przegląd obejmuje posiadane zabezpieczenia oraz weryfikację wartości dokonanych i oczekiwanych spłat.

Klienci zarządzani na bazie dni zaległości (oceniani portfelowo)

Dla ekspozycji, które nie są uznane za znaczące, utrata wartości jest obliczana na bazie portfelowej, zasadniczo w oparciu o zaległości w spłacie. Stosowane jest podejście sformalizowane, które przypisuje progresywnie tym wyższy odpis, im dłużej klient zalega ze spłatą kredytu.

W przypadku klientów Sektora Bankowości Detalicznej podstawowym kryterium rozpoznania utraty wartości jest wystąpienie opóźnień w spłacie rat kapitałowo-odsetkowych, minimalnej kwoty do zapłaty, prowizji lub przekroczenia dozwolonego salda. Na potrzeby wyliczenia odpisów z tytułu utraty wartości przyjmuje się, że kryterium to spełnione jest w przypadku wystąpienia opóźnienia w spłacie równego lub przekraczającego 90 dni w momencie wyliczania utraty wartości.

Za dodatkowe przesłanki utraty wartości uznawane są:

- śmierć, trwałe kalectwo lub poważna choroba;
- nadużycie finansowe;
- uzyskanie informacji o wszczęciu postępowania upadłościowego klienta lub ogłoszenie przez klienta upadłości;
- utrata wartości lub zagrożenie utraty wartości zabezpieczenia;
- pobyt klienta w areszcie lub więzieniu;
- częściowe umorzenie kapitału;
- wypowiedzenie umowy;
- wniosek Banku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego wobec klienta.

ryzyka przyjmujących wartości od 1 do 7, przy czym kategoria ryzyka 1 jest ratingiem najlepszym.

Ekspozycjom ocenianym indywidualnie z rozpoznaną utratą wartości nadawane są ratingi od 8 do 10.

Wewnętrzne ratingi ryzyka są otrzymywane w kompleksowym procesie oceny kredytowej, na który składają się modele i metodyki ratingowe, dodatkowe korekty wynikające m.in. z posiadanego wsparcia i z zabezpieczenia oraz wszelkie inne zdefiniowane procesy stosowane, w celu uzyskania ratingów ryzyka.

Rating ryzyka określa prawdopodobieństwo niewywiązania się przez dłużnika ze zobowiązań w okresie jednego roku. Ratingi od 1 do 4- włącznie są traktowane jako odpowiednik ratingów z poziomu inwestycyjnego zewnętrznych agencji oceny wiarygodności kredytowej, co oznacza, że świadczą o niskim bądź średnim poziomie ryzyka kredytowego. Ratingi poniżej 4- świadczą

o podwyższonym poziomie ryzyka kredytowego, przy czym rating 7 oznacza wysokie ryzyko kredytowe i niską zdolność do obsługi zobowiązań nawet przy sprzyjających warunkach makroekonomicznych.

Struktura portfela zaangażowań wobec klientów z punktu widzenia ryzyka kredytowego:

w tys. zł	31.12.2017 r.			31.12.2016 r.		
	Należności od klientów instytucjonalnych	Należności od klientów indywidualnych	Należności od banków	Należności od klientów instytucjonalnych	Należności od klientów indywidualnych	Należności od banków
Należności z rozpoznaną utratą wartości						
Należności oceniane indywidualnie						
Wartość brutto	378 937	10 898	-	300 772	11 873	-
Odpisy z tytułu utraty wartości	257 059	6 633	-	249 373	6 232	-
Wartość netto	121 878	4 265	-	51 399	5 641	-
Należności oceniane portfelowo						
Wartość brutto	23 350	309 417	-	14 988	305 513	-
Odpisy z tytułu utraty wartości	17 723	227 000	-	9 840	218 241	-
Wartość netto	5 627	82 417	-	5 148	87 272	-
Należności bez utraty wartości						
wg ratingu ryzyka						
rating ryzyka 1-4-	9 715 661	-	806 362	9 142 799	-	580 651
rating ryzyka +5-6-	3 070 022	-	31 523	3 071 547	-	6 613
rating ryzyka +7 i powyżej	156 181	-	-	196 159	-	-
wg przeterminowania należności						
bez opóźnień w spłacie	-	6 437 196	-	-	6 099 137	-
1-30 dni	-	283 109	-	-	233 240	-
31-90 dni	-	52 045	-	-	47 446	-
Wartość brutto	12 941 864	6 772 350	837 885	12 410 505	6 379 823	587 264
Odpisy z tytułu utraty wartości	17 462	61 906	1 111	19 426	60 309	177
Wartość netto	12 924 402	6 710 444	836 774	12 391 079	6 319 514	587 087
Łączna wartość netto	13 051 907	6 797 126	836 774	12 447 626	6 412 427	587 087

w tys. zł	31.12.2017 r.			31.12.2016 r.		
	Należności od klientów instytucjonalnych	Należności od klientów indywidualnych	Należności od banków	Należności od klientów instytucjonalnych	Należności od klientów indywidualnych	Należności od banków
Odpisy z tytułu utraty wartości na należności z rozpoznaną utratą wartości						
Odpisy z tytułu utraty wartości na należności oceniane indywidualnie	257 059	6 633	-	249 373	6 232	-
Odpisy z tytułu utraty wartości na należności oceniane portfelowo	17 723	227 000	-	9 840	218 241	-
Odpis na poniesione niezidentyfikowane straty						
wg ratingu ryzyka						
rating ryzyka 1-4-	3 379		950	3 322		88
rating ryzyka +5-6-	8 566		161	9 027		89
rating ryzyka +7 i powyżej	5 517		-	7 077		-
wg przeterminowania należności						
bez opóźnień w spłacie	-	20 936	-	-	21 992	-
1-30 dni	-	16 066	-	-	15 227	-
31-90 dni	-	24 904	-	-	23 090	-
	17 462	61 906	1111	19426	60309	177
Łączne odpisy z tytułu utraty wartości	292 244	295 539	1 111	278639	284782	177

Należności od klientów indywidualnych bez utraty wartości i opóźnień w spłacie według historii przeterminowania:

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Należności od klientów indywidualnych bez utraty wartości i opóźnień w spłacie, w tym:	6 437 196	6 099 137
należności, które przynajmniej raz przekroczyły 30 dni opóźnienia w spłacie (lecz nie przekroczyły 90)	370 836	365 690
należności, które przynajmniej raz przekroczyły 90 dni opóźnienia w spłacie	5 823	5 498

Należności bez utraty wartości według przeterminowania:

w tys. zł	31.12.2017 r.			31.12.2016 r.		
	Należności od klientów instytucjonalnych	Należności od klientów indywidualnych	Należności od banków	Należności od klientów instytucjonalnych	Należności od klientów indywidualnych	Należności od banków
Należności objęte odpisem na poniesione niezidentyfikowane straty						
Należności nieprzeterminowane	12 900 401	6 437 196	837 885	12 396 864	6 099 137	587 264
Należności przeterminowane, w tym:	41 463	335 154	-	13 641	280 686	-
1-30 dni	37 240	283 109	-	6 312	233 240	-
Wartość brutto	12 941 864	6 772 350	837 885	12 410 505	6 379 823	587 264

Struktura instrumentów pochodnych z punktu widzenia ryzyka kredytowego:

w tys. zł	31.12.2017 r.			31.12.2016 r.		
	Transakcje z klientami instytucjonalnymi	Transakcje z klientami indywidualnymi	Transakcje z bankami	Transakcje z klientami instytucjonalnymi	Transakcje z klientami indywidualnymi	Transakcje z bankami
Instrumenty pochodne wg ratingu ryzyka						
rating ryzyka 1-4-	234 724	4 632	753 408	96 107	6 141	1 053 076
rating ryzyka +5-6-	25 090	-	2	14 650	-	8 242
rating ryzyka +7 i powyżej	276	-	-	1 162	-	-
Razem	260 090	4 632	753 410	111 919	6 141	1 061 318

Poniżej zaprezentowano podział ekspozycji w portfelu dłużnych papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu oraz w portfelu dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży według ratingów agencji Fitch.

w tys. zł	31.12.2017 r.		31.12.2016 r.	
	Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży
Rating emitenta agencji Fitch				
A (w tym: od A do AAA)	1 143 908	17 439 439	2 605 028	19 072 371
Razem	1 143 908	17 439 439	2 605 028	19 072 371

Inne aktywa finansowe w kwocie 263 119 tys. zł na koniec 2017 roku (219 105 tys. zł na koniec 2016 roku) obejmują należności z opóźnieniem w spłacie przekraczającym 90 dni w wysokości 2520 tys. zł (1709 tys. zł na koniec 2016 roku).

Struktura zobowiązań warunkowych udzielonych z punktu widzenia ryzyka kredytowego:

w tys. zł	31.12.2017 r.		31.12.2016 r.	
	Zobowiązania wobec klientów instytucjonalnych	Zobowiązania wobec banków	Zobowiązania wobec klientów instytucjonalnych	Zobowiązania wobec banków
Zobowiązania warunkowe udzielone wg ratingu ryzyka				
rating ryzyka 1-4-	7 188 531	383 555	7 701 340	276 957
rating ryzyka +5-6-	2 696 078	6 326	2 828 993	9 024
rating ryzyka +7 i powyżej	58 102	-	33 266	-
Razem	9 942 711	389 881	10 563 599	285 981

Zobowiązania warunkowe udzielone klientom indywidualnym według przeterminowania:

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Zobowiązania warunkowe udzielone klientom indywidualnym, w tym:	6 483 890	6 039 585
zobowiązania warunkowe, które przynajmniej raz przekroczyły 30 dni opóźnienia w spłacie (lecz nie przekroczyły 90)	322 651	319 995
zobowiązania warunkowe, które przynajmniej raz przekroczyły 90 dni opóźnienia w spłacie	1 526	1 584

Poziom pokrycia odpisami z tytułu utraty wartości należności Grupy przedstawia poniższa tabela:

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Wartość brutto		
Należności z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	722 602	633 146
należności oceniane indywidualnie	389 835	312 645
należności oceniane portfelowo	332 767	320 501
Należności bez rozpoznaney utraty wartości	20 552 099	19 377 592
Łączna wartość brutto	21 274 701	20 010 738
Odpisy z tytułu utraty wartości		
Należności z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	508 415	483 686
należności oceniane indywidualnie	263 692	255 605
należności oceniane portfelowo	244 723	228 081
Należności bez rozpoznaney utraty wartości	80 479	79 912
Łączne odpisy z tytułu utraty wartości	588 894	563 598
Wartość netto		
Należności z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	214 187	149 460
należności oceniane indywidualnie	126 143	57 040
należności oceniane portfelowo	88 044	92 420
Należności bez rozpoznaney utraty wartości	20 471 620	19 297 680
Łączna wartość netto	20 685 807	19 447 140
Wskaźnik pokrycia odpisami z tytułu utraty wartości należności z rozpoznaną utratą wartości	70,4%	76,4%

Praktyki „forbearance”

W Grupie w ramach zarządzania ryzykiem kredytowym identyfikuje się ekspozycje „forborne”. Grupa uwzględnia ekspozycje „forborne” zgodnie z wymaganiami sprawozdawczymi wynikającymi ze Standardów Technicznych EBA/ITS/2013/03.

Grupa jako „forborne” traktuje ekspozycje, gdzie Grupa udziela dłużnikowi doświadczającemu trudności finansowych preferencyjnych warunków finansowania (np. na warunkach nierynkowych), które w innej sytuacji nie byłyby rozważane. Grupa poprzez preferencyjne warunki finansowania rozumie sytuacje, w której np. zmodyfikowane oprocentowanie kredytu jest niższe niż umowna wartość oprocentowania sprzed restrukturyzacji i/lub zmodyfikowane oprocentowanie kredytu jest niższe niż oprocentowanie rynkowe dla danego okresu finansowania i ryzyka kredytowego.

Zakres, w którym zmieniane są warunki finansowania, ustalany jest indywidualnie dla każdego dłużnika, którego dotyczy przedmiotowa sytuacja. W szczególności działania takie obejmują:

- przejęcie aktywów;
- udzielenia nowego, zrestrukturyzowanego zaangażowania w celu częściowej lub całkowitej spłaty istniejącego zaangażowania;

Ekspozycje ze zmodyfikowanymi warunkami podlegającymi zasadom w zakresie forbearance (ekspozycje forborne) są przedmiotem raportowania regulacyjnego oraz wewnętrznego.

- modyfikację warunków istniejącego zaangażowania, w tym zmiany harmonogramu spłat (np. wydłużenie okresu kredytowania), zmiany oprocentowania należności lub sposobu spłaty, lub redukcji kwoty do spłaty (kwoty głównej lub narosłych odsetek).

Proces nadawania ekspozycjom statusu „forborne” jest ściśle związany z procesem zarządzania ryzykiem kredytowym, w tym również z procesem rozpoznawania utraty wartości dla ekspozycji.

W przypadku klientów instytucjonalnych Grupa nadaje status „forborne” dla ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości, co wiąże się z koniecznością dokonania odpisu w straty części należności.

W przypadku klientów indywidualnych status „forborne” może dotyczyć zarówno ekspozycji z portfela z utratą wartości, jak i z portfela bez utraty wartości. Grupa jako „forborne” bez utraty wartości traktuje ekspozycje na których były przeprowadzone działania restrukturyzacyjne, natomiast zmiana warunków finansowania nie implikowała pogorszenia przyszłych strumieni płatności. W takich przypadkach zmiana statusu ekspozycji na „forborne” nie stanowi dowodu utraty wartości.

Grupa przyjmuje, że ekspozycje pozostają w statusie „forborne” aż do ich całkowitej spłaty.

w tys. zł	Wg stanu na dzień	
	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Należności bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	19 714 214	18 790 328
podmiotów sektora niefinansowego	17 718 859	17 099 400
klientów instytucjonalnych	10 946 509	10 719 577
klientów indywidualnych	6 772 350	6 379 823
Należności z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	722 602	633 146
podmiotów sektora niefinansowego	705 466	616 010
klientów instytucjonalnych, w tym:	385 151	298 624
„forborne”	77 706	78 766
klientów indywidualnych, w tym:	320 315	317 386
„forborne”	19 556	24 273
Należności od klientów brutto razem, w tym:	20 436 816	19 423 474
podmiotów sektora niefinansowego	18 424 326	17 715 410
klientów instytucjonalnych, w tym:	11 331 661	11 018 201
„forborne”	77 706	78 766
klientów indywidualnych, w tym:	7 092 665	6 697 209
„forborne”	19 556	24 273
Odpisy z tytułu utraty wartości, w tym:	(587 783)	(563 421)
na należności „forborne”	(58 855)	(56 959)
Należności od klientów netto, razem, w tym:	19 849 033	18 860 053
należności „forborne”	38 407	46 080

Ekspozycje „forborne” (brutto) według długości przeterminowania

w tys. zł	Wg stanu na dzień	
	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Nieprzeterminowane	31 964	49 435
Przeterminowane, w tym:	65 298	53 604
130 dni	1 980	2 125
31-90 dni	11 151	6 576
powyżej 90 dni	52 167	44 903
Łączna wartość brutto	97 262	103 039

RYZYKO PŁYNNOŚCI

Procesy i organizacja zarządzania ryzykiem płynności

Ryzyko płynności jest definiowane jako niebezpieczeństwo niewywiązania się Grupy z wykonania wymagalnych zobowiązań finansowych wobec klientów i kontrahentów.

Celem zarządzania ryzykiem płynności jest terminowe wywiązanie się Grupy z wszystkich zobowiązań wobec swoich klientów oraz zabezpieczenie środków w celu terminowego rozliczenia wszystkich transakcji na rynku pieniężnym.

Zarządzanie ryzykiem płynności opiera się na:

- obowiązujących przepisach prawa w szczególności ustawie Prawo bankowe;
- wymaganiach polskich instytucji regulacyjnych, a zwłaszcza na uchwałach Komisji Nadzoru Finansowego;
- zasadach ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem oraz ogólnym poziomie ryzyka zaakceptowanym przez Radę Nadzorczą Banku;

z uwzględnieniem najlepszych praktyk stosowanych na rynku.

Ostateczna odpowiedzialność za przestrzeganie ustalonych poziomów ekspozycji na ryzyko rynkowe w Grupie spoczywa na Zarządzie Banku, natomiast bieżące zarządzanie ryzykiem rynkowym jest prowadzone przez:

- Członka Zarządu - Szefa Sektora Zarządzania Ryzykiem,
- Komitet ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami (ALCO),
- Szefa jednostki Ryzyka Rynkowego,
- osoby oddelegowane do zarządzania ryzykiem w jednostkach Grupy.

Zarządzanie płynnością

Celem zarządzania płynnością jest zapewnienie Bankowi i podmiotom Grupy dostępu do środków płynnych, w celu wypełnienia swoich zobowiązań w terminie, także w ekstremalnych, lecz prawdopodobnych sytuacjach kryzysowych.

Grupa analizuje i zarządza ryzykiem płynności w różnych horyzontach czasowych, przy czym rozróżnia się płynność bieżącą, krótko-, średnio- i długoterminową, stosując adekwatne metody pomiaru i limitowania ryzyka. Przyjęte miary oraz limity mają na celu ograniczenie nadmiernej koncentracji w zakresie przyjętej struktury bilansu, czy też źródeł finansowania.

Zarządzanie płynnością długoterminową należy do zadań ALCO i jest określone w strategii Grupy. Jest ono prowadzone w oparciu o monitorowanie relacji strukturalnych bilansu oraz o regulacyjne miary płynności długookresowej i obejmuje analizę luk płynności,

Regulacyjne miary płynności

Regulacyjne miary płynności, wskaźniki M1-M4 i LCR, kształtowały się na bezpiecznym poziomie i wyniosły:

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.	Zmiana
M1 - Luka płynności krótkoterminowej (w tys. zł)	8 380 500	8 332 306	48 194
M2 - Współczynnik płynności krótkoterminowej	1,37	1,36	0,01
M3 - Współczynnik pokrycia aktywów niepięnych funduszami własnymi	9,78	10,33	(0,55)
M4 - Współczynnik pokrycia aktywów niepięnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi	1,54	1,54	-
LCR*	145%	156%	(11%)

* W wyniku ponownej weryfikacji przekazanych w raporcie półrocznym za I półrocze 2017 roku danych porównawczych na dzień 31.12.2016 roku zmianie uległa wartość współczynnika LCR.

a także możliwości pozyskania w przyszłości wystarczających źródeł finansowania oraz kosztu pozyskania środków w kontekście wpływu na rentowność prowadzonej działalności.

Zarządzanie płynnością średnioterminową, w horyzoncie do 1 roku, należy do zadań ALCO i odbywa się w oparciu o przygotowywany w cyklu rocznym plan finansowania, określający poziomy limitów wewnętrznych oraz przygotowywane przez jednostki biznesowe Grupy plany w zakresie zmiany aktywów i pasywów, opracowywane w ramach planów finansowych na kolejny rok budżetowy.

Zarządzanie płynnością krótkoterminową, w horyzoncie do 3 miesięcy, należy do zadań Sub-Sektora Rynków Finansowych i odbywa się w oparciu o regulacyjne miary płynności krótkookresowej oraz limity wewnętrzne. Grupa analizuje także poziom płynności w sytuacjach kryzysowych, przyjmując, jako warunek konieczny, brak ujemnej luki we wszystkich przedziałach czasowych w horyzoncie 3 miesięcy.

Zarządzanie płynnością bieżącą należy do zadań Sub-Sektora Rynków Finansowych i prowadzone jest w oparciu o rachunki nostro Grupy, w tym w szczególności rachunek rezerwy obowiązkowej w NBP, przy użyciu dostępnych produktów oferowanych przez rynek pieniężny oraz bank centralny.

Zarządzanie płynnością w podmiotach Grupy leży w zakresie zadań zarządów tych spółek przy uwzględnieniu „Zasad zarządzania ryzykiem”. Nadzór nad płynnością podmiotów Grupy sprawuje ALCO.

W 2017 roku w Grupie nie wprowadzono istotnych zmian w procesach, procedurach, systemach oraz politykach dotyczących zarządzania ryzykiem płynności.

Plan finansowania i zabezpieczenia płynności

Roczny Plan Finansowania i Płynności (Plan) jest przygotowywany dla Grupy przez Szefa Sub-Sektora Rynków Finansowych. Odpowiada on również za uzyskanie aprobaty ALCO dla tego Planu. Plan powinien obejmować wszystkie istotne elementy dotyczące finansowania i płynności wynikające z planów biznesowych, a w szczególności w obszarze depozytów i kredytów dla klientów, tak jak to zostało określone w budżetach rocznych poszczególnych jednostek biznesowych, a także istotnych zmian otoczenia regulacyjnego oraz sytuacji rynkowej.

Narzędzia zarządzania ryzykiem płynności

Bank dokonuje pomiaru i zarządza ryzykiem płynności poprzez zastosowanie zarówno zewnętrznych miar nadzorczych, jak i miar dodatkowych wypracowanych wewnętrznie.

Wewnętrzne narzędzia zarządzania ryzykiem płynności

W uzupełnieniu do nadzorczych miar płynności Grupa Banku stosuje zestaw narzędzi zarządzania ryzykiem płynności obejmujący:

- analizę luk - MAR/S2,
- scenariusze kryzysowe,
- strukturalne wskaźniki płynności,
- rynkowe czynniki ostrzegawcze,
- znaczące źródła finansowania,
- awaryjny plan finansowania.

Scenariusze kryzysowe

Testy warunków kryzysowych są przeprowadzane w celu zbadania potencjalnego wpływu określonego zdarzenia na bilans Grupy oraz skumulowaną lukę w horyzoncie 12 miesięcy, a także określenia, jakie dodatkowe finansowanie działalności jest konieczne w każdym z określonych scenariuszy. Scenariusze te są przygotowywane przez Sub-Sektor Rynków Finansowych i Ryzyko Rynkowe Banku oraz zatwierdzane przez ALCO.

Grupa przeprowadza testy warunków kryzysowych w cyklu miesięcznym. Scenariusze te zakładają istotne zmiany w podstawowych parametrach finansowania, takie jak:

- koncentracja bazy funduszowej,
- Highly Stressed Market Disruption („S2”) - poważne zakłócenia na rynkach światowych,
- kryzys finansowy na rynku krajowym.

Awaryjny plan finansowania

Sub-Sektor Rynków Finansowych przygotowuje oraz aktualizuje w cyklu rocznym „Plan pozyskania funduszy i utrzymania płynności w sytuacji zagrożenia płynności” (Plan awaryjny), który określa sposób działania Banku w sytuacji kryzysowej, w tym szczególnie w przypadkach zakładanych w scenariuszach kryzysowych i opisanych w „Rocznym planie finansowania i zabezpieczenia płynności”. Awaryjny plan finansowania jest zatwierdzany przez ALCO.

Plan awaryjny określa:

- warunki/symptomy wskazujące na wystąpienie sytuacji kryzysowej,
- kompetencje do podejmowania działań w ramach realizacji planu,
- źródła pozyskania funduszy, a w szczególności zasady utrzymywania portfela aktywów płynnych do użycia w przypadku wystąpienia problemów płynnościowych,
- zasady przeprowadzania sprzedaży aktywów i zmiany struktury bilansu,
- zasady postępowania w celu przywrócenia zaufania klientów do instytucji.

Poniżej przedstawione zostały wielkości skumulowanej urealnionej luki płynności w warunkach stresowych oraz poziom aktywów płynnych na dzień 31 grudnia 2017 roku i 31 grudnia 2016 roku.

Skumulowana urealniona luka płynności na dzień 31 grudnia 2017 roku:

w tys. zł	Do 1 miesiąca	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	Powyżej 1 roku do 2 lat	Powyżej 2 lat
Aktywa	16 614 355	339 546	430 224	267 540	25 385 931
Zobowiązania i kapitał własny	7 108 604	4 079 663	41 611	1 630	31 806 088
Luka bilansowa w danym okresie	9 505 751	(3 740 117)	388 613	265 910	(6 420 157)
Transakcje warunkowe z tytułu instrumentów pochodnych - wpływy	12 417 617	4 304 596	6 233 162	4 916 266	15 796 336
Transakcje warunkowe z tytułu instrumentów pochodnych - wypływy	12 595 697	4 368 368	6 280 209	5 114 049	15 629 002
Luka pozabilansowa w danym okresie	(178 080)	(63 772)	(47 047)	(197 783)	167 334
Potencjalne wykorzystanie przyznaných linii kredytowych	693 017	657 996	191 768	-	(1 542 781)
Luka skumulowana	8 634 654	4 172 769	4 322 567	4 390 694	(319 348)

Skumulowana urealniona luka płynności na dzień 31 grudnia 2016 roku:

w tys. zł	Do 1 miesiąca	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	Powyżej 1 roku do 2 lat	Powyżej 2 lat
Aktywa	19 726 589	563 913	417 261	-	24 615 552
Zobowiązania i kapitał własny	7 899 170	4 190 501	64 445	46 014	33 123 185
Luka bilansowa w danym okresie	11 827 419	(3 626 588)	352 816	(46 014)	(8 507 633)
Transakcje warunkowe z tytułu instrumentów pochodnych - wpływy	10 159 711	3 370 020	6 341 294	4 169 771	17 095 176
Transakcje warunkowe z tytułu instrumentów pochodnych - wypływy	10 123 268	3 346 658	6 365 283	4 227 780	17 276 599
Luka pozabilansowa w danym okresie	36 443	23 362	(23 989)	(58 009)	(181 423)
Potencjalne wykorzystanie przyznaných linii kredytowych	696 104	1 351 335	-	-	(2 047 439)
Luka skumulowana	11 167 758	6 213 197	6 542 024	6 438 001	(203 616)

Aktywa płynne i skumulowana luka płynności do 1 roku:

w tys. zł	31.12.2017	31.12.2016	Zmiana
Aktywa płynne, w tym:	18 805 370	22 190 847	(3 385 477)
rachunek nostro w NBP i stabilna część gotówki	222 023	513 448	(291 425)
dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	1 143 908	2 605 028	(1 461 120)
dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	17 439 439	19 072 371	(1 632 932)
Skumulowana luka płynności do 1 roku	4 322 567	6 542 024	(2 219 457)
Wskaźnik pokrycia luki przez aktywa płynne	Pozytywna luka	Pozytywna luka	-

Poniżej przedstawione zostały zobowiązania finansowe Grupy według umownych terminów wymagalności. Prezentowane kwoty nie uwzględniają wpływu stopy efektywnej na wartości zobowiązań z tytułu odsetek.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku

w tys. zł	Nota	Razem	Do 1 miesiąca	Od 1 do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Ponad 5 lat
Zobowiązania wobec banków	31	1 568 376	1 512 790	6 635	42 594	6 314	43
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu							
Zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży papierów wartościowych	19	-	-	-	-	-	-
Zobowiązania wobec klientów, w tym:	32	32 136 699	30 838 063	903 453	363 892	31 219	72
Depozyty podmiotów sektora finansowego	32	4 853 148	4 673 860	174 300	4 957	12	19
Depozyty podmiotów sektora niefinansowego	32	27 092 005	26 060 623	675 604	325 734	29 991	53
Pozostałe zobowiązania	33	191 546	103 580	53 549	33 201	1 216	-
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu							
Instrumenty pochodne (rozliczane netto)	19	749 655	11 601	32 601	62 037	406 488	236 928
Pochodne instrumenty zabezpieczające	20	50 191	-	-	-	49 392	799
Zobowiązania z tytułu niewykorzystanych linii kredytowych	41	14 292 534	11 380 710	2 174	176 805	2 231 647	501 198
Zobowiązania z tytułu udzielonych gwarancji	41	2 355 965	2 355 965	-	-	-	-
		51 153 420	46 099 129	944 863	645 328	2 725 060	739 040
Instrumenty pochodne rozliczane brutto							
Wpływy		42 812 185	12 660 817	4 245 328	6 358 651	12 219 978	7 327 411
Wyływy		43 030 215	12 663 748	4 310 234	6 370 062	12 391 474	7 294 697
		(218 030)	(2 931)	(64 906)	(11 411)	(171 496)	32 714

Na dzień 31 grudnia 2016 roku

w tys. zł	Nota	Razem	Do 1 miesiąca	Od 1 do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Ponad 5 lat
Zobowiązania wobec banków	31	2 310 743	2 140 203	20 897	34 627	114 977	39
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu							
Zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży papierów wartościowych	19	208 106	208 106	-	-	-	-
Zobowiązania wobec klientów*, w tym:	32	33 936 512	32 905 272	748 865	264 652	17 651	72
Depozyty podmiotów sektora finansowego	32	4 685 960	4 640 399	41 909	3 633	-	19
Depozyty podmiotów sektora niefinansowego	32	29 121 500	28 189 591	689 494	226 188	16 174	53
Pozostałe zobowiązania	32	129 052	75 282	17 462	34 831	1 477	-
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu							
Instrumenty pochodne (rozliczane netto)	19	750 866	27 175	38 182	121 727	365 330	198 452
Pochodne instrumenty zabezpieczające	20	39 897	-	-	-	18 549	21 348
Zobowiązania z tytułu niewykorzystanych linii kredytowych	41	13 331 401	11 333 111	49 282	312 309	1 128 776	507 923
Zobowiązania z tytułu udzielonych gwarancji	41	2 165 812	2 165 812	-	-	-	-
		52 743 337	48 779 679	857 226	733 315	1 645 283	727 834
Instrumenty pochodne rozliczane brutto							
Wpływy		40 526 382	10 536 899	3 070 489	6 175 871	10 721 726	10 021 397
Wyipywy		40 462 467	10 486 275	3 055 881	6 153 208	10 693 570	10 073 533
		63 915	50 624	14 608	22 663	28 156	(52 136)

* W 2017 roku dokonano zmiany prezentacji depozytów zabezpieczających przenosząc je z pozycji Depozyty terminowe do pozycji Inne Zobowiązania, dane porównawcze zmieniono odpowiednio.

RYZIKO RYNKOWE

Procesy i organizacja zarządzania ryzykiem rynkowym

Ryzyko rynkowe określone jest jako ryzyko negatywnego wpływu na wynik finansowy oraz wartość funduszy własnych Grupy zmiany rynkowych stóp procentowych, kursów walutowych, kursów akcji, cen towarów oraz wszelkich parametrów zmienności tych stóp, kursów i cen.

Celem zarządzania ryzykiem rynkowym jest zapewnienie, że rozmiary ponoszonego ryzyka w ramach Grupy odpowiadają poziomowi akceptowalnemu przez akcjonariuszy oraz instytucje nadzoru bankowego, a także zapewnienie, że wszystkie ekspozycje na ryzyko rynkowe są właściwie odzwierciedlone w kalkulowanych miarach ryzyka przekazywanych do wiadomości odpowiednim osobom i organom zarządzającym. Przyjęte miary oraz limity ryzyka rynkowego mają na celu zapobieganie nadmiernej koncentracji ekspozycji na pojedynczy czynnik ryzyka lub grupę powiązanych czynników ryzyka, a także aby określić ogólny maksymalny poziom podejmowanego ryzyka w księdze handlowej lub bankowej.

Zarządzanie ryzykiem rynkowym w Grupie opiera się na:

- wymaganiach polskich instytucji regulacyjnych, a zwłaszcza na uchwałach Komisji Nadzoru Finansowego,
- zasadach ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem oraz ogólnym poziomie ryzyka zaakceptowanym przez Radę Nadzorczą Banku,

z uwzględnieniem najlepszych praktyk stosownych na rynku.

Ostateczna odpowiedzialność za przestrzeganie ustalonych poziomów ekspozycji na ryzyko rynkowe w Banku spoczywa na Zarządzie Banku, natomiast bieżące zarządzanie ryzykiem rynkowym jest prowadzone przez:

- Członka Zarządu - Szefa Sektora Zarządzania Ryzykiem,
- Komitet ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami (ALCO),
- Szefa jednostki Ryzyka Rynkowego,

- Szefów jednostek biznesowych podejmujących ryzyko,
- osoby oddelegowane do zarządzania ryzykiem w jednostkach Grupy.

Zarządzanie ryzykiem rynkowym

Zakres ryzyka

Zarządzanie ryzykiem rynkowym dotyczy wszystkich portfeli, z których dochody narażone są na negatywny wpływ czynników rynkowych, takich jak stopy procentowe, kursy walutowe, ceny akcji, ceny towarów masowych oraz parametrów zmienności tych czynników. W zarządzaniu ryzykiem rynkowym wyodrębniono dwa rodzaje portfeli: handlowy i bankowy.

Portfele handlowe obejmują transakcje na instrumentach finansowych (bilansowych i pozabilansowych), których celem jest osiągnięcie dochodu związanego ze zmianą parametrów rynkowych w krótkim okresie. Portfele handlowe obejmują pozycje bilansowe, takie jak: dłużne papiery wartościowe kwalifikowane jako przeznaczone do obrotu, tzn. nabywane w celach handlowych i spełniające określone kryteria płynności, oraz wszystkie pozycje w instrumentach pochodnych, przy czym w tym przypadku dokonuje się rozróżnienia portfeli nabywanych w celach czysto handlowych oraz tych, które są zawierane w celu zabezpieczenia ryzyka pozycji w portfelu bankowym - tzw. zabezpieczenia ekonomiczne (economic hedge). Wycena portfeli handlowych dokonywana jest bezpośrednio na podstawie cen rynkowych lub za pomocą modeli wyceny przy zastosowaniu parametrów cenowych notowanych na rynku. Działalność na portfelach handlowych prowadzona jest przez Sub-Sektor Rynków Finansowych Banku w zakresie portfeli obejmujących ryzyko stopy procentowej oraz ryzyko kursu walutowego. Portfel handlowy obejmuje również opcje, w tym przede wszystkim walutowe transakcje opcyjne, opcje na stopy procentowe oraz struktury opcyjne, będące odzwierciedleniem ekonomicznej natury oraz ryzyka wynikającego z produktów oferowanych klientom Banku. Działalność Grupy w tym zakresie jest prowadzona w sposób zapewniający jednocze-

sne (każdorazowe i natychmiastowe) zawarcie transakcji przeciwstawnej o takich samych parametrach, w związku z czym portfel transakcji opcyjnych nie generuje otwartej ekspozycji ryzyka rynkowego. Jedyną wielkością związaną z zawieraniem transakcji opcyjnych uwzględnianą w pomiarze ryzyka rynkowego, a konkretnie ryzyka walutowego, jest wielkość premii płaconej/otrzymywanej w walucie zagranicznej.

Portfele bankowe obejmują wszystkie pozostałe, niezaliczone do portfeli handlowych, pozycje bilansowe oraz pozabilansowe. Celem zawierania tych transakcji jest realizacja wyniku w całym, kontraktowym okresie transakcji. Sub-Sektor Rynków Finansowych Banku przejmując pozycje ryzyka stóp procentowych z portfeli bankowych z wszystkich innych jednostek organizacyjnych Grupy. Mechanizm przekazywania pozycji ryzyka stóp procentowych opiera się na systemie transferowej ceny funduszy.

Pomiar ryzyka rynkowego portfeli bankowych

Do portfeli bankowych zastosowanie mają następujące metody pomiaru ryzyka:

- analiza luki stopy procentowej,
- metoda kosztów zamknięcia otwartych pozycji odsetkowych (Value-at-Close) / całkowitego zwrotu z portfela (Total Return),
- metoda dochodów odsetkowych narażonych na ryzyko (Interest Rate Exposure, IRE),
- testy warunków skrajnych.

Analiza luki stopy procentowej wykorzystuje harmonogram zapadalności lub przeszacowania pozycji bilansowych oraz instrumentów pochodnych ujmowanych w ramach rachunkowości zabezpieczeń lub zakwalifikowanych jako zabezpieczenia ekonomiczne, w celu ustalenia różnic pomiędzy pozycjami, których termin zapadalności lub aktualizacji oprocentowania przypada na dany przedział czasowy.

Generalną zasadą w analizie luki oprocentowania jest klasyfikacja transakcji do poszczególnych pasm przeszacowania pozycji z portfeli bankowych wg kontraktowych lub zakładanych terminów zmian oprocentowania transakcji.

Przyjmuje się, że:

- transakcje ze stałą stopą oprocentowania (takie jak: depozyty terminowe, lokaty międzybankowe, portfel dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży o oprocentowaniu stałym, kredyty udzielone zarówno spłacane w całości w dniu zapadalności, jak i spłacane w ratach) klasyfikuje się do odpowiednich pasm przeszacowania na podstawie daty zapadalności lub wymagalności,
- transakcje ze stopą zmienną, aktualizowaną w cyklicznych stałych okresach (głównie kredyty udzielone z oprocentowaniem ustalonym w oparciu o stopę rynkową/bazową np. WIBOR 1M) klasyfikuje się do odpowiednich pasm przeszacowania na

Poniżej przedstawione są miary IRE dla Grupy na dzień 31 grudnia 2017 roku oraz na dzień 31 grudnia 2016 roku. Zestawienie prezentowane jest odrębnie dla głównych walut PLN, USD i EUR, stanowiących łącznie ponad 90% bilansu Grupy:

w tys. zł	31.12.2017 r.		31.12.2016 r.	
	IRE 12M	IRE 5L	IRE 12M	IRE 5L
PLN	29 217	163 736	35 351	176 849
USD	18 002	32 083	17 212	36 974
EUR	(409)	(6 467)	(3 349)	(20 704)

Testy warunków skrajnych mierzą potencjalny wpływ istotnych zmian w poziomie lub kształcie krzywych stóp procentowych na pozycje otwierane w portfelu bankowym.

Grupa dokonuje testów warunków skrajnych dla zdefiniowanych scenariuszy ruchów stóp procentowych stanowiących kombinację ruchów czynników rynkowych zdefiniowanych jako zmiany znaczące (large move) i kryzysowe (stress move) występujących zarówno w kraju, jak i zagranicą. Wielkości zakładanych przesunięć

podstawie daty najbliższej aktualizacji oprocentowania,

- transakcje o oprocentowaniu zmiennym administrowanym (tzn. zmiana wysokości oprocentowania oraz jej termin zastrzeżona jest do wyłącznej decyzji Banku) bądź o niezdefiniowanym terminie zapadalności lub aktualizacji oprocentowania klasyfikuje się do odpowiednich pasm przeszacowania na podstawie historycznie zaobserwowanych lub ekspercko przyjętych przesunięć momentu i wielkości zmiany oprocentowania danej pozycji w stosunku do zmiany rynkowych stóp procentowych (model minimalizacji zmienności marży na produkcie).

W Grupie do tych transakcji/pozycji bilansu zalicza się m.in.: rachunki bieżące, kredyty kartowe, kredyty w rachunku bieżącym. Dodatkowo uwzględnia się wcześniejsze spłaty kredytów w oparciu o analizę faktycznych spłat dokonywanych przez klientów przed terminem i na tej podstawie ustalany jest profil aktualizacji oprocentowania produktu, dotyczy to w szczególności kredytów ratałnych,

- transakcje niewrażliwe na zmiany stóp procentowych, do których zalicza się gotówkę, majątek trwały, kapitał, pozostałe aktywa/zobowiązania, kwalifikuje się do najdłuższego pasma przeszacowania,
- transakcje bezpośrednio zawierane przez Sub-Sektor Rynków Finansowych na potrzeby zarządzania ryzykiem stóp procentowych oraz płynności (portfel własny Sub-Sektora Rynków Finansowych) klasyfikowane są do odpowiednich pasm przeszacowania zawsze na podstawie dat zawartych w kontrakcie.

Metoda wartości zamknięcia luki stóp procentowych (Value-at-Close) określa wartość ekonomiczną lub „godziwą” pozycji, analogiczną do wyceny rynkowej portfela handlowego. Całkowity zwrot na portfelu to suma zmian wartości zamknięcia luki stóp procentowych, naliczonych odsetek oraz zysków/strat ze sprzedaży aktywów lub anulowania zobowiązań.

Metoda dochodów odsetkowych narażonych na ryzyko (IRE) służy do pomiaru potencjalnego wpływu określonego przesunięcia równoległego krzywych stóp procentowych na dochód odsetkowy z księgi bankowej przed opodatkowaniem, który może być uzyskany w określonym przedziale czasu. Jest to miara perspektywiczna, analogiczna do wskaźnika czynników wrażliwości (Factor Sensitivity) w przypadku portfeli handlowych. Przy czym przyjmuje się, że w standardowych warunkach przesunięcie stóp procentowych jest identyczne dla każdej waluty i wynosi 100 pkt bazowych w górę. Miara IRE jest kalkulowana dla pozycji w każdej walucie odrębnie w horyzoncie 10 lat, przy czym do bieżącego monitorowania oraz limitowania pozycji ryzyka stóp procentowych portfeli bankowych stosowane są zasadniczo miary IRE w horyzoncie 1 roku i 5 lat.

czynników rynkowych rewidowane są co najmniej raz do roku i odpowiednio dostosowywane do zmian rynkowych warunków działania Grupy.

Departament Zarządzania Aktywami i Pasywami w Pionie Transakcji Rynku Międzybankowego prowadzi działalność w zakresie papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży w Grupie. Określa się trzy podstawowe cele działalności w ramach

portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży:

- zarządzanie płynnością finansową,
- zabezpieczenie przed ryzykiem przejmowanym przez Sub-Sektor Rynków Finansowych z innych jednostek organizacyjnych Banku lub podmiotów Grupy,
- otwieranie własnych pozycji ryzyka stóp procentowych w portfelach Grupy przez Sub-Sektor Rynków Finansowych.

Aby uniknąć nadmiernych wahań wartości funduszy kapitałowych Banku, spowodowanych przez przeszacowanie aktywów przeznaczonych do sprzedaży, ustala się maksymalne limity pozycji DVO1 (Dollar Value of 1 basis point), która określa potencjalną zmianę wartości pozycji ryzyka dla danej krzywej stóp procentowych w określonym punkcie węzłowym krzywej (do którego sprowadzane są wszystkie przepływy pieniężne w ustalonym przedziale czasowym), spowodowaną przesunięciem rynkowej stopy procentowej o jeden punkt bazowy w górę dla tego typu portfeli. Limity dotyczą również pozycji otwartych w instrumentach pochodnych (np. transakcjach swap stóp procentowych), przeprowadzanych w celu zabezpieczenia wartości godziwej portfela.

Program stosowania rachunkowości zabezpieczeń

Poza ogólnymi zasadami ograniczania ryzyka rynkowego, w szczególności ryzyka stóp procentowych, Grupa posiada zdefiniowane zasady stosowania rachunkowości zabezpieczeń

wartości godziwej. Podstawowym rodzajem ryzyka zabezpieczanym w ramach rachunkowości zabezpieczeń jest ryzyko zmiany stóp procentowych, na jakie narażony jest portfel papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży (AFS) o stałej stopie procentowej. Na koniec każdego miesiąca, w którym występowała relacja zabezpieczająca, Grupa dokonywała oceny efektywności stosowanego zabezpieczenia, analizując zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczanego oraz instrumentu zabezpieczającego z tytułu zabezpieczanego ryzyka.

Pozycją zabezpieczaną była część portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży na stałą stopę procentową, denominowaną w PLN i EUR. We wszystkich przypadkach instrumentem zabezpieczającym był swap stopy procentowej (IRS), zamieniający stałą stopę procentową na zmienną. Zyski i straty wynikające z przeszacowania wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego oraz zmiany w wycenie do wartości godziwej pozycji zabezpieczanych odzwierciedlone są - w części wynikającej z zabezpieczanego ryzyka - w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na rachunkowości zabezpieczeń”.

Poziom ryzyka określonego miarą DVO1 dla portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży z uwzględnieniem zabezpieczeń ekonomicznych, w podziale na portfele w poszczególnych walutach przedstawiony jest w tabeli poniżej:

w tys. zł	31.12.2017 r.			31.12.2016 r.			Ogółem w okresie 1.01.2017 r. - 31.12.2017 r.		
	Ogółem	Papiery wartościowe	IRS	Ogółem	Papiery wartościowe	IRS	Średnia	Maksimum	Minimum
PLN	(1 813)	(2 560)	747	(1 491)	(2 637)	1146	(1 337)	(487)	(2 215)
USD	(18)	(18)	-	(49)	(358)	309	(125)	(18)	(255)
EUR	(451)	(451)	-	(430)	(430)	-	(539)	(423)	(593)

Działalność Grupy w zakresie inwestycji w dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży była głównym czynnikiem wpływającym także na zmiany poziomu ryzyka niedopasowania terminów przeszacowania wyrażonych miarą IRE.

Pomiar ryzyka rynkowego portfeli handlowych

Do portfeli handlowych zastosowanie mają następujące metody pomiaru ryzyka:

- metoda czynników wrażliwości (Factor Sensitivity),
- metoda wartości narażonej na ryzyko (VaR),
- testy warunków skrajnych.

Czynniki wrażliwości mierzą zmianę wartości pozycji w danym instrumencie bazowym w przypadku określonej zmiany czynnika ryzyka rynkowego (np. zmiana o 1 punkt bazowy w oprocentowaniu w danym punkcie na krzywej stopy procentowej, zmiana o 1% w kursie walutowym lub cenie akcji).

W przypadku stóp procentowych miarą wrażliwości jest DVO1.

W odniesieniu do ryzyka walutowego wielkość współczynnika wrażliwości jest równa co do wartości wielkości pozycji walutowej w danej walucie.

W przypadku pozycji w kapitałowych papierach wartościowych wielkość współczynnika wrażliwości jest równa co do wartości wielkości pozycji netto w danym instrumencie (akcji, indeksie, jednostce udziałowej).

Miarą zintegrowaną ryzyka rynkowego portfeli handlowych, łączącą wpływ pozycji w poszczególnych czynnikach ryzyka i uwzględniającą efekt korelacji pomiędzy zmiennościami poszcze-

gólnych czynników, jest wartość narażona na ryzyko (VaR). Miara VaR jest stosowana do oszacowania potencjalnego spadku wartości pozycji lub portfela w normalnych warunkach rynkowych, przy ustalonym poziomie ufności i w określonym czasie.

W przypadku pozycji otwieranych w portfelu handlowym Grupy wartość VaR jest obliczana przy zastosowaniu 99% poziomu ufności i jednodniowego okresu utrzymania.

Zarówno wskaźnik DVO1, jak i wskaźnik VaR dla portfela handlowego są obliczane jako kwota netto bez zabezpieczenia ekonomicznego portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży, tzn. bez instrumentów pochodnych mających zabezpieczyć wartość godziwą portfela. Ekspozycja na ryzyko takich transakcji jest kontrolowana poprzez odpowiednie metody pomiaru ryzyka i ograniczana za pomocą limitów ryzyka portfeli bankowych.

W cyklu dziennym dokonywana jest analiza scenariuszy warunków skrajnych (stress test), przy założeniu większych niż przyjęte w pomiarze wartości zagrożonej, zmian czynników ryzyka oraz pominięciu historycznie obserwowanych korelacji pomiędzy tymi czynnikami.

Grupa notuje ekspozycje ryzyka rynkowego portfeli handlowych w ponad dwudziestu walutach zarówno w przypadku pozycji walutowych jak i ekspozycji na ryzyko stóp procentowych, przy czym tylko w przypadku kilku walut ekspozycje są znaczące. Dla dużej grupy walut ekspozycje wynikają z niepełnego dopasowania transakcji zawartych na zlecenie klienta i transakcji domykających z innymi kontrahentami rynków hurtowych. Znaczące ekspozycje na ryzyko rynkowe otwierane są w przypadku PLN, walut rynków wysokorozwiniętych (przede wszystkim USD oraz EUR; rzadziej GBP, CHF, JPY) oraz walut krajów Europy Środkowej.

Wartości znaczących ekspozycji na ryzyko stóp procentowych portfeli handlowych w ujęciu miary DV01 w 2017 roku prezentuje poniższa tabela:

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.	w okresie 1.01.2017 r. - 31.12.2017 r.		
				Maksimum	Minimum
PLN	313	267	320	839	(242)
EUR	73	(123)	3	98	(127)
USD	9	9	(5)	42	(139)

W 2017 roku średnia wielkość ekspozycji na ryzyko stóp procentowych w walucie krajowej była wyższa w porównaniu z poziomem z roku ubiegłego i wyniosła 337 tys. zł. Średnia ekspozycja na ryzyko stóp procentowych w EUR była niższa w porównaniu z rokiem 2016 (DV01 wyniosło 36 tys. zł, podczas gdy rok wcześniej 126 tys. zł). Średnia ekspozycja w USD była niższa w porównaniu do roku 2016 (DV01 wyniosło 22 tys. zł, w porównaniu do 32 tys. zł w 2016 r.). Jeśli chodzi o największe wielkości ekspozycji przyjmowanych przez Departament Skarbu to maksymalna ekspozycja w PLN wyniosła 839 tys. zł w porównaniu z 870 tys. zł w roku

2016, zaś maksymalna pozycja w EUR osiągnęła wielkość 127 tys. zł w porównaniu z 395 tys. zł w roku ubiegłym.

Sub-Sektor Rynków Finansowych, prowadzący w ramach Grupy działalność handlową na instrumentach finansowych, kontynuował strategię bardzo aktywnego zarządzania ekspozycjami narażonymi na ryzyko walutowe i stopy procentowej, dostosowując wielkość i kierunek tych ekspozycji w zależności od zmieniających się warunków rynkowych, co obrazuje przedział wahań tych ekspozycji (wartości minimum i maksimum w powyższej tabeli).

Poziom ryzyka określonego miarą VaR (bez uwzględnienia zabezpieczeń ekonomicznych portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży) w podziale na pozycje ryzyka walutowego i ryzyka stopy procentowej w 2017 roku prezentuje poniższa tabela:

w tys. zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.	w okresie 1.01.2017 r. - 31.12.2017 r.		
				Maksimum	Minimum
Ryzyko walutowe	289	287	786	4 940	68
Ryzyko stóp procentowych	3 499	6 280	4 086	8 746	851
Ryzyko spreadu	6 202	5 046	4 613	7 188	2 252
Ryzyko ogółem	7 347	8 333	8 079	15 198	2 898

Ogólny średni poziom ryzyka rynkowego portfeli handlowych w roku 2017 był o 12% wyższy od średniego poziomu zanotowanego w roku 2016, w ujęciu kwotowym to ponad 869 tys. zł, głównie jako wynik zwiększonych poziomów ekspozycji na zmianę spreadu. Maksymalny poziom ryzyka cenowego osiągnął wartość 15 198 tys. zł, podczas gdy w 2016 roku był na poziomie 18 737 tys. zł.

ryzyka cenowego portfela handlowego akcji, praw do akcji, znajdujących się lub mających się znaleźć w obrocie na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie (GPW) lub BondSpot, kontraktów Futures na index WIG20 i Indeksowanych Jednostek Udziałowych, a także akcji na giełdach zagranicznych tych spółek, które są notowane jednocześnie na GPW. Ryzyko cenowe portfela instrumentów DMBH ograniczane jest limitami wolumenowymi dla poszczególnych rodzajów instrumentów finansowych oraz progami ostrzegawczymi dla koncentracji dla poszczególnych emitentów. Dla DMBH stosowane są również progi ostrzegawcze potencjalnej straty dla scenariuszy warunków skrajnych oraz skumulowanej zrealizowanej straty na portfelu handlowym.

Ryzyko instrumentów kapitałowych

Podstawowym podmiotem Grupy prowadzącym działalność w zakresie instrumentów kapitałowych jest Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. (DMBH). Stosownie do swojego podstawowego zakresu działalności, DMBH jest uprawniony do podejmowania

Ekspozycja walutowa Grupy

Ekspozycję walutową Grupy według podstawowych walut przedstawia poniższa tabela:

31.12.2017 r.

w tys. zł	Operacje bilansowe		Transakcje warunkowe z tytułu instrumentów pochodnych*		Pozycja netto
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania	
EUR	3 740 247	4 466 023	15 467 548	14 648 480	93 292
USD	1 103 591	3 751 787	11 883 166	9 222 515	12 455
GBP	14 454	396 063	412 574	31 195	(230)
CHF	339 293	223 461	1 685 061	1 791 647	9 246
Pozostałe waluty	38 561	211 370	1 872 809	1 680 813	19 187
	5 236 146	9 048 704	31 321 158	27 374 650	133 950

* według wartości bieżącej będącej sumą zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych.

31.12.2016 r.

w tys. zł	Operacje bilansowe		Transakcje warunkowe z tytułu instrumentów pochodnych*		Pozycja netto
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania	
EUR	3 164 418	4 545 892	17 289 321	15 769 761	138 086
USD	2 924 954	2 887 135	7 839 769	7 904 888	(27 300)
GBP	12 336	353 722	380 457	38 651	420
CHF	302 191	147 687	1 422 369	1 579 560	(2 687)
Pozostałe waluty	1 840	266 477	1 833 809	1 569 944	(772)
	6 405 739	8 200 913	28 765 725	26 862 804	107 747

* Według wartości bieżącej będącej sumą zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych.

RYZIKO OPERACYJNE

Założenia systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym

Celem strategicznym zarządzania ryzykiem operacyjnym jest zapewnienie spójnego i efektywnego podejścia do identyfikacji, oceny, ograniczania, kontroli, monitorowania oraz sprawozdawczości w zakresie tego ryzyka, a także efektywnej redukcji poziomu narażenia na ryzyko operacyjne, a w konsekwencji redukcję ilości zdarzeń ryzyka operacyjnego i dotkliwości ich skutków (polityka niskiego poziomu tolerancji dla strat operacyjnych).

Zarządzanie ryzykiem operacyjnym ma również na celu pełną integrację procesów zarządzania tym ryzykiem z procesami podejmowania decyzji biznesowych (tzn. strategia biznesowa będzie wspierana oceną ryzyka operacyjnego, a biznes będzie oceniany na podstawie wcześniej ustalonych wskaźników kontroli i ryzyka operacyjnego).

Organizując proces zarządzania ryzykiem operacyjnym, Grupa bierze pod uwagę strategię biznesową, Profil ryzyka Grupy, otoczenie makroekonomiczne, dostępne zasoby kapitału i płynności oraz wymogi regulacyjne stanowiące ramy dla przygotowania systemu kontroli i zarządzania ryzykiem operacyjnym w Grupie.

Zarząd Banku i Zarządy spółek zależnych odpowiadają za opracowanie, wdrożenie i funkcjonowanie właściwego systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym (poprzez wprowadzanie odpowiednich regulacji wewnętrznych), zapewnia spójność systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym ze Strategią Grupy oraz jego właściwe funkcjonowanie w organizacji poprzez analizę informacji umożliwiających ocenę, czy system jest adekwatny do profilu ryzyka operacyjnego. W przypadku zidentyfikowania potrzeby zmian, system zarządzania ryzykiem operacyjnym jest usprawniany poprzez wprowadzenie niezbędnych korekt.

System zarządzania ryzykiem operacyjnym w Grupie jest zbudowany w sposób, który zapewnia prawidłowe zarządzanie ryzykiem na każdym etapie, tj.: identyfikacji, oceny, przeciwdziałanie, kontrolę, monitorowania i raportowania.

Realizacja założeń strategii przez Zarząd Banku oceniana jest przez Radę Nadzorczą, wspieraną przez Komitet ds. Audytu oraz Komitet ds. Ryzyka i Kapitału, na podstawie syntetycznych raportów przedkładanych przez Zarząd co najmniej 2 razy w roku, określających skalę i rodzaje ryzyka operacyjnego, na które narażona jest Grupa, obszary koncentracji ryzyka, metody zarządzania ryzykiem operacyjnym, prawdopodobieństwo jego występowania, ocenę potencjalnego negatywnego wpływu metody zarządzania ryzykiem operacyjnym, a także wyniki monitorowania profilu ryzyka operacyjnego i apetytu na ryzyko operacyjne.

Definicja ryzyka operacyjnego

Ryzyko operacyjne należy rozumieć jako możliwość poniesienia strat w wyniku niewłaściwych lub wadliwych procesów wewnętrznych, czynników ludzkich, systemów technicznych lub zdarzeń zewnętrznych.

Ryzyko operacyjne obejmuje ryzyko technologiczne i techniczne, outsourcingu, nadużyć/defraudacji, prania pieniędzy, bezpieczeństwa informacji, zdarzeń zewnętrznych (ciągłości działania), podatkowe i rachunkowe, produktu, prawne, modeli, kadrowe, koncentracji, niewłaściwego postępowania, jak również ryzyko utraty reputacji, związane ze zdarzeniami ryzyka operacyjnego, z praktykami biznesowymi oraz rynkowymi, a także ryzyko operacyjne wkomponowane w inne rodzaje ryzyka (np. kredytowe, kontrahenta, płynności, braku zgodności).

Ryzyko operacyjne nie obejmuje ryzyka strategicznego i ryzyka potencjalnych strat wynikających z decyzji związanych z podejmowaniem ryzyka kredytowego, rynkowego, ryzyka płynności lub ryzyka związanego z działalnością ubezpieczeniową.

W ramach ryzyka operacyjnego identyfikowane są następujące ryzyka trudnomierzalne, uznane za istotne: ryzyko braku zgodności, ryzyko modeli, ryzyko outsourcingu i ryzyko bezpieczeństwa informacji (włączając ryzyko cyberbezpieczeństwa).

Zasady identyfikacji ryzyka operacyjnego

Każda jednostka organizacyjna Grupy identyfikuje wszystkie istotne rodzaje ryzyka operacyjnego, związane z działalnością jednostki. W procesie identyfikacji ryzyka Kierownictwo uwzględnia ryzyko związane ze wszystkimi istotnymi procesami, produktami, czynnikiem ludzkim, systemami informatycznymi, zgodnością z obowiązującym prawem, regulacjami i zaleceniami instytucji nadzorczych, regulacjami wewnętrznymi oraz strategią Grupy, uwzględniając również ryzyko związane z zależnością od innych podmiotów w Grupie.

Jednostki organizacyjne w ramach Grupy oraz Departament Niezależnej Kontroli i Ryzyka Operacyjnego wykorzystują w procesie identyfikacji ryzyka procesy regularnego analizowania informacji generowanych przy użyciu narzędzi zarządzania ryzykiem operacyjnym (np. apetyt na ryzyko, docelowy profil ryzyka, KRI, dane o stratach i zdarzeniach ryzyka operacyjnego, problemy kontrolne i działania naprawcze, proces samooceny, mapę ryzyka, kluczowe projekty, obszary koncentracji ryzyka i obszary wzrastającego poziomu ryzyka, analizy scenariuszy, testy warunków skrajnych, zmiany procesów i produktów, atestacje ryzyka operacyjnego, informacje z wewnętrznych i zewnętrznych przeglądów i audytów, informacje raportowane do Komisji i Komitetów).

Profil ryzyka operacyjnego

Profil ryzyka operacyjnego rozumiany jest jako skala i struktura ekspozycji na ryzyko operacyjne, określająca stopień narażenia na ryzyko operacyjne. Wyrażany jest on w wybranych wymiarach strukturalnych (takich jak m.in. rodzaje zdarzeń operacyjnych, rodzaje linii biznesowych, istotne procesy) oraz w wymiarach skali (takich jak m.in. oszacowana potencjalna wielkość straty). Do ustalenia profilu ryzyka operacyjnego Grupa wykorzystuje posiadane informacje na temat zdarzeń operacyjnych oraz informacje pochodzące z wykorzystywanych narzędzi zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Docelowy profil ryzyka operacyjnego, umożliwiający m.in. identyfikację obszarów koncentracji ryzyka operacyjnego, ustalany jest z uwzględnieniem skali i struktury ryzyka operacyjnego, zaakceptowanego apetytu/tolerancji na ryzyko operacyjne, analiz danych historycznych i wykorzystujący wdrożone narzędzia zarządzania ryzykiem operacyjnym. Dla poszczególnych kategorii ryzyka operacyjnego oraz głównych obszarów działalności Grupy monitorowane są wyznaczone wskaźniki.

Pomiar i ocena

W procesie oceny ryzyka Grupa wykorzystuje kombinację różnych metod pomiaru lub szacowania ryzyka. Ocena ryzyka polega na określeniu prawdopodobieństwa wystąpienia i wielkości możliwych przyszłych strat z tytułu ryzyka operacyjnego. W tym celu wykorzystuje się mierniki ilościowe i jakościowe (np. apetyt na ryzyko, wymogi kapitałowe, docelowy profil ryzyka, KRI, dane o stratach i zdarzeniach ryzyka operacyjnego, problemy kontrolne i działania naprawcze, proces samooceny, mapę ryzyka, kluczowe projekty, obszary koncentracji ryzyka i obszary wzrastającego poziomu ryzyka, analizy scenariuszy, testy warunków skrajnych, zmiany procesów i produktów, atestacje ryzyka operacyjnego, informacje z wewnętrznych i zewnętrznych przeglądów i audytów, informacje raportowane do Komisji i Komitetów). Ocena uwzględnia analizę zagrożeń zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych. Trafna ocena ryzyka operacyjnego umożliwia odpowiednie określenie profilu ryzyka i właściwe nim zarządzanie.

Oszacowany wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego pokrywa wszystkie kategorie ryzyka uwzględnione w definicji ryzyka operacyjnego.

Ramy akceptacji ryzyka, kontrola ryzyka, ograniczenie ryzyka

Grupa wyznacza poziomy tolerancji dla poszczególnych kategorii ryzyka operacyjnego oraz obszarów biznesowych w ramach ustalonego apetytu na ryzyko. Przekroczenie przyjętych progów tolerancji dla poszczególnych kategorii zdarzeń wymaga podjęcia działań naprawczych, zgodnie z decyzją Komitetu ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem.

Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem i/lub Zarząd Banku / Zarządy spółek zależnych mogą podjąć decyzje w zakresie traktowania zidentyfikowanego ryzyka poprzez:

- akceptowanie (świadome niepodejmowanie działań mających na celu ograniczenie prawdopodobieństwa lub skutków zmaterializowania się danego zagrożenia, wraz z ewentualnym zapewnieniem środków na pokrycie potencjalnie związanych z nim strat),
- ograniczanie (przede wszystkim poprzez odpowiednie zdefiniowanie procesów, produktów, systemów, ich opis/procedury oraz wprowadzenie mechanizmów kontrolnych),
- transferowanie (przeniesienie części lub całości ryzyka związanego z danym zagrożeniem na podmiot zewnętrzny, w szczególności poprzez zlecenie wykonywania czynności zewnętrznym dostawcom usług lub stosowanie ubezpieczeń),
- unikanie (niepodejmowanie działań, z którymi wiąże się dane zagrożenie).

Procesy identyfikacji ryzyka, samooceny, pomiaru, monitorowania oraz raportowania w zasadniczych aspektach są ujednolicone i ogólnie przyjęte we wszystkich jednostkach organizacyjnych Grupy. Procesy ograniczania ryzyka są określane dla każdej jednostki organizacyjnej i mogą być różne dla poszczególnych jednostek.

Stosowane procesy kontrolne służą ograniczaniu przyczyn występowania negatywnych skutków zdarzeń operacyjnych (włącznie ze stratami operacyjnymi), zmniejszaniu prawdopodobieństwa ich wystąpienia oraz minimalizowaniu dotkliwości potencjalnych skutków. Mechanizmy ograniczania ryzyka obejmują również transfer ryzyka, czyli przeniesienie części lub całości ryzyka związanego z danym zagrożeniem na podmiot zewnętrzny,

w szczególności poprzez zlecenie wykonywania czynności zewnętrznym dostawcom usług lub stosowanie ubezpieczeń, z zastrzeżeniem, że transfer nie może być traktowany jako alternatywa dla właściwego zarządzania ryzykiem. Grupa ocenia i monitoruje prawidłowość funkcjonowania mechanizmów transferu ryzyka.

Monitorowanie i Raportowanie

Za bieżące monitorowanie ryzyka operacyjnego odpowiada Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem oraz wspierające go Komisje. Jakość procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym (w tym proces samooceny) w poszczególnych jednostkach organizacyjnych Grupy są przedmiotem kontroli i oceny przez jednostkę audytu wewnętrznego.

W ramach nadzoru skonsolidowanego, dane o ryzyku operacyjnym Banku i spółek zależnych prezentowane są Komisjom i Komitetom wspierającym Zarząd Banku i Radę Nadzorczą w procesie zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz ocenia jego adekwatność i skuteczność. Rada Nadzorcza jest wspierana przez Komitety Rady Nadzorczej - Komitet ds. Audytu, Komitet ds. Ryzyka i Kapitału oraz Komitet ds. Wynagrodzeń.

Na podstawie syntetycznych raportów przedkładanych przez Zarząd co najmniej dwa razy w roku, określających skalę i rodzaje ryzyka operacyjnego, na które narażona jest Grupa, obszary koncentracji ryzyka, metody zarządzania ryzykiem operacyjnym, prawdopodobieństwo jego występowania, ocenę potencjalnego negatywnego wpływu metody zarządzania ryzykiem operacyjnym, a także wyniki monitorowania profilu ryzyka operacyjnego i apetytu na ryzyko operacyjne, Rada Nadzorcza, wspierana przez Komitet ds. Audytu oraz Komitet ds. Ryzyka i Kapitału, dokonuje oceny realizacji przez Zarząd założeń strategii (w tym, w odniesieniu do zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym) i w razie konieczności zleca poddanie jej rewizji.

Założenia dotyczące systemu kontroli wewnętrznej w zakresie ryzyka operacyjnego.

W ramach Zarządu Banku jeden z jego członków - pełniący funkcję Szefa Sektora Zarządzania Ryzykiem - sprawuje nadzór nad Departamentem Niezależnej Kontroli i Ryzyka Operacyjnego.

Zarząd jest wspierany przez Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem oraz podległe mu Komisje.

Każda jednostka organizacyjna jest zobowiązana do opracowania właściwego systemu kontroli, współmiernego do poziomu ponoszonego ryzyka operacyjnego i ryzyk innego typu, łącznie z odpowiednią dokumentacją procedur kontrolnych oraz stosownym szkoleniem personelu. Również na jednostkach organizacyjnych ciąży obowiązek identyfikacji ryzyka, które jest niedopuszczalne lub przekracza granice ryzyka, jakie dana jednostka może zaakceptować, i zaproponowania odpowiednich działań w celu jego ograniczenia lub transferu.

Ustalanie standardów kontrolnych oraz monitorowanie ryzyka dla istotnych kategorii ryzyka wspierane są przez wyspecjalizowane jednostki organizacyjne.

Dodatkowo okresowo dokonywana jest ocena adekwatności i skuteczności procesów kontrolnych, polegająca na testowaniu adekwatności i efektywności kluczowych kontroli, z częstotliwością dostosowaną do poziomu ryzyka i częstotliwości kontroli (proces samooceny) oraz badaniu dokonywanym przez niezależny audyt wewnętrzny. W przypadku zidentyfikowania uchybień i obszarów nieakceptowalnego ryzyka kierownictwo odpowiedzialne jest za opracowanie planu działań naprawczych. Realizacja planów naprawczych podlega niezależnemu monitorowaniu i kontroli.

Za zorganizowanie i efektywne funkcjonowanie procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym w podmiotach zależnych Banku odpowiadają ich Zarządy. Zapewniają one odpowiednie struktury

organizacyjne oraz wdrożenie procedur i procesów adekwatnych do podejmowanego ryzyka operacyjnego. Rady Nadzorcze spółek sprawują nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz oceniają jego skuteczność i adekwatność. Spójność podejścia do standardów zarządzania ryzykiem operacyjnym jest zapewniana przez powołane do tego celu odpowiednie jednostki kontrolne w spółkach, przy wsparciu jednostek zarządzania ryzykiem w Banku. Skuteczność zarządzania ryzykiem operacyjnym w podmiotach zależnych Banku i w Banku jest audytowana i oceniana według spójnych standardów.

Departament Audytu odpowiada za niezależną ocenę efektywności procesów zarządzania ryzykiem operacyjnym i ocenę adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym za jego regularne przeglądy. Rezultaty badań audytu wewnętrznego oraz zewnętrznego są uwzględniane w systemie informacji zarządczej i w procesie podejmowania decyzji związanych z zarządzaniem ryzykiem i zarządzaniem Bankiem.

W grudniu 2017 roku Grupa wzmocniła system kontroli wewnętrznej, m.in. poprzez wdrożenie monitorowania pionowego, przeprowadzanego przez drugą linię obrony dla mechanizmów kontrolnych realizowanych przez jednostki pierwszej linii obrony.

ZARZĄDZANIE KAPITAŁEM WŁASNYM

Łączny współczynnik wypłacalności*

w tys. zł		31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
I	Kapitał podstawowy Tier I	4 981 895	4 796 869
II	Całkowity wymóg kapitałowy, w tym:	2 230 567	2 199 922
	wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego	1 749 046	1 687 217
	wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kontrahenta	57 819	65 908
	wymóg kapitałowy z tytułu korekty wyceny kredytowej	49 033	63 927
	wymóg kapitałowy z tytułu przekroczenia limitu koncentracji zaangażowań i limitu dużych zaangażowań	3 746	1 792
	suma wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka rynkowego	82 411	74 357
	wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego	288 512	306 721
	Współczynnik kapitału podstawowego Tier I	17,9%	17,4%

* Współczynnik wypłacalności obliczony został według zasad określonych w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 („CRR”).

Zarówno w 2017 roku, jak i w 2016 roku Grupa spełniała wszystkie regulacyjne normy ostrożnościowe dotyczące adekwatności kapitałowej.

50. Zdarzenia po dacie bilansowej

Po dniu 31 grudnia 2017 roku nie wystąpiły zdarzenia, nieujęte w tym sprawozdaniu finansowym, mogące w znaczący sposób wpłynąć na wyniki Grupy.

Zgodnie z obowiązującym w Polsce Prawem bankowym banki są zobligowane do utrzymywania kapitałów własnych w wielkości adekwatnej do poziomu ponoszonego ryzyka.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku kapitał własny Grupy wynosił 6 938 883 tys. zł (31 grudnia 2016 roku: 6 790 450 tys. zł), zaś kapitał regulacyjny uwzględniający pozycje i pomniejszenia określone przez Komisję Nadzoru Finansowego (KNF) wynosił 4 981 895 tys. zł (31 grudnia 2016 roku: 4 796 869 tys. zł). Taki poziom kapitałów uznawany jest za wystarczający do prowadzenia działalności biznesowej. Poziom kapitału jest regularnie monitorowany przy wykorzystaniu do tego celu współczynnika adekwatności kapitałowej.

Od 2008 roku Grupa rozpoczęła proces szacowania kapitału wewnętrznego. Dokonano klasyfikacji ryzyk ze względu na kryterium istotności, dla ryzyk zidentyfikowanych jako istotne oszacowano kapitał wymagany do ich pokrycia.

W procesie zarządzania kapitałem Bank określa politykę wypłat przyszłych dywidend dla akcjonariuszy. W procesie tym uwzględnia się szereg czynników, takich jak: zyski Banku, oczekiwania Banku w zakresie przyszłych wyników finansowych, poziom wymogów kapitałowych, a także uwarunkowania podatkowe, regulacyjne i prawne.

Poniższa tabela prezentuje dane finansowe do wyliczenia współczynnika wypłacalności na podstawie skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy.

Podpisy Członków Zarządu

21.03.2018 roku	Sławomir S. Sikora	Prezes Zarządu	Podpis
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	
21.03.2018 roku	Maciej Kropidłowski	Wiceprezes Zarządu	Podpis
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	
21.03.2018 roku	David Mouillé	Wiceprezes Zarządu	Podpis
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	
21.03.2018 roku	Barbara Sobala	Wiceprezes Zarządu	Podpis
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	
21.03.2018 roku	Katarzyna Majewska	Członek Zarządu	Podpis
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	
21.03.2018 roku	Czesław Piasek	Członek Zarządu	Podpis
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	
21.03.2018 roku	Natalia Bożek	Członek Zarządu	Podpis
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	

**Sprawozdanie z działalności Banku
Handlowego w Warszawie S.A.
oraz Grupy Kapitałowej
Banku Handlowego w Warszawie S.A.
w 2017 roku**

Marzec 2018

Raport roczny 2017

Zgodnie z zapisami paragr. 83 pkt 7 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz. U. z 2014 r., poz. 133 z późn. zm.)

sprawozdanie Zarządu na temat działalności Banku i Grupy zostało sporządzone w formie jednego dokumentu. Przedstawione w niniejszym dokumencie informacje odnoszą się do Grupy (włączając Bank) lub wyłącznie do Banku tak, jak wskazano w poszczególnych rozdziałach, tabelach i opisach.

SPIS TREŚCI

I.	Wstęp	97
1.	Charakterystyka działalności Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.	97
2.	Historia Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.	97
3.	Najważniejsze wydarzenia w 2017 roku	98
4.	Perspektywy rozwoju Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.	98
5.	Nagrody i wyróżnienia	100
II.	Gospodarka polska w 2017 roku	101
1.	Główne tendencje makroekonomiczne	101
2.	Rynek pieniężny i walutowy	102
3.	Rynek kapitałowy	102
4.	Sektor bankowy	103
5.	Tendencje w gospodarce polskiej i światowej w 2018 roku	105
III.	Schemat organizacyjny Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.	106
IV.	Struktura organizacyjna Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.	106
V.	Podstawowe dane finansowe Banku i Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.	107
1.	Syntetyczne zestawienie podstawowych danych finansowych Banku i Grupy	107
2.	Wyniki finansowe Banku i Grupy w 2017 roku	107
VI.	Działalność Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. w 2017 roku	116
1.	Kredyty i inne zaangażowania obciążone ryzykiem	116
2.	Fundusze zewnętrzne	119
3.	Stopy procentowe	120
4.	Segment bankowości instytucjonalnej	121
5.	Segment bankowości detalicznej	126
6.	Rozwój kanałów dystrybucji	128
7.	Zmiany w zakresie technologii informatycznych	129
8.	Zaangażowania kapitałowe Banku	130
VII.	Istotne czynniki ryzyka związane z działalnością Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.	132
9.	Istotne czynniki ryzyka i zagrożenia związane z otoczeniem grupy	132
10.	Istotne czynniki ryzyka i zagrożenia związane z grupą i jej działalnością	135
VIII.	Zaangażowanie społeczne i mecenat kulturalny Banku	140
1.	Społeczna odpowiedzialność biznesu (CSR)	140
2.	Mecenat kulturalny i sponsoring	145
IX.	Informacje inwestorskie	146
1.	Struktura akcjonariatu i notowania akcji Banku na GPW	146
2.	Dywidenda	148
3.	Rating	148
4.	Relacje inwestorskie w Banku	148
X.	Oświadczenie Banku Handlowego w Warszawie S.A. o stosowaniu w Banku zasad ładu korporacyjnego w 2017 roku	149
1.	Zasady ładu korporacyjnego, które stosuje Bank Handlowy w Warszawie S.A.	149
2.	Informacja o stosowaniu zasad ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych	150
3.	Opis głównych cech stosowanych w banku systemów kontroli wewnętrznej i zarządzania ryzykiem w odniesieniu do procesu sporządzania sprawozdań finansowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych	150
4.	Akcjonariusze posiadający znaczne pakiety akcji	151
5.	Posiadacze wszelkich papierów wartościowych, które dają specjalne uprawnienia kontrolne, wraz z opisem tych uprawnień	151
6.	Ograniczenia odnośnie do wykonywania prawa głosu	151
7.	Ograniczenia dotyczące przenoszenia prawa własności papierów wartościowych	151
8.	Zasady powoływania i odwoływania Członków Zarządu oraz zakres ich uprawnień	151
9.	Zmiany statutu Spółki	152
10.	Opis sposobu działania Walnego Zgromadzenia i jego zasadniczych uprawnień oraz praw akcjonariuszy i sposobu ich wykonywania	152

11.	Skład osobowy i zmiany w Zarządzie i Radzie Nadzorczej Banku w 2017 roku, opis działania Zarządu i Rady Nadzorczej oraz ich komitetów	155
12.	Dobre praktyki w Domu Maklerskim Banku Handlowego S.A. - Spółki z Grupy Kapitałowej Banku	162
13.	Polityka różnorodności	163
XI.	Inne informacje o władzach Banku Handlowego w Warszawie S.A. i zasady zarządzania	164
1.	Informacje dotyczące polityki w zakresie wynagrodzeń	164
2.	Wynagrodzenia i nagrody, łącznie z wynagrodzeniami z zysku, wypłacone osobom zarządzającym i nadzorującym	164
3.	Informacje o łącznej liczbie i wartości nominalnej akcji Banku oraz akcji i udziałów w jednostkach powiązanych Banku, będących w posiadaniu Członków Zarządu oraz Członków Rady Nadzorczej	167
4.	Informacje o wszelkich umowach zawartych między Bankiem a Członkami Zarządu, przewidujących rekompensatę w przypadku ich rezygnacji lub zwolnienia z zajmowanego stanowiska bez ważnej przyczyny lub gdy ich odwołanie lub zwolnienie następuje z powodu połączenia Banku przez przejęcie	168
5.	Zasady zarządzania	168
XII.	Umowy zawarte z podmiotem uprawnionym do badania i przeglądu sprawozdań finansowych	168
XIII.	Oświadczenia Zarządu Banku	169

I. Wstęp

1. Charakterystyka działalności Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Bank Handlowy w Warszawie S.A. jest uniwersalnym bankiem kredytowo-depozytowym, oferując bankowość instytucjonalną i inwestycyjną, detaliczną, oraz świadczy usługi z zakresu działalności maklerskiej.

W ramach segmentu Bankowości instytucjonalnej Citi Handlowy koncentruje się na utrzymywaniu wiodącej pozycji wśród banków obsługujących międzynarodowe korporacje oraz największe firmy krajowe. Przedsiębiorstwa z sektora MSP stanowią kolejną grupę klientów istotnych z punktu widzenia Grupy. Koncentracja na akwizycji nowych klientów przy jednoczesnym aktywnym pogłębianiu relacji z obecnymi klientami z wybranych branż, a także zapewnienie wsparcia dla klientów rozwijających działalność poza granicami kraju (inicjatywa Emerging Market Champions) stanowią klucz do dalszego budowania pozycji rynkowej Grupy. Grupa stawia sobie za cel pełnienie roli Strategicznego Partnera polskich przedsiębiorstw, aktywnie wspierającego ekspansję polskiego przemysłu. Wyraźnie widoczne jest to w zakresie oferty produktowej Banku, w której szczególnie ważne miejsce zajmują transakcje walutowe, a także produkty związane z finansowaniem i zabezpieczaniem handlu. Ponadto Bank dąży do utrzymania statusu jednego z najbezpieczniejszych miejsc przechowywania oszczędności klientów instytucjonalnych, dostarczającym wielu nowoczesnych i użytecznych rozwiązań w zakresie rachunków operacyjnych i zarządzania bieżącymi finansami przedsiębiorstw.

Stabilna pozycja kapitałowa Banku, oraz wyróżniająca go sieć powiązań międzynarodowych jest również doceniana przez klientów segmentu detalicznego. Bank wykorzystuje związaną z tym przewagę konkurencyjną do umacniania się na pozycji lidera w obszarze bankowości klientów zamożnych. W tym celu Bank nieustannie rozwija ofertę dla klientów Citigold oraz wdrożoną pod koniec 2015 roku unikalną na rynku ofertę dla najbardziej zamożnych klientów - Citigold Private Client. W segmencie detalicznym Bank koncentruje się na produktach inwestycyjnych i unikalnym sposobie wynagradzania klientów, którzy decydują się na skorzystanie z oferty Banku w zakresie produktów zarządzania majątkiem online. Międzynarodowe powiązania Banku umożliwiają wzbogacenie oferty dla klientów indywidualnych, dostarczając im unikalnych doświadczeń w obszarze bankowości globalnej.

Duże znaczenie dla Banku odgrywają także pozostali klienci indywidualni, zwłaszcza tzw. grupy klientów aspirujących, dla których Bank rozwija specjalną ofertę Citi Priority. Citi Handlowy udoskonala oferowane rozwiązania pakietowe, pogłębiające relacje depozytowe klientów z tego segmentu z Bankiem i jednocześnie zaspokajające ich potrzeby kredytowe.

Ponadto Citi Handlowy jest niekwestionowanym liderem na rynku kart kredytowych, oferując produkty z globalnej palety produktowej Citi, akceptowane na całym świecie i dostarczające wyjątkowych wartości dla klienta, np. w formie programów lojalnościowych. Bank stawia sobie za cel dalsze zwiększenie udziału w rynku niezabezpieczonych produktów kredytowych poprzez zaspokajanie potrzeb kredytowych coraz większej liczby klientów dzięki konkurencyjnej ofercie pożyczki gotówkowej czy produktów ratalnych, a także innowacyjnym, szybkim procesom.

Z kolei Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. jest jednym z najaktywniejszych uczestników polskiego rynku kapitałowego i zajmuje czołową pozycję pod względem udziału w obrotach Gieldy Papierów Wartościowych.

2. Historia Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Bank Handlowy w Warszawie S.A., założony w 1870 roku, jest najstarszym bankiem komercyjnym w Polsce i jednym z najstarszych, nieprzerwanie działających, banków w Europie. Przez ponad 147 lat istnienia stał się znaną marką.

Od 2001 roku Bank Handlowy jest częścią globalnej instytucji finansowej Citigroup i działa w Polsce pod marką Citi Handlowy.

Dzisiaj Bank Handlowy w Warszawie S.A. to jedna z największych instytucji finansowych w Polsce, oferująca pod marką Citi Handlowy bogaty i nowoczesny asortyment produktów i usług bankowości korporacyjnej, inwestycyjnej i detalicznej. Przynależność do Citi, wiodącej instytucji finansowej na świecie, zapewnia Klientom Banku Handlowego dostęp do usług finansowych w ponad 100 krajach.

Citigroup to wiodąca globalna firma świadcząca usługi finansowe. Obsługuje około 200 milionów klientów indywidualnych, korporacyjnych, rządowych i instytucjonalnych w ponad 100 krajach. Zapewnia bogaty wachlarz produktów i usług finansowych, takich jak: bankowość komercyjna i inwestycyjna, bankowość detaliczna, kredytowanie, ubezpieczenia, usługi na rynku papierów wartościowych i zarządzanie aktywami. Dodatkowe informacje można uzyskać na stronie internetowej www.citigroup.com

Historia Citi Handlowy:

1870	Bank Handlowy w Warszawie S.A. który dziś prowadzi działalność pod marką Citi Handlowy, został założony w 1870 roku przez grupę inwestorów pod przewodnictwem Leopolda Kronenberga. Jest najstarszym bankiem komercyjnym w Polsce i jednym z najstarszych, nieprzerwanie działających banków w Europie. Bank przetrwał dwie wojny światowe, nie przerywając swojej działalności.
1914	Przed wybuchem I wojny światowej Bank Handlowy był największym prywatnym bankiem na ziemiach polskich i jednym z nielicznych prowadzących obsługę finansową handlu z Rosją i Europą Zachodnią. Dla usprawnienia tej działalności latem 1871 roku Bank otworzył oddział (zwany biurem) w Sankt Petersburgu.
1945	Po 1945 roku Bank Handlowy został głównym polskim korespondentem banków zagranicznych, a w 1964 roku uzyskał oficjalnie monopol na obsługę transakcji polskiego handlu zagranicznego. Spowodowało to w konsekwencji zbudowanie największej sieci banków korespondentów, otwarcie oddziału w Londynie, przedstawicielstw zagranicznych w Nowym Jorku, Moskwie, Belgradzie, Rzymie i Berlinie oraz afiliacji w Wiedniu, Luksemburgu i Frankfurtach.
1989	Rok 1989, który był punktem zwrotnym w historii gospodarczej Polski, otworzył też nowy rozdział w historii Banku Handlowego. Bank utracił faktyczny monopol na dokonywanie rozliczeń zagranicznych, zyskał jednak większą swobodę działania w pełnym zakresie usług bankowych. Szybka rozbudowa sieci oddziałów oraz rozwinięcie nowych dziedzin usług finansowych pozwoliły na znaczący wzrost wolumenu operacji Banku w kraju i za granicą.
1991	Citi rozpoczął działalność w Polsce i otworzył swój oddział w Warszawie pod nazwą Citibank (Poland) S.A.
1997	W 1997 roku, po prawie 60 latach przerwy, Bank Handlowy powrócił na warszawską giełdę. Citibank wprowadził swoją pierwszą międzynarodową kartę kredytową w Polsce.

- 2000 W 2000 roku zarządy Banku Handlowego w Warszawie S.A. i Citibanku (Poland) S.A. podpisały umowę połączenia tych dwóch instytucji. W rocznicę 130-lecia działalności Bank otworzył nowy rozdział swojej historii, stając się częścią globalnej sieci Citigroup. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy zatwierdziło fuzję, która nastąpiła 1 marca 2001 roku.
- 2001 Fuzja nastąpiła po nabyciu przez Citibank Overseas Investment Corporation udziału większościowego w Banku Handlowym. Polegała na wniesieniu wszystkich aktywów Citibank (Poland) S.A. do Banku Handlowego w zamian za emisję akcji Banku Handlowego na rzecz akcjonariuszy Citibanku (Poland) S.A.
- 2003 W wyniku fuzji wprowadzono markę Citibank Handlowy, tym samym Bank Handlowy zachował swoją historyczną nazwę. Bank pozostał obecny na warszawskiej giełdzie.
- 2007 W 2007 roku zmieniono markę Banku na Citi Handlowy.
- 2010 W 2010 roku Bank otworzył w Łodzi nowe Centrum Badawczo-Rozwojowe Citi Handlowy.
- 2013 Citi Handlowy był pierwszym bankiem z regionu EMEA, który przekształcił obszar swojej dystrybucji detalicznej i wdrożył Smart Banking Ecosystem. Innowacyjne oddziały Smart są zakładane w miejscach często uczęszczanych przez klientów. Oddziały te są wyposażone w najnowsze technologie, dzięki którym klienci mogą korzystać z usług bankowych z wykorzystaniem najnowocześniejszych narzędzi bankowości mobilnej i internetowej.
- Obecnie Dzisiaj Citi jest obecny w Polsce za pośrednictwem Banku Handlowego w Warszawie S.A. i Citi Service Center Poland, zatrudniając w sumie ponad 7 700 osób. Bank Handlowy w Warszawie S.A. to jedna z największych instytucji finansowych w Polsce, oferująca pod marką Citi Handlowy bogaty i nowoczesny asortyment produktów i usług bankowości korporacyjnej, inwestycyjnej i detalicznej. Przynależność do Citi, wiodącej instytucji finansowej na świecie, zapewnia klientom Citi Handlowy dostęp do usług finansowych w ponad 160 krajach.

3. Najważniejsze wydarzenia w 2017 roku

Rok 2017 był rokiem wzrostu przychodów z działalności klientowskiej dzięki rosnącej transakcyjności z klientami i koncentracji Grupy w strategicznych obszarach wspartych przez poprawiającą się sytuację makroekonomiczną w Polsce i na świecie oraz pozytywnymi nastrojami panującymi na rynkach finansowych. Potwierdzeniem są następujące osiągnięcia i wydarzenia:

- Wzrost **przychodów z działalności klientowskiej** +8% r./r. wsparty rosnącymi wolumenami **kredytów detalicznych** +6% r./r. oraz dla klientów instytucjonalnych +5% r./r.
- Głównym czynnikiem **wzrostu** był **wynik z tytułu odsetek** z działalności klientowskiej +12% r./r., co przełożyło się na **wzrost marży odsetkowej** od aktywów pracujących do poziomu 2,9%.
- Konsekwentna **dyscyplina kosztowa** pomimo inwestycji w zaawansowane technologie oraz marketing zwiększające świadomość marki.
- Kontynuacja rozwoju i promowania **kanałów elektronicznych** wśród klientów detalicznych:
 - **udostępnienie nowej wersji platformy internetowej**
 - **Citibank Online** - platforma została zbudowana w technologii responsywnej, tzn. dostosowuje się do urządzenia, z którego korzysta klient, oraz zawiera szereg funkcjonalności takich jak: zarządzanie kartą kredytową i produktami ratalnymi, Nowy Panel Inwestycyjny umożliwiający monitorowanie obecnego stanu portfela inwestycyjnego i jego historii wraz z dostępem do kluczowych funkcji

związanych z oszczędzaniem i inwestowaniem, moduł zarządzania dokumentacją pozwalający na przesłanie korespondencji, zatwierdzania umów i pobierania zaświadczeń bez wychodzenia z domu;

- **Pozyskanie największej liczby nowych klientów poprzez akwizycję kart kredytowych** realizowaną poprzez kampanie internetowe; liczba sprzedanych kart wzrosła o 20% r./r. i łącznie stanowiła 40% całej sprzedaży w Banku;
- **Użytkownicy cyfrowi stanowią prawie 73% wszystkich klientów aktywnie transakcyjnie**, co stanowi wzrost o prawie 1 p.p. w porównaniu do 2016 roku.
- Lider w obszarze **Zarządzania Majątkiem** - wzrost sprzedaży produktów inwestycyjnych +44% r./r.
- Rozwój **bankowości relacyjnej** wśród klientów instytucjonalnych:
 - wzrost aktywów **klientów globalnych** +37% r./r.;
 - wzrost średniego **poziomu sald rachunków bieżących** o 16% r./r.;
 - zwiększenie poziomu aktywów o 18% r./r. w zakresie finansowania handlu (akredytywy, gwarancje, program finansowania dostawców);
 - czwarty rok z rzędu Citi Handlowy został wyróżniony **nagrodą za obsługę transakcyjną** nadawaną przez prestiżowy magazyn „Euromoney”.
- Wykorzystanie **globalnego doświadczenia i lokalnej unikalnej wiedzy**:
 - w realizacji lewarowanego finansowania transakcji M&A;
 - koncentracji na firmach działających na rynku eCommerce.
- Wiodąca pozycja w **obszarze rynków finansowych**:
 - silna pozycja Banku w wolumenie obrotów FX. 80% wszystkich transakcji odbywa się za pośrednictwem CitiFX Pulse;
 - pierwsze miejsce w prestiżowym rankingu Ministerstwa Finansów na pełnienie funkcji Dealera Skarbowych Papierów Wartościowych (siódmy raz z rzędu);
 - Bank utrzymał pozycję lidera w działalności powierniczej;
 - Dom Maklerski Citi Handlowy (dalej: DMBH) jednym z najlepszych na rynku kapitałowym pod względem udziału w obrotach akcjami na rynku wtórnym (udział 9,5%);
 - DMBH zanotował wzrost liczby rachunków inwestycyjnych o 10% r./r., który wynikał przede wszystkim z systematycznego wzrostu liczby zawieranych umów dla usług rynków zagranicznych realizowane na platformie CitiFX Stocks.
- **Bezpieczeństwo kapitałowe** Banku utrzymane na wysokim poziomie: wysoka jakość aktywów i kapitałów, współczynnik Tier 1 na poziomie 17,9%. Wskaźnik Tier 1 znajduje się o ok. 6,8 p.p. powyżej nowych minimalnych progów kapitałowych
- **Budowanie wartości dla akcjonariuszy** - bezpieczeństwo i stabilna pozycja Banku potwierdzone konsekwentną polityką dywidendy. Jednocześnie Bank utrzymał także notowanie w kolejnej edycji RESPECT Index, indeksu GPW, skupiającego najbardziej zaangażowane społecznie firmy. Citi Handlowy jest jednym z dwóch banków, które utrzymują się na liście od pierwszej edycji zestawienia.

4. Perspektywy rozwoju Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.

4.1 Ogólne cele rozwoju Grupy

Grupa koncentruje się na posiadanych przewagach konkurencyjnych. Jedną z takich przewag w segmencie detalicznym od lat są karty kredytowe oraz rozwiązania dla klientów zamożnych. Z kolei w segmencie instytucjonalnym Grupa wyróżnia się w obszarze obsługi firm globalnych oraz największych przedsiębiorstw krajowych. Ponadto grupa w sposób szczególny koncentruje się na produktach związanych z rynkiem wymiany walut, bankowością transakcyjną i powiernictwem papierów wartościowych.

Ogólne cele rozwoju Grupy zakładają kontynuację przyjętej strategii opartej na budowaniu swojej pozycji rynkowej wokół zidentyfikowanych powyżej strategicznych przewag. Wzrost w kolejnych kwartałach zostanie osiągnięty dzięki pogłębianiu relacji z obecnymi klientami, a także pozyskiwaniu nowych klientów dotychczas niezwiązanych z Bankiem. W Bankowości Detalicznej istotne w tym względzie będą stale rozwijane, zdalne kanały obsługi, zyskujące nowe funkcjonalności oraz lepszą jakość obsługi, a także nowoczesne placówki Smart i Smart Mini. Nowoczesne narzędzia cyfrowe zostaną wykorzystane w zakresie usług Zarządzania Majątkiem. W segmencie Bankowości Instytucjonalnej natomiast wzrost biznesowy zostanie osiągnięty dzięki zwiększonej koncentracji na firmach działających na rynku eCommerce, kompleksowej obsłudze globalnych firm w Polsce oraz wykorzystaniu zainteresowania funduszy Private Equity polskim rynkiem.

Struktura finansowania nadal oparta będzie o wysoki udział rachunków operacyjnych, a bezpieczeństwo i silna pozycja kapitałowa będą priorytetem w działalności skarbcowej.

Grupa przykłada także szczególną wagę do dalszego wzrostu wartości dla akcjonariuszy w oparciu o wzrost efektywności operacyjnej oraz wykorzystanie przewagi rynkowej wynikającej z silnej pozycji kapitałowej i wysokiej płynności.

4.2 Bankowość instytucjonalna

Grupa stawia sobie za zadanie rozwój akwizycji nowych klientów oraz pogłębianie dotychczasowych relacji, zwłaszcza z klientami planującymi rozszerzenie działalności na nowe rynki. Poprzez program Emerging Market Champions Bank pragnie zająć miejsce zaufanego partnera przedsiębiorstw i wspierać ich rozwój oraz ekspansję zagraniczną, a także utrzymać bliską współpracę w długim okresie. W tym celu Bank ciągle udoskonala ofertę produktów finansowania handlu i obsługę transakcji na rynku walutowym.

W najbliższym okresie istotne znaczenie dla rozwoju segmentu instytucjonalnego będzie mieć koncentracja na firmach działających na rynku eCommerce, szczególnie w zakresie automatyzacji zarządzania należnościami w sklepach internetowych, a także kompleksowa obsługa firm globalnych oraz wykorzystanie zainteresowania funduszy Private Equity polskim rynkiem.

Kluczem do sukcesu w segmencie Bankowości Instytucjonalnej jest nie tylko wysoka wiarygodność Banku potwierdzona ugruntowaną pozycją rynkową, dobrą pozycją kapitałową i bogatym doświadczeniem, ale także orientacja na innowacyjne rozwiązania i rozwój technologiczny oraz globalny charakter. W ten sposób Bank nie tylko utrzymuje wiodącą pozycję w strategicznych obszarach, ale jest w stanie rywalizować w zakresie najnowszych rozwiązań.

4.3 Działalność maklerska

Kluczowym czynnikiem, który ma przełożenie na wyniki osiągnięte przez DMBH, jest aktywność inwestycyjna ze strony inwestorów instytucjonalnych, która z kolei uzależniona jest od koniunktury na rynku oraz napływu środków. Z punktu widzenia działalności domu maklerskiego istotnym elementem wpływającym na rynek jest wdrożenie dyrektywy MiFID II. Ponadto planowane zmiany w systemie emerytalnym (zastąpienie II filara Pracowniczymi i Indywidualnymi Planami Kapitałowymi) również stanowią istotne źródło niepewności.

Nowe regulacje dotyczące ochrony interesu klientów firm inwestycyjnych i sposobu przetwarzania danych osobowych (MiFID II, RODO oraz inne podobne) są olbrzymim wyzwaniem, szczególnie organizacyjnym i technologicznym.

Równoległe do zmian regulacyjnych, na rynku krajowym rośnie również koncentracja. Największe biura należące do grup bankowych konkurują coraz bardziej agresywnie w relatywnie słabszym segmencie klientów instytucjonalnych, który historycz-

nie był głównym obszarem działalności DMBH. Wpływa to bardzo istotnie na presję cenową, która w obecnej sytuacji, tj. w świetle wejścia w życie nowych regulacji MiFID II, jest w sposób niewspółmierny do dotychczasowej praktyki dodatkowo podsycona przez konieczność wyodrębnienia opłat za sporządzanie analiz i doradztwo.

Dzięki swojej dotychczasowej pozycji rynkowej, zaawansowanej infrastrukturze i kompetencjom doświadczonego zespołu DMBH upatruje szansy na neutralizację prawdopodobnych negatywnych skutków implementacji nowych regulacji.

Spółka realizuje projekty technologiczne, których celem jest dalsza automatyzacja i usprawnianie procesów oraz rozwój w kierunku oferowania rozwiązań zapewniających efektywną kosztowo obsługę krajowych i międzynarodowych klientów instytucjonalnych, którzy są zainteresowani handlem algorytmicznym oraz realizacją transakcji typu *high volume*.

W obliczu zachodzących zmian na rynku usług maklerskich dla klientów instytucjonalnych szczególnie istotny jest dla Grupy rozwój segmentu klientów detalicznych, gdzie istnieje szansa na dalszą poprawę efektywności współpracy pomiędzy DMBH a Bankiem. Drugim istotnym obszarem jest działalność na rynku operacji kapitałowych, gdzie Grupa zamierza aktywnie uczestniczyć, kontynuując wieloletnią, bogatą w sukcesy, historię aktywności w tym zakresie.

4.4 Bankowość detaliczna

W 2018 roku Bank będzie konsekwentnie kontynuował realizację strategii w zakresie segmentacji klientów oraz modelu biznesowego. Bank zamierza rozwijać ofertę produktów i usług w taki sposób, aby dostarczać jak największą wartość i w jak największym stopniu zaspokajać potrzeby finansowe klientów z docelowych segmentów.

Jednym z celów strategicznych będzie dążenie do ugruntowania pozycji lidera w obszarze bankowości klientów zamożnych. W tym celu Bank będzie w dalszym ciągu rozwijał ofertę dla klientów Citigold oraz wdrożoną pod koniec 2015 roku unikalną na rynku ofertę dla najbardziej zamożnych klientów – Citigold Private Client (CPC). Bank planuje m.in. poszerzenie oferty produktów inwestycyjnych i ubezpieczeniowych oraz wyjątkowych przywilejów, a także wprowadzenie rozwiązań online umożliwiających klientom zarządzanie majątkiem w wygodny i bezpieczny sposób, bez względu na miejsce i czas. Dla tych grup klientów Bank będzie także kontynuował współpracę z innymi podmiotami Citi na świecie w celu dostarczania najwyższej jakości rozwiązań w obszarze bankowości globalnej.

Bank będzie także koncentrował się na pozyskiwaniu tzw. klientów aspirujących do zamożnych, rozwijając specjalnie dla nich ofertę Citi Priority. W trosce o oczekiwania tego segmentu klientów Bank będzie wdrażał rozwiązania pakietowe, pogłębiające ich relacje depozytowe z Bankiem i jednocześnie zaspokajające ich potrzeby kredytowe.

Bank będzie dążył do wzmocnienia pozycji lidera na rynku kart kredytowych, oferując produkty z globalnej palety produktowej Citi, akceptowane na całym świecie i oferujące wyjątkowe wartości dla klienta, np. w formie programów lojalnościowych. Istotnym celem będzie również zwiększenie udziału w rynku niezabezpieczonych produktów kredytowych poprzez zaspokajanie potrzeb kredytowych coraz większej liczby klientów dzięki konkurencyjnej ofercie pożyczki gotówkowej czy produktów ratalnych. Bank będzie stawiał także na strategiczny rozwój współpracy z partnerami zewnętrznymi, w szczególności w obszarze e-commerce, w celu uatrakcyjnienia oferty produktów bankowych.

Bank zamierza kontynuować realizację strategii w zakresie sieci oddziałów detalicznych, koncentrując obecnie swoich placówek w największych miastach Polski, tzw. G9. Dążąc do maksymalizacji skali obecności i rozpoznawalności, Bank będzie korzystał z mobilnego formatu Smart Mini i Smart Mobile w celu „podążania za klientem” i zwiększenia potencjału na pozyskanie nowych

klientów w atrakcyjnych i popularnych lokalizacjach.

Mając na uwadze potrzebę prostej i szybkiej obsługi swoich finansów przez klientów, strategicznym celem Banku na 2018 rok będzie także dalszy rozwój wachlarza funkcjonalności w ramach platformy bankowości internetowej oraz mobilnej, a także edukacja klientów w zakresie wykorzystania bankowości online jako głównego kanału obsługi. Bank będzie także kontynuował automatyzację operacji bankowych, mając na celu optymalizację kosztów oraz poprawę doświadczeń klientów dzięki skróceniu i uproszczeniu procesów (np. natychmiastowa decyzja kredytowa).

Dużym wyzwaniem i strategicznym celem Banku w 2018 roku będzie przygotowanie prawne i biznesowe na wdrażane zmiany regulacyjne w celu zapewnienia zgodności oraz wykorzystania potencjalnych korzyści wynikających z takich regulacji jak MiFID II, PSD2 i RODO.

5. Nagrody i wyróżnienia

W 2017 roku Bank, DMBH i Fundację Kronenberga przy Citi Handlowy uhonorowano prestiżowymi tytułami i nagrodami:

- Dom Maklerski Citi Handlowy numerem jeden w prestiżowym, globalnym rankingu przygotowywanym przez **Insitutional Investor Magazine**. O opinię na temat działalności analitycznej brokerów, jak co roku, magazyn zapytał międzynarodowych inwestorów instytucjonalnych. W efekcie, głosami klientów domów maklerskich, zespół analiz Domu Maklerskiego w kategorii CE3 (Polska, Węgry, Czechy) uplasował się na pierwszej pozycji. W kategorii specjalistycznej - sektor energetyczny - zajął z kolei miejsce drugie.
- Podczas gali podsumowania roku organizowanym przez **Giełdę Papierów Wartościowych** Citi Handlowy został wyróżniony nagrodami w kategorii „Pierwszego w historii rynku operatora konta dla globalnego uczestnika KDPW” oraz „Lidera market makingu na Treasury BondSpot Poland”. Otrzymał także nagrodę specjalną za szczególne wspieranie rozwoju rynku Treasury BondSpot Poland w 2016 roku. Dom Maklerski Citi Handlowy po raz dziewiąty z rzędu odebrał nagrodę za **najwyższy udział w obrotach akcjami na Rynku Głównym**.
- Bank po raz siódmy z rzędu wygrał konkurs Ministerstwa Finansów na pełnienie **funkcji Dealera Skarbowych Papierów Wartościowych (DSPW)**.
- Czwarty rok z rzędu prestiżowy magazyn „Euromoney” uznał **obsługę transakcyjną Banku Citi Handlowy za najlepszą w Polsce**. Wyróżnienie to przyznawane jest w oparciu o oceny klientów, którzy kolejny raz wskazali lidera w branży finansowej.
- Citi Handlowy po raz jedenasty znalazł się w zestawieniu **RESPECT Index**, pierwszym w Europie Środkowo-Wschodniej indeksie spółek odpowiedzialnych, zainicjowanym przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie. Bank jest jedną z nielicznych spółek giełdowych nagradzanych w ten sposób nieprzerwanie od momentu powstania Indeksu w 2009 roku. Ocenianym obszarem są tu działania w obszarze zrównoważonego rozwoju wpisane w długofalowe strategie biznesowe.
- Citi Handlowy został wyróżniony tytułem **„Etycznej Firmy” Pulsu Biznesu**. W 3. edycji konkursu biznesowego dziennika wyłoniono 15 firm o najwyższych standardach etycznych, prowadzących kompleksowe, systemowe działania na rzecz budowy i wzmocnienia kultury organizacyjnej opartej o wartości i wykazujących na tym polu największą aktywność na tle innych przedsiębiorstw w Polsce.
- W tegorocznej, **15. edycji raportu Forum Odpowiedzialnego Biznesu znalazło się 20 inicjatyw CSR Citi w Polsce**. Publikacja „Odpowiedzialny Biznes w Polsce. Dobre Praktyki” stanowi jedyne tego typu opracowanie, podsumowujące najważniejsze inicjatywy z zakresu CSR w Polsce. Wśród praktyk długoletnich uwzględniono m.in. takie inicjatywy jak: Program Wolontariatu Pracowniczego Citi, badanie „Postawy Polaków wobec finansów”, Nagroda im. prof. Aleksandra Gieyszтора. Dobrą praktyką debiutującą na łamach raportu jest ArtSherlock, aplikacja rewolucjonizująca identyfikację dzieł sztuki pochodzących z grabieży wojennych.
- Bank Citi Handlowy otrzymał tytuł **„Dobroczyńcy Roku”** w dwóch kategoriach „Nowe technologie w społecznym zaangażowaniu” oraz „Wolontariat pracowniczy”. W pierwszej nagroda została przyznana aplikacji ArtSherlock, która powstała w partnerskiej współpracy Fundacji Communi Hereditate, Fundacji Kronenberga przy Citi Handlowy i Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Program Wolontariatu Pracowniczego w Citi, koordynowany przez Fundację Kronenberga przy Citi Handlowy, który działa od 2005 roku został ogłoszony najlepszym tego typu programem.
- W **Rankingu Odpowiedzialnych Firm 2017** organizowanym przez Gazetę Prawną Citi Handlowy uzyskał poziom kryształowy, który skupia dojrzałe, aktywne firmy w zakresie CSR.
- Citi Handlowy został **laureatem Białego Listka Polityki**. Otrzymują go firmy, które deklarują wdrażanie wszystkich najistotniejszych kategorii zarządczych rekomendowanych przez normę ISO 26000 oraz ciągle doskonalą swoje działania w tym zakresie na rzecz efektywnego zarządzania wpływem swojej firmy.
- **Karta kredytowa Citi Simplicity po raz drugi z rzędu otrzymała nagrodę Złotego Bankiera** w kategorii produktowej: „najlepsza karta kredytowa”. W 8. edycji rankingu przygotowanego przez Bankier.pl i „Puls Biznesu” Citi Handlowy został także wyróżniony za najlepsze praktyki w kategorii bezpieczeństwa. Na podium Bank znalazł się także w kategorii kredytów hipotecznych.
- Departament Telefonicznej Obsługi Klienta Citi Handlowy po raz czwarty (a trzeci raz z rzędu) otrzymał nagrodę w ramach rocznego konkursu **„2016 Global Contact Center Top Performing Markets Award Program”**.

II. Gospodarka polska w 2017 roku

1. Główne tendencje makroekonomiczne

Otoczenie zewnętrzne

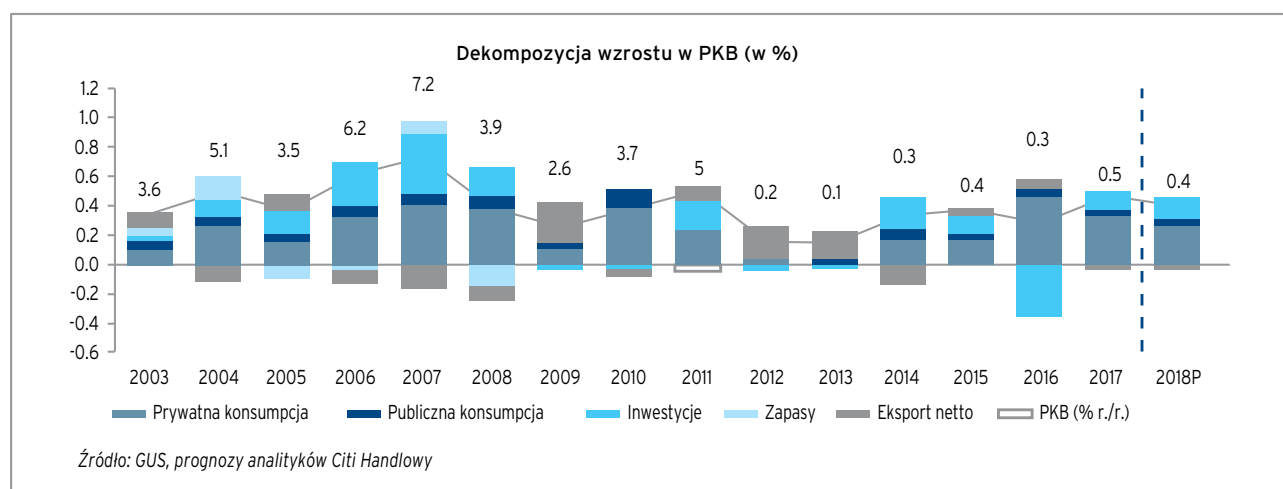
Rok 2017 przebiegał pod znakiem poprawy perspektyw makroekonomicznych dla głównych gospodarek, w tym szczególnie strefy euro i Stanów Zjednoczonych. Ubiegły rok był pierwszym od ponad 4 lat okresem, kiedy prognozy wzrostu gospodarczego były rewidowane w górę zamiast w dół. W rezultacie globalny wzrost PKB był zbliżony do 3,2% wobec 2,6% w 2016 roku przy przyspieszeniu wzrostu w strefie euro do ok. 2,3% z 1,7% i USA do 2,3% z 1,6%. Poprawie sytuacji gospodarczej towarzyszyła zmiana retoryki głównych banków centralnych w kierunku zacieśniania polityki pieniężnej. Amerykański bank centralny kontynuował proces podwyżek stóp procentowych, a Europejski Bank Centralny zasygnalizował stopniowe wygaszanie programu skupu aktywów w 2018 roku. Wybory parlamentarne we Francji i Niemczech zakończyły się zwycięstwem partii proeuropejskich, co miało pozytywny wpływ na apetyt na ryzyko. Z kolei amerykański Kongres przyjął ustawę obniżającą podatki w perspektywie kolejnych lat o ok. 1,5 biliona \$, co będzie miało pozytywny wpływ na perspektywy wzrostu USA, a także globalnego wzrostu w kolejnych latach. optymizm dotyczący aktywności gospodarczej przełożył się na wzrosty indeksów akcyjnych zarówno w Europie, jak i USA, gdzie osiągnęły one historyczne szczyty. Ponadto wzrosły także rentowności obligacji skarbowych zarówno w Stanach Zjednoczonych, jak i w Niemczech. W 2018 roku spodziewamy się kontynuacji pozytywnych tendencji i przyspieszenia wzrostu światowego do 3,4%, dalszego zacieśniania polityki pieniężnej przez Fed oraz końca programu skupu aktywów w strefie euro przy sygnalizacji, że pierwsze podwyżki stóp EBC nastąpią w roku 2019.

Produkt Krajowy Brutto

Według danych przygotowanych przez Główny Urząd Statystyczny Produkt Krajowy Brutto wzrósł w 2017 roku o 4,6% r./r. z 2,9% r./r. w 2016 roku. Wzrost gospodarczy zaskakiwał pozytywnie przez cały rok i wyniósł średnio ok. 4% w I połowie roku oraz przyspieszył aż do 4,9% w III kwartale, osiągając najwyższe tempo wzrostu od 2011 roku. Głównym motorem wzrostu był popyt krajowy przy dalszym umocnieniu konsumpcji oraz odrobinie inwestycji. Konsumpcja gospodarstw domowych przyspieszyła w 2017 roku do 4,8% r./r. z 3,9% na koniec 2016 roku, na co wpływ miała z jednej strony kontynuacja poprawy sytuacji na rynku pracy, a z drugiej wciąż pozytywny wkład transferu środków z budżetu centralnego do gospodarstw domowych. Tymczasem inwestycje wzrosły w całym 2017 roku o 5,2% r./r., po spadkach o 7,9% r./r. w 2016 roku. Przyczynił się do tego m.in. większy napływ środków unijnych.

Handel zagraniczny miał niewielki negatywny wpływ na PKB, choć miało to miejsce przy przyspieszeniu wzrostu obrotów handlowych oraz wzrostu gospodarczego u głównych partnerów handlowych. Na taki wynik wpływ miało większe ożywienie importu niż eksportu, co jest spójne z przyspieszeniem popytu krajowego. Polska gospodarka wciąż korzystała z bardzo niskich cen ropy naftowej na światowych rynkach. Wsparciem dla eksportu pozostał natomiast stosunkowo słaby złoty.

W 2018 roku oczekujemy niewielkiego osłabienia wzrostu gospodarczego do ok. 4%, na co złożą się spowolnienie konsumpcji prywatnej, częściowo rekompensowane przyspieszeniem inwestycji. Naszym zdaniem na konsumpcję będzie pozytywnie wpływać dalsza poprawa na rynku pracy, jednak zmniejszy się pozytywny wkład związany z transferami dla gospodarstw domowych. Z kolei inwestycje mają szansę rosnąć w szybszym tempie dzięki dalszemu wzrostowi napływu środków unijnych.

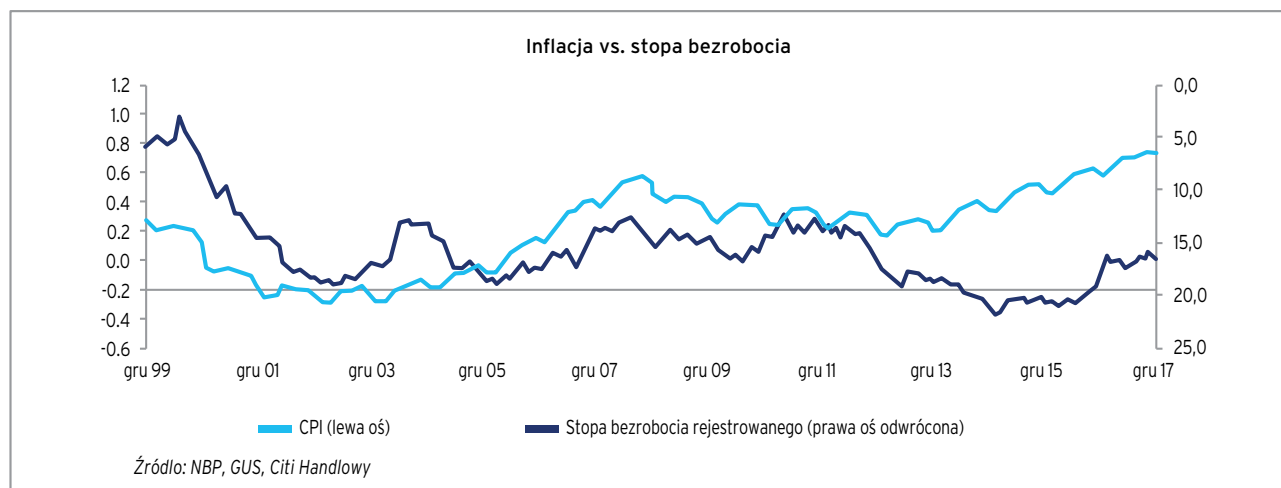

Rynek pracy

Sytuacja na rynku pracy uległa dalszej poprawie, a stopa bezrobocia obniżyła się na koniec 2017 roku do 6,6% z 8,3% na koniec 2016 roku. Popyt na pracę pozostał solidny i liczba nowych ofert pracy przypadająca na jednego bezrobotnego wzrosła do rekordowo wysokich poziomów. W rezultacie doszło do przyspieszenia nominalnego wzrostu płac do 5,6% r./r. z 4,1% r./r. w 2016 roku oraz przyspieszenia wzrostu zatrudnienia do 4,5% z 2,9%. W 2018 roku spodziewamy się, że przy wciąż wysokim wzroście gospodarczym dojdzie do dalszego spadku stopy bezrobocia, co w obliczu wyraźnych trudności przedsiębiorstw ze znalezieniem wykwalifikowanych pracowników oraz wzrostem inflacji przyczyni się do nasilenia i materializacji presji płacowej. Sądymy, że wzrost płac przyspieszy w tym roku do ponad 7%, a w niektórych branżach przekroczy średnio 10%.

Inflacja

Ceny towarów i usług konsumpcyjnych w 2017 roku wzrosły przeciętnie o 2%, wobec spadku o 0,6% r./r. w 2016 roku. Do wzrostu inflacji przyczyniły się większe wzrosty cen żywności oraz podwyżki w kategorii transport. Poza tym wzrosła także inflacja netto, tj. inflacja po eliminacji cen żywności, paliw i energii, do 0,8% z -0,3% w 2016 roku. Inflacja osiągnęła cel inflacyjny w listopadzie 2017 roku po raz pierwszy od końca 2012 roku. Mimo silnego wzrostu gospodarczego i wzrostu cen Rada Polityki Pieniężnej zdecydowała się utrzymać stopę referencyjną na historycznie niskim poziomie 1,50%. Tym samym w ujęciu realnym stopy procentowe spadły poniżej zera. Ponadto w swoich ostatnich wypowiedziach przedstawiciele RPP sygnalizują, że stopy procentowe mogą także pozostać bez zmian w 2018 roku. Naszym zdaniem Rada Polityki Pieniężnej podwyższy stopy o 50-75 punktów bazowych w 2019 roku.

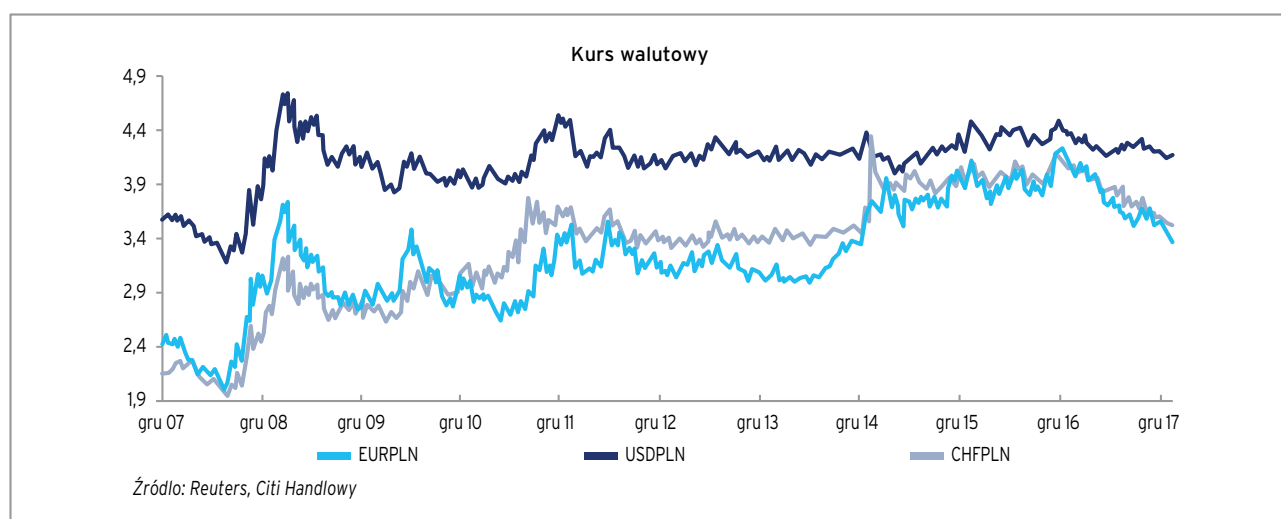

2. Rynek pieniężny i walutowy

W 2017 roku złoty umocnił się o ok. 5,2% wobec euro i ok. 16,8% wobec dolara. Złoty był jedną na najlepiej zachowujących się walut gospodarek wschodzących wobec euro. W ciągu roku obserwowano stopniowe osłabienie dolara wobec euro, co wynikało częściowo ze zmniejszania się różnicy tempa wzrostu gospodarczego między strefą euro i Stanami Zjednoczonymi, zapowiedzi stopniowego wycofywania się programu skupu aktywów przez EBC oraz utrzymującej się nadwyżki z obrotach bieżących w strefie euro oraz deficytu handlowego w USA. Zmienność kursu złotego obniżyła się przy tym w pobliżu historycznie niskich poziomów. Wyniki wyborów we Francji i w Niemczech były stosunkowo pozytywne dla apetytu na ryzyko. W rezultacie tych zmian w ciągu

roku kurs EUR/PLN obniżył się do 4,18 z 4,40, kurs USD/PLN spadł do 3,48 z 4,18, a kurs CHF/PLN obniżył się do 3,57 z 4,11.

Stawki rynku pieniężnego pozostawały stosunkowo stabilne w trakcie 2017 roku. Stopa WIBOR 3M wyniosła na koniec roku 1,72% wobec 1,73% na koniec 2016 roku. Mimo niewielkiego wzrostu stóp swap rentowności obligacji obniżyły się w ciągu roku o ok. 20-30 punktów bazowych, co w dużej mierze wynikało z obniżenia spreadów kredytowych. Przyczyniła się do tego znacznie mniejsza od oczekiwań podaż obligacji skarbowych dzięki wyraźnie niższemu deficytowi budżetowemu. W rezultacie na koniec roku 2-letnie rentowności obniżyły się do 1,71% z 2,04% na koniec 2016 roku, podczas gdy rentowności 10-letnich obligacji spadły do poziomu 3,30% z 3,63%.

3. Rynek kapitałowy

Pozytywne nastroje na globalnych rynkach finansowych, zapoczątkowane po wyborach prezydenckich w USA w IV kwartale 2016 roku, również znalazły swoje odzwierciedlenie w wyższych kursach akcji spółek notowanych na GPW w 2017 roku. Dodatkowo koniunkturze na krajowym rynku akcji sprzyjały solidne dane z gospodarki oraz poprawiające się wyniki (w szczególności dla spółek o największej kapitalizacji). Nie bez znaczenia były także rosnące ceny surowców, które przekładały się na pozytywny sentyment do spółek z branży górniczej, paliwowej oraz chemicznej.

W minionych 12 miesiącach wszystkie główne indeksy odnotowały dodatnie stopy zwrotu, przy czym najszerzy indeks rynku WIG zwiększył o 23,2%, osiągając poziom 63 745 pkt (6% poniżej rekordu z 2007 roku). W tym samym czasie najbardziej dynamiczne wzrosty objęły spółki o największej kapitalizacji, dla których indeks WIG20 poprawił swoje notowania o 26,4% r./r. (bez

uwzględnienia dywidend). Indeks średnich spółek mWIG40 zyskał na wartości 15% r./r.. Brak napływów do krajowych funduszy akcji oraz pogarszające się wyniki (m.in. ze względu na presję na wynagrodzenia) przełożyły się na wyraźnie niższe tempo wzrostu kursów akcji spółek o małej kapitalizacji, indeks obejmujący podmioty z tego segmentu - sWIG80 zyskał zaledwie 2,4% r./r. Wśród subindeksów sektorowych uwagę zwracają poprawiające się notowania banków (+35,4% r./r.) oraz spółek surowcowych (w porównaniu z końcem 2016 roku WIG-Paliwa zyskał 26% r./r., zaś WIG-Górnictwo 25% r./r.). Z drugiej strony subindeksy spółek z sektorów: spożywczego (-12,7% r./r.), informatycznego (-5,3% r./r.) oraz budowlanego (-1,3% r./r.) straciły na wartości.

W 2017 roku, po raz pierwszy od 2003, zmniejszyła się liczba spółek notowanych na głównym parkiecie GPW. W ostatnich 12 miesiącach wycofane zostały z obrotu akcje 20 spółek (najwięcej w historii), a liczba debiutów wyniosła 15 (w tym

7 w ramach przenosin z New Connect) i była najniższa od 2009 roku. Łączna wartość pierwotnych ofert publicznych przekroczyła 7,5 mld zł (z czego 80% przypadło na dwa podmioty: Dino Polska oraz Play Communications), osiągając najwyższy poziom od 2011

roku. Na koniec grudnia przedmiotem obrotu na GPW były akcje 482 podmiotów (w tym 50 zagranicznych) o łącznej kapitalizacji 1 419 mld zł (wzrost o 27% r./r.).

Indeksy rynku akcji według stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku

Indeks	2017 r.	Zmiana (%)	2016 r.	Zmiana (%)	2015 r.
WIG	63 745,30	23,2%	51 754,03	11,4%	46 467,38
WIG-PL	65 263,00	24,1%	52 583,91	10,9%	47 412,44
WIG-div	1 213,88	16,8%	1 039,29	8,4%	958,66
WIG20	2 461,21	26,4%	1 947,92	4,8%	1 859,15
WIG20TR	4 261,88	29,3%	3 296,32	7,9%	3 054,29
WIG30	2 825,27	25,9%	2 243,30	8,1%	2 075,51
mWIG40	4 847,27	15,0%	4 215,54	18,2%	3 567,05
sWIG80	14 595,76	2,4%	14 259,47	7,9%	13 211,23
Subindeksy sektorowe					
WIG-Banki	8 481,97	35,4%	6 263,33	2,9%	6 086,60
WIG-Budownictwo	2 819,16	(1,3%)	2 857,41	(2,4%)	2 926,28
WIG-Chemia	15 297,93	11,2%	13 755,90	(16,4%)	16 458,51
WIG-Deweloperzy	2 990,57	17,2%	1 829,06	(12,9%)	2 928,40
WIG-Energia	4 394,93	25,0%	2 551,21	79,7%	1 956,85
WIG-Informatyka	2 041,80	(5,3%)	2 155,40	33,7%	1 611,73
WIG-Media	4 791,34	5,0%	4 561,93	15,7%	3 942,07
WIG-Paliwa	2 198,05	20,2%	5 668,84	20,9%	1 513,35
WIG-Spożywczy	7 140,43	26,0%	4 154,32	26,9%	4 468,32
WIG-Surowce	3 627,59	(12,7%)	3 516,44	21,4%	3 420,99
WIG-Telekomunikacja	745,44	2,1%	730,02	(9,6%)	807,99

Źródło: GPW, Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. („DMBH”)

Wartość obrotu akcjami i obligacjami oraz wolumeny obrotów instrumentami pochodnymi na GPW na dzień 31 grudnia 2017 roku

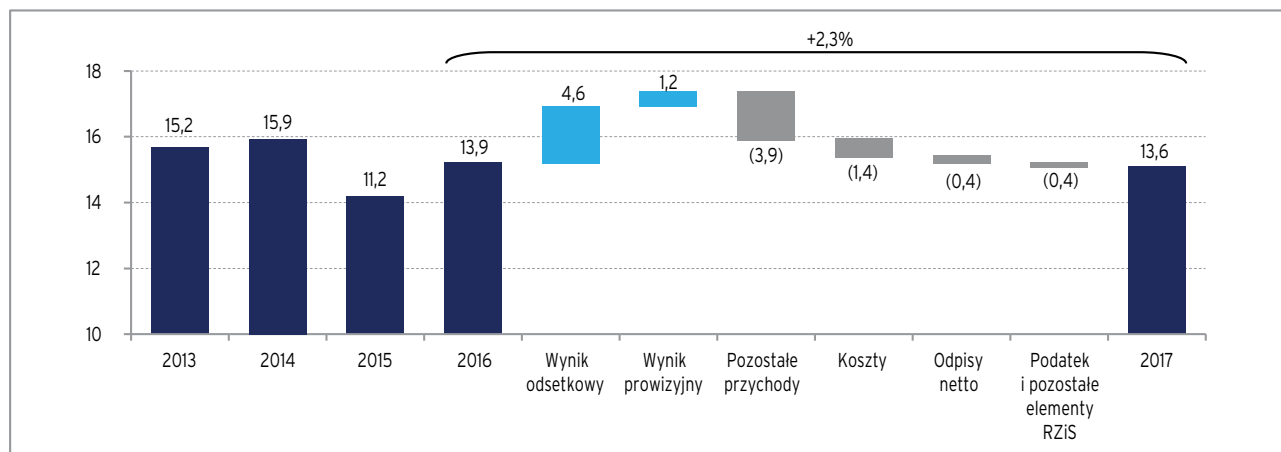
Indeks	2017 r.	Zmiana (%)	2016 r.	Zmiana (%)	2015 r.
Akcje (mln zł)*	521 957	29,0%	405 585	(10,2%)	450 574
Obligacje (mln zł)	2 893	1,5%	2 851	57,7%	1 808
Kontrakty terminowe (tys. szt.)	14 637	(3,7%)	15 195	(2,2%)	15 534
Opcje (tys. szt.)	609	(19,3%)	754	(13,9%)	876

Źródło: GPW, Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. („DMBH”).

* Dane bez wahań.

4. Sektor bankowy

Wynik netto sektora bankowego (mld zł)

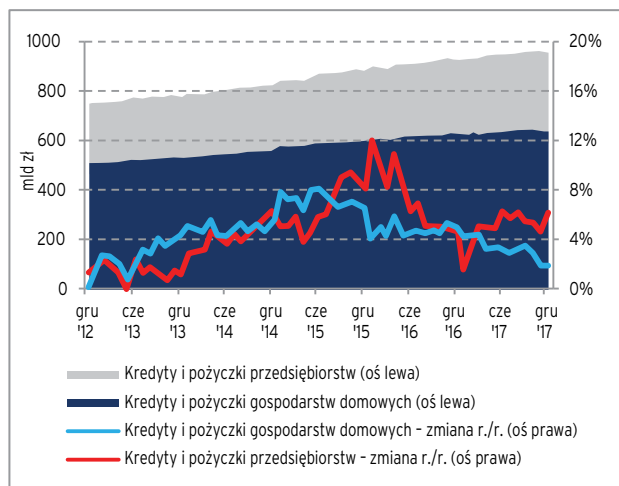

Źródło: KNF, obliczenia własne

Wynik finansowy

Zgodnie z danymi podanymi przez KNF zysk netto sektora bankowego w 2017 roku spadł w stosunku do ubiegłego roku o -2,3% (314 mln zł), osiągając poziom 13,6 mld zł. Pomimo spadku wyniku netto odnotowano poprawę wyniku odsetkowego banków (+12,1% r./r., 4,6 mld zł) osiągniętego poprzez wzrost wolumenów kredytowych oraz obniżenie kosztu finansowania. Istotnie wzrósł także wynik prowizyjny (+9,1% r./r., 1,2 mld zł). Negatywny wpływ na całkowite przychody banków miały pozostałe przychody, niższe od zeszłorocznych aż o -34,1% (3,9 mld zł), co wynika w głównej mierze z braku zdarzeń o charakterze jednorazowym. Na wyniki w 2016 roku istotny wpływ miała transakcja sprzedaży Visa Europe do Visa International, która przyniosła ponad 2 mld dodatkowych przychodów w II kwartale 2016 roku. Pomimo to całkowite przychody sektora bankowego wzrosły o 1,9 mld zł do poziomu 63,8 mld zł. Wśród pozostałych czynników, które wpłynęły negatywnie na zysk netto wypracowany w sektorze bankowym, największą rolę odegrał wzrost kosztów o 4,0% r./r. (1,4 mld zł), na który złożyła się zarówno wyższa amortyzacja, wyższe koszty administracyjne, jak i istotny wzrost podatku bankowego (+23,8% r./r., 834 mln zł). Wzrost kwoty zapłaconego podatku bankowego wynikał m.in. z faktu, iż w 2017 roku był on naliczany przez 12 miesięcy, a nie 11, jak to miało miejsce w 2016 roku. Także odpisy z tytułu utraty wartości aktywów odcisnęły się negatywnie na wyniku netto, rosnąc o 4,5% r./r. (414 mln zł). Sektor bankowy zapłacił w 2017 roku o 570 mln zł (+13,6% r./r.) większą kwotę z tytułu podatku dochodowego, niż miało to miejsce rok wcześniej. Równoczesny wzrost przychodów i kosztów ponoszonych przez banki nie spowodował dużych zmian w efektywności sektora bankowego. Wskaźnik kosztów do dochodów pozostał na poziomie 56% (-0,5 p.p. r./r.). Jednocześnie odnotowano istotną poprawę jakości portfela kredytowego mierzoną wskaźnikiem NPL (o -0,3 p.p. r./r. do poziomu 5,9%). Najistotniejszą poprawę jakości zanotowano dla portfela kredytów korporacyjnych, dla których wskaźnik kredytów zagrożonych utratą wartości (NPL) obniżył się w ciągu roku o -1,0 p.p. do poziomu 8,2%. Popieszenie wskaźnika dokonało się zarówno w obszarze kredytów udzielonych dużym przedsiębiorstwom (-1,1 p.p. r./r. do poziomu 5,8%), jak i kredytów dla przedsiębiorstw małych i średnich (-1,0 p.p. r./r. do poziomu 10,0%). W przypadku portfela kredytów udzielonych gospodarstwom domowym wskaźnik NPL pozostał na dotychczasowym poziomie 6,1%. Poprawę odnotowano w obszarze kredytów konsumpcyjnych (-0,4 p.p. do poziomu 11,5%), podczas gdy wskaźnik dla kredytów hipotecznych, które stanowią znacznie większą część portfela kredytów detalicznych, spadł jedynie o -0,1 p.p. r./r. do poziomu 2,8%.

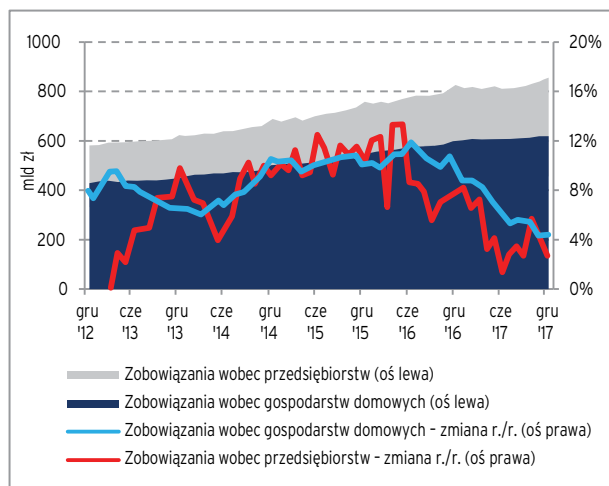
Kredyty i pożyczki udzielone przedsiębiorstwom oraz gospodarstwom domowym

Źródło: NBP, obliczenia własne

W 2017 roku dynamika kredytów sektora niefinansowego spowolniła z 5,1% r./r. (52 mld zł) na koniec grudnia 2016 roku do poziomu 3,2% r./r. (35 mld zł). Doszło do tego pomimo dość znaczącego przyspieszenia dynamiki kredytów udzielonych przedsiębiorstwom (+6,1% r./r., 19 mld zł), których wolumen osiągnął poziom 325 mld zł na koniec 2017 roku. Biorąc pod uwagę przeznaczenie kredytów zaciąganych przez przedsiębiorstwa, najwyższą dynamikę odnotowano dla kredytów inwestycyjnych (+10,9% r./r.). Nieco wolniej rosła wartość udzielonych kredytów o charakterze bieżącym (+7,3% r./r.), podczas gdy kredyty na nieruchomości pozostały na poziomie zbliżonym do zeszłorocznego (+1,6% r./r.). Pod względem pierwotnego terminu realizacji najwyższą dynamikę miały kredyty o średnim terminie zapadalności, udzielone na okres od roku do 5 lat (+14,4% r./r.). Znacznie wolniej wzrastał wolumen kredytów długookresowych, których wartość na koniec 2017 r. wzrosła o 5,1% r./r., natomiast kredyty krótkoterminowe (do 1 roku) odnotowały niewielką korektę wolumenu o -0,3% r./r. Zdecydowanie osłabła dynamika kredytów udzielonych gospodarstwom domowym. W tej kategorii odnotowano spowolnienie wzrostu wolumenów aż do poziomu 1,9% r./r. (wzrost o 13 mld zł do poziomu 661 mld zł). Najszybciej rosły kredyty o charakterze bieżącym dla przedsiębiorców i rolników indywidualnych (+13,0% r./r.). Wciąż szybko rosły też kredyty konsumpcyjne (+6,9% r./r., 10,8 mld zł, do poziomu 168 mld zł). Wartość kredytów na nieruchomości zaciągniętych przez gospodarstwa domowe osiągnęła na koniec 2017 roku 405 mld zł, tj. o -0,1% (419 mln zł) mniej niż na koniec 2016 roku. Było to efektem znacznego umocnienia złotego wobec głównych walut obcych w ciągu minionego roku. Potwierdza to drastyczny spadek wolumenu kredytów na nieruchomości wyrażonych w walutach innych niż złoty (-18,9% r./r., -30,7 mld zł). Z kolei rynek złotych kredytów na nieruchomości odnotował istotny wzrost o 12,5% r./r. (30,3 mld zł).

Depozyty przedsiębiorstw i gospodarstw domowych

Źródło: NBP, obliczenia własne

W 2017 roku sektor bankowy odnotował jedynie nieznaczny wzrost depozytów przedsiębiorstw (o 2,4% r./r., 6,4 mld zł, do poziomu 276 mld zł). Wzrost ten dokonał się głównie za sprawą utrzymującej się na wysokim poziomie dynamiki depozytów bieżących (wzrost o 10,2% r./r. do poziomu 187 mld zł), natomiast depozyty terminowe uległy spadkowi aż o -11,0% r./r. (spadek wolumenu do poziomu zaledwie 89 mld zł). Podobne tendencje widoczne były w segmencie gospodarstw domowych. Saldo depozytów od tej kategorii klientów wzrosło o 4,2% r./r. (30,2 mld zł, do poziomu 744 mld zł). Podobnie jak w przypadku depozytów od przedsiębiorstw za wzrost odpowiedzialne były depozyty bieżące (wzrost o 12,8% r./r., 51,2 mld zł, do poziomu 451 mld zł), podczas

gdy wolumen depozytów terminowych obniżył się o -6,7% r./r. (21 mld zł) tj. do poziomu 293 mld zł.

Większość prognoz wskazuje na utrzymanie się zbliżonych warunków rynkowych również w 2018 roku. Stopy procentowe prawdopodobnie pozostaną bez zmian przynajmniej przez większą część roku, banki będą musiały też dalej ponosić zwiększone obciążenia z tytułu podatku bankowego i opłat na BFG. Jednocześnie większość banków dostosowała już swoją strukturę aktywów do panujących warunków, co odzwierciedla się w wyższych przychodach odsetkowych i niższych kosztach odsetkowych. W dalszym ciągu uwaga banków skupiać się będzie na produktach wysokomarżowych.

Aprecjacja złotego względem franka szwajcarskiego w dużym stopniu zmniejszyła ryzyko, jakim dla banków były kredyty hipoteczne w walutach obcych. W obecnej sytuacji prawdopodobieństwo wprowadzenie kosztownych dla sektora rozwiązań systemowych w tej kwestii wydaje się bardzo niskie. Utrzymuje się natomiast wysokie ryzyko związane ze słabą kondycją finansową wielu instytucji z sektora SKOK, których ewentualny upadek może wygenerować dotkliwe obciążenia dla sektora bankowego.

Z kolei wysoki wzrost gospodarczy, wysoka dynamika konsumpcji prywatnej i odbicie po stronie nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw stwarza szereg możliwości rozwoju dla banków. Przynajmniej w krótkim okresie wydaje się że pozytywne dane makroekonomiczne będą pozytywnie oddziaływać zarówno na dynamikę akcji kredytowej jak i jakość portfela.

W trakcie kilku ostatnich lat wyraźnie widoczna była wzmożona aktywność w obszarze fuzji i przejęć w sektorze finansowym. Konsolidacja instytucji bankowych znacząco zmieniła strukturę sektora, pozostawiając jak się wydaje już jedynie bardzo ograniczoną przestrzeń do dalszych zmian właścicielskich. W związku z tym w 2018 roku oczekuje się spadku liczby tego rodzaju zdarzeń.

5. Tendencje w gospodarce polskiej i światowej w 2018 roku

Wraz z trwającym globalnym ożywieniem gospodarczym tempo zacieśniania polityki monetarnej przez główne banki centralne na świecie, w tym tempo podwyżek stóp procentowych, może mieć istotny wpływ na skalę napływu kapitału na rynki wschodzące. W przypadku szybszych od przewidywanych podwyżek stóp procentowych w Stanach Zjednoczonych oraz strefie euro wzrosłoby ryzyko odpływu zagranicznych inwestorów z krajowego rynku. Mogłoby to doprowadzić do osłabienia złotego oraz wyższych rentowności obligacji skarbowych.

Narastające napięcia geopolityczne mogą prowadzić do zwiększonej zmienności na rynkach finansowych. Ewentualne nasilenie napięć na Bliskim Wschodzie, Ukrainie lub wybuch konfliktu między Koreą Północną i Stanami Zjednoczonymi może przyczynić się do wzrostu premii za ryzyko w wycenach aktywów rynków wschodzących, w tym również złotego. Ponadto niepewność geopolityczna mogłaby przyczynić się również do ograniczenia napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych do kraju, obniżając tym samym dynamikę nakładów na środki trwałe.

Proces przygotowywania nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej będzie przebiegać w sytuacji planowanego wyjścia Wielkiej Brytanii z UE. Między innymi na skutek tych zmian nowa perspektywa finansowa może zakładać ograniczenie puli funduszy unijnych dostępnych dla krajów Europy Środkowej, w tym Polski. Zmniejszenie puli funduszy spójności mogłoby wpłynąć na plany rozwojowe polskich przedsiębiorstw, szczególnie w dłuższym horyzoncie.

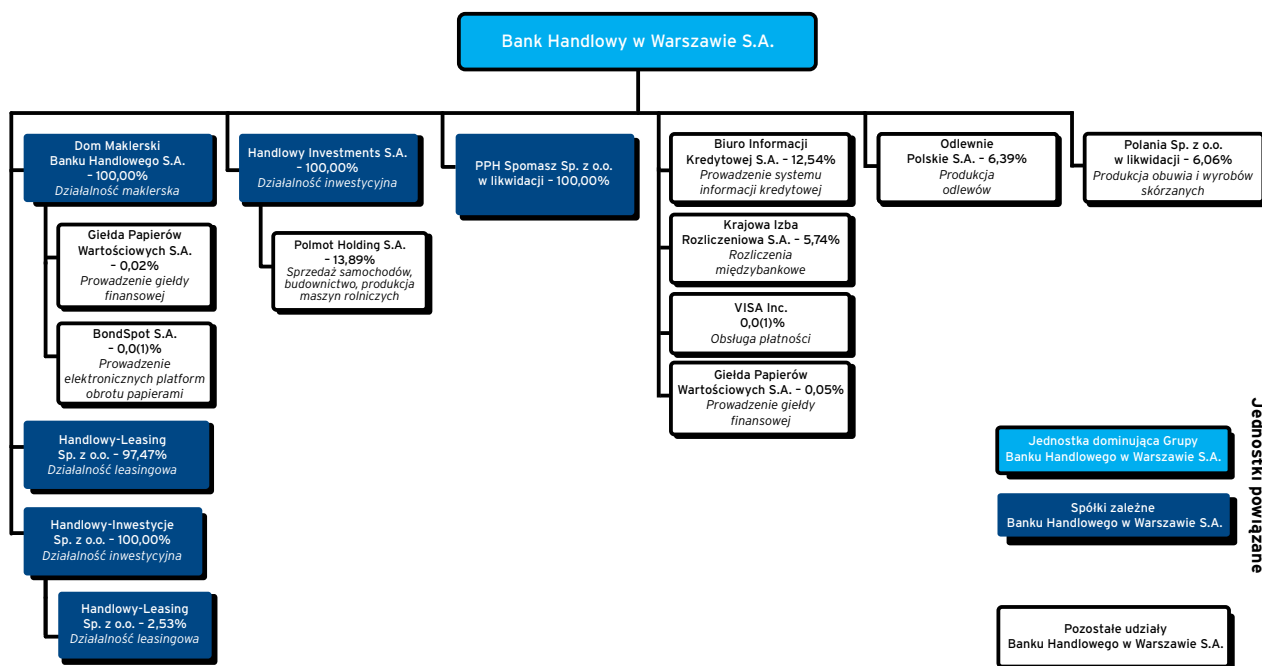
Ewentualny dalszy znaczny wzrost presji płacowej może doprowadzić do zwiększenia jednostkowych kosztów pracy i zmniejszenia zyskowności przedsiębiorstw. Dodatkowo niepewność dotycząca zmian w otoczeniu prawnym w kraju może przyczyniać się do odraczania przez polskie firmy nowych projektów inwestycyjnych. W dłuższym horyzoncie stwarza to ryzyko obniżenia potencjału rozwojowego sektora przedsiębiorstw.

Wskaźniki makroekonomiczne dla gospodarki polskiej	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r. P	2018 r. P
Wzrost PKB (r./r.)	5,0	1,6	1,4	3,3	3,8	2,9	4,6	4,0
Popyt krajowy (r./r.)	4,2	-0,5	-0,7	4,7	3,3	2,2	4,9	4,6
Konsumpcja (r./r.)	3,3	0,8	0,3	2,6	3,0	3,9	4,8	4,0
Inwestycje (r./r.)	8,8	-1,8	-1,1	10,0	6,1	-7,9	5,2	7,0
Inflacja (koniec okresu)	4,6	2,4	0,7	-1,0	-0,5	0,8	2,1	2,0
Stopa bazowa (koniec okresu)	4,50	4,25	2,50	2,00	1,50	1,50	1,50	1,50

Źródło: Prognozy analityków Citi Handlowy z dnia 6.03.2018 r.

III. Schemat organizacyjny Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Na poniższym schemacie przedstawiono strukturę grupy jednostek powiązanych Banku Handlowego w Warszawie S.A. („Bank”) według stanu na 31 grudnia 2017 roku według udziałów w kapitałach Spółek.

IV. Struktura organizacyjna Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Grupa Kapitałowa Banku Handlowego w Warszawie S.A. („Grupa”) obejmuje jednostkę dominującą oraz jednostki zależne.

JEDNOSTKI GRUPY KAPITAŁOWEJ BANKU HANDLOWEGO W WARSZAWIE S.A. KONSOLIDOWANE METODĄ PEŁNĄ

Nazwa jednostki	Przedmiot działalności	Charakter powiązania kapitałowego	Procent posiadanego kapitału	Zastosowana metoda konsolidacji/wyceny	Kapitał własny (tys. zł)
Bank Handlowy w Warszawie S.A.*	bankowość	jednostka dominująca	-	-	6 874 618
Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. („DMBH”)**	działalność maklerska	jednostka zależna	100,00%	konsolidacja pełna	112 254
Handlowy-Leasing Sp. z o.o.**	działalność leasingowa	jednostka zależna	100,00%**	konsolidacja pełna	22 430
Handlowy Investments S.A.**	działalność inwestycyjna	jednostka zależna	100,00%	konsolidacja pełna	17 869
PPH Spomasz Sp. z o.o. w likwidacji**	nie prowadzi działalności	jednostka zależna	100,00%	konsolidacja pełna	Jednostka postawiona w stan likwidacji

* Kapitał własny Banku Handlowego w Warszawie S.A. zgodnie ze sprawozdaniem z sytuacji finansowej Banku za 2017 rok.

** Z uwzględnieniem udziałów pośrednich.

*** Powyższe dane nie zostały zaudytowane.

JEDNOSTKI GRUPY KAPITAŁOWEJ BANKU HANDLOWEGO W WARSZAWIE S.A. NIEOBJĘTE KONSOLIDACJĄ

Nazwa jednostki	Przedmiot działalności	Charakter powiązania kapitałowego	Procent posiadanego kapitału	Zastosowana metoda konsolidacji/wyceny	Kapitał własny (tys. zł)
Handlowy-Inwestycje Sp. z o.o.**	działalność inwestycyjna	jednostka zależna	100,00%	wycena metodą praw własności	11 077

*** Powyższe dane nie zostały zaudytowane.

V. Podstawowe dane finansowe Banku i Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.

1. Syntetyczne zestawienie podstawowych danych finansowych Banku i Grupy

Dane finansowe w niniejszym dokumencie zaprezentowane są zarówno dla Banku, jak i Grupy. Ze względu na fakt, że działalność Banku stanowi przeważającą część działalności Grupy (aktywa, kapitały własne i przychody Banku stanowią odpowiednio 99,6%, 99,1% i 98,8% aktywów, kapitałów własnych i skonsolidowanych przychodów Grupy), omówienie wyników i sytuacji finansowej oparte jest o dane skonsolidowane, z wyjątkiem sytuacji, w których wyraźnie wskazano, że omawiane dane są danymi Banku.

w mln zł	Bank		Grupa Kapitałowa	
	2017 r.	2016 r.	2017 r.	2016 r.
Suma bilansowa	42 864,0	45 091,6	43 037,6	45 209,9
Kapitał własny	6 874,6	6 723,9	6 938,9	6 790,5
Należności od klientów*	19 766,8	18 795,3	19 849,0	18 860,1
Depozyty klientów*	31 980,9	33 902,9	31 945,2	33 807,5
Wynik finansowy netto	537,1	604,2	535,6	601,6
Współczynnik wypłacalności	17,6%	17,2%	17,9%	17,4%

* Należności i depozyty podmiotów sektora finansowego niebędących bankami, podmiotów sektora niefinansowego, w tym sektora budżetowego.

2. Wyniki finansowe Banku i Grupy w 2017 roku

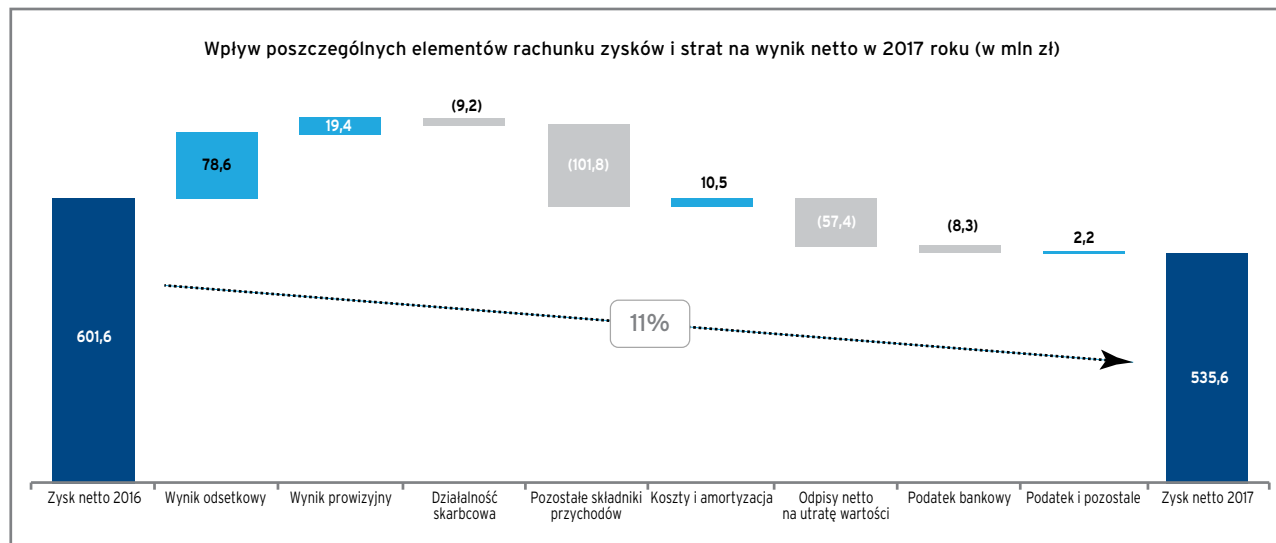
2.1 Rachunek zysków i strat

W 2017 roku Grupa wypracowała zysk netto w wysokości 535,6 mln zł, który był niższy o 66,0 mln zł (tj. 11,0%) w stosunku do zysku za 2016 rok. Skonsolidowany zysk brutto za 2017 rok wyniósł 707,1 mln zł i obniżył się o 57,2 mln zł (tj. 7,5%) w porównaniu do poprzedniego roku.

Wybrane pozycje z rachunku zysków i strat

w tys. zł	Bank		Grupa Kapitałowa			
	2017 r.	2016 r.	2017 r.	2016 r.	Zmiana	
					tys. zł	%
Wynik z tytułu odsetek	1 078 921	999 870	1 082 147	1 003 571	78 576	7,8%
Wynik z tytułu opłat i prowizji	541 523	526 401	580 661	561 229	19 432	3,5%
Przychody z tytułu dywidend	32 939	29 005	9 428	8 050	1 378	17,1%
Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji	343 910	345 671	346 275	347 197	(922)	(0,3%)
Wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych dostępnych do sprzedaży	35 772	44 746	35 772	44 746	(8 974)	(20,1%)
Wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych dostępnych do sprzedaży	3 377	95 913	3 377	95 913	(92 536)	(96,5%)
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	10 261	9 553	10 261	9 553	708	7,4%
Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	(2 747)	8 617	556	11 205	(10 649)	-
Razem przychody	2 043 956	2 059 776	2 068 477	2 081 464	(12 987)	(0,6%)
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu oraz amortyzacja, w tym:	(1 166 928)	(1 177 990)	(1 191 745)	(1 202 223)	10 478	(0,9%)
koszty działania i koszty ogólnego zarządu	(1 094 472)	(1 108 862)	(1 118 653)	(1 132 301)	13 648	(1,2%)
amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych	(72 456)	(69 128)	(73 092)	(69 922)	(3 170)	4,5%
Wynik z tytułu zbycia pozostałych aktywów	437	104	10 929	116	10 813	-
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	(99 491)	(48 759)	(103 189)	(45 768)	(57 421)	125,5%
Udział w zyskach netto podmiotów wycenianych metodą praw własności	-	-	242	50	192	384,0%
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(77 634)	(69 311)	(77 634)	(69 311)	(8 323)	12,0%
Zysk brutto	700 340	763 820	707 080	764 328	(57 248)	(7,5%)
Podatek dochodowy	(163 238)	(159 621)	(171 514)	(162 748)	(8 766)	5,4%
Zysk netto	537 102	604 199	535 566	601 580	(66 014)	(11,0%)

Wpływ poszczególnych pozycji rachunku zysku i strat na wynik netto Grupy przedstawia poniższy wykres.

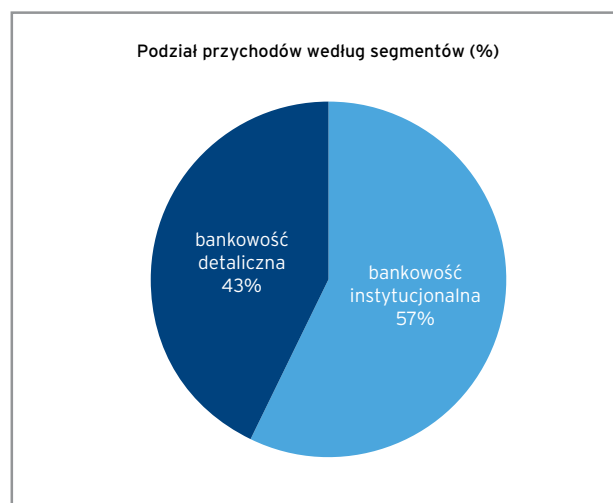
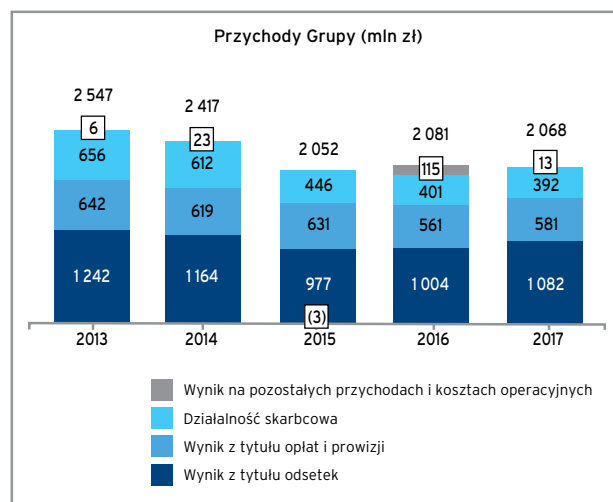

Na zmianę zysku netto w 2017 roku w porównaniu do 2016 roku miały wpływ następujące czynniki:

- Przychody operacyjne (obejmujące wynik z tytułu odsetek oraz opłat i prowizji, przychody z tytułu dywidend, wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji, wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych, wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych, wynik na rachunkowości zabezpieczeń oraz wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych) na poziomie 2 068,5 mln zł wobec 2 081,5 mln zł w 2016 roku - spadek o 13,0 mln zł (tj. 0,6%). Na wielkość przychodów w 2016 roku miało zaksięgowanie rozliczenia transakcji przejęcia Visa Europe Limited przez Visa Inc. w wysokości 93,0 mln zł. Po wyłączeniu powyższej transakcji przychody operacyjne Grupy w 2017 roku zanotowały wzrost o 4% r./r.
- W 2017 roku Grupa kontynuowała politykę dyscypliny kosztowej, w wyniku której koszty działania i koszty ogólnego zarządu oraz amortyzacja uległy obniżeniu o 10,5 mln zł (tj. 0,9%).
- Odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne w 2017 roku wyniosły 103,2 mln zł wobec 45,8 mln zł w analogicznym okresie roku ubiegłego, co oznacza wzrost o 57,4 mln zł. Wyższy poziom odpisów dotyczył Bankowości Instytucjonalnej i wynikał z dotworzenia rezerw kredytowych, głównie na portfelu klientów ocenianych indywidualnie, w segmencie klientów Bankowości Przedsiębiorstw.

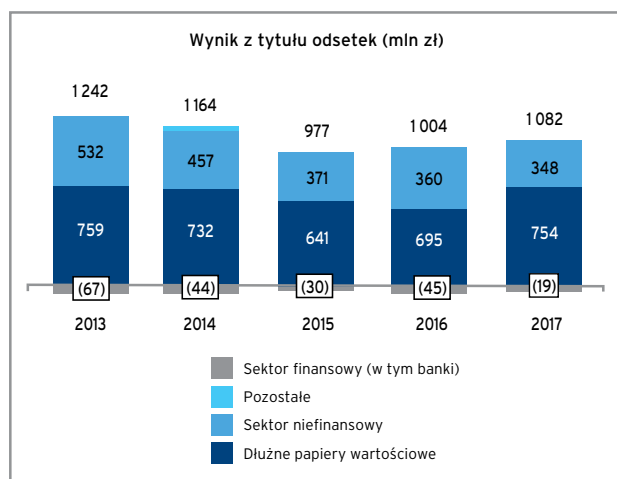
2.1.1 Przychody

W 2016 roku przychody z działalności operacyjnej ukształtowały się na poziomie 2 081,5 mln zł wobec 2 051,7 mln zł w poprzednim roku, co oznacza wzrost o 29,8 mln zł, tj. 1,5%.

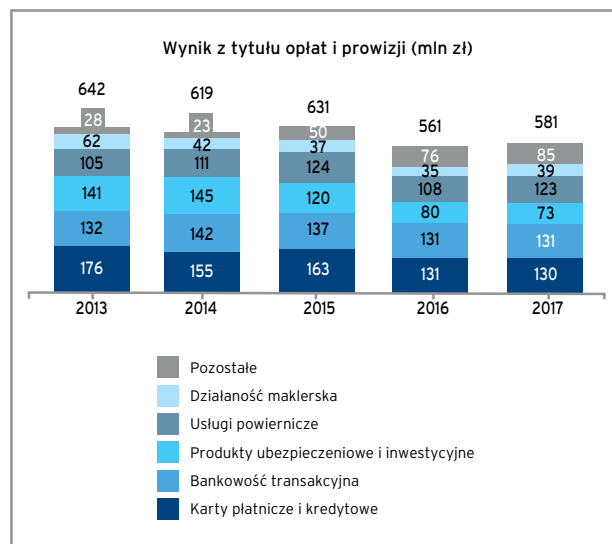

Na kształtowanie się wyniku działalności operacyjnej Grupy w 2017 roku wpływ miały w szczególności:

- Wynik z tytułu odsetek stanowił najważniejsze źródło przychodów Grupy w 2017 roku (52,3% przychodów ogółem). Jego wartość wyniosła 1 082,1 mln zł wobec 1 003,6 mln zł w 2016 roku, co oznacza wzrost o 78,6 mln zł (tj. 7,8%). Przychody odsetkowe w 2017 roku zanotowały wzrost o 92,8 mln zł (tj. 7,4%) i wyniosły 1 351,4 mln zł. Należności od klientów stanowiły główne źródło przychodów odsetkowych, które osiągnęły poziom 915,8 mln zł i były wyższe o 78,4 mln zł (tj. 9,4%) w stosunku do 2016 roku, dzięki pozytywnemu wpływowi marży kredytowej w segmencie Bankowości Instytucjonalnej wraz z rosnącym poziomem wolumenów kredytowych oraz wzrostem średniego wolumenu należności niezabezpieczonych od klientów indywidualnych. Koszty z tytułu odsetek w 2017 roku wzrosły o 14,2 mln zł (tj. 5,6%) w porównaniu do 2016 roku. Jednakże po wyłączeniu „kosztów odsetkowych z tytułu instrumentów pochodnych w rachunkowości zabezpieczeń”, koszty z tytułu odsetek zanotowały spadek o 4,7 mln zł (tj. 2,3%) dzięki niższemu średniemu wolumenowi zobowiązań wobec banków. Zobowiązania wobec podmiotów sektora niefinansowego stanowiły główne źródło kosztów odsetkowych i pozostały na niemal niezmiennym poziomie.

- Wynik z tytułu opłat i prowizji w kwocie 580,7 mln zł wobec 561,2 mln zł w 2016 roku - wzrost o 19,4 mln zł (tj. 3,5%) był przede wszystkim efektem dobrej koniunktury na rynkach finansowych w 2017 roku, co pozytywnie przełożyło się na wynik z tytułu usług powierniczych i sprzedaży produktów strukturyzowanych oraz z działalności maklerskiej. Przychody z tytułu kart płatniczych i kredytowych, stanowiące największe źródło przychodów z tytułu opłat i prowizji, pozostały na niemal niezmiennym poziomie.

- Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji w wysokości 346,3 mln zł wobec 347,2 mln zł w 2016 roku oraz wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych w kwocie 35,8 mln zł wobec 44,7 mln zł w 2016 roku, tj. spadek o 9,0 mln zł.
- Wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych dostępnych do sprzedaży w wysokości 3,4 mln zł wobec 95,9 mln zł w 2016 roku, tj. spadek o 92,5 mln zł z powodu zaksięgowania rozliczenia transakcji przejęcia Visa Europe Ltd. przez Visa Inc. w 2016 roku.

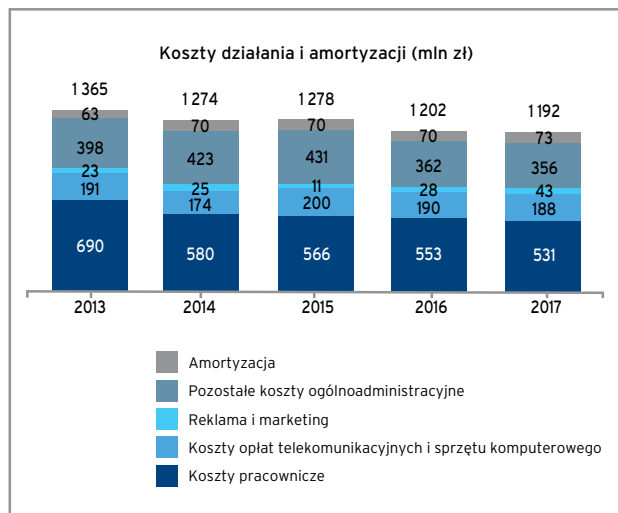
2.1.2 Koszty

Koszty działania i ogólnego zarządu oraz amortyzacja

w tys. zł	Bank		Grupa Kapitałowa			
	2017 r.	2016 r.	2017 r.	2016 r.	Zmiana	
					tys. zł	%
Koszty pracownicze	516 363	537 894	531 316	552 718	(21 402)	(3,9%)
Koszty ogólnoadministracyjne, w tym:	578 109	570 968	587 337	579 583	7 754	1,3%
Koszty opłat telekomunikacyjnych i sprzętu komputerowego	182 848	183 938	188 484	189 622	(1 138)	(0,6%)
Koszty wynajmu i utrzymania nieruchomości	69 248	84 290	69 409	84 469	(15 060)	(17,8%)
Koszty usług obcych, w tym doradczych, audytorskich i konsultacyjnych	52 745	54 872	53 447	55 356	(1 909)	(3,4%)
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu	1 094 472	1 108 862	1 118 653	1 132 301	(13 648)	(1,2%)
Amortyzacja	72 456	69 128	73 092	69 922	3 170	4,5%
Koszty ogółem	1 166 928	1 177 990	1 191 745	1 202 223	(10 478)	(0,9%)

Koszty działania i ogólnego zarządu wraz z amortyzacją w wysokości 1 191,7 mln zł wobec 1 202,2 mln zł w analogicznym okresie roku poprzedniego. Spadek kosztów o 10,5 mln zł (tj. 0,9%) wynikał głównie z niższych kosztów pracowniczych częściowo skompensowanych przez wyższe koszty ogólnoadministracyjne. W 2017 roku odnotowano spadek kosztów pracowniczych o 21,4 mln zł (tj. 3,9%) w stosunku do 2016 roku w efekcie zmniejszenia się zatrudnienia. Średnie zatrudnienie w Grupie w omawianym okresie spadło o 221 etaty. Wzrost kosztów ogólnoadministracyjnych był spowodowany wzrostem kosztów związanych ze sprzedażą produktów bankowych o 15,3 mln zł r./r. oraz kosztów reklamy i marketingu o 15,1 mln zł r./r. w wyniku przeprowadzonych akcji promocyjnych na rzecz budowy świadomości marki Citi Handlowy, częściowo skompensowane przez niższe koszty wynajmu i utrzymania nieruchomości o 15,1 mln zł r./r. w związku z transformacją systemu dystrybucji w kierunku budowania Bankowego Ekosystemu Smart.

Jednocześnie wrosły koszty amortyzacji środków trwałych i wartości niematerialnych o 3,2 mln zł r./r. w związku z realizacją projektów technologicznych.

2.1.3 Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne

Odpisy i rezerwy netto

w tys. zł	Bank		Grupa Kapitałowa			
	2017 r.	2016 r.	2017 r.	2016 r.	Zmiana	
					tys. zł	
Wynik odpisów na poniesione niezidentyfikowane straty (IBNR)	(898)	(11 229)	(852)	(8 527)	7 675	(90,0%)
Wynik odpisów na należności oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	(98 338)	(39 243)	(98 210)	(39 179)	(59 031)	150,7%
oceniane indywidualnie	(39 818)	17 999	(39 702)	18 008	(57 710)	(320,5%)
oceniane portfelowo	(58 520)	(57 242)	(58 508)	(57 187)	(1 321)	2,3%
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości inwestycji kapitałowych	3 872	(225)	-	-	-	-
Inne	(4 127)	1 938	(4 127)	1 938	(6 065)	-
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	(99 491)	(48 759)	(103 189)	(45 768)	(57 421)	125,5%

Utworzenie odpisów netto na utratę wartości aktywów finansowych w wysokości 103,2 mln zł wobec utworzenia odpisów netto w 2016 roku w wysokości 45,8 mln zł - pogorszenie o 57,4 mln zł dotyczyło przede wszystkim obszaru Bankowości Instytucjonalnej (51,4 mln zł utworzenia odpisów netto w 2017 roku wobec 25,5 mln zł odwrócenia odpisów netto w 2016 roku). Był to efekt dotworzenia rezerw kredytowych, głównie na portfelu klientów ocenianych indywidualnie, w segmencie klientów Bankowości Przedsiębiorstw.

Jednocześnie w 2016 roku zanotowano odzyski z odpisanych w straty wierzytelności klientów, które miały pozytywny wpływ na odpisy netto. W sektorze Bankowości Detalicznej odnotowano niższy ujemny wynik w kategorii odpisy netto na utratę wartości aktywów finansowych, tj. 51,8 mln zł wobec 71,2 mln zł w 2016 roku, w związku z dalszą poprawą kondycji portfela, szczególnie w zakresie należności objętych rezerwą IBNR.

2.1.4 Analiza wskaźnikowa

Wskaźniki rentowności i efektywności kosztowej Grupy

	2017 r.	2016 r.
Stopa zwrotu z kapitału (ROE)*	8,5%	9,6%
Stopa zwrotu z aktywów (ROA)**	1,2%	1,3%
Marża odsetkowa netto (NIM)***	2,5%	2,2%
Marża na aktywach odsetkowych	2,7%	2,4%
Zysk netto na 1 akcję zwykłą w zł	4,10	4,60
Koszty/dochody****	58%	58%
Kredyty podmiotów sektora niefinansowego/depozyty podmiotów sektora niefinansowego	66%	59%
Kredyty podmiotów sektora niefinansowego/aktywa ogółem	41%	38%
Wynik z tytułu odsetek / przychody ogółem	52%	48%
Wynik z tytułu prowizji / przychody ogółem	28%	27%

* Iloraz zysku netto i średniego stanu kapitałów własnych (z wyłączeniem zysku netto bieżącego okresu) liczonego na bazie kwartalnej.

** Iloraz zysku netto i średniego stanu sumy bilansowej liczonego na bazie kwartalnej.

*** Iloraz wyniku z tytułu odsetek i średniego stanu sumy bilansowej liczonego na bazie kwartalnej.

**** Relacja sumy kosztów działania i amortyzacji do przychodów z działalności operacyjnej.

Wskaźniki rentowności i efektywności kosztowej Banku

	2017 r.	2016 r.
Stopa zwrotu z kapitału (ROE)*	8,6%	9,8%
Stopa zwrotu z aktywów (ROA)**	1,2%	1,3%
Marża odsetkowa netto na aktywach ogółem (NIM)***	2,5%	2,2%
Zysk netto na 1 akcję zwykłą w zł	4,11	4,62
Koszty/dochody (Cost/Income)****	57%	57%

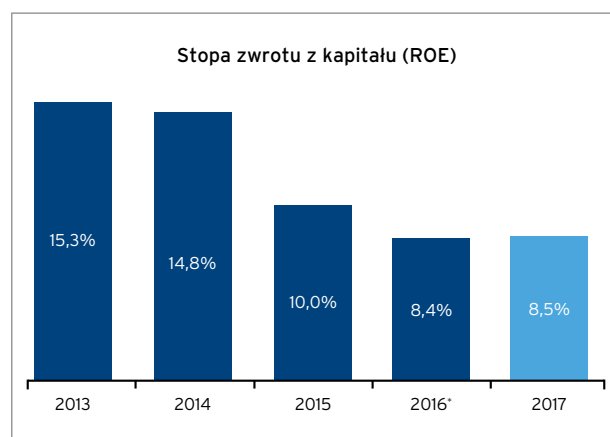
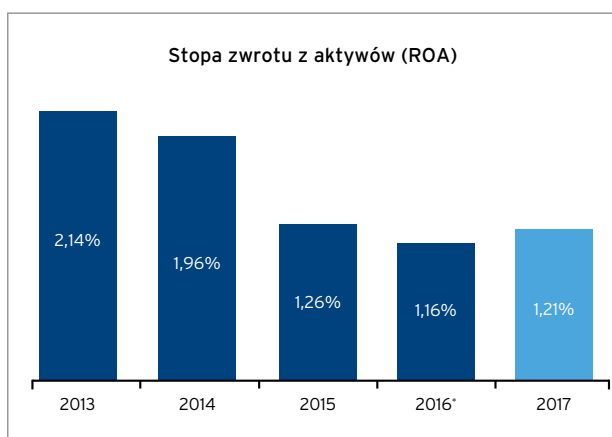
* Iloraz zysku netto i średniego stanu kapitałów własnych (z wyłączeniem zysku netto bieżącego okresu) liczonego na bazie kwartalnej.

** Iloraz zysku netto i średniego stanu sumy bilansowej liczonego na bazie kwartalnej.

*** Iloraz wyniku z tytułu odsetek i średniego stanu sumy bilansowej liczonego na bazie kwartalnej.

**** Relacja sumy kosztów działania i amortyzacji do przychodów z działalności operacyjnej.

W 2017 roku wskaźniki rentowności kapitału i aktywów Grupy utrzymały się na poziomie wynoszącym odpowiednio 8,5% i 1,21%.

* Zysk netto za 2016 rok został skorygowany o transakcję VISA w wysokości 75 mln zł netto.

W obszarze efektywności kosztowej wskaźnik kosztów do dochodów pozostał na niemal niezmiennym poziomie i wyniósł 58% na koniec 2017 roku. Spadek przychodów rok do roku (w związku z jednorazowym zdarzeniem zwiększającym poziom przychodów w 2016 roku) został głównie skompensowany przez spadek kosztów operacyjnych. Wyłączając jednorazową transakcję

z 2016 roku, wskaźnik kosztów do dochodów spadł o 3 p.p. w porównaniu do poprzedniego roku.

W 2017 roku marża odsetkowa uległa poprawie, podwyższyła się do 2,5% na aktywach ogółem i 2,7% na aktywach odsetkowych, głównie w związku ze wzrostem marży kredytowej.

2.2 Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

Według stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku suma bilansowa Grupy wyniosła 43 037,6 mln zł i była o 4,8% niższa niż na koniec 2016 roku.

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

w tys. zł	Bank		Grupa Kapitałowa			
	Wg stanu na dzień		Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.	tys. zł	%
AKTYWA						
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	462 126	665 755	462 126	665 755	(203 629)	(30,6%)
Należności od banków	836 166	586 973	836 774	587 087	249 687	42,5%
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	2 162 040	3 772 162	2 179 925	3 781 405	(1 601 480)	(42,4%)
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	12 244	-	12 244	(12 244)	(100,0%)
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	17 439 439	19 072 371	17 439 439	19 072 371	(1 632 932)	(8,6%)
Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności	-	-	10 664	10 471	193	1,8%
Inwestycje kapitałowe	132 539	125 107	26 500	22 842	3 658	16,0%
Należności od klientów	19 766 803	18 795 341	19 849 033	18 860 053	988 980	5,2%
Rzeczowe aktywa trwałe	375 673	332 336	376 775	342 971	33 804	9,9%
Wartości niematerialne	1 351 583	1 349 810	1 352 413	1 350 861	1 552	0,1%
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	-	12 911	667	13 901	(13 234)	(95,2%)
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	176 979	199 354	175 904	198 383	(22 479)	(11,3%)
Inne aktywa	158 688	165 356	325 448	289 644	35 804	12,4%
Aktywa trwałe przeznaczone do zbycia	1 928	1 928	1 928	1 928	-	-
Aktywa razem	42 863 964	45 091 648	43 037 596	45 209 916	(2 172 320)	(4,8%)
ZOBOWIĄZANIA						
Zobowiązania wobec banków	1 568 261	2 303 627	1 568 376	2 310 742	(742 366)	(32,1%)
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	1 351 031	1 305 614	1 353 215	1 305 614	47 601	3,6%
Pochodne instrumenty zabezpieczające	50 191	39 897	50 191	39 897	10 294	25,8%
Zobowiązania wobec klientów	32 172 441	34 031 947	32 136 698	33 936 511	(1 799 813)	(5,3%)
Rezerwy	17 871	22 068	18 300	22 856	(4 556)	(19,9%)
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	52 340	-	52 340	-	52 340	-
Inne zobowiązania	777 211	664 569	919 593	803 846	115 747	14,4%
Zobowiązania razem	35 989 346	38 367 722	36 098 713	38 419 466	(2 320 753)	(6,0%)
KAPITAŁ WŁASNY						
Kapitał zakładowy	522 638	522 638	522 638	522 638	-	-
Kapitał zapasowy	2 944 585	2 944 585	3 003 969	3 003 082	887	-
Kapitał z aktualizacji wyceny	(9 376)	(215 061)	(9 118)	(214 843)	205 725	(95,8%)
Pozostałe kapitały rezerwowe	2 879 669	2 867 565	2 895 598	2 885 044	10 554	0,4%
Zyski zatrzymane	537 102	604 199	525 796	594 529	(68 733)	(11,6%)
Kapitał własny razem	6 874 618	6 723 926	6 938 883	6 790 450	148 433	2,2%
Zobowiązania i kapitał własny razem	42 863 964	45 091 648	43 037 596	45 209 916	(2 172 320)	(4,8%)

2.2.1 Aktywa

Należności od klientów brutto

w tys. zł	Bank		Grupa Kapitałowa			
	Wg stanu na dzień		Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.	tys. zł	%
Niebankowe instytucje finansowe	1 931 845	1 653 137	2 012 490	1 708 064	304 426	17,8%
Niefinansowe podmioty gospodarcze	11 251 852	10 903 632	11 255 032	10 917 310	337 722	3,1%
Klienci indywidualni	7 092 086	6 696 898	7 092 665	6 697 209	395 456	5,9%
Jednostki budżetowe	76 626	100 889	76 626	100 889	(24 263)	(24,0%)
Instytucje niekomercyjne	3	2	3	2	1	50,0%
Należności od klientów brutto razem	20 352 412	19 354 558	20 436 816	19 423 474	1 013 342	5,2%

Należności od klientów netto

w tys. zł	Bank		Grupa Kapitałowa			
	Wg stanu na dzień		Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.	tys. zł	%
Należności od podmiotów sektora finansowego	1 914 372	1 635 327	1 995 017	1 690 254	304 763	18,0%
Należności od podmiotów sektora niefinansowego, w tym:	17 852 431	17 160 014	17 854 016	17 169 799	684 217	4,0%
klientów instytucjonalnych*	11 055 884	10 747 898	11 056 890	10 757 372	299 518	2,8%
klientów indywidualnych, w tym:	6 796 547	6 412 116	6 797 126	6 412 427	384 699	6,0%
należności niezabezpieczone	5 322 620	5 095 954	5 323 199	5 096 265	226 934	4,5%
kredyty hipoteczne	1 473 927	1 316 162	1 473 927	1 316 162	157 765	12,0%
Należności od klientów netto razem	19 766 803	18 795 341	19 849 033	18 860 053	988 980	5,2%

** Klienci instytucjonalni obejmują przedsiębiorstwa, sektor publiczny, spółki państwowe i prywatne, spółdzielnie, przedsiębiorstwa indywidualne, instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych.

Wartość należności od klientów netto na koniec 2017 roku wyniosła 19,8 mld zł i była wyższa o 1,0 mld zł (tj. 5,2%) w stosunku do końca 2016 roku. Należności od klientów netto stanowią największy udział w strukturze aktywów Grupy, a ich udział w sumie aktywów wzrósł do poziomu 46,1% wobec 41,7% na koniec grudnia 2016 roku i wynikał przede wszystkim ze zwiększe-

nia akcji kredytowej dla klientów sektora niefinansowego (0,7 mld zł, tj. 4,0%). Należności w sektorze niefinansowym wzrosły zarówno po stronie klientów detalicznych (0,4 mld zł, tj. 6,0%; za sprawą wyższego salda na kartach kredytowych i kredytów hipotecznych) oraz klientów instytucjonalnych (0,3 mld zł, tj. 2,8%; wzrost nastąpił w segmencie klientów globalnych).

Portfel dłużnych papierów wartościowych Banku

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.	tys. zł	%
Obligacje skarbowe, w tym:	17 020 453	19 312 519	(2 292 066)	(11,9%)
obligacje zabezpieczone w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	2 492 215	4 794 696	(2 302 481)	(48,0%)
Obligacje banków	32 577	66 866	(34 289)	(51,3%)
Obligacje emitowane przez podmioty finansowe	130 604	58 299	72 305	124,0%
Bony pieniężne NBP	1 399 713	2 239 715	(840 002)	(37,5%)
Razem	18 583 347	21 677 399	(3 094 052)	(14,3%)

Saldo portfela dłużnych papierów wartościowych spadło na koniec 2017 roku o 3,1 mld zł (tj. o 14,3%). Wynikało to ze zmniejszenia pozycji w obligacjach Skarbu Państwa.

2.2.2 Zobowiązania

Zobowiązania wobec klientów

w tys. zł	Bank		Grupa Kapitałowa			
	Wg stanu na dzień		Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.	tys. zł	%
Depozyty podmiotów sektora finansowego	4 977 728	4 884 985	4 853 148	4 685 960	167 188	3,6%
Depozyty podmiotów sektora niefinansowego, w tym:	27 003 168	29 017 910	27 092 005	29 121 499	(2 029 494)	(7,0%)
niefinansowych podmiotów gospodarczych	13 415 235	15 359 629	13 403 515	15 371 189	(1 967 674)	(12,8%)
instytucji niekomercyjnych	416 064	564 636	416 064	564 636	(148 572)	(26,3%)
klientów indywidualnych	10 248 163	9 856 946	10 348 720	9 948 975	399 745	4,0%
jednostek budżetowych	2 923 706	3 236 699	2 923 706	3 236 699	(312 993)	(9,7%)
Pozostałe zobowiązania	191 545	129 052	191 545	129 052	62 493	48,4%
Zobowiązania wobec klientów, razem	32 172 441	34 031 947	32 136 698	33 936 511	(1 799 813)	(5,3%)
Depozyty podmiotów sektora finansowego i niefinansowego, w tym:						
złotowe	23 799 960	26 485 501	23 764 217	26 390 065	(2 625 848)	(10,0%)
walutowe	8 180 936	7 417 394	8 180 936	7 417 394	763 542	10,3%
Depozyty podmiotów sektora finansowego i niefinansowego razem	31 980 896	33 902 895	31 945 153	33 807 459	(1 862 306)	(5,5%)

W 2017 roku zobowiązania wobec klientów stanowiły dominujące źródło finansowania działalności Grupy i wynosiły 74,7% zobowiązań i kapitału własnego Grupy. Wartość zobowiązań wobec klientów na koniec 2017 roku wyniosła 32,1 mld zł i była niższa o 1,8 mld zł (tj. 5,3%) w porównaniu do końca 2016 roku, co

wynikało z wysokiej bazy na koniec 2016 roku głównie na depozytach terminowych klientów instytucjonalnych, w tym jednostek budżetowych. Jednocześnie depozyty klientów indywidualnych wzrosły o 0,4 mld zł (tj. 4,0%), przy czym wzrost nastąpił przede wszystkim w obszarze rachunków bieżących.

2.2.3 Źródła pozyskiwania funduszy i ich wykorzystanie

w tys. zł	Bank		Grupa Kapitałowa	
	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
Fundusze pozyskane				
Fundusze banków	1 568 261	2 303 627	1 568 376	2 310 742
Fundusze klientów	32 172 441	34 031 947	32 136 698	33 936 511
Fundusze własne łącznie z wynikiem finansowym	6 874 618	6 723 926	6 938 883	6 790 450
Pozostałe fundusze	2 248 644	2 032 148	2 393 639	2 172 213
Fundusze pozyskane razem	42 863 964	45 091 648	43 037 596	45 209 916
Wykorzystanie funduszy				
Należności od banków	836 166	586 973	836 774	587 087
Należności od klientów	19 766 803	18 795 341	19 849 033	18 860 053
Papiery wartościowe, udziały i inne aktywa finansowe	19 734 018	22 969 640	19 656 528	22 887 089
Pozostałe wykorzystanie	2 526 977	2 739 694	2 695 261	2 875 687
Wykorzystanie funduszy razem	42 863 964	45 091 648	43 037 596	45 209 916

2.3 Kapitały własne i współczynnik wypłacalności

W porównaniu z 2016 rokiem wartość kapitałów własnych w roku 2017 uległa zwiększeniu o 214,4 mln zł (tj. 3,5%). Wzrost dotyczył przede wszystkim kapitału z aktualizacji wyceny (o 205,7 mln zł).

Kapitały własne Grupy*

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.	tys. zł	%
Kapitał zakładowy	522 638	522 638	-	-
Kapitał zapasowy	3 003 969	3 003 082	887	0,0%
Kapitał rezerwowy	2 356 109	2 356 107	2	0,0%
Kapitał z aktualizacji wyceny	(9 118)	(214 843)	205 725	(95,8%)
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	540 200	529 000	11 200	2,1%
Pozostałe kapitały	(10 481)	(7 114)	(3 367)	47,3%
Kapitały własne ogółem	6 403 317	6 188 870	214 447	3,5%

* Kapitały własne bez wyniku finansowego netto.

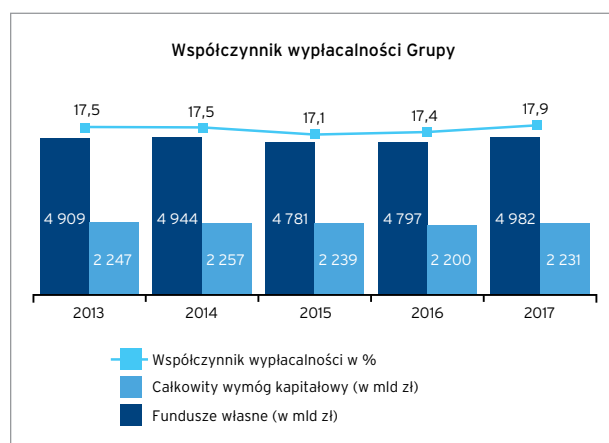
Poziom kapitałów jest w pełni wystarczający do zachowania bezpieczeństwa finansowego instytucji, zgromadzonych w niej depozytów, a także umożliwiający rozwój Grupy.

Poniższa tabela prezentuje dane finansowe do wyliczenia współczynnika wypłacalności na podstawie jednostkowego i skonsolidowanego sprawozdania finansowego Banku oraz Grupy.

Łączny współczynnik wypłacalności Grupy*

w tys. zł	Bank		Grupa Kapitałowa	
	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.
I Kapitał podstawowy Tier I	4 916 526	4 727 393	4 981 895	4 796 869
II Całkowity wymóg kapitałowy, w tym:	2 237 431	2 204 888	2 230 567	2 199 922
wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego	1 759 541	1 698 683	1 749 046	1 687 217
wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kontrahenta	57 098	65 487	57 819	65 908
wymóg kapitałowy z tytułu korekty wyceny kredytowej	49 033	63 927	49 033	63 927
wymóg kapitałowy z tytułu przekroczenia limitu koncentracji zaangażowań i limitu dużych zaangażowań	5 353	3 176	3 746	1 792
suma wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka rynkowego	81 813	74 245	82 411	74 357
wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego	284 593	299 370	288 512	306 721
Współczynnik kapitału podstawowego Tier I	17,6%	17,2%	17,9%	17,4%

* Współczynnik wypłacalności obliczony został według zasad określonych w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającym rozporządzenie (UE) nr 648/2012 („CRR”).

Poziom adekwatności kapitałowej Grupy w 2017 rok utrzymywał się na bezpiecznym poziomie, istotnie powyżej limitów nadzorczych.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku w stosunku do stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku współczynnik wypłacalności Grupy wzrósł o 0,42 p.p. do poziomu 17,9%. Wartość ta daje Grupie możliwość dalszego rozwoju w zakresie akcji kredytowej.

Na wzrost współczynnika wypłacalności w 2017 roku miał wpływ wzrost funduszy własnych o ok. 185 mln zł, przede wszystkim w wyniku zwiększenia kapitału z aktualizacji wyceny.

Na wzrost wymogów kapitałowych w 2017 roku o ok. 31 mln zł w stosunku do roku poprzedniego główny wpływ miał powiększony wymóg z tytułu ryzyka kredytowego w związku ze wzrostem wolumenów kredytowych

Lata 2014-2017 - współczynnik wypłacalności obliczony został według zasad określonych w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającym rozporządzenie (UE) nr 648/2012 („CRR”).

Rok 2013 - współczynnik wypłacalności został obliczony według zasad określonych w uchwale nr 76/2010 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 10 marca 2010 roku w sprawie zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów.

VI. Działalność Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. w 2017 roku

1. Kredyty i inne zaangażowania obciążone ryzykiem

1.1 Akcja kredytowa

Polityka kredytowa w Grupie jest spójna i obejmuje Bank jako jednostkę dominującą wraz ze swoimi Spółkami zależnymi (DMBH, Handlowy-Leasing Sp. z o.o.), z wyłączeniem podmiotów specjalnego przeznaczenia (tzw. wehikułów inwestycyjnych), Spółek w likwidacji bądź w upadłości, a także jednostek nieprowadzących bieżącej, statutowej działalności. Polityka oparta jest o aktywne zarządzanie portfelem i precyzyjnie określone rynki docelowe, zaprojektowane w celu ułatwienia analizy ekspozycji oraz ryzyka kredytowego w ramach danej branży działalności klienta.

Kredytobiorcy podlegają stałemu monitoringowi w celu możliwie wczesnego wykrycia symptomów pogarszania się zdolności kredytowej oraz wdrożenia działań naprawczych.

W 2017 roku Grupa w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym skupiła swoje działania na:

- wspieraniu wzrostu aktywów;
- optymalizacji procesu kredytowego oraz dostosowaniu oferty kredytowej Grupy do sytuacji rynkowej;
- utrzymaniu wysokiej jakości portfela kredytowego;
- zintensyfikowaniu działań windykacyjnych dla portfela detalicznych ekspozycji kredytowych;
- efektywnej alokacji kapitału;
- doskonaleniu procesów zarządzania ryzykiem modeli stosowanych do pomiaru ryzyka kredytowego;
- kontynuacji rozwoju metod pomiaru ryzyka kredytowego.

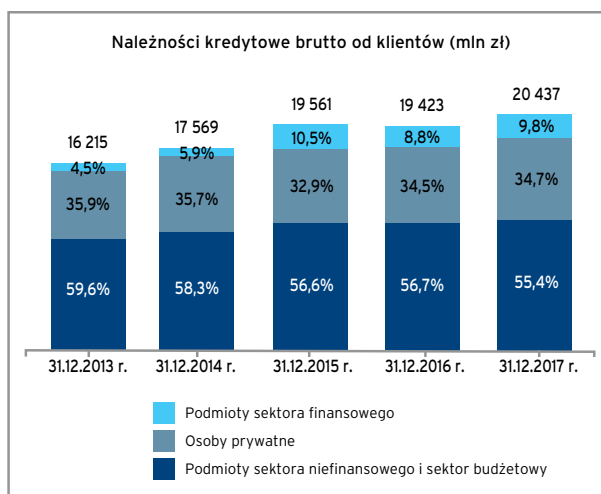
Należności kredytowe od klientów brutto Grupy

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.	tys. zł	%
Należności złotowe	18 059 110	16 520 674	1 538 436	9,3%
Należności walutowe	2 377 706	2 902 800	(525 094)	(18,1%)
Razem	20 436 816	19 423 474	1 013 342	5,2%
Należności od podmiotów sektora niefinansowego	18 424 326	17 715 410	708 916	4,0%
Należności od podmiotów sektora finansowego	2 012 490	1 708 064	304 426	17,8%
Razem	20 436 816	19 423 474	1 013 342	5,2%
Niebankowe instytucje finansowe	2 012 490	1 708 064	304 426	17,8%
Niefinansowe podmioty gospodarcze	11 255 032	10 917 310	337 722	3,1%
Klienci indywidualni	7 092 665	6 697 209	395 456	5,9%
Jednostki budżetowe	76 626	100 889	(24 263)	(24,0%)
Instytucje niekomercyjne	3	2	1	50,0%
Razem	20 436 816	19 423 474	1 013 342	5,2%

Na dzień 31 grudnia 2017 roku ekspozycja kredytowa brutto wobec klientów wyniosła 20 436,8 mln zł, co stanowiło wzrost o 5,2% w stosunku do 31 grudnia 2016 roku. Największą część portfela należności od klientów stanowią kredyty udzielone niefinansowym podmiotom gospodarczym (55,4%), które odnotowały w 2017 roku wzrost o 3,1%. Należności od klientów indywidualnych w porównaniu do 2016 roku wzrosły o 5,9%, a ich udział w strukturze należności kredytowych brutto ogółem wyniósł 34,7%.

Udział kredytów w walutach obcych, wynoszący w grudniu 2016 roku 14,9% spadł do 11,6% w grudniu 2017 roku. Należy podkreślić, iż Grupa nie udziela kredytów w walutach obcych klientom indywidualnym, a jedynie podmiotom gospodarczym, które dysponują strumieniem przychodów w walucie kredytu, lub podmiotom, które, zdaniem Grupy, są zdolne przewidzieć lub absorbować ryzyko walutowe bez znaczącego narażenia swojej kondycji finansowej.

W celu uniknięcia uzależnienia portfela od niewielkiej liczby klientów Grupa monitoruje na bieżąco koncentrację ekspozycji kredytowych.

Koncentracja zaangażowania wobec klientów Grupy

w tys. zł	31.12.2017 r.			31.12.2016 r.		
	Zaangażowanie bilansowe*	Zaangażowanie z tytułu udzielonych zobowiązań finansowych i gwarancyjnych	Łączne zaangażowanie	Zaangażowanie bilansowe*	Zaangażowanie z tytułu udzielonych zobowiązań finansowych i gwarancyjnych	Łączne zaangażowanie
KLIENT 1	1 000 000	-	1 000 000	1 000 000	-	1 000 000
GRUPA 2	828 101	115 658	943 759	431 855	156 716	588 571
GRUPA 3	261 317	574 317	835 634	115 751	763 725	879 476
KLIENT 4	191 400	558 600	750 000	316 900	433 100	750 000
KLIENT 5	251 522	475 980	727 502	564 798	500 185	1 064 983
GRUPA 6	557 053	83 530	640 583	216 836	85 968	302 804
GRUPA 7	18	618 348	618 366	14	641 332	641 346
GRUPA 8	396 000	205 185	601 185	396 000	205 445	601 445
KLIENT 9	600 000	-	600 000	600 000	-	600 000
GRUPA 10	74 439	495 376	569 815	187 415	323 310	510 725
GRUPA 11	-	-	-	531 149	53 370	584 519
Razem	4 159 850	3 126 994	7 286 844	4 360 718	3 163 151	7 523 869

* Nie obejmuje zaangażowań z tytułu posiadanych akcji i innych papierów wartościowych.

Koncentracja zaangażowania wobec branż Grupy*

Branża gospodarki według PKD	31.12.2017 r.		31.12.2016 r.	
	w tys. zł	w %	w tys. zł	w %
Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	4 458 076	18,3%	4 122 906	17,3%
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	3 039 423	12,5%	2 492 605	10,5%
Finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	2 645 822	10,8%	2 526 268	10,6%
Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	1 071 761	4,4%	1 169 614	4,9%
Produkcja artykułów spożywczych	884 023	3,6%	936 473	3,9%
Górnictwo rud metali	825 311	3,4%	1 313 366	5,5%
Wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej	739 417	3,0%	582 693	2,5%
Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	727 502	3,0%	1 064 982	4,5%
Produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych	657 375	2,7%	615 380	2,6%
Telekomunikacja	633 978	2,6%	512 187	2,1%
„10” branż gospodarki	15 682 688	64,3%	15 336 474	64,4%
Pozostałe branże	8 709 221	35,7%	8 480 894	35,6%
Razem	24 391 909	100,00%	23 817 368	100,00%

* Zaangażowanie bilansowe i pozabilansowe brutto wobec klientów instytucjonalnych (w tym banków), w oparciu o NACE Revision 2.

1.2 Jakość portfela kredytowego

Należności Grupy przypisywane są do dwóch portfeli: portfela z rozpoznaną utratą wartości oraz portfela bez rozpoznanej utraty wartości (IBNR). Ekspozycje z portfela z rozpoznaną utratą

wartości, określone jako istotne, podlegają ocenie indywidualnej, zaś dla ekspozycji, które nie są indywidualnie istotne, ocena utraty wartości dokonywana jest na bazie analizy grupowej.

Należności od klientów w podziale na należności bez rozpoznanej utraty wartości oraz z rozpoznaną utratą wartości Grupy

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.	w tys. zł	w %
Należności bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	19 714 214	18 790 328	923 886	4,9%
podmiotów sektora niefinansowego	17 718 859	17 099 400	619 459	3,6%
klientów instytucjonalnych*	10 946 509	10 719 577	226 932	2,1%
klientów indywidualnych	6 772 350	6 379 823	392 527	6,2%
Należności z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	660 094	564 597	95 497	16,9%
podmiotów sektora niefinansowego	642 958	547 461	95 497	17,4%
klientów instytucjonalnych*	322 643	230 075	92 568	40,2%
klientów indywidualnych	320 315	317 386	2 929	0,9%
Należności z tytułu zapadłych transakcji instrumentami pochodnymi	62 508	68 549	(6 041)	(8,8%)
Należności od klientów brutto razem, w tym:	20 436 816	19 423 474	1 013 342	5,2%
podmiotów sektora niefinansowego	18 361 818	17 646 861	714 957	4,1%
klientów instytucjonalnych*	11 269 153	10 949 652	319 501	2,9%
klientów indywidualnych	7 092 665	6 697 209	395 456	5,9%
Odpisy z tytułu utraty wartości, w tym:	(587 783)	(563 421)	(24 362)	4,3%
na należności z tytułu zapadłych transakcji instrumentami pochodnymi	(54 295)	(60 057)	5 762	(9,6%)
Należności od klientów netto, razem	19 849 033	18 860 053	988 980	5,2%
Wskaźnik pokrycia odpisami z tytułu utraty wartości należności z rozpoznaną utratą wartości**	80,80%	89,20%		
klientów instytucjonalnych*	68,30%	87,30%		
klientów indywidualnych	92,30%	89,70%		
Wskaźnik kredytów nieobsługiwanych (NPL) Grupy	3,2%	2,9%		

* Klienci instytucjonalni obejmują przedsiębiorstwa, sektor publiczny, spółki państwowe i prywatne, spółdzielnie, przedsiębiorstwa indywidualne, instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych.

** Wskaźnik liczony z uwzględnieniem utraty wartości IBNR.

W porównaniu do 2016 roku wartość kredytów z rozpoznaną utratą wartości zwiększyła się o 95,5 mln zł (tj. 16,9%), co było efektem pogorszenia się jakości portfela klientów instytucjonalnych, który jest spowodowany wystąpieniem trudności finansowych u pojedynczych klientów z segmentu Bankowości Przedsiębiorstw. Bank nie dostrzega koncentracji branżowej, która mogłaby w przyszłości powodować niekontrolowany wzrost portfela NPL. W 2017 roku wskaźnik kredytów nieobsługiwanych (NPL) wzrósł z 2,9% do 3,2% i nadal jest zdecydowanie poniżej średniej dla sektora.

Zdaniem Zarządu Banku poziom rezerw na należności kredytowe na dzień bilansowy jest najlepszym szacunkiem w zakresie utraty wartości portfela. W podejściu indywidualnym pod uwagę brana jest zdyskontowana prognoza przepływów związanych ze spłatą należności lub odzyskami z zabezpieczeń. Podejście grupowe bazuje na wskaźnikach strat wyliczanych w oparciu o wiarygodną,

historyczną bazę danych o klientach mających problemy ze spłatą swoich zobowiązań wobec Banku. Natomiast w przypadku ekspozycji, dla których nie wystąpiły przesłanki utraty wartości, odpisy z tytułu utraty wartości są kalkulowane, w zależności od profilu ryzyka, w oparciu o Rating Ryzyka Limitu, biorąc pod uwagę spodziewane stopy odzysku, bazując na otrzymanych zabezpieczeniach, prawdopodobieństwie niewykonania zobowiązania przez klienta oraz historycznych wartościach straty w momencie niewykonania zobowiązania.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku utrata wartości portfela wynosiła 587,8 mln zł, co stanowiło wzrost o 4,3% w porównaniu do kwoty 563,4 mln zł na koniec grudnia 2016 roku. Wzrost utraty wartości miał głównie miejsce w przypadku klientów, dla których Bank stosuje podejście portfelowe (o 16,6 mln zł, tj. 7,3%). Wskaźnik pokrycia rezerwami utrzymuje się na stabilnym poziomie 2,9%.

Odpisy z tytułu utraty wartości na należności kredytowe od klientów Grupy

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.	tys. zł	%
Odpisy z tytułu utraty wartości na poniesione niezidentyfikowane straty (IBNR)	79 368	79 735	(367)	(0,5%)
Odpisy z tytułu utraty wartości należności	508 415	483 686	24 729	5,1%
ocenianych indywidualnie	263 692	255 605	8 087	3,2%
ocenianych portfelowo	244 723	228 081	16 642	7,3%
Odpisy z tytułu utraty wartości, razem	587 783	563 421	24 362	4,3%
Wskaźnik pokrycia odpisami z tytułu utraty wartości należności ogółem	2,9%	2,9%		

1.3 Zaangażowania z tytułu udzielonych zobowiązań warunkowych

Na dzień 31 grudnia 2017 roku zaangażowanie z tytułu zobowiązań warunkowych udzielonych przez Grupę wyniosło 16 816,5 mln zł, co oznacza spadek o 0,4% w stosunku do 31 grudnia 2016 roku. Największy udział w udzielonych zobowiązaniach warunkowych

ogółem mają wciąż kredyty przyręczone (tj. 85%), które wzrosły o 961,1 mln zł. Na kredyty przyręczone składają się przyręczone, ale niewykorzystane linie kredytowe oraz niewykorzystane linie kredytowe w rachunku bieżącym.

Zobowiązania warunkowe udzielone Grupy

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.	tys. zł	%
Gwarancje	2 312 023	2 131 868	180 155	8,5%
Akredytywy własne	148 607	144 829	3 778	2,6%
Akredytywy obce potwierdzone	19 376	1 023	18 353	-
Kredyty przyręczone	14 292 534	13 331 401	961 133	7,2%
Gwarancje emisji papierów wartościowych udzielone innym emitentom	-	1 246 100	(1 246 100)	(100,0%)
Pozostałe	43 942	33 944	9 998	29,5%
Razem	16 816 482	16 889 165	(72 683)	(0,4%)
Rezerwy na udzielone zobowiązania warunkowe	12 789	7 215	5 574	77,3%
Wskaźnik pokrycia rezerwami	0,08%	0,04%		

Łączna kwota zabezpieczeń ustanowionych na rachunkach lub aktywach kredytobiorców Banku wyniosła na dzień 31 grudnia

2017 roku 3 762 mln zł, natomiast na dzień 31 grudnia 2016 roku 3 993 mln zł.

2. Fundusze zewnętrzne

Według stanu na koniec 2017 roku łączna wartość funduszy zewnętrznych Banku (pozyskanych od klientów i od banków) wyniosła 33,7 mld zł i była o 2,5 mld zł (tj. 7,0%) niższa niż na koniec 2016 roku. Największy udział w zmianach źródeł finansowa-

nia zewnętrznego działalności Banku miały fundusze pozyskane od klientów, które uległy obniżeniu o 1,8 mld zł (tj. 5,5%), w związku z wysoką bazą na koniec 2016 roku głównie na depozytach terminowych klientów korporacyjnych.

Fundusze Grupy pozyskane od banków

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.	tys. zł	%
Rachunki bieżące	1 108 689	1 466 809	(358 120)	(24,4%)
Depozyty terminowe	248 373	173 422	74 951	43,2%
Kredyty i pożyczki otrzymane	36 467	128 026	(91 559)	(71,5%)
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	9 085	212 372	(203 287)	(95,7%)
Inne zobowiązania, w tym:	165 762	330 113	(164 351)	(49,8%)
depozyty zabezpieczające	163 769	330 099	(166 330)	(50,4%)
Fundusze pozyskane od banków, razem	1 568 376	2 310 742	(742 366)	(32,1%)

Fundusze Grupy pozyskane od klientów

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.	tys. zł	%
Depozyty podmiotów sektora finansowego				
Rachunki bieżące	531 361	671 625	(140 264)	(20,9%)
Depozyty terminowe	4 321 787	4 014 335	307 452	7,7%
	4 853 148	4 685 960	167 188	3,6%
Depozyty podmiotów sektora niefinansowego				
Rachunki bieżące, w tym:	22 129 625	22 301 469	(171 844)	(0,8%)
klientów korporacyjnych	10 766 475	10 895 348	(128 873)	(1,2%)
klientów indywidualnych	8 536 410	8 280 082	256 328	3,1%
jednostek budżetowych	2 826 740	3 126 039	(299 299)	(9,6%)
Depozyty terminowe, w tym:	4 962 380	6 820 030	(1 857 650)	(27,2%)
klientów korporacyjnych	3 053 104	5 040 477	(1 987 373)	(39,4%)
klientów indywidualnych	1 812 310	1 668 893	143 417	8,6%
jednostek budżetowych	96 966	110 660	(13 694)	(12,4%)
	27 092 005	29 121 499	(2 029 494)	(7,0%)
Depozyty razem	31 945 153	33 807 459	(1 862 306)	(5,5%)
Pozostałe zobowiązania				
Inne zobowiązania, w tym:	191 545	129 052	62 493	48,4%
zobowiązania z tytułu kaucji	112 611	80 622	31 989	39,7%
depozyty zabezpieczające	40 671	11 548	29 123	252,2%
	191 545	129 052	62 493	48,4%
Fundusze pozyskane od klientów, razem	32 136 698	33 936 511	(1 799 813)	(5,3%)

3. Stopy procentowe

Poniższe zestawienie prezentuje średnie ważone efektywnych stóp procentowych wyliczonych dla należności i zobowiązań w podziale na segmenty działalności Grupy:

Na dzień 31 grudnia 2017 roku

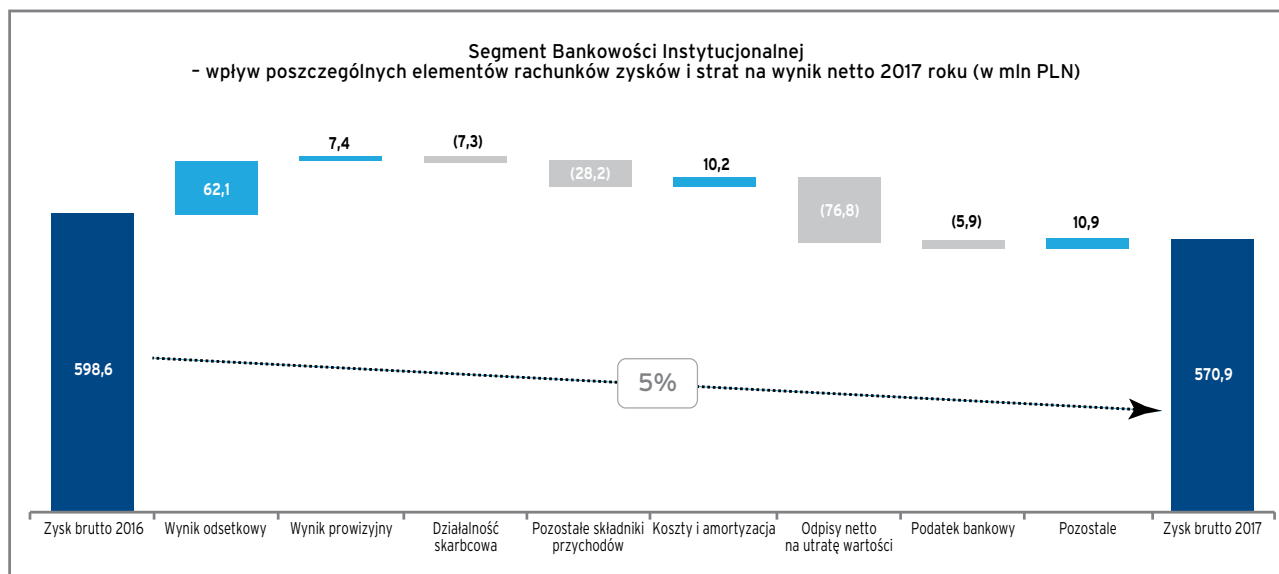
w %	Bankowość Instytucjonalna			Bankowość Detaliczna		
	PLN	EUR	USD	PLN	EUR	USD
AKTYWA						
Należności od banków i klientów						
terminowe	3,09	1,34	2,66	8,44	4,00	-
Dłużne papiery wartościowe	2,16	0,09	2,08	-	-	-
ZOBOWIĄZANIA						
Zobowiązania wobec banków i klientów						
terminowe	0,94	0,19	1,03	0,96	0,10	0,54

Na dzień 31 grudnia 2016 roku

w %	Bankowość Instytucjonalna			Bankowość Detaliczna		
	PLN	EUR	USD	PLN	EUR	USD
AKTYWA						
Należności od banków i klientów						
terminowe	2,93	1,35	1,80	9,50	4,00	-
Dłużne papiery wartościowe	1,94	0,11	1,13	-	-	-
ZOBOWIĄZANIA						
Zobowiązania wobec banków i klientów						
terminowe	1,30	0,36	0,57	0,74	0,10	0,22

4. Segment Bankowości Instytucjonalnej

4.1 Podsumowanie wyników segmentu

W 2017 roku segment Bankowości Instytucjonalnej odnotował spadek zysku brutto o 27,7 mln zł, tj. 4,6%. Na kształtowanie się wyniku brutto segmentu Bankowości Instytucjonalnej w 2017 roku w porównaniu z rokiem poprzednim wpływ miały poniższe czynniki:

- Wynik odsetkowy na poziomie 501,7 mln zł wobec 439,6 mln zł w 2016 roku - wzrost o 14,1 mln zł, będący przede wszystkim konsekwencją wzrostu wyniku odsetkowego na działalności klientowskiej, dzięki pozytywnemu wpływowi marży kredytowej wraz z rosnącym poziomem wolumenów kredytowych.
- Wynik z tytułu prowizji w wysokości 282,7 mln zł w porównaniu do 275,3 mln zł osiągniętych w 2016 roku m.in. w wyniku poprawy wyniku prowizyjnego z tytułu działalności maklerskiej będący efektem dobrej koniunktury panującej na rynkach finansowych w 2017 roku.
- Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji w wysokości 346,3 mln zł wobec 347,2 mln zł w 2016 roku oraz wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych w kwocie 35,8 mln zł wobec 44,7 mln zł w 2016 roku, tj. spadek o 9,0 mln zł;
- Zaksięgowanie rozliczenia transakcji przejęcia Visa Europe Ltd. przez Visa Inc w wysokości 29,4 mln zł mający wpływ na wynik na inwestycyjnych kapitałowych dostępnych do sprzedaży w 2016 roku, podczas gdy w 2017 roku nie wystąpiły istotne zdarzenia jednorazowe;
- Koszty działania i amortyzacja w wysokości (503,8) mln zł w porównaniu do (514,0) mln zł w 2016 roku - spadek o 10,2 mln zł będący głównie wynikiem niższych kosztów pracowniczych w efekcie zmniejszania się zatrudnienia.
- Wzrost wyniku z tytułu zbycia pozostałych aktywów o 10,5 mln zł w 2017 roku w związku ze sprzedażą prawa użytkowania wieczystego nieruchomości;

- Wzrost odpisów netto (51,4 mln zł utworzenia odpisów netto w 2017 roku wobec 25,5 mln zł odwrócenia odpisów netto w 2016 roku) głównie w wyniku dotworzenia rezerw kredytowych, zwłaszcza na portfelu klientów ocenianych indywidualnie, w segmencie klientów Bankowości Przedsiębiorstw

4.2 Bankowość Instytucjonalna

W zakresie bankowości instytucjonalnej Grupa świadczy kompleksowe usługi finansowe największym polskim przedsiębiorstwom oraz strategicznym przedsiębiorstwom z silnym potencjałem wzrostu, jak również dla największych instytucji finansowych oraz spółek z sektora publicznego.

Na koniec 2017 roku liczba klientów instytucjonalnych (obejmująca klientów strategicznych, globalnych i bankowości przedsiębiorstw) wyniosła 6,2 tys., co oznacza spadek o 1% w porównaniu do 2016 roku, w którym liczba klientów wyniosła nieco powyżej 6,2 tys. W ramach bankowości przedsiębiorstw (małe i średnie firmy, duże przedsiębiorstwa i sektor publiczny) Grupa obsługiwała na koniec 2017 roku 3,6 tys. klientów, (co oznacza spadek o 5% w porównaniu do 3,8 tys. klientów obsługiwanych na koniec 2016 roku).

Cechą wspólną klientów bankowości instytucjonalnej jest ich zapotrzebowanie na zaawansowane produkty finansowe oraz doradztwo w zakresie usług finansowych. Grupa zapewnia w tym obszarze koordynację oferowanych produktów z zakresu bankowości inwestycyjnej, skarbu i zarządzania środkami finansowymi oraz przygotowuje oferty kredytowe różnorodnych form finansowania. Innowacyjność i konkurencyjność w zakresie oferowanych nowoczesnych struktur finansowania jest wynikiem połączenia wiedzy i doświadczenia Grupy, a także współpracy w ramach globalnej struktury Citigroup.

Poniższa tabela przedstawia stany aktywów i zobowiązań w poszczególnych segmentach w ujęciu zarządczym.

Aktywa

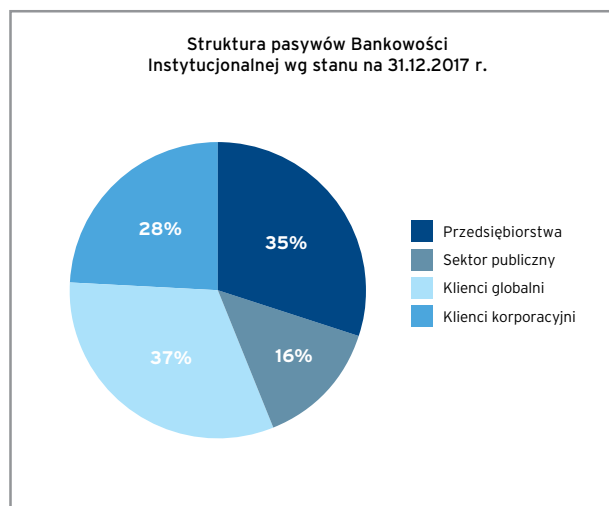
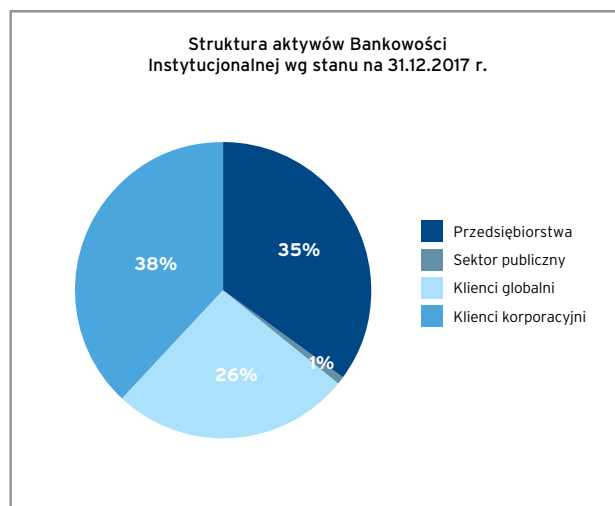
mln zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.	Zmiana	
			mln zł	%
Przedsiębiorstwa*, w tym:	4 494	4 669	(175)	(4%)
małe i średnie firmy	1 671	1 873	(202)	(11%)
duże przedsiębiorstwa	2 823	2 796	27	1%
Sektor publiczny	66	92	(26)	(28%)
Klienci globalni	3 271	2 389	882	37%
Klienci korporacyjni	4 819	5 016	(197)	(4%)
Pozostałe**	2	7	(5)	(71%)
Razem Bankowość Instytucjonalna	12 652	12 173	479	4%

Zobowiązania

mln zł	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.	Zmiana	
			mln zł	%
Przedsiębiorstwa*, w tym:	3 865	3 876	(11)	(0%)
małe i średnie firmy	2 129	2 428	(299)	(12%)
duże przedsiębiorstwa	1 736	1 448	288	20%
Sektor publiczny	3 313	3 823	(510)	(13%)
Klienci globalni	7 745	9 031	(1 286)	(14%)
Klienci korporacyjni	5 856	6 225	(369)	(6%)
Pozostałe**	71	86	(15)	(17%)
Razem Bankowość Instytucjonalna	20 850	23 041	(2 191)	(10%)

* Do segmentu Przedsiębiorstw klasyfikowani są klienci, których obrót roczny wynosi od 8 mln zł do 150 mln zł (Małe i średnie przedsiębiorstwa) oraz od 150 mln zł do 1,5 mld zł (Duże przedsiębiorstwa).

** Pozycja „Pozostałe” obejmuje m.in. klientów objętych restrukturyzacją oraz klientów spółki Handlowy Leasing sp. z o.o., którzy nie są klientami Banku.

Kluczowe transakcje i osiągnięcia w obszarze Bankowości Instytucjonalnej w 2017 roku:

- W 2017 roku w ramach rozwoju współpracy z Funduszami Private Equity w Polsce, Bank pomyślnie zrealizował istotne transakcje w zakresie lewarowanego finansowania transakcji M&A, m.in.:
 - w lutym 2017 roku Citi Handlowy zaaranżował (jako Mandated Lead Arranger and Underwriter) gwarantowane finansowanie w kwocie 2,7 mld zł, dzięki któremu jeden z największych funduszy Private Equity podpisał porozumienie na przejęcie 100% akcji największej sieci sklepów typu „convenience” w Polsce; środki zostały wykorzystane w kwietniu 2017 roku do sfinansowania transakcji; aranżacja finansowania

- obejmowała syndykację i dystrybucję części kredytu do innych banków lokalnych, regionalnych, a także chińskich;
- we wrześniu 2017 roku Bank Handlowy przystąpił do konsorcjalnej umowy kredytowej na kwotę 1,9 mld zł z klientem z branży energetycznej, należącym do portfela inwestycyjnego jednego z wiodących funduszy Private Equity. Bank jest Organizatorem i Pierwotnym Kredytodawcą Kredytu z całkowitą kwotą zaangażowania Banku 250 mln zł.
- Ponadto w 2017 roku Bank, konsekwentnie realizując strategię wsparcia swoich klientów, również podpisał:
 - 14 umów kredytu długoterminowego, gdzie udział Banku wyniósł 2,4 mld zł;

- 7 umów kredytu w rachunku bieżącym, rewalwingowego oraz linii wielozadaniowej, na łączną kwotę 441 mln zł;
- 2 umowy konsorcjalne na emisję 3-letnich obligacji, na łączną kwotę 2,9 mld zł oraz 1 umowę publicznej konsorcjalnej emisji obligacji, w kwocie 120 mln zł dla spółki Skarbu Państwa;
- 2 promesy w kwocie 75 mln zł.
- Bank, realizując strategię pozyskiwania nowych klientów oraz dzięki wsparciu sieci globalnej, a także dzięki zestawowi unikatowych rozwiązań technologicznych, w 2017 roku wygrał:
 - 15 mandatów na kompleksową obsługę bankową lub poszerzającą współpracę banku z jego klientami;
 - obsługę rachunków miasta o budżecie 1,1 mld zł.
- Rok 2017 w Banku był kolejnym rokiem skoncentrowania na:
 - propagowaniu rozwiązań Banku w zakresie E-commerce poprzez udział w konferencji „E-commerce standard” – konferencji z najdłuższą tradycją na rynku, poświęconą skutecznej sprzedaży produktów i usług przez Internet oraz w tematycznym dodatku do miesięcznika „Forbes”;
 - promowaniu polskim firmom współpracy i doradztwa w zakresie ekspansji zagranicznej poprzez udział w konferencjach „Select USA” organizowanej przez Ambasadę Stanów Zjednoczonych oraz „Współpraca Polska-Brazylia. Perspektywy ekspansji w Ameryce Południowej” organizowanej przez gazetę codzienną Rzeczpospolita.
- Akwizycja klientów: w segmencie Bankowości Przedsiębiorstw Bank pozyskał 223 nowych klientów w 2017 roku, w tym 46 dużych przedsiębiorstw, 159 małych i średnich przedsiębiorstw oraz 18 jednostek sektora publicznego. W ramach segmentów klientów strategicznych i globalnych Bank pozyskał 28 relacji klientowskich.

4.3 Działalność Pionu Skarbu

Platforma CitiFX Pulse, obecna na rynku od 2005 roku, cieszy się niesłabnącym zaufaniem naszych klientów. Świadczy o tym fakt, że za pośrednictwem platformy zawierane jest około 80% wszystkich transakcji FX. Za pomocą platformy klient może samodzielnie zawierać transakcje w dogodnym dla niego czasie i jednym kliknięciem zawrzeć do 300 transakcji naraz. Platforma zapewnia naszym klientom dostęp do kwotowań 24 godziny na dobę, daje ciągły dostęp do informacji rynkowych, pozwala zarządzać ekspozycją walutową, tworzyć dogodne raporty, potwierdzać transakcje online. Jest to narzędzie innowacyjne i funkcjonalne, oferujące zautomatyzowane rozwiązania FX.

W 2017 roku Bank wziął udział w następujących transakcjach na rynku dłużnych papierów wartościowych:

- przeprowadzenie konsorcjalnej emisji obligacji w kwocie PLN 1,5 mld dla Europejskiego Banku Inwestycyjnego zwiększającej 5-letnią serię do łącznej kwoty PLN 3,25 mld PLN;
- przeprowadzenie konsorcjalnej emisji obligacji w kwocie PLN 900 mln dla Europejskiego Banku Inwestycyjnego zwiększającej 10-letnią serię do łącznej kwoty PLN 2 mld PLN;
- przeprowadzenie konsorcjalnej emisji 3-letnich obligacji w kwocie PLN 1,2 mld dla banku krajowego;
- przeprowadzenie konsorcjalnej emisji obligacji w kwocie 750 mln zł dla Europejskiego Banku Inwestycyjnego zwiększającej 5-letnią serię do łącznej kwoty 4 mld zł
- przeprowadzenie konsorcjalnej emisji obligacji 4-letnich w kwocie 500 mln zł dla banku krajowego;
- udział w konsorcjalnej emisji obligacji 3-letnich w kwocie 252 mln zł dla banku komercyjnego.

4.4 Bankowość Transakcyjna

Citi Handlowy jest wiodącą instytucją świadczącą usługi bankowości transakcyjnej. Już czwarty rok z rzędu prestiżowy magazyn „Euromoney” uznał obsługę transakcyjną Banku Citi Handlowy za najlepszą w Polsce. Wyróżnienie to przyznawane jest w oparciu o oceny klientów, którzy kolejny raz wskazali lidera w branży finansowej.

Aktualna oferta bankowości transakcyjnej obejmuje:

- bankowość elektroniczną;
- depozyty i rachunki bieżące;
- produkty zarządzania płynnością;
- przelewy zagraniczne;
- produkty kartowe;
- płatności i należności: Polecenie Zapłaty, SpeedCollect;
- produkty gotówkowe;
- doradztwo unijne;
- produkty finansowania handlu.

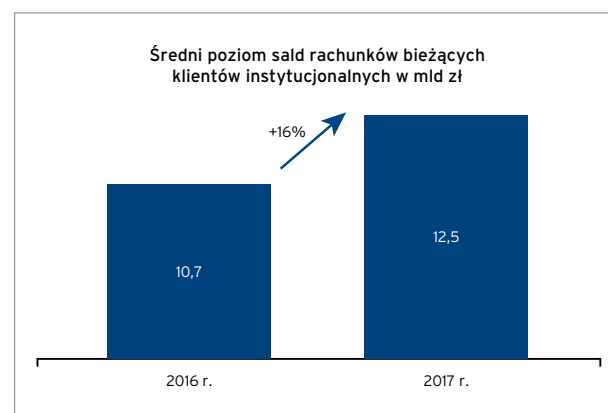
Bankowość elektroniczna

Podążając za rozwojem nowoczesnych technologii w bankowości, a także w odpowiedzi na kompleksowe potrzeby klientów korzystających z rozwiązań elektronicznych i mobilnych, usprawniono system CitiDirect BE. Skupiono się przede wszystkim na uproszczeniu procesu tworzenia i autoryzacji płatności, a także stworzono nowy mechanizm obsługi płatności masowych. Ograniczono konieczność wymiany tradycyjnej dokumentacji dzięki elektronicznej platformie wymiany dokumentacji - eWnioski.

W 2017 roku Bank przetworzył 26 mln transakcji drogą elektroniczną. Udział w rynku usług nowoczesnej bankowości elektronicznej jest istotnym elementem współczesnej strategii stworzonej z myślą o wygodzie klientów.

Depozyty i rachunki bieżące

Jednym z najważniejszych elementów realizowania strategii Banku jest koncentracja na pozyskiwaniu i obsłudze rachunków operacyjnych. Rachunek bieżący umożliwia dostęp do pełnej palety produktów Citi Handlowy. Zgromadzone przez klienta środki pieniężne, które nie są wykorzystywane do finansowania bieżącej działalności, mogą zostać ulokowane w depozytach terminowych lub pozostać na rachunku bieżącym o podwyższonym oprocentowaniu. W ofercie Banku znajdują się także m.in. depozyty negocjowane, depozyty automatyczne i depozyty zablokowane.

Produkty zarządzania płynnością

Wykorzystanie rozwiązań do zarządzania płynnością pozwala na redukcję zadłużenia i zmniejszenie kosztów jego obsługi przy jednoczesnym utrzymaniu zdolności do bieżącego regulowania

zobowiązań. Instrumenty zarządzania płynnością umożliwiającą optymalizację przepływów finansowych w ramach jednego klienta lub jednej grupy kapitałowej. Bank oferuje możliwość optymalnego zarządzania nadwyżkami w nadpłynnych spółkach i firmach, które mają zwiększone zapotrzebowanie na kapitał. Wśród produktów zarządzania płynnością znajdują się:

- rachunek skonsolidowany,
- cash pool rzeczywisty,
- saldo netto.

Przelewy zagraniczne

Bank dysponuje kompleksowym i bardzo szerokim pakietem rozliczeń w ponad 130 walutach na całym świecie. Odpowiadając na potrzeby klientów, Bank wprowadził rozszerzenie oferty rachunku wielowalutowego, wzbogacając ją o możliwość odbioru płatności zagranicznych w walutach egzotycznych (typu Juany Chińskie, Meksykańskie Peso, Rupie Indyjskie, Reale Brazylijskie). Jest to unikatowe rozwiązanie na polskim rynku.

Produkty kartowe

W 2017 roku Bank zakończył masową migrację klientów na nowy system do obsługi Kart. Po migracji, klienci korzystający z Kart Business otrzymali wiele unikalnych funkcjonalności, jak samodzielne generowanie i zmiana numerów PIN, powiadomienia o transakcjach, dostęp mobilny, a także możliwość generowania raportów z ponad 600 zmiennych nt. kart jak i transakcji nimi dokonanych.

W ofercie Banku pojawił się też serwis, którego nie było dotychczas na rynku. „Twoja karta w podróży” dostępny jest poprzez stronę kartybiznes.pl i zapewnia kompleksowe wsparcie podczas podróży służbowych. Korzystający z serwisu otrzymują szybki dostęp do wielu funkcjonalności oraz informacji, takich jak:

- zakres ubezpieczenia;
- instrukcja zgłaszania szkody;
- zmiana limitu karty;
- wyszukiwanie najbliższego bankomatu;
- sprawdzanie kursów walut;
- możliwość zablokowania karty w przypadku jej zagubienia;
- odzyskiwanie numeru PIN.

Płatności i należności: Polecenie Zapłaty, SpeedCollect

Bank posiada w swojej ofercie wygodne i efektywne narzędzia służące do obsługi płatności oraz należności. Te nowoczesne rozwiązania zostały zaprojektowane z myślą o firmach i instytucjach posiadających masowych odbiorców swoich produktów i usług.

- Polecenie zapłaty
Narzędzie to pozwala na efektywne pozyskiwanie należności od płatników, przy jednoczesnym obniżeniu kosztów ich egzekwowania. Citi Handlowy jest liderem rynku w obsłudze polecenia zapłaty (realizuje najwięcej transakcji na rynku), a dodatkowo jako jedyny bank w Polsce posiada opcję powiadamiania SMS dla Płatników (Polecenie Zapłaty Komfort).
- SpeedCollect
SpeedCollect to usługa pozwalająca na automatyczne księgowanie należności dla wierzycieli – odbiorców masowych płatności. Funkcjonalność rachunków wirtualnych pozwala na zakodowanie w numerze konta ważnych dla wierzyciela informacji, takich jak np. numer kontrahenta lub numer własnej jednostki handlowej, rozliczającej się z utargu. Liczba transakcji SpeedCollect zrealizowanych przez Citi Handlowy utrzymuje się na bardzo wysokim poziomie w tym segmencie na rynku

Produkty gotówkowe

Bank zapewnia swoim klientom kompleksową obsługę gotówkową. Usługa wpłaty zamkniętej może być świadczona na terenie całego kraju w ponad 1 200 centrach obsługi gotówki. Dodatkowo Bank świadczy usługi wpłat otwartych poprzez ponad 4500 placówek, dzięki partnerstwu z Poczta Polska S.A.

W 2017 roku zoptymalizowano czynności związane z przygotowaniem wpłaty, śledzeniem statusu wpłat gotówkowych zamkniętych i raportowaniem oczekiwanych środków. Obok wpłat gotówkami klienci Banku korzystają również z wypłat i przekazów pieniężnych. Dzięki partnerstwu z Poczta Polska S.A. są one realizowane we wszystkich placówkach Poczty Polskiej S.A. na terenie całego kraju.

Doradztwo unijne

Na mocy umowy podpisanej w 2014 roku z bankiem Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW) i z wykorzystaniem środków Unii Europejskiej Bank oferował swoim Klientom finansowanie zwrotne (kredyty) i bezzwrotne (granty). Program ELENA (European Local Energy Assistance) wspierał władze lokalne i regionalne oraz inne podmioty publiczne w ułatwieniu jednostkom samorządu terytorialnego finansowania przedsięwzięć związanych ze wzrostem efektywności energetycznej. W 2016 i 2017 roku realizowany był projekt dotyczący termomodernizacji 17 wielorodzinnych budynków mieszkalnych należących do jednej z gmin – klienta BHW. Realizacja przedsięwzięcia wygenerowała roczną oszczędność energii dla termomodernizowanych obiektów na poziomie 5326 MWh.

Produkty finansowania handlu

Wśród produktów obsługi handlu Citi Handlowy ma w swojej ofercie szereg rozwiązań, takich jak akredytywy, gwarancje bankowe, inkaso, kredyt handlowy, program finansowania dostawców i dystrybutorów, a także faktoring. W stosunku do poprzedniego roku odnotowano zwiększenie poziomu aktywów o 18 proc., co oznacza znaczący wzrost wolumenów sprzedaży tego segmentu produktów. Bank utrzymuje wiodącą pozycję w obszarze finansowania łańcucha dostaw. Udział w rynku oscyluje w granicach 20 proc. W 2017 roku zaobserwowano również wzrost udziału w rynku akredytyw eksportowych o 3 proc. w zakresie ilości transakcji.

W trosce o wygodę i bezpieczeństwo Klientów w kwietniu 2017 r. Bank udostępnił możliwość korzystania z „eGwarancji”. Rozwiązanie to umożliwia zabezpieczenie wszelkich zobowiązań i wierzytelności online.

4.4.1 Usługi powiernicze i depozytariusza

Bank prowadzi działalność powierniczą na podstawie przepisów prawa polskiego i zgodnie z międzynarodowymi standardami usług powierniczych, oferowanych inwestorom i pośrednikom działającym na międzynarodowych rynkach papierów wartościowych. Bank potrafi sprostać wymogom największych i najbardziej wymagających klientów instytucjonalnych.

Bank świadczy usługi powiernicze dla krajowych i zagranicznych inwestorów instytucjonalnych oraz usługi banku depozytariusza dla krajowych funduszy emerytalnych i inwestycyjnych. Od wielu lat Citi Handlowy utrzymuje pozycję lidera na rynku banków depozytariuszy w Polsce.

W ramach regulaminowej działalności, na podstawie zezwolenia Komisji Papierów Wartościowych i Giełd (obecnie Komisja Nadzoru Finansowego), Bank prowadzi rachunki papierów wartościowych, rozlicza transakcje w obrocie papierami wartościowymi, zapewnia obsługę wypłat dywidend i odsetek, wycenę portfela aktywów, indywidualne raporty, a także aranżuje reprezentowanie klientów w walnych zgromadzeniach akcjonariuszy spółek publicznych. Bank prowadzi rachunki zbiorcze dla uprawnionych podmiotów

zagranicznych. Ponadto Bank świadczy usługi prowadzenia rejestru zagranicznych papierów wartościowych, w ramach których pośredniczy w rozliczaniu transakcji klientów krajowych na rynkach zagranicznych.

W okresie sprawozdawczym Bank z sukcesem obsłużył pierwsze operacje w ramach nowej usługi operatora kont prowadzonych na imię klienta w Krajowym Depozycie Papierów Wartościowych S.A., obejmującej przekazywanie dyspozycji otrzymanych od klienta do KDPW S.A. i odwrotnie – potwierdzeń rozrachunku oraz wyciągów z kont podmiotowych otwartych w KDPW S.A. do klienta Banku. Usługa skierowana jest do zagranicznych instytucji finansowych, w szczególności instytucji depozytowo-rozrachunkowych (podmioty finansowe o statusie ICSD), i obejmuje operowanie rachunkami papierów wartościowych i rachunkami zbiorczymi takich podmiotów.

Bank utrzymał jedną z wiodących pozycji na rynku rozliczeń transakcji w obrocie papierami wartościowymi realizowanych na rzecz zdalnych członków Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. i BondSpot S.A. Ponadto Bank pozostał liderem w rozliczaniu transakcji zawieranych przez zagranicznych klientów instytucjonalnych na elektronicznej platformie obrotu dłużnymi papierami wartościowymi, działającej pod nazwą Treasury BondSpot Poland, zorganizowanej przez spółkę BondSpot S.A.

Bank pracował intensywnie nad dostosowaniem prowadzonej działalności powierniczej do przepisów wdrażanej dyrektywy w sprawie rynków instrumentów finansowych („dyrektywę MiFID”), której celem jest dalsze zwiększenie przejrzystości działania firm inwestycyjnych i banków oraz poziomu ochrony inwestorów na rynku kapitałowym.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku Bank prowadził ponad 9,2 tys. rachunków papierów wartościowych.

Jednocześnie Bank pełnił obowiązki depozytariusza trzech otwartych funduszy emerytalnych: Aviva OFE Aviva BZ WBK, Nationale-Nederlanden OFE, Pekao OFE; trzech dobrowolnych funduszy emerytalnych: Nationale-Nederlanden DFE, DFE Pekao, Generali DFE, a także dla Pracowniczego Funduszu Emerytalnego Orange Polska.

Bank pełnił również obowiązki depozytariusza funduszy inwestycyjnych, zarządzanych przez następujące Towarzystwa Funduszy Inwestycyjnych: BZ WBK TFI S.A., PKO TFI S.A., Esaliens TFI S.A., Aviva Investors Poland TFI S.A. oraz Templeton Asset Management (Poland) TFI S.A.

W 2017 roku Bank kontynuował działania wspierające doskonalenie regulacji prawnych rynku papierów wartościowych. Przedstawiciel Banku pełnił funkcję Przewodniczącego Prezydium Rady Banków Depozytariuszy przy Związku Banków Polskich („Rada”) w czasie kolejnej, piątej w rzędzie, kadencji. W okresie sprawozdawczym Rada była zaangażowana w doskonalenie standardów umowy oraz rekomendacji dobrych praktyk odnośnie wykonywania funkcji depozytariusza w związku z wykonywaniem obowiązków depozytariusza funduszy inwestycyjnych w odniesieniu do wymogów dyrektywy Unii Europejskiej AIFMD i UCITS V.

Rada brała aktywny udział w opiniowaniu innych projektów aktów prawnych, mających wpływ na działalność krajowych banków powierniczych. Wykorzystując własne zasoby, doświadczenie i kompetencje, pracownicy Banku we współpracy z Komisją Nadzoru Finansowego, KDPW S.A., KDPW_CCP S.A. i Giełdą Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. uczestniczyli w konsultacjach nad wprowadzaniem nowych rozwiązań na polskim rynku kapitałowym w ramach prac zespołów roboczych powołanych przy Związku Banków Polskich, a także w pracach rynkowych grup roboczych. Rada kontynuowała uzgadnianie planu wdrożenia na rynku projektów związanych z dostosowaniem do przepisów dyrektywy Central Securities Depository Regulation (CSDR) oraz analizowała możliwości uczestnictwa w nowych projektach technologicznych wykorzystujących koncepcję tzw. rozproszonej księgi głównej (*Distributed Ledger Technology*).

4.5 Działalność maklerska

Grupa prowadzi działalność maklerską na rynku kapitałowym za pośrednictwem spółki Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. („DMBH”), w której Bank posiada 100-procentowy udział. DMBH aktywnie działa na polskim rynku kapitałowym, będąc członkiem Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. (GPW) i BondSpot. Świadczy również usługi maklerskie na rynkach zagranicznych.

W 2017 roku DMBH pośredniczył w 9,5% transakcji sesyjnych dotyczących akcji i PDA na rynku głównym GPW (wobec 10,3% rok wcześniej), zajmując ostatecznie drugą pozycję w rankingu członków giełdy w tej kategorii. Wartość transakcji sesyjnych zawartych za pośrednictwem DMBH na rynku podstawowym GPW wyniosła 44,9 mld zł i wzrosła o 15,2% w stosunku do roku poprzedniego przy wzroście obrotów na GPW o 24,8%.

Spadek udziału rynkowego oraz utrata utrzymywanej przez ostatnie 8 lat pozycji lidera wiąże się z istotną zmianą struktury rynku i wzrostem udziału transakcji realizowanych przez uczestników na rachunek własny. Przede wszystkim jednak zmiana ta jest skutkiem działalności brokerów zagranicznych, którzy zwiększyli w 2017 roku skalę obrotów na GPW, realizując operacje handlu algorytmicznego oraz high volume wykonywane za ich pośrednictwem. W tym segmencie rynku nie uczestniczy jak dotychczas DMBH.

W zakresie obrotu na rachunek klienta z udziałem 12,1% DMBH pozostaje liderem, utrzymując nadal wysoką efektywność ekonomiczną prowadzonej działalności.

Na koniec 2017 roku DMBH pełnił funkcję Animatora dla akcji 64 spółek notowanych na giełdzie w Warszawie (w tym wszystkie z WiG20). Stanowi to 13,3% akcji notowanych na warszawskim parkiecie na rynku podstawowym.

W segmencie klientów detalicznych DMBH rok 2017 to okres kontynuacji realizowanej strategii intensyfikacji współpracy z Bankiem. Liczba rachunków inwestycyjnych prowadzonych przez DMBH na koniec 2017 roku wyniosła 13,7 tys. i zwiększyła się o 10,3% w stosunku do analogicznego okresu w 2016 roku. Wzrost liczby rachunków wynikał przede wszystkim z systematycznego wzrostu liczby zawieranych umów na usługi rynków zagranicznych realizowane na platformie CitiFX Stocks.

W 2017 roku obserwowana była rosnąca aktywność klientów detalicznych w zakresie obrotu akcjami oraz instrumentami typu ETF notowanymi na największych giełdach zagranicznych. Za sprawą coraz popularniejszej wśród klientów CPC usługi doradztwa przychody z prowizji na rynkach zagranicznych uzupełniły istotnie tradycyjnie realizowany strumień przychodów z obrotów realizowanych przez klientów na GPW.

Po raz kolejny zapisy na certyfikaty inwestycyjne FIZ oraz sprzedaż obligacji skarbowych i korporacyjnych przyczyniły się do kontynuacji rekordowych w historii DMBH wyników w tym segmencie.

W 2017 roku DMBH przeprowadził następujące transakcje na rynku kapitałowym:

- Cyfrowy Polsat – DMBH prowadził księgę popytu w procesie sprzedaży akcji własnych przez EBRD; wartość transakcji wyniosła 384 mln zł (transakcja rozliczona w styczniu);
- Uniwheels AG – DMBH pełnił funkcję Podmiotu Pośredniczącego w wezwaniu na 100% akcji spółki Uniwheels AG ogłoszonym przez Superior Industries International Germany AG; wartość transakcji wyniosła 2,7 mld PLN (maj 2017 roku);
- Uniwheels AG – DMBH pośredniczył w wezwaniu na 7,7% akcji spółki Uniwheels AG ogłoszonym przez Superior Industries International Germany AG sierpień 2017 roku);
- CCC S.A. – DMBH pełnił funkcję Globalnego Koordynatora i Oferującego w procesie przyspieszonej sprzedaży akcji zwykłych nowej emisji spółki CCC S.A.; wartość transakcji wyniosła 530 mln PLN (wrzesień 2017 roku).

Wybrane dane finansowe na dzień 31.12.2017 roku*

Nazwa spółki	Siedziba	Udział Banku w kapitale/ głosach w WZ	Suma bilansowa	Kapitał własny	Wynik finansowy netto za 2017 r.
		%	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Dom Maklerski Banku Handlowego S.A.	Warszawa	100,00	433 070	112 254	14 669

* Dane w trakcie audytu.

4.6 Działalność leasingowa

W IV kwartale 2016 roku podjęta została decyzja o zakupie przez Bank - od Handlowy Leasing Sp. z o.o. - pozostałego, pracującego portfela leasingowego. Wykonanie transakcji nastąpiło ze skutkiem na koniec I kwartału 2017 roku.

Produkty leasingowe pozostały w ofercie Grupy Banku i są oferowane w ramach tzw. otwartej architektury, tj. na podstawie współpracy Banku z podmiotami spoza Grupy

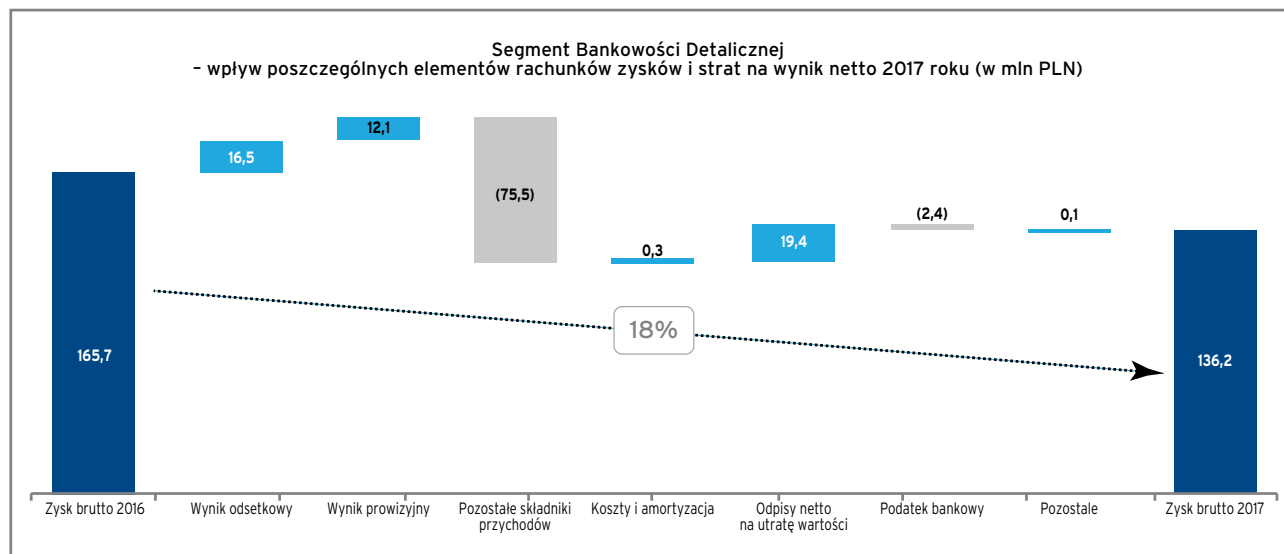
Wybrane dane finansowe na dzień 31.12.2017 roku*

Nazwa spółki	Siedziba	Udział Banku w kapitale/ głosach w WZ	Suma bilansowa	Kapitał własny	Wynik finansowy netto za 2017 r.
		%	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Handlowy-Leasing Sp. z o.o.	Warszawa	100,00	23 134	22 430	(678)

* dane w trakcie audytu.

5. Segment Bankowości Detalicznej

5.1 Podsumowanie wyników segmentu

W 2017 roku segment Bankowości Detalicznej zanotował spadek zysku brutto o 29,5 mln zł, tj. 17,8%. Na kształtowanie się wyniku brutto segmentu Bankowości Detalicznej w 2017 roku w porównaniu z rokiem poprzednim wpływ miały poniższe czynniki:

- wzrost przychodów odsetkowych w wyniku wzrostu portfela produktów kredytowych (+6% r./r.) oraz istotnego wzrostu salda depozytów (4% r./r.), przy jednoczesnej korzystnej zmianie struktury portfela depozytów (zwiększenia udziału depozytów bieżących przy zmniejszeniu depozytów terminowych);
- spadek wyniku prowizyjnego zanotowany na ubezpieczeniach kredytowych (w związku z nowymi regulacjami dot. ubezpieczeń grupowych); zrekompensowany poprzez wzrost przychodów na produktach inwestycyjnych 28% r./r.;

- spadek pozostałych składników przychodów w efekcie rozpoznania w wyniku w 2016 roku rozliczenia transakcji przejęcia Visa Europe Ltd. przez Visa Inc. w pozycji wyniku na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych dostępnych do sprzedaży 66,5 mln zł;
- spadek kosztów działania jako rezultat działań restrukturyzacyjnych, przy czym oszczędności z tego tytułu w znacznej części zostały reinwestowane w marketing i w technologię;
- niższy ujemny wynik w kategorii odpisy netto na utratę wartości aktywów finansowych, tj. 51,8 mln zł wobec 71,2 mln zł w 2016 roku, w związku z dalszą poprawą kondycji portfela, szczególnie w zakresie należności objętych rezerwą IBNR.

5.2 Wybrane dane biznesowe

	2017 r.	2016 r.	Zmiana	
			tys.	%
Liczba klientów indywidualnych	691,7	680,8	10,9	1,6%
Liczba rachunków bieżących, w tym:	463,2	457,9	5,3	1,2%
liczba rachunków operacyjnych*	100,9	95,1	5,8	6,1%
Liczba rachunków operacyjnych pozyskanych w danym okresie	43,8	54,6	(10,7)	(19,6%)
Liczba rachunków oszczędnościowych	144,4	150,1	(5,6)	(3,8%)
Liczba kart kredytowych, w tym:	702,9	698,6	4,3	0,6%
Liczba kart debetowych	251,2	248,3	2,9	1,2%

* W I kwartale 2017 roku nastąpiła zmiana klasyfikacji rachunków operacyjnych. Rok 2016 został odpowiednio skorygowany.

5.3 Opis kluczowych wydarzeń i osiągnięć biznesowych

Rachunki bankowe

Rachunki bieżące

Łączne saldo na rachunkach wzrosło o ponad 12% i przekroczyło 5,1 mld zł. Liczba rachunków osobistych na koniec 2017 roku wzrosła do poziomu 463 tys. (na koniec 2016 roku liczba rachunków wynosiła 458 tys.). Z tego 265 tys. stanowiły rachunki złotowe, a 197 tys. rachunki prowadzone w walutach obcych.

Konta oszczędnościowe

Liczba kont oszczędnościowych na koniec 2017 roku spadła do 144 tys., spadło również saldo zgromadzonych na nich środków do 2,7 mld zł wobec 150 tys. kont oszczędnościowych o łącznym saldzie ponad 3 mld zł w analogicznym okresie poprzedniego roku.

Zmiany w ofercie

W marcu 2017 roku weszła w życie zmieniona Tabela Opłat i Prowizji. Dla klientów posiadających konto osobiste typu CitiKonto podwyższeniu uległa m.in. opłata za kartę debetową oraz opłata za wypłaty z bankomatów innych niż Citi Handlowy. Podwyższeniu uległy również niektóre opłaty za transakcje dokonywane u doradcy w oddziale czy też w CitiPhone. Dla klientów posiadających konto osobiste typu Citi Priority podwyższeniu uległa opłata za prowadzenie rachunku i podobnie jak w przypadku CitiKonta opłaty za transakcje dokonywane u doradcy w oddziale czy też w CitiPhone. W przypadku klientów posiadających konto typu Citigold Bank również zdecydował na podwyższenie opłaty za prowadzenie rachunku, równocześnie proponując części klientów atrakcyjną lokatę pozwalającą uzupełnić saldo do wysokości wymaganej do bezpłatnego prowadzenia konta. Większość klientów skorzystała z tej propozycji. Dla klientów z segmentu Citigold Private Client nie wprowadzono żadnych nowych opłat lub podwyżek.

Wprowadzane zmiany są zgodne ze strategią Banku. Nowy model opłat i prowizji zachęca klientów do pogłębienia relacji z Bankiem, tak aby spełniali kryteria klientów Citi Priority lub Citigold oraz korzystali z bankowości internetowej, gdzie większość usług jest oferowana bez opłat.

W 2017 roku Bank wprowadził szereg rozwiązań zwiększających komfort i bezpieczeństwo korzystania z rachunków. Między innymi udostępnił klientom nowy serwis bankowości internetowej Citibank® Online, a wraz z nim szereg nowych funkcjonalności takich jak zastrzeżenie karty debetowej, zamknięcie rachunków, możliwość aktualizacji danych demograficznych oraz nowe formy zlecenia przelewów krajowych. U uruchomiona została również usługa „Podgląd zagranicznych rachunków Citi”, polegająca na udostępnieniu klientom Banku informacji o ich rachunkach bankowych prowadzonych przez oddział banku należącego do grupy kapitałowej Citigroup Inc. oferującego tę usługę.

W 2017 roku Bank koncentrował się na pozyskaniu nowych klientów dla segmentów Ciigold, Citigold Private Client oraz Citi

Priority. Cel był realizowany poprzez oferty promocyjne dla nowego klienta oraz poprzez reklamę w mediach tradycyjnych i elektronicznych, a także poprzez pozyskanie klienta przez kanał telefonicznej obsługi klienta – Tele Gold i Tele Priority. W 2018 roku Bank planuje kontynuować strategię polegającą na zwiększeniu portfela klientów we wskazanych segmentach, kładąc nacisk na digitalizację akwizycji. Bank planuje również rozwój programu rekomendacji oferty Citigold, poprzez wzmocnienie komunikacji w bankowości internetowej Citibank® Online, w mediach społecznościowych i edukację pracowników Citi Handlowy.

Karty kredytowe

Na koniec 2017 roku liczba kart kredytowych wyniosła 703 tys. Saldo zadłużenia na kartach kredytowych na koniec 2017 roku wyniosło 2,5 mld zł, tj. było wyższe o 8,1% w stosunku do tego samego okresu w roku poprzednim. W rezultacie Bank utrzymuje pozycję lidera na rynku kart kredytowych pod względem wartości kredytów udzielonych na kartach kredytowych z udziałem rynkowym według danych na koniec grudnia 2017 roku na poziomie 25,5%.

W 2017 roku akwizycja kart kredytowych utrzymała się na stabilnie wysokim poziomie jak w roku ubiegłym i wyniosła około 65 tys. kart. Umożliwiły to intensywne działania Banku w zakresie akwizycji poprzez uatrakcyjnienie oferty kart kredytowych. Przełożyło się to na nagrodę w 2017 roku – Złoty Bankier dla najlepszej karty kredytowej Citi Simplicity.

Poprawiła się również jakość pozyskiwanych kart oraz udział kart pozyskiwanych na bazie udokumentowanych danych o dochodzie klienta, co przełożyło się na wyższy poziom aktywacji i większą transakcyjność pośród nowo pozyskanych klientów.

Bank konsekwentnie dywersyfikuje kanały akwizycji przy jednoczesnej ciągłej optymalizacji procesów sprzedażowych.

Produkty kredytowe

Pożyczki gotówkowe i produkty ratalne do rachunku karty kredytowej

Saldo produktów gotówkowych na koniec 2017 roku wyniosło 2,7 mld zł i zanotowało wzrost o 1,6% w stosunku rocznym. Łączna sprzedaż produktów gotówkowych wyniosła w 2017 roku 1,3 mld zł.

W 2017 roku Bank niezmiennie koncentrował się na sprzedaży w procesach zdalnych (m.in. za pośrednictwem platformy internetowej Banku czy procesach telefonicznych) oraz procesach sprzedaży bezpośredniej m.in. w nowoczesnych oddziałach Smart oraz placówkach Smart Mini.

Produkty hipoteczne

Na koniec 2017 roku saldo portfela kredytów hipotecznych wyniosło 1,5 mld zł, tj. wzrosło o 12,0% w porównaniu do końca 2016 roku. Sprzedaż produktów hipotecznych w 2017 roku wyniosła 318 mln zł.

Produkty inwestycyjne i ubezpieczeniowe

Produkty inwestycyjne

Na koniec 2017 roku łączna wartość środków zarządzanych w produktach o charakterze inwestycyjnym (w tym w ramach produktów ubezpieczeniowych o charakterze inwestycyjnym, bez inwestycji dwuwalutowych) nabytych przez klientów detalicznych za pośrednictwem Banku była o 17% wyższa od wartości na koniec analogicznego okresu w 2016 roku.

Wzrost ten dotyczył funduszy inwestycyjnych, obligacji strukturyzowanych, a także środków w instrumentach zgromadzonych na rachunkach prowadzonych przez Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. (DMBH).

W ramach współpracy z DMBH Bank umożliwił klientom dostęp do 29 emisji certyfikatów inwestycyjnych funduszy inwestycyjnych zamkniętych.

W zakresie produktów strukturyzowanych Bank zrealizował w całym 2017 roku ofertę 118 subskrypcji obligacji strukturyzowanych denominowanych w PLN, USD, GBP oraz EUR.

W zakresie funduszy inwestycyjnych otwartych Bank wdrożył w 2017 roku do oferty 6 funduszy obligacyjnych.

Produkty ubezpieczeniowe

Bank wdrożył w oddziałach Citigold model obsługi klientów, poprzez specjalistów ds. ubezpieczeń, zapewniających specjalistyczne wsparcie klientów w zakresie planowania finansowego z wykorzystaniem produktów ubezpieczeniowych.

Do oferty Banku został wdrożony kolejny produkt w ramach realizowanej współpracy z Towarzystwem Ubezpieczeń na Życie WARTA S.A., tj. ubezpieczenie na życie z ochroną od nieszczęśliwych wypadków z sumą ubezpieczenia sięgającą 1 mln zł, z elastycznym zakresem i poziomem ochrony ubezpieczeniowej, dla różnych segmentów klientów.

6. Rozwój kanałów dystrybucji

6.1 Akwizycja bezpośrednia

W 2017 roku kanał dystrybucji detalicznej Universal Bankers utrzymał strategię akwizycji nowych klientów, skupiając się na trzech podstawowych produktach: kartach kredytowych, koncie Citi Priority oraz pożyczce gotówkowej. Podobnie jak w poprzednich latach mobilne siły sprzedażowe w sile ponad 80 doradców działają na terenie całego kraju, operując z lokalnych biur w 6 miastach.

Podtrzymując model funkcjonowania tego kanału doradcy mobilni byli jeszcze bliżej docelowych klientów - miniony rok przyniósł relokację punktów sprzedaży Smart Mini pomiędzy centrami handlowymi, zgodnie z założeniami okresowego odświeżania potencjału sprzedażowego przy zachowaniu efektywności kosztowej formuły, jednocześnie przy kontynuacji obecności w firmach korporacyjnych oraz jednostkach administracji publicznej.

Universal Bankers wspierali także obchody rocznicy 20-lecia Karty Kredytowej Citibank, organizując wakacyjny roadshow, w ramach którego obsługiwali sprzedażowo wydarzenia społeczno-

-kulturalne, m.in. takie jak widowiska i pokazy lotnicze, targi motoryzacyjne i imprezy sportowe w 10 miastach. Obok aktywności akwizycyjnych inicjatywa wspierana strefą z interaktywnymi gramami, dostępem do darmowego wifi, pokazem laserów i video mappingu 3D skupiona była na budowie wizerunku Citi Handlowy jako instytucji innowacyjnej, proponującej nowoczesne rozwiązania i zwróconej w stronę potrzeb klienta.

Kanał mobilny jest największym beneficjentem nowej aplikacji sprzedażowej wdrożonej na tablety w maju ubiegłego roku. Dzięki całkiem nowemu interfejsowi użytkownika aplikacja cechuje się prostotą i wygodą w obsłudze w porównaniu z zastąpionym rozwiązaniem. Nowe narzędzie wprowadziło możliwość sprzedaży pożyczki gotówkowej poza oddziałem, a dzięki pełnej integracji z systemami bankowymi możliwe jest w pełni zautomatyzowane procesowanie wniosków o kartę kredytową.

Nowoczesne rozwiązania technologiczne oraz konsekwentnie realizowane cele pozwoliły osiągnąć wysoką efektywność sprzedaży w kanale nastawionym na pozyskiwanie nowych klientów.

6.2 Sieć oddziałów

Budowa Bankowego Ekosystemu Smart

Rok 2017 dla sieci placówek Citi Handlowy to okres kontynuacji strategii Banku i konsolidacji wokół Bankowego Ekosystemu Smart. Doradcy segmentu Blue zostali wycofani z oddziałów typu Citigold, zwiększając efektywność operacyjną, i na koniec okresu obsługiwali klientów, działając w 16 oddziałach funkcjonujących w 10 największych miastach, w których Bank niezmiennie dostrzega największy potencjał w ramach segmentów klienta, na których opiera swoją strategię rozwoju bankowości detalicznej.

Wdrażane od 2016 roku punkty sprzedaży Smart Mini, obsługiwane przez doradców Universal Bankers, w minionym roku wypełniały swoją rolę budowy wizerunku i percepcji marki oraz wsparcia akwizycyjnego poprzez obsługę rynków, na których potencjał sprzedażowy nie uzasadnia inwestycji w stacjonarny oddział bankowy. W 2017 roku format Smart Mini został uzupełniony przez pierwszy w pełni mobilny punkt przeznaczony do obsługi imprez masowych i przy organizacji innych aktywności marketingowo-sprzedażowych. Dostępność punktów Smart Mini dyktowana jest godzinami otwarcia poszczególnych centrów handlowych lub czasem trwania imprez plenerowych.

Obsługa klientów zarówno w ramach oddziałów Smart oraz Smart Mini odbywa się przy wykorzystaniu modernizowanych systemów bankowych oraz nowej aplikacji sprzedażowej udostępnionej na tablety. Po raz pierwszy klient aplikujący o produkty kredytowe - kartę kredytową lub pożyczkę gotówkową - ma do dyspozycji zuniifikowany interfejs użytkownika niezależnie do punktu kontaktu, tj. w Internecie, w oddziale czy na tablecie. Narzędzie umożliwia jednocześnie bezpieczne przerwanie procesu aplikacji w dowolnym momencie i ponowne podjęcie jej bez utraty danych, także przy zmianie kanału akwizycji. Zastosowane rozwiązanie pozwala na całkowite wyeliminowanie papieru z procesu sprzedaży, opierając się na elektronicznych formach podpisu oraz komunikacji SMS i e-mail.

Liczba oddziałów na koniec okresu

	31.12.2017 r.	31.12.2016 r.	Zmiana
Liczba placówek:	26	25	1
- HUB Gold	8	7	1
- Smart Hub Gold	2	2	-
- Centrum Inwestycyjne	1	1	-
- oddziały Smart	14	14	-
- oddziały korporacyjne	1	1	-
Pozostałe punkty sprzedaży/obsługi klienta:			
Smart Mini	4	3	1

6.3 Bankowość internetowa i telefoniczna

Bankowość internetowa

Liczba aktywnych użytkowników Citibank Online, czyli takich, którzy przynajmniej raz na 30 dni zalogowali się do bankowości internetowej lub mobilnej za pomocą przeglądarki lub aplikacji Citi Mobile, wyniosła na koniec 2017 roku 342 tys. użytkowników, co stanowi wzrost o ponad 6 tys. użytkowników w porównaniu z analogicznym okresem w 2016 roku. Udział aktywnych użytkowników Citibank Online w całym portfelu klientów Banku na koniec 2017 roku wyniósł 50,03%.

Użytkownicy cyfrowi (czyli tacy, którzy przynajmniej raz w miesiącu skorzystali z bankowości internetowej Citibank Online lub bankowości mobilnej Citi Mobile na różnych urządzeniach) stanowili 72,7% wszystkich klientów aktywnych transakcyjnie na koniec 2017 roku, co stanowi wzrost o prawie 1 p.p. w porównaniu do analogicznego okresu w 2016 roku.

W lutym 2017 Bank udostępnił klientom detalicznym nowy serwis transakcyjny Citibank Online. Zgodnie z wcześniejszymi zapowiedziami platforma została zbudowana w technologii RWD (Responsive Web Design), która pozwala korzystać z pełnej funkcjonalności serwisu Citibank Online na każdym urządzeniu.

Po 3 miesiącach równoległego funkcjonowania starego i nowego serwisu Bank zdecydował się zamknąć dostęp do starego systemu. Od sierpnia dostęp do nowej platformy otrzymali również klienci obsługujący mikroprzedsiębiorstwa.

W kwartalnych odstępach Bank wprowadzał nowe funkcjonalności i na koniec 2017 roku ich liczba przekroczyła 300, umożliwiając m. in.: pełne zarządzanie kartą kredytową i produktami ratalnymi, pełną transakcyjność powiązaną z kontami osobistymi oraz pełny widok produktów inwestycyjnych i ubezpieczeniowych. Nowy Panel Inwestycyjny umożliwi monitorowanie obecnego stanu portfela inwestycyjnego klienta i jego historii, a także ułatwia dostęp do kluczowych funkcji związanych z oszczędzaniem i inwestowaniem. Udostępnienie pozostałych funkcji z tego obszaru (profilowanie, transakcje) planowane jest na 1 kwartał 2018 roku.

Nowy Citibank Online okazał się również sukcesem, jeśli chodzi o sprzedaż produktów ratalnych. Dzięki kontekstowym ofertom, zaspokajającym potrzeby klientów ilość produktów kredytowych sprzedawanych w tym kanale wzrosła o 134% r./r.

Pod koniec czerwca 2017 roku Bank Handlowy uruchomił aplikację SPEED umożliwiającą sprzedaż pożyczki gotówkowej oraz kart kredytowych. Za nowym elektronicznym formularzem aplikacyjnym kryje się zbiór zmian procesowych i narzędziowych, w trzech kanałach – iPad, Online oraz Workbench, dostępnym w oddziałach SMART.

Dzięki procesowaniu aplikacji przy użyciu nowego narzędzia uwierzytelnienie klienta przeprowadzane jest w czasie rzeczywistym, Doradcy mają możliwość zastosowania negocjacji cenowych, a wstępna decyzja kredytowa dostępna jest od ręki. SPEED to także prawdziwie cyfrowy proces, eliminujący papierową dokumentację i umożliwiającą pełną samoobsługę w prostym i elastycznym procesie online.

W minionym roku akwizycja kart kredytowych poprzez kampanie internetowe była źródłem pozyskania największej liczby nowych klientów. Liczba sprzedanych kart wzrosła o 20% w stosunku do roku ubiegłego i łącznie stanowiła 40% całej sprzedaży w Banku.

Bankowość mobilna

Na koniec 2017 roku liczba aktywnych użytkowników bankowości mobilnej, czyli takich, którzy raz na 30 dni skorzystali z bankowości mobilnej przy użyciu z aplikacji lub Citibank Online w technologii responsywnej wyniosła ponad 126 tys., co stanowi wzrost o ponad 53% w stosunku do grudnia 2016 roku. Udział aktywnych użytkowników bankowości mobilnej względem klientów aktywnych transakcyjnie wyniósł ponad 28%, co stanowi wzrost o 10 p.p. względem analogicznego okresu w 2016 roku.

Media społecznościowe

W 2017 roku Citi Handlowy kontynuował działalność w mediach społecznościowych pozostając istotnym kanałem zarówno do kontaktu, jak i do interakcji z klientami. W codziennej komunikacji Bank koncentrował się nie tylko na dostarczaniu informacji o aktualnych ofertach czy promocjach, ale także udostępniał fanom zaproszenia do udziału w niecodziennych wydarzeniach i konkursach – posty udostępniane przez Bank docierały miesięcznie do blisko 1 mln osób korzystających z Facebooka.

W 2017 roku Facebook stanowił również jedno z kluczowych narzędzi do obsługi zapytań klientów – istotnej poprawie uległy wszystkie wskaźniki zaangażowania fanów, a średni czas reakcji na zapytanie wyniósł 7 minut. Bank posiada ponad 144 tys. fanów.

7. Zmiany w zakresie technologii informatycznych

W 2017 roku strategicznym celem Banku w obszarze technologii informacyjnych było nadal zwiększanie konkurencyjności Banku poprzez dostarczanie najwyższej jakości usług i produktów, przy szerokim wsparciu rozwiązań innowacyjnych, cyfryzacji i automatyzacji oraz przy jednoczesnej optymalizacji kosztów. Zgodnie z trendami rynkowymi technologia Banku jest oparta w dużym stopniu o scentralizowane usługi i outsourcing. Procesy centralizacji usług pozwalają na osiągnięcie oszczędności, poprawę jakości i standaryzację procesów oraz na zapewnianie wysokiego poziomu kontroli i bezpieczeństwa informacji. Jako że promocja elektronicznych kanałów dystrybucji, oparcie produktów bankowych o najnowsze technologie, w tym rozwiązania internetowe i mobilne, są ważnymi komponentami strategii działania Banku, Pion Technologii Banku koncentruje się na opracowywaniu i wdrażaniu takich rozwiązań, które służą tym celom biznesowym.

Procesy IT Banku realizowane są zgodnie z międzynarodowymi standardami, co w I kwartale 2017 roku zostało potwierdzone pozytywnym wynikiem audytów nadzorczych zgodności ze standardami ISO 20000 (zarządzanie usługami IT), ISO 27001 (zarządzanie bezpieczeństwem informacji) oraz ISO22301 (zapewnienie ciągłości pracy).

Najistotniejsze modyfikacje/usprawnienia wprowadzone w 2017 roku to:

- **w obszarze bankowości instytucjonalnej:**
 - **wdrożenie nowej platformy do obsługi kart komercyjnych dla klientów instytucjonalnych** – nowa platforma została wdrożona w celu umożliwienia dalszego rozwoju produktu kartowego dla przedsiębiorstw; w wyniku wdrożenia nowej platformy klienci korporacyjni otrzymali dodatkowe możliwości korzystania z produktów w postaci kart chipowych oraz dostęp do danych poprzez cyfrowe systemy frontendowe; w wyniku uruchomienia nowej platformy Bank liczy na zwiększenie akwizycji klientów w obszarze produktu kart korporacyjnych;
 - **implementacja rozwiązań zwiększających poziom cyfryzacji komunikacji pomiędzy Bankiem a klientem** – nowe rozwiązania są wdrażane w celu zwiększenia poziomu cyfryzacji w komunikacji pomiędzy klientem a Bankiem; w wyniku wdrażania nowych zmian kolejni klienci będą w stanie korzystać z możliwości cyfrowego składania i pobierania dokumentów z Banku; natomiast Bank oczekuje zwiększenia poziomu cyfryzacji komunikacji i zmniejszenia ilości niecyfrowych dokumentów w obrocie z klientami;
- **w obszarze bankowości detalicznej:**
 - **wdrożenie i udostępnienie nowej wersji bankowości elektronicznej dla klientów detalicznych** – nowa platforma została wdrożona jako kontynuacja Strategii Internetowej Banku w celu zwiększenia doświadczeń klienta w obsłudze w kanałach elektronicznych, zwiększenia akwizycji produktów kredytowych przez ten kanał oraz możliwości szybszego wprowadzania zmian w nowej platformie w porównaniu

z poprzednią. W ramach nowej platformy klienci otrzymali nowy zestaw funkcjonalności, w tym obsługę produktów inwestycyjnych, a sam responsywny design umożliwił dostosowanie wyświetlanej zawartości do każdego urządzenia. Oczekiwanym rezultatem zmiany jest wzrost zadowolenia klientów, mierzony wskaźnikiem NPS, oraz wzrost akwizycji produktów Banku w kanale internetowym;

- **Q22 - otwarcie nowego, flagowego oddziału dla klientów detalicznych segmentu Gold** - dla klientów zamożnych oddział Citigold wciąż pozostaje ważnym miejscem kontaktu z Bankiem; w celu pogłębienia relacji z klientem zamożnym oraz wzbogacenia jego doświadczeń z obsługi została podjęta strategiczna decyzja o transformacji sieci Gold w Warszawie, która zaowocowała otwarciem oddziału w najbardziej prestiżowej lokalizacji w mieście - na 31. piętrze budynku Q22; nowa lokalizacja oferuje klientom najnowocześniejszą przestrzeń przy wykorzystaniu technologii (iPAD) oraz łączności bezprzewodowej; w wyniku zmian oczekiwany jest wzrost sprzedaży produktów inwestycyjnych oraz pozyskanie nowych klientów zamożnych;

- **w zakresie dostosowania systemów Banku do zgodności z wymaganiami regulacyjnymi:**

- dostosowanie systemów informatycznych Banku do nowej regulacji w sprawie rynków instrumentów finansowych MIFID 2 - Wdrożenie zmian w systemach Banku było konieczne ze względu na wejście dyrektywy EU MIFID 2/MIFIR w terminie 3 stycznia 2018 roku, w wyniku wdrożenia Bank osiągnął zgodność z regulacją;
- dostosowanie systemów informatycznych Banku do regulacji związanych z przeciwdziałaniem wykorzystywania sektora finansowego dla wyłudzeń skarbowych; wdrożenie zmian w systemach Banku było konieczne ze względu na planowane wejście w życie ustawy dotyczącej przeciwdziałania wykorzystania sektora Bankowego do wyłudzeń finansowych, w wyniku wdrożenia Bank osiągnął zgodność z regulacją;

- **w obszarze infrastruktury teleinformatycznej Banku oraz bezpieczeństwa informacji:**

- implementacja usprawnień zwiększających bezpieczeństwo korzystania z platformy internetowej CitiBank Online, m.in. wdrożenie dodatkowych weryfikacji na poziomie serwera w celu zabezpieczenia przed potencjalnymi atakami i manipulacją danych zdefiniowanych odbiorców klienta;
- wprowadzenie usprawnień w bankowości mobilnej dla klientów detalicznych, minimalizujące podatność aplikacji na zagrożenie transakcjami oszukańczymi.

Jednostki Technologiczne proaktywnie rozwijają i ulepszają swój portfel usług, aby w pełni zaspokajać obecne i przyszłe potrzeby biznesowe Banku. Proponują i dostarczają partnerom biznesowym optymalne rozwiązania technologiczne, pozwalające na budowanie przewagi konkurencyjnej. Jednostki Technologiczne aktywnie wspierają inicjatywy zmierzające do szerszego wykorzystania technologii informacyjnych automatyzujących procesy w Banku oraz zwiększających poziom cyfryzacji usług.

Poniżej przedstawiona została informacja o trwających i jeszcze nieukończonych inicjatywach i modyfikacjach systemów, które będą miały wpływ na działalność Banku w najbliższych okresach.

- **w obszarze bankowości instytucjonalnej:**

- implementacja systemów wspierających prace Sub-Sektora Rynków Finansowych w obszarze instrumentów pochodnych; wdrożenie nowej platformy jest realizowane w celu skorzystania z bardziej zaawansowanych rozwiązań produktowych oferowanych w grupie Citi oraz realizacji strategii konsolidacji rozwiązań produktowych, w wyniku implementacji Bank oczekuje zwiększenia poziomu efektywności i automatyzacji obsługi produktu instrumentów pochodnych;

- implementacja rozwiązań do robotyzacji procesów operacyjnych Banku; wdrożenie platformy do robotyzacji procesów biznesowych jest realizowane w celu zwiększenia efektywności realizowanych procesów Back-Office w Banku, w wyniku implementacji Bank oczekuje zwiększenia poziomu efektywności i automatyzacji obsługi procesów Back-Office;

- **w obszarze bankowości detalicznej:**

- **wprowadzenie usługi Google Pay dla kart debetowych i kredytowych Mastercard** - bankowość internetowa i bankowość mobilna to dwa najszybciej rozwijające się obszary na rynku płatności bezgotówkowych; Polska jest jednym z rynków, na których płatności mobilne są najbardziej rozpowszechnione, mają ogromny potencjał, a liczba kart wirtualnych gwałtownie rośnie; sprzyja temu fakt, że prawie 100% terminali obsługuje już płatności zbliżeniowe, a ponad 60% transakcji to właśnie transakcje zbliżeniowe; z tego powodu Bank zdecydował się na wdrożenie obsługi funkcjonalności Android Pay, pozwalającej klientom na nowoczesne, szybkie, proste i wygodne dokonywanie płatności zbliżeniowych za pośrednictwem smartfonu, bez użycia fizycznej karty;
- **wprowadzenie przelewów natychmiastowych KIR dla klientów bankowości detalicznej** - wprowadzenie nowego innowacyjnego sposobu realizacji przelewów natychmiastowych dla klientów detalicznych oraz mikro-, realizowanych w mniej niż 30 sekund przy zachowaniu niezmiennie wysokich standardów bezpieczeństwa transakcji, ma na celu wzrost poziomu doświadczeń klientów mierzonych wskaźnikiem NPS oraz zwiększenie przychodu związanego z oczekiwanym wzrostem całkowitej liczby realizowanych transakcji;

- **w zakresie dostosowania systemów Banku do zgodności z wymaganiami regulacyjnymi:**

- **dalsze dostosowywanie systemów informatycznych Banku do regulacji związanych z przeciwdziałaniem wykorzystywania sektora finansowego dla wyłudzeń skarbowych** - wdrożenie zmian w systemach Banku jest konieczne ze względu na planowane wejście w życie ustawy o podzielonej płatności w lipcu 2018 roku, w wyniku wdrożenia Bank osiągnie zgodność z regulacją;
- **dostosowanie systemów informatycznych Banku do wymogów rozporządzenia o ochronie danych osobowych (RODO)** - wdrożenie zmian w systemach Banku jest konieczne ze względu na planowane wejście w życie nowej regulacji o ochronie danych osobowych w maju 2018 roku, w wyniku wdrożenia Bank osiągnie zgodność z regulacją;
- **dostosowanie systemów informatycznych Banku do dyrektywy regulującej rynek płatności (PSD2)** - wdrożenie zmian w systemach Banku jest konieczne ze względu na planowane wejście w życie nowej dyrektywy unijnej PSD2 dotyczącej obszaru, w wyniku wdrożenia Bank osiągnie zgodność z regulacją;

- **w obszarze infrastruktury teleinformatycznej Banku oraz bezpieczeństwa informacji:**

- implementacja kolejnych mechanizmów bezpieczeństwa nowej generacji w systemach bankowych.

8. Zaangażowania kapitałowe Banku

Zaangażowania kapitałowe Banku podzielone są na portfele zaangażowań strategicznych i zaangażowań do zbycia. W 2017 roku Bank kontynuował obraną wcześniej politykę inwestycji kapitałowych. Jej wytycznymi dla portfela zaangażowań strategicznych były: maksymalizacja zysku w długim okresie czasu, wzrost udziałów rynkowych, rozwój współpracy z Bankiem oraz rozszerzanie oferty Banku, a dla portfela zaangażowań do zbycia - optymalizacja wyniku finansowego transakcji kapitałowych oraz minimalizacja ryzyka w obszarach wynikających z tych transakcji.

8.1 Portfel zaangażowań strategicznych

Spółki strategiczne obejmują podmioty prowadzące działalność w sektorze finansowym, dzięki którym Bank poszerza swoją ofertę produktową, zwiększa prestiż i wzmacnia pozycję konkurencyjną na rynku usług finansowych w Polsce.

Do spółek strategicznych zaliczamy również spółki infrastrukturalne prowadzące działalność na rzecz sektora finansowego. Bank posiada w nich udział mniejszościowy, ale mają one strategiczne znaczenie dla Banku ze względu na prowadzone przez spółki operacje oraz współpracę z Bankiem.

W przypadku zaangażowań strategicznych w tzw. spółkach infrastrukturalnych Bank planuje zachować swój udział i aktywnie uczestniczyć w wyznaczaniu strategicznych kierunków ich rozwoju w ramach możliwości wynikających z posiadanego prawa głosu. Nadrzędnym celem Banku przy sprawowaniu nadzoru korporacyjnego nad tymi spółkami jest dążenie do rozwoju spółek z zachowaniem niezagrożonej kontynuacji ich aktualnej działalności wykorzystywanej przez uczestników rynków finansowych, w tym również przez Bank.

8.2 Portfel zaangażowań do zbycia

Spółki do zbycia to podmioty, w których zaangażowanie Banku nie ma charakteru strategicznego, obejmują one zarówno spółki posiadane przez Bank bezpośrednio, jak i pośrednio, a także celowe spółki inwestycyjne. Niektóre spośród spółek do zbycia stanowią zaangażowania restrukturyzacyjne, które to zaangażo-

wania Bank objął w wyniku konwersji wierzytelności na udziały kapitałowe.

Założenia strategiczne Banku odnośnie spółek do zbycia przewidują stopniową redukcję zaangażowania Grupy w tych spółkach. Zakłada się, iż poszczególne podmioty będą sprzedawane w najbardziej dogodnym momencie wynikającym z uwarunkowań rynkowych. Portfel spółek do zbycia skupia zaangażowania kapitałowe bez określonej z góry stopy zwrotu. Bank nie planuje nowych inwestycji kapitałowych z przeznaczeniem do sprzedaży w późniejszym okresie. Portfel spółek do zbycia może powiększyć się o ewentualne zaangażowania objęte w wyniku konwersji wierzytelności na udziały kapitałowe oraz o zaangażowania, które Bank obejmie w związku z prowadzoną działalnością operacyjną.

8.3 Celowe spółki inwestycyjne

Według stanu na 31 grudnia 2017 roku w skład Grupy wchodziły dwie celowe spółki inwestycyjne. Działalność tych spółek była finansowana poprzez zwrotną dopłatę wspólnika do kapitału oraz z ich wyników finansowych.

W związku z kontynuowaniem przez Bank strategii ograniczenia działalności poprzez celowe spółki inwestycyjne przewiduje się, iż kolejne spółki inwestycyjne będą podlegały sukcesywnemu zbywaniu lub likwidacji.

Według informacji dostępnych w dniu sporządzania sprawozdania finansowego (wstępne niezauditowane) podstawowe dane finansowe opisywanych podmiotów według stanu na 31 grudnia 2017 roku przedstawiały się następująco:

Nazwa jednostki	Siedziba	Udział Banku w kapitale/głosach w WZ	Suma bilansowa	Kapitał własny	Wynik finansowy netto za 2017 r.
	%	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Handlowy - Inwestycje Sp. z o.o.	Warszawa	100,00	11 118	11 077	242
Handlowy Investments S.A.*	Luksemburg	100,00	18 298	17 869	61

* Dane finansowe Handlowy Investments S.A. pochodzą ze sprawozdania finansowego sporządzonego na dzień 28 lutego 2018 r roku będącego dniem bilansowym jednostki.

VII. Istotne czynniki ryzyka związane z działalnością Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.

1. Istotne czynniki ryzyka i zagrożenia związane z otoczeniem Grupy

1.2 Ryzyka związane z regulacjami prawnymi i nadzorczymi

Na sytuację finansową i organizacyjną Grupy w 2017 roku miały wpływ m.in.:

Akty prawne / regulacje	Data wejścia w życie i podsumowanie nowych wymogów
Rekomendacja C dotycząca zarządzania ryzykiem koncentracji zaangażowań	<ul style="list-style-type: none"> Termin: styczeń 2017 Dotyczy zarządzania ryzykiem koncentracji obejmujące następujące obszary: obowiązki zarządu i rady nadzorczej; zasady identyfikacji, pomiaru lub szacowania ryzyka koncentracji i narzędzia wspierające proces zarządzania ryzykiem koncentracji; zasady przeciwdziałania ryzyku koncentracji i ograniczania ryzyka koncentracji; monitorowanie i raportowanie w zakresie ryzyka koncentracji; system kontroli wewnętrznej; zarządzanie ryzykiem wynikającym z interakcji pomiędzy koncentracjami w ramach tego samego oraz różnych rodzajów ryzyka
Wytyczne EBA dotyczące prawidłowej polityki wynagrodzeń, o których mowa w art. 74 ust. 3 i 75 ust. 2 dyrektywy 2013/36/UE i ujawniania informacji zgodnie z art. 450 rozporządzenia (UE) nr 575/2013	<ul style="list-style-type: none"> Termin: styczeń 2017 Wytyczne przedstawiają stanowisko EUNB w sprawie odpowiednich praktyk nadzoru w ramach Europejskiego Systemu Nadzoru Finansowego lub tego, jak należy stosować prawo europejskie w obszarze wynagrodzeń. Wytyczne określają wymogi dotyczące polityki wynagrodzeń zarówno dla wszystkich pracowników jak również członków organów oraz osób mających istotny wpływ na profil ryzyka Banku oraz pracowników pełniących funkcje kontrolne
Ustawa z dnia 23 marca 2017 roku o kredycie hipotecznym oraz o nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego i agentami	<ul style="list-style-type: none"> Termin: 22 lipca 2017 roku (z wyjątkami) Dotyczy wdrożenia dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/17/UE z dnia 4 lutego 2014 roku w sprawie konsumentskich umów o kredyt związanych z nieruchomością mieszkalną celem zapewnienia wysokiego poziomu ochrony konsumentów, którzy zawierają umowy o kredyty zabezpieczone nieruchomością
Rekomendacja H dotycząca systemu kontroli wewnętrznej w Bankach	<ul style="list-style-type: none"> Termin: grudzień 2017 Rekomendacja H wprowadziła ujęcie systemu kontroli wewnętrznej w ramach modelu trzech linii obrony wraz z przypisaniem odpowiednich mechanizmów kontrolnych i niezależnego monitorowania przestrzegania tych mechanizmów przez wszystkie jednostki stanowiące linie obrony, a ponadto opiera system kontroli wewnętrznej na koncepcji zbioru mechanizmów kontrolnych zapewniających osiągnięcie ustawowo określonych celów

Na sytuację finansową i organizacyjną Grupy w 2018 roku będą miały wpływ m.in.:

Akty prawne / regulacje	Data wejścia w życie i podsumowanie nowych wymogów
Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1286/2014 z dnia 26 listopada 2014 roku w sprawie dokumentów zawierających kluczowe informacje, dotyczących detalicznych produktów zbiorowego inwestowania i ubezpieczeniowych produktów inwestycyjnych („PRIIP”)	<ul style="list-style-type: none"> Termin: 1 stycznia 2018 roku Rozporządzenie nakłada na podmioty tworzące oraz sprzedające PRIIP (w tym Bank i DMBH) szereg nowych obowiązków, przede wszystkim w zakresie przedstawienia określonych informacji inwestorom. Celem jest wzmocnienie ochrony inwestorów indywidualnych nabywających takie produkty
Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1011 z dnia 8 czerwca 2016 roku w sprawie indeksów stosowanych jako wskaźniki referencyjne w instrumentach finansowych i umowach finansowych lub do pomiaru wyników funduszy inwestycyjnych i zmieniające dyrektywę 2008/48/WE i 2014/17/UE oraz rozporządzenie (UE) nr 596/2014	<ul style="list-style-type: none"> Termin: 1 stycznia 2018 roku Rozporządzenie wprowadza m.in. wspólne ramy mające na celu zapewnienie dokładności i rzetelności indeksów stosowanych w UE jako wskaźniki referencyjne w instrumentach i umowach finansowych lub do pomiaru wyników funduszy inwestycyjnych, a także ochronę konsumentów i inwestorów Rozporządzenie ma m.in. zastosowanie do podmiotów opracowujących wskaźniki referencyjne, przekazujących dane wejściowe dla wskaźnika referencyjnego oraz podmiotów nadzorowanych stosujących wskaźniki w umowach finansowych oraz instrumentach finansowych
Wytyczne EBA dotyczące polityk i praktyk w zakresie wynagrodzeń w odniesieniu do sprzedaży i dystrybucji detalicznych produktów i usług bankowych	<ul style="list-style-type: none"> Termin: styczeń 2018 roku Wytyczne EBA dotyczące polityk i praktyk w zakresie wynagrodzeń w odniesieniu do sprzedaży i dystrybucji detalicznych produktów i usług bankowych określają wymagania dotyczące opracowywania i wdrażania polityki i praktyk w zakresie wynagrodzeń w odniesieniu do oferowania lub dystrybucji produktów i usług bankowych na rzecz konsumentów. Celem ich wprowadzenia jest ochrona konsumentów przed niepożądanymi, negatywnymi skutkami zasad wynagradzania pracowników sprzedaży
Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2014/65/UE z dnia 15 maja 2014 r. - („MiFID II”), Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 600/2014 z dnia 15 maja 2014 r. - („MiFIR”) wraz z innymi aktami prawa UE oraz związany z nimi projekt ustawy o zmianie ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi oraz niektórych innych ustaw	<ul style="list-style-type: none"> Termin: 3 stycznia 2018 roku Głównym celem regulacji MiFID II oraz MiFIR jest podwyższenie ochrony klientów korzystających z usług inwestycyjnych oraz zwiększenie przejrzystości funkcjonowania rynków finansowych, a także Zapewnienie wzrostu konkurencyjności i efektywności rynków finansowych w Polsce i Unii Europejskiej

<p>Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366 z dnia 25 listopada 2015 roku w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego („PSD2”)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Termin: 13 stycznia 2018 roku • Dyrektywa PSD2 stanowi podstawę dla stworzenia jednolitego rynku usług płatniczych w UE opartego o bezpieczne i innowacyjności usług płatniczych. Transpozycja dyrektywy PSD2 powinna nastąpić do dnia 12.01.2018 roku jednakże prace nad uchwaleniem zmian do ustawy o usługach płatniczych nie zostały jeszcze ukończone. Przewidywany termin uchwalenia zmian to I kwartał 2018 roku z uwzględnieniem, że przewidziany jest 6-miesięczny okres na dostosowywanie działalności dostawców usług płatniczych do zmienionych przepisów • Najważniejsze zmiany to: <ul style="list-style-type: none"> - wprowadzenie nowej kategorii dostawców – katalog usług płatniczych rozszerzony został o dwa nowe typy usług: <ul style="list-style-type: none"> o usługę inicjowania transakcji płatniczej (payment initiation service; „PIS”) oraz o usługę dostępu do informacji o rachunku (account information service; „AIS”) - wprowadzenie silnego uwierzytelnienia - modyfikacja zasad odpowiedzialności za nieautoryzowaną transakcję - wprowadzenie małej instytucji płatniczej
<p>Ustawa z dnia 24 listopada 2017 roku o zmianie niektórych ustaw w celu przeciwdziałania wykorzystywaniu sektora finansowego do wyłudzeń skarbowych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Termin: 13 stycznia 2018 roku • Celem tej regulacji jest walka z wyłudzeniami skarbowymi, w szczególności wyłudzeniami VAT • Na banki i SKOK-i został nałożony obowiązek przekazywania do izby rozliczeniowej niektórych danych o klientach i ich transakcjach w celu ustalenia wskaźnika ryzyka. Izba rozliczeniowa będzie przekazywać informacje o wskaźniku ryzyka szefowi KAS oraz bankom i SKOK-om. Ustawa tworzy system wymiany informacji między bankami i administracją skarbową. Informacje przekazywane przez banki umożliwią administracji dokonywanie analiz finansowych, pozwalających na identyfikację przepływów charakterystycznych dla wyłudzeń skarbowych • W przypadku podejrzenia, że rachunek jest wykorzystywany do wyłudzeń skarbowych, Krajowa Administracja Skarbowa będzie mogła dokonywać blokady rachunków klientów na 3 dni z możliwością przedłużenia do 3 miesięcy
<p>Ustawa z dnia 15 grudnia 2017 roku o dystrybucji ubezpieczeń</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ustawa dotyczy ustanowienia nowych regulacji wynikających z konieczności implementowania do krajowego porządku prawnego przepisów dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/97 z dnia 20 stycznia 2016 roku • Ustawa określa zasady wykonywania działalności w zakresie dystrybucji ubezpieczeń osobowych i majątkowych oraz dystrybucji reasekuracji
<p>Projekt ustawa o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Według projektu z 15 stycznia 2018 roku ustawa ma wejść w życie 3 miesiące od daty publikacji w Dzienniku Ustaw • Ustawa ma dostosować polskie prawo do IV Dyrektywy AML • Głównie zmiany dotyczą zasad raportowania do GILF, szerszego zakresu danych o klientach i beneficjentach rzeczywistych, szerszej definicji klienta i zasadniczo zwiększonych obowiązków banku
<p>Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) („RODO”)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Termin: 25 maja 2018 roku • Rozporządzenie wiązać będzie wszystkich, którzy przetwarzają dane osobowe w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą • Rozporządzenie wprowadza szereg zmian oraz istotnie rozszerza zakres obowiązków administratorów oraz podmiotów przetwarzających dane osobowe. Celem nowych przepisów jest również wyposażenie osób fizycznych oraz organów nadzorujących w skuteczne narzędzia reagowania na naruszenia rozporządzenia. • Najważniejsze zmiany obejmują: <ul style="list-style-type: none"> o Nowe i rozszerzone prawa właścicieli danych: „prawo do bycia zapomnianym” (skierowane do osób, które życzą sobie, by ich dane osobowe zostały usunięte), uprawnienie do żądania przeniesienia danych oraz wzmocnione prawo dostępu i wglądu obywatela w jego dane. Osoby, których dane dotyczą, będą także miały rozszerzone prawo sprzeciwu wobec przetwarzania ich danych o Wprowadzone zostały ograniczenia w zakresie profilowania, włączając w to obowiązek otrzymania zgody na profilowanie przed rozpoczęciem zbierania danych, surowy obowiązek informowania o profilowaniu oraz konieczność akceptacji braku zgody na profilowanie o Przepisami RODO zostają wprowadzone nowe lub uzupełnione zasady uzyskiwania zgód na przetwarzanie danych osobowych od osób, których dane dotyczą. Przepisy RODO wskazują także liczne informacje, które muszą być uwzględnione w komunikacji sposobu przetwarzania danych osobowych kierowanej do osób, których dane dotyczą o Obowiązkiem administratorów danych będzie zgłaszanie w ciągu 72 godzin od wykrycia do właściwego organu nadzoru przypadków naruszeń, które mogą skutkować zagrożeniem praw i swobód osób, których dane zostały naruszone
<p>Rekomendacja Z dotycząca ładu wewnętrznego w bankach</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Termin: czerwiec 2018 roku • Rekomendacja Z będzie stanowić zbiór dobrych praktyk w zakresie zarządzania wewnętrznego (<i>internal governance</i>). W szczególności dokument będzie się odnosił do takich kwestii jak: ogólne zasady ładu wewnętrznego w banku, struktura organizacyjna, zadania, obowiązki, skład i funkcjonowanie rady nadzorczej, zarządu i kadry zarządzającej wyższego szczebla, standardy postępowania banku (etyka) oraz konflikt interesów, zasady wynagradzania banku, zasady zarządzania ryzykiem i kontroli wewnętrznej, systemy informacyjne i komunikacja, wprowadzanie nowych produktów w banku, polityka dywidendowa, polityka zlecania czynności na zewnątrz (outsourcing), ciągłość działania oraz przejrzystość systemu zarządzania w banku. Postanowienia Rekomendacji Z opracowywane są z uwzględnieniem wytycznych Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego
<p>Wytyczne EBA i ESMA w sprawie oceny odpowiedności członków organów zarządzającego i kluczowego personelu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Termin czerwiec 2018 roku • Wytyczne EBA i ESMA w sprawie oceny odpowiedności członków organów zarządzającego i kluczowego personelu ustanawiają proces oceny adekwatności oraz szereg wymogów dotyczących oceny odpowiedności zarówno w odniesieniu do indywidualnych osób (członków rady nadzorczej, zarządu oraz kluczowego personelu), jak i całych organów (ocena kolektywna). Wytyczne wejdą w życie 30 czerwca 2018 roku, zastępując z tą datą dotychczasowe wytyczne EBA opublikowane w dniu 22 listopada 2012 roku

<p>Ustawa z dnia 30 listopada 2016 roku o zmianie ustawy o usługach płatniczych oraz niektórych innych ustaw</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Termin: 8 lutego 2017 roku (okres dostosowawczy 18 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy) • Celem ustawy jest implementacja do polskiego porządku prawnego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/92/UE z dnia 23 lipca 2014 roku w sprawie porównywalności opłat związanych z rachunkami płatniczymi, przenoszenia rachunku płatniczego oraz dostępu do podstawowego rachunku płatniczego • Najważniejsze zmiany obejmują: dostęp do rachunku podstawowego - ustawa wprowadza przepisy, które zapewniają konsumentom dostęp do bezpłatnego podstawowego rachunku płatniczego oraz do podstawowych usług płatniczych powiązanych z tym rachunkiem • Ustawa wprowadza przepisy dotyczące przenoszenia rachunków płatniczych • Strony internetowe porównujące oferty dostawców usług płatniczych w zakresie prowadzenia rachunków płatniczych • Obowiązki informacyjne w zakresie pobieranych opłat przez dostawców prowadzących rachunki płatnicze
<p>Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 648/2012 z dnia 4 lipca 2012 roku w sprawie instrumentów pochodnych będących przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym, kontrahentów centralnych i repozytoriów transakcji oraz rozporządzenia wykonawcze do ww. rozporządzenia wydane przez Komisję Europejską („EMIR”)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Regulacja EMIR wdrażana jest w poszczególnych fazach od 2012 roku. Kolejne fazy wdrożenia w związku z regulacją EMIR, w szczególności dotyczące rozszerzenia zakresu podmiotów zobowiązanych stosować początkowy depozyt zabezpieczający (<i>initial margin</i>) dla transakcji pochodnych, będą kontynuowane w 2018 roku. • Regulacja EMIR nakłada na przedsiębiorców będących kontrahentami finansowymi, jak i niefinansowymi w rozumieniu Rozporządzenia szereg obowiązków związanych z zawieraniem transakcji pochodnych, a w szczególności transakcji zawieranych na rynku OTC (np. raportowanie transakcji pochodnych, rozliczanie transakcji pochodnych przez kontrahenta centralnego (CCP), potwierdzanie transakcji, rekoncylacja oraz zabezpieczanie ekspozycji z transakcji)
<p>Ustawa z dnia 15 grudnia 2017 roku o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług oraz niektórych innych ustaw</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Termin: 1 lipca 2018 roku • Ustawa o split payment wprowadza mechanizm podzielonej płatności, co oznacza, że podatnicy, którzy otrzymali fakturę z wykazaną kwotą podatku, przy dokonywaniu płatności kwoty należności wynikającej z tej faktury mogą zastosować mechanizm podzielonej płatności. Zastosowanie mechanizmu podzielonej płatności polega na tym, że: <ul style="list-style-type: none"> - zapłata kwoty odpowiadającej całości albo części kwoty podatku wynikającej z otrzymanej faktury jest dokonywana na rachunek VAT; - zapłata całości albo części kwoty odpowiadającej wartości sprzedaży netto wynikającej z otrzymanej faktury jest dokonywana na rachunek bankowy albo na rachunek w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej, dla których jest prowadzony rachunek VAT, albo jest rozliczana w inny sposób • Podatnik będzie miał ograniczone możliwości dysponowania środkami na rachunku VAT. Środkami z tego rachunku klient będzie mógł płacić VAT swoim kontrahentom również na rachunek VAT lub regulować zobowiązanie VAT w rozliczeniach z fiskusem. Rozwiązanie ma pomóc w ograniczeniu wyłudzeń VAT • Na mocy ustawy banki zobowiązane są do bezpłatnego otwarcia jednego rachunku VAT dla każdego klienta. Rozwiązanie zakłada zmianę technologii w systemie rozliczeń międzybankowych i może mieć wpływ na sposób udostępniania niektórych produktów. Regulacja nie dotyczy klientów detalicznych
<p>Wytyczne EBA dotyczące zarządzania ryzykiem stopy procentowej wynikającym z działalności niezwiązanej z księgą handlową</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Termin: grudzień 2018 • Celem opublikowanych wytycznych jest określenie oczekiwań nadzorczych dotyczących zarządzania ryzykiem stopy procentowej wynikającym z działalności niezwiązanej z księgą handlową. Wytyczne zostały opracowane na bazie poprzedniej wersji opublikowanej w dniu 22 maja 2015 roku i uwzględniają oczekiwania oraz praktyki nadzorcze, w tym standardy dotyczące ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej opublikowane przez Komitet Bazylejski w kwietniu 2016 roku (standardy BCBS). Zaktualizowane wytyczne zawierają w szczególności wymogi dotyczące określenia strategii w odniesieniu do ryzyka IRRBB, w tym apetytu na ryzyko i sposobów mitygowania ryzyka, określenia ram zarządzania ryzykiem IRRBB (określenie polityk, procesów i kontroli) oraz podziału odpowiedzialności w tym zakresie, dokonywania właściwej oceny nowych produktów i działań pod kątem IRRBB. Wytyczne stanowią pierwszy krok i zarazem pomost do pełnego wdrożenia wymogów IRRBB odzwierciedlonych w CRD V / CRR II, bankowym pakiecie reform rozpoczętym w listopadzie 2016 roku. Konsultacje będą trwały do 31 stycznia 2018 roku
<p>Rekomendacja R dotycząca zasad zarządzania ryzykiem kredytowym oraz ujmowania oczekiwanych strat kredytowych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Termin: 2018/2019 rok • KNF przyjęła 17 października 2017 roku projekt założeń nowelizacji skierowanej do banków Rekomendacji R dotyczącej zasad zarządzania ryzykiem kredytowym oraz ujmowania oczekiwanych strat kredytowych. Projektowana nowelizacja Rekomendacji R ma na celu dostosowanie jej do wymogów Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej nr 9, który zastąpi od 2018 roku Międzynarodowy Standard Rachunkowości nr 39. Nowa klasyfikacja aktywów finansowych uzależniona ma być od wyników oceny modelu biznesowego zarządzania danym portfelem aktywów oraz charakterystyki aktywów finansowych • Dokonanie nowelizacji ma na celu wskazanie bankom stosującym MSR/MSSF oczekiwań nadzoru w obszarze dobrych praktyk w zakresie zasad identyfikacji ekspozycji kredytowych, które utraciły wartość, wyznaczania odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości bilansowych ekspozycji kredytowych oraz rezerw na pozabilansowe ekspozycje kredytowe
<p>Projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Projektowane przepisy mają na celu skrócenie podstawowego terminu przedawnienia (z 10 do 6 lat) oraz wprowadzenia odrębnej regulacji skutku przedawnienia roszczeń przysługujących przeciwko konsumentom. Ponadto przewidziano w niej zmiany dotyczące biegu terminu przedawnienia roszczeń z tytułu rękopisami oraz egzekucji z rachunku bankowego w sądowym i administracyjnym postępowaniu egzekucyjnym.
<p>Projekt ustawy zmieniającej ustawę z dnia 9 października 2015 roku o wsparciu kredytobiorców znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej, którzy zaciągnęli kredyt mieszkaniowy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Projekt dotyczy zmiany mechanizmu zapewnienia wsparcia finansowego osobom, które na skutek obiektywnych okoliczności znalazły się w trudnej sytuacji finansowej, a jednocześnie są zobowiązane do spłaty rat kredytu mieszkaniowego stanowiącego znaczne obciążenie dla ich budżetów domowych; wprowadzenia nowego instrumentu wspierającego dobrowolną restrukturyzację kredytów denominowanych lub indeksowanych do walut innych niż te, w których kredytobiorcy uzyskują dochody

10. Istotne czynniki ryzyka i zagrożenia związane z Grupą i jej działalnością

10.1 Zasady zarządzania ryzykiem

Grupa zarządza ryzykiem, wprowadzając spójne w ramach Grupy zasady, mechanizmy kontrolne i narzędzia, uwzględniające wymagania nadzorcze oraz najlepsze praktyki rynkowe.

Funkcjonujący w Grupie system zarządzania ryzykiem, oparty na koncepcji uwzględniającej wspólną odpowiedzialność, zorganizowany jest na trzech niezależnych poziomach („trzech liniach obrony”):

- Poziom 1, tj. jednostki organizacyjne odpowiedzialne za prowadzenie działalności, z której wynika podejmowanie ryzyka oraz odpowiedzialne za zarządzanie ryzykiem w działalności operacyjnej Banku, a także za identyfikowanie i raportowanie ryzyka do jednostek drugiej linii;
- Poziom 2, tj. zarządzanie ryzykiem w jednostkach organizacyjnych, niezależnie od zarządzania ryzykiem na pierwszej linii oraz działalność komórki do spraw zgodności – jednostki organizacyjne Sektora Zarządzania Ryzykiem, Departament Monitoringu Zgodności, Pion Finansowy, Pion Prawny, Pion Zarządzania Kadrami;
- Poziom 3, tj. jednostki Audytu zapewniające niezależną ocenę procesów zarządzania ryzykiem oraz systemu kontroli wewnętrznej.

Organizując procesy zarządzania ryzykiem, Grupa uwzględnia profil ryzyka, cele strategiczne i biznesowe, dostępne zasoby kapitału i płynności, otoczenie makroekonomiczne oraz wymogi regulacyjne, stanowiące ramy systemu kontroli i zarządzania ryzykiem.

Procesy zarządzania ryzykiem są wdrażane na podstawie pisemnych polityk i zasad dotyczących identyfikacji, pomiaru, ograniczania, kontroli, monitorowania i raportowania ryzyka, na które Bank jest narażony, zatwierdzonych przez Zarząd, osoby upoważnione zgodnie z zasadami wydawania aktów normatywnych w Banku lub odpowiednio powołane Komitety, w tym:

- Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami;
- Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem, zawierający Komisję ds. Ryzyka Operacyjnego, Systemu Kontroli i Zgodności (BRCC);
- Komitet ds. Ryzyka Sektora Bankowości Detalicznej.

Ryzyko działalności Grupy ograniczane jest poprzez system limitów, wynikających z apetytu na ryzyko, a funkcjonujący w Banku system informacji zarządczej umożliwia monitorowanie poziomu ryzyka poprzez systematyczne dostarczanie kadrze zarządzającej informacji dotyczących portfela.

Grupa zarządza wszystkimi istotnymi rodzajami ryzyka, wynikającymi z realizacji przyjętej strategii biznesowej. W ramach procesu identyfikacji istotnych rodzajów ryzyka w 2017 roku Zarząd Banku uznał za istotne dla celów zarządzania ryzykiem oraz procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego następujące rodzaje ryzyka:

- ryzyko kredytowe,
- ryzyko kredytowe kontrahenta,
- ryzyko rynkowe w księdze handlowej,
- ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej,
- ryzyko płynności,
- ryzyko operacyjne,
- ryzyko braku zgodności,
- ryzyko bezpieczeństwa informacji (włączając ryzyko cyberprze- strzeni),
- ryzyko outsourcingu,
- ryzyko modeli.

Główne zmiany w obszarze zarządzania ryzykiem

W związku z realizacją zaleceń Rekomendacji C, KNF obowiązującej od 1 stycznia 2017 roku, w celu zwiększenia efektywności zarządzania ryzykiem koncentracji m.in. określono apetyt na ryzyko koncentracji, wprowadzono zasady identyfikacji, pomiaru, monitorowania i raportowania ryzyka koncentracji również dla innych niż ryzyko kredytowe, rodzajów ryzyka tj. ryzyka operacyjnego, rynkowego i płynności oraz zwiększono zakres odpowiedzialności Zarządu oraz Rady Nadzorczej w obszarze zarządzania koncentracją.

W 2017 roku Grupa realizowała również, w ramach Projektu Kluczowego, prace związane z wdrożeniem MSSF 9 „Instrumenty finansowe”. Całość procesu wdrożenia, zgodnie z oczekiwaniami Europejskiego Organu Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych oraz UKNF, nadzorowana była przez Komitet ds. Audytu przy Radzie Nadzorczej Banku, który otrzymywał cyklicznie informacje na temat statusu projektu i kwestii istotnych na danym etapie wdrożenia.

W tym samym czasie Grupa wdrażała zmiany wynikające z nowej Rekomendacji. Grupa wzmocniła system kontroli wewnętrznej m.in. poprzez wdrożenie monitorowania pionowego, przeprowadzonego przez drugą linię obrony dla mechanizmów kontrolnych realizowanych przez jednostki pierwszej linii obrony.

Ryzyko płynności	
Definicja	<ul style="list-style-type: none"> Ryzyko płynności to ryzyko niezdolności do wypełnienia w określonym terminie swoich zobowiązań finansowych wobec klienta, kredytodawcy lub inwestora w wyniku niedopasowania przepływów finansowych.
Strategia zarządzania	<ul style="list-style-type: none"> Celem zarządzania ryzykiem płynności jest zapewnienie Bankowi i podmiotom Grupy dostępu do środków płynnych w celu wypełniania wszystkich swoich zobowiązań finansowych terminowo (również w prawdopodobnych, ekstremalnych sytuacjach kryzysowych). Zarządzanie ryzykiem płynności opiera się na: <ul style="list-style-type: none"> o obowiązujących przepisach prawa, w szczególności ustawie Prawo bankowe; o wymaganiach polskich instytucji regulacyjnych, a zwłaszcza na uchwałach Komisji Nadzoru Finansowego; o zasadach ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem w Grupie oraz ogólnym poziomie ryzyka zaakceptowanym przez Radę Nadzorczą Banku; o z uwzględnieniem najlepszych praktyk stosowanych na rynku. Grupa analizuje i zarządza ryzykiem płynności w różnych horyzontach czasowych, przy czym rozróżnia się płynność bieżącą, krótko-, średnio- i długoterminową, stosując adekwatne metody pomiaru i limitowania ryzyka. Przyjęte miary oraz limity mają na celu ograniczenie nadmiernej koncentracji w zakresie przyjętej struktury bilansu czy też źródeł finansowania. Zarządzanie płynnością długoterminową należy do zadań Komitetu ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami i jest określone w strategii Banku. Jest ono prowadzone w oparciu o monitorowanie relacji strukturalnych bilansu oraz o regulacyjne miary płynności długookresowej i obejmuje analizę luk płynności, a także możliwości pozyskania w przyszłości wystarczających źródeł finansowania oraz kosztu pozyskania środków w kontekście wpływu na rentowność prowadzonej działalności. Zarządzanie płynnością średnioterminową, w horyzoncie do 1 roku, należy do zadań Komitetu ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami i odbywa się w oparciu o przygotowywany w cyklu rocznym plan finansowania, określający poziomy limitów wewnętrznych oraz przygotowywane przez jednostki biznesowe Banku plany w zakresie zmiany aktywów i pasywów, opracowywane w ramach planów finansowych na kolejny rok budżetowy. Zarządzanie płynnością krótkoterminową, w horyzoncie do 3 miesięcy, należy do zadań Sub-Sektora Rynków Finansowych i odbywa się w oparciu o regulacyjne miary płynności krótkookresowej oraz limity wewnętrzne. Bank analizuje także poziom płynności w sytuacjach kryzysowych, przyjmując jako warunek konieczny brak ujemnej luki we wszystkich przedziałach czasowych w horyzoncie 3 miesięcy. Zarządzanie płynnością bieżącą należy do zadań Sub-Sektora Rynków Finansowych i prowadzone jest w oparciu o rachunki nostro Banku, w tym w szczególności rachunek rezerwy obowiązkowej w NBP, przy użyciu dostępnych produktów oferowanych przez rynek pieniężny oraz bank centralny.
Pomiar ryzyka	<ul style="list-style-type: none"> Pomiar ryzyka płynności dokonywany jest przy wykorzystaniu: zewnętrznych miar nadzorczych (miary MI-M4 oraz LCR/NSFR) oraz dodatkowych miar wypracowanych wewnętrznie: <ul style="list-style-type: none"> o analiza luk - MAR/S2, o scenariusze kryzysowe, o strukturalne wskaźniki płynności, o rynkowe czynniki ostrzegawcze, o znaczące źródła finansowania, o awaryjny plan finansowania.
Monitoring	<ul style="list-style-type: none"> Monitorowanie i zarządzanie ryzykiem płynności jest dokonywane przy wykorzystaniu: nadzorczych limitów ryzyka płynności ustalonych przez Urząd Komisji Nadzoru Finansowego oraz wewnętrznych limitów i progów ostrożnościowych ryzyka płynności, ustalonych przez Komitet ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami: <ul style="list-style-type: none"> o limity dla Raportu S2 - dla ustalonych walut i przedziałów czasowych; o progi ostrzegawcze strukturalnych wskaźników płynności; o próg ostrzegawczy testów scenariuszy kryzysowych. Departament Ryzyka Rynkowego oraz dedykowana jednostka raportowa w ramach Sektora Zarządzania Ryzykiem przekazują regularnie do osób pełniących właściwe funkcje kierownicze i funkcje zarządzania raporty dotyczące pozycji płynnościowej, wyniku testów warunków skrajnych w zakresie ryzyka płynności, informacje na temat alokacji wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka płynności. Dodatkowo analiza ryzyka płynności jest systematycznie prezentowana na takich komitetach jak: Komitet ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami, Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem oraz Komitet ds. Ryzyka i Kapitału przy Radzie Nadzorczej.

Ryzyko rynkowe	
Definicja	<ul style="list-style-type: none"> • Ryzyko rynkowe to ryzyko negatywnego wpływu na wynik finansowy oraz wartość funduszy własnych Banku w wyniku zmiany: <ul style="list-style-type: none"> - rynkowych stóp procentowych, - kursów walutowych, - kursów akcji, - cen towarów, - oraz wszelkich parametrów zmienności tych stóp, kursów i cen.
Strategia zarządzania	<ul style="list-style-type: none"> • Celem zarządzania ryzykiem rynkowym jest zapewnienie, że rozmiary ponoszonego ryzyka w ramach Grupy odpowiadają poziomowi akceptowalnemu przez akcjonariuszy oraz instytucje nadzoru bankowego, a także zapewnienie, że wszystkie ekspozycje na ryzyko rynkowe są właściwie odzwierciedlone w kalkulowanych miarach ryzyka przekazywanych do wiadomości odpowiednim osobom i organom zarządzającym. • Przyjęte miary oraz limity ryzyka rynkowego mają na celu zapobieganie nadmiernej koncentracji ekspozycji na pojedynczy czynnik ryzyka lub grupę powiązanych czynników ryzyka, a także, określenie ogólnego maksymalnego poziomu podejmowanego ryzyka w księdze handlowej lub bankowej. • Zarządzanie ryzykiem rynkowym w Banku opiera się na: wymaganiach polskich instytucji regulacyjnych, a zwłaszcza na uchwałach Komisji Nadzoru Finansowego, zasadach ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem w Grupie oraz ogólnym poziomie ryzyka zaakceptowanym przez Radę Nadzorczą Banku, z uwzględnieniem najlepszych praktyk stosowanych na rynku. • Zarządzanie ryzykiem rynkowym dotyczy wszystkich portfeli, z których dochody narażone są na negatywny wpływ czynników rynkowych, takich jak stopy procentowe, kursy walutowe, ceny akcji, ceny towarów masowych oraz parametrów zmienności tych czynników. W zarządzaniu ryzykiem rynkowym wyodrębniono dwa rodzaje portfeli: handlowy i bankowy. • Portfele handlowe obejmują transakcje na instrumentach finansowych (bilansowych i pozabilansowych), których celem jest osiągnięcie dochodu związanego ze zmianą parametrów rynkowych w krótkim okresie. Portfele handlowe obejmują pozycje bilansowe, takie jak: dłużne papiery wartościowe kwalifikowane, jako przeznaczone do obrotu, tzn. nabywane w celach handlowych i spełniające określone kryteria płynności, oraz wszystkie pozycje w instrumentach pochodnych, przy czym w tym przypadku dokonuje się rozróżnienia portfeli nabywanych w celach czysto handlowych oraz tych, które są zawierane w celu zabezpieczenia ryzyka pozycji w portfelu bankowym - tzw. zabezpieczenia ekonomiczne (<i>economic hedge</i>). Wycena portfeli handlowych dokonywana jest bezpośrednio na podstawie cen rynkowych lub za pomocą modeli wyceny przy zastosowaniu parametrów cenowych notowanych na rynku. Działalność na portfelach handlowych prowadzona jest przez Pion Transakcji Rynku Międzybankowego w Sub-Sektorze Rynków Finansowych w zakresie portfeli obejmujących ryzyko stopy procentowej oraz ryzyko kursu walutowego. Portfel handlowy obejmuje również opcje, w tym przede wszystkim walutowe transakcje opcyjne, opcje na stopy procentowe oraz struktury opcyjne, będące odzwierciedleniem ekonomicznej natury oraz ryzyka wynikającego z produktów oferowanych klientom Banku. Działalność Banku w tym zakresie jest prowadzona w sposób zapewniający jednoczesne (każdorazowe i natychmiastowe) zawarcie transakcji przeciwstawnej o takich samych parametrach, w związku z czym, portfel transakcji opcyjnych nie generuje otwartej ekspozycji ryzyka rynkowego. Jediną wielkością związaną z zawieraniem transakcji opcyjnych uwzględnianą w pomiarze ryzyka rynkowego, a konkretnie ryzyka walutowego, jest wielkość premii placonej/otrzymywanej w walucie zagranicznej.
Pomiar ryzyka	<ul style="list-style-type: none"> • Do portfeli handlowych zastosowanie mają następujące metody pomiaru ryzyka: metoda czynników wrażliwości (Factor Sensitivity/DV01), metoda wartości narażonej na ryzyko (VaR), testy warunków skrajnych. • Czynniki wrażliwości mierzą zmianę wartości pozycji w danym instrumencie bazowym w przypadku określonej zmiany czynnika ryzyka rynkowego (np. zmiana o 1 punkt bazowy w oprocentowaniu w danym punkcie na krzywej stopy procentowej, zmiana o 1% w kursie walutowym lub cenie akcji): <ul style="list-style-type: none"> o w przypadku stóp procentowych miarą wrażliwości jest DV01; o w odniesieniu do ryzyka walutowego wielkość współczynnika wrażliwości jest równa co do wartości wielkości pozycji walutowej w danej walucie; o w przypadku pozycji w kapitałowych papierach wartościowych wielkość współczynnika wrażliwości jest równa co do wartości wielkości pozycji netto w danym instrumencie (akcji, indeksie, jednostce udziałowej). • Miarą zintegrowaną ryzyka rynkowego portfeli handlowych, łączącą wpływ pozycji w poszczególnych czynnikach ryzyka i uwzględniającą efekt korelacji pomiędzy zmiennościami poszczególnych czynników, jest wartość narażona na ryzyko (VaR). Miara VaR jest stosowana do oszacowania potencjalnego spadku wartości pozycji lub portfela w normalnych warunkach rynkowych, przy ustalonym poziomie ufności i w określonym czasie. W przypadku pozycji otwieranych w portfelu handlowym Banku wartość VaR jest obliczana przy zastosowaniu 99% poziomu ufności i jednodniowego okresu utrzymania. • Zarówno wskaźnik DV01, jak i wskaźnik VaR dla portfela handlowego są obliczane jako kwota netto bez zabezpieczenia ekonomicznego portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży, tzn. bez instrumentów pochodnych mających zabezpieczyć wartość godziwą portfela. Ekspozycja na ryzyko takich transakcji jest kontrolowana poprzez odpowiednie metody pomiaru ryzyka i ograniczana za pomocą limitów ryzyka portfeli bankowych. • W cyklu dziennym dokonywana jest analiza scenariuszy warunków skrajnych (<i>stress test</i>), przy założeniu większych niż przyjęte w pomiarze wartości zagrożonej zmian czynników ryzyka oraz pominięciu historycznie obserwowanych korelacji pomiędzy tymi czynnikami. • Bank notuje ekspozycje ryzyka rynkowego portfeli handlowych w ponad 20 walutach zarówno w przypadku pozycji walutowych, jak i ekspozycji na ryzyko stóp procentowych, przy czym tylko w przypadku kilku walut ekspozycje są znaczące. Dla dużej grupy walut ekspozycje wynikają z niepełnego dopasowania transakcji zawartych na zlecenie klienta i transakcji domykających z innymi kontrahentami rynków hurtowych. Znaczące ekspozycje na ryzyko rynkowe otwierane są w przypadku PLN, walut rynków wysokorozwiniętych (przede wszystkim USD oraz EUR; rzadziej GBP, CHF, JPY) oraz walut krajów Europy Środkowej.
Monitoring	<ul style="list-style-type: none"> • Departament Ryzyka Rynkowego oraz dedykowana jednostka raportowa w ramach Sektora Zarządzania Ryzykiem przekazują regularnie do osób pełniących właściwe funkcje kierownicze i funkcje zarządzania, raporty dotyczące wrażliwości portfela, wielkości wartości zagrożonej (VaR), wielkości pozycji na papierach wartościowych, wyniku testów warunków skrajnych w zakresie ryzyka rynkowego, informacje na temat alokacji wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka rynkowego oraz raporty na temat wykorzystania limitów Trading MAT i Trading Stop Loss (progii ostrzegawcze). • Dodatkowo analiza ryzyka rynkowego jest systematycznie prezentowana na takich komitetach jak: Komitet ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami, Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem oraz Komitet ds. Ryzyka i Kapitału przy Radzie Nadzorczej.

Ryzyko stopy procentowej księgi bankowej	
Definicja	<ul style="list-style-type: none"> Ryzyko stopy procentowej księgi bankowej to ryzyko negatywnego wpływu zmian stóp procentowych na dochody odsetkowe i kapitał Grupy. Ryzyko stóp procentowych może wystąpić w przypadku, gdy aktywa i pasywa (z uwzględnieniem kapitału oraz instrumentów pochodnych spełniających wymogi rachunkowości zabezpieczeń): mają różne terminy zapadalności, ich oprocentowanie zmienia się w różnych terminach, ich oprocentowanie jest relacjonowane do różnych rynkowych krzywych stóp procentowych (ryzyko bazy), zawarte są w nich opcje.
Strategia zarządzania	<ul style="list-style-type: none"> Celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej jest minimalizacja ryzyka związanego z możliwością wystąpienia niekorzystnych zmian rynkowych stóp procentowych i negatywnym wpływem tych zmian na wynik odsetkowy, a dalej finansowy Grupy. Zarządzanie ryzykiem rynkowym w Banku opiera się na: wymaganiach polskich i europejskich instytucji regulacyjnych, a zwłaszcza na uchwałach Komisji Nadzoru Finansowego oraz EBA; zasadach ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem w Grupie oraz ogólnym poziomie ryzyka zaakceptowanym przez Radę Nadzorczą Banku, z uwzględnieniem najlepszych praktyk stosowanych na rynku. Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej prowadzone jest na poziomie strategicznym oraz operacyjnym. Podział na poziomy zarządzania ryzykiem uwarunkowany jest charakterem i rodzajem decyzji, jakie są podejmowane przez poszczególne gremia decyzyjne w Banku, wpływające na profil i poziom ryzyka stopy procentowej. Strategiczna perspektywa zarządzania ryzykiem leży w kompetencjach decyzyjnych Komitetu ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami Banku (KZAiP). KZAiP zarządza ryzykiem stóp procentowych poprzez ustalanie limitów ryzyka dla portfeli bankowych oraz dokonując comiesięcznych przeglądów wielkości ekspozycji i wyniku z zarządzania tymi portfelami. Operacyjne zarządzanie ryzykiem stóp procentowych prowadzone jest w Departamencie Zarządzania Aktywami i Pasywami, który jest uprawniony do otwierania pozycji ryzyka w ramach przyjętych limitów.
Pomiar ryzyka	<ul style="list-style-type: none"> Do portfeli bankowych zastosowanie mają następujące metody pomiaru ryzyka: analiza luki stopy procentowej, metoda kosztów zamknięcia otwartych pozycji odsetkowych (Value-at-Close) / całkowitego zwrotu z portfela (Total Return), metoda dochodów odsetkowych narażonych na ryzyko (Interest Rate Exposure, IRE), testy warunków skrajnych. Analiza luki stopy procentowej wykorzystuje harmonogram zapadalności lub przeszacowania pozycji bilansowych oraz instrumentów pochodnych ujmowanych w ramach rachunkowości zabezpieczeń lub zakwalifikowanych jako zabezpieczenia ekonomiczne, w celu ustalenia różnic pomiędzy pozycjami, których termin zapadalności lub aktualizacji oprocentowania przypada na dany przedział czasowy. Generalną zasadą w analizie luki oprocentowania jest klasyfikacja transakcji do poszczególnych pasm przeszacowania pozycji z portfeli bankowych według kontraktowych lub zakładanych terminów zmian oprocentowania transakcji. Metoda wartości zamknięcia luki stóp procentowych (Value-at-Close) określa wartość ekonomiczną lub „godziwą” pozycji, analogiczną do wyceny rynkowej portfela handlowego. Całkowity zwrot na portfelu to suma zmian wartości zamknięcia luki stóp procentowych, naliczonych odsetek oraz zysków/strat ze sprzedaży aktywów lub anulowania zobowiązań. Metoda dochodów odsetkowych narażonych na ryzyko (IRE) służy do pomiaru potencjalnego wpływu określonego przesunięcia równoległego krzywych stóp procentowych na dochód odsetkowy z księgi bankowej przed opodatkowaniem, który może być uzyskany w określonym przedziale czasu. Jest to miara prospektywna. Przy czym przyjmuje się, że w standardowych warunkach przesunięcie stóp procentowych jest identyczne dla każdej waluty i wynosi 100 pkt bazowych w górę. Miara IRE jest kalkulowana dla pozycji w każdej walucie odrębnie w horyzoncie dziesięciu lat, przy czym do bieżącego monitorowania oraz limitowania pozycji ryzyka stóp procentowych portfeli bankowych stosowane są zasadniczo miary IRE w horyzoncie 1 roku i 5 lat. Testy warunków skrajnych mierzą potencjalny wpływ istotnych zmian w poziomie lub kształcie krzywych stóp procentowych na pozycje otwierane w portfelu bankowym. Bank dokonuje testów warunków skrajnych dla zdefiniowanych scenariuszy ruchów stóp procentowych stanowiących kombinacje ruchów czynników rynkowych, zdefiniowanych jako zmiany znaczące (<i>large move</i>), oraz kryzysowe (<i>stress move</i>) występujących zarówno w kraju, jak i zagranicą. Wielkości zakładanych przesunięć czynników rynkowych rewidowane są co najmniej raz do roku i odpowiednio dostosowywane do zmian rynkowych warunków działania Banku. Departament Zarządzania Aktywami i Pasywami w Pionie Transakcji Rynku Międzybankowego prowadzi działalność w zakresie papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży. Określa się trzy podstawowe cele działalności w ramach portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży: zarządzanie płynnością finansową, zabezpieczenie przed ryzykiem przejmowanym przez Pion Transakcji Rynku Międzybankowego z innych jednostek organizacyjnych Banku, otwieranie własnych pozycji ryzyka stóp procentowych w portfelach Banku przez Pion Transakcji Rynku Międzybankowego. Aby uniknąć nadmiernych wahań wartości funduszy kapitałowych Banku, spowodowanych przez przeszacowanie aktywów przeznaczonych do sprzedaży, ustala się maksymalne limity pozycji DVO1 (Dollar Value of 1 basis point), która określa potencjalną zmianę wartości pozycji ryzyka dla danej krzywej stóp procentowych w określonym punkcie węzłowym krzywej (do którego sprowadzane są wszystkie przepływy pieniężne w ustalonym przedziale czasowym), spowodowaną przesunięciem rynkowej stopy procentowej o jeden punkt bazowy w górę dla tego typu portfeli. Limity dotyczą również pozycji otwartych w instrumentach pochodnych (np. transakcjach swap stóp procentowych), przeprowadzanych w celu zabezpieczenia wartości godziwej portfela.
Monitoring	<ul style="list-style-type: none"> Departament Ryzyka Rynkowego oraz dedykowana jednostka raportowa w ramach Sektora Zarządzania Ryzykiem przekazują regularnie do osób pełniących właściwe funkcje kierownicze i funkcje zarządzania, raporty dotyczące wrażliwości portfela, wielkości pozycji na papierach wartościowych, wyniku testów warunków skrajnych w zakresie ryzyka stopy procentowej księgi bankowej. Dodatkowo analiza ryzyka rynkowego jest systematycznie prezentowana na takich komitetach jak: Komitet ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami, Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem oraz Komitet ds. Ryzyka i Kapitału przy Radzie Nadzorczej.

Ryzyko kredytowe i ryzyko kontrahenta	
Definicja	<ul style="list-style-type: none"> Ryzyko niewykonania zobowiązania przez klienta. Ryzyko niewykonania przez kontrahenta zobowiązania wynikającego z transakcji, przed lub w dacie jej ostatecznego rozliczenia.
Strategia zarządzania	<ul style="list-style-type: none"> Głównym celem zarządzania ryzykiem kredytowym jest wspieranie długoterminowego planu stabilnego rozwoju portfela kredytowego przy zachowaniu jego odpowiedniej jakości. Proces kredytowy opiera się na szeregu fundamentalnych zasad, takich jak: <ul style="list-style-type: none"> o Wspólna odpowiedzialność obszaru biznesu i niezależnych jednostek zarządzania ryzykiem za jakość portfela i procesu kredytowego oraz ponoszone straty kredytowe; o Postępowanie zgodnie z wytycznymi dotyczącymi struktury portfela w celu zapewnienia jego dywersyfikacji i zachowania równowagi pomiędzy ryzykiem i kapitałem; o Wprowadzenie systemu kompetencji kredytowych, który zakłada, iż specjalne upoważnienia do podejmowania decyzji kredytowych mogą być przyznane jedynie odpowiednio przeszkolonym i doświadczonym pracownikom jednostek zarządzania ryzykiem, z uwzględnieniem ich dotychczasowego doświadczenia zawodowego oraz umiejętności i zdolności oceny ryzyka; o Uzależnienie szczebla akceptacji od ponoszonego ryzyka - ekspozycje związane z większym ryzykiem (uwzględniając wielkość i poziom ryzyka) wymagają zatwierdzenia na wyższym szczeblu decyzyjnym; o Stosowanie zróżnicowanych i adekwatnych standardów oceny ryzyka do każdego kredytobiorcy i zaangażowania, w tym w ramach działań naprawczych; o Spójny proces ratingowy bazujący m.in. na wynikach modeli ratingowych lub scoringowych; o Okresowe, regularne monitorowanie wyników z działalności klientów oraz identyfikowanie negatywnych zmian w ich sytuacji, które wymagają podjęcia natychmiastowych działań klasyfikujących należność lub działań naprawczych; o Monitorowanie otoczenia zewnętrznego w celu wczesnego zidentyfikowania zagrożeń ekonomicznych mogących mieć negatywny wpływ na portfel Banku; o Stosowanie się do zasad polityki kredytowej oraz w szczególnych wymóg zatwierdzenia odstępstw od zasad Polityki Kredytowej na wyższych szczeblach organizacyjnych w celu zapewnienia kontroli realizacji jej zasad z zachowaniem zgodności z wewnętrznymi aktami normatywnymi obowiązującymi w Banku, przepisami prawa powszechnie obowiązującymi oraz regulacjami wydawanymi przez właściwych regulatorów.
Pomiar ryzyka	<ul style="list-style-type: none"> Pomiar ryzyka dokonywany jest przy wykorzystaniu: modeli ratingowych, scoringowych i Kart Ocen Punktowych na poziomie danego klienta oraz modeli rezerw dla portfelowej oceny ryzyka oraz zintegrowanego procesu ICAAP zarówno na poziomie zagregowanym, jak i w podziale na linie biznesowe.
Monitoring	<ul style="list-style-type: none"> Monitorowanie i zarządzanie ekspozycją na ryzyko kredytowe jest dokonywane na dwóch poziomach: na poziomie klienta oraz na poziomie portfela. Narzędzia wykorzystywane do monitorowania aktualnej zdolności kredytowej kredytobiorcy obejmują: <ul style="list-style-type: none"> o coroczny kompleksowy przegląd limitów, ekspozycji, sytuacji finansowej oraz współpracy z kredytobiorcami; o raporty generowane w procesie Wczesnego Ostrzegania; o okresowe przeglądy finansowe kredytobiorcy; o okresowe przeglądy ekspozycji kredytowych negatywnie sklasyfikowanych; o okresowe wizyty u klientów; o raporty dotyczące bieżących kontaktów pracowników jednostek biznesowych/doradców bankowych z klientami; o analizę i ocenę informacji zewnętrznych (raporty ratingowe, raporty analityków, prasa, źródła branżowe itp.); o system klasyfikacji wewnętrznej; Monitoring na poziomie portfela: <ul style="list-style-type: none"> o monitorowanie wykorzystania limitów koncentracji ryzyka w portfelu kredytowym na podstawie odpowiednich raportów; o regularne, okresowe przeglądy portfela kredytowego; o przeglądy portfela „ad hoc” wywołane nagłą, istotną informacją zewnętrzną; o monitorowanie wskaźników ustalonych dla portfela ekspozycji detalicznych. Monitorowanie wyników portfela i identyfikowanie trendów w portfelu realizowane jest przy pomocy regularnej informacji zarządczej i raportów kontrolnych z uwzględnieniem m.in. analizy dynamiki zmian wielkości i segmentacji (branże) portfela kredytowego, ryzyka klienta (ratingu), jakości zabezpieczenia ekspozycji kredytowych i ekspozycji, których dotyczy niewykonanie zobowiązania, odstępstw od obowiązujących zasad akceptacji ryzyka oraz poziomu wykorzystania limitów. Pakiet raportów MIS dla każdego portfela jest przygotowywany cyklicznie i przekazywany kierownictwu Banku m.in. Managerom odpowiedzialnym za dany segment klientów, Komitetowi ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem oraz Zarządowi Banku.

Ryzyko operacyjne	
Definicja	<ul style="list-style-type: none"> Ryzyko operacyjne należy rozumieć jako możliwość poniesienia strat w wyniku niewłaściwych lub wadliwych procesów wewnętrznych, czynników ludzkich, systemów technicznych lub zdarzeń zewnętrznych. Ryzyko operacyjne obejmuje ryzyko technologiczne i techniczne, outsourcingu, nadużyć/defraudacji, prania pieniędzy, bezpieczeństwa informacji, zdarzeń zewnętrznych (ciągłości działania), podatkowe i rachunkowe, produktu, prawne, modeli, kadrowe, koncentracji, niewłaściwego postępowania, a także ryzyko utraty reputacji, związane ze zdarzeniami ryzyka operacyjnego, z praktykami biznesowymi oraz rynkowymi, oraz ryzyko operacyjne wkomponowane w inne rodzaje ryzyka (np. kredytowe, kontrahenta, płynności, braku zgodności); Ryzyko operacyjne nie obejmuje ryzyka strategicznego i ryzyka potencjalnych strat wynikających z decyzji związanych z podejmowaniem ryzyka kredytowego, rynkowego, ryzyka płynności lub ryzyka związanego z działalnością ubezpieczeniową.
Strategia zarządzania	<ul style="list-style-type: none"> Celem zarządzania ryzykiem operacyjnym jest zapewnienie spójnego i efektywnego podejścia do identyfikacji, oceny, ograniczania, kontroli, monitorowania oraz sprawozdawczości w zakresie tego ryzyka, a także efektywnej redukcji poziomu narażenia na ryzyko operacyjne, a w konsekwencji redukcja ilości zdarzeń ryzyka operacyjnego i dotkliwości ich skutków. Zarządzanie ryzykiem operacyjnym ma również na celu pełną integrację procesów zarządzania tym ryzykiem z procesami podejmowania decyzji biznesowych. Organizując proces zarządzania ryzykiem operacyjnym, Grupa bierze pod uwagę strategię biznesową, Profil ryzyka Grupy, otoczenie makroekonomiczne, dostępne zasoby kapitału i płynności oraz wymogi regulacyjne stanowiące ramy dla przygotowania systemu kontroli i zarządzania ryzykiem operacyjnym w Grupie.
Pomiar ryzyka	<ul style="list-style-type: none"> W procesie oceny ryzyka Grupa wykorzystuje kombinację różnych metod pomiaru lub szacowania ryzyka. Ocena ryzyka polega na określeniu prawdopodobieństwa wystąpienia i wielkości możliwych przyszłych strat z tytułu ryzyka operacyjnego. W tym celu wykorzystuje się mierniki ilościowe i jakościowe (np. apetyt na ryzyko, wymogi kapitałowe, docelowy profil ryzyka, KRI, dane o stratach i zdarzeniach ryzyka operacyjnego, problemy kontrolne i działania naprawcze, proces samooceny, mapę ryzyka, kluczowe projekty, obszary koncentracji ryzyka i obszary wzrastającego poziomu ryzyka, analizy scenariuszy, testy warunków skrajnych, zmiany procesów i produktów, atestacje ryzyka operacyjnego, informacje z wewnętrznych i zewnętrznych przeglądów i audytów, informacje raportowane do Komisji i Komitetów). Ocena uwzględnia analizę zagrożeń zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych. Trafna ocena ryzyka operacyjnego umożliwia odpowiednie określenie profilu ryzyka i właściwe nim zarządzanie.
Monitoring	<ul style="list-style-type: none"> Za bieżące monitorowanie ryzyka operacyjnego odpowiada Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem oraz wspierające go Komisje. Jakość procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym (w tym proces samooceny) w poszczególnych jednostkach organizacyjnych Grupy jest przedmiotem kontroli i oceny przez jednostkę audytu wewnętrznego. W ramach nadzoru skonsolidowanego, dane o ryzyku operacyjnym Banku i spółek zależnych prezentowane są Komisjom i Komitetom wspierającym Zarząd Banku i Radę Nadzorczą w procesie zarządzania ryzykiem operacyjnym. Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz ocenia jego adekwatność i skuteczność. Rada Nadzorcza jest wspierana przez Komitety Rady Nadzorczej - Komitet ds. Audytu, Komitet ds. Ryzyka i Kapitału oraz Komitet ds. Wynagrodzeń. Na podstawie syntetycznych raportów przedkładanych przez Zarząd co najmniej dwa razy w roku, określających skalę i rodzaje ryzyka operacyjnego, na które narażona jest Grupa, obszary koncentracji ryzyka, metody zarządzania ryzykiem operacyjnym, prawdopodobieństwo jego występowania, ocenę potencjalnego negatywnego wpływu metody zarządzania ryzykiem operacyjnym, a także wyniki monitorowania profilu ryzyka operacyjnego i apetytu na ryzyko operacyjne, Rada Nadzorcza, wspierana przez Komitet ds. Audytu oraz Komitet ds. Ryzyka i Kapitału, dokonuje oceny realizacji przez Zarząd założeń strategii (w tym, w odniesieniu do zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym) i w razie konieczności zleca poddanie jej rewizji.

VIII. Zaangażowanie społeczne i mecenat kulturalny Banku

Pełny zakres informacji dotyczących realizacji przez Bank zasad społecznej odpowiedzialności biznesu, zawierający również wszystkie wymagane prawem informacje niefinansowe, znajduje się w Sprawozdaniu na temat informacji niefinansowych Banku Handlowego w Warszawie S.A. oraz Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2017 roku. Sprawozdanie to zostało przygotowane w oparciu o wymogi określone w przepisach ustawy z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 395), zgodnie z którą nałożony został obowiązek sprawozdawczy.

1. Społeczna odpowiedzialność biznesu (CSR)

Bank jest społecznie odpowiedzialny i wrażliwy na potrzeby swoich partnerów, zarówno biznesowych, jak i społecznych. Wszystkie działania Banku podejmowane są w zgodzie z potrzebami jego klientów, a także społeczności, w których funkcjonuje.

Aktywności Banku w zakresie Corporate Social Responsibility (CSR) obejmują miejsce pracy i otoczenie rynkowe, społeczności lokalne, a także ochronę środowiska. Celem strategicznym jest zdobycie pozycji firmy wyznaczającej standardy instytucjonalnej odpowiedzialności społecznej (CSR), zarówno na zewnątrz, jak i wewnątrz organizacji. Kontynuowane są inwestycje wspierające społeczności lokalne, realizowane dla dobra publicznego w takich dziedzinach, jak: edukacja finansowa, promocja przedsiębiorczości, rozwój lokalny i ochrona dziedzictwa kulturowego. Misja Banku

w tym obszarze realizowana jest za pośrednictwem Fundacji Kronenberga przy Citi Handlowy założonej w 1996 roku. Społeczne zaangażowanie Banku jest doceniane w niezależnych rankingach i zestawieniach, takich jak Respect Index czy Ranking Firm Odpowiedzialnych Społecznie.

1.1 Relacje z klientami - praktyki rynkowe

Misją oraz największą ambicją Banku jest zbudowanie relacji z klientami opartych na zaufaniu i wspólnym dążeniu do rozwoju. Strategicznym celem jest osiągnięcie takiego poziomu satysfakcji klientów, którego naturalną konsekwencją będzie niezachwiana lojalność wobec Banku. W związku z tym podejmowany jest szereg działań, na podstawie badań oraz informacji zwrotnej od klientów, które mają stale usprawniać i podnosić jakość standardów obsługi oraz oferty produktowej. Jedną z odpowiedzi na zmieniające się oczekiwania klientów jest adaptacja strategii obsługi klientów w sieci tradycyjnych oddziałów do rozwoju nowych technologii. Obecnie ponad 95% transakcji bankowych klienci realizują samodzielnie poprzez Citibank Online. W sieci nowoczesnych oddziałów Bankowego Ekosystemu Smart klient samodzielnie może wykonać transakcje finansowe, skorzystać z wpłaty/wypłaty gotówki w bankomatach walutowych, a także otrzymać kartę kredytową czy zapoznać się na interaktywnym monitorze ze specjalnymi ofertami rabatowymi dla posiadaczy kart Citi Handlowy.

Badania satysfakcji klientów

Bank przeprowadza regularne badania opinii klientów zarówno w części instytucjonalnej, jak i detalicznej. Głównym wskaźnikiem

mierzącym jakość usług jest NPS (Net Promoter Score). Wskaźnik NPS pozwala określić skłonność klientów do rekomendacji Banku, a co za tym idzie ich zadowolenie z usług. Badania obejmują kluczowe segmenty klientów Banku oraz najważniejsze kanały kontaktu (tj. bankowość elektroniczną, obsługę telefoniczną, oddziały). Oceny i komentarze są analizowane przez zespół badający doświadczenia klientów, a wyniki tych analiz i projektów usprawnień omawiane na comiesięcznym spotkaniu z zespołem menedżerskim banku. Dzięki zdyscyplinowanemu podejściu Bank osiągnął w 2017 roku wzrost ocen w każdym z kluczowych wskaźników NPS. Bank zachował pozycję lidera w segmencie kart kredytowych i pozostał jednym z dwóch najlepszych banków w segmencie klientów najbogatszych.

Jednym z kluczowych działań podjętych w odpowiedzi na oczekiwania klientów było wprowadzenie nowej odsłony serwisu internetowego Citibank Online. Nowa wersja systemu zyskała nowy atrakcyjny wygląd i nowe funkcjonalności, a nawigacja stała się o wiele prostsza i bardziej intuicyjna. Klienci mogli zgłaszać swoje uwagi doradcom oraz na oficjalnym fanpage'u Citi Handlowy na Facebooku w trakcie trwania całego projektu. System został przygotowany w technologii Responsive Design, co oznacza, że jest wygodny w obsłudze na wszystkich urządzeniach, w tym na tablecie i smartfonie. Wśród oczekiwanych, a dzisiaj wysoko przez klientów docenianych nowych funkcjonalności Citibank Online należy wymienić, Digital Team.

Potwierdzeniem silnej pozycji Banku w tworzeniu oferty dopasowanej do potrzeb klientów jest uzyskanie w 2017 roku wielu nagród i wyróżnień. Jednym z nich jest nagroda w 8. edycji rankingu przygotowywanego przez Bankier.pl i „Puls Biznesu” dla karty kredytowej Citi Simplicity, która po raz 2. z rzędu otrzymała nagrodę Złotego Bankiera w kategorii produktowej: „najlepsza karta kredytowa”. Citi Handlowy został także wyróżniony za najlepsze praktyki w kategorii: „bezpieczeństwo”. Na podium Bank znalazł się także w kategorii kredytów hipotecznych.

Komunikacja z klientami

Bank od ponad 6 lat konsekwentnie realizuje strategię przejrzystej komunikacji z klientem, systematycznie dostosowując swoją ofertę do potrzeb klientów. W ramach projektów takich jak „Trading Customers Fairly” określone zostały wymagania dotyczące komunikacji, które warunkują przeprowadzenie kampanii produktowych. Dzięki temu, mimo dynamicznie zmieniającego się otoczenia rynkowego, klienci mogą mieć pewność, że o produktach Banku informowani są w sposób rzetelny i przejrzysty. Bank gwarantuje przy tym czytelność umów oraz transparentną informację o kosztach, ryzyku i możliwych do osiągnięcia korzyściach. Wszyscy pracownicy odpowiedzialni za ofertę produktową zostali też przeszkoleni ze standardów przejrzystej komunikacji i są zobowiązani do ścisłego ich przestrzegania. Dodatkowo politykę i standardy wysokiej obsługi klienta, reklamacji oraz odpowiedzialnego marketingu w Banku regulują wewnętrzne akty normatywne m.in. „Kodeks Etyki Reklamy” oraz „Etyczne Praktyki Biznesowe Banku Handlowego w Warszawie S.A.”

Reklamacje i zapytania klientów

Informacja na temat możliwości wnoszenia reklamacji, skarg i zażaleń jest łatwo dostępna na stronie internetowej Banku. Klienci mogą zgłosić swoje uwagi poprzez:

- formularz elektroniczny na profilu Citibank Online <https://www.citibankonline.pl/>,
- wysłanie listu na adres Banku bądź ustnie w oddziale Banku,
- wysłanie e-mailu listybh@citi.com,
- kontakt z infolinią CitiPhone: 22 362 2484.

Bank informuje o możliwości polubownego rozwiązywania sporów w relacjach ze swoimi klientami, a informacja na ten temat jest publicznie dostępna na stronie internetowej. Ważnym elementem jakościowym, monitorowanym w procesie rozpatrywania reklamacji, jest czas udzielenia odpowiedzi. Standard czasowy rozpatrywania reklamacji dla klientów z segmentów Citigold

i Citigold Private Client wynosi 1 dzień roboczy, zaś dla klientów z pozostałych segmentów są to 4 dni robocze. Reklamacje, w których źródłem błędu był Bank, nie przekraczały w 2017 roku 30% ogółu reklamacji. Analizy reklamacji i sugestii klientów, sposobu ich rozpatrzenia i wyciągania wniosków dla funkcjonowania Banku, są prezentowane na spotkaniach Rady ds. Doświadczeń Klientów, które odbywają się raz w miesiącu. Na podstawie przygotowanych analiz uzgadniane są plany naprawcze, tak aby w kolejnych miesiącach usunąć pojawiające się błędy po stronie Banku. W tym roku w obszarze strategicznym, jakim jest bankowość online, Bank zredukował liczbę zgłoszonych reklamacji o 18% w stosunku do roku poprzedniego. Jest to bardzo dobry wynik, biorąc pod uwagę wdrożenie nowej platformy dla klientów na początku roku, czas potrzebny klientom do dostosowania się i zapoznania się do wprowadzonych zmian.

Rzecznik Klientów

Powołanie funkcji Rzecznika Klienta ma na celu zarówno wzmocnienie współpracy Banku z klientami, jak i zwiększenie satysfakcji klientów z produktów i usług oferowanych przez Bank. Poprzez kontakt z Rzecznikiem Bank zaprasza swoich klientów do dialogu. Klienci mają możliwość dzielenia się z nim swoimi opiniami, uwagami i sugestiami dotyczącymi funkcjonowania Banku. Kontakt z Rzecznikiem jest możliwy poprzez wysłanie zgłoszenia na adres e-mail Rzecznika. W 2017 roku do Rzecznika Klienta wpłynęło 249 spraw. Dodatkowym kanałem, w którym klienci mogą zgłosić się o pomoc czy przekazać swoje uwagi jest kanał social media, również zarządzany przez Rzecznika Klienta. Co miesiąc przez ten kanał obsługiwanych jest 250-300 zapytań klientów.

Edukacja klientów

Innego typu działaniem, które jest nieobligatoryjne, ale doskonale wpisuje się w całością działań na rzecz bezpieczeństwa i dostępności usług bankowych, jest edukacja finansowa obecnych i przyszłych klientów.

Bank poprzez Fundację Kronenberga przy Citi Handlowy realizuje programy, których celem jest budowanie świadomości finansowej Polaków i w efekcie podejmowanie przez nich bardziej wyważonych i świadomych decyzji kredytowych i inwestycyjnych oraz zapobieganie wykluczeniu finansowemu określonych grup społecznych. Działania Fundacji Kronenberga przy Citi Handlowy koncentrują się na aktywności w obszarze edukacji finansowej, w ramach której szczególny nacisk kładziony jest na kształtowanie kompetencji z zakresu finansów osobistych. Wspieranie przedsiębiorczości poprzez przygotowywanie młodych ludzi do uruchomienia własnego biznesu oraz wzmocnianie potencjału istniejących firm to wkład Fundacji w rozwój polskiej gospodarki. Szczególną uwagę Fundacja przykładła do start-upów, mając na uwadze ich innowacyjność.

Uzupełnieniem działań Fundacji są konkursy dla mikroprzedsiębiorców, polskich firm dokonujących ekspansji na rynkach zagranicznych oraz podmiotów z rynków wschodzących inwestujących w Polsce.

Fundacja swoje zadania realizuje również poprzez program badań, w ramach którego bada m.in. postawy Polaków wobec finansów, różne aspekty działalności polskich firm za granicą.

Dodatkowo Bank rozwija swoje strony internetowe tak, aby zawierały one najważniejsze materiały edukacyjne dotyczące bezpieczeństwa transakcji, korzystania z produktów i z mobilnych dostępów.

Bardzo ważne jest również dla Banku zapewnienie, że klienci rozumieją działanie posiadanego produktu i wiedzą, jak posługiwać się nim w najlepszy dla siebie sposób. W tym celu Bank umieścił na stronie internetowej sekcję Najczęściej Zadawane Pytania i Odpowiedzi. Dodatkowo zostały opracowane materiały edukacyjne dla klientów, dzięki którym klienci mogą dowiedzieć się, jak zarządzać kredytem i swoją historią kredytową, jak dbać o bieżącą spłatę kredytu i dlaczego jest to ważne.

W 2017 roku został również zrealizowany projekt Tonality, którego celem było dołączenie części edukacyjnej w odpowiedzi na reklamację klienta, tak aby podobna sytuacja niekorzystna się już więcej nie powtórzyła.

Ochrona danych klientów

Bank stosuje najwyższe standardy w obszarze bezpieczeństwa informacji. Cyklicznie przeprowadzane są audyty w tym zakresie, potwierdzane posiadanymi przez Bank certyfikatami na zgodność z normami ISO 27001 i ISO22301, które obejmują procesy, produkty i usługi, jakie Bank świadczy swoim klientom.

Bank zobowiązuje się do ochrony prywatnych i poufnych informacji na temat swoich klientów oraz do właściwego ich wykorzystywania. Zasady te opisane są w wewnętrznym dokumencie „Zasady ochrony danych osobowych w Banku Handlowym w Warszawie S.A.”. Bank gromadzi, przechowuje i przetwarza dane osobowe klientów w sposób określony przez prawo krajowe, mając na celu oferowanie klientom produktów i usług lepiej spełniających ich potrzeby finansowe oraz umożliwiających osiągnięcie celów finansowych. Mając to na uwadze, Bank dokłada wszelkich starań,

aby wdrażać i utrzymywać odpowiednie systemy i technologie oraz właściwie szkolić pracowników, którzy mają dostęp do takich informacji. Dostawcy, z których usług korzysta Bank, podobnie mają obowiązek ochrony poufnego charakteru danych, w tym danych osobowych oraz poufnych, które od niego otrzymują. Bank przestrzega również własnych rygorystycznych norm i regulacji wewnętrznych dotyczących poufnego charakteru i bezpieczeństwa informacji oraz danych osobowych (normy dotyczące zarządzania systemami informatycznymi, normy bezpieczeństwa informacji, ogólne przepisy dotyczące bezpieczeństwa). Dbając, aby informacje te były wykorzystywane tylko do uzasadnionych celów związanych z wykonywaną pracą oraz udostępniane wyłącznie upoważnionym osobom i organizacjom, a także w prawidłowy i bezpieczny sposób przechowywane, Bank stosuje najwyższe standardy w obszarze bezpieczeństwa informacji.

1.2 Troska o ludzi

Strategicznym celem Banku jest pozyskanie, rozwój i zatrzymanie najbardziej utalentowanych ludzi, którzy dzielą się wartościami, jakimi kieruje się Bank:

Wspólny cel	Jeden zespół kierujący się wspólnym celem: najlepsza obsługa klientów i interesariuszy.
Odpowiedzialny biznes	Działanie w sposób przejrzysty, roztropny i odpowiedzialny.
Innowacyjność	Ciągle udoskonalanie rozwiązań oferowanych naszym klientom poprzez udzielanie im pełnych informacji na temat produktów i usług, dostarczanie światowej klasy produktów.
Rozwój talentów	Utalentowany zespół wysoce wyspecjalizowanych profesjonalistów, którzy oferują doskonałą obsługę, wykazują inicjatywę i są w stanie sprostać najtrudniejszym wyzwaniom.

Swoim pracownikom Bank oferuje bezpieczne i przyjazne miejsce pracy, w którym angażują swoją energię i mają poczucie realizacji osobistych osiągnięć, satysfakcji oraz możliwości indywidualnego rozwoju. Rozwój pracowników jest wspierany przez realizację działań takich jak: szkolenia, zaangażowanie w realizację wymagających projektów, a także proces oceny, dzięki któremu pracownicy uzyskują informacje na temat swoich mocnych stron oraz obszarów, które powinni jeszcze rozwijać. Bank wdrożył politykę personalną, której towarzyszą udokumentowane, mierzalne i regularnie monitorowane cele.

Proces doboru i rozwoju personelu jest jednym z priorytetów Banku. Pracownicy mają dostęp do ofert pracy znajdujących się na stronie Career Mobility, co umożliwia im aplikowanie na stanowiska, którymi są zainteresowani w ramach struktur Banku oraz innych spółek należących do Grupy Citi.

Ponadto Bank zapewnia pracownikom bogatą ofertę świadczeń pozapłacowych, które zaspokajają ich osobiste i społeczne potrzeby.

W ramach świadczeń pozapłacowych pracownicy korzystają z pracowniczego programu emerytalnego, ubezpieczenia na życie, pakietu sportowego, prywatnej opieki medycznej, funduszu świadczeń socjalnych oraz produktów bankowych na preferencyjnych warunkach. Pracownicy mają również możliwość pracy w elastycznych godzinach celem umożliwienia lepszego realizowania obowiązków osobistych i zawodowych.

Dbając o bezpieczeństwo pracy, Bank stara się zapewnić optymalne warunki pracy wszystkim pracownikom ze szczególnym uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa i higieny pracy.

Badanie nastrojów pracowniczych

Co roku Bank przeprowadza badanie nastrojów pracowniczych nazywane Voice of Employee, czyli „Głos Pracownika”. Ankieta służy badaniu satysfakcji i zaangażowania pracowników. Udział w ankiecie jest dobrowolny. Pytania, na które odpowiadają pracownicy, dotyczą m.in.: komunikacji, możliwości rozwoju, merytokracji, relacji z przełożonymi i współpracownikami, udziału w decyzjach, równowagi pomiędzy życiem zawodowym i osobistym, różnorodności, a także wartości i zasad etycznych, którymi kieruje się Bank.

Wypełnienie ankiet jest pierwszym etapem działań związanych z pracą nad badaniem nastrojów wśród pracowników. Kolejnymi etapami są analiza wyników, wywiady grupowe mające na celu pogłębioną analizę wyników oraz przygotowanie planów działań doskonalących po ankiecie, realizacja i komunikowanie rezultatów pracownikom.

W 2017 roku Bank Handlowy, kierując się najlepszymi praktykami CitiGroup i oraz tendencjami rynkowymi w zakresie badania satysfakcji pracowników pogłębił dialog z pracownikami poprzez przeprowadzenie badania Puls VOE 3 razy w ciągu roku.

Kolejne regularne badanie satysfakcji pracowników w Banku planowane jest jesienią 2018 roku.

Dialog i wolność zrzeszania się

W Banku działają dwa związki zawodowe: NSZZ „Solidarność” - Region Mazowsze Międzyzakładowa Organizacja Związkowa nr 871 przy Banku Handlowym w Warszawie S.A oraz NSZZ Pracowników Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Zasady Postępowania Pracowników Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Zasady Postępowania stanowią ogólny przegląd najważniejszych regulacji wewnętrznych obowiązujących w Banku. Wszyscy pracownicy Banku zobowiązani są do postępowania zgodnego z obowiązującymi przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi oraz przyjętymi standardami w Banku. Bank dąży do stworzenia pracownikom optymalnych szans na realizację ich potencjału, zapewnienia im rozwoju oraz pielęgnowania różnorodności z poszanowaniem godności bez względu na płeć, rasę, wyznanie czy orientację seksualną. Zasady zawierają formalne rozwiązania procesowe w zakresie zgłaszania przypadków naruszeń. W Banku działa Linia Etyczna, na którą pracownicy mogą zgłosić kwestie dotyczące wyboru najlepszego sposobu działania w konkretnych sytuacjach lub w przypadku uzasadnionych podejrzeń bądź informacji o potencjalnym naruszeniu przepisów prawa lub norm etycznych i regulacji obowiązujących w Banku. Zgłoszenia na linię etyczną można dokonać poprzez linię telefoniczną lub na skrzynkę mailową. Zgłoszenia mogą również być składane anonimowo.

Co roku pracownicy Banku przechodzą obowiązkowe szkolenie online z Zasad Postępowania.

Każdy nowo zatrudniony pracownik otrzymuje treść Zasad Postępowania i jest zobowiązany do podpisania oświadczenia potwierdzającego zapoznanie się z nimi i przestrzegania ich w codziennej pracy.

Wolontariat pracowniczy

W Banku realizowany jest największy w Polsce program wolontariatu pracowniczego koordynowany przez Fundację Kronenberga przy Citi Handlowy. Jego celem jest rozwijanie zaangażowania społecznego obecnych i byłych pracowników Banku. W 2017 roku zrealizowano 249 projektów wolontariackich na rzecz ponad 37 tys. odbiorców. Wolontariusze (również Ci spoza organizacji) w działania społeczne zaangażowali się 3 691 razy. W ramach podejmowanych działań wspierali: społeczności lokalne, placówki opiekuńczo-wychowawcze, organizacje społeczne, placówki samorządowe i schroniska dla zwierząt. Najważniejszą inicjatywą minionego roku była kolejna, XII już edycja Światowego Dnia Citi dla Społeczności. Co roku w ramach tego projektu pracownicy Banku wraz z rodzinami i przyjaciółmi starają się odpowiedzieć na konkretne potrzeby występujące w bliskich im społecznościach. W 2017 roku wolontariusze Citi w ramach Światowego Dnia Citi dla Społeczności przeprowadzili 230 projektów społecznych na rzecz ponad 35 tys. odbiorców.

W 2017 roku kontynuowane były również kluczowe projekty, tj.: akcja świąteczna „Zostań Asystentem św. Mikołaja”, wyjazdy integracyjne z wolontariatem. Ponadto w ramach całorocznej aktywizacji wolontariusze zapraszani byli do udziału w spotkaniach Klubu Wolontariusza, angażowania się w Wolontariat Seniorów, a także w akcje społeczne w ramach regularnie wysyłanych propozycji wolontariatu indywidualnego.

Różnorodność i liczba przeprowadzonych projektów świadczy o tym, że zaangażowanie społeczne pracowników Banku stale się umacnia i rozwija, przynosząc korzyść coraz szerszej grupie odbiorców - co potwierdzają zebrane statystyki.

Od 2015 roku efekty działań wolontariuszy Citi w ramach największej akcji społecznej Citi - Światowego Dnia Citi dla Społeczności pomaga mierzyć ankietę skierowaną do organizacji partnerskich. Badania przeprowadzone w 2017 roku pokazały, że wszyscy partnerzy byli zadowoleni ze współpracy z wolontariuszami Citi i zadeklarowali chęć jej kontynuowania. Aż 99% ankietowanych było zdecydowanie zadowolonych z przebiegu projektu. Tyle samo potwierdziło osiągnięcie celu działań. W przypadku 80% organizacji widoczne było obniżenie kosztów organizacyjnych, a 33% zauważyło duży wpływ współpracy z wykwalifikowanymi pracownikami Citi na usprawnienie procesów zarządzania ich organizacją (np. w obszarze IT, HR czy finansach). Wszyscy ankietowani zdecydowanie zarekomendowaliby innym organizacjom współpracę z wolontariuszami Citi.

Ponadto Fundacja Kronenberga przy Citi Handlowy wraz z Narodowym Centrum Kultury zorganizowała II Ogólnopolską Konferencję „Wolontariat w kulturze”, która odbyła się 4 grudnia 2017 roku w Łazienkach Królewskich. W Konferencji wzięli udział ponad 130 uczestników - ekspertów, wolontariuszy i gości, reprezentujących 57 instytucji z całego kraju. Podczas wydarzenia eksperci i praktycy przekazywali uczestnikom wiedzę z dziedziny zarządzania wolontariuszami w instytucjach kultury. Wolontariusze Citi wzięli czynny udział w konferencji, pomagając w organizacji wydarzenia. Konferencji towarzyszyła również druga edycja Kulturalnego Biletu Wolontariusza. 34 instytucje z 11 miast w całym kraju w grudniu 2017 roku i styczniu 2018 roku udostępniły ponad 2 tys. biletów na szkolenia, warsztaty, spektakle, pokazy filmowe i wystawy z myślą o wolontariuszach.

Ochrona danych klientów

Bank stosuje najwyższe standardy w obszarze bezpieczeństwa informacji. Cyklicznie przeprowadzane są audyty w tym zakresie, potwierdzane posiadanymi przez Bank certyfikatami na zgodność

z normami ISO 27001 i ISO22301, które obejmują procesy, produkty i usługi, jakie Bank świadczy swoim klientom.

1.3 Mniejszy ślad środowiskowy

Jedną z ważnych zasad postępowania w Banku jest dbałość o środowisko naturalne. Bank zobowiązał się do prowadzenia działalności zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. W 2007 roku uchwałą Zarządu wprowadził kompleksowy Plan Zarządzania Środowiskiem. W 2012 roku przyjął Politykę Środowiskową oraz wdrożył System Zarządzania Środowiskowego (SZŚ). W 2013 roku wprowadził Politykę Energetyczną oraz wdrożył System Zarządzania Energią (SZE). W 2015 roku zintegrowano oba systemy w jeden System Zarządzania Środowiskowego i Energią (SZŚiE). W ramach wprowadzonych Polityk Bank określił następujące cele: zwiększanie poziomu segregacji odpadów i ich recyklingu; ograniczanie emisji CO₂, dążenie do jak najefektywniejszego zarządzania mediami; minimalizowanie zużycia surowców naturalnych; dążenie do jak najefektywniejszego zarządzania energią; minimalizowanie zużycia surowców energetycznych; wspieranie zakupu energooszczędnych produktów i usług oraz zapewnienie poprawy wyniku energetycznego.

Bezpośrednie oddziaływanie na środowisko naturalne

W ramach wprowadzonych Polityk Bank określił dwa główne obszary oddziaływania na Środowisko. Pierwszy z nich to oddziaływanie bezpośrednie, wynikające z działalności Banku, m.in. zużycie wody, energii, papieru, generowane odpady i zanieczyszczenia emitowane do powietrza. Drugi to oddziaływanie pośrednie, wynikające ze świadczonych przez Bank usług. W ramach zintegrowanego Systemu (SZŚiE) lokalizacje Banku są na bieżąco monitorowane w zakresie zużycia energii elektrycznej, wody, gazu, energii cieplnej, ilości i rodzaju wytwarzanych odpadów oraz emisji gazów cieplarnianych.

W latach 2012-2017 Bank zrealizował liczne projekty proekologiczne dotyczące modernizacji instalacji i urządzeń budynkowych: m.in. modernizacje instalacji klimatyzacji, w tym precyzyjnej, system do odzysku wody deszczowej, wprowadzenie segregacji odpadów we wszystkich głównych budynkach Banku, zgodnie z systemem segregacji, modernizacje węzłów cieplnych, automatyki BMS, montaż systemu włączników klimatyzacji na kartę w salach konferencyjnych, modernizacja i wymiana wind na nowe urządzenia z systemem odzysku energii, wymiana oświetlenia w budynkach na oprawy w technologii LED, budowa wiat rowerowych dla pracowników, aranżacje terenów zielonych wokół głównych budynków oraz modernizacje ulepszenia termoizolacje budynków: wymiana stolarki okiennej oraz wymiana elewacji w 3 głównych budynkach. W ramach procedur systemowych SZŚiE systematycznie analizowane i badane są efekty prowadzonych działań, które potwierdzają efektywność działania systemu poprzez zmniejszenie zużycia mediów.

Prowadzone działania przyniosły w 2016 roku wymierne efekty dla Banku i środowiska, tj. zmniejszenie zużycia energii elektrycznej o kolejne 797 MWh, względem 2015 roku, a względem 2012 roku o 5 202 MWh na rok, to przełożyło się na zmniejszenie emisji CO₂ o 500 ton względem 2015 i o 3 261 ton CO₂ względem 2012 roku. Ponadto zmniejszenie zużycia wody o 2 558 m³ porównując z 2015 rokiem, a względem 2012 roku wskaźnik - o 13 194 m³. Zmniejszenie zużycia energii cieplnej o 3 261 GJ w 2016 roku względem roku 2015 wzrosło jednak w związku z dłuższym okresem grzewczym o 3 385 GJ względem 2015 roku.

W roku 2017 Bank przeszedł pozytywnie audyt nadzorczy dla Systemu Zarządzania Środowiskowego i Energią pod kątem zgodności z wymogami normy ISO 14001 oraz ISO 50001. Wyniki audytu potwierdzają efektywne działanie SZŚiE oraz realizację wyznaczonych celów.

Oddziaływanie pośrednie

Na mocy umowy podpisanej w 2014 roku z bankiem Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW) i z wykorzystaniem środków Unii Europejskiej Bank oferował swoim Klientom finansowanie zwrotne (kredyty) i bezzwrotne (granty) z Programu ELENA (European Local Energy Assistance). Program ten realizowany był przez KfW również w innych krajach członkowskich UE w ramach szerszej inicjatywy wspólnotowej – Programu IEE II (Intelligent Energy Europe). Program ELENA wspierał władze lokalne i regionalne oraz inne podmioty publiczne wypełniające zadania ustawowe władz lokalnych lub regionalnych w osiągnięciu założeń Strategii „20-20-20” i miał na celu ułatwienie jednostkom samorządu terytorialnego finansowania przedsięwzięć związanych ze wzrostem efektywności energetycznej. W 2016 i 2017 roku realizowany był projekt dotyczący termomodernizacji 17 wielorodzinnych budynków mieszkalnych należących do jednej z gmin – klienta BHW. Realizacja przedsięwzięcia wygenerowała roczną oszczędność energii dla termomodernizowanych obiektów na poziomie 5 326 MWh.

Edukacja pracowników

Bank prowadzi kampanie edukacyjno-informacyjne w zakresie ochrony środowiska, skierowaną do pracowników oraz dostawców usług. Są to m.in. szkolenia oraz komunikaty, artykuły udostępniane na stronach wewnętrznego intranetu, zachęcające do poprawnej segregacji odpadów, oszczędzania energii oraz wody, szerzenie znajomości Systemu Zarządzania Środowiskowego i Energią. Co roku Bank bierze również czynny udział w akcjach „Godzina dla Ziemi” oraz „Tydzień dla Ziemi”. Po raz kolejny w 2017 roku podczas Godziny dla Ziemi wyłączono zasilanie w głównych budynkach Banku. W wewnętrznym intranecie zamieszczono również dla pracowników komunikaty środowiskowe dotyczące zrealizowanych projektów prośrodowiskowych w ramach SZŚiE, segregacji odpadów, zużycia surowców naturalnych. Bank uczestniczy od kilku lat w akcji Moje Miasto Bez Elektrośmieci, w ramach której za oddane elektroodpady Bank otrzymuje punktowane kupony, które przekazuje do warszawskich szkół na zakup materiałów dydaktycznych i pomocy naukowych dla uczniów.

1.4 Zaangażowanie społeczne i rozwój społeczności

Fundacja Kronenberga przy Citi Handlowy od lat aktywnie działa w obszarach przedsiębiorczości i edukacji finansowej, ochrony dziedzictwa kulturowego oraz wolontariatu pracowniczego, dużą uwagę poświęcając również rozwojowi społeczności lokalnych. Powstała w 1996 roku, przy okazji obchodów 125-lecia założenia Banku Handlowego w Warszawie S.A. Z prowadzonych przez nią programów edukacji finansowej skorzystało ponad 2 300 000 bezpośrednich użytkowników, z różnych grup wiekowych: dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów. Fundacja przyznała 1 341 dotacji ponad 1 000 organizacji pozarządowych.

Fundacja koordynuje jeden z największych i najstarszych (powstały w 2005 roku) w Polsce programów wolontariatu pracowniczego. Od początku istnienia programu wolontariusze Citi zaangażowali się w działalność wolontariacką prawie 23 tys. razy, przepracowując łącznie niemal 125 tys. godzin, pomagając już ponad 285 tys. odbiorców. Co roku Program swoim zasięgiem obejmuje prawie 250 placówek, a w wolontariat angażuje się ok. 23% pracowników Citi.

Jednym z obszarów działania Fundacji jest ochrona dziedzictwa kulturowego. W ramach prowadzonego przez nią programu odzyskiwania dzieł sztuki do Polski powróciły 42 grafiki i litografie najwybitniejszych polskich malarzy (Juliusz Kossak, Leon Wyczółkowski) oraz dwa obrazy (Anny Bilińskiej-Bohdanowiczowej i Wojciecha Gersona). Odzyskano również 172 eksponaty kolekcji sreber. Nagrodą im. prof. Aleksandra Gieysztorą uhonorowano 18 osób i instytucji za wybitne osiągnięcia mające na celu ochronę polskiego dziedzictwa kulturowego.

Programy realizowane przez Fundację Kronenberga przy Citi Handlowy

- **Nagroda Emerging Market Champions Citi Handlowy** – celem konkursu jest promocja przedsiębiorstw z sukcesem rozwijających działalność zagranicą. W ramach projektu przeprowadzane są badania diagnozujące klimat prowadzenia biznesu w Polsce oraz globalny potencjał krajowych firm. 28 września 2017 roku podczas sesji plenarnej „Punkt zwrotny. Jak zmieniają się transatlantyckie relacje gospodarcze” organizowanej w ramach Europejskiego Forum Nowych Idei w Sopocie odbyła się uroczysta gala wręczenia nagród w czwartej edycji konkursu. Tytuł „Emerging Market Champion” w kategorii „Polskie inwestycje zagraniczne” otrzymała Grupa Maspex, zaś zwycięzcą w kategorii „Zagraniczne inwestycje w Polsce” została firma LG Chem Poland sp. z o.o. W ramach projektu zrealizowano 4. edycję badań diagnozujących sposób, w jaki polskie firmy działają za granicą. Dotyczyła tego, jakie strategie sprzedaży są stosowane przez polskie firmy poza granicami naszego kraju.
- **IT for SHE** – to innowacyjne połączenie rozwiązań mentoringowych, networkingowych, inspiracyjnych i z zakresu rozwoju kompetencji, wspierających budowanie karier kobiecych w obszarze IT. W ramach projektu zostanie utworzona koalicja międzynarodowych firm obecnych na polskim rynku posiadających wyraźny komponent technologiczny swojej działalności. Elementy programu: obóz szkoleniowy IT dla 120 dziewczyn, program mentoringowy w najlepszych firmach technologicznych dla 35 osób oraz kampania wolontariacka na wsiach i w małych miejscowościach, zachęcająca do nauki programowania.
- **Nagroda im. prof. Aleksandra Gieysztorą** – najbardziej prestiżowa nagroda przyznawana corocznie za starania na rzecz ochrony polskiego dziedzictwa kulturowego instytucjom bądź osobom prywatnym. Laureatem XVIII edycji zostali Elżbieta i Krzysztof Penderecy. Uehonorowano ich za szczególną dbałość o edukację muzyczną na najwyższym poziomie oraz prowadzoną od lat działalność na rzecz popularyzacji dziedzictwa muzyki klasycznej w Polsce.
- **Odzyskiwanie dzieł sztuki** – program, którego celem jest odzyskiwanie dóbr kultury utraconych przez Polskę w czasie i w wyniku II wojny światowej. W maju 2016 roku Fundacja Kronenberga przy Citi Handlowy uruchomiła aplikację Art Sherlock. Jest to autorski projekt Fundacji Communi Hereditate, zrealizowany we współpracy z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Fundacją Kronenberga przy Citi Handlowy. To pierwsze tego typu rozwiązanie, które całkowicie zrewolucjonizowało identyfikację dzieł sztuki pochodzących z grabieży wojennych. Dzięki aplikacji możliwe jest automatyczne rozpoznanie obiektu jedynie na podstawie fotografii wykonanej za pomocą telefonu komórkowego.
- **Korzenie** – program, w ramach którego Fundacja przypomina historię Banku oraz osoby i dokonania jego twórców – rodu Kronenbergów. W 2017 roku kontynuowano działania rozpoczęte w latach poprzednich. Począwszy od 2014 roku można korzystać z archiwum cyfrowego, które zawiera ponad 31 tys. stron skanów dokumentów oraz materiałów ikonograficznych dotyczących działalności Banku i rodziny Kronenbergów. Materiały są wykorzystywane do działań promocyjnych, przy okazjach związanych z jubileuszami Banku i Leopolda Kronenberga.
- **Program Wolontariatu Pracowniczego w Citi Handlowy** – program, którego celem jest rozwijanie zaangażowania społecznego obecnych i byłych pracowników Banku.
- **Program Dotacji** – konkurs grantowy, poprzez który Fundacja Kronenberga przy Citi Handlowy wspiera najbardziej wartościowe projekty realizowane przez instytucje non-profit w sferze edukacji i rozwoju lokalnego. W 2017 roku przyznano trzy dotacje.

Programy realizowane przy wsparciu Citi Foundation

- **Moje Finanse** – największy w Polsce program edukacji finansowej dla młodzieży. W 2017 roku Program współfinansowany był również przez Narodowy Bank Polski, a wdrażany do szkół przez Fundację Młodzieżowej Przedsiębiorczości. W 2017 roku liczba uczniów objętych programem wyniosła 90 tys. Program realizowało 1600 nauczycieli.
- **Tydzień dla Oszczędzania** – program łączący edukację finansową i kształtowanie postaw przedsiębiorczych, którego celem jest promowanie wśród Polaków oszczędzania i racjonalnego zarządzania finansami oraz zachęcanie młodych osób wchodzących na rynek pracy do spróbowania własnych sił w biznesie. Projekt realizowany jest wspólnie z Fundacją Think! Celem programu jest wypracowanie zmian systemowych w obszarze edukacji z zakresu zarządzania finansami osobistymi i przedsiębiorczości. Projekt składa się z badań „Postawy Polaków wobec finansów” (X edycja), Programu Rozwoju Przedsiębiorczości oraz konkursów na uczelniach i wśród szkół średnich w ramach gry „Pierwszy Milion”.
- **Być Przedsiębiorczym** – program edukacji ekonomicznej skierowany do uczniów szkół średnich. Realizowany jest we współpracy z Fundacją Młodzieżowej Przedsiębiorczości. Celem projektu jest przekazanie uczniom wiedzy z zakresu szeroko pojętej przedsiębiorczości oraz wykształcenie umiejętności i kompetencji w tym obszarze poprzez założenie i prowadzenie przedsiębiorstwa działającego w formie spółki jawnej. W programie w 2017 roku uczestniczyło ponad 2 tys. uczniów z 220 szkół.
- **Program „Business Start-up”** – program składający się z dwóch części służących wspieraniu młodych przedsiębiorców (pomoc w utworzeniu i prowadzeniu biznesu oraz wsparcie istniejących firm). Program realizowany jest we współpracy z Akademickimi Inkubatorami Przedsiębiorczości. Celem projektu jest pobudzenie przedsiębiorczości studentów oraz pomoc w urzeczywistnianiu pomysłów na własny biznes. W 2017 roku w programie wzięło udział 150 studentów oraz 100 start-upów już działających na rynku.
- **Biznes w kobiecych rękach** – to program realizowany we współpracy z Fundacją Przedsiębiorczości Kobiet skierowany do 50 kobiet, które chcą założyć własną firmę. Dzięki wykładom, szkoleniom i indywidualnej pracy z mentorkami każda spośród uczestniczek ma szansę rozpocząć działalność. Celem programu jest powstanie klastra firm kobiecych, funkcjonującego na terenie aglomeracji warszawskiej. W 2017 roku rozpoczęła się 4. edycja programu, która zakończona zostanie w połowie 2018 roku.
- **Mikroprzedsiębiorca Roku** – konkurs organizowany w 2017 roku przez Microfinance Centre for Central and Eastern Europe przy wsparciu Koalicji na rzecz mikroprzedsiębiorczości. Celem konkursu jest wspieranie przedsiębiorczości, zachęcanie do zakładania własnych firm oraz wyróżnianie i promowanie najlepszych z nich jako przykładów efektywnych działań gospodarczych. W ramach konkursu przyznawana jest nagroda główna – tytuł Mikroprzedsiębiorcy Roku oraz nagrody w poszczególnych kategoriach, w zależności od czasu funkcjonowania firmy. Najmłodsze przedsiębiorstwa mogą zgłaszać się w kategorii START, firmy „wieku średniego” w kategorii PROGRES, a najstarsze w kategorii SENIOR.

2. Mecenat kulturalny i sponsoring

- W czerwcu 2017 roku Citi Handlowy jako Partner wspierał **VII Europejski Kongres Finansowy** w Sopocie, doroczne spotkanie przedstawicieli europejskiego sektora finansowego, świata polityki i ekspertów gospodarczych. Tematem przewodnim tegorocznej edycji EKF był „Kapitał, podatki i międzynarodowa solidarność w XXI wieku”.
- Ekspertki Citi Handlowy uczestniczyły w 8. edycji programu **„Czas na patriotyzm gospodarczy”** zorganizowanego pod patronatem „Pulsu Biznesu”, którą zakończyła debata główna z udziałem gości z najwyższej półki politycznej, biznesu oraz gospodarczych mediów – wśród nich Macieja Kropidłowskiego, Wiceprezesa Citi Handlowy – oraz debaty tematyczne w siedzibie Giełdy Papierów Wartościowych. W specjalnym dodatku do „Pulsu Biznesu” opublikowano też komentarz Piotra Kosny, Dyrektora Departamentu Klientów Strategicznych, na temat transformacji modeli biznesowych.
- W ramach współpracy z American Chamber of Commerce, podczas **Europejskiego Kongresu Gospodarczego w Katowicach** w maju oraz we wrześniu 2017 roku **Forum Ekonomicznego w Krynicy**, Citi Handlowy był partnerem **AmCham Diner**. XXVII edycja Forum w Krynicy odbyła się pod hasłem „Projekt Europa – jaki przepis na następne dekady?”. Wśród blisko 200 paneli obejmujących wątki od makroekonomii, przez zarządzanie, energetykę, politykę międzynarodową i regionalną, po społeczeństwo oraz media, zaznaczyły się debaty z udziałem ekspertów Citi Handlowy.
- Citi Handlowy został w 2017 mecenasem polskiego wydania książki Edwarda Lucasa **Oswoić cyberświat. Tożsamość, zaufanie i bezpieczeństwo w internecie**. To pierwsza taka publikacja w Polsce: kompletna, łatwa w odbiorze oraz pełna cennych wskazówek i rekomendacji opowieść o tym, jak w bezpieczny sposób poruszać się po internecie i dbać o sprzęt, za pomocą którego łączymy się z siecią.
- 4 lipca 2017 roku przy ulicy Senatorskiej 16, gdzie obecnie mieści się siedziba Citi Handlowy, a na początku ubiegłego wieku znajdował się ratusz Miasta Stołecznego Warszawy, odsłonięto **tablicę pamiątkową poświęconą Julianowi Spiłosławowi Kulskiemu**, wiceprezydentowi i burmistrzowi komisarzycznemu Warszawy w latach 1939-44. To kolejna z inicjatyw Banku na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego. Kilka lat temu Bank upamiętnił też tablicą Marcela Porowskiego, prezydenta stolicy w okresie Powstania Warszawskiego. Wcześniej, dzięki zaangażowaniu Citi Handlowy, na placu Żelaznej Bramy stanął pomnik Tadeusza Kościuszki.
- W październiku Citi Handlowy rozpoczął współpracę z **Harvard Business Review Polska**, w ramach której klienci Banku mogli uczestniczyć w spotkaniach networkingowych organizowanych przez Zarząd HBRP. Citi Handlowy jest partnerem serii spotkań biznesowych organizowanych w Warszawie i Gdańsku. Citi Handlowy był również partnerem specjalnego wydania „Harvard Business Review Polska” poświęconego rynkowi dóbr luksusowych w Polsce.
- Citi Handlowy jako partner **Polskiego Związku Golfa** wspiera rozwój tego sportu w Polsce. Jest również Sponsorem Tytułarnym **Citi Handlowy Lexus Business Cup** – turnieju tenisowego rozgrywanego w 6 miastach Polski od maja do września 2017 roku.

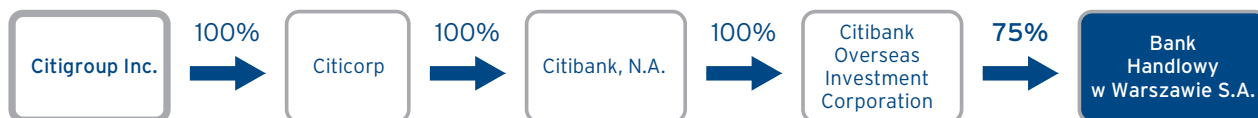
IX. Informacje inwestorskie

1. Struktura akcjonariatu i notowania akcji Banku na GPW

1.1 Akcjonariat

Jedynym akcjonariuszem Banku, który posiada co najmniej 5% udziałów w kapitale i głosach na Walnym Zgromadzeniu Banku, jest Citibank Overseas Investment Corporation (COIC) - spółka w ramach grupy Citi skupiająca zagraniczne inwestycje. COIC jest jednocześnie strategicznym udziałowcem większościowym Banku. Na przestrzeni 2017 roku liczba akcji będących w posiadaniu COIC, a także jej udział w kapitale oraz głosach na Walnym Zgromadzeniu Banku (WZ) nie ulegała zmianom i wynosiła 97 994 700, co stanowi 75% udziału w kapitale i głosach na WZ.

Miejsce Banku Handlowego w Warszawie S.A. w strukturze grupy Citi pokazuje następujący diagram:

Pozostałe akcje (32 664 900, co równoznaczne jest z 25% kapitału akcyjnego) stanowią tzw. free float, czyli znajdują się w wolnym obrocie i są notowane na GPW.

Wśród inwestorów mających udział w kapitale Banku są otwarte fundusze emerytalne (OFE), które zgodnie z publicznie dostępnymi rocznymi informacjami o strukturze aktywów, według stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku, łącznie posiadały 15,60% akcji Banku, o 1,67 p.p. więcej niż na dzień 31 grudnia 2016 roku.

Zaangażowanie OFE w akcje Banku przedstawiało się następująco.

Nazwa akcjonariusza	31.12.2017 r.		31.12.2016 r.	
	Liczba akcji i głosów na WZ	Udział w łącznej liczbie akcji i liczbie głosów na WZ	Liczba akcji i głosów na WZ	Udział w łącznej liczbie akcji i liczbie głosów na WZ
Nationale-Nederlanden OFE	4 360 787	3,34%	5 041 389	3,86%
Aviva OFE Aviva BZ WBK	4 309 889	3,30%	4 028 293	3,08%
OFE PZU „Złota Jesień”	2 169 621	1,66%	2 066 895	1,58%
PKO BP Bankowy OFE	2 042 316	1,56%	467 208	0,36%
MetLife OFE	1 751 871	1,34%	1 422 669	1,09%
Aegon OFE*	1 732 047	1,33%	877 426	0,67%
AXA OFE	1 374 045	1,05%	1 284 269	0,98%
Allianz Polska OFE	1 163 890	0,89%	1 073 285	0,82%
Nordea OFE	-	-	683 429	0,52%
Generali OFE	589 532	0,45%	551 014	0,42%
Pekao OFE	519 059	0,40%	363 785	0,28%
OFE Pocztylion	364 251	0,28%	340 452	0,26%
Razem	20 377 307	15,60%	18 200 114	13,93%

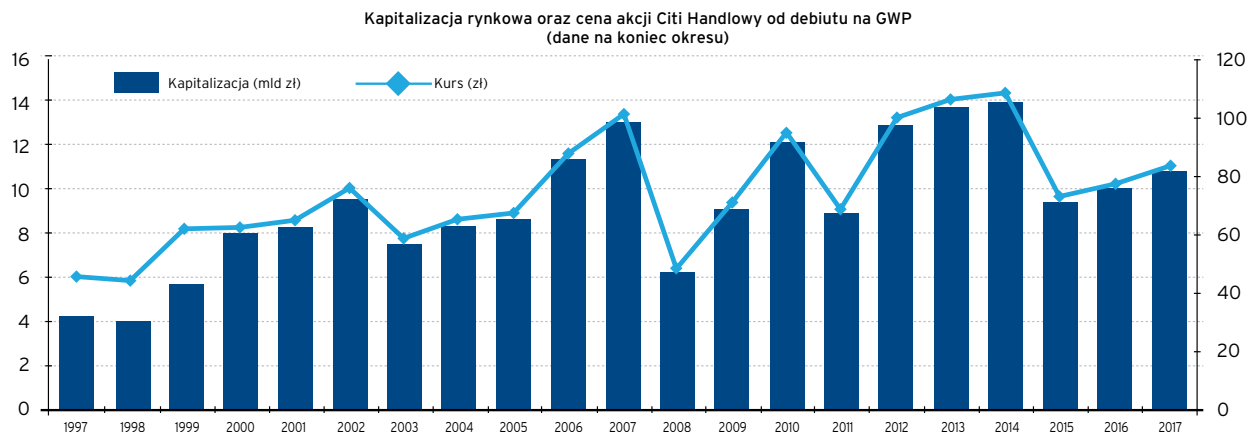
Źródło: Roczne informacje o strukturze aktywów OFE; cena zamknięcia Banku z końca okresu.

* W 2017 roku Aegon OFE przejął aktywa Nordea OFE.

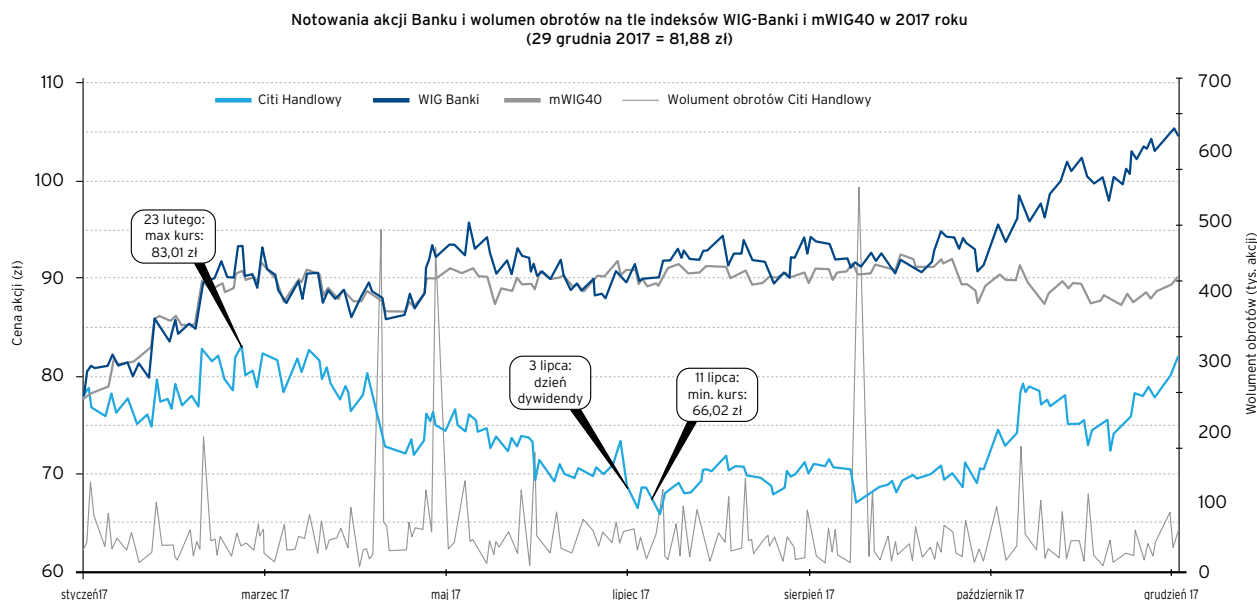
1.2 Notowania akcji Banku na GPW

W 2017 roku Bank był uczestnikiem następujących indeksów: WIG, mWIG40, WIG Banki oraz WIGdiv. Dodatkowo Bank znajduje się od 1. edycji w składzie RESPECT Index, obejmującym firmy odpowiedzialne społecznie notowane na Głównym Rynku GPW.

Kurs akcji Banku na ostatniej sesji w 2017 roku (tj. 29 grudnia 2017) wyniósł 81,88 zł, tj. podwyższył się o 7% w porównaniu do kursu z 30 grudnia 2016 roku wynoszącego 76,39 zł. W tym samym okresie indeksy WIG i WIG-Banki zanotowały wzrost odpowiednio o 23% i 35%.

Kapitalizacja Banku na koniec 2017 roku wyniosła 10,7 mld zł (wobec 10,0 mld zł na koniec 2016 roku). Wskaźniki giełdowe kształtowały się na poziomie: cena/zysk (P/E) - 20,0 (w 2016 roku: 16,6); cena / wartość księgową (P/BV) - 1,5 (wobec 1,5 w roku poprzednim).

Cena akcji Banku w pierwszych 2 miesiącach 2017 roku charakteryzowała się silną tendencją wzrostową. W lutym kurs akcji Banku osiągnął maksymalny poziom w 2017 roku, tj. 83,01 zł. W kolejnej części pierwszego półrocza 2017 roku kurs akcji Banku znalazł się w trendzie spadkowym, który zatrzymał się w lipcu. W dniu 11 lipca 2017 roku cena akcji Banku spadła do najniższego poziomu w 2017

roku, tj. 66,02 zł. Drugie półrocze 2017 roku to okres wzrostu kursu akcji. Ostatecznie, 30 grudnia 2017 roku kurs ukształtował się na poziomie 81,88 zł.

Średnia cena akcji Banku w 2017 roku wyniosła 73,96 zł, a średni dzienny wolumen obrotów akcjami Banku wyniósł ponad 52,0 tys.

2. Dywidenda

W dniu 14 marca 2018 roku Zarząd Banku podjął uchwałę w sprawie proponowanego podziału zysku netto za 2017 rok i zarekomendował przeznaczenie na wypłatę dywidendy 100,0%, co stanowi 4,11 zł na jedną akcję zwykłą.

Ostateczna decyzja o podziale zysku netto za 2017 rok zostanie podjęta przez Walne Zgromadzenie Banku.

Poniższa tabela prezentuje historię dywidend od 1997 roku, tj. od dnia debiutu Banku na GPW.

Rok obrotowy	Dywidenda (zł)	Zysk netto na akcję (zł)	Dywidenda na akcję (zł)	Stopa wypłaty dywidendy
1997	130 000 000	6,21	1,40	22,5%
1998	93 000 000	3,24	1,00	30,8%
1999	186 000 000	5,08	2,00	39,4%
2000	130 659 600	1,57	1,00	63,8%
2001	163 324 500	1,25	1,25	99,8%
2002	241 720 260	1,86	1,85	99,6%
2003	241 720 260	1,86	1,85	99,7%
2004	1 563 995 412	3,17	11,97	*
2005	470 374 560	4,51	3,60	79,8%
2006	535 704 360	4,75	4,10	86,4%
2007	620 633 100	6,19	4,75	76,8%
2008**	-	4,94	-	-
2009	492 586 692	4,02	3,77	94,0%
2010	747 372 912	5,72	5,72	99,9%
2011	360 620 496	5,52	2,76	50,0%
2012	756 519 084	7,72	5,79	75,0%
2013	934 216 140	7,15	7,15	99,9%
2014	970 800 828	7,43	7,43	99,9%
2015	611 486 928	4,75	4,68	98,6%
2016	591 887 988	4,62	4,53	98,0%
2017***	537 010 956	4,11	4,11	100,0%

* Współczynnik wypłaty dywidendy za rok 2004 - 100%, dodatkowo podział zysku z lat poprzednich.

** 18 czerwca 2009 Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku postanowiło, że dywidenda za 2008 rok nie zostanie wypłacona.

*** Rekomendacja Zarządu z dnia 14 marca 2018 roku.

3. Rating

Na koniec 2017 roku Bank posiada pełny rating od międzynarodowej agencji ratingowej: Fitch Ratings („Fitch”).

W dniu 20 listopada 2017 roku w wyniku rocznego przeglądu ocen ratingowych Fitch podtrzymał wszystkie ratingi dla Banku na następujących poziomach:

Rating długoterminowy podmiotu Perspektywa ratingu długoterminowego	A- stabilna
Rating krótkoterminowy podmiotu	F1
Viability rating*	a-
Rating wsparcia	1
Długoterminowy rating na skali krajowej	AA+ (pol)
Krótkoterminowy rating na skali krajowej	F1+ (pol)

* Viability rating to ocena wewnętrznej, niezależnej od czynników zewnętrznych wiarygodności kredytowej danej instytucji.

4. Relacje inwestorskie w Banku

Integralnym elementem polityki informacyjnej Banku, której celem jest zaspokajanie potrzeb informacyjnych wszystkich osób i instytucji zainteresowanych informacjami o Spółce, są relacje inwestorskie, zapewniające informacje obecnym i potencjalnym inwestorom, analitykom rynku kapitałowego oraz agencjom ratingowym. Narzędziami polityki informacyjnej w relacjach inwestorskich są:

- systematyczne kontakty z inwestorami i analitykami w formie telekonferencji i spotkań, również w siedzibie Banku, w których biorą udział członkowie Zarządu Banku;
- wsparcie Biura Prasowego podczas kwartalnych konferencji prasowych dla mediów, organizowanych po publikacji sprawozdań okresowych;

- publikowanie na stronie internetowej na bieżąco informacji na temat Banku i jego przedsięwzięć, a także wszystkich raportów okresowych i bieżących; strona internetowa umożliwia również kontakt z Biurem Relacji Inwestorskich (BRI), które dysponuje szeroką wiedzą na temat Banku i jego Grupą Kapitałową;
- umożliwienie przedstawicielom mediów obecności na Walnych Zgromadzeniach Banku.

W 2017 roku przedstawiciele Zarządu oraz Biura Relacji Inwestorskich odbyli ponad 50 spotkań indywidualnych i grupowych oraz telekonferencji z inwestorami. Jednocześnie przedstawiciele Banku uczestniczyli w konferencjach inwestorskich organizowanych zarówno w Polsce, jak i za granicą.

Dodatkowo Bank organizował spotkania dotyczące publikacji wyników finansowych po każdym kwartale z analitykami rynku kapitałowego oraz przedstawicielami inwestorów w siedzibie Banku.

X. Oświadczenie Banku Handlowego w Warszawie S.A. o stosowaniu w Banku zasad ładu korporacyjnego w 2017 roku

1. Zasady ładu korporacyjnego, które stosuje Bank Handlowy w Warszawie S.A.

Od 2003 roku Bank Handlowy w Warszawie S.A. („Bank”, „Spółka”) przestrzega zasad ładu korporacyjnego przyjętych przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. pierwotnie w formie „Dobrych praktyk w spółkach publicznych 2002”, a następnie znolizowanych w formie dokumentów: „Dobrych Praktyk w spółkach publicznych 2005” i „Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW 2008”, a od 1 stycznia 2016 roku w formie dokumentu „Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW 2016” (DPSN). Dokument ten jest dostępny na stronie internetowej Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. (<http://www.gpw.pl>) w sekcji poświęconej zagadnieniom ładu korporacyjnego spółek notowanych.

Głównym celem przyjęcia do stosowania zasad ładu korporacyjnego przyjętych przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A., jako standardu funkcjonowania Banku było i jest zbudowanie przejrzystych relacji pomiędzy wszystkimi organami i podmiotami zaangażowanymi w funkcjonowanie Spółki, a także zapewnienie, aby zarządzanie Spółką oraz jej przedsiębiorstwem było wykonywane w sposób właściwy, staranny oraz lojalny wobec wszystkich akcjonariuszy. Chęć zapewnienia transparentności działania Banku, w tym w szczególności relacji i procesów zachodzących pomiędzy organami statutowymi Spółki, doprowadziła również do przyjęcia do stosowania w Banku dobrych praktyk objętych dokumentem DPSN.

Zarząd Banku w dniu 25 lutego 2016 roku zadeklarował wolę przestrzegania przez Bank zasad ładu korporacyjnego zawartych w dokumencie „Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW 2016”. W dniu 11 marca 2016 roku Rada Nadzorcza Banku zaakceptowała politykę Banku wobec stosowania zasad ładu korporacyjnego zawartych w dokumencie „Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW 2016”. Obydwa organy złożyły swoje deklaracje z zastrzeżeniem jednak:

- niestosowania Rekomendacji IV.R.1. DPSN (odbycie zwyczajnego walnego zgromadzenia w możliwie najkrótszym terminie po publikacji raportu rocznego) do zwyczajnego walnego zgromadzenia Banku, które odbędzie się w 2016 roku;
- stosowania Rekomendacji IV.R.2. DPSN (e-walne) pod warunkiem podjęcia decyzji przez Zarząd każdorazowo przed odbyciem takiego zgromadzenia;
- niestosowania Zasady VI.Z.2. DPSN (ustalenie okresu pomiędzy przyznaniem w ramach programu motywacyjnego opcji lub innych instrumentów powiązanych z akcjami spółki, a możliwością ich realizacji, który powinien wynosić minimum 2 lata).

W 2017 roku Bank nie stosował następujących zasad i rekomendacji DPSN:

- zasady VI.Z.2. dotyczącej ustalenia okresu pomiędzy przyznaniem w ramach programu motywacyjnego opcji lub innych instrumentów powiązanych z akcjami spółki, a możliwością ich realizacji, który powinien wynosić minimum 2 lata;
- rekomendacji IV.R.1. dotyczącej odbycia zwyczajnego walnego zgromadzenia Banku w 2017 roku w możliwie najkrótszym terminie po publikacji raportu rocznego;
- rekomendacji IV.R.2. pkt 2) i pkt 3) dotyczącej umożliwienia akcjonariuszom udziału w walnym zgromadzeniu przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej, w szczególności poprzez dwustronną komunikację w czasie rzeczywistym, w ramach której akcjonariusze mogą wypowiadać się w toku obrad walnego

zgromadzenia, przebywając w miejscu innym niż miejsce obrad walnego zgromadzenia oraz wykonywanie, osobiście lub przez pełnomocnika, prawa głosu w toku walnego zgromadzenia.

Ad (a) Zasada VI.Z.2. DPSN. Programy motywacyjne Banku, w tym odroczone wynagrodzenie pieniężne i programy oparte na instrumencie finansowym, którym są akcje fantomowe, są zgodne z najlepszą praktyką dla sektora bankowego oraz wymogami określonymi dotychczas w Uchwale KNF nr 258/2011 z dnia 4 października 2011 roku a obecnie w Rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 roku w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach oraz w ustawie Prawo bankowe, będących implementacją Dyrektywy CRD III i CRD IV. Regulacje te zawierają nieco inne wymogi, niż te określone w Dobrych Praktykach Spółek Notowanych na GPW 2016. Programy motywacyjne Banku, oparte na ww. regulacjach odzwierciedlają specyfikę sektora bankowego i mają na celu ochronę interesów klientów i akcjonariuszy Banku, jak również jego stabilny wzrost. Szczegóły dotyczące programów motywacyjnych są dostępne w raporcie rocznym Banku, jak również w Informacjach w zakresie adekwatności kapitałowej Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. W zależności od kształtu regulacji i przepisów prawa w sektorze bankowym w zakresie szeroko rozumianej polityki wynagrodzeń Bank rozważył zmianę systemów motywacyjnych, opartych na instrumencie finansowym.

Ad (b) Rekomendacja IV.R.1. DPSN. Ze względu na ustalony kalendarz zdarzeń korporacyjnych w 2017 roku oraz oczekiwanie na zgodę Regulatora na wypłatę dywidendy z zysku za rok 2016, rekomendacja ta nie została zastosowana w przypadku Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia, które odbyło się w 2017 roku.

Ad (c) Podczas Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia, które odbyło się 22 czerwca 2017 roku oraz Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia, które odbyło się 6 grudnia 2017 roku nie była stosowana rekomendacja IV.R.2. pkt 2) i pkt 3) DPSN. Oceniając możliwość stosowania tej rekomendacji, Bank wziął pod uwagę ryzyka natury prawnej i organizacyjno-techniczne związane z zapewnieniem akcjonariuszom nieuczestniczącym osobiście w obradach Walnego Zgromadzenia dwustronnej komunikacji w czasie rzeczywistym, przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej, które mogą mieć negatywny wpływ na przebieg Zgromadzenia. W ocenie Banku możliwość wykonywania prawa głosu w toku elektronicznego Walnego Zgromadzenia przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej budzi zastrzeżenia i generuje zwiększone ryzyko wystąpienia nieprawidłowości w przebiegu Walnego Zgromadzenia. Obecnie dostępne rozwiązania technologiczne nie zapewniają bezpiecznego głosowania na odległość, co może wpłynąć na kwestię ważności podejmowanych uchwał, a więc spowodować istotne konsekwencje prawne. Bank wziął pod uwagę potencjalne problemy techniczne w tym związane z identyfikacją akcjonariuszy, wyborem odpowiedniego medium dla dwustronnej komunikacji, brak możliwości zagwarantowania wymogów sprzętowych po stronie akcjonariusza, nieprzewidywalne czasy opóźnień transmisji dla różnych akcjonariuszy zdalnych w różnych strefach czasowych, problemy komunikacyjne na skutek czynników niezależnych od Banku, w tym powodowane np. problemami regionalnymi poszczególnych elementów publicznej sieci Internet.

2. Informacja o stosowaniu Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych

Komisja Nadzoru Finansowego uchwałą z dnia 22 lipca 2014 roku wydała dokument pod nazwą Zasady Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych („Zasady”). Tekst Zasad dostępny jest na stronie internetowej www.knf.gov.pl/dla_rynku/zasady_ladu_korporacyjnego/index.html, która jest oficjalną stroną Komisji Nadzoru Finansowego.

Zasady są zbiorem reguł określających relacje wewnętrzne i zewnętrzne instytucji nadzorowanych przez KNF, w tym relacje z udziałowcami i klientami, ich organizację, funkcjonowanie nadzoru wewnętrznego oraz kluczowych systemów i funkcji wewnętrznych, a także organów statutowych i zasad ich współdziałania.

Celem Zasad jest podniesienie poziomu ładu korporacyjnego w instytucjach finansowych oraz zwiększenie przejrzystości ich działania, co ma przyczynić się do pogłębiania zaufania do rynku finansowego w Polsce.

Bank Handlowy w Warszawie S.A. dokonuje regularnej oceny stosowania Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych.

Zarząd Banku Handlowego w Warszawie S.A., na posiedzeniu w dniu 7 marca 2017 roku, postanowił zaakceptować „Sprawozdanie za 2016 rok - ocena stosowania Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych Komisji Nadzoru Finansowego w Banku Handlowym w Warszawie S.A.”, przygotowane przez Departament Monitoringu Zgodności oraz przedstawić Komitetowi ds. Audytu Rady Nadzorczej, a następnie Radzie Nadzorczej Banku Sprawozdanie Departamentu Monitoringu Zgodności, określone powyżej, zawierające niezależną ocenę stosowania „Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych w Banku za 2016 rok”, w celu dokonania przez Komitet ds. Audytu Rady Nadzorczej oraz Radę Nadzorczą własnej oceny stosowania „Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych” w Banku za 2016 rok.

Komitet ds. Audytu Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A., na posiedzeniu zwołanym na dzień 21 marca 2017 roku, zgodnie z postanowieniami § 3 ust. 1 pkt 1 Regulaminu Komitetu ds. Audytu, po zapoznaniu się z Raportem Departamentu Monitoringu Zgodności z niezależnej oceny zgodności Banku z „Zasadami Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych”, zarekomendował stwierdzenie przez Radę Nadzorczą, że w 2016 roku Bank działał zgodnie z zasadami określonymi w „Zasadach Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych”, z wyjątkiem zasad, których postanowiono nie stosować. Uchwałą podjęto jednomyślnie.

Rada Nadzorcza Banku Handlowego w Warszawie S.A., na posiedzeniu zwołanym na dzień 22 marca 2017 roku, zapoznała się ze „Sprawozdaniem za 2016 rok - ocena stosowania Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych Komisji Nadzoru Finansowego w Banku Handlowym w Warszawie S.A.”, przygotowanym przez Departament Monitoringu Zgodności zawierającym niezależną ocenę stosowania „Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych”, a także na podstawie określonego powyżej Sprawozdania Departamentu Monitoringu Zgodności zawierającego niezależną ocenę stosowania „Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych” oraz uwzględniając pozytywną rekomendację Komitetu ds. Audytu Rady Nadzorczej, dokonała oceny, że Bank w roku 2016 stosował zasady wynikające z Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych, z zastrzeżeniem zasad, co do których podjęta została decyzja o ich niestosowaniu.” Uchwałą powzięto jednoznacznie.

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy Banku Handlowego w Warszawie S.A.:

Uchwałą Nr 5/2017 z dnia 22 czerwca 2017 roku w sprawie rozpatrzenia i zatwierdzenia sprawozdania Zarządu z działalności Banku Handlowego w Warszawie S.A. oraz Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. w 2016 roku zawierającego

Oświadczenie o stosowaniu ładu korporacyjnego w 2016 roku, na podstawie art. 395 § 2 pkt 1) Kodeksu spółek handlowych i § 9 ust. 1 pkt 1 Statutu Banku, Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku Handlowego w Warszawie S.A., po rozpatrzeniu sprawozdania Zarządu z działalności Banku Handlowego w Warszawie S.A. oraz Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. zawierającego Oświadczenie o stosowaniu ładu korporacyjnego w 2016 roku postanowiło zatwierdzić to sprawozdanie.

Uchwałą Nr 13/2017 z dnia 22 czerwca 2017 roku w sprawie: rozpatrzenia i zatwierdzenia sprawozdania Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A. z działalności za okres od dnia odbycia Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Banku w 2016 roku do dnia odbycia Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Banku w 2017 roku zawierającego: sprawozdanie i ocenę określone w przyjętych do stosowania przez Bank Zasadach Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych, zatwierdziło sprawozdanie Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A. z działalności Rady Nadzorczej za okres od dnia odbycia Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Banku w 2016 roku do dnia odbycia Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Banku w 2017 roku zawierające: sprawozdanie i ocenę określone w przyjętych do stosowania przez Bank Zasadach Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych.

Zgodnie z wymogami Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych oraz przyjętą w Banku polityką informacyjną, po dokonaniu przez Radę Nadzorczą Banku Handlowego w Warszawie S.A. niezależnej oceny stosowania Zasad Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych w Banku, Bank udostępnia na swojej stronie internetowej informację o stosowaniu Zasad oraz niestosowaniu określonych Zasad Ładu Korporacyjnego.

W odniesieniu do trzech zasad podjęto decyzję o ich niestosowaniu:

- 1) § 11.2 (transakcje z podmiotami powiązаныmi) - zasada ta nie będzie stosowana w zakresie umów związanych z bieżącą działalnością operacyjną, w szczególności związanych z płynnością z uwagi na charakter transakcji i liczba zawieranych umów.
- 2) § 8.4 (e-walne) - obecnie dostępne rozwiązania informatyczne nie gwarantują bezpiecznego i sprawnego przeprowadzenia elektronicznego walnego zgromadzenia. Zarząd dostrzega jednak wagę takiego sposobu udziału akcjonariuszy w zgromadzeniu Banku i dlatego osobną decyzję w tej sprawie będzie podejmował przed każdym walnym zgromadzeniem.
- 3) § 16.1 (język polski na posiedzeniach Zarządu) - posiedzenia Zarządu, w których biorą udział cudzoziemcy, w szczególności cudzoziemcy będący członkami Zarządu nieposługujący się językiem polskim, odbywają się w języku angielskim. Jednocześnie wnioski na Zarząd, wszelkie materiały oraz protokoły z posiedzeń przygotowywane są i archiwizowane w języku polskim i angielskim.

3. Opis głównych cech stosowanych w Banku systemów kontroli wewnętrznej i zarządzania ryzykiem w odniesieniu do procesu sporządzania sprawozdań finansowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych

Sprawozdania finansowe Banku sporządzane są przez Departament Sprawozdawczości Finansowej, Kontroli i Podatków, stanowiący wyodrębnioną organizacyjnie jednostkę działającą w Pionie Finansowym, w ramach struktury Sektora Zarządzania i Wsparcia, podlegającą bezpośrednio Dyrektorowi Finansowemu Banku - Wiceprezesowi Zarządu Banku. Proces sporządzania sprawozdań finansowych objęty jest systemem kontroli wewnętrznej Banku, mającym na celu zapewnienie poprawności i rzetelności danych prezentowanych w sprawozdaniach. System kontroli wewnętrznej obejmuje identyfikację i kontrolę ryzyk związanych z procesem sporządzania sprawozdań finansowych, badanie zgodności działania Banku w tym zakresie z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi oraz audyt wewnętrzny. W grudniu 2017 roku Bank wzmocnił system kontroli wewnętrznej, m.in.

poprzez wdrożenie monitorowania pionowego, przeprowadzanego przez drugą linię obrony dla mechanizmów kontrolnych realizowanych przez jednostki pierwszej linii obrony.

Kontrola wewnętrzna sprawowana jest przez każdego pracownika oraz dodatkowo przez jego bezpośredniego zwierzchnika i osoby z nim współpracujące, a także przez kierowników jednostek organizacyjnych Banku, w zakresie jakości i poprawności procesów wykonywanych przez poszczególnych pracowników, w celu zapewnienia zgodności czynności z procedurami i mechanizmami kontroli Banku. Zarządzanie ryzykiem odbywa się za pomocą wewnętrznych mechanizmów identyfikacji, oceny, przeciwdziałania, kontroli, monitorowania i raportowania ryzyka, wykonywanych i nadzorowanych przez jednostki pierwszej linii obrony oraz wyspecjalizowane jednostki organizacyjne drugiej linii obrony. W ramach wewnętrznych funkcji kontrolnych wyodrębniona jest funkcja kontroli finansowej wykonywana przez wydzieloną jednostkę Pionu Finansowego. Kontrola finansowa w Sektorze Finansowym obejmuje obszar polityki rachunkowości oraz sprawozdawczości finansowej. Kwartalna Samoocena jest procesem weryfikacji i oceny efektywności procesów kontrolnych oraz proaktywnego i efektywnego zarządzania wszelkimi istotnymi kategoriami ryzyka, integralnie związanymi z procesem sporządzania sprawozdań finansowych. Proces Kwartalnej Samooceny stanowi jedno z podstawowych narzędzi, służących do monitorowania poziomu narażenia na ryzyko operacyjne oraz zmian w środowisku sprawozdawczości finansowej, identyfikowania nowych zagrożeń, weryfikacji efektywności mechanizmów kontrolnych i wdrażania planów naprawczych.

W ramach procesu identyfikacji, przeciwdziałania, kontroli, monitorowania i raportowania ekspozycji na ryzyko operacyjne w Banku wdrożono efektywnie funkcjonujące mechanizmy ograniczające ryzyko w zakresie bezpieczeństwa systemów technologicznych. Stosowane systemy informatyczne wykorzystywane w procesie sporządzania sprawozdawczości finansowej objęte są bankowym planem awaryjnym na wypadek ich utraty.

Audyt wewnętrzny w Banku przeprowadzany jest przez Departament Audytu. Departament Audytu jest odpowiedzialny za dokonanie niezależnej i obiektywnej oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej oraz ocenę systemu zarządzania Banku, w tym skuteczności zarządzania ryzykiem związanym z działalnością Banku. Departament Audytu przeprowadza kontrole wewnętrzne, dokonuje oceny działań podejmowanych przez jednostki organizacyjne Banku oraz przeprowadza audyt w spółkach zależnych Banku, wynikający z nadzoru sprawowanego przez Bank nad ryzykiem związanym z działalnością podmiotów zależnych, w zakresie ich zgodności z regulacjami wewnętrznymi, obowiązującymi przepisami prawa i wymogami regulacyjnymi oraz skuteczności i racjonalności mechanizmów kontrolnych. Departament Audytu stanowi wyodrębnioną organizacyjnie jednostkę działającą w ramach struktury organizacyjnej Banku, podlegającą organizacyjnie Prezesowi Zarządu Banku.

Nadzór nad funkcjonowaniem systemu kontroli wewnętrznej i działalnością Departamentu Audytu sprawuje Rada Nadzorcza Banku. Rada Nadzorcza wykonuje swoje funkcje przy wsparciu Komitetu ds. Audytu, który w ramach sprawowanego nadzoru dokonuje weryfikacji z Zarządem Banku i biegłym rewidentem Banku rzetelności sporządzanych sprawozdań finansowych i prawidłowości funkcjonowania procesów związanych z ich sporządzaniem, oraz przedstawia rekomendacje zatwierdzenia rocznych i okresowych sprawozdań finansowych przez Radę Nadzorczą Banku.

Kierujący Departamentem Audytu informuje Zarząd Banku i Komitet ds. Audytu przy Radzie Nadzorczej Banku o wynikach przeprowadzonych kontroli oraz okresowo, co najmniej raz w roku, przekazuje Radzie Nadzorczej zbiorczą informację na temat stwierdzonych nieprawidłowości i wniosków wynikających z przeprowadzonych audytów wewnętrznych, oraz działań naprawczych podejmowanych w celu usunięcia nieprawidłowości.

Osoba kierująca Departamentem Audytu jest uprawniona do uczestniczenia w posiedzeniach Zarządu i Rady Nadzorczej, na których rozpatrywane są zagadnienia związane z działaniem kontroli wewnętrznej w Banku.

4. Akcjonariusze posiadający znaczne pakiety akcji

Akcjonariuszem Banku posiadającym znaczny pakiet akcji Banku jest Citibank Overseas Investment Corporation (COIC) podmiot zależny od Citibank N.A., który posiada 97 994 700 akcji, co stanowi 75% udziału w kapitale zakładowym Banku. Liczba głosów wynikających z posiadanych przez COIC akcji wynosi 97 994 700, co stanowi 75% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku.

5. Posiadacze wszelkich papierów wartościowych, które dają specjalne uprawnienia kontrolne, wraz z opisem tych uprawnień

Bank nie wyemitował papierów wartościowych dających akcjonariuszom specjalne uprawnienia kontrolne.

6. Ograniczenia odnośnie do wykonywania prawa głosu

W Banku nie zostały przewidziane żadne ograniczenia odnośnie do wykonywania prawa głosu.

7. Ograniczenia dotyczące przenoszenia prawa własności papierów wartościowych

W Banku nie wprowadzono jakichkolwiek ograniczeń odnośnie przenoszenia prawa własności papierów wartościowych wyemitowanych przez Bank.

8. Zasady powoływania i odwoływania członków Zarządu oraz zakres ich uprawnień

Zarząd Banku składa się z 5 do 9 członków. W skład Zarządu wchodzi: Prezes Zarządu Spółki, Wiceprezesi Zarządu Spółki, oraz Członkowie Zarządu. Co najmniej połowa członków Zarządu powinna legitymować się obywatelstwem polskim. Każdy członek Zarządu powoływany jest przez Radę Nadzorczą na okres indywidualnej kadencji 3 lat na wniosek Prezesa Zarządu Banku. Dwoch członków Zarządu Banku w tym Prezes oraz członek Zarządu, który zarządza ryzykiem w Banku są powołani do Zarządu za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego.

Mandat członka Zarządu wygasa:

- 1) z dniem odbycia Walnego Zgromadzenia zatwierdzającego sprawozdanie Zarządu z działalności Banku i sprawozdanie finansowe za ostatni pełny rok obrotowy pełnienia funkcji członka Zarządu;
- 2) z chwilą śmierci członka Zarządu;
- 3) z dniem odwołania członka Zarządu;
- 4) z dniem złożenia na ręce Przewodniczącego Rady Nadzorczej rezygnacji na piśmie.

Zarząd w drodze uchwały podejmuje decyzje w sprawach Spółki niezastrzeżonych przez prawo i statut do kompetencji innych organów Spółki, w szczególności:

- 1) określa strategię Spółki;
- 2) tworzy i znosi komitety Spółki oraz określa ich właściwość;
- 3) ustala i przedkłada Radzie Nadzorczej do zatwierdzenia swój regulamin;
- 4) ustala i przedkłada Radzie Nadzorczej do zatwierdzenia regulaminy gospodarowania funduszami specjalnymi tworzonymi z zysku netto;
- 5) określa daty wypłaty dywidendy w terminach ustalonych przez Walne Zgromadzenie;

- 6) ustanawia prokurentów oraz pełnomocników ogólnych i pełnomocników ogólnych z prawem substytucji;
- 7) decyduje w sprawach określonych w regulaminie Zarządu;
- 8) rozstrzyga w sprawach wniesionych przez Prezesa Zarządu, Wiceprezesa lub członka Zarządu;
- 9) uchwała projekt rocznego planu finansowego Spółki, przyjmuje plany inwestycyjne oraz sprawozdania z ich wykonania;
- 10) przyjmuje sprawozdania z działalności Spółki i sprawozdania finansowe;
- 11) formułuje wnioski w sprawie podziału zysku albo sposobu pokrycia strat;
- 12) zatwierdza politykę kadrową, kredytową i zasady prawne działalności Spółki;
- 13) zatwierdza zasady gospodarowania kapitałem Spółki;
- 14) zatwierdza strukturę zatrudnienia;
- 15) ustala oraz przedkłada Radzie Nadzorczej do zatwierdzenia zasadniczą strukturę organizacyjną Banku dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka oraz powołuje i odwołuje Szefów Sektorów, Szefów Sub-Sektorów, powołuje i odwołuje Szefów Pionów oraz ustala ich właściwość;
- 16) ustala plan działań kontrolnych w Spółce oraz przyjmuje sprawozdania z przeprowadzonych kontroli;
- 17) rozstrzyga w innych sprawach, które zgodnie ze Statutem podlegają przedłożeniu Radzie Nadzorczej lub Walnemu Zgromadzeniu;
- 18) podejmuje decyzje o zaciągnięciu zobowiązań lub rozporządzeniu aktywami, których łączna wartość w stosunku do jednego podmiotu przekracza 5% funduszy własnych Spółki lub udziela upoważnienia wskazanym osobom do podjęcia takiej decyzji, jednakże w odniesieniu do spraw wchodzących do kompetencji Komitetów powołanych w Spółce, decyzje są podejmowane po zasięgnięciu opinii właściwego Komitetu;

Do wnoszenia spraw w celu ich rozpatrzenia przez Zarząd są uprawnieni:

- 1) Prezes Zarządu;
- 2) pozostali członkowie Zarządu;
- 3) szefowie innych jednostek organizacyjnych, w sprawach objętych zakresem funkcjonowania tych jednostek, za zgodą nadzorującego członka Zarządu albo Prezesa Zarządu.

Przy czym w zakresie spraw dotyczących zasadniczej struktury organizacyjnej Banku oraz powołania lub odwołania Szefów Sektorów, Szefów Sub-Sektorów i Szefów Pionów oraz ustaleniu jej właściwości z inicjatywy Prezesa Zarządu lub w porozumieniu z nim.

Wewnętrzny podział kompetencji pomiędzy członków Zarządu Banku ustala Zarząd w formie uchwały i przekazuje do zatwierdzenia przez Radę Nadzorczą Banku.

W ramach wewnętrznego podziału kompetencji w Zarządzie Banku:

- 1) wyodrębnia się stanowisko członka Zarządu nadzorującego zarządzanie ryzykiem istotnym w działalności Banku;
- 2) Departament Audytu podlega bezpośrednio Prezesowi Zarządu;
- 3) Prezes Zarządu nie może łączyć swojej funkcji z funkcją członka Zarządu nadzorującego zarządzanie ryzykiem istotnym w działalności Banku;
- 4) Prezesowi Zarządu nie może być powierzony nadzór nad obszarem działalności Banku stwarzającym ryzyko istotne w działalności Banku;
- 5) członkowi Zarządu, nadzorującemu zarządzanie ryzykiem istotnym w działalności Banku, nie może być powierzony nadzór nad obszarem działalności Banku stwarzającym ryzyko, którym zarządzanie nadzoruje;

- 6) przyporządkowuje się wskazanemu członkowi lub członkom Zarządu nadzór nad obszarem zarządzania brakiem zgodności oraz obszarem rachunkowości i sprawozdawczości finansowej.

9. Zmiany statutu Spółki

Zmian statutu Banku dokonuje Walne Zgromadzenie Banku. Zmiana statutu wymaga wpisu do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego. Stosownie do art. 34 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe zmiana statutu Banku wymaga zezwolenia Komisji Nadzoru Finansowego, jeżeli dotyczy:

- 1) firmy Banku;
- 2) siedziby, przedmiotu działania i zakresu działalności Banku;
- 3) organów i ich kompetencji, ze szczególnym uwzględnieniem kompetencji członków Zarządu, powołanych za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego oraz zasady podejmowania decyzji, podstawowej struktury organizacyjnej Banku, zasad składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych, trybu wydawania regulacji wewnętrznych oraz trybu podejmowania decyzji o zaciągnięciu zobowiązań lub rozporządzeniu aktywami, których łączna wartość w stosunku do jednego podmiotu przekracza 5 % funduszy własnych;
- 4) zasad funkcjonowania systemu zarządzania w tym systemie kontroli wewnętrznej;
- 5) funduszy własnych oraz zasad gospodarki finansowej;
- 6) uprzywilejowania lub ograniczenia akcji co do prawa głosu.

10. Opis sposobu działania Walnego Zgromadzenia i jego zasadniczych uprawnień oraz praw akcjonariuszy i sposobu ich wykonywania

10.1 Opis sposobu działania Walnego Zgromadzenia

Walne Zgromadzenie w Banku działa zgodnie z Regulaminem Walnego Zgromadzenia Banku, Statutem i przepisami prawa. Walne Zgromadzenia Banku (Walne Zgromadzenie) posiada stabilny Regulamin określający szczegółowe zasady prowadzenia obrad i podejmowania uchwał.

Zgodnie z przyjętą w Spółce praktyką Walne Zgromadzenie odbywa się w siedzibie Spółki w Warszawie, Zwyczajne Walne Zgromadzenie zwołuje Zarząd Banku. Powinno ono się odbyć w terminie sześciu miesięcy po upływie każdego roku obrotowego. Radzie Nadzorczej przysługuje prawo zwołania zwyczajnego Walnego Zgromadzenia, jeżeli Zarząd nie zwoła go w terminie ustalonym w Statucie oraz nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia, jeżeli zwołanie go uzna za wskazane. Zarząd zwołuje nadzwyczajne Walne Zgromadzenie z własnej inicjatywy oraz na żądanie akcjonariusza lub akcjonariuszy reprezentujących co najmniej jedną dwudziestą część kapitału zakładowego. Żądanie zwołania nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia należy złożyć Zarządowi na piśmie lub w postaci elektronicznej. Jeżeli w terminie dwóch tygodni od dnia przedstawienia Zarządowi żądania, nadzwyczajne Walne Zgromadzenie nie zostanie zwołane, sąd rejestrowy, w drodze postanowienia, może upoważnić do zwołania nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia akcjonariusza lub akcjonariuszy występujących z tym żądaniem. Upoważniony przez sąd rejestrowy akcjonariusz lub upoważnieni akcjonariusze w zawiadomieniu o zwołaniu nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia powołują się na postanowienie sądu rejestrowego, o którym mowa w zdaniu poprzednim. Sąd rejestrowy wyznacza przewodniczącego tego nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie może być zwołane również przez akcjonariuszy reprezentujących co najmniej połowę kapitału zakładowego Banku lub co najmniej połowę ogólnej liczby głosów w Banku. Przewodniczący tego Zgromadzenia jest wyznaczany przez akcjonariuszy. Walne Zgromadzenie jest zwoływane przez ogłoszenie na stronie internetowej Banku oraz w sposób określony

dla przekazywania informacji bieżących przez spółki publiczne, z zastrzeżeniem, że takie ogłoszenie powinno być dokonane, co najmniej na dwadzieścia sześć dni przed terminem Walnego Zgromadzenia. Akcjonariusze uprawnieni do żądania umieszczenia określonej sprawy w porządku obrad Walnego Zgromadzenia, w celu wykonania tego uprawnienia do uzupełnienia porządku obrad powinni zgłosić wnioski do Zarządu Banku na piśmie lub w postaci elektronicznej, wraz z uzasadnieniem oraz projektem uchwały dotyczącej proponowanego punktu porządku obrad, nie później niż na dwadzieścia jeden dni przed wyznaczonym terminem Walnego Zgromadzenia. Zarząd umieszcza zgłoszoną sprawę w porządku obrad najbliższego Walnego Zgromadzenia niezwłocznie, nie później jednak niż na 18 dni przed wyznaczonym terminem Walnego Zgromadzenia. Odwołanie Walnego Zgromadzenia możliwe jest jedynie w sytuacji, gdy stanie się ono bezprzedmiotowe lub w sytuacji zaistnienia nadzwyczajnej przeszkody do jego odbycia. Odwołanie oraz zmiana terminu odbycia Walnego Zgromadzenia następuje w taki sam sposób jak zwołanie, z zastrzeżeniem, że nie stosuje się dwudziestosześciodniowego terminu. Odwołanie oraz zmiana terminu odbycia Walnego Zgromadzenia powinny być dokonane w sposób powodujący jak najmniejsze ujemne skutki dla Banku i dla akcjonariuszy. Walne Zgromadzenie może podjąć uchwałę o zaniechaniu rozpatrywania sprawy umieszczonej w porządku obrad, a także o zmianie kolejności spraw objętych porządkiem obrad. Jednakże zdjęcie z porządku obrad bądź zaniechanie rozpatrywania sprawy umieszczonej w porządku obrad na wniosek akcjonariuszy wymaga uprzedniej zgody wszystkich obecnych akcjonariuszy, którzy zgłosili taki wniosek, popartej 80% głosów Walnego Zgromadzenia. Wnioski w powyższych sprawach powinny być szczegółowo umotywowane.

Pełny tekst dokumentacji, która ma zostać przedstawiona podczas Walnego Zgromadzenia wraz z projektami uchwał (a w przypadku gdy w danej sprawie nie jest przewidziane podjęcie uchwały - uwagi Zarządu) jest zamieszczony na stronie internetowej Banku od dnia zwołania Walnego Zgromadzenia wraz z innymi informacjami dotyczącymi Walnego Zgromadzenia. Materiały na Walne Zgromadzenie są ponadto udostępniane w siedzibie Banku w czasie, o którym Bank powiadamia w ogłoszeniu o zwołaniu Walnego Zgromadzenia. Niezależnie od powyższego Bank wykonuje wszystkie wynikające z powszechnie obowiązujących przepisów obowiązki informacyjne dotyczące zwołania Walnych Zgromadzeń.

Walne Zgromadzenie otwiera Przewodniczący Rady Nadzorczej, a w przypadku jego nieobecności kolejno Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej lub jeden z członków Rady Nadzorczej. Zgodnie z przyjętą w Spółce praktyką prowadzenia Walnych Zgromadzeń, po otwarciu Zgromadzenia zarządza się niezwłocznie wybór Przewodniczącego Zgromadzenia. Przed wyborem Przewodniczącego Walne Zgromadzenie nie podejmuje żadnych rozstrzygnięć.

Zarząd Banku każdorazowo za pośrednictwem osoby otwierającej Walne Zgromadzenie przekazuje Przewodniczącemu Walnego Zgromadzenia instrukcję dotyczącą wykonywania tej funkcji w sposób zapewniający przestrzeganie powszechnie obowiązujących przepisów, zasad ładu korporacyjnego, Statutu i innych regulacji wewnętrznych Banku. Na Walnym Zgromadzeniu powinni być obecni członkowie Zarządu i Rady Nadzorczej Banku oraz biegły rewident Banku, jeśli przedmiotem Walnego Zgromadzenia są sprawy finansowe.

Głosowanie na Walnym Zgromadzeniu jest jawne. Tajne głosowanie zarządza się przy wyborach oraz nad wnioskami o odwołanie członków organów Spółki lub likwidatorów, o pociągnięciu ich do odpowiedzialności, jak również w sprawach osobowych. Poza tym należy zarządzić tajne głosowanie na żądanie choćby jednego z akcjonariuszy obecnych lub reprezentowanych na Walnym Zgromadzeniu.

Walne Zgromadzenie jest ważne bez względu na ilość reprezentowanych na nim akcji z zastrzeżeniem przypadków określonych w przepisach prawa. Uchwały Walnego Zgromadzenia zapadają bezwzględnie większością głosów obecnych, o ile przepisy prawa

lub Statutu nie stanowią inaczej.

Bank może zorganizować Walne Zgromadzenie w sposób umożliwiający akcjonariuszom udział w Walnym Zgromadzeniu przy wykorzystywaniu środków komunikacji elektronicznej, w szczególności przez:

- 1) transmisję obrad Walnego Zgromadzenia w czasie rzeczywistym;
- 2) dwustronną komunikację w czasie rzeczywistym, umożliwiającą akcjonariuszom wykorzystującym środki komunikacji elektronicznej, zdalne wypowiedanie się w toku Walnego Zgromadzenia;
- 3) wykonywanie prawa głosu osobiście lub przez pełnomocnika, przed lub w toku Walnego Zgromadzenia.

Zasady uczestnictwa akcjonariuszy w Walnym Zgromadzeniu oraz tryb postępowania podczas Walnego Zgromadzenia, a także sposób komunikacji akcjonariuszy z Bankiem przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej określa Regulamin Walnego Zgromadzenia. Regulamin Walnego Zgromadzenia może upoważnić Zarząd do określenia dodatkowych, innych niż określone w tym Regulaminie, sposobów komunikacji akcjonariuszy z Bankiem przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej.

Dodatkowe sposoby komunikacji Zarząd zamieści w ogłoszeniu o zwołaniu Walnego Zgromadzenia. Niezależnie od powyższego Bank może przeprowadzić samą transmisję obrad Walnego Zgromadzenia w sieci Internet oraz dokonać rejestracji obrad i umieszczenia zapisu z obrad na stronie internetowej Banku po ich zakończeniu.

Głosowanie odbywa się w praktyce przy pomocy komputerowego systemu oddawania i obliczania głosów, zapewniającego oddawanie głosów w liczbie odpowiadającej liczbie posiadanych akcji, jak również eliminującego - w przypadku głosowania tajnego - możliwość identyfikacji sposobu oddawania głosów przez poszczególnych akcjonariuszy.

Przewodniczący Walnego Zgromadzenia powinien w taki sposób formułować uchwały, aby każdy uprawniony, który nie zgadza się z meritem rozstrzygnięcia stanowiącym przedmiot uchwały, miał możliwość jej zaskarżenia. Przewodniczący Walnego Zgromadzenia ma za zadanie czuwać nad tym, aby uchwały były formułowane w jasny i przejrzysty sposób. Zarząd Spółki zapewnia także możliwość skorzystania przez Przewodniczącego z pomocy obsługi prawnej Spółki.

Uchwały Walnego Zgromadzenia są protokołowane przez notariusza. W protokole należy stwierdzić prawidłowość zwołania Walnego Zgromadzenia i jego zdolność do powzięcia uchwał, wymienić powzięte uchwały, liczbę głosów oddanych za każdą uchwałą i zgłoszone sprzeciwy. Do protokołu należy dołączyć listę obecności z podpisami uczestników Walnego Zgromadzenia. Dowody zwołania Walnego Zgromadzenia Zarząd powinien dołączyć do księgi protokołów.

Odpis protokołu Zarząd umieszcza w księdze protokołów.

W obradach Walnego Zgromadzenia mogą uczestniczyć przedstawiciele mediów.

10.2 Zasadnicze uprawnienia Walnego Zgromadzenia

Przedmiotem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia powinno być:

- 1) rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu o działalności Spółki i sprawozdania finansowego za ubiegły rok obrotowy oraz skonsolidowanego sprawozdania finansowego grupy kapitałowej Spółki;
- 2) podjęcie uchwały o podziale zysku albo o pokryciu straty;
- 3) udzielenie członkom organów Spółki absolutorium z wykonania przez nich obowiązków.

Do kompetencji Walnego Zgromadzenia, oprócz innych przewidzianych bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa, należą sprawy:

- 1) zbycia i wydzierżawienia przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części oraz ustanowienia na nich ograniczonego prawa rzeczowego;
- 2) zmiany Statutu;
- 3) podwyższenia lub obniżenia kapitału zakładowego Spółki;
- 4) ustalenia dnia prawa poboru akcji nowej emisji;
- 5) ustalenia dnia dywidendy za ubiegły rok obrotowy oraz terminów wypłaty dywidendy;
- 6) tworzenia i znoszenia funduszy specjalnych tworzonych z zysku;
- 7) powoływania oraz odwoływania członków Rady Nadzorczej;
- 8) ustalania wynagrodzenia dla członków Rady Nadzorczej;
- 9) połączenia lub likwidacji Spółki;
- 10) powołania i odwołania likwidatorów;
- 11) umorzenia akcji Spółki;
- 12) użycia kapitału zapasowego i rezerwowego, w tym kapitału (funduszu) rezerwowego utworzonego, w celu gromadzenia zysku niepodzielonego (nieprzeznaczonego na dywidendę w danym roku obrotowym) oraz funduszu ogólnego ryzyka.

Walne Zgromadzenie decyduje o podziale zysku, określając wysokość odpisów na:

- 1) kapitał zapasowy, tworzony corocznie z odpisów z zysku w wysokości, co najmniej 8% zysku za dany rok obrotowy, dopóki kapitał ten nie osiągnie, co najmniej jednej trzeciej kapitału zakładowego. Walne Zgromadzenie może podjąć uchwałę nakazującą dokonywania dalszych odpisów;
- 2) kapitał rezerwowy;
- 3) fundusz ogólnego ryzyka;
- 4) dywidendę;
- 5) fundusze specjalne;
- 6) inne cele.

W razie likwidacji Spółki Walne Zgromadzenie wyznacza na wniosek Rady Nadzorczej jednego lub więcej likwidatorów oraz określa sposób prowadzenia likwidacji.

10.3 Prawa Akcjonariuszy i sposób ich wykonywania

Akcje Spółki są akcjami na okaziciela i są zbywalne. Akcjonariusze mają prawo do udziału w zysku wykazanym w sprawozdaniu finansowym, zbadanym przez biegłego rewidenta, który został przeznaczony przez Walne Zgromadzenie do wypłaty akcjonariuszom. Zysk rozdziela się w stosunku do liczby akcji.

W Walnym Zgromadzeniu Banku, jako spółki publicznej, mają prawo uczestniczyć tylko osoby będące akcjonariuszami Banku na 16 dni przed datą Walnego Zgromadzenia (Dzień Rejestracji uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu). Akcjonariusz uczestniczący w Walnym Zgromadzeniu ma prawo do głosowania, stawiania wniosków i zgłaszania sprzeciwów, a także do przedstawiania zwięzłego uzasadnienia swego stanowiska.

Projekty uchwał proponowanych do przyjęcia przez Walne Zgromadzenie oraz inne istotne materiały powinny być przedstawione akcjonariuszom wraz z uzasadnieniem i opinią Rady Nadzorczej przed Walnym Zgromadzeniem w czasie umożliwiającym zapoznanie się z nimi i dokonanie oceny.

Akcjonariusz ma prawo uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu oraz wykonywać prawo głosu osobiście lub przez pełnomocnika.

Każdy akcjonariusz ma prawo kandydować na Przewodniczącą Walnego Zgromadzenia, a także zgłosić do protokołu kandydaturę na stanowisko Przewodniczącego Walnego Zgromadzenia.

Przy rozpatrywaniu każdego punktu porządku obrad akcjonariusz ma prawo do wystąpienia i repliki.

Zarząd jest obowiązany do udzielenia akcjonariuszowi na jego żądanie informacji dotyczących spółki, jeżeli jest to uzasadnione dla oceny sprawy objętej porządkiem obrad. Zarząd powinien odmówić udzielenia informacji w przypadku, gdy:

- 1) mogłoby to wyrządzić szkodę Spółce albo spółce z nią powiązanej albo spółce zależnej, w szczególności przez ujawnienie tajemnic technicznych, handlowych lub organizacyjnych przedsiębiorstwa;
- 2) mogłoby narazić członka Zarządu na poniesienie odpowiedzialności karnej, cywilnoprawnej lub administracyjnej.

W uzasadnionych przypadkach Zarząd może udzielić informacji na piśmie nie później niż w terminie 2 (dwóch) tygodni od dnia zakończenia Walnego Zgromadzenia.

Organy Spółki nie ograniczają informacji, ale jednocześnie przestrzegają przepisów ustawy o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych, ustawy o obrocie instrumentami finansowymi, rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 596/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 roku w sprawie nadużyć na rynku, rozporządzenia w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim, a także przepisów Kodeksu spółek handlowych.

Walne Zgromadzenie jest ważne bez względu na ilość reprezentowanych na nim akcji z zastrzeżeniem przypadków określonych w przepisach prawa. Uchwały Walnego Zgromadzenia zapadają bezwzględna większością głosów obecnych, o ile przepisy prawa lub Statutu Banku nie stanowią inaczej.

Akcjonariusz ma prawo do zgłoszenia sprzeciwu wobec treści uchwały Walnego Zgromadzenia i zgłaszając sprzeciw ma możliwość przedstawienia swoich argumentów i uzasadnienia sprzeciwu.

Każdy akcjonariusz ma prawo wnoszenia propozycji zmian i uzupełnień do projektów uchwał, objętych porządkiem obrad Walnego Zgromadzenia - do czasu zamknięcia dyskusji nad punktem porządku obrad, obejmującym projekt uchwały, której ta propozycja dotyczy. Propozycje te wraz z krótkim uzasadnieniem winny być składane na piśmie.

Akcjonariusz na Walnym Zgromadzeniu może zgłosić wniosek w sprawie formalnej. Za wnioski w sprawach formalnych uważa się wnioski co do sposobu obradowania i głosowania.

Akcjonariusze mają prawo zgłaszania swych kandydatów do Rady Nadzorczej Banku na piśmie na ręce Przewodniczącego Walnego Zgromadzenia lub ustnie do protokołu, przy czym zarówno w jednym jak i w drugim przypadku kandydaturę zgłasza się z krótkim uzasadnieniem.

Akcjonariusze mają prawo przeglądania księgi protokołów, a także żądania wydania, poświadczonych przez Zarząd, odpisów uchwał.

Akcjonariuszowi, który głosował przeciwko uchwale Walnego Zgromadzenia, a po jej powzięciu zażądał zaprotokołowania sprzeciwu, akcjonariuszowi bezzasadnie niedopuszczonemu do udziału w Walnym Zgromadzeniu, i akcjonariuszom, którzy nie byli obecni na Walnym Zgromadzeniu, jedynie w przypadku wadliwego zwołania Walnego Zgromadzenia lub też powzięcia uchwały w sprawie nieobjętej porządkiem obrad, służy prawo do wytoczenia powództwa o uchylenie uchwały Walnego Zgromadzenia.

Akcjonariuszom przysługuje prawo do wytoczenia przeciwko Spółce powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały Walnego Zgromadzenia sprzecznej z ustawą.

Akcje Spółki mogą być umarzone za zgodą akcjonariusza w drodze nabycia akcji przez Spółkę (umorzenie dobrowolne). Umorzenie akcji wymaga uchwały Walnego Zgromadzenia. Uchwała powinna określać w szczególności podstawę prawną umorzenia, wysokość wynagrodzenia przysługującego akcjonariuszowi umorzonej akcji bądź uzasadnienie umorzenia akcji bez wynagrodzenia oraz sposób obniżenia kapitału zakładowego.

Bank zapewnia należyłą ochronę praw mniejszości w granicach, w jakich pozwala na to kapitałowy charakter Banku i związany z nim prymat większości nad mniejszością. W szczególności, dla równego traktowania akcjonariuszy, Bank stosuje m.in. następujące praktyki:

- Walne Zgromadzenia Banku zawsze odbywają się w siedzibie Banku, która mieści się w Warszawie;
- umożliwiają się przedstawicielom mediów obecność na Walnych Zgromadzeniach;
- zgodnie z praktyką przyjętą w Banku, wszystkie istotne materiały na Walne Zgromadzenie, w tym projekty uchwał wraz z uzasadnieniem i opinią Rady Nadzorczej, udostępniane są akcjonariuszom najpóźniej na 14 dni przed terminem odbycia Walnego Zgromadzenia w siedzibie Banku oraz na jej stronie internetowej;
- Walne Zgromadzenie posiada stabilny regulamin określający szczegółowo zasady prowadzenia obrad i podejmowania uchwał;
- w Walnym Zgromadzeniu uczestniczą członkowie Rady Nadzorczej i Zarządu, którzy, w ramach swoich kompetencji, udzielają uczestnikom Zgromadzenia wyjaśnień i informacji o Banku;
- uczestnikom Walnego Zgromadzenia zgłaszającym sprzeciw wobec uchwały zapewnia się możliwość uzasadnienia sprzeciwu.

Dodatkowo każdy uczestnik Zgromadzenia ma możliwość złożenia swojego pisemnego oświadczenia do protokołu posiedzenia.

11. Skład osobowy i zmiany w Zarządzie i Radzie Nadzorczej Banku w 2017 roku, opis działania Zarządu i Rady Nadzorczej oraz ich komitetów

11.1 Zarząd

Zarząd Banku składa się z 5 do 9 członków. W skład Zarządu wchodzi: Prezes Zarządu, Wiceprezesi Zarządu oraz Członkowie Zarządu. Co najmniej połowa członków Zarządu powinna legitymować się obywatelstwem polskim. Każdy członek Zarządu powoływany jest przez Radę Nadzorczą na okres indywidualnej kadencji 3 lat.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku w skład Zarządu wchodzili:

Członek Zarządu	Zakres odpowiedzialności
Sławomir S. Sikora Prezes Zarządu	Prezes Zarządu: <ul style="list-style-type: none"> • kieruje pracami Zarządu, ustala sposób zastępowania nieobecnych członków Zarządu; • zwołuje posiedzenia Zarządu i przewodniczy obradom Zarządu; • prezentuje stanowisko Zarządu wobec innych organów Banku, organów państwowych i samorządowych oraz opinii publicznej; • wnioskuję do Rady Nadzorczej o powołanie lub odwołanie Wiceprezesów oraz innych członków Zarządu, oraz o ustalenie ich wynagrodzenia; • wydaje wewnętrzne przepisy regulujące działalność Banku oraz może upoważnić pozostałych członków Zarządu lub innych pracowników do wydawania takich przepisów; • decyduje o sposobie wykorzystania wyników kontroli wewnętrznej oraz informuje o podjętej w tym zakresie decyzji jednostkę kontrolowaną; • wykonuje inne uprawnienia wynikające z regulaminów uchwalonych przez Radę Nadzorczą; • nadzoruje określanie i wdrażanie strategii Banku; • podlega mu jednostka audytu wewnętrznego; • sprawuje nadzór nad ryzykiem braku zgodności działalności Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi; • nadzoruje politykę kadrową; • odpowiada za kształtowanie wizerunku Banku; • zapewnia spójność struktury organizacyjnej Banku; • nadzoruje zapewnienie ładu korporacyjnego; • nadzoruje obsługę prawną; • nadzoruje obszar bezpieczeństwa Banku w zakresie ochrony osób i mienia; zapewnia wprowadzenie w nadzorowanych pionach oraz jednostkach organizacyjnych funkcjonujących poza strukturą pionu, zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym związanym z ich działalnością.
David Mouillé Wiceprezes Zarządu	Odpowiada za bankowość detaliczną, w tym za standard jakości usług bankowych nadzorowanych jednostek organizacyjnych, zapewnia wprowadzenie w nadzorowanych jednostkach organizacyjnych zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym związanym z ich działalnością.
Maciej Kropidłowski Wiceprezes Zarządu	Odpowiada za: <ul style="list-style-type: none"> • operacje na rynkach finansowych, w tym transakcje rynku pieniężnego, walutowego, papierów wartościowych i operacji pochodnych; • działalność związaną z sekurytyzacją; • działalność związaną z organizowaniem finansowania dla planów inwestycyjnych, fuzji i przejęć w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> - kredytu konsorcjalnego; - finansowań pomostowych; - papierów dłużnych; - project finance; - finansowania pozabilansowego; • działalność powierniczą oraz zapewnia wprowadzenie w nadzorowanych jednostkach organizacyjnych, zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym związanym z ich działalnością.
Barbara Sobala Wiceprezes Zarządu	Nadzoruje zarządzanie ryzykiem istotnym w działalności Banku, odpowiada za system zarządzania ryzykiem obejmujący: <ul style="list-style-type: none"> • politykę kredytową Banku; • jakość portfela kredytowego; • ryzyko kredytowe; • ryzyko rynkowe; • ryzyko operacyjne; • koordynowanie działań związanych z wdrożeniem w Banku wymogów wynikających z regulacji z obszaru zarządzania ryzykiem, w tym rekomendacji władz nadzorczych. <p>Odpowiada za dostosowanie struktury organizacyjnej Banku do wielkości i profilu ryzyka ponoszonego przez Bank. Jest członkiem Zarządu, do którego mogą być anonimowo zgłaszane naruszenia prawa oraz naruszenia obowiązków w Banku procedur i standardów etycznych.</p>
Witold Zieliński Wiceprezes Zarządu	Nadzoruje obszar rachunkowości i sprawozdawczości finansowej, w tym kontroli finansowej, odpowiada za rachunkowość zarządczą, prowadzenie ksiąg rachunkowych, opracowywanie zasad rachunkowości, koordynowanie działań związanych z wdrożeniem w Banku wymogów wynikających z przepisów prawa, a także uchwał i rekomendacji regulatora w zakresie adekwatności kapitałowej. <p>Odpowiada również za bieżącą współpracę i nadzór nad bankowością korporacyjną i bankowością przedsiębiorstw, w tym nadzór nad obsługą klientów sektora instytucji finansowych, zapewnia wprowadzenie w nadzorowanych jednostkach organizacyjnych, zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym związanym z ich działalnością.</p>

Katarzyna Majewska Członek Zarządu	Odpowiada za następujące obszary Banku: operacje i technologie, zarządzanie nieruchomościami, administrację. Zapewnia wprowadzenie w nadzorowanych jednostkach organizacyjnych zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym związanych z ich działalnością.
Czesław Piasek Członek Zarządu	Odpowiada za bankowość transakcyjną, w tym za: <ul style="list-style-type: none"> • produkty zarządzania środkami finansowymi; • produkty finansowania handlu; • produkty gotówkowe; • produkty zarządzania płynnością. Ponadto odpowiada za nadzór nad programami unijnymi, nadzór, w ramach więzi funkcjonalnej wewnętrznej, nad obsługą sektora publicznego. Zapewnia wprowadzenie w nadzorowanych jednostkach organizacyjnych zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym związanych z ich działalnością.

W dniu 29 stycznia 2018 roku Pan Witold Zieliński złożył rezygnację z funkcji Wiceprezesa Zarządu Banku oraz w dniu 1 marca 2018 roku Pan Czesław Piasek złożył rezygnację z funkcji Członka Zarządu Banku.

Zarząd Spółki działa w oparciu o przepisy powszechnie obowiązujące, statut Spółki oraz Regulamin Zarządu Banku. Regulamin Zarządu Banku określa zakres i tryb pracy Zarządu oraz tryb podejmowania uchwał.

W 2017 roku działały następujące komitety, w których uczestniczyli członkowie Zarządu Banku:

- 1) Komitet ds. Zarządzania Aktywami i Pasywami (ALCO);
- 2) Komitet Inwestycji Kapitałowych;
- 3) Komitet ds. Zarządzania Ryzykiem i Kapitałem;
- 4) Komitet ds. Ryzyka Sektora Bankowości Detalicznej.

Posiedzenia Zarządu zwołuje i przewodniczy im Prezes Zarządu. Prezes Zarządu może ustalić stałe terminy odbywania posiedzeń.

Organizację pracy Zarządu zapewnia Biuro Organizacyjne w Departamencie Komunikacji Korporacyjnej i Marketingu Spółki zwane dalej Biurem Organizacyjnym.

Obecność członków Zarządu na posiedzeniu Zarządu jest obowiązkowa. Przewidywana nieobecność członka zarządu na posiedzeniu powinna być zgłoszona do Biura Organizacyjnego i musi być usprawiedliwiona.

W posiedzeniach Zarządu, oprócz jego członków, udział biorą: Dyrektor Biura Organizacyjnego lub osoba przez niego wyznaczona, Dyrektor komórki ds. zgodności, Szef Pionu Prawnego, Dyrektor Departamentu Audytu.

Osoba kierująca Departamentem Audytu oraz osoba kierująca Departamentem Monitoringu Zgodności uczestniczy w posiedzeniach Zarządu, jeżeli przedmiotem posiedzenia są zagadnienia związane z systemem kontroli wewnętrznej, funkcją audytu wewnętrznego lub funkcją zapewnienia zgodności rozpatrywaniu przez Zarząd zagadnień związanych z działaniem kontroli wewnętrznej w Spółce. Na wniosek członków Zarządu, w posiedzeniach mogą uczestniczyć właściwi dla danej sprawy pracownicy Spółki lub osoby spoza Spółki. Przewodniczący posiedzenia może zarządzić obrady bez udziału osób niebędących członkami Zarządu.

Dla ważności uchwał Zarządu wymagana jest obecność na posiedzeniu co najmniej połowy członków Zarządu. Uchwały Zarządu zapadają bezwzględną większością głosów.

Zarząd podejmuje uchwały w głosowaniu jawnym. Przewodniczący posiedzenia może zarządzić tajne głosowanie z własnej inicjatywy lub na wniosek członka Zarządu. Uchwała Zarządu obowiązuje z dniem powzięcia, chyba że przewidziano w niej inny termin wejścia w życie.

W uzasadnionych przypadkach uchwała Zarządu może być podjęta w trybie obiegowym (pisemnym) na podstawie decyzji Prezesa Zarządu Banku lub członka Zarządu zastępującego Prezesa. Projekty uchwał, które mają być podjęte w trybie obiegowym, przedstawiane są do zatwierdzenia wszystkim członkom Zarządu i mają wiążącą moc prawną po ich podpisaniu przez bezwzględną większość członków Zarządu, w tym Prezesa Zarządu lub zastępującego go członka Zarządu. Datą wejścia uchwały w życie

jest data jej podpisania przez członka Zarządu składającego podpis pod uchwałą już podpisaną, przez co najmniej połowę członków Zarządu. Jeżeli choćby jeden z członków Zarządu zgłosi sprzeciw co do podjęcia uchwały w trybie obiegowym, projekt uchwały powinien zostać przedstawiony na najbliższym posiedzeniu Zarządu. Warunkiem podjęcia uchwały w trybie obiegowym jest zawiadomienie wszystkich członków Zarządu o podejmowaniu uchwały. Uchwała podjęta w trybie obiegowym stanowi załącznik do protokołu najbliższego posiedzenia Zarządu.

Za zgodą Prezesa Zarządu członkowie Zarządu nieobecni na posiedzeniu mogą uczestniczyć w posiedzeniu i głosowaniu za pośrednictwem środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość w sposób umożliwiający równoczesne komunikowanie się w czasie rzeczywistym oraz wzajemną identyfikację pomiędzy wszystkimi członkami Zarządu biorącymi udział w posiedzeniu lub głosowaniu (np. wideokonferencja, telekonferencja).

Z przebiegu posiedzenia Zarządu sporządzany jest protokół. Sporządzenie protokołu należy do Biura Organizacyjnego. Protokół powinien zawierać:

- 1) porządek obrad;
- 2) imiona i nazwiska osób biorących udział w posiedzeniu;
- 3) informację o usprawiedliwieniu nieobecności lub o przyczynach nieobecności członków Zarządu na posiedzeniu;
- 4) treść podjętych uchwał;
- 5) liczbę głosów oddanych na poszczególne uchwały oraz zdania odrębne;
- 6) nazwę jednostki lub komórki organizacyjnej bądź imię i nazwisko osoby, której powierzono wykonanie uchwały, oraz
- 7) termin wykonania uchwały.

Protokół podpisują wszyscy członkowie Zarządu obecni na posiedzeniu niezwłocznie po otrzymaniu.

Zarząd przekazuje Radzie Nadzorczej następujące informacje finansowe:

- 1) z chwilą ich przygotowania, lecz nie później niż po 30 (trzydziestu) dniach do końca każdego miesiąca, miesięczne oraz okresowe (obejmujące okres od początku roku do upływu poprzedniego miesiąca) informacje finansowe wraz z ich porównaniem do budżetu przyjętego w planie rocznym, oraz w odniesieniu do ubiegłego roku;
- 2) niezwłocznie po ich przygotowaniu, lecz nie później niż 120 (sto dwadzieścia) dni po upływie każdego roku obrotowego, roczne jednostkowe i skonsolidowane sprawozdania finansowe, sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej, zbadane przez biegłego rewidenta Spółki;
- 3) niezwłocznie po jego przygotowaniu, lecz w każdym przypadku nie później niż przed końcem każdego roku, projekt planu rocznego na następny rok obrotowy oraz
- 4) niezwłocznie, inne dostępne dane finansowe odnoszące się do działalności Spółki i jej stanu finansowego oraz działalności i stanu finansowego podmiotów zależnych Spółki, których członek Rady Nadzorczej może w sposób uzasadniony zażądać.

11.2 Rada Nadzorcza

Rada Nadzorcza Spółki składa się z 5 do 12 członków, z których każdy powoływany jest przez Walne Zgromadzenie na trzyletnią kadencję. Uchwałą Nr 6 z dnia 5 grudnia 2006 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Banku na podstawie § 14 ust. 2 Statutu ustaliło liczbę członków Rady Nadzorczej Banku na co najmniej

8 osób. Co najmniej połowa członków Rady Nadzorczej, w tym jej Przewodniczący, legitymuje się obywatelstwem polskim. W skład Rady Nadzorczej wchodzi członkowie niezależni.

Na dzień podpisania niniejszego sprawozdania z działalności w skład Rady Nadzorczej Spółki wchodzili:

Członek Rady Nadzorczej	Doświadczenie zawodowe
Andrzej Olechowski Przewodniczący Rady Nadzorczej	Pan Andrzej Olechowski jest członkiem Rady Dyrektorów Euronet, Rady Nadzorczej Play Communications S.A., komitetu doradczego Macquarie European Infrastructure Funds oraz członkiem Board of Trustees, European Council on Foreign Relations. W przeszłości pełnił funkcję ministra Finansów i Spraw Zagranicznych RP oraz kandydował na Urząd Prezydenta RP. Jest członkiem szeregu organizacji pozarządowych, m.in. przewodniczącym polskiej grupy The Trilateral Commission. Autor publikacji na temat międzynarodowych stosunków gospodarczych i politycznych. Dr Olechowski jest profesorem w Akademii Finansów i Biznesu Vistula. W latach 1991-1996 i 1998-2000 pełnił już funkcję członka Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A jako jej przewodniczący. Ponownie powołany do Rady Nadzorczej Banku w dniu 25 czerwca 2003 roku. Od 23 lipca 2012 roku pełni funkcję Przewodniczącego Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.
Frank Mannion Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej	Pan Frank Mannion obecnie pełni funkcję Citi Chief Financial Officer w Regionie Europy, Bliskiego Wschodu i Afryki (EMEA). W ramach swojej nowej funkcji, którą objął w styczniu 2011 roku, odpowiada za grupę ponad 1000 pracowników w całym Regionie. Pan Frank Mannion swoją karierę zawodową rozpoczął w Irlandii, a następnie przeniósł się do Londynu, gdzie podjął współpracę z PricewaterhouseCoopers. Pracę w Citi rozpoczął w 1989 roku w zespole ds. planowania i analiz w Wielkiej Brytanii. W trakcie swojej dotychczasowej kariery pełnił wiele funkcji finansowych, w tym Kierownika ds. finansowania nowoczesnych technologii (Technology Finance Manager) i Szefa Kontroli Produktów CMB EMEA. W 2008 roku objął funkcję Citi Regional Franchise Controller w Regionie Europy, Bliskiego Wschodu i Afryki (EMEA), gdzie odpowiadał za grupę ponad 800 pracowników z różnych obszarów. Wcześniej kierował obszarem Kontroli Produktów i Sprawozdawczości Regulacyjnej (Product Control, Controllers and Regulatory Reporting) jako CMB EMEA Regional Controller. Frank Mannion ukończył National University of Ireland w Galway, uzyskując tytuł naukowy w dziedzinie handlu. Posiada również tytuł dyplomowanego księgowego (Chartered Accountant). Obecnie wraz z rodziną mieszka w Londynie. Od 28 czerwca 2010 roku pełni funkcję członka Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.
Shirish Apte Członek Rady Nadzorczej	Pan Shirish Apte był Przewodniczącym Bankowości Citi w Regionie Azji i Pacyfiku (Co-Chairman, Citi Asia Pacific Banking). W latach 2009-2011 pełnił funkcję Szefa Regionu Azji i Pacyfiku (CEO, Citi Asia Pacific), odpowiadając za Azję Południową, obejmującą takie kraje jak Australia, Nowa Zelandia, Indie oraz kraje należące do Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN). Był członkiem Komitetu Wykonawczego oraz Komitetu Operacyjnego Citi. Pan Shirish Apte pracował w Citi ponad 32 lata. Pełnił m.in. funkcję CEO Regionu Europy Środkowej i Wschodniej, Bliskiego Wschodu i Afryki (CEEMEA), a wcześniej jako Szef na kraj (Country Manager) odpowiadał za operacje Citi w Polsce oraz był Wiceprezesem Banku Handlowego w Warszawie S.A. Pan Shirish Apte przeniósł się z Indii do Londynu w 1993 roku, gdzie objął stanowisko Senior Risk Manager w Regionie CEEMEA. Następnie objął stanowisko Szefa Corporate Finance and Investment Bank w Regionie CEEMEA, obejmującym również Indie. Pan Shirish Apte posiada dyplom biegłego rewidenta uzyskany w Institute of Chartered Accountants w Anglii i Walii oraz stopień licencjata w dziedzinie handlu. Pan Shirish Apte posiada również dyplom MBA z London Business School.
Marek Belka Członek Rady Nadzorczej	Prof. Marek Belka dwukrotnie pełnił funkcję wicepremiera, a w okresie od maja 2004 do października 2005 roku był premierem Rządu RP. W latach 2010-2016 prof. Marek Belka pełnił funkcję Prezesa Narodowego Banku Polskiego oraz Przewodniczącego Rady Polityki Pieniężnej. Od listopada 2011 roku do października 2015 roku był przewodniczącym Komitetu Rozwoju Banku Światowego i Międzynarodowego Funduszu Walutowego. W styczniu 2011 roku został wybrany na członka Komitetu Sterującego Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego (ESRB). Prof. Marek Belka zajmował również szereg wysokich stanowisk na arenie międzynarodowej. Był szefem Rady Koordynacji Międzynarodowej w Iraku oraz dyrektorem ds. polityki gospodarczej w Tymczasowych Władzach Koalicyjnych w Iraku (2003-2004). W latach 2006-2008 był sekretarzem wykonawczym Komisji Gospodarczej ONZ ds. Europy (UNECE) w Genewie. W listopadzie 2008 roku objął stanowisko dyrektora Departamentu Europejskiego Międzynarodowego Funduszu Walutowego.

<p>Grzegorz Bielicki Członek Rady Nadzorczej</p>	<p>Pan Grzegorz Bielicki jest magistrem ekonomii, ekspertem w zakresie audytu wewnętrznego, finansów i rachunkowości. W latach 2013-2016 kierował Departamentem Audytu Wewnętrznego Narodowego Banku Polskiego. Na tym stanowisku podlegał bezpośrednio Prezesowi NBP i brał udział we wszystkich posiedzeniach Zarządu polskiego banku centralnego. Aktywnie angażował się we współpracę międzynarodową, zarówno w ramach UE, jak i poza nią. W szczególności organizował pomoc techniczną dla Narodowego Banku Republiki Białorusi w obszarze audytu wewnętrznego. Był też członkiem Komitetu ds. Audytu Wewnętrznego pod auspicjami Europejskiego Banku Centralnego.</p> <p>W roku 2008 Pan Grzegorz Bielicki objął stanowisko Dyrektora komórki Audytu Wewnętrznego w Banku BPH S.A., GE Group (GE Capital). W tej roli odpowiadał za przygotowanie fuzji funkcji audytu wewnętrznego działających w dwóch lokalnych bankach zależnych GE (w Banku BPH i GE Money Banku), których połączenie ostatecznie zakończyło się w styczniu 2010 roku. Jednocześnie odpowiadał za wdrożenie standardów audytu wewnętrznego Grupy, metodologii oraz narzędzi dla BPH, a następnie dla nowo powstałego banku po fuzji. Odpowiadał także za współpracę z regulatorami rynku finansowego oraz koordynację inspekcji przeprowadzanych w banku.</p> <p>W latach 2002-2008 pełnił funkcję Dyrektora Biura Analiz Systemu Bankowego w Generalnym Inspektoracie Nadzoru Bankowego (GINB) w NBP. Na tym stanowisku do jego zadań należało: bieżący nadzór, mikroanaliza, podejmowanie działań prawnych i nadzorczych w stosunku do banków komercyjnych w Polsce, a także makroanaliza systemu bankowego. Pełniąc tę funkcję Pan Grzegorz Bielicki był członkiem Komitetu ds. Nadzoru Bankowego pod auspicjami Europejskiego Banku Centralnego, a także członkiem Grupy Nadzoru Bankowego w krajach Europy Centralnej i Wschodniej (Grupa BSCEE).</p> <p>W roku 1998 rozpoczął pracę w Banku Handlowym w Warszawie S.A. jako Dyrektor Departamentu Rachunkowości, którego zadania obejmowały sprawozdawczość regulacyjną i finansową, w tym sporządzanie sprawozdań finansowych zgodnie z MSR (IAS), raportów finansowych dla Komisji Papierów Wartościowych i Giełd, banku centralnego, Głównego Urzędu Statystycznego i organów podatkowych. Od czerwca 2000 roku, w uzupełnieniu swoich dotychczasowych obowiązków, odpowiadał również za politykę rachunkowości według standardów US GAAP oraz sprawozdawczość według US GAAP.</p> <p>Pan Grzegorz Bielicki rozpoczął swoją karierę zawodową w KPMG Polska, w Departamencie Bankowo-Finansowym, gdzie przeprowadzał badania sprawozdań finansowych, przeglądy portfela kredytowego oraz analizy due diligence w wielu największych bankach w Polsce.</p> <p>Pan Grzegorz Bielicki posiada dyplom magistra ekonomii uzyskany na Wydziale Handlu Zagranicznego Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie. Studiował również za granicą w Limburg Business School (University of Limburg), gdzie przebywał na stażu w ramach programu Tempus. Posiada wysokie kwalifikacje z zakresu finansów i rachunkowości potwierdzone egzaminami ACCA (Association of Chartered Certified Accountants).</p>
<p>Igor Chalupiec Członek Rady Nadzorczej</p>	<p>Pan Igor Chalupiec menadżer, finansista, obecnie zajmuje stanowisko Prezesa Zarządu (CEO) spółki ICENTIS Capital, specjalizującej się w transakcjach rynku kapitałowego, oraz Prezesa Zarządu (CEO) spółki RUCH S.A., jednego z największych dystrybutorów prasy w Polsce. W latach 2004-2007 pełnił funkcję Prezesa Zarządu PKN ORLEN S.A., największej spółki sektora rafinerijno-petrochemicznego w Europie Środkowej. W latach 2003 - 2004 zajmował stanowisko wiceministra finansów oraz wiceprzewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego; był również członkiem European Financial Committee w Brukseli. W latach 1995-2003 Wiceprezes Zarządu Banku Pekao SA (należącego do Grupy UniCredit). Założyciel i dyrektor (CEO) Centralnego Domu Maklerskiego Pekao SA (w latach 1991-1995), największej spółki maklerskiej w Polsce; przez wielu lat członek Warszawskiej Giełdy Papierów Wartościowych (od 1995 do 2003 roku). Pan Igor Chalupiec zasiada w radach nadzorczych Banku Handlowego S.A. (grupa Citi) - od 2009 r. oraz spółki Budimex S.A. (grupa Ferrovial Agroman) - od 2007 r. Jest także członkiem Polskiej Rady Biznesu, Rady Programowej Forum Ekonomicznego (Polskie Forum Ekonomiczne w Krynicy), Rady Programowej Executive Club, członkiem Rady fundacji Instytutu Spraw Publicznych, członkiem Zarządu Głównego Polskiego Instytutu Dyrektorów, członkiem Kapituły Nagrody Lesława A. Pagi, Wiceprezesem Polskiego Związku Brydża Sportowego, członkiem Rady Fundacji Kobieta Pracownia. Fundator i Przewodniczący Rady Fundacji Ewangelickiego Towarzystwa Oświatowego. Współautor publikacji „Rosja, ropa, polityka, czyli o największej inwestycji PKN ORLEN” - książki poświęconej transakcji zakupu rafinerii w Możejkach na Litwie. Pan Igor Chalupiec jest laureatem licznych nagród i wyróżnień, w tym: nagrody Manager Award (w 2012 roku), Nagrody Lesława A. Pagi (w 2007 roku), nagrody WEKTOR (w 2006 roku) oraz nagrody HERMER (w 1996 roku). Od 18 czerwca 2009 roku pełni funkcję członka Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.</p>
<p>Jenny Grey Członek Rady Nadzorczej</p>	<p>Pani Jenny Grey w lutym 2016 roku objęła stanowisko Szefa ds. Zarządzania Kadrami w Citi w Regionie EMEA. Wcześniej, od października 2012 roku, Pani Grey piastowała funkcję Szefa ds. Relacji Publicznych w Regionie EMEA i odpowiadała za ochronę i wzmocnienie reputacji Citi w Regionie EMEA. Zakres jej obowiązków obejmował relacje z mediami, komunikację wewnętrzną i zewnętrzną, rozwój marki i społeczności. Pani Jenny Grey posiada 24-letnie doświadczenie w obszarze komunikacji. Do Citi dołączyła w październiku 2012 roku, po 4 latach pracy w brytyjskiej administracji rządowej, ostatnio w siedzibie Premiera Wielkiej Brytanii jako Dyrektor Wykonawczy ds. Komunikacji Rządowej. Była Szefem ds. Merytorycznych (Head of Profession), kierując 5 tys. pracowników zajmujących się komunikacją w całym sektorze państwowym. W poprzednich latach pracowała w sektorze publicznym, gdzie piastowała stanowisko Dyrektora ds. Komunikacji i Marketingu Społecznego, m.in. w brytyjskiej służbie zdrowia (National Health Service) oraz w Komisji Audytu. Była również Dyrektorem ds. Korporacyjnych i Międzynarodowych w Cancer Research UK, największej fundacji charytatywnej w Wielkiej Brytanii, gdzie stworzyła pierwszą jednostkę odpowiedzialną za politykę publiczną i wsparcie.</p> <p>Pani Jenny Grey rozpoczęła karierę zawodową w reklamie, a następnie została doradcą public relations ze specjalizacją w obszarze zarządzania reputacją i zarządzania kryzysowego. Doradzała wielu klientom międzynarodowym, w tym takim korporacjom jak McDonald's, Toyota, BP czy Allied Domecq.</p> <p>Ukończyła studia magisterskie w dziedzinie psychologii społecznej w London School of Economics oraz z wyróżnieniem studia w zakresie języka angielskiego i literatury angielskiej na Durham University. Od 21 czerwca 2016 roku pełni funkcję członka Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.</p>
<p>Marek Kapuściński Członek Rady Nadzorczej</p>	<p>Pan Marek Kapuściński ukończył studia magisterskie na Wydziale Handlu Zagranicznego Szkoły Głównej Planowania i Statystyki w Warszawie (obecnie Szkoła Główna Handlowa w Warszawie) oraz studia podyplomowe SEHNAP / Stern School of Business na New York University. Do września 2016 roku, przez 25 lat, związany z firmą Procter & Gamble. Współtwórca sukcesu firmy na rynku polskim i środkowo-europejskim, w tym wielu standardów funkcjonowania polskiego rynku od czasów transformacji, np. norm dla przemysłu kosmetycznego, etyki biznesu, w zakresie odpowiedzialności społecznej czy samoregulacji w dziedzinie reklamy. Od lipca 2011 roku Dyrektor Generalny i Wiceprezydent (czyt. Prezes Zarządu/CEO) dla kluczowych dla P&G 9 rynków Europy Środkowej, zaś od stycznia 2007 roku dla Polski i krajów bałtyckich. Pierwszy Polak i Środkowoeuropejczyk na szczeblu zarządczym w tej globalnej korporacji, aktywny członek zarządu regionalnego firmy oraz jej Global Business Leadership Council zrzeszającej wszystkich 250 menedżerów najwyższego szczebla firmy. Doświadczony CEO i lider, ekspert w dziedzinach strategii, innowacji i zarządzania, aktywny twórca standardów stale adaptującego się do nowych wyzwań brand managementu, shopper marketingu, sprzedaży i komunikacji w warunkach digitalizacji i omni-channel. Jako pierwszy Polak i Środkowoeuropejczyk w P&G promowany kolejno na stanowiska Menedżera Marki, Kierownika Marketingu i Dyrektora Marketingu, także przez 5 lat odpowiedzialny za rozwój szeregu marek w regionie Europy Środkowej i Wschodniej, na Bliskim Wschodzie i w Afryce. Współtwórca strategii i przewodniej pozycji rynkowej marek takich jak Always, Vizir, Ariel, Lenor, Fairy, Pampers, Gillette, Head&Shoulders, Pantene, Blend-A-Med, Old Spice. W uznaniu wkładu w budowanie marek oraz standardów i praktyk polskiego rynku reklamy wyróżniony przez „Media Marketing Polska” tytułem „Marketera 20-lecia”. Wykładowca i prelegent, juror, uczestnik paneli dyskusyjnych. Obecnie zasiada w Radach Nadzorczych firm i organizacji pożytku publicznego oraz doradza ich zarządom. Prywatnie inwestor w start-upy i darczyńca na rzecz rozwoju młodej polskiej kultury i sztuki. Od 29 września 2016 roku pełni funkcję członka Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.</p>

<p>Marc Luet Członek Rady Nadzorczej</p>	<p>Pan Marc Luet jest Szefem Regionu obejmującego Rosję, Ukrainę i Kazachstan. Pan Marc Luet pełni również funkcję Prezesa i Przewodniczącego Rady Dyrektorów AO Citibank. W Rosji Citi jest jednym z największych i najlepiej skapitalizowanych banków w kraju, obsługującym ponad 3 tys. klientów instytucjonalnych oraz ponad 500 tys. klientów detalicznych. Zatrudnia ponad 3 tys. pracowników w 11 miastach w całym kraju. Od 2014 roku do niedawna Pan Marc Luet był Szefem Citi na Europę Środkowo-Wschodnią. Wcześniej przez 3 i pół roku pełnił funkcję Szefa Bankowości Detalicznej i Bankowości Przedsiębiorstw Citicorp na Region Europy, Bliskiego Wschodu i Afryki (EMEA) oraz funkcję tymczasowego Szefa Biura Marketingu Detalicznego i Internetu (Global Consumer Marketing & Internet Office, GCMI0), które objął w czerwcu 2010 roku po powrocie do pracy w Citi.</p> <p>Pan Marc Luet posiada ponad 20-letnie doświadczenie w obszarze bankowości detalicznej i kart kredytowych. Wcześniej pracował dla Visa, gdzie w latach 2008-2010 pełnił funkcję Prezesa na Region CEMEA, obejmujący 80 krajów. Pan Marc Luet odpowiadał za strategię, marketing, sprzedaż, finanse, aspekty prawne, komunikację korporacyjną i kontakty z regulatorami w obszarze regionu. Był także członkiem Komitetu Operacyjnego Visa Inc.</p> <p>Wcześniej Pan Marc Luet pracował w Fortis Group jako CEO obszaru Consumer Finance & Retail International (w latach 2005-2008) oraz jako CEO w Egg France (w latach 2002-2005). Przed 2002 rokiem przez 12 lat pracował w Citi, gdzie zajmował szereg stanowisk w obszarze marketingu, ryzyka i operacji w Europie i USA, a następnie został Szefem Bankowości Detalicznej na Węgrzech i w Belgii.</p> <p>Pan Marc Luet posiada dyplom ukończenia studiów licencjackich z zakresu ekonomii, Panthéon Sorbonne University. Jest absolwentem Instytutu Nauk Politycznych w Paryżu (Institut d'Études Politiques de Paris). Posiada również dyplom ukończenia studiów Master of Business Administration (MBA) od Tuck School of Business Administration, Dartmouth College. Pan Marc Luet jest członkiem Zarządu Rosyjsko-Amerykańskiej Izby Handlowej.</p>
<p>Anand Selvakasari Członek Rady Nadzorczej</p>	<p>Pan Anand Selvakasari jest związany z Citi od 1991 roku. Od lipca 2015 roku pełni funkcję Szefa Bankowości Detalicznej w Regionie Azji i Pacyfiku, Citi. Na obecnym stanowisku odpowiada za obszar bankowości detalicznej i bankowości przedsiębiorstw w całej Azji.</p> <p>Przed objęciem obecnego stanowiska, od grudnia 2013 roku Pan Anand Selvakasari był Szefem Bankowości Detalicznej w regionie obejmującym kraje należące do Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN) oraz Indii. Na tym stanowisku odpowiadał za obszar bankowości detalicznej w Klastrze ASEAN, w skład którego wchodzi Singapur, Malezja, Indonezja, Filipiny, Tajlandia, Wietnam oraz Indie. Wcześniej, w latach 2011-2013, Pan Selvakasari piastował stanowisko Szefa Bankowości Detalicznej w Indiach, zarządzając obszarami bankowości detalicznej, kart kredytowych, pożyczek niezabezpieczonych, bankowości dla osób niebędących obywatelami Indii oraz obszarem bankowości przedsiębiorstw w Indiach. Pod kierownictwem Pana Anand Selvakasari zarządzane obszary osiągnęły pozycję lidera na rynku, ciesząc się rekordową preferencją marki wśród klientów oraz współpracując przy wdrażaniu pionierskich rozwiązań z innymi liderami rynku.</p> <p>Przed objęciem stanowiska w Indiach, Pan Anand Selvakasari był Szefem Bankowości Detalicznej w Citi China w latach 2008-2011. Zarządzany przez Pana Selvakasari biznes odnotował wielokrotny wzrost, obejmując pozycję lidera branży w obszarze innowacji, wprowadzając wiele nowych produktów na rynek. Pan Anand Selvakasari był również Szefem Bankowości Detalicznej na Tajwanie w latach 2004-2006, a przez 8 lat pełnił funkcje regionalne w Singapurze, pracując na różnych stanowiskach w obszarach bankowości inwestycyjnej, wealth management oraz bankowości detalicznej w latach 1996-2004.</p> <p>Pan Anand Selvakasari posiada dyplom MBA (finanse i marketing) oraz tytuł inżyniera (inżynieria mechaniczna), uzyskane w Indiach. Od 21 czerwca 2016 roku pełni funkcję członka Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.</p>
<p>Stanisław Sołtysiński Członek Rady Nadzorczej</p>	<p>Pan Stanisław Sołtysiński, zajmuje się działalnością naukową jako profesor nauk prawnych związany z Uniwersytetem Adama Mickiewicza w Poznaniu (gdzie piastował również funkcję Dziekana Wydziału Prawa i Administracji). Wykładał wielokrotnie jako visiting profesor na Uniwersytecie w Pennsylvania Law School w Filadelfii, a także w College of Europe w Brugii, Max Planck Institute w Monachium oraz w Akademii Prawa Międzynarodowego w Hadze. Jest członkiem wielu stowarzyszeń i organizacji naukowych. Jest m.in. członkiem korespondentem Polskiej Akademii Umiejętności i członkiem Rady Dyrektorów UNIDROIT. Jest współautorem Kodeksu spółek handlowych. Pan prof. Sołtysiński zajmuje się również praktyką prawniczą, będąc współnikiem Spółki Komandytowej „Sołtysiński, Kawecki i Szlezak” Doradcy Prawni.</p> <p>Pan prof. Sołtysiński zasiada w Radzie Banku Handlowego w Warszawie S.A. od 26 marca 1997 roku, od 30 czerwca 2000 roku do 20 czerwca 2012 roku był jej Przewodniczącym. Od 21 czerwca 2012 roku pełni funkcję Członka Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.</p>
<p>Stephen R. Volk Członek Rady Nadzorczej</p>	<p>Pan. Stephen R. Volk pełni funkcję Vice Chairman of Citigroup Inc., jest odpowiedzialny za sprawy związane zarówno z zarządzaniem wyższego szczebla, jak i Bankowością Inwestycyjną. Jest członkiem Komitetu Wykonawczego Citigroup.</p> <p>Pan Volk związany jest z Citigroup od września 2004 roku. Do tego czasu pełnił funkcję Chairman of Credit Suisse First Boston, gdzie współpracował ściśle z Prezesem Zarządu nad strategicznym zarządzaniem firmą oraz nad kluczowymi sprawami dotyczącymi klientów. Pracę w Credit Suisse First Boston rozpoczął w sierpniu 2001 roku, przechodząc z Shearman & Sterling, nowojorskiej firmy prawniczej, w której począwszy od 1991 roku pełnił funkcję Senior Partner. Podczas pracy w Shearman & Sterling Pan Volk był doradcą prawnym dla szeregu korporacji, włączając Citicorp. Pośród wielu dziedzin, w jakich firma Pana Volka doradzała Citicorp, znajduje się np. restrukturyzacja portfela zadłużenia Citicorp w Ameryce Łacińskiej. Znaczące transakcje, w jakich Pan Volk odgrywał ważną rolę, to m.in.: fuzja Glaxo i SmithKlein, Viacom-Paramount, Viacom-CBS oraz Vivendi-Universal-NBC. Współpracę z Shearman & Sterling Pan Volk rozpoczął w 1960 roku po ukończeniu Dartmouth College oraz Harvard Law School, stając się współnikiem w 1968 roku.</p> <p>Pan Volk jest Dyrektorem Continental Grain Company, a także byłym Dyrektorem Consolidated Edison, Inc. oraz Trizec Hahn Properties. Jest również członkiem Rady Stosunków Międzynarodowych (Council on Foreign Relations), Rady Doradczej Dziekana (Dean's Advisory Board) Harvard Law School oraz członkiem Fundacji Adwokatury Amerykańskiej (American Bar Foundation). Od 20 listopada 2009 roku pełni funkcję członka Rady Nadzorczej Banku Handlowego w Warszawie S.A.</p>

W 2017 roku w skład Rady Nadzorczej wchodził także: Pani Anna Rulkiewicz, która złożyła rezygnację z pełnionej funkcji z dniem 22 czerwca 2017 roku oraz Pan Mirosław Gryszka, który złożył rezygnację z pełnionej funkcji z dniem 5 grudnia 2017 roku.

Rada Nadzorcza Spółki działa w oparciu o przepisy powszechnie obowiązujące, statut Spółki oraz Regulamin Rady Nadzorczej Banku.

Do kompetencji Rady Nadzorczej, oprócz praw i obowiązków przewidzianych w przepisach prawa, należą uchwały w sprawach:

- 1) powołanie i odwołanie w głosowaniu tajnym Prezesa Zarządu Spółki;
- 2) powołanie i odwołanie, na wniosek Prezesa Zarządu, w tajnym głosowaniu Wiceprezesów oraz innych członków Zarządu Spółki;
- 3) ustalenie warunków umów regulujących stosunek pracy lub inny stosunek prawny, łączący członków Zarządu ze Spółką;
- 4) wyrażenie zgody na otwarcie lub zamknięcie za granicą oddziału;
- 5) uchwalanie regulaminu Rady Nadzorczej oraz zatwierdzenie ustalanych przez Zarząd Spółki:
 - a) regulaminu Zarządu Spółki;
 - b) regulaminów gospodarowania funduszami specjalnymi tworzonymi z zysku netto;
- 6) wyrażanie uprzedniej zgody na dokonanie czynności rozporządzającej środkami trwałymi Spółki, których wartość przekracza 1/10 kapitału zakładowego Spółki;
- 7) wybór podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych do wykonania badania lub przeglądu sprawozdania finansowego;
- 8) wyrażanie zgody na zatrudnianie i zwalnianie osoby kierującej Departamentem Audytu oraz osoby kierującej Departamentem Monitoringu Zgodności, na wniosek Zarządu;

- 9) świadczenia z jakiegokolwiek tytułu przez Spółkę i jakiegokolwiek podmioty powiązane ze Spółką na rzecz członków Zarządu oraz wyrażania zgody na zawarcie przez Spółkę lub podmiot od niego zależny istotnej umowy z podmiotem powiązanim ze Spółką, członkiem Rady Nadzorczej albo Zarządu oraz z podmiotami z nimi powiązanymi;
- 10) sprawowania nadzoru nad wprowadzeniem i monitorowaniem systemu zarządzania w Banku, w tym w szczególności sprawowania nadzoru nad zarządzaniem ryzykiem braku zgodności, oraz dokonywania, co najmniej raz w roku, oceny adekwatności i efektywności tego systemu;
- 11) zatwierdzania strategii działania Banku oraz zasad ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem;
- 12) zatwierdzenia zasadniczej struktury organizacyjnej Banku, dostosowanej do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka i ustalonej przez Zarząd Banku;
- 13) akceptowania ogólnego poziomu ryzyka Banku;
- 14) zatwierdzania założeń polityki Banku w zakresie ryzyka braku zgodności;
- 15) zatwierdzania procedur wewnętrznych Banku dotyczących procesów szacowania kapitału wewnętrznego, zarządzania kapitałowego oraz planowania kapitałowego;
- 16) zatwierdzania polityki informacyjnej Banku;
- 17) zatwierdzenia procedury kontroli wewnętrznej;
- 18) zatwierdzanie ogólnych zasad polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze oraz dokonywania okresowych przeglądów tych zasad;
- 19) zatwierdzania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących kierownicze stanowiska w Banku;
- 20) zatwierdzania wykazu stanowisk kierowniczych w Banku, które mają istotny wpływ na profil ryzyka w Banku.

Zgodnie z ustawą Prawo bankowe Rada Nadzorcza zatwierdza wewnętrzny podział kompetencji w Zarządzie oraz politykę wynagrodzeń obowiązującą w Spółce.

Do kompetencji Rady Nadzorczej należy również zawieszanie, z ważnych powodów, w czynnościach poszczególnych lub wszystkich członków Zarządu oraz delegowanie członków Rady Nadzorczej, na okres nie dłuższy niż trzy miesiące, do czasowego wykonywania czynności członków Zarządu, którzy zostali odwołani, złożyli rezygnację albo z innych przyczyn nie mogą sprawować swoich czynności.

Członkowie Rady Nadzorczej wykonują swoje obowiązki osobiście. Rada Nadzorcza wykonuje swoje czynności kolegialnie, przy czym każdy członek Rady Nadzorczej ma prawo do otrzymania od Zarządu informacji niezbędnych do wykonywania swoich obowiązków. Posiedzenia Rady Nadzorczej odbywają się co najmniej raz na kwartał. Posiedzenie Rady Nadzorczej, zwołuje Przewodniczący Rady Nadzorczej, a pod jego nieobecność jeden z Wiceprzewodniczących Rady Nadzorczej, z własnej inicjatywy, na wniosek członka Rady Nadzorczej albo na wniosek Zarządu Spółki. Przewodniczący Rady Nadzorczej może wyznaczyć stałe terminy odbywania posiedzeń Rady Nadzorczej. Zawiadomienie o zwołaniu posiedzenia, zawierające porządek obrad i materiały będące przedmiotem obrad, Sekretarz Rady Nadzorczej wysyła członkom Rady Nadzorczej co najmniej na 7 (siedem) dni przed terminem posiedzenia.

Rada Nadzorcza zbiera się w dniu Walnego Zgromadzenia zatwierdzającego sprawozdanie Zarządu z działalności Spółki i sprawozdanie finansowe za ostatni pełny rok obrotowy pełnienia funkcji członka Zarządu, w którym wygasają mandaty członków Zarządu, w celu dokonania wyboru członków Zarządu Spółki.

Rada Nadzorcza corocznie podejmuje uchwałę w sprawie sprawozdania z działalności Rady, w której zawarta jest ocena Rady Nadzorczej na temat sytuacji Spółki, ocena pracy Rady Nadzorczej, systemu kontroli wewnętrznej i systemu zarządzania ryzykiem istotnym dla Banku oraz wyniki oceny sprawozdań

finansowych Spółki w tym wnioski Zarządu, co do podziału zysku. Dokument ten Rada Nadzorcza przedkłada Walnemu Zgromadzeniu do zatwierdzenia.

Członkowie Rady Nadzorczej mogą brać udział w podejmowaniu uchwał, oddając swój głos na piśmie za pośrednictwem innego członka Rady Nadzorczej. Rada Nadzorcza może podejmować uchwały w trybie pisemnym lub przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość.

Posiedzeniom Rady Nadzorczej przewodniczy Przewodniczący Rady Nadzorczej, a w razie jego nieobecności jeden z Wiceprzewodniczących Rady Nadzorczej, zaś w razie nieobecności ich obu - członek Rady Nadzorczej wybrany przez pozostałych członków.

Do ważności uchwał Rady Nadzorczej wymagana jest obecność na posiedzeniu, co najmniej połowy członków Rady Nadzorczej. Uchwały Rady Nadzorczej zapadają bezwzględną większością głosów. Bez zgody większości niezależnych członków Rady Nadzorczej nie powinny być podejmowane uchwały w sprawach:

- 1) świadczenia z jakiegokolwiek tytułu przez Spółkę i jakiegokolwiek podmioty powiązane ze Spółką na rzecz członków Zarządu;
- 2) wyrażenia zgody na zawarcie przez Spółkę lub podmiot od niego zależny istotnej umowy z podmiotem powiązanim ze Spółką, członkiem Rady albo Zarządu oraz z podmiotami z nimi powiązanymi;
- 3) wyboru biegłego rewidenta dla przeprowadzenia badania sprawozdania finansowego Spółki.

Każdy członek Rady Nadzorczej obowiązany jest niezwłocznie poinformować o zaistniałym konflikcie interesów pozostałych jej członków i powstrzymać się od zabierania głosu w dyskusji oraz od głosowania nad przyjęciem uchwały w sprawie, w której zaistniał konflikt.

Rada Nadzorcza podejmuje uchwały w głosowaniu jawnym z wyjątkiem powołania i odwołania w głosowaniu tajnym Prezesa Zarządu Spółki oraz powołania i odwołania, na wniosek Prezesa Zarządu, w tajnym głosowaniu Wiceprezesów oraz innych członków Zarządu Spółki. Przewodniczący obrad może zarządzić tajne głosowanie w innych sprawach z własnej inicjatywy lub na wniosek członka Rady Nadzorczej.

Uchwała Rady Nadzorczej obowiązuje z dniem powzięcia, chyba że przewidziano w niej późniejszy termin wejścia w życie.

Z posiedzeń Rady Nadzorczej sporządzane są protokoły, zawierające: porządek obrad, nazwiska i imiona obecnych członków Rady Nadzorczej, liczbę członków nieobecnych na posiedzeniu wraz z podaniem przyczyny nieobecności, liczbę głosów oddanych na poszczególne uchwały, zdania odrębne, pełne brzmienie podjętych uchwał. Lista obecnych na posiedzeniu członków Rady Nadzorczej oraz innych osób uczestniczących w posiedzeniu stanowi załącznik do protokołu. Protokoły podpisują wszyscy obecni na danym posiedzeniu członkowie Rady Nadzorczej. Protokoły posiedzeń Rady Nadzorczej za okres jej kadencji gromadzone są w odrębnym zbiorze, przechowywanym przez Spółkę.

W posiedzeniach Rady Nadzorczej, z wyjątkiem posiedzeń dotyczących bezpośrednio Zarządu, biorą udział członkowie Zarządu Spółki. Na wniosek Przewodniczącego Rady Nadzorczej lub na wniosek Zarządu Spółki w posiedzeniach mogą uczestniczyć właściwi dla danej sprawy pracownicy Spółki lub osoby spoza Spółki. Podczas rozpatrywania przez Radę Nadzorczą zagadnień związanych z działaniem kontroli wewnętrznej w Spółce w posiedzeniach Rady Nadzorczej może brać także udział osoba kierująca Departamentem Audytu. W szczególnie uzasadnionych okolicznościach Przewodniczący Rady Nadzorczej może zarządzić obrady bez udziału osób niebędących członkami Rady Nadzorczej, nawet jeśli co innego wynika z postanowień poprzedzających.

Komitety Rady Nadzorczej

Stałymi Komitetami Rady Nadzorczej są:

- 1) Komitet ds. Audytu oraz
- 2) Komitet ds. Wynagrodzeń,
- 3) Komitet ds. Ryzyka i Kapitału.

Rada Nadzorcza w drodze uchwały może powoływać inne komitety niż wymienione powyżej złożone wyłącznie z członków Rady Nadzorczej. Uchwała Rady Nadzorczej określa zakres działania takiego komitetu.

W tym trybie w 2003 roku Rada Nadzorcza powołała **Komitet ds. Strategii i Zarządzania**, którego zadaniem ma być bieżąca analiza wszystkich zagadnień związanych z pracą organów Banku oraz poprawianiem ich funkcjonowania. W skład tego Komitetu wchodzi: Marek Belka jako Przewodniczący oraz Stanisław Sołtysiński jako Wiceprzewodniczący oraz Shirish Apte, Grzegorz Bielicki, Igor Chalupiec, Jenny Grey, Marek Kapuściński, Frank Mannion, Marc Luet, Andrzej Olechowski, Anand Selvakesari, Stephen Volk jako członkowie Komitetu. Ponadto członkami Komitetu byli Mirosław Gryszka do 5 grudnia 2017 roku oraz Anna Rulkiewicz do dnia 22 czerwca 2017 roku.

Komitet ds. Audytu

W skład Komitetu ds. Audytu wchodzi:

- 1) Grzegorz Bielicki - Przewodniczący Komitetu (od dnia 7 grudnia 2017 roku);
- 2) Frank Mannion - Wiceprzewodniczący Komitetu;
- 3) Shirish Apte - Członek Komitetu;
- 4) Igor Chalupiec - Członek Komitetu;
- 5) Marek Kapuściński - Członek Komitetu;

Przewodniczącym Komitetu do dnia 4 października 2017 roku był Mirosław Gryszka, następnie od 5 października 2017 roku do 5 grudnia 2017 roku funkcję Przewodniczącego pełnił Marek Kapuściński. W okresie sprawozdawczym członkiem Komitetu była również Anna Rulkiewicz do dnia 22 czerwca 2017 roku.

Komitet ds. Audytu jest stałym komitetem Rady Nadzorczej Spółki.

Do kompetencji i obowiązków Komitetu ds. Audytu należy monitorowanie sprawozdawczości finansowej, monitorowanie skuteczności systemów: kontroli wewnętrznej, audytu wewnętrznego oraz zarządzania ryzykiem, monitorowanie wykonywania czynności rewizji finansowej oraz monitorowanie niezależności biegłego rewidenta i podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych.

Członkowie Komitetu wykonują swoje kompetencje na podstawie art. 390 Kodeksu spółek handlowych. Komitet składa Radzie Nadzorczej roczne sprawozdania ze swej działalności. Sprawozdanie za każdy kolejny rok kalendarzowy składane jest do końca I kwartału roku następnego. Sprawozdania są udostępniane akcjonariuszom poprzez umieszczenie ich na stronach internetowych Banku. Na kolejnym, najbliższym posiedzeniu Rady Nadzorczej Komitet składa Radzie sprawozdanie z każdego spotkania Komitetu oraz zaleceń Komitetu omawianych na jego spotkaniach.

W skład Komitetu ds. Audytu powinno wchodzić dwóch członków niezależnych, a jeden z nich powinien być Przewodniczącym tego Komitetu. Przynajmniej jeden członek Komitetu powinien spełniać warunki niezależności, o których mowa w art. 56 ust. 3 pkt 1, 3, 5 ustawy o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz nadzorze publicznym i posiadać kwalifikacje w dziedzinie rachunkowości lub rewizji finansowej.

Posiedzenia Komitetu ds. Audytu zwołuje Przewodniczący Komitetu z własnej inicjatywy lub na wniosek członka Komitetu. Gdyby Przewodniczący Komitetu nie mógł z jakichkolwiek przyczyn zwołać posiedzenia, zwołuje je Zastępca Przewodniczącego. Posiedzenia zwoływane są też na wniosek członka Komitetu lub Przewodniczącego Rady Nadzorczej.

Zawiadomienie o zwołaniu posiedzenia, zawierające porządek obrad i materiały będące przedmiotem obrad przesyła członkom Komitetu ds. Audytu Sekretarz Komitetu, którym jest Sekretarz Rady Nadzorczej. Posiedzenia Komitetu ds. Audytu odbywają się co najmniej cztery razy do roku w terminach ustalonych przez Przewodniczącego w porozumieniu z Zastępcą Przewodniczącego Komitetu.

Przynajmniej raz do roku Komitet ds. Audytu spotyka się:

- 1) z Dyrektorem Departamentu Audytu bez udziału kierownictwa,
- 2) z biegłym rewidentem Spółki bez udziału kierownictwa,
- 3) jedynie we własnym składzie.

Komitet ds. Audytu, wedle uznania, może się spotkać również z poszczególnymi członkami kierownictwa Spółki.

Porządek obrad Komitetu ds. Audytu obejmuje punkty stałe oraz sprawy rozpatrywane na wniosek. Lista stałych punktów rozpatrywanych na posiedzeniach Komitetu ustalana jest w drodze uchwały Komitetu. Prawo wnoszenia spraw na posiedzenia Komitetu przysługują Radzie Nadzorczej oraz poszczególnym członkom Komitetu i pozostałym członkom Rady Nadzorczej.

Sekretarz Komitetu ds. Audytu, na podstawie otrzymanych materiałów, opracowuje projekt porządku posiedzenia wraz z listą osób zaproszonych i przekazuje go Przewodniczącemu Komitetu i Zastępcy Przewodniczącego do akceptacji. Zaakceptowany przez Przewodniczącego Komitetu i Zastępcę Przewodniczącego projekt porządku posiedzenia przekazywany jest wraz z materiałami członkom Komitetu.

W posiedzeniu Komitetu ds. Audytu mają obowiązek uczestniczyć wszyscy jego członkowie. Członek Komitetu, który nie może wziąć udziału w posiedzeniu, powinien zawiadomić o tym Sekretarza Komitetu na 7 dni przed ustaloną datą posiedzenia. Komitet może korzystać z opinii doradców oraz zapraszać na swoje posiedzenia pracowników Spółki lub inne osoby w celu omówienia lub zbadania spraw poruszanych przez Komitet. W posiedzeniu Komitetu lub w odpowiedniej jego części posiedzenia biorą udział osoby zaproszone przez Przewodniczącego Komitetu lub Zastępcę Przewodniczącego Komitetu.

Przewodniczący Komitetu ds. Audytu przewodniczy posiedzeniom Komitetu. W przypadku nieobecności Przewodniczącego obradom Komitetu przewodniczy Zastępca Przewodniczącego. Przewodniczący Komitetu w porozumieniu z Zastępcą Przewodniczącego Komitetu może zdecydować o zdjęciu sprawy z porządku obrad, w szczególności w celu uzupełnienia wniosku lub uzyskania opinii. Uchwały Komitetu ds. Audytu zapadają bezwzględną większością głosów obecnych członków Komitetu.

Przewodniczący Komitetu ds. Audytu w porozumieniu z Zastępcą Przewodniczącego Komitetu może podjąć decyzję o rozpatrzeniu sprawy w trybie pisemnym.

Komitet ds. Wynagrodzeń

W skład Komitetu ds. Wynagrodzeń wchodzi:

- 1) Andrzej Olechowski - Przewodniczący Komitetu,
- 2) Jenny Grey - Wiceprzewodnicząca Komitetu,
- 3) Stanisław Sołtysiński - Członek Komitetu,
- 4) Marc Luet - Członek Komitetu (od dnia 5 października 2017 roku).

Komitet ds. Wynagrodzeń jest stałym komitetem Rady Nadzorczej Spółki.

Komitet ds. Wynagrodzeń jest ciałem doradczym Rady Nadzorczej, a członkowie Komitetu wykonują swoje kompetencje na podstawie art. 390 Kodeksu spółek handlowych. Komitet składa Radzie Nadzorczej roczne sprawozdania ze swej działalności. Sprawozdanie za każdy kolejny rok kalendarzowy składane jest do końca I kwartału roku następnego. Sprawozdania są udostępniane akcjonariuszom poprzez umieszczenie ich na stronach internetowych Banku. Na kolejnym, najbliższym posiedzeniu Rady

Nadzorczej Komitet składa Radzie sprawozdanie z każdego spotkania Komitetu oraz zaleceń Komitetu omawianych na jego spotkaniach.

Do kompetencji Komitetu ds. Wynagrodzeń należą następujące sprawy:

- 1) dokonywanie, na tle warunków rynkowych, oceny wynagrodzeń otrzymywanych przez członków Zarządu Spółki;
- 2) dokonywanie oceny wynagrodzeń otrzymywanych przez członków Zarządu Spółki w odniesieniu do zakresu obowiązków członków Zarządu Spółki i sposobu ich wykonywania;
- 3) przedkładanie Radzie Nadzorczej rekomendacji co do wysokości wynagrodzenia członka Zarządu Spółki, każdorazowo przed jej ustaleniem lub zmianą;
- 4) dokonywanie ogólnej oceny prawidłowości polityki Spółki w sprawie wynagradzania kadry kierowniczej Spółki niewchodzącej w skład Zarządu;
- 5) wydawanie opinii na temat polityki zmiennych składników wynagrodzeń dla osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku;
- 6) opiniowanie i monitorowanie wynagrodzenia zmiennego osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku związane z zarządzaniem ryzykiem oraz zachowaniem zgodności działania Banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi.

W skład Komitetu ds. Wynagrodzeń wchodzi co najmniej 3 członków Rady Nadzorczej, w tym jeden niezależny członek Rady Nadzorczej. Członkowie Komitetu, w tym Przewodniczący i Zastępca Przewodniczącego, wybierani są przez Radę Nadzorczą w głosowaniu jawnym.

Posiedzenia Komitetu ds. Wynagrodzeń zwołuje Przewodniczący Komitetu z własnej inicjatywy lub gdyby Przewodniczący Komitetu nie mógł z jakichkolwiek przyczyn zwołać posiedzenia, Zastępca Przewodniczącego. Posiedzenia zwoływane są też na wniosek członka Komitetu lub Przewodniczącego Rady Nadzorczej. Posiedzenia Komitetu odbywają się, co najmniej dwa razy do roku w terminach ustalonych przez Przewodniczącego Komitetu. Porządek obrad Komitetu ds. Wynagrodzeń obejmuje punkty stałe oraz sprawy rozpatrywane na wniosek.

Sekretarz Komitetu ds. Wynagrodzeń, na podstawie otrzymanych materiałów opracowuje projekt porządku posiedzenia wraz z listą osób zaproszonych i przekazuje go Przewodniczącemu Komitetu do akceptacji.

W posiedzeniu Komitetu ds. Wynagrodzeń mają obowiązek uczestniczyć wszyscy jego członkowie. Członek Komitetu, który nie może wziąć udziału w posiedzeniu powinien zawiadomić o tym Sekretarza Komitetu na 7 dni przed ustaloną datą posiedzenia. W posiedzeniu Komitetu lub w odpowiedniej części posiedzenia biorą udział osoby zaproszone przez Przewodniczącego Komitetu, a w szczególności osoby referujące poszczególne sprawy.

Uchwały Komitetu ds. Wynagrodzeń zapadają bezwzględnie większością głosów obecnych członków Komitetu.

Przewodniczący Komitetu ds. Wynagrodzeń może podjąć decyzję o rozpatrzeniu sprawy w trybie pisemnym. Członek Komitetu ds. Wynagrodzeń głosujący przeciwko może żądać zamieszczenia w protokole zdania odrębnego.

Posiedzenia Komitetu ds. Wynagrodzeń są protokołowane. Protokół podpisuje Przewodniczący i Sekretarz. Protokół z posiedzenia Komitetu podlega zatwierdzeniu przez członków Komitetu na kolejnym, najbliższym posiedzeniu Komitetu.

Komitet ds. Ryzyka i Kapitału

W skład Komitetu ds. Ryzyka i Kapitału wchodzi:

- 1) Frank Mannion - Przewodniczący Komitetu,
- 2) Igor Chalupiec - Wiceprzewodniczący Komitetu,
- 3) Marek Belka - Członek Komitetu (od dnia 7 grudnia 2017 roku),
- 4) Marek Kapuściński - Członek Komitetu (od dnia 5 października 2017 roku),

5) Marc Luet - Członek Komitetu (od dnia 5 października 2017 roku),

6) Andrzej Olechowski - Członek Komitetu,

7) Anand Selvakesan - Członek Komitetu,

8) Stephen R. Volk - członek Komitetu.

Członkowie Komitetu wykonują kompetencje określone w Regulaminie na podstawie art. 390 Kodeksu spółek handlowych. Komitet składa Radzie Nadzorczej roczne sprawozdania ze swej działalności. Sprawozdanie za każdy kolejny rok kalendarzowy składane jest do końca I kwartału roku następnego. Sprawozdania są udostępniane akcjonariuszom poprzez umieszczenie ich na stronach internetowych Banku oraz w jego siedzibie. Na kolejnym, najbliższym posiedzeniu Rady Nadzorczej Komitet składa Radzie sprawozdanie z każdego spotkania Komitetu oraz zaleceń Komitetu omawianych na jego spotkaniach. Regulamin Komitetu jest udostępniany na stronach internetowych Banku oraz w jego siedzibie.

Do kompetencji Komitetu należy nadzór nad wprowadzeniem przez Zarząd w Banku systemu zarządzania ryzykiem oraz ocenę adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem oraz nadzór nad procesem szacowania kapitału wewnętrznego i zarządzania kapitałowego.

W skład Komitetu wchodzi co najmniej 4 członków Rady Nadzorczej, z których jeden jest Przewodniczącym Komitetu. Aby uchwały Komitetu były ważne, w spotkaniu musi uczestniczyć co najmniej 3 jego członków.

Posiedzenia Komitetu zwołuje Przewodniczący Komitetu z własnej inicjatywy lub na wniosek członka Komitetu. Gdyby Przewodniczący Komitetu nie mógł z jakichkolwiek przyczyn zwołać posiedzenia, zwołuje je Zastępca Przewodniczącego. Posiedzenia zwoływane są też na wniosek członka Komitetu lub Przewodniczącego Rady Nadzorczej.

Posiedzenia Komitetu odbywają się, co najmniej raz na pół roku w terminach ustalonych przez Przewodniczącego Komitetu w porozumieniu z Zastępcą Przewodniczącego Komitetu.

Zawiadomienie o zwołaniu posiedzenia, zawierające porządek obrad i materiały będące przedmiotem obrad przesyła członkom Komitetu Sekretarz Komitetu, którym jest Sekretarz Rady Nadzorczej. Zawiadomienie powinno zawierać porządek obrad oraz materiały dotyczące tematów omawianych na posiedzeniu. Porządek obrad Komitetu obejmuje punkty stałe oraz sprawy rozpatrywane na wniosek. Prawo wnoszenia spraw na posiedzenia Komitetu przysługuje Radzie Nadzorczej oraz poszczególnym członkom Komitetu i pozostałym członkom Rady Nadzorczej.

W posiedzeniu Komitetu mają obowiązek uczestniczyć wszyscy jego członkowie.

Komitet może korzystać z opinii doradców oraz zapraszać na swoje posiedzenia pracowników Banku lub inne osoby w celu omówienia lub zbadania spraw poruszanych przez Komitet.

W posiedzeniu Komitetu lub w odpowiedniej jego części posiedzenia biorą udział osoby zaproszone przez Przewodniczącego Komitetu lub Zastępcę Przewodniczącego Komitetu.

Przewodniczący Komitetu przewodniczy posiedzeniom Komitetu. W przypadku nieobecności Przewodniczącego, obradom Komitetu przewodniczy Zastępca Przewodniczącego.

Uchwały Komitetu zapadają bezwzględnie większością głosów obecnych członków Komitetu. Przewodniczący Komitetu w porozumieniu z Zastępcą Przewodniczącego Komitetu może podjąć decyzję o rozpatrzeniu sprawy w trybie pisemnym.

Posiedzenia Komitetu są protokołowane.

12. Dobre praktyki w Domu Maklerskim Banku Handlowego S.A. – spółki z Grupy Kapitałowej Banku

Dom Maklerski Banku Handlowego S.A (DMBH) nie jest spółką publiczną i nie ma obowiązku poddania się Dobrym Praktykom Spółek Notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych

w Warszawie S.A. i składania oświadczeń w tym zakresie, jednak z uwagi na istotną rolę pełnioną przez te podmioty w grupie kapitałowej, należy wskazać na poniższe okoliczności.

DMBH jest członkiem Izby Domów Maklerskich – jako członek Izby jest zobowiązany do przestrzegania Kodeksu Dobrej Praktyki Domów Maklerskich, opracowanego przez Izbę Domów Maklerskich. Kodeks ten nie reguluje kwestii ładu korporacyjnego, ale przede wszystkim dotyczy zasad ochrony tajemnicy zawodowej, relacji z klientami, postępowania pracowników domu maklerskiego, w tym w relacjach z innymi domami maklerskimi. DMBH jest podmiotem regulowanym ustawą o obrocie instrumentami finansowymi i w związku z tym przestrzega poza przepisami kodeksu spółek handlowych pewnych elementów ładu korporacyjnego wynikających z przepisów tej ustawy i rozporządzeń wykonawczych, m.in. zgodnie z art. 103 ww. ustawy w skład zarządu powinny wchodzić, co najmniej 2 osoby posiadające wykształcenie wyższe, co najmniej 3-letni staż pracy w instytucjach finansowych oraz dobrą opinię w związku ze sprawowanymi funkcjami. Komisja Nadzoru Finansowego jest informowana przez DMBH o zmianach w zarządzie. Dodatkowo DMBH ma obowiązki raportowe do KNF (w tym o zmianach w Zarządzie, o treści określonych uchwał walnego zgromadzenia). Ustawa o obrocie reguluje też kwestie nabycia akcji domu maklerskiego. Przewiduje, że centrala domu maklerskiego jest na terytorium Polski. Od dnia 1 stycznia 2015 roku DMBH podlega Zasadom Ładu Korporacyjnego dla Instytucji Nadzorowanych („ZŁK”) przyjętych uchwałą KNF z dnia 22 lipca 2014 roku. ZŁK są zbiorem reguł określających relacje wewnętrzne i zewnętrzne instytucji nadzorowanych przez KNF, w tym relacje z udziałowcami i klientami, ich organizację, funkcjonowanie nadzoru wewnętrznego oraz kluczowych systemów i funkcji wewnętrznych, a także organów statutowych i zasad ich współdziałania. Celem ZŁK jest podniesienie poziomu ładu korporacyjnego w instytucjach finansowych oraz zwiększenie ich przejrzystości działania, co ma przyczynić się do pogłębiania zaufania do rynku finansowego w Polsce. W dniu 23 grudnia 2014 roku Zarząd DMBH zadeklarował wolę przestrzegania ZŁK przez DMBH, a Rada Nadzorcza zaakceptowała przestrzeganie ZŁK pozostających w ramach kompetencji Rady Nadzorczej. W 27 czerwca 2017 roku Rada zaakceptowała sprawozdanie z przestrzegania ZŁK w 2016 roku.

Trzy zasady ZŁK nie są stosowane przez DMBH:

- a) § 11 ust. 2 (transakcje z podmiotami powiązanymi) – zasada ta nie będzie stosowana w zakresie umów związanych z bieżącą działalnością operacyjną;
- b) § 22 ust. 1 i ust. 2 (niezależność członków organu nadzorującego) – zasady te nie są stosowane biorąc pod uwagę bieżący skład Rady Nadzorczej.

13. Polityka różnorodności

Bank Handlowy w Warszawie S.A. w swojej działalności stosuje rozwiązania opierające się na różnorodności, która stanowi znak rozpoznawczy kultury korporacyjnej Citi i jest jej filozofią.

Strategia Banku Handlowego w Warszawie S.A. na rzecz integracji różnorodności polega na promowaniu kultury, która przyciąga najlepszych z najlepszych, w której ludzie są promowani w oparciu o swoje kompetencje i umiejętności, w której docenia się innych i oczekuje wzajemnego szacunku oraz w której możliwości rozwoju są dostępne dla każdego – niezależnie od różnic.

Nasze inicjatywy dotyczące różnorodności działają na trzech poziomach:

- Indywidualnie – Bank upoważnia osoby do wzięcia odpowiedzialności za własną karierę i rozwój osobisty, aby osiągnąć swój pełny potencjał niezależnie od płci, wyznania, rasy, pochodzenia etnicznego, narodowości lub orientacji seksualnej.
- Zespołowo – Bank dąży do zapewnienia atmosfery szacunku, w której różnorodne zespoły wykorzystują zalety szerokiej gamy perspektyw, umiejętności, doświadczenia i podejścia.

- Organizacyjnie – obejmując wszystko, co mają do zaoferowania pracownicy, strategia różnorodności pozycjonuje Bank jako pracodawcę wyboru.

Korzystając z różnych perspektyw i umożliwiając pracownikom rozwój ich umiejętności, stawiamy na wzrost i innowacje dla naszych klientów i pracowników, kierując się zasadą, iż każdy z osobna tworzy wartość tego, co wypracowujemy razem.

Bank w swojej polityce zatrudnienia silnie wspiera różnorodność, angażując się w rozwój talentów stawia intensywnie na karierę i rozwój kobiet, które w Citi Handlowy zarządzają ważnymi jednostkami organizacyjnymi. W 2017 roku 51% zatrudnionych w procesach rekrutacyjnych to kobiety w stosunku do 49% zatrudnionych mężczyzn. Większość managerów zatrudnionych w Banku to kobiety, stanowiące w 2017 roku 51% populacji wszystkich managerów.

Średni staż pracy w Banku na przestrzeni ostatnich 3 lat oscyluje na poziomie 8 lat, przy czym wśród kobiet pracujących w Banku średni staż pracy w ostatnich 2 latach wynosi powyżej 9 lat. Średni staż pracy w Banku rośnie na przestrzeni ostatnich 3 lat.

Różnorodność biznesowa i specyficzne potrzeby Banku wyznaczają kierunki i wymagania dotyczące profesjonalnej wiedzy niezbędnej w zachowaniu najwyższej jakości usług czy to dla klienta wewnętrznego czy zewnętrznego.

Bank dba o wspieranie inicjatyw pracowników i zaangażowanie na rzecz innych i naszej organizacji. Przykładami są tutaj organizacje zrzeszające pracowników Banku wokół różnego rodzaju działalności. Dwie największe i najdłużej działające w Citi Handlowy to CitiClub i CitiWomen.

Citi Handlowy, budując swoją politykę wynagrodzeń, opiera się na najlepszych praktykach rynkowych uwzględniając w niej wymogi ładu korporacyjnego, trendy rynkowe, a także kondycję i potencjał organizacji.

Przy ustalaniu wynagrodzeń pracowników Bank odnosi się do doświadczenia i kompetencji wymaganych na obejmowanym stanowisku, oceny wyników pracy, obecnego poziomu wynagrodzenia, pozycji na tle nowej grupy pracowników i rynku. W oparciu o te informacje ustalany jest nowy poziom wynagrodzenia pracownika.

Poziomy wynagrodzeń są weryfikowane w regularnym procesie, który odbywa się raz w roku, uwzględniając ocenę roczną pracownika, jego umiejętności i zakres zadań w odniesieniu do informacji z badań rynkowych odnoszących się do poziomu wynagrodzeń w branży.

Płaca kobiet zatrudnionych w Banku wynosi 98% płacy mężczyzn.

Citi Handlowy, troszcząc się o sytuację bytową swoich pracowników, zapewnia szeroki wachlarz świadczeń dodatkowych, które stanowią jedną z bogatszych ofert na rynku.

Bank stara się być firmą, w której chcą pracować najlepsi, gdzie zatrudnia się i awansuje pracowników na podstawie osiągnięć, a szanse rozwoju są powszechnie dostępne. Celem jest stworzenie miejsca pracy, w którym praktykuje się odpowiedzialne finanse, pracownicy traktują siebie z należyтым szacunkiem i poszanowaniem godności oraz mogą liczyć na wsparcie w kwestii zachowania równowagi między pracą a życiem prywatnym. Bank przestrzega zasad równouprawnienia w rekrutacji pracowników oraz przestrzega przepisów prawa dotyczących uczciwych praktyk związanych z zatrudnieniem i przeciwdziałaniem dyskryminacji

Bank podejmuje działania prewencyjne w zakresie przeciwdziałania dyskryminacji, które obejmują szereg działań edukacyjnych mających na celu podniesienie świadomości w zakresie dyskryminacji, nierównego traktowania, mobbingu oraz działania zmierzające do wypracowania odpowiedniego klimatu organizacyjnego, sprzyjającego zasadom fair play w miejscu pracy (prewencja pierwotna).

Ważnym elementem codziennej działalności Grupy jest dialog z pracownikami. Każdy pracownik ma dostęp do wewnętrznej sieci intranetowej, w której może znaleźć bieżące informacje dotyczące

funkcjonowania wszystkich obszarów Banku. Najważniejsze informacje dotyczące Banku i wszelkich zmian, jakie zachodzą w organizacji, pracownicy otrzymują bezpośrednio na swoje skrzynki mailowe w wewnętrznym newsletterze „Puls CitiHandlowy”.

Najwyższa kadra kierownicza Banku organizuje specjalne spotkania z pracownikami, zwane Town Hall-ami. Podczas tych spotkań przekazywane są najważniejsze informacje dotyczące poszczególnych obszarów biznesowych, przedstawiane są wyniki finansowe Banku, informacje o nowych produktach, zmianach organizacyjnych. Każdy pracownik ma wtedy okazję do zadania pytania bezpośrednio prowadzącemu spotkanie Członkowi Zarządu i zaproszonym gościom.

Ponadto pracownicy mają możliwość korzystania z wewnętrznej platformy społecznościowej „Citi Collaborate”. Jej powszechna dostępność umożliwia wymianę informacji oraz zacieśnia współpracę między pracownikami i kadrami zarządzającą.

wynagrodzenia poszczególnych pracowników na podstawie kryteriów finansowych lub niefinansowych, takich jak podejście do podejmowania ryzyka i zapewnienie zgodności z przepisami, w celu odzwierciedlenia ich obecnego lub przyszłego wkładu pracy oraz w celu uzupełnienia mechanizmów skutecznej kontroli ryzyka dla Grupy i jej działalności oraz poprzez nagradzanie przemyślanej równowagi pomiędzy ryzykiem a stopą zwrotu. Zgodnie z tą filozofią wypłata wynagrodzenia zmiennego osób objętych Polityką Wynagrodzeń Osób Uprawnionych jest uzależniona zarówno od krótkoterminowej jak i długoterminowej oceny indywidualnych wyników oraz wyników finansowych Banku albo odpowiednio DMBH lub właściwej jednostki organizacyjnej, przy czym osoby odpowiedzialne za funkcje kontrolne nie są oceniane za wyniki osiągnięte w nadzorowanych przez nie jednostkach. Ocena wyników w Banku lub DMBH odbywa się na podstawie danych za okres 3 lat finansowych, co uwzględnia cykl koniunkturalny i ryzyko związane z prowadzoną przez Grupę działalnością gospodarczą.

Nabycie prawa do poszczególnych transz wymaga każdorazowego zatwierdzenia odpowiednio przez Radę Nadzorczą w stosunku do Zarządu oraz Zarządu w stosunku do pozostałych pracowników.

Co najmniej 50% wynagrodzenia zmiennego powinno być przyznawane w formie instrumentów niepieniężnych, których wartość jest ściśle uzależniona od wyników finansowych Banku albo odpowiednio DMBH. Warunek ten spełniają przyjęte przez Grupę akcje fantomowe, których wartość będzie się wahała w zależności od wartości rynkowej akcji Banku. W przypadku DMBH, zgodnie z przyjętą 3 stycznia 2018 Polityką Wynagrodzeń, wartość akcji fantomowych jest uzależniona od wartości akcji zwykłych DMBH. Pozostałą część wynagrodzenia zmiennego stanowi nagroda pieniężna, przy czym dla odroczonej transz nagrody doliczane będą odsetki za okres od przyznania do wypłaty danej części wynagrodzenia.

Nabycie prawa do każdej transzy odroczonej nagrody będzie zależało od wyników Banku albo odpowiednio DMBH w roku kalendarzowym bezpośrednio poprzedzającym datę nabycia prawa do danej transzy.

Polityka wynagrodzeń dotycząca tej grupy pracowników jest bardziej szczegółowo przedstawiona w Raporcie w zakresie adekwatności kapitałowej, ryzyka oraz polityki wynagrodzeń Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. według stanu na 31 grudnia 2017 roku.

Zarząd Banku pozytywnie ocenia funkcjonowanie Polityki Wynagrodzeń stosowanej w Grupie.

XI. Inne informacje o władzach Banku Handlowego w Warszawie S.A. i zasady zarządzania

1. Informacje dotyczące polityki w zakresie wynagrodzeń

Polityka wynagrodzeń dla osób pełniących funkcje kluczowe, w tym osób mających istotny wpływ na profil ryzyka odpowiednio w Banku Handlowym w Warszawie S.A. (Bank) i w Domu Maklerskim Banku Handlowego S.A. (DMBH) - w spółce zależnej Banku - zostały zatwierdzone uchwałą Rady Nadzorczej Banku z dnia 3 grudnia 2015 roku i uchwałą Rady Nadzorczej DMBH z dnia 28 grudnia 2015 roku. Obie Polityki zostały zastąpione odpowiednio przez: „Politykę wynagrodzeń pracowników Banku Handlowego w Warszawie S.A.” (przyjętą w dniu 22 grudnia 2017 roku) oraz „Politykę wynagrodzeń pracowników Domu Maklerskiego Banku Handlowego S.A.” (przyjętą w dniu 3 stycznia 2018 roku) zwane dalej Polityką Wynagrodzeń.

Polityka Wynagrodzeń określa przyjęte w Banku i DMBH zasady wynagradzania wszystkich pracowników, w tym szczególności Osób Kluczowych oraz ma na celu realizację długoterminowego wzrostu wartości dla akcjonariuszy i zapewnić stabilność funkcjonowania przedsiębiorstwa

Przyjęta przez Grupę filozofia wynagradzania osób objętych Polityką Wynagrodzeń Osób Uprawnionych zakłada zróżnicowanie

2. Wynagrodzenia i nagrody, łącznie z wynagrodzeniami z zysku, wypłacone osobom zarządzającym i nadzorującym

Łączna wartość wynagrodzeń, nagród i korzyści krótkoterminowych wypłaconych obecnym i byłym członkom Zarządu Banku w 2017 roku:

w tys. zł	Wynagrodzenia, nagrody i korzyści krótkoterminowe	
	Wynagrodzenie zasadnicze i nagrody	Inne świadczenia
Sławomir S. Sikora	2 025	282
Maciej Kropidłowski	2 030	228
David Mouillé	1 912	744
Barbara Sobala	958	95
Witold Zieliński ⁽¹⁾	1 127	117
Katarzyna Majewska	942	96
Czesław Piasek	1 207	120
Byli członkowie Zarządu:		
Iwona Dudzińska ⁽²⁾	-	7
	10 201	1 689

(1) Świadczenie pracy do dnia 18 lutego 2018 roku.

(2) Świadczenie pracy do dnia 31 lipca 2015 roku.

Łączna wartość wynagrodzeń, nagród i korzyści krótkoterminowych wypłaconych obecnym i byłym członkom Zarządu Banku w 2016 roku:

w tys. zł	Wynagrodzenia, nagrody i korzyści krótkoterminowe	
	Wynagrodzenie zasadnicze i nagrody	Inne świadczenia
Sławomir S. Sikora	2 025	328
Maciej Kropidłowski	1 877	196
David Mouillé	1 562	844
Barbara Sobala	934	93
Witold Zieliński	1 131	124
Katarzyna Majewska ⁽¹⁾	766	449
Czesław Piasek	1 193	121
<i>Byli członkowie Zarządu:</i>		
Brendan Carney ⁽²⁾	304	-
Iwona Dudzińska ⁽³⁾	122	39
Misbah Ur-Rahman-Shah ⁽⁴⁾	-	22
Michał H. Mrozek ⁽⁵⁾	-	13
	9 914	2 229

(1) Świadczenie pracy od dnia 11 stycznia 2016 roku.

(2) Świadczenie pracy do dnia 22 czerwca 2015 roku.

(3) Świadczenie pracy do dnia 31 lipca 2015 roku.

(4) Świadczenie pracy do dnia 18 marca 2014 roku.

(5) Świadczenie pracy do dnia 28 lutego 2011 roku.

Łączna kwota „Wynagrodzenia zasadniczego i nagród” obejmuje wartość brutto wynagrodzenia zasadniczego oraz nagrody wypłacone odpowiednio w 2017 roku i w 2016 roku.

Łączna kwota „Inne świadczenia” obejmuje wartość brutto wypłaconego wynagrodzenia dotyczącego odszkodowania z tytułu rozwiązania umowy o pracę, świadczeń rzeczowych, ryczałtu z tytułu używania samochodu służbowego, składki z tytułu polis ubezpieczeniowych, ekwiwalentu za urlop, świadczeń dodatko-

wych zgodnych z umową o pracę pracowników zagranicznych.

Przekazane w 2017 roku nagrody kapitałowe obejmujące odroczone nagrody pieniężną przyznaną w latach poprzednich na podstawie Polityki Zmiennych Składników Wynagrodzenia Osób Zajmujących Stanowiska Kierownicze w Banku oraz nagrodę krótkoterminową i długoterminową w akcjach fantomowych Banku przyznaną również w latach ubiegłych:

w tys. zł	Przekazane nagrody kapitałowe	
	Przyznane za 2016 rok	Przyznane za lata 2013-2015
Sławomir S. Sikora	589	1 781
Maciej Kropidłowski	594	988
David Mouillé	532	101
Barbara Sobala	156	181
Witold Zieliński ⁽¹⁾	214	290
Katarzyna Majewska ⁽²⁾	153	-
Czesław Piasek	194	250
<i>Byli członkowie Zarządu:</i>		
Brendan Carney ⁽³⁾	-	521
Iwona Dudzińska ⁽⁴⁾	-	164
Misbah Ur-Rahman-Shah ⁽⁵⁾	-	1 341
Robert Daniel Massey JR ⁽⁶⁾	-	63
	2 432	5 680

(1) Świadczenie pracy do dnia 18 lutego 2018 roku.

(2) Świadczenie pracy od dnia 11 stycznia 2016 roku.

(3) Świadczenie pracy do dnia 22 czerwca 2015 roku.

(4) Świadczenie pracy do dnia 31 lipca 2015 roku.

(5) Świadczenie pracy do dnia 18 marca 2014 roku.

(6) Świadczenie pracy do dnia 19 czerwca 2013 roku.

Raport roczny 2017

Przekazane w 2016 roku nagrody kapitałowe obejmujące wartość akcji Citigroup oraz wypłaconych opcji menadżerskich i nagród długoterminowych i krótkoterminowych w postaci akcji fantomowych Banku przyznanych również w latach ubiegłych:

w tys. zł	Przekazane nagrody kapitałowe	
	Przyznane za 2015 r.	Przyznane za lata 2011-2014
Sławomir S. Sikora	638	2 386
Maciej Kropidłowski	487	464
David Mouillé	218	-
Barbara Sobala	145	153
Witold Zieliński	236	330
Katarzyna Majewska ⁽¹⁾	-	-
Czesław Piasek	196	177
<i>Byli członkowie Zarządu:</i>		
Brendan Carney ⁽²⁾	303	248
Iwona Dudzińska ⁽³⁾	125	225
Misbah Ur-Rahman-Shah ⁽⁴⁾	-	1795
Robert Daniel Massey JR ⁽⁵⁾	-	207
Sonia Wędrychowicz-Horbatowska ⁽⁶⁾	-	138
Michał H. Mrozek ⁽⁷⁾	-	77*
	2 348	6 200

(1) Świadczenie pracy od dnia 11 stycznia 2016 roku.

(2) Świadczenie pracy do 22 czerwca 2015 roku.

(3) Świadczenie pracy do dnia 31 lipca 2015 roku.

(4) Świadczenie pracy do dnia 18 marca 2014 roku.

(5) Świadczenie pracy do dnia 19 czerwca 2013 roku.

(6) Świadczenie pracy do dnia 13 maja 2012 roku.

(7) Świadczenie pracy do dnia 28 lutego 2011 roku.

* Dotyczy roku 2015.

Łączna wartość wynagrodzeń, nagród i korzyści wypłaconych obecnym i byłym członkom Rady Nadzorczej Banku w 2017 roku oraz w 2016 roku:

w tys. zł	2017 r.	2016 r.
Andrzej Olechowski	402	402
Igor Chalupiec	276	276
Mirosław Gryszka ⁽¹⁾	221	246
Marek Kapuściński ⁽²⁾	230	41
Anna Rulkiewicz ⁽³⁾	121	216
Stanisław Sołtysiński	216	216
Shirish Apte	241	246
Marek Belka ⁽⁴⁾	66	-
Dariusz Mioduski ⁽⁵⁾	-	126
	1 773	1 769

(1) Świadczenie pracy do dnia 5 grudnia 2017 roku.

(2) Świadczenie pracy od dnia 22 września 2016 roku.

(3) Świadczenie pracy do dnia 22 czerwca 2017 roku.

(4) Świadczenie pracy od dnia 22 czerwca 2017 roku.

(5) Świadczenie pracy do dnia 30 czerwca 2016 roku.

Wynagrodzenie wypłacone i należne w 2017 roku osobom zarządzającym jednostkami zależnymi wyniosło 3783 tys. zł (w 2016 roku: 4640 tys. zł). Osoby nadzorujące jednostki zależne nie pobierały w 2017 i 2016 roku wynagrodzenia z tytułu pełnienia funkcji.

3. Informacje o łącznej liczbie i wartości nominalnej akcji Banku oraz akcji i udziałów w jednostkach powiązanych Banku, będących w posiadaniu członków Zarządu oraz członków Rady Nadzorczej

Informacje o łącznej liczbie i wartości nominalnej akcji Banku oraz akcji i udziałów w jednostkach powiązanych Banku, będących w posiadaniu członków Zarządu oraz członków Rady Nadzorczej według stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku przedstawia poniższa tabela:

	Akcje Banku Handlowego w Warszawie S.A.		Akcje Citigroup Inc.	
	Liczba akcji (w szt.)	Wartość nominalna (w zł)	Liczba akcji (w szt.)	Wartość nominalna (w zł)
Członkowie Zarządu Banku				
Katarzyna Majewska	-	-	29	1
Czesław Piasek	-	-	2 550	89
Członkowie Rady Nadzorczej Banku				
Andrzej Olechowski	2 200	8 800	-	-
Shirish Apte	-	-	100 000	3 481
Frank Mannion	-	-	28 091	978
Anand Selvakesari	-	-	21 099	735
Marc Luet	-	-	23 007	801
Stephen R. Volk	-	-	135 559	4 719

Informacje o łącznej liczbie i wartości nominalnej akcji Banku oraz akcji i udziałów w jednostkach powiązanych Banku, będących w posiadaniu członków Zarządu oraz członków Rady Nadzorczej według stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku przedstawia poniższa tabela:

	Akcje Banku Handlowego w Warszawie S.A.		Akcje Citigroup Inc.	
	Liczba akcji (w szt.)	Wartość nominalna (w zł)	Liczba akcji (w szt.)	Wartość nominalna (w zł)
Członkowie Zarządu Banku				
Sławomir S. Sikora	-	-	23 204	970
Maciej Kropidłowski	-	-	803	34
David Mouillé	-	-	-	-
Barbara Sobala	-	-	206	9
Witold Zieliński	-	-	-	-
Katarzyna Majewska	-	-	29	1
Czesław Piasek	-	-	2 250	94
Członkowie Rady Nadzorczej Banku				
Andrzej Olechowski	2 200	8 800	-	-
Shirish Apte	-	-	143 822	6 011
Jenny Grey	-	-	654	-
Frank Mannion	-	-	36 024	1 506
Anand Selvakesari	-	-	16 490	-
Zdenek Turek	-	-	37 552	1 569
Stephen R. Volk	-	-	137 445	5 744

Na dzień 31 grudnia 2017 roku oraz na dzień 31 grudnia 2016 roku żaden członek Zarządu i Rady Nadzorczej nie posiadał akcji i udziałów w podmiotach zależnych Banku.

4. Informacje o wszelkich umowach zawartych między Bankiem a członkami Zarządu, przewidujących rekompensatę w przypadku ich rezygnacji lub zwolnienia z zajmowanego stanowiska bez ważnej przyczyny lub gdy ich odwołanie lub zwolnienie następuje z powodu połączenia Banku przez przejęcie

Z zakresu stosunku pracy, spośród umów o pracę zawartych między Bankiem a członkami Zarządu Banku, wyłącznie w przypadku jednego Członka Zarządu jego umowa o pracę zawiera postanowienie mówiące o odszkodowaniu pieniężnym w wypadku jej rozwiązania za wypowiedzeniem.

Każdego z członków Zarządu Banku obowiązuje zawarta z Bankiem odrębna umowa o zakazie konkurencji. Zgodnie z jej zapisami, w przypadku rozwiązania stosunku pracy z Bankiem, w okresie 12 miesięcy (w przypadku jednego Członka Zarządu przez 6 miesięcy) od dnia rozwiązania umowy o pracę, Członek Zarządu jest obowiązany powstrzymać się od zajmowania działalnością konkurencyjną wobec Banku. Z tytułu powyższego ograniczenia Bank będzie zobowiązany do wypłaty Członkowi Zarządu odszkodowania.

5. Zasady zarządzania

W 2017 roku nie nastąpiły zmiany zasad zarządzania Bankiem, a zasady te przedstawione zostały w Nocie do Roczno Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego Grupy Kapitałowej Banku.

Wynagrodzenie audytora netto wynikające z zawartych umów (należne lub wypłacone) dotyczące 2017 roku i 2016 roku przedstawia poniższa tabela:

w tys. zł	Dotyczące roku	
	2017	2016
Wynagrodzenie z tytułu badania w odniesieniu do Banku - Jednostki dominującej (1)	421	369
Wynagrodzenie z tytułu przeglądu w odniesieniu do Banku - Jednostki dominującej (2)	177	153
Wynagrodzenie z tytułu badania w odniesieniu do jednostek zależnych (3)	227	178
Wynagrodzenie za usługi pokrewne (4)	145	158
	970	858

(1) Wynagrodzenie z tytułu badania obejmuje kwoty wypłacone lub należne za usługi związane z badaniem rocznego jednostkowego sprawozdania finansowego Banku oraz rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku - Jednostki dominującej (dotyczące 2017 roku - umowa z dnia 30 czerwca 2017 roku).

(2) Wynagrodzenie z tytułu przeglądu obejmuje kwoty wypłacone za usługi związane z przeglądem półrocznego jednostkowego sprawozdania finansowego Banku oraz półrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku (dotyczące 2017 roku - umowa z dnia 30 czerwca 2017 roku).

(3) Wynagrodzenie z tytułu badania obejmuje kwoty wypłacone lub należne za profesjonalne usługi związane z badaniem sprawozdań finansowych jednostek zależnych.

(4) Wynagrodzenie za usługi pokrewne obejmuje pozostałe kwoty wypłacone za usługi poświadczające związane z badaniem lub przeglądem sprawozdań finansowych Banku - Jednostki dominującej oraz jednostek zależnych, ale nieuwzględnione w (1), (2) i (3) powyżej.

XIII. Oświadczenia Zarządu Banku

Prawdziwość i rzetelność prezentowanych sprawozdań

Zgodnie z najlepszą wiedzą Zarządu Banku, którego członkami są: Pan Sławomir S. Sikora - Prezes Zarządu, Pan Maciej Kropidłowski - Wiceprezes Zarządu, Pan David Mouillé - Wiceprezes Zarządu, Pani Barbara Sobala - Wiceprezes Zarządu, Pani Katarzyna Majewska - Członek Zarządu i Pan Czesław Piasek - Członek Zarządu, roczne dane finansowe oraz dane porównawcze zaprezentowane w „Rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2017 roku” zostały sporządzone zgodnie z obowiązującymi zasadami rachunkowości i odzwierciedlają w sposób prawdziwy, rzetelny i jasny sytuację majątkową i finansową Grupy oraz osiągnięty przez nią wynik

XII. Umowy zawarte z podmiotem uprawnionym do badania i przeglądu sprawozdań finansowych

W dniu 22 marca 2017 roku Rada Nadzorcza Banku dokonała wyboru podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych, tj. KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa z siedzibą w Warszawie, działająca pod adresem: ul. Inflancka 4A, 00-189 Warszawa, wpisana na listę podmiotów uprawnionych do badania sprawozdań finansowych pod numerem 3546, której powierzone zostało badanie rocznych i przegląd półrocznych sprawozdań finansowych Banku i Grupy Kapitałowej Banku za rok 2017 oraz rok 2018. Wybór KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa został dokonany zgodnie z obowiązującymi przepisami i standardami zawodowymi.

Bank korzystał z usług KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa w zakresie badania i przeglądu jednostkowych oraz skonsolidowanych sprawozdań finansowych za rok 2012 i w latach wcześniejszych.

Badanie rocznych i przegląd półrocznych sprawozdań finansowych Banku i Grupy Kapitałowej Banku za 2016 rok dokonany został przez PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie, działająca pod adresem: al. Armii Ludowej 14, 00-638 Warszawa, wpisana na listę podmiotów uprawnionych do badania sprawozdań finansowych pod numerem 144. Wybór firmy PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o. został dokonany przez Radę Nadzorczą Banku w dniu 11 marca 2016 roku zgodnie z obowiązującymi przepisami i standardami zawodowymi.

finansowy. Zawarte w raporcie rocznym „Sprawozdanie z działalności Banku Handlowego w Warszawie S.A. oraz Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. w 2017 roku” zawiera prawdziwy obraz rozwoju, osiągnięć oraz sytuacji (wraz z opisem podstawowych rodzajów ryzyka) Grupy w 2017 roku.

Wybór podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych

Podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa dokonujący badania „Rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2017 roku” został wybrany zgodnie z przepisami prawa. Podmiot ten oraz biegli

rewidenci dokonujący tego badania spełniali warunki do wyrażenia bezstronnej i niezależnej opinii o badanym sprawozdaniu, zgodnie z obowiązującymi przepisami i standardami zawodowymi.

Pozostałe informacje wymagane rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 roku w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równo-

ważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz. U. z 2014 r., poz. 133 z późn. zm.), w szczególności obejmujące transakcje z podmiotami powiązаныmi oraz udzielone poręczenia i gwarancje, zostały uwzględnione w Rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku.

Podpisy Członków Zarządu

21.03.2018 roku	Sławomir S. Sikora	Prezes Zarządu	Podpis
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	
21.03.2018 roku	Maciej Kropidłowski	Wiceprezes Zarządu	Podpis
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	
21.03.2018 roku	David Mouillé	Wiceprezes Zarządu	Podpis
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	
21.03.2018 roku	Barbara Sobala	Wiceprezes Zarządu	Podpis
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	
21.03.2018 roku	Katarzyna Majewska	Członek Zarządu	Podpis
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	
21.03.2018 roku	Czesław Piasek	Członek Zarządu	Podpis
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	
21.03.2018 roku	Natalia Bożek	Członek Zarządu	Podpis
Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja	

www.citihandlowy.pl
Bank Handlowy w Warszawie S.A.

citi handlowy®

Znaki Citi oraz Citi Handlowy stanowią zarejestrowane znaki towarowe Citigroup Inc., używane na podstawie licencji. Spółce Citigroup Inc. oraz jej spółkom zależnym przysługują również prawa do niektórych innych znaków towarowych tu użytych.